Commentaria Diui Thome Aquinatis ordinis Predicatoꝝ in libros Perihermenias ꝛ Posterioꝝ Aristotelis ꝛ eiusdem Fallaciaꝝ opus.

FRATER BARTHOLOMAEVS SPINAEVS PISANVS PRAEDICATORVM ORDINIS STVDIOSIS S.D.

NEminem vere philosophię arcem posse conscendere qui non Aristotelem in ducem elegerit: omnes non allucinantes facile cõfitent. Quippe qui breui calle rectoq; tramite: sic in illam dirigat: vt is tm̃ aberret ac deuius fiat: qui ab eius se subtraxerit comitatu. Cognouerunt hęc omnia: pręclarissima toto orbe lumina: tantoq; principi colla sic summiserunt: vt gloriam sibi: vtilitatem cęteris: ex hoc omnem parere conarentur ꝙ Aristotelis mentez penetrasse fidissimumq; se eius interpretem esse: omnibus innotesceret. Hinc innumerabilium pene: viroꝝ illustrium commentaria: expositiones: annotationes: non nisi vt Aristotelis panderent sapientiam omne post seculum illustrarunt. Inter omnes autem: quinimmo (pace omnium dixerim) supra omnes Diuus Thomas Aquinas: tum eloquii claritudine: tũ firmitate rõnũ: qbus & ea q̃cq; que simpliciter a philosopho prolata sunt: astruxit: tum etiam erroꝝ qui in Aristotelẽ quorũdam minus sapientũ audaci commentatione retorqueri videbant: inuictissima propulsatione: tanti principis adeo gloriam extulit: vt merito a sapientibus. Expositor. sicut Aristoteles philosophus: antonomasice vocitet. Verũ scriptoꝝ ignorantia vel incuria: cęperunt mendosa admodum commentaria hęc: vna cum obscurissimo: ne dicã: barbarico textu: tã manu conscripta: q̃ calchographa arte impressa per gymnasia circũferri. Quod equidem & auctoꝝ glorię detrahebat plurimum: & in acquirenda tradendaue philosophia dispendii non modicum cęteris pręstabat. Tum zelo acti cõmunis vtilitatis: pręceptorũq; suoꝝ decoris & glorię nõ nulli peritissimi viri ingenio quo apprime pollebant: limata hęc omnia pro viribus proq; exẽplarioꝝ copia ediderũt mendis explosis. Quos inter extitit primus (vt de correctione libri physicoꝝ loquamur) Theophilus prędicatorius theologus pręclarissimus: ac vtriusq; lingue disertissimus. Post hunc Timotheus Canonicus Regularis: vir certe sapientię non vulgaris. Extremus aũt Hieronymus Bõpilus physicus eximius: Qui & textum Argiropoli antiquę translationi pręposuit: vt gręci huius translatoris grata facundia claraq; sententia: alterius litterę tenebras propulsaret. Verum tot tantaq; fuerant antiquoꝝ codicũ vitia: vt neq; tam solerti studio excellentissimoꝝ viroꝝ potuerint suę adamussim restitui puritati. Ea ꝓpter Amadęus Scotus inter Calchographos nostra tẽpestate Magnificus: me rogauit: vt eos pręsertim Aristotelis libros Perihermenias videlz Posterioꝝ: Physicoꝝ: de Anima: Metaphysicę etiam cũ cõmentariis Diui Thomę: quę omnia cum vbiq; terraꝝ viri excellentissimi tum prędicatoꝝ docta religio per sua quęq; gymnasia consueuit ordinarie legere: ipse corrigerem: vltimamq; limam quoad fieri posset apponerẽ. Quãuis aũt meis impar viribus hęc sarcina foret: effeci tamen cõmuni ꝯsulẽs vtilitati pro voto satis. In hac aũt mea correctione: id velim sciant oẽs me nec pene lr̃az ex meo sensu mutasse: sed prout diuersi generis exemplaria: quę plurima apud me erãt subministrabãt: tam textus vtriusq; q̃ Diui Thomę expositionem nitori suo ꝯm ingenioli mei vires restitui. Sategi toto nisu: Aristotelis textum clarũ reddere: qui quãdoq; coma vel puncto male situatis: characteribus etiã nõ debito formatis ordine obscurissimus reddebatur. Quãtum laborauerim ac cõmuni vtilitati cõtulerim Cognoscẽt viri docti: cum has impressiones prioribus conferent. Prędictis autẽ libris annumerant etiã cõmẽtaria in primis Magistri Thomę Gaetani nostrę hoc tempore theologoꝝ principis: in reliquũ secundi Perihermenias a Diuo Thoma: deficiente vita intactum. Annotationes in libros Posterioꝝ fratris Francisci de Ferraria Prędicatoꝝ ordinis sacrę Theologię professoris egregii: ac linguã vtrãq; optime callent. Fallacię deinde sancti Thomę: noua cum expositione: quęstionibus acutissimis adornata: ęditaq; per Reuerendũ patrem fratrem Andream de Soncino Prędicatoꝝ ordinis: viruz moribus & sapientia pręclarissimũ. Eia igitur serena facie: eum quem vestro consulens profectui laborem subii. suscipiat clara iuuentus: eoq; nunc ardentius litteris indipiscẽdis quisq; incũbat: quo summotis scrupulis: trames facilior: viaq; delectabilior est parata. Valete: mei memores in orationibus vestris. Venetiis ex ędibus Diui Dominici de Castello. Die. 17. Aprilis. 1517.

¶ Aristotelis stragyrite Peripateticorum principis Textus primi libri Peribermenias.

Primo definire oportet quid nam sit nomen: et quid verbum: deinde quid negatio: quid affirmatio: quid enunciatio: quid deniqz oratio sit.

Cō.i. Primū oportet cōstituere quid sit nomen et quid sit verbum. postea quid negatio: et affirmatio: et enunciatio: et oratio.

¶ Divi Thome Aquinatis sacri ordinis Predicatorum in primum librum Peribermenias Aristotelis Cōmentaria preclarissima. LECTIO. I.

Sicut dicit Philosophus in tertio de anima. duplex est operatio intellectus: una quidē que dicitur indivisibiliū intelligētia: per quā s. apprehēdit essentiā uniuscuiusqz rei in seipsa. Alia est operatio intellectus. s. cōponētis et dividentis. Additur autem et tertia operatio. s. rōcinādi: secundum quod rō procedit a notis ad inquisitionē ignotorum. Harum aūt operationū prima ordinatur ad secundam: quia nō pōt esse cōpositio et divisio nisi simpliciū apprehēsorum. Secunda vero ordinatur ad tertiā: quia videlicet oportet quod ex aliquo vero cognito cui intellectus assentiat procedatur ad certitudinē accipiēdā de aliquibus ignotis. Cū aūt logica dicatur rōnalis scientia necesse est quod eius cōsideratio versetur circa ea que pertinēt ad tres predictas operationes rōnis. De his igitur que pertinēt ad primā operationē intellectus. i. de his que simplici intellectu cōcipiuntur. determinavit Aristoteles in libro predicamētorum. De his vero que pertinēt ad secundam operationē. s. de enūtiatione affirmativa et negativa. determinavit Philosophus in libro peribermenias. De his vero que pertinent ad tertiā operatione determinavit in libro priorum et in cōsequētibus. in quibus agitur de syllogismo simpliciter: et de diversis syllogismorum et argumētationū speciebus: quibus rō de uno procedit ad aliud. Et ideo secundum predictū ordinē triū operationum liber predicamētorum ordinatur ad librū peribermenias: qui ordinatur ad librū priorum et cōsequētes. ¶ Dicitur ergo liber iste qui pre manibus habetur peribermenias quasi de interpretatione. Dicitur aūt interpretatio secundum Boetium vox significativa que per se aliquid significat sive sit cōplexa sive incōplexa. Unde cōiunctiones et prepositiones et alia huiusmodi non dicuntur interpretationes: quia nō per se aliquid significāt. Similiter etiā voces significātes naturaliter nō ex proposito aut cū imaginatione aliquid significādi: sicut voces brutorum animaliū: interpretationes dici nō possūt. Qui enim interpretatur: aliquid exponere intēdit. Et ideo sola nomina et verba et orationes dicuntur interpretationes de quibus in hoc libro determinatur. Sed tamen nomē et verbū magis interpretationis principia esse videntur quam interpretationes. Ille enim interpretari videtur qui exponit aliquid esse verum vel falsum. et ideo sola oratio enūtiativa in qua verum vel falsum invenitur interpretatio vocatur. Cetere vero orationes ut optativa et imperativa magis ordinantur ad exprimēdū affectū quam ad interpretādū id quod in intellectu habetur. Intitulatur igitur liber iste de interpretatione ac si diceretur de enūtiativa oratione in qua verum et falsum invenitur. Nō aūt hic agitur de nomine et verbo nisi inquantū sūt partes enūtiationis. Est enim proprium uniuscuiusqz scientie partes subiecti tradere sicut et passiones. Patet igitur ad quā partē philosophie pertineat liber iste: et que sit necessitas ipsius: et quē ordinē retineat inter logice libros. ¶ Premittit aūt huic operi Philosophus prohemiū in quo sigillatim exponit ea que in hoc libro sūt tractāda. Et quia omnis scientia premittit ea que de principiis sūt. partes aūt cōpositorum sūt eorum principia: ideo oportet intēdēti tractare de enūtiatione premittere de partibus eius. Unde dicit [primū oportet cōstituere etc.] i. diffinire [quid sit nomē et quid verbū.] In greco habetur. Primū oportet poni. et idē significat. Quia enim demōstrationes diffinitiones pro[po]nunt ex quibus cōcludūt: merito dicuntur positiones. Et ideo p[ermit]tuntur hic sole diffinitiones eorum de quibus agēdū est. quia ex diffinitionibus alia capimus cōsequēter. ¶ Si quis aūt querat cū in libro predica-

mētoꝝ de simplicibus dictū sit que sit necessitas vt hic Rūsio rursū de noīe ⁊ vbo determinaret. ¶ Ad h dicēdū ꝙ sim plicīū dictionū triplex pōt esse ꝯsideratio. Una q̄dē sm ꝙ absolute significāt simplices itellectus. ⁊ sic eaꝝ ꝯside ratio ptinet ad librū pdicamētoꝝ. Alio mō sꝫ rōnē put sūt ptes enūtiationis. ⁊ sic determinaꝫ de eis in h libro. ⁊ ideo traduntꝫ sub rōne noīs ⁊ vbi: de quoꝝ rōne est ꝙ significēt aliq̄d cū tpe vel sine tpe ⁊ alia huiꝰ que ptinēt ad rōnē dictionū sm ꝙ ꝯstituūt enūtiationē. Tertio cō siderantꝫ sm ꝙ ex eis ꝯstituiꝫ ordo syllogisticus. ⁊ sic de Dubiꝰ terminaꝫ de eis sub rōne termioꝝ in libꝛo pꝛioꝝ. ¶ Pōt itez dubitari: q̄re pꝛetermissis alijs ōronis ptibus de solo Rūsio noīe ⁊ vbo determinat. ¶ Ad qd̄ dicēdū est ꝙ q̄a de sim plici ōrone determinare itēdit sufficit vt solas ptes enū tiatiōis ptractet ex qbꝰ ex necessitate simplex ōro ꝯstat. Pōt aūt ex solo noīe ⁊ vbo simplex enūtiatio fieri. non aūt ex alijs ōronis ptibus sine his: ⁊ ideo sufficiēs ei fuit Alia rūꝰ de his duabꝰ determinare. ¶ Uel pōt dici ꝙ sola noīa ⁊ vba sūt pncipales ōronis ptes. Sub noībus .n. cōprehen dūtꝫ pnoīa: que etsi nō noīant nāꝫ: psonā tn̄ determināt. ⁊ ideo loco noīuz ponuntꝫ. Sub vbo vō participiū qd̄ ꝯsi gnificat tps q̄uis ⁊ cū noīe ꝯueniētiā habeat. Alia vō sūt magis colligationes ptiū ōronis significātes habitudinē vniꝰ ad aliā q̄ ōronis ptes: sicut claui ⁊ alia huiꝰ nō sunt ptes nauis: sed ptiū nauis ꝯiunctiones. His igiꝫ pmissis q̄si pncipijs subiūgit de his que ptinēt ad pncipalē intē tionē dicēs. [Postea q̄d negatio ⁊ quid affirmatio:] que sūt enūtiationis ptes nō q̄dē itegrales sicut nomē ⁊ ver bū. alioquin opoꝛteret nomē enūtiationē ex affirmatiōe ⁊ negatione cōpositā esse: sꝫ ptes subiectiuas: id est spēs. Questio Qd̄ q̄dē nūc supponaꝫ: posteriꝰ aūt manifestabiꝫ. ¶ Sꝫ pōt dubitari cū enūtiatio diuidaꝫ in categoꝛicā ⁊ hypo theticā: q̄re de his nō facit mētionē sicut de affirmatiōe Rāꝰ pꝰ ⁊ negatione. ¶ Et pōt dici ꝙ hypothetica enuntiatio ex pluribꝰ categoꝛicis cōponiꝫ. Unn̄ nō differūt nisi sm dif Rāꝰ 2ꝰ ferētiā vniꝰ ⁊ multi. ¶ Uel pōt dici ⁊ meliꝰ ꝙ hypothe tica enūtiatio nō ꝯtinet absolutā veritatez cuiꝰ cognitio reqriꝫ in demōstratione ad quā liber iste pncipalr oꝛdi naꝫ: sed significat aliq̄d veꝝ esse ex suppōne: qd̄ nō suffi cit in sciētijs demōstratiuis nisi ꝯfirmeꝫ per absolutam Cur Arist. no. nō fe. cit tractatū de enūtiationibꝰ ⁊ syllogismis hypotheticis. Lec. 18. l. 4. 90. c. 7. veritatē simplicis enūtiatiōis. Et iō Arist. pꝛetermisit tra ctatū de hypotheticis enūtiationibꝰ ⁊ syllis. Subdit aūt [⁊ enūtiatio] que est genꝰ affirmationis ⁊ negationis[⁊ ōro] que est genꝰ enūtiationis. ¶ Si qs vlteriꝰ q̄rat q̄re nō facit vlteriꝰ mētionē de voce. dicēdū ꝙ vox est quod dā nāle vn̄ ptinet ad ꝯsiderationē nālis phie vt pꝫ in 2ꝰ de aīa: ⁊ in vltimo de gñatione aīaliū. Unn̄ etiā nō est p prie ōronis genꝰ sed assumiꝫ ad ꝯstitutionē ōronis sicut res nāles ad ꝯstitutionē artificialiū. ¶ Uideꝫ aūt oꝛdo Questio enūtiationis esse pposterus. Nā affirmatio nālr est prioꝛ negatione ⁊ his prioꝛ est enūtiatio sicut genus ⁊ per ꝯñs Rāꝰ pꝰ ōro enūtiatione. ¶ Sed dicēdū ꝙ q̄a a ptibus īceperat enumerare: pcedit a ptibꝰ ad totū. Negationē autē que diuisionē ꝯtinet eadē rōne pponit affirmationi que ꝯsi stit in cōpositione: q2 diuisio magis accedit ad ptes. cō 2ꝰ positio vō magis accedit ad totum. ¶ Uel pōt dici sm q̄dā ꝙ pmittiꝫ negatio q2 in his que possūt esse ⁊ nō esse in plus est nō esse qd̄ signat negatio q̄ eē qd̄ signat affir 3ꝰ matio. Sꝫ tn̄ q2 sūt spēs ex equo diuidētes genus sunt si mul nā: vn̄ nō refert qd̄ eoꝝ pponaꝫ.

LECTIO. II.

¶ Ea igiꝫ que in voce ꝯsistūt: signa sūt affectuū qui in anima sunt. ⁊ ea que scribuntur: note sūt eorum que in voce consistunt.

¶ Sunt ergo ea que sunt in voce: earū que sunt in anima passionum note: ⁊ ea que scribuntur: eorum que sunt in voce.

Pꝛemisso pꝛhemio Phs accedit ad ppositum exequēdū: ⁊ q2 ea de q̄bus pmiserat se dictu rū sūt voces significatiue cōplexe vel icōple xe: ideo pmittit tractatū de significatione vo cū: ⁊ deide de vocibꝰ significatiuis determi nat de qbꝰ in pꝛhemio se dictuꝝ pmiserat. Et h ibi[Nomē ḡ est vox significatiua ⁊c.] Circa pꝰm duo facit. Pꝛimo determinat q̄lis sit significatio vocū. Scdo ondit dꝛias significationū vocū cōplexaꝝ ⁊ icōplexaꝝ. ibi[Est autē quēadmodū ⁊c.] Circa pꝰm duo facit. Pꝛimo q̄dē pmittit oꝛdinē significationis vocū. Scdo ondit q̄lis sit vocū si gnificatio. vtrū sit ex nā vel ex ipositione. ibi[Et quēad modū nec līe ⁊c.] Est ergo ꝯsiderādū ꝙ circa pꝰm tria p ponit ex quoꝝ vno itelligiꝫ q̄rtū. Pꝛoponit .n. scripturā: voces: ⁊ aīe passiones: ex qbꝰ itelliguntꝫ res. Nā passio est ex ipꝛessione alicuiꝰ agētis: ⁊ sic passiones aīe originē ha bēt ab ipsis rebꝰ. Et siq̄dē hō esset nālr aīal solitariū. suf ficerēt sibi aīe passiones qbꝰ ipsis rebꝰ cōformareꝫ vt ea rū notitiā in se hrēt: sed q2 hō est aīal nālr politicū ⁊ so ciale: necesse fuit ꝙ ꝯceptiones vniꝰ hoīs inotescerēt ali is: qd̄ sit p vocē. Et iō necesse fuit eē voces significatiuas ad h ꝙ hoīes iuicē ꝯuiuerēt. Unn̄ illi qui sūt diuersaꝝ li guaꝝ nō pñt bene ꝯuiuē adinicē. [Rursum si hō vtereꝫ sola cognitione sensitiua que respicit ab hic ⁊ nūc: suffice ret sibi ad ꝯuiuēdū alijs vox significatiua: sicut ⁊ ceteris aīalibꝰ que per q̄dā voces: suas ꝯceptiones iuicē sibi ma nifestāt. Sꝫ q2 hō vtiꝫ etiaz itellectuali cognitione que abstrahit ab hic ⁊ nūc: ꝯsequiꝫ ipm sollicitudo nō solum de pñtibꝰ sꝫ locū ⁊ tps. sꝫ etiā de his que distāt loco: ⁊ futura sūt tpe. Unn̄ vt hō ꝯceptiones suas etiā his qui di stāt sꝫ locū: ⁊ his qui vēturi sūt in futuro tpe manifestet: necessariꝰ fuit vsus scripture. Sed q2 logica oꝛdinaꝫ ad cognitionē de rebꝰ sumēdā: significatio vocū que est ime diata ipsis ꝯceptionibꝰ itellectus ptinet ad pncipalē ꝯsi derationē ipsiꝰ: significatio aūt līaꝝ tanq̄ magis remo ta nō ptinet ad eiꝰ ꝯsiderationē sed magis ad ꝯsideratio nē grāmatici. Et iō exponēs oꝛdinē significationū nō ici pit a līis: sꝫ a vocibꝰ: quaꝝ pmo significationē exponēs: dicit[Sūt ḡ ea que sūt in voce note] .i. signa eaꝝ passio nū que sūt in aīa. Dicit aūt[ergo] q̄si ex pmissis ꝯcludēs. q2 supꝛa dixerat determinādū esse de noīe ⁊ vbo ⁊ alijs p dictis. he aūt sūt voces significatiue. ḡ opꝫ vocū signifi cationē exponē. Utiꝫ aūt h mō loquēdi vt dicat ea que sunt in voce ⁊ nō voces: vt quasi ꝯtinuatim loquaꝫ cum pdictis. Dixerat .n. dicēdū esse de noīe ⁊ vbo ⁊ alijs huiꝰ. Hec aūt tripl'r hñt eē. Uno q̄dē mō in ꝯceptiōe itellecꝰ. Alio mō in platione vocis. Tertio mō in ꝯscriptione lit teraꝝ. Dicit ḡ[ea que sunt in voce ⁊c.] ac si dicat noīa ⁊ vba ⁊ alia ꝯtītia q̄ tn̄ sūt in voce sūt note. vel q2 nō oēs voces sūt significatiue, ⁊ eaꝝ q̄dā sūt significatiue nālr q̄ lōge sūt a rōne noīs ⁊ vbi ⁊ alioꝝ ꝯtītiū. vt appꝛopꝛiet suū dictū ad ea de q̄bus itēdit: ideo dicit ea que sūt in vo ce .i. que ꝯtinentꝫ sub voce sicut ptes sub toto. vel q2 vox est qd̄dā nāle: nomē aūt ⁊ vbū significāt ex institutione humana que aduenit rei nāli sicꝫ materie. vt forma lecti ligno. Ideo aūt ad designādū noīa ⁊ vba ⁊ alia ꝯtītia di cit ea que sūt in voce: ac si de lecto diceret ea que sūt in ligno. Circa id aūt qd̄ dicit eaꝝ que sūt in aīa passionuz ꝯsiderādū est ꝙ passiones aīe cōiter dici solēt appetitus sensibilis affectiones: sicꝫ ira gaudiuz ⁊ alia huiꝰ: vt dꝛ in 2ꝰ ethicoꝝ. Et veꝝ est ꝙ huiꝰ passiones significant nālr Lec. 5. & cap. 5. q̄dā voces hoīuz vt gemitus ifirmoꝝ ⁊ alioꝝ aīaliuz. vt dicit

dicit in pmo politice. Sed nūc sermo est de vocibus significatiuis ex istitutione humana: ꝛ iō opꝫ passiones aie hic itelligē itellectus ꝯceptiones quas noia ꝛ vba ꝛ orōnes significāt imediate ſꝫ sniam Arist. Nō.n.pōt esse ꝙ significēt imediate ipsas res. vt ex ipso mō significandi apparet. Significat.n.h nomē hō nāꝫ humanā in abstractione a singularib⁹. vñ nō pōt esse ꝙ significēt hominē imediate singularē vt Platonici posuerūt ꝙ significaret ipsaꝫ ideā hoīs separatā. Sed qꝛ h ſm suā abstractionē nō subsistit realr ſm sniaꝫ Arist. sed est in solo itellectu: iō necesse fuit Arist. dicere ꝙ voces significāt itellectus ꝯceptiones imediate ꝛ eis mediātib⁹ res. Sꝫ qꝛ nō est ꝯsuetū ꝙ ꝯceptiones itellect⁹ Arist. noiet passiones: Andronicus ideo Andronicus posuit hūc librū nō esse Arist. Sꝫ manifeste inuenit in pmo de aīa. ꝙ passiones aie vocat oēs Lec. 2. aie opationes. vñ ꝛ ipsa ꝯceptio itellect⁹ passio dici pōt. Uel qꝛ itelligē nrm nō est sine phātasmate qđ nō est si- Lec. 12. ꝛ 13. ne corporali passione. vñ ꝛ imaginatiuā Phs in 3° de aia vocat passiuū itellectū. Uel qꝛ extenso noie passionis ad Lec. 9. ꝛ 10. oēm receptionē: etiā ipsuꝫ itelligere itellectus possibilis Lec. 7. ꝛ com. 2. quoddā ī pati est. vt dr̄ in 3° de aia. Utit aūt poti⁹ noie passionū q̄ꝫ itellectuū. tū qꝛ ex aliq̄ aie passione ꝓuenit. puta ꝙ ex amore vel odio vt hō iteriorē ꝯceptū per vocē alteri significari velit. tū etiā qꝛ significatio vocū refert ad ꝯceptionē itellectus. ſꝫ ꝙ orit a reb⁹ per modū cuiusdā ipressionis vel passionis. Scđo cū dicit Et ea que scribunt jagit de significatione scripture. ꝛ ſm Alexādrū h Alexan. iducit ad manifestādū ꝓcedētē sniaꝫ per modū silitudinis: vt sit sensus. ita ea que sūt in voce sūt signa passionis aie sicut ꝛ lr̄e sūt signa vocis. Qđ etiā manifestat p sequētia. cū dicit Et quēadmodū nec lr̄e. jiducēs h q̄si signū ꝓcedētis. Qꝛ.n. lr̄e significēt voces: significat per h ꝙ sicut sūt diuerse voces apđ diuersos: ita diuerse lr̄e. Et ſm hāc expōnē ideo nō dixit. ꝛ lr̄e eoꝝ que sūt in voce: sꝫ ea que scribunt: qꝛ dr̄r lr̄e etiā in ꝓlatiōe ꝛ scriptura: q̄uis magis ꝓprie ſꝫ ꝙ sūt in scriptura dicant lr̄e. ſm autē ꝙ sūt in ꝓlatione dicant elemēta vocis. Sed qꝛ Aristoteles non dicit sicut ea que scribuntur. sed ꝯtinuam narrationē facit: meli⁹ est vt dicat sicut Porphyrius exposuit Pōphyr. ꝙ Arist. ꝓcedit vlteri⁹ ad cōplēdū ordinē significatiōis. Postq̄ꝫ.n. dixerat ꝙ noia ꝛ vba que sūt in voce sūt signa earuꝫ que sunt in anima: continuatim subdit ꝙ nomina ꝛ verba que scribuntur: signa sunt eorum nominum ꝛ verborum que sunt in voce. Deinde cum dicit.

Atq̄ꝫ vti non eedem sunt apud omnes homines littere. sic neq̄ꝫ voces eedem sunt.

Et quemadmodum nec littere eedem omnibus: sic nec eedem voces.

Ostēdit dr̄iaꝫ p̄missoꝝ significātiū ꝛ significatoꝝ quātū ad h qđ est esse ſm nāꝫ vel nō esse. Et circa h tria facit. Primo.n. ponit quoddā signū quo manifestat ꝙ nec voces nec lr̄e nālr significāt. Ea.n. que nāliter significāt sūt eadē apud oēs. Significatio aūt lr̄aꝝ ꝛ vocū de qb⁹ nūc agimus nō est eadē apđ oēs. Sed h qdē apđ nullos vnq̄ dubitatū fuit q̄tū ad lr̄as quaꝝ nō solū rō significādi est ex ipositione: sꝫ etiā ipsaꝝ formatio fit per artē. voces aūt nālr formant. vñ ꝛ apđ quosdā dubitatū fuit vtrū nālr significēt. Sed Aꝝ^{les} hic determinat ex silitudine lr̄aꝝ que sicut nō sūt eedē apud oēs: ita nec voces. Uñ manifeste relinquit ꝙ sicut nec lr̄e: ita nec voces nālr significant: sed ex institutione humana. Uoces autē ille que nāliter significant sicut gemitus infirmorum ꝛ alia huiusmodi: sunt eedem apud oēs. Secūdo ibi.

Affectus tamen quoꝝ hec signa sunt primo: apud oēs homines iidē sunt. Res quoq̄ꝫ quaꝝ hi similitudines sunt: easdē itidē esse constat.

Quoꝝ āt he prioꝝ note sūt: eedē oib⁹ passiōes aie sūt: ꝛ quoꝝ he silitudies sūt: res etiaꝫ eedē.

Ostēdit passiones aie nālr esse sicut res: per h ꝙ eedē sūt apđ oēs. Uñ dicit aūt .i. sicut passiones aie sūt eedē oībus quoꝝ pmoꝝ. id est quaꝝ passionū pmaꝝ he .s. voces sūt note. id est signa. Cōparant.n. passiōes aie ad voces sicut pmū ad scđꝫ. Uoces.n. nō ꝓferunt nisi ad exprimēdū iteriores aie passiones. Et res etiā eedē .s. apđ oēs quoꝝ id est quaꝝ reꝝ he .s. passiones aie sūt silitudines. Ubi attēdēdū est ꝙ lr̄es dixit eē notas. id est signa vocū. ꝛ voces passionū aie silr. passiones aūt aie dicit esse silitudines reꝝ: ꝛ h iō qꝛ res nō cognoscit ab aia nisi per aliquā sui silitudinē existētē vel in sensu vel in itellectu. Lr̄e aūt ita sūt signa vocū ꝛ voces passionū ꝙ nō attēdit ibi aliqua rō silitudinis. sed sola rō istitutionis. sicut ꝛ in multis aliꝫ signis. vt tuba est signū belli. In passionibus aūt aie opꝫ attēdi rōnē silitudinis ad exprimēdas res: qꝛ nāliter eas designāt nō ex istitutione. Obyciūt aūt qdā Obiectio ostēdere volētes ꝯtra h ꝙ dicit passiones aie q̄s significāt voces eē in oib⁹ easdē. Primo qdē: qꝛ diuersi diuersas snias habēt de reb⁹. ꝛ ita nō vident esse eedē apđ oēs aie passiones. Ad qđ rñdet Boeti⁹ ꝙ Arist. hic noiat Rñsio Boetij passiones aie ꝯceptiones itellectus qui nunq̄ decipit: ꝛ ita opꝫ ei⁹ ꝯceptiones esse apđ oēs easdē: qꝛ si qs a vō discordat: hic nō itelligit. Sed qꝛ ēt in itellectu pōt esse falsuꝫ ſm ꝙ cōponit ꝛ diuidit: non aūt ſm ꝙ cognoscit qđ qđ est: id est essentiā rei: vt dr̄ in 3° de aia: referēdū est h Lec. 11. ꝛ cō. 21. ꝛ 26. ad simplices itellectus ꝯceptiones q̄s significāt voces icōplexe que sūt eedē apđ oēs. qꝛ si qs vere itelligit qd est hō qđcūq̄ꝫ aliud aliqd q̄ꝫ hominē apphēdit: nō itelligit hominē. Huiꝰ aūt simplices ꝯceptiones itellect⁹ sūt q̄s pmo voces significāt. Uñ dr̄ in 4° meta. ꝙ rō quā signi- Lec. 13. t.c. 28. ficat nomē. est diffō. Et iō signanter dicit. Quoꝝ pmoꝝ he note sūt vt .s. referat ad pmas ꝯceptiones vocib⁹ pmo significatas. Sed adhuc obyciunt aliq de noībus equiuocis in qbus eiusdē vocis nō est eadē passio que significat apud oēs. Et rñdet ad h Porphyri⁹: ꝙ vnus hō Obiectio Rñsio Pōphyr. qui vocē ꝓfert: ad vnā itellect⁹ ꝯceptionē significādā eā refert. ꝛ si aliqs ali⁹ cui loquit aliqd aliud intelligat: ille qui loquit se exponēdo faciet ꝙ referet ad ideꝫ. Sed Rñsio melior. meli⁹ dicēdū est ꝙ intētio Arist. nō est asserere idētitatē ꝯceptionis aie per cōparationē ad voces: vt .s. vni⁹ vocis vna sit ꝯceptio: qꝛ voces sūt diuerse apud diuersos: sed intendit asserere idētitatē ꝯceptionū aie per cōparationes ad res quas similr dicit esse easdem. Tertio ibi.

Uerū de his in libro de aia dictū est: ad aliam eni facultatē huiuscemodi ꝯsideratio ptinet.

De his quidem dictum est in his que dicta sūt de anima: alterius enim est negocij.

Excusat se a diligētiori haꝝ ꝯsideratione. qꝛ q̄les sint anime passiones: ꝛ quomodo sint reruꝫ silitudines: dictū est in libro de anima. Non enim hoc pertinet ad logicuꝫ negocium: sed ad naturale.

LECTIO. III.

Quēadmodū aūt in aia ꝯceptus est iterdū sine veritate aut falsitate: iterduꝫ est talis vt hoꝝ alteꝝ ei necessario cōpetat. sic ꝛ in voce esse vr̄.

Est aūt quēadmodū in aia aliquotiēs qdē intellectus sine vero ꝛ falso: aliquotiēs aūt cū iaꝫ necesse est hoꝝ alteꝝ inesse: sic etiā in voce.

Postq̃ ph̃s tradidit ordinẽ significationis vocũ: hic agit de diuersa vocũ significatione quaꝝ q̃dã significãt veꝝ vel falsuꝫ: q̃dã nõ. Et circa h̃ duo facit. Primo p̃mittit d̃riam. Scd̃o manifestat eã. ibi [Circa cõpositionem eni̇̃ ꝛc̃.] Quia v̄o ↄceptiones itellectus p̃ambule sũt ordi ne nature vocib⁹ que ad eas exprimẽdas p̃ferunt̃: id ex filitudine d̃rie que est circa itellectũ assignat d̃riaꝫ que est circa significationes vocũ. vt. s. hec manifestatio non solũ fit ex filit: sed ex cã quã imitatur effect⁹. Est ergo cõ siderãdũ ꝙ sicut in p̃ncipio dicenẽ est duplex est op̃atio i tellc̃s. vt tradit̃ in 3° de aĩa. in quaꝝ vna nõ iuenit̃ veꝝ ꝛ falsuꝫ: in altera aũt iuenit̃. Et h̃ est qd̾ dicit ꝙ in alia ali quotiẽs ẽ itellc̃s sine vero ꝛ falso: aliquotiẽs ãt ex necessi tate h̃ꝫ alteꝝ hoꝝ. Et q̃ voces significatiue formant̃ ad exp̃mẽdas ↄceptiões itellc̃s: id ad h̃ ꝙ signũ ↄformet̃ si gnato: neceẽ ꝙ ẽt vocũ significatiuaꝝ siłr q̃dã significẽt sine vero ꝛ falso: q̃dã cũ vero ꝛ falso. ¶ Deide cũ dicit.

Lec. ii. ꝛ cõ. 21. ꝛ 26.

¶ Nã veꝝ falsũq̃ꝫ i cõpositiõe diuisiõeq̃ꝫ ↄsistit.

¶ Circa compositionem eniꝫ ꝛ diuisionem est veritas falsitasq̃ꝫ.

¶ Manifestat qd̾ dixerat. Et p̃mo q̃ntũ ad id qd̾ dixerat de itellectu. Scd̃o q̃ntũ ad id qd̾ dixerat de assimilatione vocũ ad itellectũ. ibi [Noĩa igit̃ ꝛ v̾ba ipsa ꝛc̃.] Ad oñdẽ dũ igit̃ ꝙ itellect⁹ q̃nq̃ꝫ est sine vero ꝛ falso: q̃nq̃ꝫ aũt cũ altero hoꝝ: dicit p̃mo ꝙ v̾itas ꝛ falsitas ↄsistit circa cõpo sitionẽ ꝛ diuisionẽ. Ubi opꝫ itelligẽ ꝙ vna duaꝝ op̃atio nũ itellect⁹ est idiuisibiliũ itelligẽtia: iq̃ntũ. s. itellectus itelligit absolute cuiuscũq̃ꝫ rei q̃dditatẽ siue essentiaꝫ p̾ seipsaꝫ. puta q̃d est hõ: vel q̃d albũ: vel q̃d aliđ huiꝰ. Alia v̄o op̃atio itellect⁹ est s̄m ꝙ huiꝰ simplicia ↄcepta simul cõponit ꝛ diuidit. Dicit ḡ ꝙ in hac scd̃a op̃atiõe itellect⁹ s. cõponẽtis ꝛ diuidẽtis: iuenit̃ v̾itas ꝛ falsitas: relinquẽs ꝙ in p̃ma op̃atione nõ iuenit̃: vt etiã tradit̃ in 3° de aĩa.

Questio Lec. ii. i. c. 21. 22. ꝛ. 26.

¶ Sed circa h̃ p̃mo videt̃ eẽ dubiũ. q̃ cũ diuisio fiat p̾ resolutionẽ ad idiuisibilia siue simplicia. videt̃ ꝙ sic̃ in simplicib⁹ nõ est veritas vel falsitas. ita nec in diuisiõe.

Rñsio

¶ Sed dicẽdũ est ꝙ cũ ↄceptiones itellect⁹ sint silitudĩ nes reꝝ: ea que circa itellectũ sũt: dupłr ↄsiderari ꝛ noĩa ri p̄nt. Uno mõ s̄m se: alio mõ s̄m rõnes reꝝ quaꝝ sunt silitudines. Sicut imago Herculis s̄m se q̃dẽ d̾r ꝛ est cu p̃ũ: inq̃ntũ aũt est silitudo Herculis noĩat̃ hõ. Sic etiaꝫ si ↄsiderem⁹ ea que sũt circa itellectũ s̄m se semp̾ est cõ positio: vbi est v̾itas ꝛ falsitas: q̃ nũq̃ iuenit̃ in itellectu: nisi per h̃ ꝙ itellect⁹ cõparat vnũ simplicẽ ↄceptũ alteri. Sꝫ si referat̃ ad rẽ: q̃nq̃ꝫ d̾r cõpõ: q̃nq̃ꝫ d̾r diuisio. Cõpõ q̃dẽ q̃ñ itellect⁹ cõparat vnũ ↄceptũ alteri q̃si app̾hẽdẽs ↄiũctionẽ aut idẽtitatẽ reꝝ quaꝝ sunt ↄceptiões: diuisio aũt q̃ñ sic cõparat vnũ ↄceptũ alteri vt app̾hẽdat res eẽ diuersas. Et per hũc ẽt modũ in vocib⁹ affirmatio d̾r cõ positio: iq̃ntũ ↄiũctionẽ ex p̾te rei significat: negatio v̄o d̾r diuisio iq̃ntũ significat reꝝ sep̾ationẽ.

Questio

¶ Ulterius aũt videt̃ ꝙ nõ solũ in cõpõne ꝛ diuisione v̾itas ↄsistat. Primo q̃dẽ. q̃ etiã res d̾r vera vel falsa: sicut dicit̃ auꝝ veꝝ vel falsuꝫ. D̾r etiã ꝙ ens ꝛ veꝝ ↄuertunt̃: vñ videt̃ ꝙ etiã simplex ↄceptio itellect⁹ que est silitudo rei nõ ca reat veritate ꝛ falsitate. ¶ Preterea Ph̃s dicit in libro de aĩa. ꝙ sensus p̾prioꝝ sensibiliũ semp̾ est verus: sensus aũt nõ cõponit vel diuidit. nõ ḡ in sola cõpõne ꝛ diuisio ne est v̾itas. ¶ Itẽ in itellectu diuino nulla est cõpõ: vt p̾bat̃ in 12° meta. ꝛ tñ ibi est p̃ma ꝛ sũma v̾itas. nõ ḡ veri tas est solũ circa cõpõnẽ ꝛ diuisionẽ.

Lec. 4. ꝛ 6. tertij li bri ꝛ cõ. 26.

Lec. 5. ꝛ cõ. 51.

Rñsio

¶ Ad huiꝰ igit̃ euidẽtiã ↄsiderãdũ ꝙ veritas in aliquo iuenit̃ dupłr. Uno mõ sicut in eo qd̾ est veꝝ. Alio mõ sicut in dicẽte vel co gnoscẽte veꝝ. Inuenit̃ aũt veritas sicut in eo qd̾ est veꝝ tã in simplicib⁹ q̃ in cõpositis: sed sicut in dicẽte vel co gnoscẽte veꝝ nõ iuenit̃ nisi s̄m cõpositionẽ ꝛ diuisionẽ. Qd̾ q̃dẽ sic p̃ꝫ. Ueꝝ. n. vt Ph̃s dicit in 6° ethicoꝝ est bo nũ itellect⁹. vñ de quocũq̃ꝫ dicat̃ veꝝ. opꝫ ꝙ h̃ sit per re spectũ ad itellectũ. Cõparant̃ aũt ad itellectũ voces q̃dẽ sicut signa: res aũt sicut ea quoꝝ itellect⁹ sũt silitudines.

Lec. 2. ꝛ c. 3.

¶ Cõsiderãdũ aũt ꝙ aliqua res cõparat̃ ad itellectum dupłr. Uno mõ sicut mẽsura ad mẽsuratũ. Et sic cõparã tur res nãles ad itellectũ speculatiuũ humanũ. ꝛ id itel lectus d̾r verus s̄ꝫ ꝙ ↄformat̃ rei. falsus aũt s̄ꝫ ꝙ discor dat a re. Res aũt nãlis nõ d̾r esse vera per cõparationeꝫ ad itellectũ nr̃m. sicut posuerũt q̃dã antiq̄ nãles extimã tes reꝝ v̾itatẽ eẽ solũ in h̃ qd̾ est videri. s̄ꝫ h̃. n. seq̄ret̃ ꝙ ↄdictoria essent simul v̾a: q̃ ↄdictoria cadũt sub diuerso rũ opinionib⁹. Dicunt̃ tñ res alique vere vel false per cõ parationẽ ad itellectũ nr̃m nõ essentiałr vel formałr: s̄ꝫ effectiue: iq̃ntũ. s. nate sũt facẽ de se verã vel falsaꝫ exti mationẽ. ꝛ s̄m h̃ d̾r auꝝ veꝝ vel falsuꝫ. Alio aũt mõ res cõparant̃ ad itellectũ sicut mẽsuratũ ad mensurã: vt p̃ꝫ in itellectu p̾atico qui est cã reꝝ: vñ op⁹ artificis d̾r esse veꝝ inq̃ntũ attigit ad rõnẽ artis. falsuꝫ v̄o iq̃ntũ defi cit a rõne artis. Et q̃ oĩa etiã nałr cõparant̃ ad itellectũ diuinũ sicut artificiata ad artẽ. ↄñs est vt q̃libet res dica tur esse vera s̄m ꝙ h̃ꝫ p̾priã formã s̄m quã imitat̃ arteꝫ diuinã. Nã falsuꝫ auꝝ ẽ veꝝ aurichalcũ. Et h̃ mõ ens ꝛ veꝝ ↄuertunt̃. q̃ q̃libet res nãlis per suã formã arti diui ne cõparat̃. Uñ Ph̃s in p̃mo physi. formã noĩat quod dã diuinũ. Et sicut res d̾r vera per cõparationẽ ad suam mẽsurã. ita etiã ꝛ sensus vel itellect⁹: cuiꝰ mẽsura est res extra aĩaꝫ. Uñ sensus d̾r ver⁹ q̃ñ per formã suã ↄformat̃ rei extra aĩaꝫ existẽti. Et sic itelligit̃ ꝙ sensus p̾prij sensibi lis sit verus. Et h̃ etiã mõ itellectus app̾hẽdẽs q̃d q̃d est absq̃ꝫ cõpõne ꝛ diuisione: semper est verus. vt d̾r in 3° de aĩa.

Veritas diuersi mode d̾r uerĩa de noiat.

Lec. 15. ꝛ cõ. 81.

Lec. ii. ꝛ cõ. 26.

¶ Est aũt ↄsiderãdũ ꝙ q̃uis sensus p̾prij obiecti sit verus: nõ tñ cognoscit h̃ veꝝ: nõ. n. põt cognoscẽ habitu dinẽ ↄformitatis sue ad rẽ: sed solũ rẽ app̾hẽdit. itelle ctus aũt põt huiꝰ habitudinẽ ↄformitatis cognoscẽ. ꝛ id solus itellect⁹ põt cognoscẽ veritatẽ. Uñ ꝛ Ph̃s dicit in 6° meta. ꝙ veritas est solũ in mẽte sicut. s. in cognoscente veritatẽ. Cognoscẽ aũt p̾dictã ↄformationis habitudinẽ nihil est aliud q̃ iudicare ita esse in re vel nõ esse: qd̾ est cõponẽ ꝛ diuidẽ. ꝛ id itellectus nõ cognoscit veritatẽ ni si cõponẽdo vel diuidẽdo per suũ iudiciũ. Qd̾ q̃dẽ iudi ciũ si ↄsonet reb⁹ erit veꝝ: puta cũ itellectus iudicat esse qd̾ est: vel nõ esse qd̾ nõ est. Falsum aũt q̃ñ dissonat a re: puta cũ iudicet nõ eẽ qd̾ est. vel esse qd̾ nõ est. Uñ p̃ꝫ ꝙ veritas ꝛ falsitas sicut in cognoscẽte ꝛ dicẽte non est nisi circa cõpõnẽ ꝛ diuisioneꝫ. Et h̃ mõ Ph̃s loquit̃ h̃. Et q̃ voces sũt signa itellectuum: erit vox vera que significat veꝝ itellectum: falsa aũt que significat falsuꝫ itellectuꝫ. Q̃uis vox inq̃ntũ est res q̃dã dicat̃ vera sicut ꝛ alie res. Uñ h̃ vox hõ est asinus est vere vox ꝛ vere signũ: sed q̃ est signũ falsi. id d̾r falsa. ¶ Sciẽduꝫ est aũt ꝙ Ph̃s de v̾itate h̃ loq̄t̃ s̄ꝫ ꝙ p̾tinet ad itellc̃ꝫ humanũ q̃ iudicat de ↄformitate reꝝ ꝛ itellc̃s cõponẽdo ꝛ diuidẽdo. s̄ꝫ iudiciũ itellc̃s diuini de h̃ est absq̃ꝫ cõpõne ꝛ diuisiõe: q̃ sic̃ etiã itellc̃s nr̃ itelligit mãlia imãłr: ita ẽt itellc̃s diuin⁹ cogno scit cõpõnẽ ꝛ diuisionẽ simpłr. ¶ Deinde cum dicit.

Lec. 4. ꝛ cõ. 8.

¶ Ipsa igit̃ noĩa ꝛ verba silia sane sũt ei ↄceptui qui sine cõpositione diuisioneq̃ꝫ est: velut hoc nomen album vel homo cum nihil addit̃ ipsi. Nondum enim verum est: aut falsum.

¶ Noĩa igit̃ ipsa ꝛ v̾ba ↄsimilia sũt sine cõposi tione

tione vel diuisione itellectui: vt ē hō vel albū q̄n nō addit aliqd: neqꝫ .n. adhuc veꝝ vel falsū est.

¶ Manifestat qd dixerat de siĺitudine vocū ad itellꝫ. Et p̄mo manifestat ꝓpositū. Scđo manifestatū ꝓbat per signū. ibi [Huiꝰ aūt signū.] Cōcludit ḡ ex p̄missis ꝙ cū solū circa cōpōnē ꝛ diuisionē sit v̄itas ꝛ falsitas i itellectu: p̄ns est ꝙ ipsa noia ꝛ v̄ba diuisiꝫ accepta assimilenť itellectui qui est sine cōpōne ꝛ diuisione. sic cū hō vel albuꝫ dr̄. si nihil aliđ addať. nō .n. veꝝ adhuc vel falsuꝫ est. Sꝫ postea q̄n addiť esse vel nō esse: fit veꝝ vel falsuꝫ. Nec ē istātia de eo qđ p vnicū nomē verā r̄nsionē dat ad iterrogationē factā. vt cū q̄rit: qd natat in mari: aliqs r̄ndet: piscis. nā itelligiť v̄bū qđ fuit in iterrogatiōe positū. Et sic nomē p se positū nō sigñat veꝝ vl̄ falsuꝫ. ita nec v̄bū p se dictū. Nec ē istātia de v̄bo p̄ꝰ ꝛ scđe ꝑsone: ꝛ de v̄bo excepte actiōis. qꝛ i his itelligiť certꝰ ꝛ determinatꝰ noiatiuꝰ. vñ est iplicita cōpō: lꝫ nō explicita. ¶ Deide cū dicť.

¶ Cuius quidē hoc indicium est. Hippocētaurus eniꝫ aliqd qdē significat. At nōduꝫ veꝝ est aut falsuꝫ: nisi esse aut nō esse additum aut simpliciter aut respectu tempoꝛis fuerit.

¶ Huiꝰ aūt signū h̄ est. Hircoceruus significat aliqd: sꝫ qđ nōdū veꝝ vel falsuꝫ sit: si nō vel esse vel nō esse addať vel simpl̄r vel ƒm tempus.

¶ Inducit signū ex noie cōposito. s. hircoceruꝰ. qđ cōponiť ex hirco ꝛ ceruo. ꝛ qđ in greco dr̄ tragelaphus. nā tragos est hircꝰ: ꝛ elaphos ceruꝰ. Huiꝰ .n. noia significāt aliqd. s. quosdā ꝯceptꝰ simplices lꝫ reꝝ cōpositaꝝ. ꝛ iō non est veꝝ vel falsuꝫ nisi q̄n addiť eē: vel nō eē: p que exprimiť iudiciū itellꝰ. Pōt aūt addi eē vel nō eē vel ƒꝫ p̄ns tp̄s qđ est eē vel nō eē in actu. ꝛ iō h̄ dicit eē simpl̄r. vel ƒm tp̄s p̄teritū aut futuꝝ: qđ nō est eē simpl̄r. sꝫ ƒꝫ qd. vt cū dr̄ aliqd fuisse vel futuꝝ esse. Signāter aūt vtiť exēplo ex noie significāte qđ nō est in reꝝ nā: in quo statim falsitas apparet: ꝛ ꝙ sine compositione ꝛ diuisione non possit verum vel falsum esse. LECTIO. IIII.

¶ Nomē igiť vox est significatiua ex istituto: sine tp̄e: cuiꝰ nulla ps significat separata.

Cō. 2. Nomen ergo est vox significatiua ad placituꝫ sine tēpoꝛe cuius nulla pars significatiua est separata.

Postq̄ phs determinauit de oꝛdie significationis vocū: h̄ accedit ad determinādum de ipsis vocibꝰ significatiuis. Et qꝛ p̄ncipal̄r itēdit de enūtiatione que est subm huiꝰ libri: in q̄libet aūt scia opꝫ p̄noscē p̄ncipia subti. ideo p̄mo determinat de p̄ncipijs enūtiationis. 2° de ipsa enūtiatione. ibi [Enūtiatiua vo non ois.] Circa p̄m duo facit. Primo .n. determinat p̄ncipia q̄si mālia enūtiationis. s. ptes itegrales ipsiꝰ. 2° determinat p̄n̄m formale. s. oꝛones q̄ est enūtiatiōis gen. ibi [Oꝛo est vox significatiua ꝛc.] Circa p̄m duo facit. Primo determinat de noie qđ sigñat rei subaꝫ. 2° determinat de v̄bo qđ sigñat actionē vl̄ passionē ꝓcedētē a re. ibi [Uerbū āt est qđ ꝯsignificat tp̄s.] Circa p̄m tria facit. Primo diffinit nomē. 2° diffōnē exponit. ibi [In noie .n. qđ est eqferus.] 3° excludit q̄dā que pfecte rōnē nois nō h̄nt. ibi [Nō hō vo nō est nomē.] Circa p̄m ꝯsiderādū est ꝙ diffō iō dr̄ terminus: qꝛ icludit totalr̄ rē: ita. s. ꝙ nihil rei ē extra diffōnē cui. s. diffō nō ꝯueniat: nec aliqd aliđ ē ītra diffōnē cui. s. diffō ꝯueniat. Et iō gnqꝫ ponit in diffōne nois. Primo poniť [vox] p modū gn̄is: p qđ distiguiť nomē ab oībꝰ sonis qui nō sūt voces.

Diffō dr̄ terminus

Nā vox est sonꝰ ab oꝛe aīalis platꝰ cū imaginatione q̄dā vt dr̄ in 2° de aīa. Additť aūt p̄ma dr̄ia. s. [significatiua] ad dr̄iaꝫ q̄rūcūqꝫ vocū nō significātiū: siue sit vox l̄rata ꝛ articulata sicut biltris: siue l̄rata ꝛ nō articulata sic sibilus pro nihilo factꝰ. Et qꝛ de significatiōe vocū in supioribꝰ actū est. iō ex p̄missis ꝯcludit ꝙ nomē est vox significatiua. Lec. 6. ꝛ cō. 90.

¶ Sꝫ cū vox sit q̄dā res nālis: nomē aūt nō est aliqd nāle sꝫ ab hoibꝰ istitutū vr̄ ꝙ nō debuit genꝰ nois poni vocē q̄ est ex nā: sꝫ magis signū qđ est ex istitutiōe: vt diceret nomē est signū vocale. sic ēt ꝯuenietiꝰ diffiniť scutella si qs dicēt ꝙ est vas ligneū q̄ si qs dicēt ꝙ est lignū formatū in vas. Obiectio

¶ Sꝫ dicēdū ꝙ artificialia sūt qdē in gn̄e subē ex pte māe. in gn̄e aūt accn̄tiū ex pte forme. nā forme artificialiū accn̄tia sūt. Nomē ḡ sigñat formā accn̄talē vt ꝯcretā subo. Cū aūt in diffōne oīuꝫ accn̄tiuꝫ oporteat poni subm: nece est ꝙ si qua noia accn̄tis in abstracto diffiniant ꝙ in eoꝝ diffōne ponať accn̄s in recto q̄si genꝰ. Subꝫ aūt in obliquo q̄si dr̄ia: vt cuꝫ dr̄ simitas est curuitas nasi. Si qua vo noia accn̄s significāt in ꝯcreto: in eoꝝ diffōne poniť mā vel subꝫ q̄si genꝰ: ꝛ accn̄s q̄si dr̄ia: vt cū dr̄ simū est nasus curuꝰ. Si igiť noia reꝝ artificialiū significāt formas accn̄tales vt ꝯcretas subis nālibꝰ: ꝯuenietius est vt in eoꝝ diffōne ponať res nālis q̄si genꝰ: vt dicamꝰ ꝙ scutella ē lignū figuratū: ꝛ sil̄r ꝙ nomē est vox significatiua. Secus aūt eēt si noia artificialiuꝫ acciperenť q̄si sigñantia ipsas formas artificiales i abstracto. Rñsio

Tertio ponit scđaꝫ dr̄iaꝫ cū dic [ƒm placitū] .i. ƒꝫ istitutionē humanā a bn̄placito hois ꝓcedētē. Et p h̄ nomē differt a vocibꝰ significātibꝰ nāl̄r sic sūt gemitꝰ ifirmoꝝ: ꝛ voces brutoꝝ aīaliū. Quarto pōit tertiā dr̄iam. s. [sine tp̄e] p qđ differt nomē a v̄bo.

¶ Sꝫ vr̄ h̄ eē falsum qꝛ h̄ nomē dies vl̄ annꝰ sigñat tp̄s. Obiectio

¶ Sꝫ dicēdū ꝙ circa tp̄s tria pn̄t ꝯsiderari. Primo qdē ipsꝫ tp̄s ƒꝫ ꝙ ē res q̄dā: ꝛ sic pōt sigñari a noie sic q̄libꝫ alia res. Alio mō pōt ꝯsiderari id qđ tp̄e mēsurať iq̄ātū huiꝰ: ꝛ qꝛ id qđ p̄ ꝛ p̄ncipal̄r mēsurať ē motꝰ i q̄ ꝯsistit actio ꝛ passio. iō v̄bū qđ sigñat actionē ꝛ passionē: sigñat cū tp̄e. Suba aūt ƒꝫ se ꝯsiderata put significať p nomē ꝛ pnomē nō hꝫ iq̄ātū huiꝰ vt tp̄e mēsureť: sꝫ solū ƒꝫ ꝙ subijciť motui: put p pticipiū significať. Et iō v̄bū ꝛ pticipiū significāt cū tp̄e. nō aūt nomē ꝛ pnomē. Tertio mō pt̄ ꝯsiderari ipa hitudo tp̄is mēsurātis q̄ sigñať p aduerbia tp̄is vt cras heri ꝛ huiꝰ. Rñsio

Quito pōit q̄rtā dr̄iaꝫ cū subdit [cuiꝰ nulla ps ē significatiua separata] .s. a toto noie: cōparať tn̄ ad sigñationē nois ƒꝫ ꝙ est in toto. Qđ iō est: qꝛ sigñatio est q̄si forma nois. nulla āt ps separata hꝫ formā totiꝰ. sic manꝰ separata ab hoie nō hꝫ formā hūanā. Et p h̄ distiguiť nomē ab oꝛone cuiꝰ ps sigñat separata. vt cū dr̄ hō iustus. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Nā hoc in noie eqferus nihil p seipsuꝫ equus significat: sicut hac in oꝛone equus est ferus.

¶ In noie .n. qđ est eqferus: ferꝰ p se nihil significat: quēadmodū in oꝛone q̄ est equus ferus.

¶ Manifestat p̄missaꝫ diffōnē. Et p̄ q̄tū ad vltimā pticulā. 2° q̄tū ad tertiā. ibi [ƒm placitū ꝛc.] Naꝫ p̄me due pticule māifeste sūt ex p̄missis. 3° āt pticula. s. [sine tp̄e] manifestabiť in seq̄ntibꝰ in tractatu de v̄bo. Circa p̄mū duo facit. Primo manifestat ꝓpositū p noia cōposita. 2° ōndit circa h̄ dr̄iaꝫ iter noia simplicia ꝛ cōposita. ibi [At vo nō quēadmodū.] Manifestat ḡ p̄mo ꝙ ps nois separata nihil sigñat: p noia cōposita: in qbꝰ h̄ magis videť. In h̄ eni noie qđ est eqferus h̄ ps ferꝰ p se nihil significat sicut significat in hac oꝛone q̄ est equꝰ ferus. Cuiꝰ rō est ꝙ vnū nomē poniť ad significādū vnū simplicē itellectū: aliud aūt est id a quo iponiť nomē ad significādū ab eo

qđ nomē sigɫat.sic h nomē lapis iponit a lesione pedis: quā nō significat.qđ tñ iponit ad significādū ↄceptū cu iusdā rei.Et ide est ꝙ ps nois cōpositi qđ iponit ad signi ficādū ↄceptum simplicē nō significat partē ↄceptionis cōposite a qua imponit ad significanduʒ.Sed oratio si gnificat ipsam ↄceptionem cōpositaʒ.vnde pars orōnis significat ptē ↄceptionis cōposite.℄ Deinde cū dicit.

℄ Verū nō vt est i simplicib⁹ noib⁹:sic ⁊ in cōpo sitis ē.In illis.n.nullo pacto ps ē significatiua: in cōpositis vo videt qdē: nihil tñ separata si gnificat:vt in exēplo patet antea dicto.

℄ At vo nō quēadmodū in simplicibus noib⁹ sic se habent ⁊ in compositis.In illis eniʒ nul lo mō pars significatiua est:in his aūt vult qdē: sed nulli⁹ separati est: vt in eo qđ est eqferus.

℄ Ondit q̄tū ad h dñiaʒ iter noīa simplicia ⁊ cōposita:⁊ dic ꝙ nō ita se hʒ in noib⁹ simplicib⁹ sic ⁊ in cōpositis:qꝛ in simplicib⁹ ps nullo mō ē significatiua:neqꝫ fʒ vitatē: neqꝫ fʒ apparētiā:sʒ in cōpositis vult qdē.i.apparētiā hʒ significādi.nihil tñ ps ei⁹ sigɫat.vt dcm̄ ē de noie eqfer⁹. Hec āt rō dr̄ie ē:qꝛ nomē simplex sic iponit ad significā dū ↄceptū simplicē:ita etiā iponit ad significādū ab aliq̄ simplici ↄceptu. Nomē vo cōpositū ipōit a cōposita ↄce ptiōe ex q̄ hʒ apparētiā qđ ps ei⁹ sigɫet.℄ Deīn cū dic.

℄ Ex istituto āt diximꝰ:qꝛ nullū nomē est signū nā:sʒ cūē positū. Nā significāt ⁊ hi soni q scri bi nō possūt:vt bestiaꝝ quaꝝ nullū est nomen.

℄ Scdm vo placitū qm̄ nāliter nomē nihil est: sed quando fit nota. Nam designant ⁊ illittera ti soni:vt feraꝝ:quoꝝ nihil est nomen.

℄ Manifestat tertiā ptē pdicte diffōnis.⁊ dic ꝙ iō dcm̄ est ꝙ nomē significat fʒ placitū:qꝛ nullū nomē est nālr. Ex h.n.est nomē qđ significat.nō aūt significat nālr sed ex istitutione.Et h est qđ subdit:sʒ qm̄ fit nota.i.qm̄ ipo nit ad significādū.Id.n.qđ nālr significat nō fit:sʒ nālr est signū:⁊ h significat cū dicit.Illitterati.n.soni vt fera rū.qꝛ.s.lrīs significari nō pnt.Et dicit poti⁹ sonos q̄ vo ces:qꝛ q̄dā aīalia nō hñt vocē eo ꝙ carēt pulmone:sʒ tñ gbusdā sonis ꝓprias passiōes nālr significāt:nihil āt ho rū sonoꝝ est nomē.Ex quo manifeste dat itelligi ꝙ no mē nō significat nālr.℄ Sciēdū tñ est ꝙ circa h fuit di uersa quorūdam opinio.Quidā.n.dixerūt ꝙ noīa nullo mō nālr significāt:nec differt que res quo noīe significē tur.Alij vo dixerūt ꝙ noīa oīno nālr significāt:q̄si noīa sint nāles silitudines reꝝ.Quidā vo dixerūt ꝙ noīa nō nālr significāt q̄tū ad h ꝙ eoꝝ significatio nō est a nā: vt Arꝰ h itēdit.q̄tū vo ad h nālr significāt ꝙ eoꝝ si gnificatio ↄgruit naturis reruʒ:vt Plato dixit.Nec ob stāt ꝙ vna res multis noib⁹ significat:qꝛ vni⁹ rei pnt eē multe silitudines.⁊ silr ex diuersis ꝓprietatibus pnt vni rei mlta diuersa noīa iponi.Nō est aūt itelligēdū qđ dic quoꝝ nihil ē nomē.q̄si soni aīaliū nō hēant noīa:noīant eni gbusdā noib⁹:sic dr̄ rugitus leonis:⁊ mugit⁹ bouis:sʒ qꝛ nullus talis son⁹ ē nomē.vt dcm̄ ē.℄ Deide cū dicit.

℄ Hoc āt nōhō:nō dico eē nomē.At neqꝫ nomē ē positū quo ipʒ appellare opʒ.Neqꝫ.n.ē orō. neqꝫ negatio.Sʒ ifinitū nomē vocet:qm̄ ⁊ qđ ē:⁊ qđ nō ē i rōne reꝝ sine discrimie vllo sigɫat.

℄ Nōhomo vo nō est nomē.At vo nec positū est nomē quo illud oporteat appellari:neqꝫ eni oratio aut negatio est:sed sit nomē infinitum.

℄ Excludit q̄dā a noīs rōne.Et ꝑ nomē ifinitū.2° casus noiuʒ.ibi[Catonis āt vl catōi.]Dic g̃ ꝑ ꝙ nōhō nō ē no mē.Oē.n.nomē sigɫat aliquā nāʒ determiatā vt hō:aut ꝑsonā determinatā vt ꝓnomē:aut vtrūqꝫ determinatuʒ vt sortes.Sʒ h qđ dico nōhō:neqꝫ determiatā nāʒ:neqꝫ determiatā ꝑsonā sigɫat.iponit.n.a negatiōe hoīs q eq̄ liter dr̄ de ente ⁊ nō ente.Vñ ⁊ nō hō pōt dici idifferen ter ⁊ de eo qđ nō est in reꝝ nā:vt si dicam⁹ chimera ē nō hō:⁊ de eo qđ est in reꝝ nā:sic dr̄ equ⁹ ē nōhō.Si āt ipo neret a ꝑuatiōe reqrēt subʒ ad min⁹ exnīs: sʒ qꝛ iponit a negatiōe pōt dici de ente ⁊ de nō ente vt Boeti⁹ ⁊ Amo ni⁹ dicūt:qꝛ tñ sigɫat ꝑ modū noīs qđ pōt subyci ⁊ pdi cari:reqrit ad min⁹ suppositū in apphēsiōe.Nō aūt erat nomē positū tpe Arꝰ sub quo hui⁹ dictiōes ↄcluderēt. Nō.n.est orō:qꝛ ps ei⁹ nō sigɫat aliqd separa.sic ⁊ in noi bus cōpositis.Silr aūt nō est negatio.i.orō negatiua:qꝛ hui⁹ orō supaddit negationē affirmatiōi qđ nō ↄtigit h. Et iō nomē iponit hui⁹ dictiōi vocās eā nomē ifinitum ꝓp idetermiationē sigɫatiōis:vt dcm̄ ē. ℄ Deīn cū dic. Boetius Amoni⁹

℄ Hoc etiam Philonis aut philoni ⁊ hisce si milia non nomina sunt:sed nominis casus.

℄ Catonis autem vel catoni ⁊ quecunqꝫ talia: sunt non nomina:sed casus nominum.

℄ Excludit casus noīs ⁊ dic.ꝙ catōis ⁊ catōi ⁊ alia hm̄.nō st noīa:sʒ solus noiatiu⁹ dr̄ pncipalr nomē ꝑ quē est ipō noīs:ad aliqd sigɫandū.Hui⁹ āt oblīq vocat casus noīs: qꝛ cadūt ꝑ q̄ndā dcliatiōis originē a noiatiuo q dr̄ rect⁹ eo ꝙ nō cadit. Stoici āt dixerūt ēt noiatiuos dici casus q̄s grāmatici sequūt:eo ꝙ cadūt.i.pcedūt ab interiori ↄce ptiōe mētis:⁊ dr̄ rect⁹:eo ꝙ nihil ꝓhibʒ aliqd cadēs sic ca dē:vt rctū stet:sic stil⁹ q cadēs ligno ifigit.℄ Deīn cū dic Stoici

℄ Atqꝫ rō ei⁹ i ceteris qdē ē:illo āt differt.Si.n. addideris ē:vl erat:vl erit:h qdē neqꝫ veꝝ neqꝫ falsuʒ euadet:nomē aūt semꝑ.Veluti Philo nis est:aut non est:nōdū eni veꝝ est aut falsuʒ.

℄ Rō āt ei⁹ ē i alijs qdē eadē:sʒ differūt:qm̄ cū ē: vel fuit:vel erit adiūctū:neqꝫ veꝝ:neqꝫ falsum est:nomē vo semꝑ:vt Catonis est:vel nō est: nōdū eni neqꝫ aliquis dicit veꝝ neqꝫ falsum.

℄ Ondit āt ↄñter quō se habeāt oblīq casus ad nomē:⁊ dic ꝙ rō quā sigɫat nomē est eadē ⁊ i alijs.s.casib⁹ noīs: sʒ in h est dr̄ia ꝙ nomē adiūctū cū h vbo est:vel nō ē:vl fuit:semꝑ sigɫat veꝝ vl falsū:qđ nō ↄtigit in oblīqs.Si gnāter āt iduc exēplū de vbo substātiuo.qꝛ sūt q̄dā alia vba.s.ipsonalia q̄ cū oblīqs significāt veꝝ vl falsū:vt cū dr̄ penitet sortē:qꝛ act⁹ vbi itelligit ferri sup oblīqnū:ac si diceret penitētia hʒ sortē.℄ Sʒ si nomē ifīm ⁊ casus nō sūt noīa icōueniēter data ē ꝑmissa noīs diffō q̄ istis ↄue nit.℄ Sʒ dōm fʒ Amoniū qđ supra cōi⁹ diffinit nomē. postmodū vo significationē noīs artat subtrahēdo hec a noīe.℄ Vel dōʒ ꝙ ꝑmissa diffō nō simplr ↄuēit his.No mē.n.infinitū nihil determinatū sigɫat:neqꝫ casus noīs sigɫat fʒ ꝑmū placitū istituētis.vt dcm̄ est. LEC.V. Obiectio R.n° p° Amoni⁹ 2°

℄ Verbū aūt est id qđ isup tps significat.⁊ cui⁹ nulla pars seorsuʒ significat:atqꝫ semper eoruʒ que de alio dicuntur est signum.

Verbū aūt est qđ ↄsignificat tps: cui⁹ pars nihil extra significat:⁊ est semꝑ eoꝝ que de altero ꝑdicantur nota. Com.5.

Postq̄

POstq̃ p̄hs determinauit de noīe. hic determiat de v̄bo. Et circa h̄ tria facit. Prio diffinit v̄bū. Scd̄o excludit q̄daz a rōne v̄bi. ibi [Nō currit āt ꝛ nō laborat ꝛc̄.] Tertio ostēdit ꝯueniētiā v̄bi ad nomē. ibi [Ipsa q̄dē verba ſ̄z ſe dicta ꝛc̄.] Circa p̄m̄ duo facit. Prio ponit diffōnē v̄bi. Scd̄o exponit. ibi [Dico aūt q̄m̄ ꝯſignificat ꝛc̄.] Est aūt cōſiderādū ꝙ Aristoteles breuitati ſtudēs nō ponit in diffōne v̄bi ea q̄ ſunt nomini ꝛ v̄bo cōia: relinquēs ea intellectui legētis ex his q̄ dixerat in diffōne nois. Ponit aūt tres pticulas in diffōne v̄bi. q̄rū p̄ma diſtinguit v̄bū a noie i h̄. ſ. q̄ð dicit ꝙ [ꝯſignificat tp̄s.] Dictū eſt. n. i diffinitione nois ꝙ nomē ſignificat ſine tp̄e. Scd̄a v̄o particula eſt p quā diſtinguit̄ v̄bū ab oīone: cū dicit̄ [cui⁹ ps nihil extra ſignificat ꝛc̄.] ¶ Sed cū h̄ ēt poſitū ſit in diffinitione nois vī h̄ debuiſſe p̄termitti: ſicut ꝛ q̄ð dcm̄ eſt vox ſignificatiua ad placitū. ¶ Ad q̄ð reſpōdet Amoni⁹ ꝙ in diffōne nois h̄ poſitū eſt vt diſtiguat̄ nomē ab oīonibus q̄ cōponunt̄ ex noib⁹: vt cū dr̄ hō eſt aīal: q̄r v̄o ſūt ēt q̄dā oīones q̄ cōponunt̄ ex v̄bis: vt cū dr̄ ambulare ē moueri. ꝛ vt ab his diſtinguat̄ v̄buz oportuit h̄ ēt in diffinitione v̄bi iterari. ¶ Pōt ēt aliter dici ꝙ q̄r v̄bū ip̄ortat cōpoſitionē in q̄ p̄ficit̄ oīo ſignificās ver̄ vel falſuz: maiorē ꝯueniētiā videbat̄ hr̄e v̄bū cū oīone q̄ſi quedaz pars formalis ipſi⁹ q̄ nomē q̄ð eſt q̄daz pars m̄lis oīonis. ꝛ iō oportuit iterari. Tertia v̄o pticula ē p quā diſtinguit̄ v̄bū: nō ſolū a noie ſ̄z ēt a pticipio q̄ð ſignificat cū tp̄e: ꝛ dicit [ꝛ eſt ſemp eoꝝ q̄ de altero p̄dicant̄ nota] .ſ. ſignū: q̄r. ſ. noīa ꝛ pticipia p̄nt poni ex p̄te ſubiecti ꝛ p̄dicati: ſ̄z v̄bū ſemp eſt ex p̄te p̄dicati. ¶ Sz h̄ vī hr̄e inſtātiā in v̄bis infinitiui modi q̄ iterdū ponunt̄ ex p̄te ſubiecti vt cū dr̄ ambulare eſt moueri. ¶ Sz dicēdum eſt ꝙ verba ĩfinitiui modi q̄n in ſub̄o ponunt̄ hn̄t vim nois. vn̄ ꝛ in greco ꝛ in vulgari locutione latina ſuſcipiūt additionez articuloꝝ ſicut ꝛ noīa. Cui⁹ rō eſt: q̄r p̄priū nois eſt vt ſignificet rē aliquā q̄ſi p ſe exiſtēz. p̄priū aūt v̄bi eſt vt ſignificet actionē vel paſſionez. Pōt aūt actio ſignificari tripl̄r. Uno mō p ſe in abſtracto. velut quedā res ꝛ ſic ſignificat̄ p nomē: vt cū dr̄ actio paſſio ambulatio curſus ꝛ ſimilia. Alio mō p modū actionis. vt. ſ. eſt egrediens a ſub̄a ꝛ inherēs ei vt ſubiecto: ꝛ ſic ſignificat̄ p v̄ba alioꝝ modoꝝ q̄ attribuunt̄ p̄dicatis. Sed q̄r etiā ipſe p̄ceſſus vel inherentia actiōis pōt apprehēdi ab itellectu ꝛ ſignificari vt res quedam. inde eſt ꝙ ipſa v̄ba ĩfinitiui modi q̄ ſignificāt ipſam inherētiā actionis ad ſubiectū p̄nt accipi vt v̄ba rōne cōcretionis: ꝛ vt noīa put ſignificāt res quaſdā. ¶ Pōt ēt obyci de hoc ꝙ ēt v̄ba alioꝝ modorū vident̄ aliq̄n in ſubiecto poni vt cū dicit̄: curro eſt v̄buz. ¶ Sed dicēdum eſt ꝙ in tali locutiōe h̄ v̄bū curro nō ſumitur formal̄r ſ̄m ꝙ ei⁹ ſignificatio refert̄ ad rē: ſed ſ̄m ꝙ m̄līter ſignificat ipſaz vocē q̄ accipit̄ vt res quedā. ꝛ iō tā v̄ba q̄ omnes orationis partes quando ponunt̄ materialiter: ſumuntur in vi nominū. ¶ Deinde cum dicit.

Obiectio
Rn̄ſio p̄ᵃ. Amoni⁹.
2ᵒ.
Dubi⁹
Rn̄ſio
Obiectio
Rn̄ſio

¶ Dico aūt ipſuz inſup tēpus ſignificare: quia valitudo quidem eſt nomē: valet aūt verbuz. Significat enim inſuper nunc eſſe.

¶ Dico aūt q̄m̄ cōſignificat tp̄s vt curſus q̄dez nomē eſt: currit v̄o v̄bū: ꝯſignificat. n. nūc eē.

¶ Exponit diffōnē poſitā. Et p̄mo q̄tū ad hoc q̄ð dixerat ꝙ ꝯſignificat tp̄s. Scd̄o q̄tū ad hoc q̄ð dixerat ꝙ eſt nota eoꝝ q̄ de altero p̄dicant̄ cū dicit [ꝛ eſt ſemp ꝛc̄.] Tertiā aūt pticulā. ſ. [cuius nulla pars extra ſignificat.] non exponit: q̄r ſupra expoſita eſt in tractatu nois. Exponit ḡ p̄m̄ ꝙ v̄bū ꝯſignificat tp̄s p exēplū: q̄r videlicet curſus q̄r ſignificat actionē nō p modū actiōis ſ̄z p modū rei p ſe exiſtētis nō ꝯſignificat tp̄s: eo ꝙ eſt nomē. Curro v̄o cū ſit v̄bū ſignificās actionē ꝯſignificat tp̄s: q̄r p̄priū eſt mot⁹ tēpore mēſurari. actiōes aūt nobis note ſūt in tēpore. Dictū eſt aūt ſupra ꝙ cōſignificare tp̄s eſt ſignificare aliq̄d in tēpore mēſuratū. Un̄ aliud eſt ſignificare tp̄s p̄ncipaliter vt rē quādā. q̄ð pōt noi ꝯuenire. aliud eſt ſignificare cū tēpore q̄ð nō ꝯuenit nomini ſ̄z v̄bo. ¶ Deīde cū dic̄.

¶ Atq̄z ſemp eoꝝ que de alio dicunt̄ eſt ſignū. Ut eorūz que de ſubiecto dicuntur: aut eorum que in ſubiecto dicimus eſſe.

¶ Et ſemp eſt eoꝝ que de altero p̄dicātur nota: vt eoꝝ que de ſubiecto vel in ſubiecto ſunt.

¶ Exponit aliā pticulā. Ubi notādū eſt ꝙ q̄r ſubiectum enūtiatiōis ſignificat̄ vt cui iheret aliq̄d: cū v̄bū ſignificet actionē p modū actiōis de cui⁹ rōne eſt vt inhereat: ſemp ponit̄ ex p̄te p̄dicati. nunq̄ aūt ex p̄te ſub̄i niſi ſumat̄ in vi nois: vt dictū eſt. Dr̄ ḡ v̄bū ſemp eē nota eorū q̄ dicunt̄ de altero: tū q̄r v̄bū ſemp ſignificat id q̄ð p̄dicatur: tū q̄r in oī p̄dicatiōe op̄z eſſe v̄bū: eo ꝙ v̄buz ip̄ortat cōpoſitionē q̄ p̄dicatū cōponit̄ ſub̄o. ¶ Sed dubiū vr̄ q̄ð ſubdit̄: vt eoꝝ [q̄ de ſub̄o vel i ſub̄o ſūt:] vr̄. n. aliq̄d dici vt de ſub̄o q̄ð eſſential̄r predicat̄. vt hō eſt aīal. In ſub̄o aūt ſicut accidēs de ſub̄o p̄dicat̄ vt hō eſt albus. Si ḡ v̄ba ſignificāt actionē vel paſſionē q̄ ſunt accidētia: ꝯñs eſt vt ſemp ſignificant ea q̄ dicunt̄ vt in ſub̄o. fruſtra igitur dr̄ in ſubiecto vel de ſub̄o. ¶ Et ad hoc dicit Boeti⁹ ꝙ vtraq̄z ad idē ptinēt. Accidēs. n. ꝛ de ſubiecto p̄dicat̄ ꝛ in ſubiecto eſt. Sz q̄r Ariſtoteles diſiunctione vtit̄: vr̄ aliud p vtraq̄z ſignificare. Et iō pōt dici ꝙ cum Ariſtoteles dicit ꝙ v̄bū ſemp eſt nota eoꝝ q̄ de altero p̄dicat̄ nō eſt ſic itelligendū q̄ſi ſignificata v̄boꝝ ſint que p̄dicant̄: q̄r cū p̄dicatio videat̄ magis p̄prie ad vocē pertinere ipſa verba ſunt que p̄dicant̄ magis q̄ ſignificent p̄dicata. Eſt ḡ intelligēdū ꝙ v̄bū ſemp eſt ſignum ꝙ aliqua predicentur: q̄r omnis p̄dicatio fit per verbum ratione compoſitionis importate: ſiue predicet̄ aliquid eſſentialiter ſiue accidentaliter. ¶ Deinde cum dicit.

Obiectio
Rn̄ſ⁹ p̄ᵃ. Boeti⁹
Rn̄ſio 2ᵃ

¶ Nō valet aūt: ꝛ nō egrotat nō dico verbū eē. Nā inſuper quidē tēpus ſignificat: ſempq̄z de aliquo dicit̄. At differētie nullū nomē eſt poſitū. Sz v̄bū infinituz vocet̄. Qm̄ de quocunq̄z ꝛ de eo q̄ð eſt ꝛ de eo q̄ð nō ſimil̄r dicitur.

¶ Nō currit aūt ꝛ nō laborat: nō verbum dico. Cōſignificat q̄dem tempus ꝛ ſemp de aliquo eſt. Differentie aūt huic nō eſt poſitū nomen: ſ̄z ſit infinituz verbū: quoniā ſimiliter in quolibet eſt: vel q̄ð eſt: vel q̄ð non eſt.

¶ Excludit quedā a ratione verbi. Et p̄mo verbū infinitum. Scd̄o verba preteriti temporis vel futuri. ibi [Similiter aūt vel curret vel currebat.] Dicit ergo primo ꝙ non currit ꝛ nō laborat: nō p̄prie dicit̄ verbū. Eſt enim proprium verbi ſignificare aliq̄d per modū actionis vel paſſionis: q̄ð p̄dicte dictiōes nō faciūt. Remouēt eniz actionē vel paſſionē potius q̄ aliquā determinataz actionem vel paſſionē ſignificēt. Sz q̄uis nō p̄prie poſſint dici v̄bum: tamē ꝯueniūt ſibi ea que ſupra poſita ſunt in diffinitiōe v̄bi. Quoꝝ primū eſt ꝙ ſignificat tēpus: q̄r ſignificat agere ꝛ pati: que ſicut ſunt in tēpore: ita ꝯuatio hoꝝ. Un̄ ꝛ quies tēpore mēſurat̄: vt habet̄ in ſexto phyſicoꝝ. Scd̄m eſt ꝙ ſemp ponit̄ ex parte p̄dicati: ſic̄ ꝛ v̄bū. Et h̄

Lec. 10. ꝛ lec. 5. ꝛ cō. 32.

sō: qꝛ negatio reducitˀ ad genꝰ affirmationis. Unñ sicˀ verbū qđ significat actionē vel passionē: significat aliqđ vt in altero existēs: ita pđicta significāt remotionē actionis

Obiectio vel passionis. ¶ Si qs aūt obyciat si pđictis dictionibꝰ

Rñ. cōuenit diffō verbi: ergo sunt vba. ¶ Dōm est φ diffinitio verbi supra posita datur de vbo cōiter sumpto. Huiꝰ aūt dictiones negatˀ esse vba. qꝛ deficiunt a pfecta rōne vbi. Nec ante Aristotelē erat nomē positū huic generi dictionū a vbis differentiū. Sed qꝛ huiꝰ dictiones in aliq̄ cū vbis ꝯueniūt: deficiunt tñ a determinata rōne verbi vocat ea vba infinita. Et rōnē nois assignat: qꝛ vnūqđqꝫ eoꝝ indifferēter pōt dici de eo qđ est: vel de eo qđ nō est. Sumitˀ enim negatio apposita nō in vi pᷓuationis: sed in vi simplicis negationis. Priuatio eniꝫ supponit determinatū subiectū. Differunt tñ huiꝰ verba a verbis negatiuis: qꝛ vba infinita sumunˀ in vi vniꝰ dictionis: verba vō negatiua in vi duarum dictionum. ¶ Deinde cūꝫ dicit.

¶ Simili mō valuit atqꝫ valebit: nō verba: sed verbi casus appello. Quā illud qdē presens significat tēpus: hec autēꝫ id qđ est circa presens extactum inquā atqꝫ futurum.

¶ Similr autē curret vel currebat nō est vbuꝫ: sꝫ casus vbi. Differt aūt a vbo: qm̄ hoc qdē p̄sens tp̄s significat: illa vō qđ cōplectitur.

¶ Excludit a verbo vba preteriti ꝛ futuri tpis. ꝛ dicit φ sicut vba infinita nō sunt simplr vba: ita ēt curret qđ est futuri temporis: vel currebat qđ est preteriti tpis nō est vbū: sed sunt casus verbi. Et differūt in hoc a vbo: qꝛ verbū cōsignificat p̄sens tp̄s. illa vō significant tp̄s hinc ꝛ inde circūdans. Dicit aūt signanter p̄sens tp̄s ꝛ nō simplr p̄sens: ne intelligaˀ p̄sens indiuisibile qđ est instans: qꝛ in instanti nō est motꝰ nec actio aut passio: sed opꝫ accipere p̄sens tp̄s qđ mēsurat actionē q̄ incepit ꝛ nondum est determinata p actū. Recte aūt ea que ꝯsignificant tp̄s preteritū vel futurū nō sunt vba pprie dicta. cū. n. vbū proprie sit qđ significat agere vel pati: hoc est pprie verbum qđ significat agere vel pati in actu qđ est agere vel pati simplr: sed agere vel pati in pterito vel futuro: est sꝫ qđ. Dicunˀ ēt verba pteriti vl futuri tēporis: rōnabilr casus vbi qđ cōsignificat p̄sens tp̄s: qꝛ pteritū vel futurū dicitˀ p respectū ad p̄sens. Est. n. pteritū qđ fuit p̄sens: futuruꝫ aūt qđ erit p̄sens. Cū aūt decliatio tpis variatˀ p modos tēpora numeros: ꝛ psonas. variatio q̄ fit p numerū ꝛ psonā nō cōstituit casuꝫ vel casus vbi: qꝛ talis variatio non est ex pte actiōis: sed ex pte subiecti: sed variatio que est p modos ꝛ tēpora respicit ipsaꝫ actionē. ꝛ iō vtrūqꝫ cōstituit casus vbi. Nā vba iperatiui vel optatiui modi casus dicunˀ: sicut ꝛ vba pteriti vel futuri tēporis. Sed vba indicatiui modi p̄sentis tēporis nō dicunˀ casus cuiuscūqꝫ sint psone vel numeri. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ipsa igitur verba cū per se dicunˀ noia sunt.

¶ Ipsa vō sm̄ se dicta verba nomina sunt.

¶ Ostēdit ꝯueniētiā verboꝝ ad noia. Et circa hoc duo facit. Primo pponit qđ intēdit. Scđo manifestat ppositum ibi [ꝛ significat aliquid ꝛc̃.] Dicit ergo φ ipsa vba sm̄ se dicta sunt noia: qđ a qbusdā exponitˀ de vbis q̄ sumunˀ i vi nois vt verū est: siue sint ifinitiui modi: vt cū dico currere est moueri: siue sint alteriꝰ modi vt cū dico: curro ē vbū. Sꝫ hec nō videˀ eē itētio Aristotelis: qꝛ ad hāc intētionē nō rñdent ꝯñtia. Et iō aliter dicēdū est φ nomē hic sumitˀ: put cōiter significat quālibet dictionē iposită ad significandū aliquā rē. Et qꝛ ēt ip̄m agere vel pati est quedā res: inde est qđ ꝛ ipsa vba inquātū noiant. i. significant agere vel pati sub noibus cōprehendunˀ cōiter accepta. Nomē aūt put a vbo distinguitˀ significat reꝫ sub determinato mō: put. s. pōt intelligi vt p se existens. vñ noia possunt subyci ꝛ pđicari. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et aliquid sane significāt. Nā qui dicit mētē vtiqꝫ affirmat: ꝛ qui audiuit quieuit. Sꝫ si est: aut nō est nōdū sane significāt. Nec. n. esse: aut nō esse signū est rei: neqꝫ si ipsum qđ est p se dixeris nudum. Ipsum eniꝫ nihil est. Significat autē insup cōpositionē quandam: que quidem sine cōpositis intelligi nequit.

¶ Et significant aliqđ. Constituit enim q dicit intellectū: ꝛ q audit quiescit. Sed si est vel nō est nondū significat neqꝫ. n. signū rei esse vel nō esse: nec si hoc ipsum est: purū dixeris ipsum qdē nihil est cōsignificat aūt quādā cōpositionē quā sine cōpositis nō est intelligere.

¶ Probat ppositū p̄mo p h φ vba significāt aliqđ sicut ꝛ noia. Scđo φ nō significāt veꝝ vel falsuꝫ sicut nec nomina. ibi [Sed si est aut nō est ꝛc̃.] Dicit ḡ p̄ qđ in tantū verū est. φ vba sunt noia iquātū significāt aliqđ. Et hoc pbat: qꝛ supra dictū est φ voces significatiue significāt itellectꝰ. vñ ppriū vocis significatiue est φ generet aliquē itellectū in animo audiētis. Et iō ad ostēdēdum φ vbū sit vox significatiua assumit φ ille q dicit vbū ꝯstituit itellectū in animo audiētis. Et ad hoc manifestādū inducit φ ille q audit quiescit. ¶ Sꝫ h videˀ eē falsuꝫ: qꝛ sola orō pfecta facit qescere itellectū: nō aūt nomen neqꝫ vbū si p se dicaˀ. Si. n. dicā hō: suspensus est animꝰ audiētis qđ de eo dicere velim. Si aūt dico curro: suspēsus est eius animꝰ de q̄ dicā. ¶ Sꝫ dōm est φ cū duplex sit itellectꝰ opatio vt supra habitū est: ille q dicit nomen vel vbū sm̄ se ꝯstituit itellectū quātū ad p̄mā operationē q̄ est simplex cōceptio alicuꝰ. Et sꝫ h qescit audiēs q in suspenso erat anteq̄ nomē vel vbū pferreˀ: ꝛ eiꝰ platio termināreˀ. Nō aūt ꝯstituit itellectū quātū ad scđaꝫ opationē q̄ est itellectꝰ cōponētis ꝛ diuidētis ipsuꝫ vbuꝫ vel nomen p se dictū: nec q̄tū ad h facit qescere audientē. Et iō statim subdit [sed si est aut nō est nondū significat:] id est nōdū significat aliqđ p modū cōpōnis ꝛ diuisionis: aut veri vel falsi. Et h est 2m qđ pbare itēdit. Probat aūt ꝯñter p illa vba q̄ maxie videnˀ significare vitatē vl falsitatē. s. ip̄ꝫ vbū qđ est eē: ꝛ vbū ifinitū qđ est nō esse: quoꝝ neutrū p se dictū est significatiuū vitatis vel falsitatis in re. vñ multominus alia. Uel pōt intelligi h gnāliter dici de oībꝰ vbis. Quia. n. dixerat φ vbū nō significat si est res vel nō est. h ꝯñter manifestat qꝛ nullū vbū est significatiuū rei esse vel nō esse. id est φ res sit vl nō sit. Quāuis. n. oē vbū finitū iplicet esse: qꝛ currere est currentē eē: ꝛ oē vbū infinitū iplicet nō eē: qꝛ nō currere est nō currentē esse: tñ nullū vbū significat h totū rē eē vel nō eē. Et h ꝯñter pbat p id de q̄ magis vr cū subdit [nec si hoc ip̄m est: purū dixeris ip̄m qdē nihil est.] Ubi notādū est φ in greco habetur: neqꝫ si ens ip̄m nudū dixeris: ip̄m qdē nihil est. Ad pbandū eniꝫ φ vba nō significant rē eē vel nō eē: assumit id qđ est fons ꝛ origo ipsiꝰ esse. s. ip̄m ens de q̄ dicit φ nihil est (vt Alexander exponit) qꝛ ens equoce dr̄ de decē pđicamētis. oē aūt equocū p se positū nihil significat nisi aliqđ addaˀ φ determinet eiꝰ significationē. vñ nec ip̄ꝫ p se verū sigñat qđ ē vel nō est. ¶ Sꝫ hec expō nō videˀ ꝯueniēs. tū qꝛ ens nō dr̄ p- Expō. Alexādri Improb.

ptie egnoce. sed fm prius ⁊ posterius. vñ simplr dictum itelligit de eo qd p prius dr. tum etiã qz dictio equiuoca nõ nihil significat. sed multa significat: ⁊ qñqz hoc qñqz illud p ipsaz accipit. tñ ẽt qz talis expositio nõ multũ facit ad intentionẽ presentẽ.
Expositio porphyrii. Unde Porphyrius aliter exposuit qp hoc ipsuz ens nõ significat nãm alicuius rei sicut hoc nomen hõ vel sapiens. sed solũ designat quãdã coniunctionẽ: vñ subdit qp [cõsignificat quãdã cõpositionez quã sine compositis nõ est intelligere.]
Improb. Sed neqz hoc cõuenienter videt dici qz si nõ significaret aliquã rez sz solũ coiunctionẽ: nõ esset neqz nomen neqz verbũ sicut nec cõpositiones aut piunctiones.
Expositio amonii. Et iõ aliter exponẽdũ est sicut Amonius exponit. qp ipsuz ens nihil est id est nõ significat verũ vl falsuz. Et rõnẽ huiꝰ assignat cũ subdit. Cõsignificat aũt quãdã cõpositionez. Nec accipitur hic (vt ipse dicit) psignificat sicut cũ dicebat qp vbuz cõsignificat tps: sed psignificat id est cũ aliquo significat. s. alij adiunctũ cõpositionẽ significat q̃ nõ põt itelligi sine extremis cõpositionis.
Improb. Sed qz hoc cõe est oibꝰ noibꝰ ⁊ verbis: nõ videt hec expositio esse fm intentionẽ Aristotelis q assumpsit ipsuz ens q̃si qddã speciale.
Expõ. 3a Et iõ vt magis sequamur vba Aristotelis: cõsiderandũ est qd ipse dixerat qp vbũ nõ significat rem esse vel nõ esse sed nec ipsum ens significat rẽ esse vel nõ esse. Et hoc est qd dicit nihil est id est nõ significat aliquid esse. Etenĩz hoc maxime videbat de hoc qd dico ens. qz ens nihil est aliõ q̃ qd est. Et sic videt ⁊ rẽ significare p hoc qd dico qd ⁊ esse p hoc qd dico est. Et siquidẽ hec dictio ens significaret esse pncipalr; sicut significat rẽ que hz eẽ: proculdubio significaret aliqd esse. Sed ipsaz cõpositionẽ q̃ importatur in hoc qd dico est nõ pncipalr significat: sed cõsignificat eã inquãtũ signat rez hñtẽ esse. Unde talis psignificatio cõpõnis nõ sufficit ad vitatẽ vel falsitatẽ: qz cõpositio in q̃ cõsistit vitas ⁊ falsitas nõ põt intelligi nisi fm qp innectit extrema cõpositionis. Si võ dicat nec ipsum est vt libri nostri habẽt: planior est sensus. Qd enim nullũ verbuz significat rẽ esse vel nõ esse: probat p hoc vbũ est qd fz se dictũ nõ significat aliquid esse: lz significet esse. Et qz hoc ipsum esse videt cõpositio quedã: ⁊ ita hoc vbum est qd significat eẽ. põt videri significare cõpositionẽ in qua sit verũ vel falsuz. Ad hoc excludendũ subdit qp illa cõpositio quã significat hoc vbũ est nõ põt intelligi sine cõponẽtibus: qz dependet eius intellectus ab extremis que si nõ apponant nõ est pfectus itellectus cõpositiõis vt possit in ea esse verũ vel falsum. Jõ aũt dicit qp h verbũ est. cõsignificat cõpositionẽ qz nõ eã pncipalr significat: sed ex psequẽti. Significat enim illud qd pmo cadit in intellectu p modũ actualitatis absolute. Nam est simpliciter dictũ significat in actu esse. ⁊ iõ significat p modũ vbi. Quia võ actualitas quam pncipalr significat hoc vbũ est. est cõiter actualitas ois forme: vel actus subalis vel accidentalis: inde est qp cũ volumus significare quãcũqz formã vel actũ actualr inesse alicui subiecto: significamus illud p hoc vbũ est. simplr qdẽ fm pñs tps. fz qd aũt fm alia tempora. Et iõ ex psequẽti hoc verbum est significat compositionem.

LEC. VI.

Oratio est vox significatiua: cuius ptiuz aliq̃ separata significat: vt dictio sed non affirmatio vel negatio.

Cã. 4. Oratio autez est vox significatiua: cuius partium aliquid significatiuũ est separatim: vt dictio: non vt affirmatio vel negatio.

Postq̃ phs determinauit de noie ⁊ de verbo que sunt pncipia mãlia enũtiationis: vtpote partes eiꝰ existentes: nũc determinat de oratione que est pncipiũ formale enũtiationis: vtpote genus eius existens. Et circa hoc tria facit. Primo enim pponit diffõnẽ enunciationis. Scdo exponit eã. ibi [Dico aũt vt hõ ⁊c.] Tertio excludit errorẽ. ibi [Est aũt oro ois ⁊c.]
Dia. Circa pm psiderandũ qp phus in diffõne orõnis ponit illud in quo oratio cõuenit cũ noie ⁊ vbo cũ dicit oro est vox significatiua: qd etiam posuit in diffõne nois: ⁊ pbauit de vbo qd aliqd significet. Nõ aũt posuit in eius diffõne: qz supponebat ex eo qd positũ erat in diffõne nois studens breuitati: ne idem frequẽter iteraret.
R. iiª. Iterat tñ h in diffõne orõnis: qz significatio orationis differt a significatiõe nois ⁊ vbi: qz nomẽ vel verbũ significat simplicẽ itellectũ: oratio võ significat intellectũ cõpositũ. Scdo aũt ponit id in q̃ oro differt a noie ⁊ vbo: cũ dicit [Cuius ptiũ aliqd significatiuũ est separatim.]
Lec. 4. supra eniz dictũ est qp pars nois nõ significat aliqd p se separatũ: sz solũ qd est cõiunctũ ex duabꝰ ptibus. Signanter aũt nõ dicit cuius pars est significatiua aliqd separata: sed cuiꝰ aliqd partiũ est significatiuũ: pp negationes ⁊ alia syncathegoremata: q̃ fz se nõ significant aliqd absolutũ: sed solũ habitudinẽ vnius ad alterum. Sed qz duplex est significatio vocis. vna que refert ad itellectũ cõpositũ. alia que refert ad intellectuz simplicẽ. pma significatio cõpetit orationi. scda nõ cõpetit orationi sed parti orationis. Unde subdit [vt dictio: nõ vt affirmatio.] quasi dicat pars orationis est significatiua sicut dictio significat: puta vt nomẽ ⁊ vbũ: nõ vt affirmatio que cõponit ex noie ⁊ vbo. Facit aũt mentionẽ solũ de affirmatione ⁊ nõ de negatione: qz negatio fm vocẽ superaddit affirmationi: vñ si pars orationis ppter sui simplicitatẽ nõ significat aliquid vt affirmatio: multo minus vt negatio.
Obiectio Aspasij. Sed ptra hanc diffõnẽ Aspasius obijcit qd videt nõ oibus partibus orationis puenire. Sunt. n. quedã orationes quaꝝ ptes significant aliqd vt affirmatio: vtputa si sol lucet sup terrã dies est: ⁊ sic de multis.
Rñº porphyrij. Et ad h respondet Porphyrius qp in quocũqz genere inuenit pus ⁊ posterius dz diffiniri qd pus est. Sicut cũ dat diffõ alicuiꝰ speciei: puta hois itelligit diffõ de eo qd est in actu nõ de eo qd est in potẽtia. Et iõ qz in genere orõnis pus est oratio simplex. inde est qp Aristoteles prius diffiniuit orationẽ simplicẽ.
Rñº alexãdri ⁊ amonij. Uel põt dici fm Alexãdrũ ⁊ Amoniũ qp hic diffinit oratio in cõmuni. vñ dz poni i hac diffinitiõe id qd est cõe orationi simplici ⁊ cõposite. Habere aũt ptes significãtes aliqd vt affirmatio hoc solũ cõpetit orationi cõposite: sed habere ptes significantes aliquid p modũ dictionis ⁊ nõ p modum affirmationis. est cõe orationi simplici ⁊ cõposite. ⁊ iõ hoc debuit poni in diffõne orationis. Et fm hoc nõ dz intelligi esse de rõne orationis qp pars eius nõ sit affirmatio: sz qz de rõne orõnis est qp pars eiꝰ sit aliqd qd significet p moduz dictionis nõ per modũ affirmationis. Et in idem redit solutio Porphyrij quãtũ ad sensuz lz quantũ ad verba parũper differat. Quia. n. Aristoteles frequẽter ponit dicere p affirmare: ne dictio pro affirmatione sumat subdit qp pars orationis significat [vt dictio.] ⁊ Addit non [vt affirmatio.] q̃si diceret fm sensum Porphyrij: nõ accipit nũc dictio fm qp idem est qp affirmatio.
Sol. Jo. grãmatici. Phs aũt q dicitur Joãnes grãmaticus voluit qp hec diffinitio orõnis daretur solum de oratione perfecta eo qp partes nõ videntur esse nisi alicuiꝰ perfecti. sicut oẽs partes domus referuntur ad domũ. ⁊ ideo fm ipsum sola oratio perfecta habet partes significatiuas.
Improb. Sz tñ hic decipiebatur: qz quãuis

omnes ptes referunt ad totū pfectū. quedā tn̄ partes referuntur ad ipsum imediate sicut paries ꝛ tectum ad domuz: ꝛ membra orgāica ad animal. quedam vo mediātibus ptib᷒ pncipalib᷒ sic lapides referunt ad domū mediāte pariete. neruū aūt ꝛ ossa ad aial mediātib᷒ mēbris orgāicis sic man᷒ ꝛ pedes ꝛ hmōi. Sic ḡ oēs ptes orōnis pncipalr referunt ad orōnē pfectā: cui᷒ pars est oro impfecta: que ēt ipsa hz ptes significātes. vn̄ ista diffō cōuenit tā orōni pfecte q̄ȝ impfecte. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Homo nāq; significat quidem aliquid: at nō esse: aut non eē: sed erit affirmatio aut negatio si aliquid ipsi addideris.

ℭ Dico aūt vt hō sigt aliqd ſȝ nō qm̄ est aut nō est: sed erit affirmatio vel negatio si qd addat.

ℭ Exponit ppositā diffōnē. Et pmo mālfestat verū esse qd dr̄. Scdo excludit falsuz itellectū. ibi[Sȝ nō vna hominis sylla.] Exponit ḡ qd dixerat aliqd ptiū orōnis eē signātiuuz sicut hoc nomē homo qd est ps orōnis signat aliqd: sed nō significat vt affirmatio aut negatio. qꝛ non signat eē vel nō esse: ꝛ hoc dico nō in actu. sȝ solū in po᷒. Pōt enī aliqd addi per cui᷒ additionē fit affirmatio vel negatio. s. si addat ei verbū. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Una vo syllaba homis nihil sigt. Nec enim hac in dictione musica: mus significat aliqd: ſȝ vox tm̄ est. In compositis autē significat quidem: sed non per se: vt antea diximus.

ℭ Sed nō vna nominis syllaba: nec in hoc quidem qd est sorex: rex significat: sed vox est nūc sola. In duplicibus vo significat quidem sed non fm̄ se sed quemadmodum dictum est.

ℭ Excludit falsum itellectū q posset h referri ad imediate dcm̄ vt sit sensus q nomē erit affirmatio et negatio si qd ei addat. sȝ nō si addat ei vna nois sylla. Sȝ qꝛ huic sensui nō ꝯueniunt vba sequētia: opȝ q referat ad id qd supra dcm̄ ē in diffōne orōnis. s. q aliqd ptiū ei᷒ sit signatiuū sepatiȝ. Sed qꝛ ps alicui᷒ toti᷒ dr̄ ꝓpe illud qd imediate venit ad ꝯstitutionē toti᷒: nō aūt ps ptis. iō h non itellīgdū est de ptib᷒ nois vel vbi que sūt sylle vel lr̄e. Et iō dr̄ q ps orōnis est signatiua sepata: nō tn̄ talis ps que est vna nois sylla. Et hoc mālfestat in syllabis que qnq; pnt esse dictiōes p se significātes. sicut hoc qd dico rex: qnq; est vna dictio per se significās: inquātuȝ vo accipit vt vna quedā syllaba huius nois sorex: soricis nō significat aliqd p se. sȝ est vox sola. Dictio eniȝ quedā cōposita est ex plurib᷒ vocib᷒: tn̄ in significādo hȝ simplicitatem inquātū. s. signat simplicē itellectū. Et iō inquātū est vox cōposita pōt hēre ptē q̄ est rex. iquātū aūt est simplex in signando nō pōt hr̄e ptē significātez. Un̄ sylle qdē sunt voces: sȝ nō sunt voces per se signantes. Sciēdū tn̄ q in noib᷒ cōpositis q̄ iponunt ad significādū rē simplicē ex aliq̄ itellectu cōposito: ptes fm̄ appentiā aliqd signant: sȝ nō fm̄ veritatē. Et iō subdit q in duplicib᷒. i. in noib᷒ cōpositis: sylle que pnt eē dictiōes: in cōpōne nois venientes: significāt aliqd. s. i ipso cōposito. ꝛ fȝ q sūt dictiōes. nō aūt significāt per se put sunt huiꝰnomis ptes: sed eo modo sicut supra dictum est. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Aut vo ois oratio sigtiua qdem est: at nō vt instrm̄: ſȝ ex instituto: quēadmodū diximus.

ℭ Est aūt oro ois qdē sigtiua nō sicut instrm̄: ſȝ quēadmodū dcm̄ est. fm̄ placitum.

ℭ Excludit quēdā errorē. Fuerūt. n. aliq dicentes q oro ꝛ eius ptes significāt nāliter nō ad placitū. Ad pbādum aūt hoc vtebātur tali rōne. Uirtutis nālis opȝ esse nālia instrumēta: qꝛ nā nō deficit in necessarijs. Potētia autē interpretatiua est nālis. ḡ instrā eius sunt nālia. Instrumentū aūt ei᷒ est oro. qꝛ p orationē virtus iterpretatiua interpretat mentis cōceptū. hoc. n. dicimus instrumētū quo agens operat. ergo oratio est aliqd nāle: nō ex institutione humana significans sed nāliter. Huic autē rōni q̄ dr̄ esse Platonis in libro q intitulat Cratilis: Aristoteles obuiando dicit q oratio est significatiua nō sicut instrumētū virtutis. s. nālis: qꝛ instrumēta nālia virtutis interpretatiue sūt guttur ꝛ pulmo qbus format vox ꝛ lingua ꝛ dētes ꝛ labia qbus litterati soni ac articulati distinguūtur. oratio aūt ꝛ partes eius sunt sicut effectus virtutis interpretatiue per instrumēta predicta. Sicut enim virtus motiua vtitur nālibus istrumētis sicut bracchijs ꝛ manibus ad faciēdū opera artificialia: ita virt᷒ interpretatiua vtitur gutture ꝛ alijs istrumētis nālibus ad faciēdū orationē. Un̄ oratio ꝛ partes eius nō sunt res naturales. sed qdā artificiales effectus. Et iō subdit q oratio significat ad placitū idest fm̄ institutionē humane rōnis ꝛ volūtatis. vt supra dictū est. sicut ꝛ oia artificialia causantur ex humana volūtate ꝛ rōne. ℭ Sciendū ergo q si virtutē iterpretatiuā nō attribuamus virtuti motiue sed rōni sic nō est virtus nālis. sed supra oēm nām corpoream: qꝛ intellectus nō est actus alicuius corpis. sicut probatur in 3᷒ de aia. Ipsa aūt rō est que mouet virtutē corporalē motiuā ad opera artificialia qbus etiaȝ vt instrumentis vtitur rō. nō sunt aūt instrumēta alicuius virtutis corpalis. Et hoc mō pōt etiā vti oratione ꝛ eius ptib᷒ q̄si instrīs: quāuis nō nāliter significēt. Lec. 7. t cō. 4. c. LEC. VII.

ℭ Nō ois aūt enuntiatiua: sed ea tm̄ que vera est: aut falsa. Q̄ ō qdē nō oib᷒ orōnibus cōpetit.

ℭ Enuntiatiua vo non omnis. Sed illa in qua verum vel falsum est.

Ostq̄ phs determinauit de principijs enūtiationis hic incipit determiare de ipsa enūtiatione. Et diuiditur pars hec in duas. qꝛ in pma determiat de enūtiatione absolute. In scda de diuersitate enūtiationū que ꝓuenit fm̄ ea q̄ simplici enūtiationi addunt. ꝛ hoc in scdo libro. ibi[Qm̄ aūt est oratio de aliquo affirmatio.] Prima aūt pars diuidit in ptes tres. In pria diffinit enūtiationem. In scda diuidit eā. ibi[Est aūt vna pma oratio.] In tercia agit de oppositione partiuȝ ei᷒ adinuicē. ibi[Qm̄ aūt est enuntiare ꝛc.] Circa pm̄ tria facit. Primo ponit diffōnem enūtiationis. Scdo ostendit q per hanc diffōnem differt enūtiatio ab alijs specieb᷒ orationis. ibi[Nō aūt in oibus ꝛc.] Tertio ostēdit q de sola enūtiatiua est tractandū. ibi[Et cetere qdem relinquant.] Circa pm̄ considerandū q oratio quamuis nō sit instrm̄ alicuius virtutis naturaliter operantis: est tn̄ instrm̄ rationis vt supra dictū est. Omne aūt instrm̄ opȝ diffiniri ex suo fine q est vsus instrumenti. Usus autē orationis sicut ꝛ omnis vocis significatiue est significare cōceptū intellectus. Due aūt sunt operationes intellectus in quarum vna non inuenitur veritas ꝛ falsitas: in alia autē inuenitur verum ꝛ falsuȝ. Et iō orationē enūtiatiuā diffinit ex significatiōe veri ꝛ falsi dicens q[nō ois oratio est enūtiatiua: sed in qua veȝ vel falsuȝ est.] Ubi cōsiderādū est q Aristoteles mirabili breuitate vsus ꝛ diuisionē orōnis innuit in h q dicit: nō ois oro est enuntiatiua. ꝛ diffōnē in hoc q dicit: sed in q̄ veȝ vel falsuȝ est. vt intelligat q hec sit diffō

enūtiationis enūtiatio est oratio in qua verū vel falsum est. Dr̄ aūt in enūtiatiōe esse verū vel falsuz sicut in signo intellect⁹ veri vel falsi. Sed sicut in subiecto est verū vel falsuz in mēte. vt dicit̄ in sexto metaphysice. (Lec.1. tx. cō. 6.) In re autez sicut in causa: qr vt dr̄ in libro pdicamētoꝝ: (In post pdica.) ab eo ꝙ res est vel nō est: orō vera vel falsa est. ⁋ Deinde cū dicit.

⁋ Nam sit qdem oratio cum quispiam optat: nō tamen vera est: aut falsa.

⁋ Nō aūt in omnibus: vt deprecatiua oratio qdem est: sed neqȝ vera neqȝ falsa.

⁋ Ostēdit ꝙ per hāc diffōnē enūtiatio differt ab alijs orationib⁹. Et qdē de orōnib⁹ iperfectis manifestū est ꝙ nō significant verū vel falsuz: qr cū nō faciāt pfectū sensum in animo auditoris: manifestū est ꝙ pfecte nō exprimūt iudiciū rōnis in quo cōsistit verū vel falsum. His igit̄ ptermissis sciendū est ꝙ pfecte orationis (pfecte orōnis quas sūt spēs.) q̄ cōplet sniam qnque sūt species: videlicet enūtiatiua: deprecatiua: iperatiua: interrogatiua: ꝛ vocatiua. Non tn̄ intelligēdū est ꝙ solum nomē vocatiui casus sit vocatiua oratio: qr opꝫ aliqd ptium orationis significare aliqd separatiz. sicut supra dcm̄ est. sed p vocatiuū puocat̄ siue excitat̄ animus audientis ad attēdēdū. Nō aūt est vocatiua orō nisi plura ꝯiungant̄. vt cū dico o bone petre. Harum orōnū sola enūtiatiua est i q̄ inuenit̄ verū ꝛ falsuz: qr ipsa sola absolute significat cōceptū itellect⁹ in quo est verū vel falsuz. Sȝ qr intellect⁹ vel rō nō solū cōcipit in seipso veritatē. sed ēt ad ei⁹ officiū pertinet ꝑm suū cōceptū alia dirigere ꝛ ordinare: iō necesse fuit ꝙ sicut p enūtiatiuā orōnē significat̄ ipse mentis conceptus: ita ēt essent alique alie orationes significantes ordinē rōnis ꝑm quā alia dirigūtur. Dirigit̄ aūt ex rōne vni⁹ hoīs alius hō ad tria. Primo qdē ad attendēdū mente: ꝛ ad hoc pertinet vocatiua oratio. Scdo ad respondendū voce ꝛ ad hoc ptinet interrogatiua. Tertio ad exequēdū in opere: ꝛ ad h̄ ptinet quantū ad inferiores oratio imperatiua. quātū aūt ad superiores orō depcatiua ad quā reducit̄ orō optatiua: qr respectu supioris hō nō hꝫ vim motiuā nisi p expressionez sui desiderij. Quia igit̄ iste q̄tuor orationis species nō significāt ipsiuz cōceptū intellectus in quo est verū vel falsum sed quēdā ordinē ad hoc ꝯsequentez: inde est ꝙ in nulla earū inuenit̄ verū vel falsuz. sed solū in enūtiatiua q̄ significat id qḋ de reb⁹ cōcipit̄. Et inde est ꝙ oēs modi orationū i qb⁹ inuenit̄ verū vel falsuz sub enūtiatione cōtinentur quam qdam dicunt indicatiuaz vel suppositiuā. Dubitatiua autē ad interrogatiuam reducit̄. sicut ꝛ optatiua ad deprecatiuam. ⁋ Deinde cum dicit.

⁋ Orōnes igit̄ cetere omittant̄. Ad oratoriā.n. artē aut poesim illaꝝ magis cōsideratio ptinet. Enūtiatiua vero p̄sentis est ppria cōtēplatiōis.

⁋ Et cetere quidem relinquunt̄. Rhetorice enī vel poetice conuenientior cōsideratio est. enuntiatiua vero presentis speculationis est.

⁋ Ostēdit ꝙ de sola enūtiatiua est agendū. ꝛ dicit ꝙ alie quatuor orationis species sunt relinquēde quārū ptinet ad presentē intentionē qr earū cōsideratio cōuenientior est rhetorice vel poetice scie. sed enuntiatiua oratio presentis cōsiderationis est. Cui⁹ rō est. qr cōsideratio hui⁹ libri directe ordinat̄ ad sciam demonstratiuā in qua animus hoīs per rōnē iducit̄ ad cōsentiendū vero ex his que sūt ppria rei. Et iō demōstrator nō vtit̄ ad suū finē nisi enūtiatiuis orationibus significantibus res ꝑm ꝙ earū veritas est in aīa. Sed rhetor ꝛ poeta ducunt ad assentiēdū ei qḋ intendunt nō solū p ea q̄ sunt ppria rei: sed etiā p dispositiones audientis. Vn̄ rhetores ꝛ poete plerūqȝ mouent auditores in vnū: puocando eos ad aliquas passiones. vt phs dicit in sua rhetorica. ꝛ iō consideratio dictarū specierū orationis q̄ ptinet ad ordinationē audientis in aliqd: cadit pprie sub cōsideratione rhetorice vel poetice rōne sui significati. Ad cōsiderationē aūt grāmatici ptinet ꝯsiderat̄ i eis ꝯgrua vocū ꝯstructio. LEC. VIII.

⁋ Est itaqȝ vna prima enuntiatiua oratio: affirmatio: deinde negatio. Cetere vero omnes coniunctione sunt vna.

⁋ Est autē vna prima orō enuntiatiua affirmatio. deide negatio: alie vero cōiunctione vne.

Postq̄ phs diffiniuit enūtiationē. hic diuidit eā. Et diuidit̄ in duas ptes. In pma ponit diuisionē. In scda manifestat eam. ibi[Necesse est aūt.] Circa pmū ꝯsiderādū est ꝙ Aristoteles sub breuilogo duas diuisiones enuntiationis ponit. Quaꝝ vna est ꝙ enuntiatio q̄dam est vna simplex: quedā est ꝯiunctione vna. sicut ēt in reb⁹ q̄ sunt ext̄ animā: aliqd est vnuz simplex sic̄ idiuisibile vel ꝯtinuuz aliqd est vnum colligatione: aut cōpositione: aut ordine. Quia enim ens ꝛ vnum cōuertunt̄ necesse est sicut oēm rem ita ꝛ omnē enuntiationē aliqualiter esse vnaz. Alia vero subdiuisio enuntiationis est ꝙ si enuntiatio sit vna: aut est affirmatiua aut negatiua. Enuntiatio autem affirmatiua prior est negatiua triplici rōne ꝑȝ tria que supra posita sunt vbi dictuz est ꝙ vox est signuz intellectus: ꝛ intellectus est signū rei. (Lec.2.) Ex parte igit̄ vocis affirmatiua est prior negatiua: qr est simplicior: negatiua enim enuntiatio addit supra affirmatiuā particulā negatiuā. Ex pte autē itellect⁹ ēt affirmatiua enuntiatio q̄ significat compositionē intellectus est prior negatiua q̄ significat diuisionē eiusdē. Diuisio.n. naliter posterior est cōpositione. Nā nō est diuisio nisi compositoꝝ: sicut nō est corruptio nisi generatoꝝ. Ex parte aūt rei affirmatiua enuntiatio que significat esse: prior est negatiua que significat non esse: sicut habitus naliter prior est priuatione. Dicit ergo ꝙ oratio enuntiatiua vna ꝛ pma est affirmatio. i. affirmatiua enūtiatio. Et ꝯ hoc qḋ dixerat p̄a subdit[deide negatio]. i. negatiua orō. qr est posterior affirmatiua vt dcm̄ est. Cōtra id aūt qḋ dixerat vna simplr̄ subdit[quedam alie sunt vne nō simplr̄. sȝ ꝯiūctiōe vne.] ⁋ Ex h̄ aūt qḋ hic dr̄ argumētat̄ Alexander ꝙ diuisio enūtiatiōis in affirmationē ꝛ negationē nō est diuisio generis in spēs: sed diuisio noīs multiplicis in sua significata. (Obiectio Alexan.) Genus.n. vniuoce pdicat̄ de suis spēb⁹. nō ꝑm pus ꝛ posterius. vn̄ Aristoteles noluit ꝙ ens esset gen⁹ cōe oīum: qr p prius pdicat̄ de substātia q̄ȝ de nouē generibus accidētiū. ⁋ Sed dōȝ ꝙ vnū diuidētiū aliqḋ cōe pōt eē pus altero duplr̄. Uno mō ꝑm pprias rōnes aut naturas diuidētium. alio mō ꝑȝ pticipationē rōnis illi⁹ cōis qḋ in ea diuidit̄. Primū aūt nō tollit vniuocationē gn̄is. vt manifestū est in numeris: in qb⁹ binari⁹ ꝑȝ rōnē ppriā prior est ternario: sed tn̄ eq̄liter pticipāt rōnē gn̄is sui. s. numeri. ita enim est ternari⁹ multitudo mēsurata p vnuz sicut ꝛ binari⁹. Sed 2m̄ ipedit vniuocationē generis: ꝛ pp hoc ens non pōt eē gen⁹ substantie ꝛ accidentis: qr in ipsa rōne entis subā q̄ est ens p se prioritatē hꝫ respectu accidētis qḋ est ens p aliud ꝛ in alio. Sic ḡ affirmatio prior est negatiōe ꝑm ppriā rōnē: tn̄ equaliter pticipant rōnē enūtiationis quaz supra posuit: videlicet ꝙ enuntiatio est oratio in q̄ verum vel falsum est. ⁋ Deinde cum dicit.

¶ Necesse est aūt enūtiatiua omnē orationē: ex v̄bo aut casu verbi cōstare. Etenim & ipsa hominis ratio nisi est: vel erat: vel erit: aut aliquid tale addideris: nondū est enuntiatiua sane oīo.

¶ Necesse est aūt oēm orōnē enūtiatiuā ex v̄bo esse vel casu v̄bi. Etenī3 hōis rōni si nō aut est: aut fuit: aut erit: aut aliqd hui9 addat: nondum est oratio enuntiatiua.

¶ Manifestat ppositas diuisiones. Et pmo manifestat pmā. s. q enūtiatio vel est vna simpliciter vel piunctiōe vna. Scdo manifestat scdam. s. q enuntiatio simplr vna vel est affirmatiua vel negatiua. ibi[Est aūt simplr enūtiatio &c.] Circa pmū duo facit. Primo pmittit quedā q̄ sunt necessaria ad ppositū manifestandū. Scdo manifestat ppositū. ibi[Est aūt vna oratio.] Circa pmū duo facit. Prio dicit q omnē orationē enuntiatiuā op3 constare ex v̄bo qd est psentis tēporis: vel ex casu v̄bi qd est preteriti vel futuri. Tacet aūt de v̄bo infinito qz eūdē vsu3 h3 sicut & v̄bū negatiuū. Manifestat aūt qd dixerat per hoc q nō solū nomen vnū sine v̄bo nō facit orōnē perfectā enūtiatiuā: sed nec ēt oratio imperfecta. Diffinitio. n. oratio quedā est. & tn̄ si ad rationē hominis idest diffōnē nō addat: est. qd est verbū: vel erat: vel fuit: que sunt casus verbi. aut aliqd hui9 aliud. idest aliqd aliud verbu3
Du°. seu casus verbi: nondū est oratio enūtiatiua. ¶ Pōt aūt esse dubitatio cū enūtiatio cōstet ex noīe & v̄bo: quare nō
Rn° p°. facit mentionē de noīe sicut de v̄bo. ¶ Ad hoc tripl'r respondeti pōt. Uno mō qz nulla oratio enūtiatiua inuenitur sine v̄bo vel casu v̄bi: inuenit aūt enuntiatio sine no
2° mine: puta cu3 nos vtimur infinitiuis v̄box loco noīu3:
Lec.5. vt cū dr̄ currere est moueri. Scdo & meli9 qz sicut supra dictū est v̄bū est nota eox q̄ de altero pdicant: pdicatu3 aūt est principalior pars enūtiationis. eo q est pars formalis & cōpletiua ipsius: vn̄ vocat apud grecos ppositio categorica. i. pdicatiua. denoīatio aūt fit a forma q̄ dat speciē3 rei: & iō fecit mentionē de v̄bo tanq̄ de pncipaliori & formaliori. Cuius signū est: qz enūtiatio categorica dicit affirmatiua vel negatiua rōne v̄bi qd affirmat vel negatur: sicut conditionalis dr̄ affirmatiua vel negatiua eo q
3° affirmat vel negat cōiunctio a quo denominat. Tertio pōt dici adhuc meli9 q nō erat intentio Aristotelis ostēdere q nomē vel verbū nō sufficiant ad enuntiationem cōplendā: hoc. n. supra manifestauit: tā de noīe q̄ de v̄bo. Sed qz dixerat q quedā enūtiatio est vna simplr. q̄da3 aūt cōiunctione vna. posset aliqs dicere q illa q̄ est vna simplr careret oī cōpositione: sed ipse hoc excludit p hoc q in oī enūtiatione op3 eē v̄bū qd iportat cōpositionem quā nō est itelligere sine cōpositis. sic supra dcm̄ est. Nomen aūt nō iportat cōpōnē. & iō nō exigit psens intentio vt de noīe faceret mētionē: s3 solū de v̄bo. ¶ Scdo ibi.

¶ Quia vnu3 qd est: & nō multa: aīal gressibile bipes. Nō. n. qz ppe9 piunctis pnuntiata esi erit vna. Uerū id ptractare ad aliā ptinet facultatē.

¶ Quare aūt vnū qddam est & non multa aīal gressibile bipes. Neq3. n. in eo q ppinque dicū tur: vnū erit. Est aūt alteri9 htractare negocij.

¶ Ostēdit aliud qd est necessariū ad manifestationē propositi. s. q hoc qd dico aīal gressibile bipes q̄ est diffinitio
Lec.12. & cō.42. hōis est vnū & nō multa: & eadē rō est de oīb9 diffōnib9. Et hui9 rōnē assignare dicit esse alterius negocij.] Per
Lec.3. & cō.10. tinet enī ad metaphysicā: vt in 7° & in 8° metaphysice rō hui9 assignat: qz. s. dr̄ia aduenit generi nō p accidēs sed p se: tanq̄ determinatiua ipsi9: p modū q̄ mā determinat p formā. nā a mā sumit gen9. a forma aūt dr̄ia. Un̄ sicut ex forma & mā fit vere vnū & nō multa: ita ex genere & dr̄ia. Excludit aūt quādā dubitationē vni9 vnitatis quā quis posset suspicari: vt. s. diffō dicat vnū: qz ptes ei9 sunt ppinque. i. sine aliq̄ iterpōne cōiunctionis vel more. Et qde3 nō iterruptio locutionis necessaria est ad vnitatē diffōnis: qz si iterponeret cōiunctio partib9 diffōnis: ia3 scda nō determinaret pmā: s3 significarent vt actu multe in locutione. Et iō idē opat iterpositio more q̄ vtunt rhetores loco cōiunctionis. Un̄ ad vnitatē diffōnis requiritur q ptes eius pferant sine cōiunctione & iterpolatione: qz ēt in re nāli cui9 est diffō nihil cadit mediū inter mām & formā. Sed pdicta nō iterruptio nō sufficit ad vnitate3 diffōnis: qz ptingit ēt hāc ptinuitatē platiōis suari i his que nō sunt simplr vnū: sed p accidēs: vt si dicā hō alb9 musicus. Sic igit Aristoteles valde subtiliter manifestauit q absoluta vnitas enūtiatiōis nō interponit neq3 p cōpositionē quā iportat v̄bū: neq3 p multitudinē noīum ex qbus cōstat diffinitio. Et est eadē rō vtrobiq3. Nā pdicatū cōparat ad subm vt forma ad mā3: & silr dr̄ia ad genus. Ex mā aūt & forma fit vnū simplr. ¶ Deīde cū dicit.

¶ Est aūt enūtiatiua vna oratio aut ea que vnū significat: aut ea que cōiunctione est vna. Plures v̄o ea que plura & nō vnum significant: aut ea que carent coniunctione.

¶ Est autem vna oratio enuntiatiua: que vnu3 de vno significat: vel coniunctione vna. Plures v̄o q̄ plura & nō vnū: vel incōiunctione.

¶ Accedit ad manifestandā pdictā diuisionē. Et p° manifestat ipsu3 cōe qd diuidit qd est enuntiatio vna. Scdo manifestat ptes diuisionis s̄m pprias rōnes. ibi[Harū3 aūt h qdē simplex.] Circa p" duo facit. Prio manifestat ipsam diuisionē. Scdo cōcludit q ab vtroq3 mēbro diuisionis nomē & v̄bū excludant. ibi[Nomē ergo & v̄bū.] Opponit aūt vnitati pluralitas: & iō enūtiationis vnitatē manifestat p modū pluralitatis. Dicit g° pmo q enuntiatio dr̄ vel vna absolute. i. q̄ vnū de vno significat: vel s̄m qd. s. q̄ est piūctione vna. Per oppositū aūt est intelligendū q enuntiationes plures sunt: vel ex eo q plura significāt & nō vnū: & hic opponit pmo mō vnitatis. vl ex eo q absq3 cōiunctione pferunt: & tales opponunt scdo mō vnitatis. ¶ Circa qd cōsiderādū est s̄m Boetiu3 q Boe. cp po. vnitas & pluralitas orationis pōt referri ad significatu3. simplex aūt & cōpositū attendit s̄m ipsas voces. & iō enūtiatio qnq3 est simplex & vna: puta cū solū ex noīe & v̄bo cōponit in vnū significatū: vt cu3 dico. hō est albus. Est ēt qnq3 vna oratio. sed cōposita: q̄ qdē vna3 rē significat s3 tn̄ cōposita est vel ex plurib9 terminis: sic si dica3 aīal rōnale mortale currit. vel ex plurib9 enūtiationib9 sicut in pditionalibus. q̄ qdē vnū significāt & nō multa. Silr aūt qnq3 in enūtiatione est pluralitas cū simplicitate. puta cū in orōne ponit aliqd nomē multa significans: vt si dicā canis latrat hec orō plures est. qz plura significat: & tn̄ simplex est. Qnq3 v̄o i enūtiatiōe ē pluralitas & cōpositio. puta cū ponunt plura i subto vl i pdicato ex qb9 nō fit vnū: siue iteruenīat piūctio siue nō. puta si dicā hō albus musicus disputat: & silr est si piūgant plures enūtiationes siue cū piunctione siue sine piunctione: vt si dicā sortes currit Plato disputat. & s̄m hoc sensus littere est: q enuntiatio vna est illa que vnū de vno significat: non solū si sit simplex: sed ēt si sit piunctione vna. Et silr enū

tiationes plures dicunt que plura et nõ vnũ significant: nõ solũ qñ interponit aliq̃ coniunctio: vel inter noĩa vel verba vel ẽt inter ipsas enũtiationes: sed ẽt si[vel inconiunctione].i. absq; aliqua interposita coniunctione: plura significat: vel q2 est vnũ nomẽ equiuocũ: vel q2 ponunt plura noĩa absq; coniunctiõe ex quoꝝ significatis nõ fit vnũ: vt si dicã hõ albus grãmaticus logicus currit. ¶ Sz hec expositio nõ videt esse sm intentionẽ Aristotelis. Prlo qdẽ q2 p disiunctionẽ quã iterponit: videt distiguere inter orationẽ vnũ significantẽ: et orationẽ q̃ est cõiunctione vna. Scdo q2 supra dixerat q[est vnũ qddã et nõ multa aĩal gressibile bipes.]Qd aũt est cõiunctione vnũ nõ est vnũ et nõ multa: sed est vnũ ex multis. Et iõ melius videt dicendũ q Aristoteles: q2 supra dixerat aliquam enũtiationẽ eẽ vnã: et aliquã cõiunctionẽ vnã. hic manifestat q̃ sit vna. Et q2 supra dixerat q multa noĩa sil coniuncta sunt vnũ sicut aĩal gressibile bipes: dicit Cõmẽtator Algaçel: q enũtiatio est iudicanda vna nõ ex vnitate nois: sed ex vnitate significati ẽt si sint plura noĩa q̃ vnũ significẽt. Uel si aliqua enuntiatio vna plura significet: nõ erit vna simplr: sed cõiunctione vna. Et sm hoc aĩal gressibile bipes est risibile nõ est vna: coniunctione vna: sicut prius dicebat. Sz q2 vnũ significat: et q2 oppositũ p oppositũ manifestat: cõsequẽter ostẽdit q̃ sunt plures enuntiationes. Et ponit duos modos pluralitatis. Primus est q plures dicuntur enuntiationes que plura significant. Contingit aũt aliqua plura significari in aliquo vno cõmuni: sicut cũ dico aĩal gressibile bipes. sub hoc vno cõi qd est aĩal multa cõtinent: et tñ hec enuntiatio est vna et nõ plures. Et iõ addit[et nõ vnũ.]Sed melius est vt dicat hoc esse additũ ppter diffinitionẽ que multa significat q̃ sunt vnum: et hic modus pluralitatis opponit pmo mõ vnitatis. Scds modus pluralitatis est qñ nõ solum enũtiationes plura significãt: sed etiã illa plura nullatenus cõiungunt. et hic modus pluralitatis opponit scdo mõ vnitatis. Et sm hoc pz q scds modus vnitatis nõ opponit primo mõ pluralitatis. Ea aũt q̃ nõ sunt opposita: pñt sil eẽ: vñ manifestũ est enuntiationẽ q̃ est vna cõiunctione: esse etiã plures. Plures aũt iquãtũ significat plura et nõ vnũ. Scdm aũt hoc possum⁹ accipe tres modos enũtiationis. Nã quedã est simplr vna: inquantũ vnũ significat. Quedã est simplr plures: inquãtũ plura significat: sed est vna sm qd inquãtũ est cõiunctione vna. Quedã sunt simplr plures: que neq; significant vnũ neq; cõiunctiõe aliqua vniunt. Iõ aũt Aristoteles q̃tuor ponit: et nõ solũ tria: q2 qñq; est enũtiatio plures: q2 plura significat: nõ tñ cõiunctione vna. puta si ponat ibi nomẽ multa significans. ¶ Deinde cum dicit.

Impõß. expon. Boe.

Expo. Al gazel.

Impug. expo. Al gazel.

¶ Nomen igit aut verbũ dictio tñ vocetur: qppe cum fieri nequeat vt is qui aliqd nomine vl verbo significat: sic dicat vt enuntiet. siue interrogat⁹ fuerit: siue nõ. sz ex sese voluerit dicere.

¶ Nomẽ ergo et vbũ dictio sit sola: qñ non est dicere sic aliqd significantẽ voce enuntiare: vel aliquo interrogante: vel nõ sz ipso pferente.

¶ Excludit ab vnitate orationis nomẽ et verbũ. Dixerat enĩ q enũtiatio vna est q̃ vnũ significat. posset enĩ aliquis intelligere q sic significaret sicut nomẽ et verbum vnũ significant. Et iõ ad hoc excludẽdũ subdit. Nomen ergo et verbũ dictio sit sola: ita dictio sit q nõ enũtiatio. Et videt ex mõ loquẽdi q ipse iposuerit hoc nomẽ ad significãdũ partes enũtiationis. Qd aũt nomẽ et verbum dictio sit sola. manifestat p h q nõ põt dici q ille enuntiet qui sic aliqd significat voce sicut nomẽ vel vbum significat. Et ad hoc manifestandum innuit duos modos vtendi enũtiatione. Quãdoq; enim vtimur ipsa q̃si ad interrogata respondẽtes. puta si querat qd sit in scholis respondemus magister. Qñq; aũt vtimur ea ppria sponte nullo interrogante. sicut cũ dicimus Petrus currit. Dicit ergo q ille q significat aliqd vnũ noĩe vel vbo nõ enũtiat: vel sicut ille q rñdet aliquo iterrogãte: vel sicut ille qui pfert enũtiationẽ nõ aliquo iterrogãte: sed ipso pferẽte spõte. Introduxit aũt hoc q2 nomẽ vel vbũ simplex qñ rñdet ad iterrogationẽ: videt veꝝ vel falsũ significare: qd est ppriũ enũtiationis. Sed nõ cõpetit nomini vel vbo: nisi sz q itelligit cõiũctũ cũ alia pte pposita in iterrogatione: vt si q̃rẽti qs legit in scholis. rñdeat Magister. Intelligit ibi legit. Si g ille qui enũtiat aliqd noĩe vel vbo nõ enũtiat: manifestũ est q enũtiatio nõ sic vnũ significat sicut nomẽ vel vbũ. Hoc aũt iducit sic cõclusionẽ ei⁹ qd supra pmisit.[Necesse est oẽm orõnẽ enũtiatiuã ex vbo esse vel ex casu vbi.] ¶ Deinde cũ dicit.

Duobus modis vtimur enũtiatione.

¶ Harũ aũt alia erit enuntiatio simplex. aliquid inquã dicens de aliquo: aut aliqd ab aliquo remouens: alia aũt ex his cõposita: veluti composita iam est oratio quedam.

¶ Harũ aũt hec simplex qdẽ est enuntiatio: aut aliqd de aliquo: vel aliqd ab aliquo: hec aũt ex his coniuncta velut oratio quedã est iã cõposita.

¶ Manifestat pmissaz diuisionẽ sz rõnes prũ. Dixerat enĩ q vna enũtiatio est que vnũ de vno significat: et alia est que est cõiũctione vna. Rõ aũtẽ hui⁹ diuisionis est ex eo q vnũ natũ est diuidi per simplex et cõpositũ. Et ideo dicit[Haꝝ aũt].s. enũtiationũ in qb⁹ diuidit vnũ: hec dicit vna: vel q2 significat vnũ simplr: vel q2 vna est cõiũctione.[Hec qdẽ simplex enũtiatio est.]que.s. vnũ significat. Sz ne itelligat q sic significet vnũ sicut nomẽ vel vbũ: ad excludẽdũ h subdit:[vt aliqd de aliquo].i. p modũ cõpositionis:[vel aliqd ab aliquo].i. p modũ diuisionis.[Hec aũt ex his cõiũcta]que.s. dicit coniunctione vna: est velut orõ iaz cõposita. Quasi dicat hoc mõ enũtiationis vnitas diuidit in duo pmissa. sicut aliqd vnũ diuiditur in simplex et compositum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Atq; simplex enũtiatio est: vox significatiua: essendi quippiã vel nõ essendi: vt tempora sunt distincta. Affirmatio vero est de aliquo alicuius enuntiatio. Negatio aũt enũtiatio: qua aliquid ab aliquo dimouetur.

¶ Est aũt simplex enuntiatio vox significatiua de eo qd est aliqd vel nõ est: queadmodũ tempora diuisa sunt. Affirmatio vero est enuntiatio alicuius de aliquo. Negatio vero est enuntiatio alicuius ab aliquo.

¶ Manifestat scdaz diuisionẽ enũtiationis sz videlz q enũtiatio diuidit in affirmationẽ et negationẽ. Hec aũt diuisio. p qdẽ cõuenit enũtiationi simplici. ex cõseqnti aũt cõuenit cõposite enũtiationi. Et iõ ad insinuãdũ rõnẽ pdicte diuisionis: dic q simplex enũtiatio est vox significatiua[de eo qd est aliqd:]qd ptinet ad affirmationẽ[vl nõ est aliqd]qd ptinet ad negationẽ. Et ne itelligat solũ sz pñs tps subdit.[queadmodũ tempora sũt diuisa].i. sic hoc hz locũ in aliis tẽporib⁹ sicut et in pñti. ¶ Alexãder āt existimauit q Arist. hic diffiniret enũtiationẽ: et q2 in

Alexan.

diffōnē enūtiationis videt̄ ponere affirmationē ꝛ negō-
nē: volebat hic accipe ꝙ enūtiatio nō eēt genus affirma-
tionis ꝛ negōnis: q2 spēs nūꝗ̄ ponit̄ in diffōne generis.
Id aūt qd nō vniuoce predicat̄ de multis q2.s.nō signat
aliqd vnū qd sit vnū cōe multis:nō pōt notificari nisi ꝑ
illa multa que significant̄: ꝛ inde est ꝙ gs vnū nō dī eq-
uoce de simplici ꝛ cōposito:sȝ per pus ꝛ posterius:Aristo-
teles in pcedētib⁹ semꝑ ad notificandū vnitatē enuntia-
tionis visus est vtroqȝ.Quis ḡ videt̄ vti affirmatiōe ꝛ ne
gatiōe ad notificādū enūtiationē volebat Alexāder acci
pere ꝙ enūtiatio nō dī de affirmatione ꝛ negōne vniuo
ce sicut genus de suis spēbus.Sed ɔ̄triūȝ appet ex hoc ꝙ
Impug. Alexan. phs ɔ̄riter vtit̄ noie enūtiatiōis vt genere:cū in diffōne
affirmatiōis ꝛ negōnis subdit ꝙ [affirmatio ē enūtiatio
alicuius de aliq̄]per modū cōpōnis. [negatio vō est enū
tiatio alicui⁹ ab aliq̄]per modū diuisionis. Noie aūt eq-
uoco nō ɔ̄sueuimus vti ad signandū signata ei⁹.¶Et iō
Boetius Boeti⁹ dicit ꝙ Aristoteles suo mō breuilogo vtēs simul
visus est ꝛ diffōne ꝛ diuisione ei⁹: ita vt qd dicit [de eo ꝙ
est aliquid vel nō est]nō referat̄ ad diffōnē enūtiatiōis
Impug. Boe sȝ ad ei⁹ diuisionē. ¶Sed ga dr̄ie diuisiue generis non
cadunt in ei⁹ diffōne: nec hoc solum qd dī vox signatiua
Porphyrius sufficiēs est diffinitio enūtiatiōis:meli⁹ dici pōt fm Por
phyriū: ꝙ h totū qd dī [Vox signatiua de eo qd ē vl de
eo quod nō est]est diffinitio enūtiationis. Nec tm̄ ponit̄
affirmatio ꝛ negatio in diffōne enūtiationis:sȝ vtus affir
mationis ꝛ negōnis.s.esse vel non eē:qd est nāliter prius
enūtiatione. affirmationē aūt ꝛ negōnē postea diffiniuit
cū dixit [affirmationē eē alicuius de aliquo ꝛ negōnē ali
Impug. Porphyr. cui⁹ ab aliquo]. ¶Sȝ sicut in diffōne generis nō debet
poni spēs:ita nec ea que sunt ppa spērū. Cū igit̄ signare
esse sit ppriū affirmatiōis:ꝛ signare nō esse sit ppriū ne-
Rn̄⁹ vera Amonij. gationis:melius videt̄ dicendū fm Amoniūȝ ꝙ hic non
diffinit̄ enūtiatio:sȝ solū diuidit̄. Supra.n.posita est dif
finitio cū dcm̄ est ꝙ [Enūtiatio est oīo in qua est veruȝ
vel falsuȝ.] In qua gdē diffōne nulla mētio facta est de
affirmatiōe nec de negōne. ¶Est aūt ɔ̄siderandū ꝙ ar-
tificiosissime pcedit.Diuidit eniȝ genus nō in spēs sȝ in
dr̄ntias specificas. Nō enī dicit ꝙ enūtiatio est affirma-
tio vel negatio:sȝ [vox signatiua de eo qd est esse]que est
dr̄ia specifica affirmatiōis:vel [de eo qd nō ē]in quo tā-
git̄ dr̄ntia specifica negōnis:ꝛ iō ex dr̄ntijs adiūctis gñi
ɔ̄stituit diffōnē speciei.cū subdit.ꝙ [affirmatio ē enūtia
tio alicui⁹ de aliq̄]per qd signat̄ eē:ꝛ [negatio est enūtia-
tio alicui⁹ ab aliq̄]qd significat nō eē. LEC. IX.

Te. 5. ¶Qm̄ aūt fieri pōt: vt qd competit enuntietur
vt nō competens. ꝛ econtra:qd non competit
vt competeret: ꝛ qd nō cōpetit vt nō compe-
tens. ꝛ circa ea tempora que sunt extra presens
similiter. Fieri sane potest vt omne quod affir
mauit quispiā neget: ꝛ qd negauit qspiā affir-
met̄.quare pȝ cuilibet affirmationi negōneȝ: ꝛ
cuilibet negatiōi affirmationē esse oppositā.

Quoniam autē est enuntiare ꝛ qd est
non esse: ꝛ qd nō est esse : ꝛ qd est eē:
ꝛ qd non est non esse : ꝛ circa ea que
sunt extra presens temp⁹. Similiter
omne cōtingit qd quis affirmauerit negare : ꝛ
qd negauerit affirmare: quare manifestum est
quoniam omni affirmationi negatio est oppo-
sita: ꝛ omni negationi affirmatio.

Proposita diuisione enūtiationis. hic tangit
de oppositione partiuȝ enuntiationis.s. affir
mationis ꝛ negationis.Et q2 enuntiationem
esse dixerat orationē in qua est verū vl falsū.
Primo ostēdit qualiter enūtiatiōes adinui-
cem opponant̄. Scdo mouet quādā dubitationē circa ꝑ
determinata. ibi [In his ergo que sunt ꝛ que facta sunt.]
Circa p̄ᵐ duo facit. Prīo ostēdit qualiter vna enuntiatio
opponat̄ alteri. Scdo ostēdit ꝙ tm̄ vna opponit̄ vni. ibi
[Manifestuȝ est.] Prima adhuc diuidit̄ in duas. Prīo
determinat de oppositione affirmationis ꝛ negatiōis ab
solute. Scdo ostendit quō huiꝰ oppositio diuersificatur
ex pte subiecti. ibi [Qm̄ aūt sūt.] Circa primū duo facit.
Primo ostēdit ꝙ oī affirmationi est negatio opposita ꝛ
ecōuerso. Scdo māifestat oppositionē affirmatiōis ꝛ ne
gationis absolute. ibi [Et sit ɔ̄dictio.] Circa pmū cōside-
randū est ꝙ ad ostēdēdū suū ppositū Phs assumit du-
plicē diuersitatē enūtiationis.quaȝ pma est ex ipsa for-
ma vel mō enuntiandi:fm ꝙ dictū est ꝙ enūtiatio vel
est affirmatiua ꝑ quā.s.enūtiat̄ aliqd esse:vel est negati-
ua ꝑ quā significat̄ aliqd nō eē. Scda diuersitas est per
cōparationē ad rē ex qua dependet veritas ꝛ falsitas in-
tellectus ꝛ enuntiationis. Cum enim enuntiat̄ aliqd esse
vel nō esse fm cōgruentiā rei: est oratio vera:aliogn est
oratio falsa. Sic igit̄ quatuor modis pōt variari enun-
tiatio fm pmixtionē haȝ duaȝ diuisionuȝ. Uno mō q2
id qd est in re enūtiat̄ ita esse sicut i re est:qd pertinet ad
affirmationē verā:puta cū sortes currit:ꝛ dicim⁹ sortem
currere. Alio mō cū enūtiat̄ aliqd non esse qd nō est:qd
ptinet ad negationē verā: vt cū dicit̄ Ethiops albus non
est. Tertio mō cū enūtiat̄ aliquid eē qd in re nō est:qd
pertinet ad affirmationē falsaȝ: vt cū dicit̄ coruus est al-
bus. Quarto mō cū enūtiat̄ aliqd nō esse qd in re est qd
ptinet ad negationē falsaȝ: vt cū dicit̄. Nix non est alba.
Philosophus aūt vt a minorib⁹ ad potiora pcedat:fal-
sas veris pponit:inter quas negatiuas premittit affirma
tiue cū dicit ꝙ ɔ̄tingit enūtiare qd est in rerū nā nō esse.
Scdo aūt ponit affirmatiuā falsaȝ cū dicit [Et qd non
est]scilicet in rerū nā esse. Tertio aūt ponit affirmatiuā
verā que opponit̄ negatiue quā posuit in pmo:cuȝ dicit.
[Et qd est]scilicet in rerū nā esse. Quarto autē ponit ne-
gatiuā veraȝ que opponit̄ affirmationi false:cum dicit.
[Et qd nō est]scilicet in rerū nā:nō esse. Nō est autē in-
telligendū ꝙ hoc qd dixit qd est ꝛ qd nō est sit referēdū
ad solā existentiā vel nō existētiā subiecti:sed ad hoc ꝙ
res significata ꝑ predicatū:insit vel nō insit significate
per subiectū. Nā cū dicit̄ coruus est albus:significat̄ qd
nō est esse:ɋuis ipse coruus sit res existens. Et sicut qua-
tuor dr̄ie enuntiationuȝ inueniunt̄ in quibus ponit̄ ver-
bū presentis tēporis:ita ēt inueniunt̄ in enuntiationib⁹
Lec. 6. in gbus ponunt̄ vba preteriti vel futuri temporis. Su-
pra enim dixit ꝙ necesse est enūtiationē constare ex vbo
vel ex casu verbi. Et hoc est qd subdit [Qd similiter cō-
tingit]scilicet variari diuersimode enūtiationem circa
[ea que sunt extra presens tpus]idest circa preterita vel
futura que sunt quodāmō extrinseca respectu presentis:
q2 presens est mediū preteriti ꝛ futuri. Et q2 ita est:con-
tingit omne qd gs affirmauerit negare:ꝛ omne qd quis
negauerit affirmare. Qd quidē ostensum est in premissis.
Nō enim pōt affirmari nisi aliquid qd est in rerū nā fm
aliqd trium tēporū: vel qd nō est:ꝛ hoc totū ɔ̄uenit nega
re. Unī manifestū est ꝙ omne qd affirmat̄ pōt negari:ꝛ
econuerso. Et q2 affirmatio ꝛ negatio opposita sunt fm se:
vtpote ex opposito ɔ̄dictorie.ɔ̄sequens est ꝙ quelibet af
firmatio habeat negationem sibi oppositā ꝛ econuerso.

Cuius

Cui⁹ 3riũ illo solo mõ posset ɔtigẽ. si aliq̃ affirmatio affirmaret aliqd qđ negatio negat nõ põt. ¶ Deiñ cũ dič.

¶ Atq₃ hoc sit cõtradictio: affirmatio inquā₃ ꝛ negatio que opponuntur.

¶ Et sit 3dictio: affirmatio: ꝛ negatio opposite.

¶ Manifestat que sit absoluta oppõ affirmationis ꝛ negationis. Et p̃ manifestat eã per nomẽ. 2° per diffõnẽ. ibi [Dico ãt.] Dicit ḡ p̃mo ꝙ cũ cuilibet affirmationi opponaẽ negatio ꝛ ecõuerso. oppõni hui⁹ ipõaẽ nomẽ h ꝙ dicaẽ 3dictio. Per h. n. qđ dĩr [ꝛ sit 3dictio] daẽ intelligi ꝙ ipm nomẽ 3dictionis ipse iposuerit oppõni affirmationis ꝛ negationis. vt Amonius dicit. ¶ Deinde cu₃ dicit. — *Amoni⁹*

¶ Opponi aũt eam dico que eiusdem de eodẽ ꝛ non equiuoce. ꝛ quecunq₃ alia determinauimus ad sophistarum molestias euitandas.

¶ Dico aũt oppositionẽ eiusdẽ de eodẽ. nõ aũt equoce: ꝛ q̃cũq₃ cetera taliũ determinauimus ɔtra argumẽtoꝝ sophisticas iportunitates.

¶ Diffinit 3dictionẽ. Quia ṽo vt dictũ est 3dictio est oppositio affirmationis ꝛ negationis. illa regrunẽ ad 3dictionẽ que regrunẽ ad oppõnẽ affirmationis ꝛ negationis. Opȝ aũt opposita esse circa idẽ. Et q₂ enũtiatio ɔstituiẽ ex subto ꝛ p̃dicato: regriẽ ad 3dictionẽ p̃mo qdẽ ꝙ affirmatio ꝛ negatio sint (eiusdẽ p̃dicati. Si. n. dicaẽ plato currit ꝛ nõ disputat: nõ est 3dictio. 2° requiriẽ ꝙ sint) de eodẽ subto. Si. n. dicaẽ. Sortes currit ꝛ Plato nõ currit: nõ est 3dictio. 3° regriẽ ꝙ idẽtitas subti ꝛ p̃dicati nõ sit solũ s₃ nomẽ: s₃ sit simul s₃ rẽ ꝛ nomẽ. Nam si nõ sit idẽ nomẽ manifestũ est ꝙ nõ sit vna ꝛ eadẽ enuntiatio. Siĺr aũt ad h ꝙ sit enũtiatio vna regriẽ idẽtitas rei. Dictũ est. n. supra ꝙ enũtiatio vna est que vnũ de vno significat. Et ideo subdit [nõ aũt equiuoce.] id est nõ sufficit idẽtitas nõis cũ diuersitate rei que facit equiuocationẽ. Sũt aũt ꝛ q̃dã alia in 3dictione obseruanda ad h ꝙ ois diuersitas que est affirmationis ꝛ negationis habeatur. Nõ. n. esset 3dictio si nõ oino idẽ negaret negatio qđ affirmatio affirmaret. Hec aũt diuersitas põt s₃ q̃tuor ɔsiderari. Uno qdẽ mõ s̃m diuersas ptes subti. Non. n. est 3dictio si dicaẽ. Ethiops est albus dẽtẽ: ꝛ nõ est alb⁹ pedẽ. 2° si sit diuersus modus ex pte p̃dicati. Nõ. n. est 3dictio si dicaẽ. Sortes currit tarde ꝛ nõ moueẽ velociter: vel si dicaẽ. Ouu₃ est aĺal in potẽtia: ꝛ nõ est aĺal in actu. 3° si sit diuersitas ex pte mẽsure. puta loci vel tp̃is. nõ. n. est 3dictio si dicaẽ pluit in Gallia ꝛ non pluit in Italia: aut pluit heri hodie nõ pluit. 4.° si sit diuersitas ex habitudine ad aliqd extrinsecũ. puta si dicaẽ decẽ boues esse plures quo ad domũ. nõ aũt quo ad foꝝ. Et hec oĩa designanẽ cũ subdiẽ [Et quecũq₃ cetera taliũ determinauimus.] id est determinare ɔsueuimus in disputationibus ɔtra sophisticas iportunitates: id est ɔtra importunas ꝛ litigiosas oppositiones sophistaꝝ. De q̃bus plenius facit mentionem in primo elenchoꝝ.

Ad 3dictio ne₃ regsita eiusde₃ — *De eodẽ* — *Lec. 8.* — *Nõ equiuoce* — *S̃m idem* — *Simiĺr* — *In eodẽ tempore vel loco* — *Respectu eiusdẽ.*

LECTIO. X.

¶ Cũ aũt reꝝ alie sint vniuersales alie particulares: atq₃ vniuersale dico qđ de pluribus aptu₃ est predicari: quale est hõ. Singulare aũt id qđ illam legem subire nequit: quale est callias.

¶ Qm̃ aũt sũt qdẽ reꝝ hec vĺia: illa ṽo singularia. Dico aũt vĺe qđ de pluribus natu₃ est p̃dicari: singulare ṽo qđ nõ: vt homo qdẽ vniuersale: plato ṽo eoꝝ que sunt singularia.

Consideranda ē diuisio [illegible] ... Ammonium.

Quia Ph̃s dixerat oppõnes affirmationis ꝛ negationis esse 3dictionẽ que est eiusde₃ de eodẽ. ɔñter itẽdit distinguere diuersas oppõnes affirmationis ꝛ negationis: vt cognoscaẽ que sit ṽa 3dictio. Et circa h duo facit. Primo p̃mittit quãdã diuisionẽ enũtiationũ necessaria₃ ad p̃dictã diria₃ oppõnũ assignãdã. 2° manifestat ppositum. ibi [Si ḡ vĺiter.] Premittit aũt diuisionẽ enũtiationu₃ que sumiẽ ex pte subti. Uñ circa p̃mũ duo facit. Primo diuidit sub₃ enũtiationũ. 2° ɔcludit diuisionẽ enũtiationũ. ibi [Necesse est aũt enũtiare.] Subm aũt enũtiationis est nomẽ vel aliqd loco nõis sumptũ. Nomẽ aũt est vox significatiua ad placitũ simplicis itell̃s qđ est siĺitudo rei. ꝛ iõ subm enũtiationis distiguit per diuisionẽ reꝝ: ꝛ dicit ꝙ reꝝ q̃dã sũt vĺia: q̃dã sũt singularia. Manifestat aũt mẽbra diuisionis dupĺr. Primo qdẽ per diffõnẽ: q₂ vĺe est qđ est aptũ natũ de plurib⁹ p̃dicari. singulare ṽo qđ nõ est aptũ natũ p̃dicari de plurib⁹: sed de vno solo. 2° manifestat per exẽplũ cũ subdit ꝙ hõ est vĺe: plato aũt singulare. ¶ Accidit aũt dubitatio circa hãc diuisionẽ q₂ sicut pbat Ph̃s in 7° meta. Uĺe nõ est aliqd extra res exñs. Itẽ in p̃dicamẽtis dĩ ꝙ scđe sube nõ sũt nisi in p̃mis que sũt singulares. Nõ ḡ videẽ esse ɔueniẽs diuisio reꝝ per vĺia ꝛ singularia: quia nulle res videnẽ esse vĺes: sed oẽs sũt singulares. ¶ Dicẽdũ est ꝙ hic diuidũtur res s₃ ꝙ significanẽ per noia que subyciunẽ enũtiationibus. Dictũ est. n. supra ꝙ noia nõ significant res nisi mediãte itellectu. ꝛ iõ opȝ ꝙ diuisio ista reꝝ accipiaẽ s₃ ꝙ cadit in itellectu. Ea ṽo que sũt ɔiũcta in reb⁹: itellectus põt distinguere qñ vnũ eoꝝ nõ cadit in rõne alterius. In qualib₃ aũt re singulari est ɔsiderare aliqd qđ sit illi pprĩũ: inquãtũ est hec res: sicut sorti vel platoni inquãtũ est hic homo: ꝛ aliqd est ɔsiderare in eo: in quo ɔuenit cũ aliys q̃busdã reb⁹: sicut ꝙ sortes est aĺal: aut hõ: aut rõnale: aut risibile: aut alb⁹. Qñ igiẽ res denominaẽ ab eo qđ ɔuenit illi soli rei inquãtũ est hec res: h nomẽ dĩ significare aliqd singulare. Qñ aũt denominaẽ res ab eo qđ est cõmune sibi ꝛ multis aliys: nomẽ hui⁹ diciẽ singulare vĺe: q₂ significat nomẽ hui⁹ nã₃ siue dispõnẽ aliqua₃ que est cõmunis multis. Quia igiẽ hãc diuisione₃ dedit de reb⁹ nõ absolute s̃m ꝙ sũt extra aĺa₃: sed s₃ ꝙ referũtur ad itellectũ. nõ diffinit vĺe ꝛ singulare s̃m aliqd qđ ptinet ad rẽ. puta si diceret ꝙ vĺe est extra aĺa₃ qđ ptinet ad opinionẽ Platonis: s₃ per actũ aĺe itellectiue qui est p̃dicari de multis vel de vno solo. ¶ Est aũt ɔsiderãdũ ꝙ itellectus apprehẽdit rẽ itellectã s̃m pprĩã essentiam seu diffõnẽ. vnde ꝛ in 3° de aĺa dĩ ꝙ obiectũ pprĩũ itellectus est qđ qđ est. Cõtingit aũt qñq₃ ꝙ pprĩa rõ alicuius forme itellecte nõ repugnat ei qđ est esse in plurib⁹: sed hoc impediẽ ab aliquo alio siue sit aliqd accñtaĺr adueniẽs: puta si oibus hoibus moriẽtibus vnus solus remaneret: siue sit pp̃ter ɔditionem nature: sicut est vnus tm̃ sol: nõ ꝙ repugnet rõni solari esse in pluribus s̃m ɔditionẽ forme ipsi⁹: sed q₂ nõ est alia mã susceptiua talis forme. Et iõ nõ dixit ꝙ vĺe est qđ p̃dicaẽ de pluribus. s₃ [qđ aptũ natũ est p̃dicari de plurib⁹.] Cũ aũt ois forma que nata est recipi in mã q̃tũ est de se cõmunicabilis sit multis materys: dupĺr põt ɔtingẽ ꝙ id qđ significaẽ per nomẽ nõ sit aptũ natũ p̃dicari de pluribus. Uno mõ ꝙ nomẽ significat formã s₃ ꝙ terminata est ad hãc mãm: sicut h nomẽ sortes vel Plato qđ significat nã₃ humanã put est in hac mã. Alio mõ s̃m ꝙ nomẽ significat formã que nõ est nata in mã₃ recipi. vñ opȝ ꝙ per se remaneat vna ꝛ singularis: sicut albedo si esset forma non exñs in mã: esset vna sola. vñ esset singularis. Et pp̃ter h Ph̃s dicit

Du°. — *Lec. 14. ꝛ cõ. 58.* — *Rñsio* — *Lec. 2.* — *Lec. 11. cõ. 26.*

Lec. 7. 1. com. 28. in 7° meta. q si essent spēs rerū separate: sicut posuit Pla-
Obiectio to: essent indiuidua. ❡ Pōt aūt obijci q hoc nomen sortes
vel Plato est natū de pluribus pdicari: qz nihil phibz mul-
Rūsio tos esse q vocent hoc noie. ❡ Sz ad hoc pz rūsio si tendant
vba Arīs. Ipse .n. non diuisit noia in vle z pticulare: sed
res. Et ideo intelligēdū est q vle nō solū dr qn nomē pōt
de pluribus pdicari: sed etiā quādo id qd significat per
nomen est natū in pluribus īueniri. Hoc aūt nō ptingit in
predictis noibus. Nā hoc nomē sortes vel Plato signifi-
cat naturā humanā fm q est in hac materia. Si vo hoc
nomē iponat alteri homini significabit aliud: z ppter hoc
nō esset vniuersale: sed equiuocum. ❡ Deinde cū dicit.

❡ Sicqz necesse iterdū vliuz: iterdū singularium cuidam aliquid inesse vel non inesse enūtiare.

❡ Necesse est enūtiare qm̄ inest aliquid aut non iest: aliquotiēs qdē aliorū alicui que sūt vniuersalia: aliquotiēs qdē eorū que sunt singularia.

❡ Cōcludit diuisionē enūtiationis: qz enī semp enūtiat
aliqd de aliquo. Rerū aūt qdā sunt vlia: qdā singularia:
necesse est q qnqz enuntietur aliquid inesse vel nō in-
esse alicui vliuz: qnqz vo alicui singularium. Et est suspēsi-
ua ɔstructio vsqz huc. Et est sensus. [qm aūt sunt qdē re-
De vli ali rū zc. necesse est enūtiare zc.] ❡ Est aūt ɔsiderādum q
qd enun de vli aliqd enuntiat qtuor modis. Nā vle pōt vno mō
tiat qua- ɔsiderari qsi separatū a singularibus siue per se subsistēs
tuor mo- vt Plato posuit: siue fm sententiā Arīs fm esse qd hz in
dis. p°. intellectu. Et sic pōt ei aliqd attribui tripl'r. Qnqz .n. at-
tribuit ei aliqd sic ɔsiderato qd ptinet ad solā operationē
intellectus: vt si dicat q hō est pdicabile de multis: siue
vle: siue spēs. Huiō .n. intētiones format intellectus attri-
buēs eas nature intellecte fm q cōparat ipsas ad res que
2° sunt extra aīaz. Qnqz vo attribuit vli sic ɔsiderato q .s.
apprehēdit ab intellectu vt vnū: tn̄ id qd attribuit ei nō
ptinet ad actū intellectus sed ad esse qd hz nā apphensa
in rebus que sūt extra aīaz. puta si dicat q hō est digni-
sima creaturarū. Hoc .n. ɔuenit nature humane ēt fm q
est in singularibus: nā qlibet homo singularis dignior est
oībus creaturis irrationalibus: sed tn̄ oēs hoīes singula-
res nō sūt vnus hō extra aīam: sed solū in acceptione in-
tellectus z per hūc modū attribuit ei pdicatuz .s. vt vni
rei. Alio aūt mō attribuit aliqd vli put est in singulari-
3° bus. Et hoc dupl'r. Qnqz qdē rōne ipsius nature vlis. puta
cū attribuit ei aliqd qd ad essentiā eius ptinet: vel qd cō-
sequit pncipia essentialia: vt cuz dr hō est aīal: vel hō est
4° risibilis. Qnqz aūt attribuit ei aliqd rōne singularis in
quo īuenit. puta cū attribuit ei aliqd qd ptinet ad actio-
Singula nē indiuidui: vt cū dr hō ambulat. Singulari aūt attribui-
ri aliqd tur aliqd tripl'r. Uno mō fm q cadit in apphensione: vt
attribui cum dr sortes est singulare: vel predicabilis de vno solo.
tur tri- Qnqz aūt rōne nature cōmunis: vt cū dr sortes est aīal.
pliciter. Qnqz aūt rōne suiipsius: vt cū dr sortes ambulat. Toti-
dē etiā modis negatiue variant: qz omne qd ɔtingit af-
Lec. 9. firmare: ɔtingit negare: vt supra dictum est. [Est aūt hec
Tres di- tertia diuisio enūtiationis quā ponit Phs.] Prima nāqz
uisiones fuit q enūtiationū qdā est vna simpl'r: qdā vo ɔiūctio-
enuntia- ne vna. Que qdē est diuisio analogi in ea de qbus pdicat
tionis. fm prius z posterius. sic .n. vnū diuidit fm prius in sim-
plex z per posterius in compositū. Alia vo diuisio fuit in
affirmatione z negatiōe. Que qdē est diuisio gnis in spe-
cies: qz sumit fm drīam pdicati ad qd fert negatio. pdi-
catū aūt est pars formalis enūtiationis. Et ideo huiō di-
uisio dr ptinere ad qlitatē enūtiationis qlitatē inquam
essentialez fm q drīa signat qle qd. Tertia aūt est huiō
diuisio que sumit fz drīaz subi qd pdicat de pluribus vel
de vno solo. Et ideo dicit ptinere ad quantitatē enuntia-
tionis: nā z quātitas ɔsequit māz. ❡ Deinde cū dicit.

❡ Si qspiā vliter qdē de vlibus enūtiat cōpetere inquā aut nō cōpetere quippiā: erunt enūtiationes iste ɔtrarie. Atqz de vniuersalibus vniuersaliter enūtiare quēplaz dico hoc modo: vt est. oīs homo est albus. nullus hō est albus.

❡ Si ergo vliter enunciet in vniuersali qm̄ est aut nō est: erūt ɔtrarie enūtiationes. Dico autē in vniuersali fieri enūtiationez vniuersalem: vt oīs homo est albus: nullus homo est albus.

❡ Ostēdit qūo enūtiationes diuersimode opponunt fm diuersitatē subiecti. Et circa hoc duo facit. Pmo distinguit diuersos modos suppositionū in ipsis enūtiationibus. Scdo ostēdit qūo diuerse opponēs diuersimode se habent ad verū z falsuz. ibi [Quo circa his qdē ipossibile est.] ❡ Circa pmū ɔsiderādū est q cū vle possit ɔsiderari in abstractione a singularibus: vel fm q est in singularibus. fm hoc diuersimode aliqd ei attribuit: vt supra dictū est. Ad designādū aūt diuersos modos attributionis inuēte sūt qdā dictiones que possūt dici determinationes vel signa qbus designat q aliqd de vli hoc aut illo modo pdicet. Sed qz nō est ab oībus cōiter apprehēsum q vlia extra singularia subsistāt. ideo cōmunis vsus loquēdi non hz dictiones ad designādū illū modū pdicādi: put aliquid dr in abstractione a singularibus. Sed Plato qui posuit vlia extra singularia subsistere: adinuenit aliqs determinationes qbus designaret qūo aliqd attribuit vli prout est extra singularia. Et vocabat vle separatum subsistēs ex singularia quātū ad spēz hoīs p se hoīez: z silr in alijs vlibus. Sed vle fm q est in singularibus cadit in apphēsione hominū: z ideo adinuēte sūt qdā dictiōes ad significādū modū attribuēdi aliqd vli sic accepto. Sicut aūt supra dictū est: qnqz aliqd attribuit vli rōne ipsius nature vlis: z ideo hoc dr predicari de eo vliter: qz .s. ei ɔuenit fm totā multitudinē in qua īuenit. Et ad hoc designāduz in affirmatiuis pdicationibus adinuēta est hec dictio: oīs: que designat q pdicatū attribuit subo vli quātū ad totū id qd sub subo ɔtinet. In pdicatis aūt negatiuis adinuēta est hec dictio: nullus: per quā significat q pdicatū remouet a subo vli fm totū id qd ɔtinet sub eo. Unū nullus dr qsi nō vllus: z in greco dicit: vdis: qsi nec vnus: qz nec vnū sciā est accipere sub subo vli a quo pdicatū nō remoueat. Qnqz aūt attribuit vli aliqd vel remouetur ab eo rōne pticularis. Et ad hoc designādū in affirmatiuis qdē adinuēta est hec dictio: aliqs: vel qdā. per quam designat q aliqd attribuit subo vli rōne ipsius particularis. vnū dr indiuiduū vagū. In negatiuis aūt nō est aliq dictio posita. sed possumus accipe nō oīs: vt sicut nullus vniuersaliter remouet: eo q significat qsi diceret nō vllus id est nō aliqs. ita etiā nō oīs pticulariter remoueat inquātū excludit vlez affirmationē. Sic igit tria sūt gnā affirmationū in qbus aliqd de vli pdicat. Una qdez est in qua de vli pdicat aliqd vliter: vt cū dr oīs homo est aīal. Alia in qua aliqd pdicat de vli pticulariter: vt cum dr: qdā hō est albus. Tertia vo est in qua aliqd de vli pdicat absqz determinatione vlitatis vel pticularitatis. Unū huiō enūtiatio solet vocari idefinita. Totidē autez sūt negationes opposite. De singulari aūt qūuis aliqd diuersa rōne pdicet: vt supra dictū est: tn̄ totum refert ad singularitatē ipsius: qz etiā nā vlis in ipso singulari indiuiduat: z ideo nihil refert quātum ad nām singularitatis: vtrū aliqd pdicet de eo rōne vlis nature: vt cū dr. sortes

est

est homo. vel ꝯueniat ei rōne singularitatis. Si igit̃ tribus p̄dictis enūtiationib⁹ addat̃ singularis erūt q̄tuor modi enūtiationū ad quātitatē ipsi⁹ ptinētes. s. vl'is: singularis: idefinitus: z pticularis. Sic igitur s̃m has dr̃ias Ar̃l'es assignat diuersas oppōnes adiuicē. Et p̄mo s̃z differētiā vl'iuz ad idefinitas. z° s̃z dr̃iaz vl'iuz ad pticulares. ibi [Opponi aūt affirmationē.] Circa p̄mū tria facit. Primo agit de oppōne vl'iuz adinuicē. z° de oppōne indefinitaꝝ. ibi [Qñ aūt in vl'ibus.] 3° excludit dubitationē. ibi [In eo vō q.] Dicit ḡ p̄mo q si aliquis enūtiet de subto vl'i vniuersalr: id est s̃m ptinētiā sue vniuersalitatis. qm̄ est. id est affirmatiue: aut non est. id est negatiue: erūt ꝯtrarie enūtiationes: vt si dicat̃ oīs homo est alb⁹: nullus homo est albus. Cui⁹ aūt rō est: q2 ꝯtraria dicuntur que maxime a se distāt. nō. n. dr̃ aliqd nigrū ex hoc solū q nō est albū: sed sup hoc qd̄ est nō esse albū qd̄ significat cōiter remotionē albi: addit nigrū extremā distantiā ab albo. Sic igit̃ id qd̄ affirmat̃ per hāc enūtiationē: oīs homo est alb⁹: remouet̃ per hāc negationē nō oīs hō est albus. Op3 ḡ q negatio remoueat modū quo p̄dicatū dr̃ de subo: quē designat hec dictio oīs: sed super hanc remotionem addit hec enuntiatio nullus homo est albus totalem remotionem que est extrema distantia. qd̄ primo pertinet ad rōnem ꝯtrarietatis. Et ideo cōuenienter hanc oppositionē dicit ꝯtrarietatē. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Qñ aūt in vl'ibus nō vl'iter: non sunt ꝯtrarie. Que aūt significant̃ est esse aliquādo ꝯtraria.

¶ Qñ aūt in vl'ibus nō vl'iter: non sunt ꝯtrarie. Que autem significantur est esse contraria.

¶ Ostēdit q̄lis sit oppō affirmationis z negationis in idefinitis. Et p̄mo ꝓponit qd̄ intēdit. Scd̄o manifestat per exēplū. ibi [Dico aūt nō vl'r.] Tertio assignat dr̃iaz manifestiorē. ibi [Cuz. n. vl'e sit hō.] Dicit ergo primo q qñ de vniuersalibus subiectis affirmat̃ aliqd vel negat̃: nō tñ vniuersalr: nō sunt ꝯtrarie enūtiationes: sed illa que significant̃ ꝯtingit esse ꝯtraria. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Dico aūt nō vl'iter enūtiare in his que sūt vniuersalia: hoc mō. homo albus est: hō albus nō est. Hō q̄dē est vl'e: at ille nō vti't vt vl'i ipsa enūtiatione. Oīs. n. nō significat ipsuz vniuersale: sed vniuersalis predicationis est nota.

¶ Dico aūt nō vl'iter enūtiare in his q̄ sūt vl'ia: vt est alb⁹ hō: nō est alb⁹ hō. Cū. n. vl'e sit hō: nō vl'iter vti't enūtiatione. Oīs nāq3: nō vniuersale est: sed quoniam vniuersaliter consignificat.

¶ Manifestat per exēpla. Ubi ꝯsiderādū ēst q nō dixerat qñ in vl'ib⁹ pticulariter: sed nō vl'r. Nō. n. intēdit de pticularib⁹ enūtiationibus: sed de solis idefinitis. Et h̄ manifestat per exēpla que ponunt̃. dicēs fieri nō vl'em enuntiationē in vl'ibus subiectis: cū dr̃. est albus homo. nō est albus hō. Et rōnē hui⁹ expōnis ostendit: q2 homo qui subiicit̃ est vl'e: sed tñ p̄dicatū non vl'r de eo p̄dicat̃: q2 nō apponit̃ hec dictio: oīs: que nō significat ipsuz vniuersale. sed modū vniuersalitatis. prout. s. p̄dicatū dicit̃ vniuersalr de subto. Et ideo addita subto vl'i semper significat q aliqd de eo dicatur vniuersalr. [Tota aūt hec expō refert̃ ad h̄ qd̄ dixerat [Qñ in vl'ibus nō vl'r enūtiat̃: nō sūt ꝯtrarie.] s̃z h̄ qd̄ addit̃ [Que aūt significant̃ ꝯtingit esse ꝯtraria] nō est expositū: q̄uis obscuritatem ꝯtineat. Et iō a diuersis diuersimode exponit̃. ¶ Quidā eni h̄ referre voluerūt ad ꝯtrarietatē veritatis z falsitatis que cōpetit huiꝰ enūtiationibus. Cōtingit. n. qñq3

Expositio

has simul esse veras homo est albus. z homo nō est alb⁹. z sic nō sūt ꝯtrarie: q2 ꝯtraria mutuo se tollūt. Cōtingit tñ qñq3 vnā eaꝝ esse verā z alterā esse falsam: vt cuz dr̃ hō est aīal. hō nō est aīal. z sic rōne significati vident̃ habere quādā ꝯtrarietatē. ¶ Sed h̄ nō videt̃ ad ꝓpositū ptinere. Tū q2 P̄hs nō dū hic loquit̃ de veritate z falsitate enūtiationū. Tum etiā q2 hoc ipsuz posset de pticularibus enūtiationib⁹ dici. Aliȷ vō sequētes Porphyriū referūt hoc ad ꝯtrarietatē p̄dicati. Cōtingit. n. qñq3 q p̄dicatū negat̃ de subto ꝓpter hoc qd̄ inest ei ꝯtrariū: sicut si dicat̃ hō nō est albus: q2 est niger: z sic id qd̄ significat̃ per hoc qd̄ dr̃. nō est albus. pōt esse ꝯtrariuz: nō tñ semꝑ remouet̃ aliqd a subto etiā si ꝯtrariū nō insit: sed aliqd mediū īter ꝯtraria: vt cū dr̃ aliqs non est albus: q2 pallidus: vel q2 inest ei p̄uatio actus vel habitus seu potētie: vt cū dr̃ aliqs nō est vidēs: q2 est carens potentia visiua: aut h3 ipedimētū ne videat: vel etiā q2 nō est aptus natus videre. puta si dicat̃ lapis nō videt. Sic igit̃ illa que significant̃ ꝯtingit esse ꝯtraria: sed ipse enūtiationes nō sūt ꝯtrarie: q2 vt in fine hui⁹ libri dicet̃. nō sunt ꝯtrarie opiniones que sūt de ꝯtrariȷs: sicut opinio q aliquid sit bonū: z illa que est q aliqd nō est bonū. ¶ Sed nec hoc videt̃ ad ꝓpositū ptinere: q2 nō agit hic de ꝯtrarietate reꝝ vel opinionū: s̃z de ꝯtrarietate enūtiationū. Et ideo magis videt̃ hic sequēda expō Alexādri. s̃z quā dicēdū est q in idefinitis enūtiationibus nō determinat̃ vtruz p̄dicatū attribuat̃ subto vl'iter q faceret ꝯtrarietatē enūtiationū: aut pticulariter q nō faceret ꝯtrarietatē enuntiationū. Et ideo huiꝰ enūtiationes idefinite dicunt̃: s̃z modū quo ꝓferunt̃. Contingit tñ qñq3 rōne significati eas hr̃e ꝯtrarietatē. puta cū attribuant̃ ei aliqd vl'iter ratione vniuersalis. q̄uis nō apponat̃ signū vniuersale: vt cum dicit̃ homo est animal. homo non est animal: q2 he enūtiationes eandē habēt vim rōne significati ac si diceret̃ oīs hō est aīal. nullus hō est aīal. ¶ Deinde cū dicit.

Impugnatio

Porphyrii expositio

Lec. viii.

Impugnatio Porphyrii

Alexandri expositio melior.

¶ Ei vō qd̄ vl'iter p̄dicat̃ si vl'is p̄dicationis addideris notā enūtiationē nō efficies verā. Nulla eni erit affirmatio vera: in qua predicationis nota vniuersalis ei adiūgit̃ quod vniuersaliter predicatur: vt oīs homo est oē animal.

¶ In eo vō q vniuersale predicatur: id qd̄ est vl'e vniuersalr p̄dicari nō est veꝝ. Nulla. n. affirmatio erit vera in qua de vl'i p̄dicato vniuersaliter p̄dicet̃: vt oīs homo est omne animal.

¶ Remouet quoddā qd̄ posset esse dubiū. Quia. n. posuerat quādā diuersitatē in oppōne enūtiationuz ex hoc q vl'e sumit̃ a pte subti vl'iter vel nō vl'iter. posset aliquis credere q siliś diuersitas nasceret̃ ex pte predicati ex h̄. s. qd̄ vl'iter p̄dicari posset vel nō vl'iter. Et ideo ad excludēdū dubitationē dicit q in eo q ponit̃ aliqd vl'e p̄dicari: q p̄dicet̃ vl'e vl'iter nō est veꝝ. Cuius q̄dē duplex esse pōt rō. Una q̄dē q2 talis modus p̄dicādi videt̃ repugnare p̄dicato s̃m ꝓpriā rōnē quā h3 in enūtiatione. Dictū est eni supra q p̄dicatū est q̄si pars formalis enuntiationis: subm aūt est pars māl'is ipsius. Cū aūt aliqd vniuersale ꝓfert̃ vniuersalr. ipsuz vniuersale sumit̃ s̃m habitudinē quam h3 ad singularia que sub se ꝯtinet. sicut z qñ vniuersale ꝓfert̃ particulariter sumit̃ s̃m habitudinez quā h3 ad aliqd ꝯtētoꝝ sub se. z sic vtraq3 ptinēt ad māl'ē determinationē vniuersalis. Et ideo neq3 signū vniuersale: neq3 particulare ꝯueniēter addit̃ predicato: sed magis subto. Cōueniētius. n. dr̃ nullus homo est asinus q̄ omnis homo est nullus asinus. Et similr̃ ꝯuenientius

dicif aliquis homo est albus. q̄ homo est aliqd albū. Inuenif aūt qñqz a Phō signū particulare appositū p̄dicato ad insinuādū qd p̄dicatū est in plus q̄ subiectuz: z hoc p̄cipue cū habito gñe inuestigāt drias cōpletius spe Lec.j.z cō.6.z.9. ciei: sicut qñ de aīa dr̄ q aīa est actus qdā. Alia vo pōt accipi ex p̄te veritatis enūtiationis. que rō specialr hz locū in affirmationibus que false sūt si p̄dicatū vniuersalr p̄dicaret. Et ideo manifestās id qd posuerat. subiūgit q nulla affirmatio est in qua. s. vere de vl̄i p̄dicato vniuersalr p̄dicef. i. in qua vl̄i p̄dicato vtif ad vniuersalr p̄dicādū: vt si diceref. oīs homo est oē aīal. Opz. n. hz p̄dicta q hoc p̄dicatū aīal h̄m singula que sub ipso ɔtinenf p̄dicaref de singulis que ɔtinenf sub hoīe. Et hoc nō pōt esse vez: neqz si p̄dicatū sit plus: neqz nō p̄dicatū sit ɔuertibile. Opz. n. q glibet vnus hō esset aīalia oīa: aut oīa risibilia: que repugnant rōni singularis qd accipif sub vl̄i. Nec est istātia si dicaf q hec est vera. oīs hō est oīs disciplīne susceptiuus. Disciplina. n. nō p̄dicaf de hoīe: sed susceptiuū discipline. Repugnat aūt veritati si diceretur. oīs homo est oē susceptiuū discipline. Signū aut vl̄e negatiuū vel particulare affirmatiuū z si ɔuenientius ponātur ex p̄te subti: nō tñ repugnat veritati etiam si ponanf ex p̄te p̄dicati. Cōtingit. n. huiꝰ enūciationez in aliq̄ mā esse veraz. Hec. n. est vera. oīs hō nullus lapis est. Et silr hec est vera. oīs hō aliqd aīal est. Sed hec oīs hō oē aīal est. in quacūqz mā p̄feraf falsa est. Sūt aūt q̄dā alie tales enūtiationes semp false. sicut ista: aliqs hō oē aīal est: z alie siles sūt semp false: in oībꝰ. n. eadē rō est. Et iō per h q Phs reprobauit istā. oīs hō oē aīal est: dedit itelligere oēs ɔsimiles esse iprobādas. LECTIO. XI.

¶ Affirmationē igif z negationē opponi: ɔtradictorie qdē dico: cū vl̄r altera: altera nō vl̄r significat de eodē: vt oīs hō albus est: non oīs hō albus est: nullus hō albꝰ est: qdā hō albus est.

¶ Opponi aūt affirmationē negationi dico contradictorie que vl̄r significat ei q̄ nō vl̄r: vt oīs hō albus est: nō oīs homo albus est: qdā homo albus est: nullus homo albus est.

Post q̄ Phs determinauit de oppōne enūtiationū cōparādo vl̄es enūtiationes ad idefinitas: hic nūc determinat de oppōne enūtiationuz cōparādo vl̄es ad particulares. Circa qd notādū est q pōt duplex oppō in his notari. Una qdē vl̄is ad particularē: z hāc p̄mo tāgit. Alia vo vl̄is ad vl̄ez: z hāc tāgit secūdo. ibi [Cōtrarie vo.] Particularis vo affirmatiua z particularis negatiua nō habēt p̄prie loquēdo oppōnē: qz oppō attēdif circa idē subm: subz aūt particularis enūtiationis est vl̄e particulariter sumptū nō pro aliquo determinato singulari: sed idetermīnate pro quocūqz. z ideo cū de vl̄i particulariter sumpto aliqd affirmaf vel negaf: ipse modus enūtiādi non hz q affirmatio z negatio sint de eodē: qd requiritur ad oppōnē affirmationis z negationis h̄m premissa. Dicit g p̄mo q enūtiatio que vl̄e significat. s. vl̄iter: opponif cōtradictorie ei que nō significat vl̄iter. sed particulariter: si vna earum sit affirmatiua. altera vo sit negatiua siue vl̄is sit affirmatiua z particularis negatiua: siue ecōuerso vt cū dr̄. oīs homo est albus. nō oīs hō est albus. Hoc eniz qd dico nō oīs ponif loco signi p̄ticularis negatiue. Unde equipollet ei que est qdā hō non est albus: sicut z nullus qd idē significat ac si diceref nō vllus vel nō qdā est signū vl̄e negatiuū. Unde he due qdā hō est albꝰ que est particularis affirmatiua. nullus hō est albus que est vl̄is negatiua sūt ɔtradictorie. Cuiꝰ rō est qz ɔtradictio ɔsistit in sola remotione affirmationis per negationē. Ul̄is aūt affirmatiua remouef per solā negationem particularis nec aliqd aliud ex necessitate ad h exigitur. Particularis aūt affirmatiua remoueri nō pōt nisi per vl̄ez negatiuā: qz iam dictū est q particularis affirmatiua non p̄prie opponif particulari negatiue. vñ relinquif q vl̄i affirmatiue ɔdictorie opponif p̄ticularis negatiua z p̄ticulari affirmatiue vl̄is negatiua. ¶ Deinde cū dic.

¶ Cōtrarie vo cū vl̄r vtraqz significat de eodē: vt oīs homo albus est: nullus homo albus est.

¶ Cōtrarie vo vl̄ez affirmationē z vl̄ez negationez: vt oīs hō iustus est: nullus hō iustus est.

¶ Tangit oppōnē vl̄iuz enūtiationū: z dicit q vl̄is affirmatiua z vl̄is negatiua sūt ɔtrarie: sicut oīs homo est iustus. nullus hō est iustus: qz. s. vl̄is nō solū remouet vl̄ez affirmatiuā: sed etiā designat extremā distantiā inquantuz negat totū qd affirmatio ponit. z hoc pertinet ad rationē ɔtrarietatis: z ideo particularis affirmatiua z negatiua se habēt sicut mediū inter ɔria. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Quapropter fieri quidem nō pōt vt he simul sint vere. At fit vt his opposite vere nonnunq̄ sint de eodez. veluti de omnis homo albus est: z aliquis homo albus est.

¶ Quocirca has qdē impossibile est simul esse veras: his vo oppositas ɔtingit in eodez: vt nō oīs homo albus est: z quidā homo albus est.

¶ Ostendit quō se habeat affirmatio z negatio opposite ad vez z falsuz. Et p̄mo quātū ad ɔrias. Scdo quātū ad ɔtradictorias. ibi [Quecūqz igif ɔtradictiones.] Tertio quātū ad ea que videnf ɔtradictoria z nō sūt. ibi [Quecūqz aūt in vl̄ibus.] Dicit ergo p̄mo q qz vl̄is affirmatiua z vl̄is negatiua sūt ɔtrarie: ipossibile est q sint simul vere. ɔria. n. mutuo se expellūt. Sed particulares que cōtradictorie opponunf vl̄ibꝰ ɔrijs: p̄nt simul verificari in eodē. sicut nō oīs hō est albus que ɔtradictorie opponif huic oīs hō est albus. z qdā hō est albꝰ. que ɔtradictorie opponif huic nullus hō est albus. Et huiꝰ etiā sile iuenif in ɔtrarietate rez. Nā albuz z nigrū nunquā simul esse p̄nt in eodē: sed remotiones albi z nigri p̄nt esse. Pōt. n. aliqd eē: neqz albū: neqz nigrū: sicut pz in eo q est pallidū. Et silr ɔrie enūciatiōes nō p̄nt simul eē vere: sz eaz ɔdictorie a qbꝰ remouenf simul p̄nt eē ve. ¶ Deide cū dic.

¶ Cōtradictiones igif he que vl̄iuz vl̄iter sūt ita sese habēt vt altera pars eaz sit necessario vera: altera falsa. Eandē ɔditionē z in singularibus esse ɔstat. vt Socrates est albus. Socrates nō est albꝰ. At he que vl̄ium nō vl̄iter sūt: nō ita se habēt: vt semp altera pars ipsaz sit vera. altera falsa. He nāqz simul sūt vere. hō albꝰ est: hō albus nō est. homo p̄bus est: hō p̄bus non est.

¶ Quecūqz igif ɔtradictiones vl̄iuz sūt vl̄iter: necesse est alterā eē verā: alterā falsaz. Et q̄cūqz in singularibꝰ sūt: vt ē. Socra. albꝰ est. Socra. albus nō est. Quecūqz aūt in vl̄ibus nō vl̄iter: nō hec qdē semp vera est: illa vo falsa. simul. n. vez est dicere qm̄ est homo albꝰ. nō est homo albus: z est homo p̄bus, z nō est homo p̄bus.

¶ Ostēdit

¶ Ostendit qualr se habeat veritas ⁊ falsitas in his que videnť esse ꝯtradictoria: sed nō sūt. Et circa hoc tria facit. Primo ꝓponit qd̄ itēdit. Scd̄o ꝓbat ꝓpositū. ibi[Si eni turpis nō ꝓbus.] Tertio excludit id qd̄ facere posset dubitationē. ibi[Uidebiť aūt subito incōueniēs.] Circa pͥmū ꝯsiderādū est ꝙ affirmatio ⁊ negatio in idefinitis ꝓpositionibus videnť ꝯtradictorie opponi ꝓpter hoc ꝙ est vnū subm̄ nō determinatū per signum particulare: ⁊ ideo videť affirmatio ⁊ negatio esse de eodē. Sed ad hoc remouēdū Phs dicit ꝙ quecūqȝ affirmatiue ⁊ negatiue dicunť de vniuersalibus nō vniuersalr̄ sumptis nō semper opȝ ꝙ vnū sit veꝝ: aliud sit falsuȝ: sed possunt simul esse vera. Simul eni est veꝝ dicere ꝙ hō est albus. ⁊ hō nō est albus: ⁊ ꝙ hō est ꝓbus ⁊ hō nō est ꝓb⁹. ¶ In quo
Amonius gdē vt Amonius refert aliqui Ap̄li ꝯtradixerūt ponētes ꝙ indefinita negatiua semꝑ sit accipiēda pro vli negatiua. Et hoc astruebāt. Primo gdē tali rōne qꝛ indefinita cū sit indeterminata se hȝ in rōne materie. mā aūt ẜȝ se ꝯsiderata magis trahiť ad id qd̄ idignius est. dignior aūt est vlis affirmatiua ꝙ̄ particularis affirmatiua. ⁊ iō indefinitiuā affirmatiuā dicūt esse sumēdā pro ꝑticulari affirmatiua. Sed negatiuā vlez que totū destruit dicunt esse idigniorē particulari negatiua que destruit partem: sicut vlis corruptio peior est ꝙ̄ particularis. ⁊ ideo dicūt ꝙ indefinita negatiua sumēda est pro vli negatiua. Ad
Lec. 2. c. 6. & li. 5. qd̄ etiā inducūt ꝙ pħi ⁊ ipse Ap̄les vtiť idefinitis negatiuis pro vlibus. sicut dr̄ in libro phyſi. ꝙ nō est mot⁹ ꝑter
Lec. 1. ter tii libri ⁊ com. 128. res. ⁊ in libro de aīa. ꝙ nō est sensus ꝑter gnqȝ. Sed iste rōnes nō ꝯcludunt. Qd̄.n. dr̄ ꝙ mā ẜm se sumpta sumiť pro peiori. veꝝ est ẜm sentētiā Platonis qui nō distiguebat ꝑuationē a mā. Nō aūt est veꝝ ẜm Ap̄lem qui dicit
Lec. 15. p mi libri in libro physi. ꝙ malū ⁊ turpe ⁊ alia huiꝰ ad defectū ptinētia nō dr̄r de mā nisi per accn̄s. Et ideo nō opȝ ꝙ idefinita semꝑ stet pro peiori. Dato etiā ꝙ idefinita necesse sit sumi pro peiori. non opȝ ꝙ sumať pro vli negatiua: qꝛ sicut in gn̄e affirmationis: vlis affirmatiua est potior particulari vtpote particularē affirmatiuā ꝯtinēs. ita etiā in gn̄e negationū vlis negatiua potior est. Opȝ aūt in vnoquoqȝ gn̄e ꝯsiderare id qd̄ est potius in gn̄e illo: nō autē id qd̄ est potius simplr̄. Ulterius etiā dato ꝙ ꝑticularis negatiua esset potior oībus modis: nō tn̄ adhuc rō seqretur. Nō.n. ideo idefinita affirmatiua sumiť pro particulari affirmatiua: qꝛ sit indignior: sed qꝛ de vli pōt aliqd affirmari rōne suiipsius vel rōne ꝯtēti sub eo. Un̄ sufficit ad veritatē eius ꝙ ꝑdicatū vni parti ꝯueniat: qd̄ designať per signum particulare. ⁊ ideo veritas particularis affirmatiue sufficit ad veritatē indefinite affirmatiue: ⁊ simili rōne veritas ꝑticularis negatiue sufficit ad veritatē indefinite negatiue: qꝛ silr̄ pōt aliqd negari de vli vel rōne suiipsi⁹. vel rōne sue ꝑtis. Utunť āt qn̄qȝ pħi idefinitis negatiuis pro vlib⁹ in his que per se remouenť ab vlibus: sicut ⁊ vtunť idefinitis affirmatiuis pro vlib⁹ in his que per se de vlibus ꝑdicanť. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si enim turpis est: nō vtiqȝ ꝓbus est. Et hō pulcher est. hō pulcher non est. Si.n. fedus sit hō: pulcher nō est. ⁊ si gͥ ꝓpiā fit id ꝓfecto nō ē.

¶ Si eniȝ turpis est. nō probus est: ⁊ est homo pulcher: ⁊ nō est hō pulcher. Si eni fedus est non pulcher est: ⁊ si fit aliquid: non est.

¶ Probat ꝓpositū per id qd̄ est ab oībus ꝯcessuȝ. Oēs.n. ꝯcedūt ꝙ indefinita affirmatiua verificať si ꝑticularis affirmatiua sit vera. ꝯtigit aūt accipi duas affirmatiuas idefinitas quaꝝ vna icludit negationē alteri⁹. puta cum sūt opposita ꝑdicata. Que gdem oppositio pōt ꝯtingere dupl'r. Uno mō ẜm ꝑfectā ꝯtrarietatē. sicut turpis. i. ihonestus: opponiť ꝓbo. i. honesto: ⁊ fedus. i. deformis ẜȝ corpus. opponiť pulchro. Sed per quā rōnez ista affirmatiua est vera hō est ꝓbus. quodā i hoīe existe ꝓbo: per eādē rōnē ista est vera. hō est turpis quodā i hoīe existe turpi. Sūt ergo iste due vere simul hō est ꝓbus: hō est turpis: sed ad hāc hō est turpis sequiť. hō nō est ꝓbus. ergo iste due sūt simul vere homo est ꝓbus. hō nō est ꝓbus: ⁊ eadē rōne iste due. homo est pulcher: homo nō est pulcher. Alia aūt oppō attēdiť ẜm ꝑfectū ⁊ imperfectū sicut moueri opponiť ad motū esse. ⁊ fieri ad factū esse. vn̄ ad fieri sequiť nō esse eius qd̄ fit in ꝑmanētibus quoꝝ esse est ꝑfectū: secus aūt est in successiuis quoꝝ esse est imperfectū. Sic ergo hec est vera hō est albus quodā hoīe existe albo: ⁊ pari rōne qꝛ gdā hō fit albus hec est vera. gdā hō fit albus. ad quā sequiť hō nō est alb⁹. ergo iste due sūt simul vere. hō est albus. hō nō est albus. ¶ Deide cū dic.

¶ At eniȝ absurdū illico cuipiā hoc esse videbiť: ꝓpterea ꝙ he. hō albus nō est: ⁊ nullus hō alb⁹ est idē significare videnť. At nec idē sane significant: nec sunt simul necessario vere.

¶ Uidebiť aūt subito icōueniēs eē iccirco quoniā videť. nō est homo albus simul etiā significare: qm̄ nemo est albus. Hoc autez neqȝ idem significat: neqȝ simul necessario sunt.

¶ Excludit id qd̄ faceret dubitationē circa ꝑdicta. ⁊ dicit ꝙ subito. i. pͥmo aspectu videť hoc esse icōueniēs qd̄ dictū est. qꝛ hoc qd̄ dico. hō nō est albus. videť idē significare cū hoc qd̄ est nullus hō est alb⁹. Sed ipse hoc remouet dicēs: ꝙ neqȝ idē significāt: neqȝ ex necessitate sūt vera: sicut ex ꝑdictis manifestum est. LECTIO. XII.

¶ Patet autem ⁊ vnius affirmationis vnam esse negationem.

¶ Manifestum est autem quoniā negatio vna vnius affirmationis est.

Postq̄ Phs distinxit diuersos modos oppositionū in enūtiationib⁹ nūc itēdit ostēdere ꝙ vni affirmationi vna negatio opponitur. ⁊ circa hoc duo facit. Primo ostēdit ꝙ vni affirmationi vna negatio opponiť. Scd̄o ostēdit que sit vna affirmatio vel negatio. ibi[vna aūt affirmatio.] Circa pͥmū tria facit. Primo ꝓponit qd̄ intēdit. Scd̄o manifestat ꝓpositū. ibi[hoc.n. idē.] Tertio epilogat que dicta sunt. ibi[manifestū est ergo.] Dicit ergo pͥmo manifestū esse ꝙ vni⁹ affirmationis est vna negatio sola ⁊ hoc gdē fuit necessariū hic dicere: qꝛ cuȝ posuerit plura oppōnuȝ genera. videbať ꝙ vni affirmationi due negationes opponerenť sicut huic affirmatiue oīs hō est albus. videť ẜm ꝑdicta hec negatiua opponi nullus hō est albus. ⁊ hec gdā hō nō est albus. sed siqs recte ꝯsideret huic affirmatiue oīs hō est albus. negatio est sola ista gdā hō nō est albus. que solūmodo remouet ipsaȝ: vt pȝ ex sua equpolletia que est nō oīs hō est alb⁹: vlis vo negatiua icludit gdē in suo itellectu negatioīs vlis affirmatiue iquātū icludit ꝑticularē negatiuā. sed supra hoc aliqd addit iquātū. s. iportat nō solū remotionē vlitatis. ẜȝ remouet qualibȝ ꝑtē ei⁹. ⁊ sic pȝ ꝙ sola vna ē negatio vlis affirmatiue: ⁊ idē apparet in aliis. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Idem enim oportet negationem negare: qd̄ affirmauit affirmatio ipsa: ⁊ ab eodez: siue singulare sit: siue vniuersale: aut vniuersaliter:

aut non vniuersaliter sumptum.

¶ Hoc enim idē oportet negare negationē qđ affirmatio affirmauit: ⁊ de eodē, vel de aliquo singularium. vel de aliquo vniuersalium. vel vniuersaliter vel non vniuersaliter.

¶ Manifestat ꝓpositū. ⁊ p̄mo per rōnē. scđo per exēpla. ibi [Dico aūt vt est sor. alb⁹.] rō aūt sumit̄ ex h̄ qđ supra dictū est: ꝙ negatio opponit̄ affirmationi que est einsdē de eodē. in quo hic accipit ꝙ opꝫ negationē negare id idē ꝑdicatū qđ affirmatio affirmauit ⁊ de eodē subto. siue ill ud subiectū sit aliquid singulare: siue aliqđ vniuersale: siue aliqđ vniuersale vniuersal̄r: vel nō vniuersal̄r sumptū. sed hoc nō ↄtingit fieri nisi vno mō ita. i. vt negatio neget id qđ affirmatio posuit ⁊ nihil aliud. ergo vni affirmationi opponit̄ vna sola negatio. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Qđ si quippiā aliud ab eodem negauerit: aut idē ab alio: nō erit hec illi. sꝫ alia sane opposita. Huic. n. Socrates est albus: illa aduersat̄ ꝑfecto. Socrates nō ē alb⁹. Et huic. oīs hō alb⁹ ē: illa. nō oīs hō alb⁹ est. Et itē huic. aliqs hō alb⁹ est: illa. nullus homo albus est: ⁊ huic rursus. homo albus est: illa. homo albus non est.

¶ Dico aūt vt est Socra. alb⁹: nō ē Socr. alb⁹. Si aūt aliđ aliqđ, vel de alio idē: nō ē opposita: sꝫ erit ab eo diuersa. Huic vero que est: oīs hō albus est: illa que est: nō oīs hō alb⁹ est: illi aūtē q̄ est: aliqs hō alb⁹ est: illa q̄ est: nullus hō alb⁹ est: illi q̄ est: hō alb⁹ est: illa que est nō est hō albus.

¶ Manifestat ꝓpositū per exēpla. ⁊ p̄mo in singularib⁹. huic. n. affirmationi sortes est albus hec sola opponit̄ sortes nō est albus. tanq̄ eius ꝓpria negatio. si vo esset aliđ ꝑdicatū vel aliud subꝫ nō esset negatio opposita: sꝫ olno diuersa. sicut ista sortes nō est musicus non opponit̄ ei q̄ est sortes est albus. neqꝫ etiā illa que est plato est albus: huic que est sortes nō est albus. Scđo manifestat idem qn̄ subꝫ affirmationis est vniuersale vniuersal̄r sumptū: sicut huic affirmationi: oīs homo est albus opponit̄ eius ꝓpria negatio nō oīs hō est albus que equipollet ꝑticulari negatiue. Tertio ponit exēplū qn̄ affirmatiōis subꝫ est vniuersale particulariter sumptū: ⁊ dicit ꝙ huic affirmationi aliqs hō est albus opponit̄ tanq̄ eius ꝓpria negatio: nullus hō est albus: nā nullus dicit̄ q̄si nō vllus. i. nō aliquis. Quarto ponit exēplū qn̄ affirmationis subm est vniuersale idefinite sumptū: ⁊ dicit ꝙ isti affirmationi hō est albus opponit̄ tanq̄ ꝓpria ei⁹ negatio: illa que
Obiectio est nō hō est alb⁹. Sed videt̄ hoc esse ↄtra id qđ supra di
Lec. ii. ctū est ꝙ negatiua idefinita verificat̄ simul cū idefinita affirmatiua. negatio nō pōt verificari simul cū sua opposita affirmatione: qꝛ nō ↄtingit de eodē affirmare ⁊ nega
R. iño re. Sed ad h̄ dicēdū ꝙ opꝫ qđ hic d̄r itelligi qn̄ negatio ad idē refert̄ qđ affirmatio ↄtinebat. ⁊ h̄ pōt esse dupliciter. Uno mō qn̄ affirmat̄ aliqđ inesse homini rōne sui ipsius: qđ est per se de eodē ꝑdicari. ⁊ h̄ ipsaꝫ negatio negat. Alio modo qn̄ aliqđ affirmat̄ de vniuersali rōne sui singularis: ⁊ pro eodē de eo negat̄. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Dictū est igit̄ vnā affirmationē vni ↄtradictorie opponi negationi: ⁊ q̄ nā sint ille: ⁊ ↄtrarias alias esse: ⁊ que sint etiā ille. ⁊ itē oīs ↄtradictionis alterā partē veraꝫ: alterā falsam esse. Et cur ita sit: ⁊ quādo rursus vera est: aut falsa.

¶ Manifestum est ergo: qm̄ negationi vni: vna affirmatio est opposita. qm̄ aūt alie sūt ↄtrarie: alie aūt ↄ̄dictorie: ⁊ q̄ sūt he dcm̄ ē: vel qn̄ nō oīs vera vel falsa ↄ̄dictio: ⁊ q̄re ⁊ qn̄ vera vel falsa ē.

¶ Epilogat que dicta sūt: ⁊ ↄcludit manifestū esse ex ꝑdictis ꝙ vni affirmationi opponit̄ vna negatio: ⁊ ꝙ oppositaꝝ affirmationū ⁊ negationū alie sūt ↄ̄rie: alie ↄ̄dictorie ⁊ dcm̄ est que sint vt que tacet aūt de subcōtrarijs: qꝛ nō sūt recte opposite vt supra dictū est. Dictū est etiā ꝙ nō Lec. ii.
oīs ↄ̄dictio est vera vel falsa. ⁊ sumit̄ h̄ large ↄ̄dictio pro q̄licūqꝫ oppōne affirmationis ⁊ negationis: nā in his que sūt vere ↄ̄dictoria semꝑ vna est vera altera falsa. q̄re aūt in q̄busdā oppositis hoc nō verificet̄ dictū est supra: qꝛ. s. q̄dā nō sūt ↄ̄dictorie: sꝫ ↄ̄rie: q̄ pñt simul esse false. Cōtingit aūt affirmationē ⁊ negationē nō ꝓ̄pe opponi: ⁊ iō ↄtigit eas eē veras simul. dcm̄ est aūt ꝙ altera semꝑ ē vera altera aūt falsa: qꝛ. s. in his q̄ vere sūt ↄ̄dictoria. ¶ Deinde cū dic.

¶ Ea aūt vna est affirmatio: ⁊ itē vna negatio: que vnum de vno significat: siue sit: siue nō sit vl̄r vl̄e: vt oīs hō alb⁹ est: non oīs hō albus est: hō albus est: hō alb⁹ nō est: nullus hō albus est: qdā homo albus est: mō albū vnū significet.

¶ Una aūt affirmatio ⁊ negatio est q̄ vnū de vno significat: vel cū vl̄e vl̄iter: vel nō vl̄iter: vt oīs hō albus est: nō oīs hō albus est: nullus hō alb⁹ est: qdā hō albus est. si album vnū significat.

¶ Ostēdit que sit affirmatio vel negatio vna. qđ qdē iāꝫ
Lec. i. supra dixerat: vbi habitū est ꝙ vna est enūtiatio q̄ vnūꝫ signat. sꝫ qꝛ enūtiatio in qua aliqđ ꝑdicat̄ de aliquo vl̄r vel nō vl̄r multa sub se ↄtinet: itē dīt ostēdere ꝙ per hoc nō īpedit̄ vnitas enūtiationis. Et circa h̄ duo facit. Primo ostēdit ꝙ vnitas enūtiationis nō īpedit̄ ꝑ multitudinē que ↄtinet̄ sub vl̄i cui⁹ rō vna est. Scđo ostēdit ꝙ īpedit̄ vnitas enūtiationis per multitudinē que ↄtinet̄ sub sola nois vnitate. ibi [Si vo duob⁹.] Dicit ḡ ꝙ vna est affirmatio vel negatio cū vnū signat̄ de vno. siue illđ vnū qđ subijcit̄ sit vl̄e vl̄r sūptū: siue nō sit aliqđ tale: sed sit vl̄e ꝑticulariter sumptū vel indefinite. aut etiā si subm sit singulare. Et exēplificat de diuersis sicut vl̄is ista affirmatiua est vna. oīs hō est albus. Et sil̄r ꝑticularis negatiua que est ei⁹ negatio. s. nō est oīs hō alb⁹. Et subdit alia exēpla que sūt manifesta. In fine aūt apponit quandā ↄditionē q̄ req̄rit̄ ad h̄ ꝙ q̄libꝫ haꝝ sit vna [si. s. albū qđ est ꝑdicatū signat vnū.] Naꝫ sola multitudo ꝑdicati īpediret vnitatē enuntiationis. Iō aūt vl̄is ꝓpō vna est q̄uis sub se multitudinē singulariū cōprehēdat: qꝛ ꝑdicatū nō attribuit̄ multis singularibus h̄ꝫ ꝙ sūt in se diuisa: sed s̄m ꝙ vniunt̄ sub vno cōi. ¶ Deinde cū dic.

¶ Qꝛ si duob⁹ nomē ē vnū positū ex q̄b⁹ vnū nō ↄstat: nō est vna affirmatio: nec vna negatio.

¶ Si vo duobus vnum nomen positum est ex quibus non est vnum: non est vna affirmatio.

¶ Ostēdit ꝙ sola vnitas nois nō sufficit ad vnitatē enuntiationis. Et circa h̄ q̄tuor facit. Primo ꝓponit qđ ītēdit. Scđo exēplificat. ibi [Ut si qs ponat.] Tertio ꝓbat. ibi [Nihil. n. differt.] Quarto īfert correlariū. ibi [Quare i his.] Dicit ḡ p̄mo ꝙ si vnū nomē īponat̄ duab⁹ rebus ex q̄bus nō fit vnū: nō est affirmatio vna. Qđ aūt dicit ex q̄bus nō fit vnū pōt itelligi dupl̄r. Uno mō ad excludēdū

h̄ ꝙ

B ꝙ multa ꝯtinent̄ sub vli:sic hō ꝛ equus sub aiali. Voc eni nomē aial significat vtrūqꝫ nō ſꝫ ꝙ sūt multa diuisa adinuicē:ſꝫ ſꝫ ꝙ vniunt̄ in nā gn̄is. Alio mō ꝛ meliꝰ ad ex cludēdū B ꝙ ex multis ptibus fit vnū. siue sint ptes rōnis:sicut sūt genus ꝛ dr̄ie que sūt ptes diffōnis:siue sint ptes integrales alicuiꝰ cōpositionis. sicut ex lapidibus ꝛ li gnis fit domꝰ. Si v̓o sit tale pdicatū. qḋ attribuat̄ rei re gnāt ad vnitatē enūtiatiōis ꝙ multa q̄ signant̄ currāt in vnū ſꝫ aliquē dictoꝝ modoꝝ: vn̄ nō sufficiet sola vnitas vocis. Si v̓o sit tale pdicatū qḋ referat̄ ad vocē:sufficiet vnitas vocis. vt si dicā. canis est nomē. ¶ Deide cū dic.

¶ Velut si quispiam nomē equo ꝛ homini po suerit nomē tunicā. hec oīo. tunica est alba: nō erit vna affirmatio: nec etiā vna negatio.

¶ Ut si quis ponat hoc nomen tunica homini ꝛ equo: ꝛ dicat tunica est alba: hec non est vna af firmatio nec vna negatio.

¶ Exēplificat qḋ dcm̄ est. vt si aliqs hoc nomē tunica ipo nat ad significādū hoīez ꝛ equū:ꝛ sic si dicā. tunica est al ba. nō est affirmatio vna neqꝫ negatio. ¶ Deide cū dic.

¶ Hec eni hō ꝛ equus est albus. nihil ab illa dif ferre videt̄. At hec nihil ab hisce differt equꝰ est albus: ꝛ hō est albus. Qr̄ si he plura significant ꝛ sunt plures: patet ꝛ primā illā: aut plura aut nihil significare. nō est eni aliquis hō equus.

¶ Nihil eni differt hec: q̄ꝫ dicere est hō albus ꝛ est equꝰ albꝰ. Si ergo he multa significāt ꝛ sūt plures: manifestū est qm̄ ꝛ prima multa vel ni hil significat: neqꝫ. n. aliqḋ est homo equus.

¶ Probat qḋ dixerat tali rōne. Si tunica signat hoīez ꝛ equū nihil differt si dicat̄ tunica est alba: aut si dicat̄ hō est albus ꝛ equꝰ est albus. sed iste hō est albꝰ: ꝛ equus est albꝰ significāt multa ꝛ sūt plures enūtiatiōes: ergo etiā ista tunica est alba multa signat. Et B si signat hoīez ꝛ equū vt res diuersas. Si v̓o signat hoīez ꝛ equū vtpote vnam rē: nihil signat. qr̄ nō est aliq̄ res q̄ cōponat̄ ex hoīe ꝛ eq̄. Qḋ aūt dicit ꝙ nō differt dicē tunica est alba: ꝛ hō est al bus ꝛ equꝰ est albꝰ: nō est intelligēdū q̄tū ad vitatē ꝛ fal sitatē. nā hec copulatiua hō est albꝰ: ꝛ equꝰ ē albꝰ: nō pōt eē v̓a nisi vtraqꝫ ps sit v̓a. ſꝫ hec tunica ē alba pdicta rō ne facta pōt eē v̓a etiā altera existe falsa. aliogn nō opor teret distinguere multiplices ppositiones ad soluendū rōnes sophisticas. Sed hoc est intelligendū quantū ad vnitatem ꝛ multiplicitatē. nā sicut cū dicit̄: hō est albꝰ ꝛ equus est albus. nō inuenit̄ aliq̄ vna res cui attribuatur pdicatū: ita ēt nec cū dr̄ tunica est alba. ¶ Deide cū dic.

¶ Quare nec in his affirmationibus negationi busue necesse est alterā verā: alterā falsam esse.

¶ Quare nec in his necesse est hāc qdē contradi ctionem veram esse: illam v̓o falsam.

¶ Cōcludit ex pmissis ꝙ nec in his affirmationibus ꝛ ne gationibus que vtuntur subiecto equiuoco semper opor tet vnam esse veram ꝛ aliam falsam: qr̄. s. negatio potest aliud negare q̄ꝫ affirmatio affirmet. LEC. XIII.

¶ In his igit̄ q̄ sūt: ꝛ fuerūt: necesse est affirma tionē aut negationē verā vel falsaꝫ eē. Atqꝫ ea rū qdē que vl̄es vl̄iter sūt: semp necesse est alte rā verā: alterā falsam esse. ꝛ singulariū etiā: vt dixsimus. Nā eaꝝ q̄ dicte sūt nō vl̄iter vl̄es: non necesse est alterā verā: alterā falsaꝫ esse. Atqꝫ de his etiā antea dixsimus. In singularibus autez atqꝫ futuris non similiter res sese habet.

¶ In his ergo ꝛ que sūt ꝛ q̄ facta sūt: necesse est af firmationē vel negationē verā vel falsaꝫ eē. In vl̄ibus qdē vl̄iter. semp hāc qdē veraꝫ: illā v̓o falsam. ꝛ in his que sūt singularia quēadmodū dictū est. In his v̓o que in vl̄ibus nō vl̄iter di cunt̄ nō est necesse. dictum est aūt ꝛ de his. In singularibus v̓o ꝛ futuris non similiter. Lo. 6.

Ostq̄ꝫ Phs determinauit de oppōne enūtia tionū. ꝛ ondit quō diuidūt veꝝ ꝛ falsus oppo site enūtiationes: hic ingrit de quodā qḋ pote rat eē dubiū: verū. s. id qḋ dcm̄ est: silr̄ inuenit̄ i oibꝰ enūtiationibꝰ. vel nō. Et circa B duo fac. Primo pponit dissimilitudinē. 2º pbat eā. ibi Nā si oīs affirmatio. Circa pᵐ ꝯsiderādū ē ꝙ Phs in pmissis tri plicē diuisionē enūtiationū assignauit. q̄rū pma fuit ſm vnitatē enūtiationis. put. s. enūtiatio est vna simplr̄ vel ꝯiūctione vna. Scd̄a fuit ſm q̄litatē. put. s. enūtiatio est affirmatiua vel negatiua. Tertia fuit ſꝫ q̄titatē. vtpote ꝙ enūtiatio q̄dā est vl̄is. q̄dā pticularis. q̄dā idefinita. ꝛ q̄dā singularis. Tāgit̄ aūt hic q̄rta diuisio enūtiationuꝫ ſm tp̄s. Nā q̄dā ē de pn̄ti. q̄dā de pterito. q̄dā de futuro. Et hec ēt diuisio pōt accipi ex his q̄ supra dicta sūt. Dcm̄ Lec. 8. est. n. supra ꝙ necesse est oēꝫ enūtiationē eē ex v̓bo vl̄ ex casu v̓bi. Uerbū aūt est qḋ ꝯsignificat pn̄s tp̄s: casus aūt v̓bi sūt qui ꝯsignificāt tp̄s pteritū vel futuꝝ. Pōt aūt ac cipi q̄nta diuisio enūtiationū ſꝫ māꝫ: q̄ qdē diuisio attē dit̄ ſm hitudinē pdicati ad subm̄. Nā si pdicatū p se insit subto dicet̄ eē enūtiatio in mā necessaria vl̄ nāli. vt cum dr̄. hō est aial. vel hō est risibile. Si v̓o pdicatū p se repu gnet subto q̄si excludēs rōnē ipsiꝰ. dicet̄ enūtiatio esse in mā īpossibili siue remota. vt cū dr̄. hō ē asinꝰ. Si v̓o me dio mō se hēat pdicatuꝫ ad subm̄. vt. s. nec p se repugnet subo nec p se insit. dicet̄ enūtiatio eē in mā possi siue ꝯtigē ti. His igit̄ enūtiatiōis drn̄s ꝯsideratis nō silr̄ se hꝫ iudi ciū de v̓itate ꝛ falsitate in oibꝰ. Un̄ Phs dicit ex pmissis ꝯcludēs ꝙ in his q̄ sūt. i. in ppōnibꝰ de pn̄ti. ꝛ in his q̄ fa cta sūt. i. in enūtiationibꝰ de pterito. necesse ē ꝙ affirma tio vel negatio determinate sit vera vel falsa. Diuersifi cat̄ tn̄ hoc ſꝫ diuersaꝫ q̄titatē enūtiationis. Nā in enun tiationibꝰ in qbꝰ de vl̄ibꝰ subtis aliqḋ vl̄iter pdicat̄: ne cesse est ꝙ semp vna sit v̓a. s. affirmatiua vel negatiua. ꝛ altera falsa q̄. s. ei opponit̄. Dictuꝫ est. n. supra ꝙ negatio Lec. 10. enūtiatiōis vl̄is in qua aliqḋ vl̄iter pdicat̄: est negatiua nō vl̄is. sed pticularis: ꝛ ecōuerso vl̄is negatiua nō est di recte negatio vl̄is affirmatiue. sed pticularis. ꝛ sic opꝫ ſꝫ pdicta ꝙ vna eaꝝ semp sit vera ꝛ altera falsa in q̄cunqꝫ mā. Et eadē rō est in enūtiationibꝰ singularibꝰ q̄ etiā ꝯ dictorie opponunt̄: vt supra habitū est. Sꝫ in enūtiatio Lec. 11. nibꝰ in qbꝰ aliqḋ pdicat̄ de vl̄i nō vl̄iter. nō est necesse ꝙ semp vna sit vera ꝛ altera sit falsa: qr̄ pn̄t ambe esse si mul vere. vt supra ostēsuꝫ ē. Et B qdē ita se hꝫ q̄tū ad p Lec. 11. pōnes que sūt de pterito vel de pn̄ti. Sꝫ si accipimꝰ enū tiationes que sūt de futuro etiā silr̄ se hn̄t q̄tū ad oppō nes q̄ sūt de vl̄ibus vel vl̄iter vel nō vl̄iter sūptis. Nā in mā necessaria oēs affirmatiue determinate sūt vere: ita in futuris sic in pteritis ꝛ pn̄tibꝰ: negatiue v̓o false. In mā aūt īpossibili ꝛ ecōtrario. In ꝯtigēti v̓o vl̄es sūt fal se ꝛ pticulares sūt vere: ita i futuris sic in pteritis ꝛ pn̄ti bus. In idefinitis āt vtraqꝫ simul est v̓a in futuris sic in pn̄tibꝰ vel pteritis. Sed in singularibꝰ ꝛ futuris ē q̄dā

dissimilitudo. Nā in pteritis ꝛ pñtib⁹ necesse est ꝙ altera oppositaꝝ determiate sit vera ꝛ altera falsa in q̄cūqꝫ mā. Sꝫ in singularib⁹ q̄ sūt de futuro h̄ nō est necesse ꝙ vna determinate sit vera ꝛ altera falsa. Et h̄ qdē dr̄ q̄tū ad mās ɔtigētē. Nā q̄tū ad māꝫ necessariā ꝛ īpossibileꝫ silis rō est in futuris singularib⁹ sic̄ in pñtib⁹ ꝛ pteritis. Dicit in Ap̄ˡᵘˢ mētionē fecit de mā ɔtingēti: q꞉ illa ꝓprie ad singularia ptinēt q̄ ɔtigēter euenīūt: q̄ aūt ꝑ se sūt vl' repugnāt attribuunt̄ singularib⁹ ꝫ vl'ius rōnes. Circa h̄ igit̄ v'sat̄ tota pñs lc̄tio: vtrū in enūciationib⁹ singularib⁹ de futuro in mā ɔtigēti necesse sit ꝙ determinate vna oppositaꝝ sit vera ꝛ altera falsa. Deinde cū dicit.

Naꝫ si oīs affirmatio vel negatio vera est aut falsa: ꝛ omne necesse est: esse aut non esse.

Nā si oīs affirmatio vel negatio vera vel falsa est: ꝛ omne necesse est vel esse vel non esse.

Probat p̄missaꝫ dr̄iaꝫ. Et circa h̄ duo facit. Pmo ꝓbat ꝓpositū ducēdo ad icōueniēs. 2ᵒ ōndit illa eē īpossibilia que sequunt̄. ibi[Que ḡ ɔtingūt icōueniētia.] Circa pᵐ duo facit. Primo ostēdit ꝙ in singularibus ꝛ futuris nō semꝑ pōt determinate attribui veritas alteri oppositorū. Scđo ōndit ꝙ nō pōt esse ꝙ vtraqꝫ veritate careat. ibi[At vō nec qm̄.] Circa p̄mū ponit duas rōnes in quarū prima ponit quādā ɔsequētiā. s. ꝙ si oīs affirmatio vl' negatio determinate est vera vel falsa. ita in singularib⁹ ꝛ futuris. sicut in alỹs. ɔsequens est ꝙ omnia necesse sit vel determinate esse vel non esse. Deinde cum dicit.

Quare si q̄spiā qdē dixerit q̄ppiā fore: ali⁹ aūt illō idē nō fore dixerit: nec̄e ē: vt pꝫ: alteꝝ ipsoꝝ dicere veꝝ: si oīs affirmatio vel negatio vera est aut falsa: in talib⁹ eniꝫ nō sil' ambe fuerint vere.

Si hic qdē dicat futuꝝ aliqd: ille vō nō dicat hoc qdē ipm: manifestū est qm̄ nec̄e est veꝝ dicere alteꝝ ipsoꝝ: si oīs affirmatio vera vel falsa est: vtraqꝫ enim nō erūt simul in talibus.

Vel si itaqꝫ h̄ qdē: vt hr̄ in greco. Probat ɔñtiā p̄dictā. Ponam⁹. n. ꝙ sint duo hoīes quoꝝ vn⁹ dicat aliqd eē futuꝝ. puta ꝙ sortes curret. ali⁹ vō dicat h̄ idē ipsuꝫ nō eē futuꝝ: supposita p̄missa positiōe. s. ꝙ in singularib⁹ ꝛ futuris ɔtigit alterā eē verā. s. affirmatiuā vel negatiuā: sequit̄ ꝙ necesse sit ꝙ alter eoꝝ veꝝ dicat. nō aūt vtraqꝫ: q꞉ nō pōt esse ꝙ in singularibus ꝓpōnib⁹ futuris vtraqꝫ sit simul vera. s. affirmatiua ꝛ negatiua: sed hoc hꝫ locuꝫ solū in idefinitis. Ex h̄ aūt ꝙ necesse est alteꝝ eoꝝ veꝝ dicere. sequit̄ ꝙ necesse sit determinate vel esse vel non esse. Et h̄ ꝓbat ɔñter. q꞉ ista duo ɔuertibilr̄ ɔsequuntur scilicet ꝙ veꝝ sit id qđ dicit̄: ꝛ ꝙ ita sit in re. Et h̄ est qđ manifestat cōsequenter dicens. Deinde cum dicit.

Nā si vere q̄spiā dicit hoc albū aut nō albū eē: nec̄e est albū aut nō albū esse. Et si est albū aut nō albū: veꝝ vtiqꝫ dicit affirmādo aut negādo. ꝛ si nō est: falsuꝫ dicit: ꝛ si falsuꝫ dicit: non est. Quare necesse est affirmationē aut negationeꝫ verā vel falsaꝫ eē. Nihil ergo aut est aut fit a fortuna: neqꝫ est qcq̄ꝫ qđ eque fieri ac nō fieri possit: neqꝫ erit aut nō erit qcq̄ꝫ: sed oīa necessario eueniūt: ꝛ nihil est qđ eque fieri ac nō fieri possit. Nā aut is dicit veꝝ q affirmauit: aut is q negauit: q̄re nō ē qcq̄ꝫ oīno talis nā. Eteni eēt qđ eq̄ fieret vl' nō fieret: id. n. qđ eq̄ fieri atqꝫ nō fieri pōt: nō magis sic aut sic sese hꝫ: aut habebit.

Nā si veꝝ est dicē qm̄ est albū vel nō albū: necesse est albū esse vel nō esse: ꝛ si est albū vel nō est albū. veꝝ ē vel affirmare vel negare: ꝛ si nō est mētit̄: ꝛ si mētit̄: nō est: q̄re necesse est aut affirmationē aut negationē verā esse vel falsaꝫ: nihil ergo neqꝫ est: neqꝫ fit, neqꝫ casu, neqꝫ vtrūlibet erit nec non erit: sed ex necessitate oīa ꝛ non vtrūlibet: aut. n. qui dicit ver⁹ est aut qui negat: Silr. n. vel fieret vel nō fieret: vtrūlibet. n. nihil magis sic vel nō sic se habet aut habebit.

Nā si veꝝ est dicere ꝙ albū sit: ex necessitate sequit̄ ꝙ ita sit in re: ꝛ si veꝝ est negare: ex necessitate sequit̄ ꝙ ita nō sit. ꝛ ecōuerso. q꞉ si ita est in re vl' nō: ex nec̄itate seq̄t̄ ꝙ sit veꝝ affirmare vel negare. ꝛ eadē etiā ɔuertibilitas apparet in falso. q꞉ si aliqs mētit̄ falsuꝫ dicēs. ex necessitate seq̄t̄ ꝙ nō ita sit in re sic̄ ipse affirmat vel negat. Et ecōuerso. si nō est ita in re sicut ipse affirmat vel negat. seq̄t̄ ꝙ affirmās vel negās mētit̄. Est ḡ ꝓcessus hui⁹ rōnis talis. Si necesse est ꝙ oīs affirmatio vel negatio in singularibus ꝛ futuris sit vera vel falsa. necesse est ꝙ oīs affirmās vel negās determinate dicat veꝝ vel falsuꝫ. Ex h̄ aūt sequit̄ ꝙ oē necesse sit eē vel nō eē. ḡ si oīs affirmatio vl' negatio determinate sit vera. necesse est oīa determinate esse vel nō esse. Ex h̄ ɔcludit vlteri⁹ ꝙ oīa sint ex necessitate. Per qđ triplex gen⁹ ɔtigētiū excludit̄. Quedā. n. ɔtigūt vt in paucioribus q̄ accidūt a casu vel fortuna. Quedā vō se hn̄t ad vtrūlibꝫ. q꞉. s. nō magis se hn̄t ad vnā ptē q̄ꝫ ad aliā. ꝛ ista ꝓcedūt ex electione. Quedā vō eueniūt vt in plurib⁹. sic̄ hoīem canescē in senectute qđ causat̄ ex nā. Si aūt oīa ex necessitate euenirēt nihil horū ɔtingētiū eēt. Et iō dicit[nihil est] q̄tū ad ipsaꝫ ꝑmanētiā eoꝝ q̄ ꝑmanēt ɔtingēter[neqꝫ fit] q̄tū ad ꝓductionē eoꝝ que ɔtigēter causant̄[nec casu] quātū ad ea q̄ in minori pte sunt l paucioꝝ b⁹[nec vtrūlibet] quātū ad ea que se hn̄t equalr̄ ad vtrūqꝫ. s. eē vel nō eē: ꝛ ad neutruꝫ hoꝝ sūt determinata: qđ significat cū subdit[nec erit: nec nō erit.] De eo. n. qđ est magis determinatū ad vnā ptēꝫ: possum⁹ determinate veꝝ dicē ꝙ h̄ erit vel nō erit: sicut medic⁹ de ɔualescente vere dicit iste sanabit̄: lꝫ forte ex aliquo accnte ei⁹ sanitas ipediat̄. Vn̄ ꝛ Ph̄s dic̄ in 2ᵒ de gn̄atione ꝙ futurus qs icedē: nō icedet. De eo. n. qui hꝫ ꝓpositū determinatū ad incedēdū vere pōt dici ꝙ ipse icedet. lꝫ per aliqđ accn̄s ipediat̄ ei⁹ icessus. Sed ei⁹ qđ est ad vtrūlibꝫ ꝓpriū est ꝙ q꞉ nō determinat̄ magis ad vnū q̄ꝫ ad alteꝝ nō possit de eo determinate dici neqꝫ ꝙ erit neqꝫ ꝙ nō erit. Qūo aūt seq̄t̄ ꝙ nihil sit ad vtrūlibꝫ ex p̄missa hypothesi manifestat subdēs. ꝙ si oīs affirmatio vel negatio determiate sit vera: opꝫ ꝙ vel ille q affirmat vel ille qui negat dicat veꝝ. ꝛ sic tollit̄ id qđ est ad vtrūlibet. q꞉ si eēt aliqd ad vtrūlibet: silr̄ se hr̄et ad h̄ fieri vl' nō fieri: ꝛ nō magis ad vnū q̄ꝫ ad alteꝝ. Est aūt ɔsiderādū ꝙ Ph̄s nō excludit h̄ expsse ɔtigēs qđ est vt in plurib⁹ duplici rōne. Pmo qdē q꞉ tale ɔtigēs nō excludit qn altera oppositaꝝ enūtiationū determinate sit vā ꝛ altera falsa: vt dcm̄ ē. 2ᵒ q꞉ remoto ɔtigēti qđ ē in paucioꝛib⁹ qđ a casu accidit. remouet̄ ꝑ ɔñs ɔtigēs qđ ē vt in plurib⁹. Nihil. n. differt id qđ ē in plurib⁹ ab eo qđ ē in paucioꝛib⁹ nisi ꝙ deficit in minori pte. Deinde cū dicit. Lec. io. ɛ cō. 64.

Preterea si est nūc aliqd albū: vere q̄spiā prius asseruisset: albū fore illud dixisset. Quare semꝑ

eēt veꝝ si diceret q̄duis eoꝝ q̄ facta sūt: eē vel fore. Q̄d si semp eēt veꝝ si diceret: h eē vel fore: fieri nō pōt vt istud nō sit: aut non oriat. Ad qd fieri nō pōt vt nō oriat. id ipossibile ē vt nō fiat. Sz qd ipoīe est qd nō fiat: id fieri necē est. Uniuersa g̃ futura: necē ē fieri. Quare nihil ē oino qd eq̄ fieri: atqz nō fieri pōt. Nec a fortūa qcq̄ eueniet. Sed oia necessario fiūt. Nā si fortuna quippiam euenerit: id non necessario erit.

C Ampli⁹ si est albū nūc, veꝝ erat dicē prio / qm̄ erit albū: q̄re semp fuit veꝝ dicē, qd̄libet eoꝝ q̄ facta sūt, q̄ si erit. Q̄ si semp veꝝ fuit dicē qm̄ ē, vel erit; nō pōt h nō eē, vel nō futuꝝ eē. Q̄d aūt nō pōt nō fieri; ipossibile est nō fieri. Et qd ipossibile est nō fieri: necesse est fieri. Oia g̃ que futura sūt necesse ē fieri. Nihil igit̃ vtrūlibet, neqz casu erit. Nam si casu: non est ex necessitate.

C Pōit scd̄az rōnē ad osidēdū p̄dictā sīlitudinē ducēdo ad ipoīe. Si.n. sīlr se hz v̄itas ꝛ falsitas i p̄ntib⁹ ꝛ futuris: seq̄t vt qcq̄d veꝝ est de p̄nti: antea fuerit veꝝ de futuro: eo mō quo ē veꝝ de p̄nti. Sz determinate nūc ē veꝝ dicē de aliq̄ singulari qd ē albū: g̃ p̄.a. āteq̄ illd̄ fieret albū: erat veꝝ dicē. qm̄ h erit albū. Sz eadē rō videt̃ eē in p̄pinquo ꝛ in remoto: g̃ si an̄ vnū diē veꝝ fuit dicē q̄ h erit albū: seq̄t q̄ semp fuit veꝝ dicē de q̄libet eoꝝ q̄ fcā sūt q̄ erit. Si āt semp est veꝝ dicē de p̄nti qm̄ ē: vel de futuro q̄ erit. nō pōt h nō eē vel nō futuꝝ eē. Cui⁹ ɔ̄n̄tie rō pz: q̄r ista duo sūt icōpossibilia q̄ aliqd v̄e dicat̃ esse. ꝛ q̄ nō sit. Nā h icludit̃ i sig̃natione veri: vt sit id qd d̄r. Si g̃ ponit̃ veꝝ eē id qd d̄r de p̄nti vel de futuro: nō pōt esse q̄n illd̄ sit p̄ns vl̄ futuꝝ. Sz qd nō pōt nō fieri: idē sig̃at cū eo qd est ipoīe nō fieri. Et qd ipoīe est nō fieri: idē significat cū eo qd ē necesse fieri. vt in 2° p̄ieri⁹ dicet̃. Sequit̃ g̃ ex p̄missis q̄ oia q̄ futura sūt necē ē fieri. Ex quo seq̄t vlteri⁹ q̄ nihil sit neqz ad vtrūlibet neqz a casu: q̄ illd̄ qd acādit a casu: nō est ex necītate: sz vt in paucioribus. Hoc āt relinqt p̄ icōuenienti. g̃ ꝛ p̄m est falsuz. s. q̄ oē qd est veꝝ esse: veꝝ fuerit determinate dicere eē futuꝝ.

Lec. 7.

C Ad cui⁹ euidētiā ɔ̄siderādū est: q̄ cū veꝝ h sig̃ et. vt dicat̃ aliqd eē qd ē: h mō est aliqd veꝝ: quo hz eē. Cū āt aliqd ē in p̄nti hz eē in seipso. ꝛ id̄ vere pōt dici de eo qd est. Sz q̄diu aliqd est futuꝝ: nōdū est in seipso: est āt aliqualr̄ in sua cā. Qd̄ q̄dē ɔtingit tripl̄r. Uno mō vt sic sit in sua cā vt ex necessitate ex ea p̄ueniat: ꝛ tūc determinate hz eē in sua cā. vn̄ determinate pōt dici de eo q̄ erit. Alio mō aliqd est in sua cā. vt q̄ hz iclinationē ad suū effectū. q̄ tñ ipediri pōt. vn̄ ꝛ h determinatū est in sua cā. sz mutabil̄r. ꝛ sic de h vere dici pōt: h erit: sz nō p̄ oimodā certitudinē. Tertio aliqd est in sua cā pure in potētia q̄ etiā nō magis ē determinata ad vnū q̄ ad aliud. Unī relinquit̃ q̄ nullo mō pōt de aliquo eoꝝ determinate dici q̄ sit futuꝝ: neqz q̄ sit vel non sit. C Deinde cum dicit.

Aliqd eē in sua cā ɔtingit tripliciter.

C At vo neqz dicere quisq̄ pōt neutruz esse verum: veluti neqz fore: neqz non fore.

C At vo neqz qm̄ veꝝ est neutrum ɔtingit dicere; vt qm̄ neqz erit neqz non erit.

C Osidit q̄ v̄itas nō oino deest in singularib⁹ futuris vtriqz oppositoꝝ. Et p̄mo p̄ponit qd intēdit dicēs q̄ non est verum dicere q̄ in talibus alterū oppositoꝝ nō sit veꝝ. vt si dicamus q̄ neqz erit neqz nō erit. C Scd̄o ibi.

C Prio nāqz cū affirmatio vo ā nō ē: negatio vo nō erit. ꝛ cū hec ē falsa: fit vt affirmatio n̄ sit vo.

C Primum enim cum sit affirmatio falsa: erit negatio nō vera: ꝛ cum hec sit falsa: cōtingit affirmationem esse non veram.

C Probat p̄positū duab⁹ rōnib⁹. Quaꝝ p̄a talis ē. Affirmatio ꝛ negatio diuidūt veꝝ ꝛ falsū. qd pz ex diffōne veri ꝛ falsi. Nā nihil aliud ē veꝝ q̄ eē qd ē: vel nō eē qd nō est. ꝛ nihil aliud ē falsuz q̄ eē qd nō est. vl̄ nō eē qd est. ꝛ sic opz q̄ si affirmatio sit falsa: q̄ negatio sit v̄a: ꝛ ecō. Sz s̄m p̄dictā positionē affirmatio est falsa q̄ d̄r h erit: nec tñ negatio est vera. ꝛ sīlr negatio erit falsa: affirmatione nō existēte vera. ergo predicta positio est ipossibilis. s. q̄ veritas desit vtriqz oppositoꝝ. C Scd̄az rōnē ponit ibi.

C Et insup si vere q̄spiā dicit albū q̄spiā esse sit ꝛ magnū: necesse eē vtrūqz: ꝛ si vere dicit cras fore: opz illud cras fore. Q̄d si neqz erit cras neqz nō erit: nō erit id in rōne rerum: qd eque fieri atqz nō fieri pōt: veluti naualis pugna. Opz.n. neqz fieri: neqz nō fieri pugnam naualem.

C Adhuc si veꝝ est dicere qm̄ album est ꝛ magnum: opz esse vtrūqz: si vo erit cras: opz esse cras. Si aūt neqz erit neqz nō erit cras: non erit vtrūliber: vt est nauale bellū. Opz eniz neqz fieri nauale bellū: neqz nō fieri nauale bellum.

C Que talis est. Si veꝝ est dicē aliqd: seq̄t q̄ illd̄ sit. puta si veꝝ est dicē q̄ aliqd sit magnū ꝛ albū. seq̄t vtraqz esse. ꝛ ita de futuro sic̄ de p̄nti. seq̄t.n. eē cras si veꝝ est dicere q̄ erit cras. Ergo si vera est predicta positio dicens q̄ neqz cras erit: neqz nō erit. oportebit neqz fieri: neqz nō fieri. qd est ɔ̄ rōnē ei⁹ qd est ad vtrūlibet. Quia qd est ad vtrūlibet se hz ad alterutrū (vt nauale bellū.) Et ita ex h seq̄t idē icōueniēs qd in premissis. LEC. XIIII.

C Ea igit̃ absurda q̄ eueniūt hec sūt: ꝛ istiusmodi cetera. Si necē ē enūtiationū oppositaꝝ tā i vlib⁹ vl̄r: q̄ i singularib⁹: alterā verā: alterā falsā eē. nihil inq̄ i his eē q̄ fiūt: qd eque fieri atqz nō fieri possit: sz eē ac fieri necīo cūcta. Quare nec ɔ̄sultare opus est: nec aggredi res agēdas: veluti si hoc quidem fecerimus: eueniet hoc: si hoc vo nō fecerimus: nō eueniet hoc.

C Que g̃ ɔtingūt icōueniētia hec sūt ꝛ alia hm̄: si ois affirmatiōis ꝛ negatiōis vl̄ i his q̄ i vlibus dicunt̃ vl̄r. vel i his q̄ sūt singularia necē ē oppositaꝝ hāc q̄dē verā eē. illā vo falsaz. Nihil autē vtrūlibet eē i his q̄ fiūt: sz oia eē vl̄ fieri ex necītate. Quare nō oportebit neqz ɔ̄siliari. neqz negociari: qm̄ si h facim⁹: erit h: si vo h nō erit.

Stenderat superi⁹ p̄hs ducēdo ad inconueniens qd nō est simil̄r veruz vel falsum determiāte in altero oppositoꝝ in singularib⁹ ꝛ futuris. sicut supra de alijs enūciationibus dixerat. Nūc aūt osēdit incōuenientia ad q̄ dixerat esse ipossibilia. Et circa h duo facit. P̄rio osēdit ipossibilia ea q̄ sequebāt̃. Scd̄o ɔ̄cludit quō circa hec se v̄itas habeat. ibi. Igit̃ eē qd est. Circa p̄m̄ tria facit. P̄rio ponit icōueniētia q̄ sequunt̃. Scd̄o osēdit hec icōuenientia

Lec. 12.

Lec. 13.

tis ex p̄dicta positione sequi. ibi [Nihil.n. p̄hibet.] Tertio ostendit esse impossibilia icōueniētia memorata. ibi [Ex si nō hec possibilia sūt.] Dicit ergo ex predictis rōnibus cōcludēs φ hec icōueniētia sequunt̄: si ponat̄ φ necesse sit oppositaꝝ enūtiationū alterā determinate eē verā et alterā eē falsā: similiter in singularibus sicut in vlibus. q. s. nihil in his que fiūt sit ad vtrū libet: sed oīa sint et fiant ex necessitate. Et ex hoc vlteri⁹ iducit alia duo incōueniētia: quoꝝ p̄mū est φ nō oportebit de aliquo consolari. Probatū est enī in 3° ethicoꝝ: φ cōsiliū nō est de his q̄ sunt ex necessitate. sed solū de cōtingentibus que possunt esse et nō esse. Scōm icōueniēs est φ oēs actiōes humane q̄ sunt ꝑpter aliquē finē puta negociatio q̄ est ꝑpter diuitias acqrendas erunt supflue. qꝛ si oīa ex necessitate eueniūt: siue operemur: siue non operemur: erit qd̄ itēdim⁹. Sꝫ h̄ est ꝯ itētionē hoīuꝫ: qꝛ ea itētione vidētur ꝯsiliari et negociari vt si hec faciant: erit talis finis. si aūt faciūt aliqd aliud: erit ali⁹ finis. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Nihil enim p̄hibet et annos vsqꝫ centies centum: vnū hoc fore: alterū nō fore dicere: vt necessario ipsoꝝ eueniat alterum. Quod quidē vere tunc diceretur.

¶ Nihil.n. p̄hibet in millesimū annū huc qdē dicere: hoc futurū esse: illū vō nō dicere: q̄re ex necessitate erit qd̄libet eoꝝ q̄ď veꝝ erat dicē tūc.

¶ Probat φ dicta icōueniētia ꝯsequant̄ ex dicta positione. Et circa hoc duo facit. P̄rio ostēdit p̄dicta incōueniētia sequi quodā possibili posito. Scōo ostendit φ eadē incōueniencia sequant̄ etiā si illud nō ponat̄. ibi [At nec hoc differt.] Dicit g̊ p̄mo nō esset īpossibile φ ante millē annos qn̄ nihil apud hoīes erat p̄cogitatū vel preordinatū de his que nūc agunt̄. vnus dixerit φ hoc erit. puta φ ciuitas talis subuertet̄: alius aūt dixerit φ hoc non erit. Sed si oīs affirmatio vel negatio determinate est vera: necesse est φ ambo determinate veꝝ dixerint. g̊ necesse fuit qd̄libet eoꝝ ex necessitate euenire. Et eadē rō est in oīb⁹ alijs. g̊ oīa ex necessitate eueniūt. ¶ Deīde cū dicit.

¶ At vō neqꝫ quicq̄ refert si quippiā dixere cōtradictionē ipsam: vel nō dixere. Patet enī ita resipsas sese hr̄e: et si nō alter qd̄ affirmabit: alter negabit. non.n. qꝛ affirmatio dicta est: aut negatio: iō res erit: aut nō erit: neqꝫ magis si ad annos vsqꝫ centies cētū: q̄ quātocūqꝫ tp̄e fore aut nō fore dicat̄: quare si in oī tp̄e cōtradictio sic se habebat: vt altera pars ipsius sit vera: necē erat h̄ fieri et vnūqdqꝫ eoꝝ que fuere: sic semꝑ sese habebat: vt necessario fiat. Naꝫ si vere quispiā dixit hoc fore: fieri nequit vt nō oriat̄ ipsuꝫ atqꝫ eueniat: et si euenit atqꝫ est ortū: semꝑ antea verum erat ipsum dicere fore.

¶ At vō nec h̄ differt si aliqs dixerit negationē vel nō dixerit. Manifestū est.n. qm̄ sic se habēt res: vel si hic qdē affirmauerit: ille vō negauerit. Nō.n. ꝑp negare vel affirmare erit vel non erit: nec in millesimū annū magis q̄ in quantolibet tp̄e. Quare si in oī tp̄e sic se habeat vt vnū dicat̄ vere: necesse erat h̄ fieri: et vnūqdqꝫ eorū que fiunt sic se hr̄e: vt ex necessitate fieret. Qū enim vere dicit qd̄ qm̄ erit: nō pōt nō fieri. et qd̄ factū est veꝝ erat dicere semꝑ: qm̄ erit.

¶ Ostēdit φ idē sequit̄ si illud pōe nō ponat̄. Nihil enī differt quātū ad reꝝ existētiā vel euentū. si vno affirmāte: hoc eē futuꝝ. alius negauerit vel nō negauerit. Ita.n. se habebit res si hoc factū fuerit sicut si nō factū fuerit. Nō.n. ꝑp nostrū affirmare vel negare mutat̄ cursus rerū: vt sic aliqd vel nō sit. qꝛ veritas nostre enūtiationis nō est cā existentie reꝝ: sꝫ poti⁹ ecōuerso. Silr̄ et nō differt quātū ad euētū eius qd̄ nūc agit̄. vtrū fuerit affirmatuꝫ vel negatū ante millesimū annū vel ante qdcūqꝫ tp̄us. Sic g̊ si in quocūqꝫ tp̄e preterito ita se habebat veritas enūtiationū. vt necesse eēt φ alterū oppositoꝝ vere diceret̄. et ad hoc qd̄ necesse est aliqd vere dici. sequit̄ φ necē sit illud esse vel fieri. ꝯñs est φ vnūqdqꝫ eoꝝ q̄ fiūt sic se habeat vt ex necessitate fiat. Et huiꝰ ꝯñtie rōnē assignat p hoc φ si ponit̄ aliquem vere dicere φ hoc erit. nō pōt nō futurū esse. Sicut supposito φ sit hō: nō pōt non esse aīal rōnale mortale. Hoc enī significat̄ cū dr̄ aliqd vere dici. s. φ ita sit vt dr̄. Eadē aūt habitudo est eoꝝ q̄ nunc dicunt̄ ad ea q̄ futura sunt. q̄ erant eoꝝ que p̄us dicebantur ad ea q̄ sunt p̄ñtia vel p̄terita. et ita oīa ex necessitate acciderūt et accidunt et accidēt. qꝛ qd̄ nūc factū est in presenti: in preterito existens semꝑ verū erat dicere: qm̄ erit futurum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si enī hec esse nequeūt. Videmur enī p̄rincipiū futuroꝝ: et deliberādo ꝗppiā atqꝫ agēdo.

¶ Qd̄ si hec nō sunt possibilia. Videmur enim esse principium futurorum et ab eo qd̄ consiliamur atqꝫ agimus aliquid.

¶ Ostendit p̄dicta esse īpossibilia. Et p̄mo p rōnē. Scōo p exempla sensibilia. ibi [Et multa nobis manifesta. etc.] Circa p̄m̄ duo facit. P̄rio ostēdit ꝑpositū in rebus humanis. Scōo et in alijs reb⁹. ibi [Qm̄ est oīno. etc.] Quantuꝫ aūt ad res humanas ostēdit eē īpossibilia q̄ dicta sunt. p hoc φ hō manifeste videt̄ esse p̄n̄ eoꝝ futuroꝝ q̄ agit quasi dn̄s existens suoꝝ actuū. et in sua potestate hn̄s agere vel nō agere. qd̄ qdē p̄n̄ si remoueat̄: tollit̄ tot⁹ ordo cōuersationis humane. et oīa p̄ncipia p̄hie moralis. Hoc.n. sublato nō erit aliq̄ vtilitas ꝑsuasiōis: nec cōminatiōis: nec ꝑmutationis: aut remunerationis q̄bus hoīes alliciūtur ad bona et retrahunt̄ a malis: et sic euacuat̄ tota ciuilis scia. Hoc ergo P̄hs accipit p p̄ncipio manifesto φ hō sit p̄ncipiū futuroꝝ. Nō est aūt futuroꝝ p̄ncipiū nisi per hoc φ cōsiliat̄: et facit aliqd: ea.n. q̄ agunt absqꝫ consilio: nō habēt dominiū sui act⁹ quasi libere iudicantes de his q̄ sunt agenda. sed quodā nālī instinctu mouent̄ ad agendū. vt p̄ꝫ in aīalibus brutis. Vn̄ īpoē est qd̄ supra cōclusum est. φ nō oporteat nos agere vel cōsiliari. Et sic etiā īpoē est illud ex quo sequebatur. s. φ oīa ex necessitate eueniant. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et oīno id qd̄ sīr eē atqꝫ nō esse pōt. eē iterea que nō semꝑ sunt actu. In q̄b⁹ vtrūqꝫ et esse inquā et nō esse cōtingit: quare et fieri et nō fieri.

¶ Et qm̄ est oīno in his que non semꝑ actu sunt esse possibile in quibus vtrūqꝫ contingit esse et nō esse: quare fieri et nō fieri.

¶ Ostendit idē et in alijs rebus. Manifestū est.n. et in rebus nālibus esse quedā q̄ nō semꝑ actu sunt. g̊ in eis ꝯuenit esse et nō eē. Alioqn vel semꝑ essent: vl' semꝑ nō eēnt. Id aūt qd̄ nō est: incipit esse aliqd p hoc φ fit illud: sicut id qd̄ nō est albū: incipit esse albū p hoc φ fit albū: si aūt

nõ fiat albũ pmanet nõ ens albũ. Ergo in qbus cõtingit esse τ nõ esse. cõtingit etiã fieri τ nõ fieri. Nõ ergo talia ex necessitate sunt vel fiunt: sed est in eis nã possibilitatis per quam se habent ad fieri τ nõ fieri: esse τ non esse. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et rerũ cõplures ita sese habẽtes ipsis oculis cernimus. Nã vt hoc exẽplo percipiat̃ vestimẽtũ hoc possibile est scindi: τ nõ scindet̃: sed tpe post cõteret̃. Silr τ nõ scindi possibile est. Nõ enim posset tpe post cõtritũ; fore: si scindi non posset. Quare τ in alijs ita est rebus: quecũqz talez potentiam subeunt. Si igit̃ inq̃z hec fieri nequeunt: pz nõ oĩa necessario vel esse vel fieri: sed quedam talia esse: vt eque fieri atqz nõ fieri possint. de qbus nõ est magis affirmatio q̃z negatio vera. Quedã esse huiusmodi: vt ipsorũ magis quidẽ τ plerũqz alterum eueniat. possit tñ τ alterũ euenire: alterũ v̓o nõ euenire.

¶ Et multa nobis manifesta sunt sic se habentia: vt qm̃ hanc vestẽ possibile est incidi: τ non incidit: sed prius exteritur. Silr aũt τ nõ incidi possibile est. nõ eniz eẽt eã prius exteri nisi possibile eẽt nõ incidi: quare τ in alijs futuris que fz potẽtiã hui9 dicunt̃: manifestũ est qm̃ non oĩa ex necessitate vel sunt vel fiũt. Sz alia qdẽ vtrũ libet τ nõ magis vel affirmatio vel negatio erit vera: alia v̓o magis qdẽ in plurib9 hũt alteruz: sed contingit fieri alterũ: alterũ v̓o minime.

¶ Ostendit ppositũ p sensibilis exemplũ. Sit .n. puta vestis noua: manifestũ est q eã possibile est incidi. qz nihil obuiat incisioni: nec ex pte agentis. nec ex pte patientis. Probat aũt q silr cũ hoc q possibile est eã incidi. pole est

Lec. ii. etiã eã nõ incidi: eodẽ mõ quo supra pbauit duas idefinitas oppositas eẽ sil veras. s. p assumptionẽ 3tij. Sicut enim possibile est istaz vestẽ incidi: ita pole est eã exteri. id est vetustate corrũpi. Sed si exterit̃ non incidit̃. ergo vtrũqz pole est. s. eã incidi τ nõ incidi. Et ex hoc vlr concludit q in alijs futuris q̃ nõ sunt in actu semp: sz sunt in potẽtia: hoc manifestum est q nõ oĩa ex necessitate sunt vel fiũt: sz eoz q̃dã sunt ad vtrũlibet q̃ nõ se hñt magis in affirmatione vel negatiõe. Alia v̓o sũt in qb9 alterum eoz 3tingit vt in plurib9: sz tñ 3tingit ẽt vt in paucioribus q altera ps sit v̓a τ nõ alia: q̃. s. nõ 3tingit vt in pluribus

Boet9 sit. ¶ Est aũt cõsiderãdũ q sicut Boeti9 dicit hic in cõmẽto circa possibile τ necessariuz diuersimode aliq̃ sunt

Diodor9 opinati. Quidã eñi dixerũt ea ſm euẽtũ sicut Diodorus q dixit illud eẽ ĩpossibile qd nunq̃z erit: necessariũ v̓o qd

Stoici semp erit: pole v̓o qd q̃nqz erit: q̃nqz non erit. Stoici v̓o dixerunt hoc ſm exteriora phibentia. Dicunt .n. necessariũ esse illud qd nõ põt phiberi qn sit verũ: ĩpossibile v̓o qd semp phibet̃ a veritate: pole v̓o qd põt phiberi vel nõ phiberi. Vtraqz aũt distinctio v̓r esse incompetens. Nã pma distinctio est a posteriori. Nõ .n. aliqd est necessariũ. qz semp erit. sz potius iõ semper erit. qz est necessariũ. τ idẽ pz in alijs. Scda aũt assignatio est ab exteriori τ quasi p accidẽs. Nõ .n. iõ aliqd est necessariũ: qz nõ hz impedimẽtũ sed qz est necessariũ. ideo impedimẽtũ hẽre nõ põt. Et iõ alij meli9 ita dixerũt ſm nãm rez. vt. s. dicat̃ illud necessariũ qd in sua nã determinatũ est solum ad esse. ĩpossibile aũt qd est determinatũ solũ ad nõ esse: possibile aũt qd ad neutrũ est oĩno determinatũ. siue se habeat magis ad vnũ q̃z ad alteꝝ. siue se habeat equalr ad vtrũqz qd dicit̃ 3tingens ad vtrũ libet. Et hoc est qd

Boetius attribuit Philoni. Sed manifeste hec est snia Philon. Aristoteles. Arl̃is in hoc loco. Assignat .n. rõnẽ possibilitatis τ 3tingẽtie: in his qdez que sũt a nobis ex eo q sumus 9siliatiui: in alijs aũt ex eo q mã est in potẽtia ad vtrũqz oppositorũ. Sed videt̃ hec rõ nõ esse sufficiẽs. Sicut .n. in corporibus corruptibilibus mã inenit̃ in potẽtia se hñs ad eẽ τ nõ esse. ita etiã in corporibus celestibus inenit̃ potẽtia ad diuersa vbi. τ tñ nihil in eis euenit 3tingẽter: sed solũ Obiectio ex necessitate. Ad dicẽdũ est q possibilitas materie ad vtrũqz si cõiter loquamur nõ est sufficiẽs rõ 3tingentie Rñsio nisi etiã addat̃ ex pte potẽtie actiue q nõ sit oĩno determinata ad vnũ. Alioquin si ita sit determinata ad vnuz qd ĩpediri nõ põt. 9sequens est q ex necessitate reducat in actũ potẽtiã passiuã eodẽ modo. Hoc igit̃ qdã attendẽtes posuerũt q potẽtia que est in ipsis reb9 nãlib9 sortit̃ necessitatẽ ex aliqua cã determinata ad vnũ quã dixerũt fatũ. Quoꝝ Stoici posuerũt fatũ in q̃dã serie seu Fatum Stoici cõmixtione causaꝝ: supponẽtes q oẽ qd in h mũdo accidit hz cãz: cã aũt posita necesse est effectũ poni. Et si vna cã per se nõ sufficit multe cause ad h 9currẽtes accipiũt rõnẽ vnius cause sufficiẽtis. τ ita 9cludebãt q oĩa ex necessitate eueniũt. Sed hãc rõnẽ soluit Arl̃s in 6° metaphysice Lec. 3°. 7. cõ. 7. τ 7°. lec. 6. t. c. 22. interimẽs vtrãqz ppõnũ assumptaꝝ. Dicit .n. q nõ oẽ qd fit hz cãm: sed solũ illud qd est per se. Sed illud qd est p accidẽs nõ hz cãm: qz pprie nõ est ens: sed magis ordinatur cũ nõ ente: vt etiã Plato dixit. Unde esse musicum Plato hz cãm τ silr esse albũ: sed hoc qd est. albũ esse musicum. nõ hz cãm. τ idẽ est in oĩbus alijs huiõ. Similr etiã hec est falsa q posita cã etiã sufficiẽti: necesse est effectuz poni. Nõ .n. oĩs cã est talis etiã si sufficiẽs sit q eius effect9 ĩpediri nõ possit. sicut ignis est sufficiẽs cã cõbustionis lignoꝝ: sed tñ per effusionẽ aque ĩpedit̃ cõbustio. Si autẽ vtraqz ppõnũ pdictaꝝ esset vera ĩfallibilr sequeret̃ oĩa ex necessitate 3tingere. Quia si quilibet effectus hz cãz: esset effectuz qui est futurus post quinque dies: aut post quãtũcũqz tẽpus: reducit̃ in aliquã cãm priorẽ. τ sic quousqz esset deuenire ad cãm que nũc est in p̃senti. vel iam fuit in p̃terito. Si aũt cã posita necesse est effectũ poni p ordinẽ causaꝝ deueniet necessitas vsqz ad vltimũ effectũ. Puta si comedit salsa. sitiet: si sitiet. exibit domũ ad bibẽdũ. si exibit domũ. occidet̃ a latronibus. qz ergo iaz comedit salsa: necesse est eũ occidi. Et iõ Arl̃s ad h excludẽdũ ostẽdit vtrãqz pdictaꝝ ppõnũ esse falsaz. vt dictũ est. Obijciũt aũt qdã 3tra h q oẽ per accñs reducit̃ Obiectio ad aliqd per se. τ ita opz effectũ qui est per accñs reduci in cãz p se. Sz nõ attẽdũt q id qd ẽ p accñs reducit̃ ad Rñsio per se: ĩquãtũ accidit ei qd est per se. sicut musicũ accidit socrati: τ oẽ accñs alicui subiecto per se existẽti. Et silr oẽ qd in aliquo effectu est per accñs 9sideratur circa aliquẽ effectũ per se qui quãtũ ad id qd per se est hz cãm per se. Quãtũ aũt ad id qd inest ei per accñs nõ hz cãm per se: sed causam per accidens. Oportet enim effectus pportionaliter referre ad causam suam: vt in 2° physicoꝝ. τ in 5° metaphysice dicitur. Lec. 6. τ t. cõ. 38. Lec. 3. t. cõ. 2. ¶ Quidam v̓o non attendentes differẽtiam effectuum per accidens τ per se tentauerunt reducere omnes effectus hic inferius prouenientes in aliquã causam per se quã ponebãt virtutẽ eẽ celestiũ corporum: in qua ponebant fatũ: quã vim positionis siderũ appellabãt. ¶ Sed ex hac causa non põt puenire necessitas in oĩbus q̃ hic agunt̃. Multa eniz hic fiunt ex intellectu τ voluntate q̃ per se τ directe nõ subdunt̃ virtuti celestium

corporũ. Cum enim intellectus siue rõ: et volũtas q̃ est in
Lec. 7. et co. 6. tertij libri.
rõne nõ sint act⁹ organi corporalis: vt probatur in libro de aĩa: impossibile est q̃ directe subdat̃ intellect⁹ seu rõ et volũtas virtuti celestiũ corpoꝝ. Nulla.n. vis corporalis põt agere p̃ se nisi in rẽ corporeã. Uires aũt sensitiue inquãtũ sunt actus organoꝝ corporaliũ p̃ accidens subdũtur actioni celestiũ corpoꝝ. Unde Phs in libro de aĩa: opi
Lec. 4ª. tertij li. et t.c.150.
nionẽ ponentiũ voluntatẽ hoĩs subijci motui celi ascribit his q̃ nõ ponebãt itellectum differre a sensu. Indirecte tñ vis celestiũ corporũ redundat ad intellectũ et volũtatẽ inquãtũ .s. itellect⁹ et volũtas vtunt̃ virib⁹ sensitiuis. Manifestuz aũt est q̃ passiones viriũ sensitiuaꝝ nõ inferunt necessitatẽ rõni et voluntati. Nã cõtinẽs hꝫ prauas
Lec. 4. ca. 6.
cõcupiscentias: sed nõ deducit̃: vt pꝫ per Phm in 7º ethicoꝝ. Sic igit̃ ex vtute celestiũ corporũ nõ puenit necessitas in his que p̃ rõnẽ et volũtatem fiunt. Similr̃ nec in alijs corporalib⁹ effectibus rerũ corruptibiliuz: in qb⁹ multa p̃ accidẽs eueniunt. Id aũt qđ est p̃ accidẽs nõ potest reduci in cãm p̃ se in aliquã virtutẽ nãlẽ. q: virt⁹ nature se hꝫ ad vnũ: qđ aũt est per accidẽs nõ est vnũ. Unde
Lec. 8.
et supra dictũ est q̃ hec enũtiatio nõ est vna: sortes albus musicus: q: nõ significat vnũ. Et iõ phs dicit in libro de
Lec. 11.
somno et vigilia: q̃ multa quorũ signa preexistunt in corporibus celestib⁹: puta in imbribus et tẽpestatib⁹ nõ eueniũt q: .s. ipediunt̃ p̃ accidẽs. Et q̃uis illud etiã ipedimentũ s̃m se cõsideratũ reducat̃ in aliquã cãm celestẽ: tñ cõcursus hoꝝ cũ sit p̃ accidẽs: nõ põt reduci in aliquã cãm nãliter agentẽ. Sed considerãdũ est q̃ id qđ est p̃ accidẽs põt ab intellectu accipi vt vnũ: sicut albũ esse musicum: et q̃uis s̃m se nõ sit vnũ: tñ intellectus vt vnũ accipit: inquãtũ .s. cõponẽdo format enũciationẽ vnã. Et s̃m hoc ꝯtingit id qđ s̃z se p̃ accidens euenit et casualiter reduci in aliquẽ intellectũ preordinantem: sicut cõcursus duoꝝ seruoꝝ ad certũ locũ est p̃ accidẽs et casualis: q̃tũ ad eos: cũ vnus eoꝝ ignoret de alio: põt tñ esse p̃ se intentus a dño q̃ vtrũqꝫ mittit ad hoc q̃ in certo loco sibi occurrant. Et s̃m hoc aliqui posuerunt oĩa quecunqꝫ in hoc mundo agũtur etiã que vident̃ fortuita vel casualia reduci in ordinẽ prouidentie diuine. ex qua dicebant depẽdere fatũ. Et hoc qdẽ aliq stulti negauerunt: iudicantes de intellectu diuino ad modũ intellectus nostri q̃ singularia nõ cognoscit. Hoc aũt est falsuz: nã intelligere diuinũ et velle eius: est ipsuz esse ipsius: vñ sicut esse eius sua virtute cõprehendit omne illud qđ quocunqꝫ mõ est: inquãtũ scilicet est per participationẽ ipsius: ita etiam suũ intelligere et suũ intelligibile: comprehendit oẽm cognitionẽ et oẽ cognoscibile: et suũ velle et suũ volitũ: cõprehẽdit oẽm appetitũ et oẽ appetibile qđ est bonũ. vt .s. ex hoc ipso q̃ aliqd est cognoscibile cadat sub eius cognitione: et ex hoc ipso q̃ est bonuz cadat sub eius voluntate: sicut ex hoc ipso q̃ est ens. aliqd cadit sub eius virtute actiua: quã ipse pfecte cõprehendit cũ sit p̃ intellectum agens.

Obiectio
Sed si puidẽtia diuina sit p̃ se causa oĩum que in hoc mundo accidunt saltẽ bonoꝝ: videt̃ q̃ oĩa ex necessitate accidant. Primo qdẽ ex pte scie eius. Nõ.n. põt ei⁹ scia falli: et ita ea q̃ ipse scit: videt̃ q̃ necesse sit euenire. Scđo ex parte voluntatis. Uolũtas.n. dei inefficax eẽ non põt: videt̃
Rñsio
q̃ oĩa q̃ vult ex necessitate eueniãt. Procedunt aũt he obiectiones ex eo q̃ cognitio diuini intellectus et operatio diuine volũtatis pensant̃ ad modũ eoꝝ q̃ in nobis sunt: cũ tñ multo dissimiliter se habeant. Nã primo qdem ex pte cognitionis vel scie cõsiderãdũ est q̃ ad cognoscẽdũ ea q̃ s̃m ordinẽ tp̃is eueniũt: aliter se habẽt vis cognoscitiua q̃ sub ordine tp̃is aliqualiter cõtinet̃: aliter illa q̃ totaliter est extra ordinẽ tp̃is. Cuius exẽplũ conueniens accipi põt ex ordine loci. Nã s̃m Phm in 4º physicorũ Lec. 17. et cõ. 99.
s̃m prius et posterius in magnitudine est prius et posteri⁹ in motu: et p̃ ꝯñs in tp̃e. Si g̃ sint multi hoĩes p̃ viã aliquã transeuntes: quilibet eoꝝ q̃ sub ordine trãseuntiũ cõtinetur: hꝫ cognitionẽ de p̃cedentibus et subsequẽtibus: inquãtũ sunt precedentes et subsequẽtes: qđ ptinet ad ordinẽ loci. Et iõ quilibet eoꝝ videt eos q̃ iuxta se sũt: et aliquos eoꝝ q̃ eos precedũt: eos aũt q̃ post se sunt: videre nõ põt. Si aũt eẽt extra totũ ordinẽ transeuntiũ: vtpote in aliq̃ excelsa turri cõstitutus: vnde posset totam viã videre: videret qdẽ siml̃ oẽs in via existẽtes: nõ sub rõne precedentis et subsequẽtis in cõparatione .s. ad eius intuitũ: sed siml̃ oẽs videret: et q̃uo vnus eoꝝ aliũ p̃cedit. Quia igit̃ cognitio nostra cadit sub ordine tẽporis: vel per se vel p̃ accidens: vñ et aĩa in cõponẽdo et diuidẽdo necesse hꝫ adiũgere tp̃s: vt dicit̃ in 3º de aĩa: ꝯñs est q̃ sub ei⁹ cognitiõe Lec. 11. et cõ. 23.
cadant res sub rõne presentis p̃teriti et futuri. Et iõ presentia cognoscit tãq̃ actu existẽtia et sensu aliqualr̃ perceptibilia: preterita aũt cognoscit vt memorata: futura aũt nõ cognoscit in seipsis: q: nõdum sunt: sed cognoscere ea põt in causis suis. Per certitudinẽ qdẽ: si totaliter in causis suis sint determinata: vt ex qb⁹ de necessitate eueniẽt. Per ꝯiecturã aũt si nõ sint sic determinata q̃n ipediri nõ possint: sicut que sunt vt in pluribus. Nullo aũt mõ: si in suis causis sunt oĩno in potẽtia nõ magis determinata ad vnũ q̃ ad aliud: sicut que sunt ad vtrũlibet. Nõ.n. est aliqd cognoscibile s̃m q̃ est in potẽtia. sed solũ s̃m q̃ est in actu. vt pꝫ p̃ Phm in 9º metaphysice. Sed deus est oĩno Lec. 13. et cõ. 22.
extra ordinẽ tp̃is quasi in arce eternitatis ꝯstitutus: q̃ est tota siml̃: cui subiacet tot⁹ tẽporis decursus s̃m vnũ et simplicẽ ei⁹ intuitũ. Et iõ vno intuitu videt oĩa q̃ agunt̃ s̃m tp̃is decursuz: et vnũqđqꝫ s̃m q̃ est in seipso existens: nõ q̃si sibi futurũ quãtũ ad eius intuitũ. prout est in solo ordine suarũ causarũ: quãuis et ipm ordinẽ causarũ videat: sꝫ oĩno eternalr̃ sic videt vnũqđqꝫ eoꝝ que sũt in quocũqꝫ tẽpore: sicut oculus humanus videt sortẽ sedere in seipso nõ in causa sua. Ex hoc aũt q̃ hõ videt sortẽ sedere: nõ tollit̃ ei⁹ ꝯtingẽtia q̃ respicit ordinẽ cause ad effectũ. tñ verissime et infallibiliter videt oculus hoĩs sortẽ sedere dũ sedet. q: vnũqđqꝫ prout est in seipso iã determinatũ est. Sic igit̃ relinquit̃ q̃ deus certissime et infallibiliter cognoscat oĩa que fiunt in tempore: et tñ ea que in tempore eueniunt nõ sunt vel fiunt ex necessitate. sed ꝯtingẽter. Similiter ex pte voluntatis diuine differẽtia est attendenda. Nã volũtas diuina est intelligẽda vt extra ordinẽ entiũ existens: velut causa quedã profundẽs totũ ens et oẽs ei⁹ differẽtias. Sũt aũt dĩe entis posse et necessariũ et iõ ex ipsa volũtate diuina originant̃ necẽitas et ꝯtingentia in reb⁹: et distinctio vtriusqꝫ s̃m rõnẽ p̃ximarũ causarũ. Ad effect⁹.n. quos voluit necessarios esse: disposuit causas necessarias. Ad effect⁹ aũt quos voluit eẽ ꝯtingẽtes: ordinauit causas ꝯtingẽter agẽtes: id est potẽtes deficere. Et s̃z harũ ꝯditionẽ causaꝝ effect⁹ dicunt̃ vel necessarij vel ꝯtingẽtes. quãuis oẽs depẽdeãt a volũtate diuina sicut a p̃ma cã q̃ trãscẽdit ordinẽ necessitatis et cõtingẽtie. Hoc aũt nõ põt dici de voluntate humana: nec de aliqua alia cã. q: oĩs alia cã cadit iã sub ordine necessitatis vel ꝯtigẽtie: et iõ opꝫ q̃ vel ipsa cã possit deficere. vel effect⁹ ei⁹ nõ sit ꝯtigẽs sꝫ necẽi⁹. Uolũtas aũt diuina indeficiẽs est. tñ nõ oĩs effect⁹ ei⁹ sũt necessarij. sꝫ qdã ꝯtigẽtes.

Similiter aũt aliã radicez cõtingentie quã hic Phs Obiectio
ponit ex hoc q̃ sumus cõsiliatiui aliq subuertere nitunt̃ volentes ostendere q̃ voluntas in eligendo ex necessitate mouet̃ ab appetibili. Cũ enim bonũ sit obiectũ voluntatis: nõ põt (vt videt̃) ab hoc diuertere q̃n appetat illud

qđ sibi videt̃ bonū:sicut nec rō ab hoc pōt diuertere qn assentiat ei qđ sibi videt̃ verꝫ. Et ita videt̃ ꝙ electio con silium cōsequēs semꝑ ex necessitate ꝓueniat. Et sic oīa quoꝝ nos pn̄ᵐ sumus per cōsilium ⁊ electionē ex necessi
Rāño tate ꝓuenient. ⁋ Sed dōm est ꝙ similis differentia at tendenda est circa bonū. sicut circa verū. Est aūt qđdam verū qđ est per se notū. sicut prima principia demōstra bilia quibus ex necessitate intellect⁹ assentit. Sunt autē quedā vā nō per se nota. sed ꝑ alia. Hoꝝ autē duplex est conditio. quedam enim ex necessitate cōsequunt̃ ex pn̄cipijs. ita. s. ꝙ nō pn̄t esse falsa principijs existentibus ve ris. sicut sunt oēs ꝯclusiones demōstrationū. Et huiꝰ ve ris ex necessitate assentit intellectus postq̄ꝫ perceperit or dinē eoꝝ ad principiū. nō aūt p̄us. Quedam aūt sunt q̄ nō ex necessitate cōsequunt̃ ex principijs. ita. s. ꝙ pn̄t eē falsa principijs existētibus veris. sicut sunt opinabilia q̄ bus nō ex necessitate assentit itellect⁹. quāuis ex aliq̄ mo tiuo magis inclinet̃ in vnā partē q̄ꝫ in aliā. Ita ēt est qđ dā bonū qđ est ꝓpter se appetibile. sicut felicitas q̄ hꝫ rō nē vltimi finis. ⁊ huiꝰ bono ex necessitate inheret volun tas. nāli eniꝫ q̄dā necessitate oēs appetūt eē felices. Que dā vō sunt bona que sunt appetibilia ꝓpter finē. q̄ cōpa rant̃ ad finē sicut conclusiones ad principium. vt pꝫ per
Lec.15.& cō.91. Phm ī scdo physicoꝝ. Si igit̃ essent aliqua bona q̄bus nō existentibus nō posset aliquis esse felix. hec ēt essent ex necessitate appetibilia. ⁊ maxīe apud eū q̄ talē ordinē percipiat. Et forte talia sunt esse viuere ⁊ intelligere. ⁊ si qua alia silīa. Sed ꝑticularia bona: in q̄bus humani act⁹ cōsistunt: nō sunt talia nec sub ea rōne cōprehendunt̃ vt sine q̄bus felicitas eē nō possit. puta comedere hunc cibū vel illū: aut abstinere ab eo: hn̄t tn̄ in se vn̄ moueant ap petitū fꝫ aliqđ bonū cōsideratū in eis. ⁊ iō volūtas non ex necessitate induciť ad hec eligēda. Et ꝓpter hoc Phs signanter radicē ꝯtingētie in his que fiūt a nobis assigna uit ex pte ꝯsilij. qđ est eoꝝ que sunt ad finē: ⁊ tn̄ non sunt determinata. In his. n. in q̄b⁹ media sunt determīata nō
Lec.6. cap.6. est opus consilio. vt dicitur in 3° ethicoꝝ. Et hec quidem dicta sunt ad saluandum radices contingentie quas hic Aristoteles ponit: quāuis videantur logici negocij modū excedere. LEC. XV.

⁋ Necesse est igit̃ id qđ est quādo est: esse: ⁊ id qđ nō est: quādo nō est: nō esse: nō tn̄ aut omne qđ est: esse: aut oē qđ nō est: nō esse: necesse est. Nō eniꝫ idē est oē qđ est: necessario esse: cū est: ⁊ simplr̃ necessario eē: ⁊ de eo qđ nō ē: silr̃ mō.

⁋ Igit̃ esse qđ est quādo est: ⁊ nō esse qđ nō est qn̄ nō est necesse est. Sed nō oē qđ est necē est esse; nec qđ nō est necesse est nō esse. Nō. n. idē est oē qđ est necessario esse qn̄ est: ⁊ simplr̃ esse ex necessitate; similr̃ autē ⁊ in eo qđ nō est.

Postq̄ꝫ Phs ostēdit esse impossibilia ea que ex predictis rōnibus sequebant̃. Hic remo tis impossibilibus ꝯcludit veritatē. Et circa hoc duo facit. qꝛ enim argumētando ad ipos sibile ꝓcesserat ab enūtiationib⁹ ad res: ⁊ ita remouerat incōuenientia que circa res sequebantur. Or dine ꝯuerso. p̄mo ostēdit qualiter se habeat veritas circa res. 2° qualiter se habeat veritas circa enuntiationes. ibi [Quare qm̄ orationes ve sunt.] Circa p̄ᵐ duo facit. Primo ostendit q̄liter se habeat veritas ⁊ necessitas circa res ab solute ꝯsideratas. 2° qualiter se habeat circa ea ꝑ cōpara tionē ad sua opposita. ibi [Et in ꝯtradictiōe eadē rō est.] Dicit ḡ p̄mo quasi ex p̄missis ꝯcludēs ꝙ si predicta sunt incōuenientia. vt. s. oīa ex necessitate eueniant. opꝫ dicere
ita se habere circa res. s. ꝙ omne qđ est: necesse est esse qn̄ est. ⁊ oē qđ nō est: necesse ē nō esse qn̄ nō est. Et hec neces sitas fundatur sup hoc p̄ncipium ipoīe est sil' esse ⁊ non esse. Si eniꝫ aliq̄d est: impossibile est illud sil' nō esse. ḡ ne cesse est tūc illud esse. Naꝫ ipossibile nō esse idē signifi cat ei qđ est necesse esse. vt in scdo dicet̃. Et silr̃ si aliq̄d nō est: ipoīe est illud sil' esse. ḡ necesse est nō esse. qꝛ etiam idē significāt. Et iō manifeste verꝫ est ꝙ oē qđ est: neces se est esse qn̄ est. ⁊ oē qđ nō est: necesse est non esse ꝓ illo tēpore qn̄ nō est. Et hec est necessitas nō absoluta. sed ex suppositione. Vn̄ nō pōt simplr̃ absolute dici ꝙ oē qđ est necesse est esse. ⁊ oē qđ nō est necesse est nō esse. qꝛ non ideꝫ significāt. ꝙ omne ens qn̄ est sit ex necessitate. ⁊ ꝙ oē ens simplr̃ sit ex necessitate. Nā p̄mū significat neces sitatē ex suppositione. 2ᵐ aūt necessitatē absolutā. Et qđ dictū est de esse: intelligendū est silr̃ de nō esse: qꝛ aliud est simplr̃ ex necessitate nō esse. ⁊ aliud est ex necessitate nō esse qn̄ nō est. Et ꝑ hoc videt̃ Aristoteles excludere id qđ supra dcm̄ est ꝙ si ī his q̄ sunt: alterū determinate est verum: ꝙ etiam anteq̄ꝫ fierent: alteruꝫ determinate esset futurum. ⁋ Deinde cum dicit.

4° meta/physice. Lec.6.& cō.8.

Lec.6.

⁋ Et in cōtradictione etiā rō eadē est omne nāq; necesse est esse aut nō esse: ⁊ itē fore aut nō fore: nō tn̄ necesse est distincte alterū fore. Veluti ne cesse est quidē pugnam naualē cras fore aut nō fore; nō tn̄ fore pugnā naualē cras necesse; neq; rursus nō fore. attamē fore: aut nō fore necē ē.

⁋ Et in ꝯtradictione eadē rō est. Esse q̄dem vel nō esse oē necesse est: ⁊ futurū esse vel nō esse: nō tn̄ diuidentē dicere est alterū necessario. Di co aūt vt necesse est eē futurꝫ bellū nauale cras: vel nō futurū eē: sed nō futurū esse cras bellum nauale necesse est: vel nō futurū esse. Futurum aūt vel esse vel nō esse necesse est.

⁋ Ostendit quo mō se habeat circa res per cōparationes ad sua opposita. ⁊ dicit ꝙ eadē rō est in ꝯtradictiōe que est in suppositione. Sicut eñi illud qđ nō est absolute ne cessariū fit necessariū in suppositione eiusdeꝫ. qꝛ necesse est esse qđ est. ita ēt qđ nō est in se necessarium absolute: fit necessariū per disiunctionē oppositi. qꝛ necesse est de vnoquoq; ꝙ sit vel nō sit. ⁊ ꝙ futurū sit aut nō sit: ⁊ hoc sub disiunctione: ⁊ hec necessitas fundat̃ sup hoc p̄nᵐ ꝙ ipossibile est cōtradictoria sil' esse vā vel falsa. vn̄ ipossi bile est neq; esse neq; nō esse. ergo necesse est vel esse vl̃ nō esse: nō tn̄ si diuisim alterū accipiat̃ necesse est illud esse absolute. Et hoc manifestat ꝑ exēpliū: qꝛ necessarium est nauale bellū esse futurū cras: vel nō esse. sed nō est ne cesse nauale bellū futurū esse cras. silr̃ ēt nō est necessa riū nō esse futurū: qꝛ hoc pertinet ad necessitatē absolu tā. sed necesse est ꝙ vel sit futurū: vel nō sit futurū: ⁊ hoc ꝑtinet ad nečitatē q̄ est sub disiūctiōe. ⁋ Deīde cū dicit

⁋ Quare cuꝫ orationes ita sunt vere quēadmo dū sese habent res ipse: patet ⁊ contradictioneꝫ ipsaꝫ que circa res eas efficitur que sic se habēt: vt eque fieri atq; non fieri: ⁊ esse atq; non esse possint: necessario perinde sese habent atq; res tales sese habent: ⁊ eandem cum illis legeꝫ sub ire: quod quidem in hisce fit que non semper sunt aut nō semꝑ nō sunt. Contradictionis. n.

rerum ipsam alterā quidē partē necesse est verā esse: vel falsam: nō tñ hanc vel hanc: sed vtraqȝ cōtigerit: fitqȝ vt altera magis sit vera: nō tamē vera: vel falsa distincte: sicut i diximus.

Quare qm̄ orationes similr vere sunt quēadmodū ⁊ res se habēt: manifestū est qm̄ quecūqȝ sic se hñt vt vtrūlibet sint: ⁊ ꝯⁱa ipsoꝝ ꝯtigere queant: necesse est silr se habere ⁊ ꝯdictiōes. Qđ cōtingit in his que non semꝑ sunt: ⁊ non semꝑ nō sunt. Hoꝝ.n. necesse est alteram ꝑtē cōtradictionis verā esse vel falsam. Nō tñ hoc vel illud: sed vtrūlibet: ⁊ magis quidē alterā verā: non tamen iam veram vel falsam.

Ex eo ꝙ se habet circa res. ostendit q̄liter se habeat circa orationes. Et p̄mo ostēdit qūo vniformiter se hȝ in veritate orationū sicut circa esse ⁊ nō esse. 2° finaliter concludit veritatem totius dubitationis. ibi Quare manifestum. Dicit ergo p̄mo ꝙ qꝛ hoc mō se hñt orōnes enuntiatiue ad veritatē sicut ⁊ res ad esse vel nō esse. qꝛ ex eo ꝙ res est vel nō est oratio est vera vel falsa: ꝯsequēs est ꝙ in oībus rebus que ita se habent vt sint ad vtrūlibet ⁊ quecūqȝ ita se habent ꝙ cōtrariis eoꝝ qualitercūqȝ contingere possunt siue equaliter siue alterū vt in pluribus ex necessitate sequit̄ ꝙ ēt silr se habeat cōtradictio enūtiationū. Et exponit ꝯsequēter que sint ille res quaꝝ cōtradictoria cōtingere queūt. ⁊ dicit huiꝰ esse q̄ neqȝ semper sunt sicut necessaria: neqȝ semꝑ nō sunt sicut impossibilia: sed qñqȝ sunt ⁊ qñqȝ nō sunt. Et vlteriꝰ manifestat qūo silr se hēat in ꝯdictoriis enūtiatiōibꝰ: ⁊ dicit ꝙ haꝝ enūtiationū q̄ sunt de contingentibus necesse est ꝙ sub disiunctione altera pars ꝯtradictionis sit vera vel falsa: nō tñ hec vel illa determinate: sed se habet ad vtrūlibet. Et si cōtingat ꝙ altera pars ꝯtradictionis magis sit vā: sicut accidit in ꝯtingentibus que sunt vt in pluribus. nō tñ ex hoc necesse est ꝙ ex necessitate altera earum determinate sit vera vel falsa. Deinde cum dicit.

Quare pȝ nō oīum affirmationū: ⁊ negationum oppositaꝝ alterā necessario veram esse: alterā falsam. Nō enim in hisce que sunt: sic res se hȝ: ⁊ in iis que non sunt quidem: esse ꝟo aut nō esse possunt: sed vti diximus.

Quare manifestum est qm̄ nō est necesse oēs affirmationes ⁊ negationes oppositarū: hāc quidem verā: illā ꝟo falsam esse. Neqȝ enim quēadmodū in his q̄ sūt, sic se hñt ⁊ in his q̄ nō sūt: possibilia tñ eē vl' nō eē: sȝ quēadmodū dcm̄ ē.

Concludit p̄ncipale intentū: ⁊ dicit manifestum esse ex predictis ꝙ nō est necesse in omni genere affirmationuȝ ⁊ negationū oppositaꝝ: alterā determinate esse verā ⁊ alterā esse falsam: qꝛ nō eodē mō se hȝ veritas ⁊ falsitas in his que sunt iam de presenti: ⁊ in his que nō sunt. sed pñt esse vel nō esse. Sed hoc mō se hȝ in vtrisqȝ sicut dictuȝ est. qꝛ.s. in his que sunt necesse determinate alterum esse verum. ⁊ alterum falsum: quod non contingit in futuris que pñt esse ⁊ nō esse. Et sic determinatur p̄mus liber.

Expliciunt preclarissima cōmentaria diui Thome Aquinatis in primum libꝛum Peribermenias Aristotelis.

Aristotelis stragyrite perhipateticoꝝ p̄ncipis Textus Secundi libri peribermenias.

Quoniā aūt affirmatio enuntiatio est quppiā de quopiā signās: hoc aūt nomē est: aut id qđ noīe caret: vnū ꝟo id eē: atqȝ đ vno dici qđ ē i affirmatiōe oȝ

Quoniaȝ āt est de aliquo affrimatio significās aliqd: hoc āt ē vel nomē vl' innomiabile: vnū aūt oȝ esse ⁊ de vno id quod est in affirmatione.

Diui Thome Aquinatis sacri Ordinis p̄dicatoꝝ in 2m librꝝ ꝑihermenias Aristotelis p̄clarissima Cōmentaria.

Postquā Phs in p̄ libꝰ determinauit de enūtiatione simplr cōsiderata. Primo libro. Lec. 4 & 5.
Hic determiat de enūtiatiōe s̄m ꝙ diuersificat̄ ꝑ aliqd sibi additū. Pñt āt tria in enūtiatiōe ꝯsiderari. Prio ipe dictiōes q̄ p̄dicant̄ vl' subyciunt̄ in enūtiatiōe q̄s supra distinxit ꝑ noīa ⁊ ꝟba. 2° ipsa cōpō s̄m quā ē veꝝ vel falsuȝ in enūtiatiōe affirmatiua vl' negatiua. 3° ipa oppō vniꝰ enūtiatiōis ad aliā. Diuidit̄ g̃ hec ps in tres ꝑtes. In p̄° ondit qd accidit enūtiatiōi ex h ꝙ aliqd addit̄ ad dictiōes i subō vl' p̄dicato positas. 2° qd accidat enūtiationi ex h ꝙ aliqd addit̄ ad determinādū ꝟitatē vl' falsitatē cōpōnis. ibi His ꝟo determiatis. 3° soluit q̄ndā dubitationē circa oppōnes enūtiationū ꝓuenientē ex eo ꝙ addit̄ aliqd simplici enūtiatiōi. ibi Utr aūt ꝯⁱa eē affirmatio. Est āt ꝯsiderādū ꝙ additio facta ad p̄dicatū vl' subȝ qñqȝ tollit vnitatē enūtiatiōis. qñqȝ ꝟo nō tollit: sic additio negōnis īfinitantis dictionē. Circa p̄m g̃ duo facit. Prio ondit qd accidit enūtiatiōibꝰ ex additiōe negōnis īfinitātis dictionē. 2° ondit qd accidat circa enūtiationē ex additiōe tollēte vnitatē. ibi At ꝟo vnū đ pluribꝰ. Circa p̄m duo fac. Prio determinat đ enūtiatiōibꝰ simplicissimis i qbꝰ nomē finitū vl' īfinitū ponit̄ tm̄ ex ꝑte subi. 2° determinat de enūtiatiōibꝰ in qbꝰ nomē finitū vel i finitū ponit̄: nō solū ex ꝑte subi. sȝ ēt ex ꝑte p̄dicati. ibi Qn̄ āt ē 3m adiacēs. Circa p̄m duo fac. Prio ꝓponit rōnes q̄sdā distinguēdi tales enūtiationes. 2° ponit eaꝝ distōnē ⁊ ordinē. ibi Quare est p̄a affirmatio. Circa p̄m duo facit. Prio ponit rōnes distinguēdi enūtiatiōes ex ꝑte nomiuū. 2° ꝙ nō pōt eē eadē rō distiguēdi ex ꝑte ꝟboꝝ. ibi Preter ꝟbū āt. Circa p̄m tria fac. Prio ꝓponit rōnes distinguēdi enūtiatiōes. 2° exponit qđ dixerat. ibi Nomē aūt dcm̄ est. 3° ꝯcludit itentū. ibi Erit āt oīs affirmatio. Resumit g̃ illud qđ supra dcm̄ est de diffōne affirmatiōis: ꝙ.s. affirmatio ē enūtiatio significās aliqd de aliq̄. ⁊ qꝛ ꝟbū est ꝓp̄e nota eoꝝ q̄ de altero p̄dicant̄: ꝯñs est vt illud de quo aliqd di ꝑtineat ad nomē. Nomē āt ē vel finitū vel īfinitū. ⁊ iđ q̄si ꝯcludēs subdit ꝙ qꝛ affirmatio sigñat aliqd đ aliq̄ ꝯñs ē vt h de q̄ sigñat̄ aliqd đ aliq̄. s. subȝ affirmatiōis sit vl' nomē. s. finitū qđ ꝓp̄e di nomē: vt i p̄ dcm̄ ē. vl' inoīatū. s. īfinitū nomē: qđ di inoīatū. qꝛ ipȝ ñ noīat aliqd cū aliq̄ forā determiata. sȝ solū remouet đtermiationē foīe. Et ne aliqs diceret ꝙ id qđ i affirmatiōe subycit̄ est silr nomē ⁊ inoīatū ad h excludēdū subdit ꝙ id qđ ē. s. p̄m i affirmeᵉ. s. vna de q̄ nūc loqmur. oȝ eē vnū ⁊ đ vno subo: ⁊ sic oȝ ꝙ sbȝ talis affirmatiōis sit vl' nomē vel nomē ifim. Deīde cū dicit̄. Primi libri lec. 8 / Lec. 4. primi libri.

Dictūqȝ ē antea qd nā sit ipȝ nomē: ⁊ qd ēt id qđ noīe caret. Ipȝ.n. nō hō nō nomē: sȝ īfinituȝ nomē appello. Infinitū.n. nomen vnū quodā mō significare videt̄. quēadmoduȝ ⁊ nō valet: nō verbum: sed infinitum nuncupo verbum.

¶ Nomen aūt dictuʒ est ꝛ inominabile prius. Nō homo enim quidem nomen nō dico ſʒ nomē infinitum. Unū enī significat quodāmodo infinitum: queādmodum ꝛ non currit. nō verbum dico. ſed infinitum verbum.

Lec. 4. primi libri ¶ Exponit qd̄ dixerat. ꝛ dicit ꝙ supra dcm̄ est. quid sit nomen ꝛ qd̄ sit inoiatū. i. īfinitū nomen: qꝛ nō hō nō est nomē ſʒ est īfinitū nomē. sicut nō currit nō est v̄bū ſʒ īfinitū v̄bū. Interponit aūt qđdā qd̄ valet ad dubitatiōis remotionē. vʒ ꝙ nomē infinitū quodāmō significat vnū. Nō. n. significat simplr̄ vnū sicut nomē finitū qd̄ signat vnā formā generis vel spēi aut ēt īdiuidui. ſʒ inquātū significat negōnē forme alicuiꝰ: in qua negōne multa ꝯueniunt sicut in quodā vno ſm rōnē. Unum aūt eodē modo dicit̄ aliqd sicut ꝛ ens. vn̄ sicut ipm̄ nō ens dī ensꝛnō
Lec. 3. ꝛ 1. cō. 4. qdē simplr̄. sed ſm qd. i. ſm rōneʒ. vt pʒ in 4.° metaphy. Ita etiā negatio est vnū ſm quid. i. ſm rōnem. Introducit aūt hoc. ne aliqs dicat ꝙ affirmatio in qua subijcitur nomē infinitū nō significet vnuʒ de vno: quasi nomē infinitum nō significet vnum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Omnis affirmatio pfecto: aut ex noie ꝛ verbo: aut ex infinito nomine verboqʒ ꝯstabit.

¶ Erit autē omnis affirmatio vel ex nomine ꝛ verbo: vel ex infinito nomine, ꝛ verbo.

¶ Cōcludit ꝓpositū. s. ꝙ duplex est modus affirmatiōis. Quedā. n. est affirmatio que ꝯstat ex noie ꝛ v̄bo. quedaʒ aūt est que ꝯstat ex infinito noie ꝛ verbo. Et hoc seqt̄ ex hoc qd̄ supra dcm̄ est: ꝙ hoc de quo affirmatio aliquid significat vel est nomen vel inoiatū. Et eadē dr̄ia pōt accipi ex pte negationis. qꝛ de quocūqʒ contingit affirmare:
lec. 9°. ꝯtingit ꝛ negare. vt in p̄ habitū est. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Absqʒ nāqʒ v̄bo nulla ē affirmatio sane: neqʒ nulla negatio. Est. n. vel erat vel fuit vel erit: ꝛ q̄cūqʒ alia sunt huiuscemodi v̄ba: ex numero sunt eoꝝ: que posita sunt: signt̄. n. ꝑ tp̄s.

¶ Preter verbū aūt nulla affirmatio vel negatio est. Est eniʒ vel erit vel fuit vel quecūqʒ alia huiꝰ verba: ex his sunt que sunt posita; cōsignificant enim tempus.

¶ Ostēdit ꝙ dr̄ia enūtiationū nō pōt sumi ex pte v̄bi. Di
Lec. 8. primi libri. ctū est. n. supra ꝙ p̄ter v̄bū nulla est affirmatio vel negatio. Pōt eniʒ preter nomen esse aliqua affirmatio vel negatio. vʒ si ponat̄ loco nois infinitū nomē: loco aūt v̄bi in enūtiatione nō pōt poni infinitū v̄bū. duplici rōne. Primo qdē qꝛ infinitū v̄bū ꝯstituit̄ ꝑ additionē infinite particule: q̄ qdē addita v̄bo ꝑ se dicto. i. extra enuntiationē posito remouet ipsuʒ absolute. sicut addita noi remouet formā nois absolute. ꝛ iō extra enūtiationē pōt accipi v̄buʒ infinitū ꝑ modū vniꝰ dictionis. sicut ꝛ nomen infinitū. Sed qn̄ negatio addit̄ v̄bo in enūtiatione posito negatio illa remouet v̄bū ab aliquo. ꝛ sic facit enūtiationē negatiuaʒ. Qd̄ nō accidit ex pte nois. Nō. n. enūtiatio efficitur negatiua nisi ꝑ hoc ꝙ negat̄ cōpositio que iportat̄ in v̄bo. ꝛ iō v̄bū infinitū in enūtiatione positū fit v̄bū negatiuū. 2° qꝛ in nullo variat̄ veritas enuntiationis siue vtamur negatiua pticula vt infinitante v̄bū. vel vt faciente negatiuā enuntiationeʒ. ꝛ iō accipit̄ semp in simpliciori intellectu ꝓut est magis in promptu. Et inde est ꝙ nō diuersificauit affirmationē ꝑ hoc ꝙ fit ex v̄bo vel infinito v̄bo sicut diuersificauit ꝑ hoc ꝙ est ex noie vel infinito noie. Est aūt ꝯsiderandū ꝙ in noibus ꝛ v̄bis ꝑter dr̄iam finiti ꝛ infiniti est dr̄ia recti ꝛ obliqui. Casus eniʒ noium ēt v̄bo addito nō ꝯstituūt enūtiationē significātē veruʒ vel falsuʒ: vt in p̄mo habitū est: qꝛ in obliquo noie nō includit̄ ipse rectus. Sed in casibus v̄bi includit̄ ipsuʒ verbū presentis tp̄is. Preteritū eniʒ ꝛ futuruʒ q̄ significant casus v̄bi dicunt̄ ꝑ respectū ad presens. Un̄ si dicat̄ hoc erit. idē est ac si diceret̄ hoc est futuruʒ. Hoc fuit hoc est p̄teritū. Et ꝓꝑ hoc ex casu v̄bi ꝛ noie fit enuntiatio. Et iō subiungit ꝙ siue dicat̄ est: siue erit: siue fuit: vel quecūqʒ alia huiꝰ v̄ba. sunt de numero p̄dictoꝝ v̄boꝝ sine qbus nō pōt fieri enūtiatio. qꝛ oia cōsignificant tp̄s: ꝛ alia tp̄a dicunt̄ ꝑ respectū ad presens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare prima est affirmatio atqʒ negatio: hō est: hō nō est. Deide nō hō est: nō homo nō est: rursus ois hō est: nō ois hō est: ois nō hō est: nō omnis non hō est. Eadē est ratio ꝛ de tempore exacto atqʒ futuro.

¶ Quare pria est affirmatio ꝛ negatio: est hō: nō est homo: deinde est nō homo: nō est nō hō. Rursus est omnis hō: nō est ois hō: est omnis nō hō: nō est omnis nō homo. Et in extrinsecis temporibus eadem ratio est.

¶ Cōcludit ex p̄missis distinctionem enūtiationum in qbus nomen finitū vel īfinitū ponit̄ solū ex pte subiecti. in quibus triplex dr̄ia itelligi pōt. Una qdē ſm affirmationē ꝛ negationē. alia ſm subm̄ finitum ꝛ infinitū. 3° ſʒ subm̄ vl̄r vel nō vl̄r positū. Nomen aūt finituʒ est ratione p̄us infinito sicut affirmatio prior est negatione. vnde p̄mā affirmationē ponit: hō est: ꝛ p̄mam negationem homo nō est. Deinde ponit scđam affirmationē: nō hō est. scđam aūt negationē: nō hō nō est. Ulterius aūt ponit illas enūtiatiōes in qbꝰ subm̄ vl̄r ponit̄ que sunt quattuor: sicut ꝛ ille in qbꝰ est subm̄ nō vl̄r positū. Pretermisit aūt ponere exēplū de enūtiationibꝰ in qbꝰ subijcit̄ singulare. vt socrates est. socrates nō est. qꝛ singularibꝰ noibꝰ nō addit̄ aliqd̄ signū. vn̄ in huiꝰ enūtiationibꝰ nō pōt ois differentia inueniri. Silr̄ ēt intermisit exēplificare de enūtiatiōibꝰ quaꝝ subiecta pticulariter ponunt̄. qꝛ tale subiectū quodāmō eādē vim hʒ cū subiecto vl̄i nō vl̄r sumpto. Nō ponit aūt aliquā dr̄iam ex pte v̄bi que posset sumi ſm casus v̄bi. qꝛ sicut ipse dicit in extrinsecis temporibus. i. in preterito ꝛ in futuro que circūstant p̄ns eadem rō sicut ꝛ in presenti vt iam dictū est. LEC. II.

¶ Cum autem ipsum est tertium insuper predicatur hoc pacto.

¶ Qn̄ aūt est tertiū adiacens predicat̄: dupliciter dicuntur oppositiones.

Ostēsꝫ phs distinxit enūtiationes in qbꝰ nomen finitū vel īfinitū ponit̄ solū ex pte subi. hic accedit ad distinguēdū illas enuntiationes in qbꝰ nomen finitū vel infinitū ponit̄ ex parte subi ꝛ ex pte p̄dicati. Et circa h̄ duo facit. Primo distinguit huiꝰ enuntiatiōes. 2° manifestat quedā q̄ circa eas dubia eē possent. ibi[Qn̄ vō 3ia est.] Circa primū duo facit. Pºo agit de enuntiationibus in qbus nomen predicatur cū hoc v̄bo: est. 2° de enūtiatiōibus in qbꝰ alia v̄ba ponunt̄. ibi[In his vō in qbꝰ.] Distinguit aūt huiꝰ enūtiatiōes sicut ꝛ p̄mas ſʒ triplicē dr̄iaʒ ex pte subi ꝯsideratā. Pºo nāqʒ agit de enūtiatiōibus in qbꝰ subijcit̄ nomē finitū nō vl̄r sūptū. 2° de illis in qbus

subycit nomen finitū vl'r sumptū. ibi[Silr aūt se bēt.]
3° de illis in qb⁹ subycit nomē infinitū.ibi[Alie aūt vt
nō bō.] Circa pmū tria facit. Primo pponit diuersitatez
opponis taliū enūtiationū.2° 9cludit eap numerū z po
nit earū habitudinē.ibi[Quare q̄tuor.]3° exēplificat ibi
[Intelligimus vō.] Circa pmū duo facit. Primo pponit
qd itendit.2° exponit quoddā qd dixerat ibi[Dico aūt.]
Circa pmū duo opz itelligere. Primo qdē qd est hoc qd
dicit.est.tertiū adiacēs pdicat. Ad cuius euidētiā consi
derādū est q qnqz in enūtiatiōe pdicat.est.fm se.vt cū
dr sortes est: per qd nihil aliud itendimus significare q̄
q sortes sit in rep nā. Qnqz vō non pdicat per se q̄si pn
cipale pdicatū.sed q̄si 9iunctū pncipali pdicato ad cōne
ctēdū ipm subo:sicut cū dr: sortes est albus. nō est itēno
loquētis vt asserat sortē eē in rep nā.sz vt attribuat ei al
bedinē mediāte hoc vbo est.Et iō in talib⁹.est.pdicat vt
adiacēs pncipali pdicato.Et nō dr esse 3ᵐ.qz sit 3ᵐ predi
catū. sz qz est 3° dictio posita in enūtiatiōe que simul cū
noie pdicato facit vnū pdicatū.vt sic enūtiatio diuidat
in duas ptes z nō in tres. 2° 9siderandū est qd est hoc
qd dicit q qn est eo mō quo dcm̄ est.3ᵐ adiacēs pdicat:
duplr dicunt oppōnes. Circa qd 9siderandū est q in pre
missis enūtiationib⁹ in qb⁹ nomē ponebat solū ex parte
subiecti.fm qdlibet subm erat vna oppositio pura si sub
iectū erat nomē finitū nō vl'r sūptū erat sola vna oppo
sitio.s.est bō.nō est bō. Sz qn est.3ᵐ adiacens pdicat opz
esse duas oppōnes eodē subo exūte fm drīam nois pdi
cati qd pōt eē finitū vel infinitū sicut hec est vna oppo
sitio.bō est iustus.bō nō est iustus.alia vō oppositio est:
bō est nō iustus.bō nō est nō iustus. Nō eniz negatio fit
nisi p oppositione negatiue particule ad hoc verbum est
qd est nota predicationis. Deinde cum dicit.

Homo iustus est: vbi ipsuz est tertiū dico cō
poni nomen aut verbū in affirmatione: duplici
ter iam ipse oppositiones dicuntur.

Dico aūt vt est iustus homo: est tertium adia
cere nomen vel verbum in affirmatione.

Exponit qd dixerat.est.3ᵐ adiacens.z dicit q cuz dicit
bō est iustus hoc vbū est adiacet.s.pdicato tanq̄ tertiuz
nomen vel verbū in affirmatione. Pōt eniz ipsuz est di
ci nomē put quelibet dictio nomen dr.z sic est tertiū no
men id est tertia dictio. Sed qz fm cōem vsum loquēdi
dictio significans tpe magis dr verbū q̄ nomen:pp hoc
addit vel verbū quasi dicat ad hoc q sit tertiū:nō refert
vtrū dicat nomen vel vbū. Deinde cum dicit.

Quare quatuor ob id ipsum erunt hec: quop
duo quidem sic se habebunt ad affirmationem
negationemue similitudine rationis: vt ipse pri
uationes.

Quare quatuor erunt ille quap due quidem
ad affirmationem z negationē sese habent fm
9sequētiā vt priuationes: due vō minime.

Cōcludit numep enūtiationū. Et pmo ponit 9clusionē
numeri.2° ponit earū habitudinē.ibi[Quap due qdē.]
3° rōnē numeri exemplificat.ibi[Dico aūt qn est.] Dic
ergo p̄ q qz due sunt oppositiones qn.est.3ᵐ adiacens pre
dicatur:cū omnis oppositio sit inter duas enunciationes.
9ns est q sint q̄tuor enūtiationes ille in qb⁹.est.3ᵐ adia
cens predicat subiecto finito nō vl'r sumpto. Deinde cū
dicit[Quarū due quidē.] Ostendit habitudinē predicta
rū enunciationū adinuicē.z dicit q due dictap enuntia
tionū se habent ad affirmationē z negationē fm 9sequētiam
siue fz correlationē aut analogiā: vt in greco habet sicut
priuatiōes. Alie vō due minime. Qd qz breuiter z obscu
re dcm̄ est: diuersimode a diuersis expositū est. Ad cuius
euidentiā cōsiderandū est q triplr nomen pōt predica
ri in huiusmōi enuntiationibus. Quādoqz eniz pdicat nomē
finitū fm q assumunt due enūtiationes. vna affirmati
ua z altera negatiua.s.bō est iustus:z bō non est iustus q̄
dicuntur simplices. Qnqz vō predicat nomē infinitum
fm q etiā assumunt due alie.s.bō est nō iustus:bō non
est nō iustus.que dicunt īfinite. Qnqz vō pdicat nomē
priuatiuū:fm q ēt sumunt due alie.s.bō est iniustus:bō
nō est iniustus.q̄ dicunt priuatiue. Quidā ergo sic expo
suerunt q due enūtiationes earū quas premiserat.s.ille
que sunt de infinito pdicato:se habent ad affirmationez
z negationē que sunt de predicato finito fm 9n̄iam vel
analogiā.sicut priuationes.id est sicut ille que sūt de pre
dicato puatiuo. Ille.n.due que sunt de pdicato infinito
se habent fm 9n̄iam ad illas que sunt de finito predica
to fm transpositionē quandā.s.affirmatio ad negationē
z negatio ad affirmationē. Nā homo est non iustus:que
est affirmatio de infinito predicato:respondet fm 9n̄iā
negatiue de predicato finito:huic.s.bō nō est iustus. Ne
gatiua vō de infinito predicato.s.bō nō est nō iustus af
firmatiue de finito pdicato huic.s.bō est iustus. Propter Theophrastus.
qd Theophrastus vocabat eas que sunt de infinito pdi
cato transpositas. Et silr ēt affirmatiua de puatiuo pdica
to respondet fm 9n̄iam negatiue de finito predicato.s.
hec bō est iniustus ei que est bō nō est iustus. Negatiue
vō puatiue.s.bō nō est iniustus:ei q̄ est bō est iustus. Dis
ponat ergo figura. Et in pma qdez linea ponant ille que
sunt de finito pdicato.s.bō est iustus:bō nō est iustus. In
scda aūt linea negatiua de īfinito predicato sub affirma
tiua de finito z affirmatiua sub negatiua. vt patet in sub
scripta figura.

Homo est iustus.	Homo nō est iustus
Hō nō est nō iust⁹	Homo est nō iustus.

Sic ergo due.s.que sunt de infinito predicato se habent
ad affirmationē z negationē de finito predicato: sicut pri
uationes.s.sicut ille q̄ sunt de priuatiuo predicato. Sed
due alie que sunt.s.de infinito subiecto.s.nō homo est iu
stus:nō bō nō est iustus:manifestum est q nō habent si
milē 9n̄iā. Et hoc mō exposuit Hermelinus hoc qd dici Hermel⁹
tur.due vō minime.referens hoc ad illas que sunt de in
finito subiecto. Sed hoc manifeste est 9tra litteraz. Nā Impro. hom.
cum premisisset quatuor enuntiationes:duas.s.de finito
predicato z duas de infinito:subiungit q̄si illas subdiui
dens:quap due qdē zc.[Due vō minime.] vbi dat itelli
gi q vtreqz due intelligantur in premissis. Ille aūt que
sunt de infinito subiecto nō includunt in pmissis.sed de
his postea dicet. vn̄ manifestū est q de eis nūc nō loqui
tur. Et iō vt Amonius dicit.alij aliter exposuerunt dicē Amon⁹
tes q pdictarū quatuor ppositionū due.s.que sunt de in
finito predicato sic se habent ad affirmationē z negatio
nez.id est ad ipsam spēm affirmationis z negationis. vt
priuationes.id est puatiue affirmationes seu negatiōes.
Hec enim affirmatio.bō est nō iustus.nō est simpliciter
affirmatio:sed fm quid.quasi fm priuationē affirmatio
sicut bō mortuus nō est bō simplr.sed fm puationē. Et
idē dōm est de affirmatiua z de negatiua q̄ sunt de finito
pdicato q nō se habēt ad spēm affirmationis z negatio
nis fm priuationez sed simplr:hec.n.homo est iustus est
simplr affirmatiua.z hec bō non est iustus est simplr ne
gatiua. Sed nec hic sensus 9uenit vbis Aristotelis. Dicit Impro. Amo.
enim infra hic[Igit quēadmodū in resolutorijs dictuz
est:sic sunt disposita.] vbi nihil inuenit ad hunc sensum
pertinens.

Cap. 37. ptinens. Et ideo Amoni⁹ ex his que in fine p̃mi prioꝝ dicūt de ꝓpōib⁹ que sūt de finito vel īfinito vel p̄uatiuo p̄dicato. aliū sensuz accipit. Ad cui⁹ euidētiā ↄsiderādū est ꝙ sic ipse dicit enūtiatio aliq̃ virtute se hȝ ad illud de quo totū id qd̕ in enūtiatiōe significat vere p̄dicari pōt. sicut hec enūtiatio hō est iustus se hȝ ad oīa illa de quoꝝ quolibȝ vere pōt dici ꝙ ē hō iustus. ⁊ silr hec enūtiatio. hō nō est iustus se hȝ ad oīa illa de quoꝝ quolibet vere dici pōt ꝙ nō est hō iustus. Scdm̄ ḡ hūc modū loquēdi manifestū est ꝙ simplex negatiua in plus est q̄ȝ affirmatiua īfinita q̄ ei corridet. Nā ꝙ sit hō non iustus de pōt dici ꝙ de quolibet hoīe qui nō hȝ habituz iustitie. Sȝ ꝙ nō sit hō iustus pōt dici nō solū de hoīe nō habēte habitū iustitie. sed etiā de eo qui penitus nō est hō. Hec.n. est vera. lignū nō est hō iustus. Tn̄ hec est falsa. lignū est hō nō iustus. ⁊ ita negatiua simplex est in plus q̄ȝ affirmatiua īfinita. sicut etiā aial est in plus q̄ȝ hō: qꝛ de pluribus verificat̃. Sili etiā rōne negatiua simplex est in plus q̄ȝ affirmatiua p̄uatiua. qꝛ de eo qd̕ nō est hō nō pōt dici ꝙ sit hō iniustus. Sȝ affirmatiua īfinita ē i plus q̄ȝ affirmatiua p̄uatiua. pōt.n. dici de puero ⁊ de quocūqȝ hoīe non dū hñte habitū virtutis aut vitij. ꝙ sit hō nō iustus. nō tn̄ de aliquo eoꝝ vere dici pōt ꝙ sit hō iniustus. Affirmatiua vo simplex in min⁹ est q̄ȝ negatiua īfinita. qꝛ ꝙ nō sit hō nō iustus pōt dici nō solū de hoīe iusto. sȝ etiaȝ de eo qd̕ penit⁹ nō est hō. Silr ēt negatiua p̄uatiua in plus est q̄ȝ negatiua īfinita. Nā ꝙ nō sit hō iniustus pōt dici nō solū de hoīe habēte habitū iustitie: sȝ de eo qd̕ penit⁹ nō est hō de quoꝝ quolibet pōt dici ꝙ nō sit hō nō iustus. sed vlteri⁹ pōt dici de oīb⁹ hoībus qui nec hñt habitū iustitie. neqȝ hñt habitū iniustitie. His igit̃ visis facile est expone p̄sentē lr̄am h̄ mō. Quaꝝ.s. q̈tuor enūtiationū p̄dictaꝝ due q̄dē.s. īfinite. se habebūt ad affirmationem ⁊ negationē.i. ad duas simplices quaꝝ vna est affirmatiua ⁊ altera negatiua ſm ↄsītiaȝ.i. in mō ↄsequēdi ad eas. vt p̄uationes.i. sicut due p̄uatiue. qꝛ.s. sicut ad simplicē affirmatiuā seq̄t̃ negatiua īfinita: ⁊ nō ↄuertit̃ eo ꝙ negatiua īfinita est in plus. ita etiā ad simplicē affirmatiuā sequit̃ negatiua p̄uatiua que est in plus ⁊ nō ↄuertit̃: Sed sicut simplex negatiua seq̄t̃ ad īfinitā affirmatiuā que est in minus: ⁊ nō ↄuertit̃: ita etiā negatiua simplex sequit̃ ad p̄uatiuā affirmatiuā que est in min⁹ ⁊ nō ↄuertit̃. ex quo pȝ ꝙ eadē est habitudo in ↄsequēdo īfinitaꝝ ad simplices. que est etiā p̄uataꝝ. Sequit̃ [Due aūt] .s. simplices que relinquunt̃ remotis duab⁹.s. īfinitis a q̈tuor p̄missis [minime] .i. ita se hñt ad īfinitas in ↄsequēdo sicut p̄uatiue se hñt ad eas. qꝛ videlȝ ex vna pte simplex affirmatiua est in minus q̄ȝ negatiua īfinita. sed negatiua p̄uatiua est in plus q̄ȝ negatiua īfinita. ex alia vo pte negatiua simplex est in plus q̄ȝ affirmatiua īfinita. sȝ affirmatiua p̄uatiua est in minus q̄ȝ īfinita affirmatiua. Sic ḡ pȝ ꝙ simplices nō ita se hñt ad īfinita in ↄsequēdo: sicut p̄uatiue se hñt ad īfinitas. Quāuis aūt ſȝ h̄ lr̄a Phi subtilr exponat̃. tn̄ videt̃ eē aliquātulū expō extorta. Nā lr̄a Phi videt̃ sonare diuersas habitudines nō eē attēdendas respectu diuersoꝝ. sicut in p̄dicta expōne p̄mo accipit̃ silitudo habitudinis ad simplices. ⁊ postea silitudo habitudis respectu īfinitaꝝ. Et iō simplicior ⁊ magis ↄueniens lr̄e Ar̄lis est expō Porphyrij quā Boeti⁹ ponit. ſm quā expōnē attēdit̃ silitudo ⁊ dissilitudo ſm ↄsītiā affirmatiuaꝝ ad negatiuas. Vn̄ dicit. Quaꝝ.s. q̈tuor p̄missaꝝ: due q̄dē.s. affirmatiue quaꝝ vna est simplex ⁊ alia īfinita. se habebūt ſm ↄsītiaȝ ad affirmationē ⁊ negationē. vt.s. ad vnā affirmatiuā sequat̃ alteri⁹ negatiua. Nā ad affirmatiuā simplicē seq̄t̃ negatiua īfinita. ⁊ ad affirmatiuā īfinitaȝ seq̄t̃ negatiua simplex. Due vo.s. negatiue: minime.i. non ita se hñt ad affirmatiuas: vt.s. ex negatiuis sequant̃ affirmatiue. sicut ex affirmatiuis seq̄bant̃ negatiue. ⁊ q̄tū ad vtrūqȝ silr se hñt p̄uatiue sicut īfinite. Due q̄dē ad affirmationē ⁊ negationē sese hñt ſȝ ↄsītiā.i. affirmatiue quarū vna ē simplex ⁊ alia īfinita se hñt ſȝ ↄsītiā ad affirmationē ⁊ negationē: vt ad vnā affirmationē seq̄t̃ negatio alterius. vt hic infra patet.

A	C
Homo est iustus	Homo est non iustus
Hō nō est nō iustus	Homo est iniustus
Hō nō est iniustus	Homo non est iustus

Due vo minime.i. negatiue q̄rū vna est simplex ⁊ alia īfinita: nō ita se hñt affirmatiuas. vt ex negatiuis sequant̃ affirmatiue: sic ex affirmatiuis seq̄bant̃ negatiue. vt ēt infra hic pȝ.

D	B
Hō nō est nō iustus	Hō nō est iustus
Hō nō est iniustus	Hō est non iustus
Homo est iustus	Homo est iniustus

[Ut priuationes.] Quia quantum ad vtrūqȝ silr se hñt priuatiue sicut īfinite. vt in figuris suprascriptis.

ℭ Nā ipȝ ē: aut iusto addet̃: aut nō iusto: q̄re ⁊ negatio silr eiusdē addet̃. Quatuor igit̃ erunt.

ℭ Dico aūt q̄m̄ est: aut iusto adiacebit aut non iusto. Quare etiā negationes. Quatuor.n. sūt.

ℭ Mākifestat q̄dā qd̕ supra dixerat.s. ꝙ sint q̈tuor p̄dicte enūtiatiōes. Loq̄mur.n. nūc de enūtiatiōib⁹ in qb⁹ h̄ vbū est solū p̄dicat̃ ſȝ ꝙ ē adiacēs alicui noī finito vl īfinito. puta ſȝ ꝙ adiacet iusto. vt cū dr̄ hō ē iustus. vl ſȝ ꝙ adiacet nō iusto: vt cū dr̄ hō est nō iustus. Et qꝛ in neutra haꝝ negatio apponit̃ ad vbū: ↄñs est ꝙ vtraqȝ sit affirmatiua. Oi āt affirmationi opponit̃ negatio. vt supra in p̄ ostēsuz est. Relinq̄t̃ ḡ ꝙ p̄dictis duab⁹ enūtiationib⁹ affirmatiuis respōdēt due alie negatiue. Et sic ↄñs est ꝙ sint q̈tuor simplices enūtiationes. ℭ Deinde cū dicit. Lec. 9.

ℭ Intelligim⁹ āt id qd̕ dr̄ ex hisce q̄ hic subscribūt. Hō iustus ē: hui⁹ negatio ē: hō nō iustus ē: hō iustus nō est: hui⁹ negatio est: hō non iustus nō est. Hic.n. ipsuz est: ⁊ itē non est: iusto ⁊ nō iusto adiungitur. Hec igitur sic ordine posita sunt: vt in resolutiuis dictum est.

ℭ Intelligim⁹ vo qd̕ dr̄ ex his q̄ subscripta sūt: ē iust⁹ hō. hui⁹ negatio ē. nō ē iustus hō: est nō iustus hō: hui⁹ negatio ē: nō ē nō iustus hō. Est.n. hloco ⁊ nō ē. iusto ⁊ nō iusto adiacet. Hec igit̃ quēadmodū i r̄solutorijs dcm̄ ē: sic sīt disposita.

Hō est iustus	angulares ↄposite	Homo nō est iustus.
angulares subalterne posite		angulares subalterne posite
Hō nō est nō iustus	angulares ↄposite	Homo est non iustus

A n̄no mediot.

Porphyr. Boetius

¶ Manifestat qd̄ supra dictū est p quādā figuralē descriptionē. Dicit.n.q̄ id qd̄ in supradictis dictū est. intelligi pōt ex sequēn subscriptiōe. Sit.n.q̄dā q̄drata figura in cui⁹ vno angulo describat̃ hec enūciatio. hō est iustus: ꝛ ex opposito describat̃ ei negatio q̄ est. hō nō ē iustus. sub qb⁹ scribant̃ due alie īfinite.s. hō ē nō iustus. hō nō ē nō iustus. in q̄ descriptiōe appet q̄ h̄ vbū. est. affirmatiuū vel negatiuū adiacet iusto ꝛ nō iusto. Et sm̄ h̄ diuersificant̃ q̄tuor enunciationes. vltimo aūt ꝯcludit q̄ p̄dicte enūciatiōes disponūt̃ sꝫ ordinē ꝯńcie put dcm̄ ē in resolutorijs.i. in p̄ p̄oꝝ. Alia lr̄a hꝫ. Dico āt q̄m̄ ē aut hōi adiacebit: ꝛ in figura est hic loco hōi ꝛ non hōi adiacebit. Qd̄ q̄dē nō est itelligēdū: vt hō ꝛ nō hō accipiat̃ ex pte subiecti: nō.n. nūc agit̃ de enūciationib⁹ q̄ sūt de īfinito subo. Un̄ opꝫ q̄ hō ꝛ nō hō accipiant̃ ex pte p̄dicati. Sed q̄ Ph̄s explicat de enūciationib⁹ in qb⁹ ex pte p̄dicati ponit̃ iustū ꝛ nō iustū: visum est Alexādro q̄ p̄dicta lr̄a sit corrupta. Quibusdā alijs videt̃ q̄ possit sustineri: ꝛ q̄ signanter Aristoteles noīa in exemplis variauerit: vt ostēderet q̄ non differt in qbusdā noībus ponant̃ exempla.

Cap. vii.

Alexan.

¶ Hic finiūt p̄clarissima Cōmētaria diui Thome Aquinatis sacri ordinis Predicatoꝝ in libros Periermenias Aristotelis: Que ob ipsius superuenientē mortē: qua feliciter migrauit ad celos incōpleta māsere: Qua occasione q̄plures eiusdem ordinis doctores clarissimi suppleuerunt: inter quos postremus fuit frater Thomas Gaietanus: cuius Cōmētaria ꝛ expositio sunt que sequuntur.

Ad Lectorem.

¶ Humano capiti ceruicem nitor equinam
Addere da veniā: Si noua monstra iuuent.

¶ Deinde cum dicit. LECTIO. III.

¶ Simili mō sese habebit oppositio: ꝛ si noīs vniuersalr̄ sit affirmatio: veluti oīs homo iustus est: huius negatio est: nō oīs homo iustus est. Omnis homo non iustus est: huius etiam negatio est: non omnis homo non iustus est.

¶ Silr̄ āūt se hn̄t: ꝛ si vlīs noīs sit affirmatio. vt est. oīs hō iustus est: non oīs est hō iustus: oīs est hō nō iustus: nō oīs est hō non iustus.

Intēdit distīguere enūciationes in qb⁹ subijcit nomen finitū vlr̄ sumptū. Et circa h̄ tria facit. Pmo ponit silitudinē istaꝝ enūciationū ad idefinitas supra positas. 2° ōndit dissilitudinē earūdem. ibi. Sꝫ nō silr̄. 3° ꝯcludit numerū oppōnū iter dictas enūciatiōes. ibi. De igit̃ due. I. Dicit g̃ p̄ q̄ siles sūt enūciatiōes in qb⁹ est noīs vlr̄ sūpti affirmatio. Quo ad p̄m̄ notādū est q̄ in enūciationib⁹ idefinitis supra positis erāt due oppōnes ꝛ q̄tuor enūciationes: ꝛ affirmatiue īferebāt negatiuas ꝛ nō īferebant̃ ab eis: vt pꝫ tā in expōne Amonij q̄ꝫ Porphyrij. Ita in enūciationib⁹ in qb⁹ subijcit̃ nomē finitū vlr̄ sumptū inueniūtur due oppōnes: ꝛ q̄tuor enūciatiōes: ꝛ affirmatiue inferūt negatiuas ꝛ nō ecōtra. Un̄ silr̄ se hn̄t enūciatiōes supradicte: si noīs in subto sūpti fiat affirmatio vlr̄. Fiēt.n. tūc q̄tuor enūciatiōes: due de p̄dicato finito.s. oīs hō est iustus. ꝛ ei⁹ negatio: q̄ est: nō oīs hō est iustus. ꝛ due de p̄dicato īfinito.s. Oīs hō est nō iustus. ꝛ ei⁹ negatio q̄ est: nō oīs hō ē nō iustus. Et q̄ q̄libꝫ affirmatio cū sua negatione vna itegrat oppōnē: due efficiunt̃ oppōnes: sic̄ ꝛ de indefinitis dcm̄ est. Nec obstat q̄ de enūciationib⁹ vlībus loq̄ns pticulares īseruit: q̄m sic̄ supra de idefinitis ꝛ suis negatiōib⁹ s̄monē fecit: ita nūc de affirmationib⁹ vlib⁹

Amoni⁹ Porphy.

s̄monē faciēs de eaꝝ negationib⁹ est coactus loq̄. Negatio siq̄dē vlīs affirmatiue nō est vlīs negatiua. sꝫ pticularis negatiua: vt in p̄ libro habitū ē. Qd̄ aūt silis sit ꝯńcia in istis ꝛ supradictis idefinitis pꝫ exēplariter. Et ne multa loquēdo res clara plixitate obtenebret̃: formet̃ p̄ figure de idefinitis: quā supra apposuim⁹ in expōne Porphyrij.s. ex vna pte ponat̃ affir^{ua} finita: ꝛ sub ea nega^{ua} īfinita. ꝛ sub ista neg. p̄ua. Ex altera pte. p̄ nega^{ua} finita. ꝛ sub ea. affir^{ua} īfinita. ꝛ sub ea affir. p̄ua. Deide sub illa figura formet̃ alia figura silis illi vlr̄.s. ex vna pte vlīs affirmatiua de p̄dicato finito: ꝛ sub ea pticularis negatiua de p̄dicato īfinito: ꝛ ad cōplemētū silitudis sub ista pticularis negatiua de p̄dicato p̄uatiuo. Ex altera vo pte ponat̃ primo particularis negatiua de predicato finito: ꝛ sub ea vlīs affirmatiua de predicato finito. Et sub ista vniuersalis affirmatiua de p̄dicato priuatiuo: hoc modo. Lec. io.

Figura	Indefinitaꝝ
Homo est iustus	Homo non est iustus
Hō nō est nō iustus	Homo est non iustus
Hō nō est iniustus	Homo est iniustus

Figura	Uniuersalium
Omnis homo est iustus	Nō oīs hō est iustus
Nō oīs hō est nō iustus	Oīs hō est nō iustus
Non oīs hō est iniustus	Oīs hō est iniustus

Quib⁹ ita dispositis exerceat̃ ꝯńcia semp in ista ꝓxia figura: sic̄ supra in idefinitis exercita est: siue sequēdo expōnē Amonij vt īfinite se hēant ad finitas: sic̄ p̄uatiue se hn̄t ad ipsas finitas: finite āt nō se hēant ad īfinitas medias: sic̄ p̄uatiue se hn̄t ad ipsas īfinitas. siue sectando expositionē Porphyrij: vt affirmatiue īferant negatiuas: ꝛ nō eē. Utriusqꝫ.n. expōni supra scripte deseruiunt figure. vt pꝫ diligēter idagāti. Similr̄ ergo se hn̄t enūciationes iste vlēs ad idefinitas in tribus.s. in numero ꝓpōnū: ꝛ numero oppositionū: ꝛ modo ꝯńcie. ¶ Deinde cū dicit.

Amoni⁹

Porphy.

¶ Attamē nō fit vt silr̄ he que per diametrū collocātur simul sint vere: sed fit nonnunq̄.

¶ Sed nō similiter angulares ꝯtingit veras esse: contingit autem aliquando.

¶ Pōit dissilitudinē iter istas vlēs ꝛ supradictas idefinitas: in h̄ q̄ angulares nō silr̄ ꝯtigit veras esse. Que vba p̄ exponēda sūt sꝫ eā quā credim⁹ eē ad mētē Ar̄^{lis} expōnē: deide sꝫ alios. Angulares enūciationes in vtraqꝫ figura suprascripta vocat eas q̄ sūt diametralr̄ opposite.s. affirmatiuā finitā ex vno angulo: ꝛ affirmatiuā īfinitā siue p̄uatiuā ex alio angulo. Et silr̄ negatiuā finitā ex vno angulo: ꝛ negatiuā īfinitā vl̄ p̄uatiuā ex alio āgulo. Enūciationes q̄ in q̄litate siles angulares vocate eo q̄ angulariter.i. diametralr̄ distāt: dissilis v̄itatis sūt apd̄ idefinitas ꝛ vlēs. Angulares.n. idefinite tā in diametro affirmationū q̄ꝫ in diametro negationū: pn̄t eē simul ve. vt pꝫ in suprascripta figura indefinitaꝝ. Et h̄ itellige in mā ꝯtingēti. Angulares vo in figura vliuꝫ nō sic se hn̄t: q̄m angulares sm̄ diametrū affirmationū īpōle est eē simul vas in q̄cūqꝫ mā. Angulares aūt sm̄ diametrū negationū: q̄uqꝫ pn̄t esse simul vere: q̄n.s. sūt in mā ꝯtigēti. In mā enī necessaria ꝛ remota īpōle est eē ambas veras. Hec ē Boetij. quā verā credim⁹ expō. Hermeni⁹ aūt Boetio referēte alr̄ exponit. L ꝫ.n. ponat silitudinē iter vlēs ꝛ indefinitas quo ad nūeꝝ enūciationū ꝛ oppōnū: oppōnes tn̄ alr̄ accipit in vlib⁹: ꝛ alr̄ in idefinitis. Oppōnes siq̄dē idefinitaꝝ numerat sic̄ ꝛ nos numerauim⁹: alterā.s. iter finitas affirmatiuā ꝛ nega. ꝛ alterā iter īfinitas affir. ꝛ nega. quēadmodū nos fecimus. Uliuꝫ vo non sic numerat oppōnes:

Boet⁹ Hermenius

opponūt: sȝ alterā sumit inter vlēȝ affirmatiuā finitā ⁊ pticularē negatiuā finitā. s. ois hō est iustus: nō ois hō est iustus. ⁊ alterā inter eādē vlem affirmatiuā finitā ⁊ vlēȝ affirmatiuā ifinitā. s. ois hō est iustus. ois hō est nō iustus. Inter has. n. est 9trietas: inter illas vō 9dictio. Dissilitudinē aūt vliuȝ ad idefinitas aliter ponit. Nō. n. nobiscum fundat dissilitudinē inter angulares vliuȝ ⁊ idefinitaꝝ sup͡ra dr̄iaȝ que est iter angulares vliuȝ affirmatiuas ⁊ negatiuas. sed supra dr̄iaȝ que est iter ipsas vliuȝ angulares inter se ex vtraqȝ parte. Formatr nāqȝ talē figurā in qua ex vna pte sub vli affirmatiua finita: vlis affirmatiua ifinita est. ⁊ ex alia pte sub pticulari negatiua finita: pticularis negatiua ifinita ponit̄. sicqȝ angulares sint dispatis q̄litatis ⁊ silr idē finitaꝝ figuram format hoc modo.

Omnis homo ē iustus
Nō ois homo ē iustus
cōtradictorie
Contrarie
subcōtrarie
Ois hō est non iustus
Nō ois homo ē nō iust⁹
cōtradictorie

Hō est iustus
Hō non est iustus
Homo est non iustus
Homo non est nō iust⁹

Quibus ita dispositis ait in h̄ stare dissilitudinē q̄ angulares idefinitaꝝ mutuo se inuicē cōpellūt ad veritatē seq̄ntē. ita q̄ vnius angularis veritas sue angularis veritatē īfert. vndecūqȝ icipias. Uliuȝ vō angulares nō se mutuo cōpellūt ad veritatē: sed ex altera parte nec̄itas deficit illationis. Si. n. icipias ab aliquo vliuȝ ⁊ ad suā angularē pcedas: veritas vlis ita pōt eē simul cū veritate angularis q̄ cōpellit eā ad veritateȝ: qꝛ si vlis est vera: sua vlis 9ria erit falsa: nō. n. pnt eē simul vere: ⁊ si ista vlis 9ria est falsa: sua 9dictoria pticularis que est angularis p̄me vlis assumpte erit nec̄io vera. Impoe est. n. 9dictorias esse simul falsas. Si aūt icipias ecōuerso ab aliq̄ pticulariū ⁊ ad suā angularē pcedas: veritas pticularis ita pōt stare cū veritate sue angularis. q̄ tñ nō nec̄io infert eius veritatē. qꝛ sȝ sequat̄ pticularis est vera. ḡ sua vlis 9dictoria est falsa: nō tñ seq̄t̄ vltra: ista vlis 9dictoria ē falsa. ḡ sua vlis 9ria que est angularis pticularis assumpte ē vera: possūt. n. 9rie esse simul false. Sed vr̄ expō ista deficere ab Arīs mēte quo ad modū sumēdi oppōnes. Nō enī itēdit h̄ loq̄ de oppōne que est iter finitas ⁊ ifinitas. sȝ de ea que est iter finitas iter se ⁊ ifinitas iter se. Si enī de vtroqȝ mō oppōnis expōnē volum⁹. iaȝ nō duas: sed tres oppōnes iueniem⁹. p̄mā iter finitas. scdaȝ iter ifinitas. tertiā quā ipse Hermeni⁹ dixit iter finitā ⁊ ifinitaȝ. Figura etiā quā formauit 9formis nō est ei quāȝ Arīs in fine p̄mi prioꝝ formauit ad quā nos remisit cū dixit. Hec igit̄ quēadmodū in resolutoriis dictū est: sic sūt disposita. In Arīs nāqȝ figura: angulares sunt affirmatiue affirmatiuis ⁊ negatiue negatiuis. Deinde cū dicit. Contra Hermenium. Li. p. 32.

Hec igitur due sunt opposite.

Hec due igitur opposite sunt.

Cōcludit num̄ex ppōnū. Et pōt dupl̄r exponi. Primo vt li he demōstret vles: ⁊ sic est sensus q̄ he vles finita ⁊ ifinita hñt duas oppōnes quas supra declarauimus. 2° pōt exponi vt li he demōstret enūtiationes finitas ⁊ ifinitas quoad p̄dicatū siue vles siue idefinitas: ⁊ tunc est sensus q̄ he enūtiationes supradicte hñt duas oppōnes: alterā iter affirmationē finitā ⁊ ei⁹ negationē: alterā iter affirmationē ifinitā ⁊ ei⁹ negationē. Placet āt mihi magis scda expō qr̄ brevitas cui Arīs studebat replicationē nō exigebat. sȝ poti⁹ qꝛ enūtiationes finitas ⁊ ifinitas quo ad p̄dicatū ꝑ3 diuersas q̄titates enūerauerat: ad duas oppōnes oēs reducē terminādo eaꝝ tractatū voluit. Deinde cum dicit.

Alie vō due sūt rursus cum nō hō tāq̄ subm q̄dā accipit̄. Nō hō iustus ē: nō hō iust⁹ nō ē: nō hō nō iustus est: nō hō nō iustus non est.

Alie aūt hñt ad id q̄d est nō hō q̄si ad subm aliq̄d additū. vt est iustus nō hō: nō est iustus nō hō: est nō iustus nō hō: nō est nō iustus nō hō.

Intēdit declarare diuersitatē enūtiationum de tertio adiacēte in q̄b⁹ subiicit̄ nomē ifinitū. Et circa h̄ tria facit. Primo pponit ⁊ distiguit eas. 2° ostēdit q̄ nō dantur plures supradictis. ibi[Magis aūt.] 3° ostēdit habitudinē istaꝝ ad alias. ibi[De aūt ex⁹.] Ad euidētiā p̄mi aduertendū est tres esse spēs enūtiationuȝ de inesse in q̄b⁹ explicite ponit̄ hoc v̄bū est. Quedā sūt que subo siue finito siue ifinito nihil hñt additū vltra v̄bū. vt hō est: nō hō est. Quedā vō sūt que subo finito hñt p̄ter v̄bū aliq̄d additū siue finitū siue ifinitū. vt hō est iustus: hō est nō iustus. Quedā aūt sūt que subo ifinito p̄ter v̄bū hñt aliq̄d additū siue finitū siue ifinitū. vt nō hō est iustus: nō homo est nō iustus. Et qꝛ de p̄mis iam determinatū est. ideo de vltimis tractare volens. ait[Alie aūt sunt]que habent aliq̄d. s. p̄dicatum additū supra verbum. est: ad id q̄d est nō hō q̄si ad subm. i. ad subm ifinitū. Dixit aūt q̄si qꝛ sicut nomē infinitū deficit a rōne nois. ita deficit a rōne subti. Significatū siquidē nois ifiniti nō pprie substernit̄ cōpositioni cū p̄dicato quaȝ iportat. est. tertium adiacēs. Enumerat quoqȝ q̄tuor enūtiationes ⁊ duas oppositiones in hoc ordie: sicut ⁊ in supiorib⁹ fecit. Distinguit etiā istas ex finitate vel ifinitate p̄dicati. Unā p̄mo ponit oppōnes iter affirmatiuā ⁊ negatiuā hñtes subm ifinitū ⁊ p̄dicatū finitū. dicēs[vt nō hō est iustus: nō hō nō est iustus.] 2° ponit oppōnē alterā iter affirmatiuā ⁊

negatiuā hñtes subm īfinitū ⁊ pdicatū īfinitū dicēs[vt nō hō ē nō iust⁹:nō hō nō ē nō iustus.] ¶ Deinde cū dic.

¶ Atq₃ plures his oppositiones non erunt.

¶ Magis aūt plures his nō erunt opposite.

¶ Ostēdit q₉ nō dant plures oppōnes enūtiationū supra dictis. Ubi notādū est q₉ enū tiationes de inesse in qbus explicite.ponit̄ h̄ v̄bū.est.siue 2ᵐ siue 3ᵐ adiacēs:de qb⁹ loqmur:nō possūt esse plures q̄₃ duodecim suprapositē:⁊ ꝯr̄iter oppōnes eap̄ s̄m affirmationē ⁊ negationē nō sūt nisi sex. Cū.n.in tres ordines diuise sint enūtiationes.s. in illas de scdo adiacēte:in illas de tertio subti finiti:⁊ in illas de tertio subti īfiniti:⁊ in quolib₃ ordine sint q̄tuor enūtiationes:fiūt oēs enūtiationes duodeci₃.⁊ oppōnes sex. Et qm̄ subm eap̄ in quolibet ordine pōt quadrupl̄r q̄tificari.s.vl̄itate p̄ticularitate ⁊ singularitate ⁊ idefini tione:ideo iste duodecim multiplicant̄ in q̄dragitaocto. Quater.n.duodecim q̄dragitaocto faciūt:nec pōe ē plures his imaginari. Et l₃ Ar̄ˡᵉˢ nō nisi viginti hap̄ expsserit octo in p̄mo ordine.octo in scdo:⁊ q̄tuor in tertio.atta mē per eas reliquas voluit itelligi. Sūt aūt sic enumerāde ⁊ ordināde s̄m singulos ordines vt affirmatiōi negatio p̄ma ex opposito situet̄ vt oppōnis intētū clarius videat̄.⁊ sic ꝯtra vl̄em affirmatiuā nō est ordināda vl̄is negatiua.sed p̄ticularis negatiua que est ill⁹ negatio.⁊ eꝯ ꝯtra p̄icularē affirmatiuā nō est ordināda p̄icularis negatiua.sed vl̄is negatiua q̄ est ei⁹ negatio. Ad clarius aūt ituēdū numeꝝ coordināde sūt oēs:que sūt silis q̄titatis simul in recta linea:distīctis tn̄ ordinib⁹ tribus supradictis. Qd̄ vt clari⁹ elucescat i hac subscripta videat figura.

	Sortes est.	Sortes non est.	Non sortes est.	Non sortes non est.
Prim⁹ ordo	quidā hō est.	quidā hō nō est.	quidā nō hō est.	quidā nō hō non est.
	homo est.	homo non est.	non homo est.	non homo non est.
	omnis homo est.	oīs homo nō est.	oīs non homo est.	oīs nō homo nō est.
	Sortes est iustus.	Sortes nō ē iust⁹.	Sortes est non iustus.	Sortes nō est nō iustus.
Scd̄s ordo	qdā hō est iustus.	qdā hō nō est iust⁹.	quidā hō est nō iustus.	qdā hō nō est nō iustus.
	homo est iustus.	hō non est iustus.	homo est non iustus.	homo nō est non iustus.
	oīs hō est iustus.	oīs hō nō ē iustus.	omnis hō est nō iustus.	oīs hō nō est non iustus.
	nō sortes ē iustus.	nō sortes nō ē iust⁹	Nō sortes est nō iustus.	Nō sortes nō ē nō iust⁹.
Terti⁹ ordo	qdā nō hō ē iustus.	qdā nō hō n̄ ē iust⁹	qdā nō hō est nō iustus.	qdā nō hō nō ē nō iust⁹.
	nō hō est iustus.	nō hō nō est iustus	non homo est nō iustus.	nō hō nō est non iustus.
	oīs nō hō ē iustus.	oīs nō hō n̄ ē iust⁹.	oīs nō hō est non iustus.	oīs nō hō nō est nō iust⁹.

¶ Quod aūt plures his nō sint:ex eo q₉ nō ꝯtingit pluribus modis variari sub₃ ⁊ pdicatū penes finitū ⁊ īfinitū: nec pluribus modis variant̄ finitū ⁊ īfinitū subm. Nulla.n.enūtiatio de scdo adiacēte pōt variari penes pdicatū finitū vel īfinitū. sed tm̄ penes subm qd̄ sufficiēter factū apparet. Enūtiationes aūt de tertio adiacente q̄druplíciter variari possunt.q₂ aut sunt subiecti ⁊ pdicati finiti:aut vtriusq₃ infiniti:aut subiecti finiti ⁊ pdicati īfiniti:aut subiecti infiniti ⁊ pdicati finiti. Quaꝝ nullas permissam esse superior docet figura. ¶ Deinde cū dicit.

¶ He v̄o seorsu₃ ab illis:ipse p seipsas erūt:cu₃ hoc nō homo tanq̄₃ nomine vtant̄: vt patet.

¶ He aūt extra illas ipse s̄m se erunt vt nomine vtentes eo qd̄ est non homo.

¶ Ostēdit habitudinē hap̄.s.quas in tertio ordine numerauimus ad illas que in scdo site sūt ordine.⁊ dicit q₉ iste sūt extra illas:q₂ nō sequunt̄ ad illas:nec econuerso. Et rōnē assignās subdit vt noie vtētes eo q₉ est nō hō.id est ideo iste sunt extra illas:q₂ iste vtunt̄ noie infinito loco nominis.du₃ omnes habēt subm infinitū. Notāter aūt dixit enūtiationes subiecti infiniti vti vt noie:infinito nomine.q₂ cū subyci in enuntiatione ꝓpriū sit nominis. pdicari aūt cōmune nomini ⁊ v̄bo.omne subiectu₃ enūtiationis vt nomen subycitur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quibus aūt nō accōmodat̄.est.ipsum vt cu₃ hec ponitur: valet: ambulat. ⁊ istiusmodi cetera:in ijsdem facit hoc pacto positum:ac si est ipsum adiungeretur: vt valet omnis homo: nō valet omnis homo: valet omnis non homo: non valet omnis non homo.

¶ In his v̄o in qb⁹ est:nō ꝯtingit vt in eo qd̄ est currere: vel ambulare. idē faciūt sic posita ac si est. adderet̄: vt ē currit oīs hō: nō currit oīs hō: currit oīs nō homo: nō currit oīs non homo.

¶ Determinat de enūtiationibus in qbus ponunt̄ verba adiectiua. Et circa hoc tria facit. Primo distinguit eas. Scdo r̄ndet cuidā tacite q̄stioni.ibi[Nō.n.dicēdū est.] Tertio ꝯcludit eap̄ ꝯditiones.ibi[Ergo ⁊ cetera eade₃.] Ad euidētiā p̄mi resumendū est:q₉ inter enūtiationes in qbus ponit̄.est.secūdū adiacens.⁊ eas in qbus ponit̄.est. tertiū adiacens talis est dr̄ia.q₉ in illis que sūt de secūdo adiacente simpliciter fiunt oppōnes.s.ex parte subti tm̄ variari per finitū ⁊ infinitū. In his v̄o que habēt est tertiū adiacens.dupliciter fiunt oppōnes.s.⁊ ex pte pdicati. ⁊ ex pte subiecti:q₂ vtrūq₃ variari pōt per finitū ⁊ infinitū. Unde vnū ordinē tm̄ enuntiationū de scdo adiacēte fecimus habētē q̄tuor enūtiationes diuersimode q̄tificatas.⁊ duas oppōnes. Enūtiationes aūt de tertio adiacēte oportuit partiri in duos ordines:q₂ sūt in eis q̄tuor oppōnes.⁊ octo enūtiationes. vt supra dictū est. Cōsiderandū quoq₃ est q₉ enūtiationes in qbus ponunt̄ verba adiectiua:quo ad significatu₃ equiualēt enūtiationibus de tertio adiacēte.resoluto v̄bo adiectiuo in ꝓpriū p̄ticipiū ⁊ ē:qd̄ semp fieri licet:q₂ in oī v̄bo adiectiuo clauditur v̄bū substātiuū. Unde idē significāt ista.oīs hō currit:qd̄ ista.oīs homo est currēs. Propter qd̄ Boetius vocat enūtiationes cū v̄bo adiectiuo de scdo adiacente s̄m vocē.de tertio aūt s̄m potestatē.q₂ pōt resolui in tertiu₃ adiacēs cui equalet. Quo ad numeꝝ aūe enūtiationu₃ ⁊ oppōnū:enūtiationes v̄bi adiectiui formal̄r sumpte non equalēt illis de tertio adiacēte.sed equiualēt enūtiationibus in qbus ponit̄.est.scdm adiacēs. Non pnt.n.fieri oppōnes dupl̄r in enūtiationib⁹ adiectiuis.s.ex pte subti ⁊ pdicati.sicut fiebāt in substātiuis de tertio adiacēte:q₂

v̄bū

vbū qđ ꝑdicaꝶ in adiectiuis īfinitari nō pōt. Sed oppōnes adiectiuaꝝ fiūt simplr.s.ex pte subtī tm̄ variari per īfinitū ꝛ finitū diuersimode q̄tificari sicut fieri vidicimus supra in enūtiationibus substātiuis de scđo adiacēte eadē ducti rōne: qꝛ ꝑter vbuꝫ nulla est affirmatio vel negatio: sicut ꝑter nomē esse pōt. Quia aūt in ꝑsenti tractatu nō de significationib⁹: sed de numero enūtiationū ꝛ oppōnū sermo intēdiꝶ: ideo Arꝫ^les determinat diuersificādas esse enūtiationes adiectiuas sm modū quo dicte sunt enūtiationes in qbus poniꝶ est. scđm adiacēs. ꝛ ait ꝙ in his enūtiationibus in qbus nō ꝯtingit poni hoc vbū est. formalr. sꝫ aliqđ aliud: vt currit: vel ambulat. s. in enūtiationibus adiectiuis. idē faciūt quo ad numerū oppōnū ꝛ enūtiationū sic posita. s. nomē ꝛ verbū ac si est scđꝫ adiacēs subto nomini adderēꝶ. Habēt. n. ꝛ iste adiectiue: sicut ille in qb⁹ poniꝶ est duas oppōnes tm̄. alterā iter finitas: vt ois hō currit. ois hō nō currit. alterā inter īfinitas quo ad subm. vt ois nō homo currit. omnis non homo non currit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Non eni dicendū est nō ois homo: sed negationis nota ipsum non addenda est huic termino homo. Omnis eni non significat ipsum vniuersale: sed vniuersalis predicationis est nota.

¶ Non enim dicendum est: non omnis homo: sed non negatio ad id quod est homo addenda est. omnis enim nō vniuersalem significat: sed quoniam vniuersaliter.

¶ Rñdet tacite q̄stioni. Et circa h facit duo. Primo ponit solutionē qōnis. Deinde ꝓbat eā. ibi [Manifestū est aūt.] Est ergo qđ talis: cur negatio īfinitās nunq̄ addita est supra signo vlī: aut ꝑticulari: vtputa cū vellemus infinitare istā. ois hō currit: cur nō sic īfinite est: non ois hō currit. sed sic: ois nō hō currit. Huic nāqꝫ qōni rñdet dicēs: ꝙ qꝛ nomē īfinitabile debet significare aliqđ vle: vl singulare. ois aūt ꝛ silia signa nō significāt aliquid vle: aut singulare: sed qm̄ vlr aut ꝑticulariter. ideo nō est dicēdū nō ois hō: si infinitare volumus: sꝫ debeat dici. si negare quātitatē enūtiationis q̄rimus. sꝫ negatio infinitās ad li homo: qđ significat aliquid vniuersale addēda est. ꝛ dicendum: omnis non homo. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod q̄dem ex hisce patet: homo valet: homo non valet: non homo valet: non homo non valet. Hec enim ab illis ex eo differunt: quia nō dicunt vniuersaliter. Quare omnis vel nullus nil aliud significare videtur q̄ꝫ affirmationem aut negationem vniuersaliter dici.

¶ Manifestum est autem ex eo quod est: currit homo: non currit homo. currit non homo: non currit nō homo. Hec enim ab illis differūt eo ꝙ vniuersaliter non sunt: quare ois vel nullus nihil significāt. aliud nisi quoniā vniuersalr de homine: vel affirmant: vel negant.

¶ Probat hoc qđ dictū est. s. ꝙ ois ꝛ silia nō significāt aliqđ vle: sed qm̄ vliter tali rōne. Illud in quo differūt enūtiationes ꝑcise differētes per hr̄e. ꝛ nō hr̄e li ois: est non vle aliqđ: sed qm̄ vliter: sed illud in quo differūt enūtiationes ꝑcise differētes per hr̄e ꝛ nō hr̄e li ois: est significatū per li ois. ergo significatū per li ois est nō aliquid vle: sed qm̄ vlr. Minor hui⁹ rōnis tacita in textu: ex se clara est. Id. n. in quo ceteris paribus hn̄tia a nō hn̄tib⁹ aliquē terminū differūt: significatum est illius termini. Maior vō in lr̄a exēplariter declaraꝶ sic. Ille enūtiationes: hō currit. ꝛ ois hō currit: ꝑcise differunt: ex hoc ꝙ in vna est li ois. ꝛ in altera nō. Tn̄ nō ita differūt ex hoc ꝙ vna sit vlis: alia nō vlis. Utraqꝫ. n. hꝫ subm vle. s. li hō: sed differūt qꝛ in ea vbi poniꝶ li ois: nūtiaꝶ de subo vlr. in altero aūt nō vlr. Cū. n. dico: hō currit: cursuꝫ attribuo hoi vli: siue cōi. sed non pro tota humana vniuersitate. Cū aūt dico. ois hō currit: cursuꝫ inesse hoi pro oibus iferioribus significo. Silī mō declarari pōt de tribus alijs que in textu adducunꝶ. s. hō nō currit. respectu sue vlis vlr. ois hō nō currit. ꝛ sic de alijs. Relinquiꝶ ergo ꝙ ois ꝛ nullus ꝛ silia signa nullū vle significāt. sꝫ tm̄ mō significāt qm̄ vlr de hoie affirmāt vel negāt. Notato hic duo. ꝑmū est ꝙ nō dixit ois ꝛ nullus significāt vlr: sꝫ qm̄ vlr. scđꝫ est qđ addit de hoie affirmāt vl negāt. Primi rō est: qꝛ signū distributiuū nō significat modū ipsuꝫ vlitatis: aut ꝑticularitatis absolute. sꝫ applicatū termino distributo. Cū. n. dico ois hō: li ois: denotat vniuersitatē applicari illi termino hō. ita ꝙ Arꝫ^les dicens ꝙ ois significat: qm̄ vlr: per li qm̄: īsinuauit applicationē vlitatis īportatā in li ois: in actu exercito. sicut ꝛ in primo posterioꝝ in diffinitione scire applicationē cause notauit per illđ verbū: qm̄: dicēs [Scire est reꝫ per cām cognoscere. ꝛ qm̄ illius est causa.] Rō aūt scđi insinuat drīam inter terminos cathegorematicos ꝛ syncathegorematicos. Illi siquidē ponunt significata supra terminos absolute. Ista aūt ponūt significata sua supra terminos in ordine ad ꝑdicata. Cū eni diciꝶ: homo albus: li albus denoīat hominē in seipso absqꝫ respectu ad aliqđ sibi addēdū. Cū vō diciꝶ: ois hō: li ois. etsi hominē distribuat: nō tamē distributio intellectum firmat: nisi in ordine ad aliquod predicatū. intelligaꝶ. Cuius signū est: qꝛ cum dicimus: ois hō currit nō itēdimus distribuere hominē pro tota sua vniuersitate absolute. sed in ordine ad cursum. Cū aūt dicimus: albus homo currit: determinauimus hominē in seipso esse albū ꝛ nō in ordine ad cursuꝫ. Quia ergo ois ꝛ nullus sicut ꝛ alia syncathegoremata nil aliud in enuntiatione faciunt: nisi qꝛ determinant subiectū in ordie ad ꝑdicatū. ꝛ hoc sine affirmatione ꝛ negatione fieri nequit. Ideo dixit ꝙ nil aliud significant: nisi quoniaꝫ vniūersalr de homine. id est de subto affirmant vel negant. s. affirmationem vel negationē fieri determinant. ac per hoc a cathegorematicis ea separauit. Potest etiā referri hoc qđ dixit affirmāt vel negāt ab ipsa signa. s. ois ꝛ nullus. q̄ꝝ alteꝝ positiue distribuit. alteꝝ remouēdo. ¶ Dein̄ cū dic̄.

¶ Cetera igitur eadem sunt addenda.

¶ Ergo ꝛ cetera eadem oportet opponi.

¶ Concludit adiectiuaꝝ enuntiationū cōditiones. Dixerat enim ꝙ adiectiue enūtiationes idem faciunt quo ad oppositionū numeꝝ: qđ substantiue de scđo adiacente. ꝛ h declarauerat: oppōnū numero exēplariter subiūcto. ꝛ qꝛ ad hāc ꝯueniētiā sequiꝶ ꝯueniētia quo ad finitationē ꝑdicatoꝝ. ꝛ quo ad diuersaꝫ suboꝝ q̄titatē. ꝛ eaꝝ multiplicationē ex ductu q̄ ternarij in seipꝫ. ꝛ si que sūt huiꝰ enumerata. iō ꝯcludit: q̄ ꝛ cetera q̄ in illis ſuāda erāt. eadē. i. silia istis apponēda sunt.

LECTIO. IIII.

¶ Cum autem huic affirmationi: omne animal iustum est: ea negatio sit contraria que significat nullum animal esse iustuꝫ: patet has quidē nunq̄ꝫ esse simul veras: oppositas autēꝫ his veras simul nōnunq̄ꝫ esse: aut nō esse animal est iustum. ꝛ est aliquod animal iustum.

Lec. 4. et cā. 5.

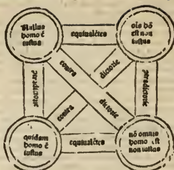
Quoniā vero ƺtraria est negatio ei que est. oē aial est iustū. illa que significat qm̄ nullū aial est iustū. Hec qdez manifestū est qm̄ nunq̄ erunt: neqȝ vere simul: neqȝ in eodē ipso. His vero opposite erunt aliquando: vt aliquod animal iustum est: non omne animal iustum est.

Postq̄ determinatū est de diuersitate enunciationū: hic intēdit remouere quedā dubia circa p̄dicta. Et circa hoc facit sex ſm numerum dubiorum: que suis patebunt locis. Quia ergo supra dixerat q̄ in vniuersalibus non similr ƺtingit angulares esse simul veras: q: affirmatiue angulares nō possunt esse simul vere. negatiue aūt sic: poterat quispiam dubitare. Que est cā huius diuersitatis. Ideo nūc illius dicti causam intēdit assignare talē: q: s. angulares affirmatiue sunt ƺtrarie inter se: ƺtrarias aūt in nulla mā ƺtigit esse simul veras. Angulares aūt negatiue sūt subcōtrarie illis opposite. subcōtrarias aūt ƺtingit esse simul veras. Et circa hoc duo facit. Primo declarat ƺditiones cōtrariaꝝ ꝛ subcōtrariaꝝ. Scđo q̄ angulares affirmatiue sint ƺtrarie: ꝛ q̄ angulares negatiue sint subcōtrarie. ibi [Sequit vero.] Dicit ergo resumēdo: qm̄ in primo dictū est q̄ enunciatio negatiua ƺtraria illi affirmatiue vniuersali. s. omne aial est iustū. est ista nullum aial est iustum: manifestū est q̄ iste nō possunt simul. i. in eodē tpe neqȝ in eodē ipso. i. de eodē subto esse vere. His vero opposite. i. subcōtrarie inter se possūt esse simul vere aliquādo. s. in materia contingēti. vt quoddā aial est iustū: non omne aial est iustū. Deinde cum dicit.

At hec: nullus est hō iustus. sequit hanc: ois hō nō iustus est. Hec etiā nō ois hō non iustus est: que qdē est illa opposita: sequit illā: est aliquis hō iustus. Necesse est enim aliquē esse.

Sequitur vero eam que est: nullus hō est iustus: illa que est. omnis homo est non iustus: illam vero que est aliquis homo iustus est: opposita: quoniam non omnis est homo non iustus. Necesse est enim aliquem esse.

Declarat q̄ angulares affirmatiue supraposite sint cōtrarie. Negatiue vero subcōtrarie. Et primū quidez ex eo q̄ vniuersalis affirmatiua infinita. ꝛ vniuersalis negatiua simplex equipollēt: ꝛ ƺñter vtraqȝ earum est ƺtraria vniuersali affirmatiue simplici que est altera angularis. vñ dicit q̄ hanc vniuersalem negatiuā finitā nullus homo est iustus. sequitur equipollēter. illa vniuersalis affirmatiua infinita. omnis homo est nō iustus. Scđm vero declarat ex eo q̄ particularis affirmatiua finita. ꝛ particularis negatiua infinita equipollent. Et ƺñter vtraqȝ eaꝝ est subcōtraria particulari negatiue simplici que altera angularis. vt in figura suprapoſita inspicere potes. Unde subdit q̄ illam particularē affirmatiuā finitam. aliquis homo est iustus opposita sequit equipollenter (opposita intellige non istius particularis. sed illius vniuersalis affirmatiue infinite) non omnis homo est non iustus. hec enī est ƺtradictoria eius. Ut aūt clare videat quomodo supradicte enūtiationes sint equipollētes. Formet figura q̄drata: in cuius vno angulo ponat vlīs negatiua finita. ꝛ sub ea ƺtradictoria particularis affirmatiua finita. ex alia vero pte locet vlīs affirmatiua infinita. ꝛ sub ea ƺdictoria pticularis negatiua infinita: noteturqȝ cōtradictio inter angulares ꝛ collaterales inter se hoc modo.

His figdē sic dispositis. pȝ p̄ ipsaꝝ vlīuȝ mutua ƺñtia in veritate ꝛ falsitate: q: si altera eaꝝ est vera: sua angularis ƺdictoria est falsa. ꝛ si ista est falsa: sua collateralis ƺdictoria que est altera vniuersalis erit vera. Et silr pcedit quo ad falsitatē particulariū. Deinde eodē mō manifestat mutua sequela. Si. n. altera eaꝝ est vera: sua angularis ƺtradictoria est falsa. ista autem existente falsa sua contradictoria collateralis que est altera pticularis erit vera. Silr quoqȝ mō pcedēdū est quo ad falsitatē. Sed est hic vnū dubiū. In pmo. n. poꝝ in fine Arīs ex pposito determinat nō esse idē iudiciuȝ de vlī negatiua: ꝛ vlī affirmatiua ifinita. ꝛ superius in hoc scđo. Sup illo vbo quaꝝ due se hñt ſm ƺñtiam. due vero minime Amonius: Porphyrius: Boetius: ꝛ sanctus Thomas dixerūt q̄ negatiua simplex sequit affirmatiuā infinitā. sed nō econuerso. Ad h dicēdū est ſm Albertū q̄ negatiuā finitā sequit affirmatiua ifinita subto ƺstāte. negatiua vero simplex sequit affirmatiuā absolute. Uñ vtrūqȝ dictū verificat. ꝛ q̄ iter eas est mutua ƺñtia: cū subti ƺstātia: ꝛ q̄ iter eas nō est mutua ƺñtia absolute. Pōt dici scđo q̄ supra locuti sumus de ifinita enūtiatione quo ad suū totale significatū ad formā p̄dicati reductū. ꝛ ſm hoc q: negatiua finita est superior affirmatiua ifinita: ideo nō erat mutua ƺñtia. h aūt loqmur de ipsa ifinita formalr sūpta. Unde sanctus Thomas tūc adducēdo Amonij expōnem dixit ſm hūc modum loquendi. negatiua simplex in plus est q̄ affirmatiua infinita. Textus vero pmi prioꝝ vltra predicta loquit de finita ꝛ ifinita in ordine ad syllm. Manifestū est aūt q̄ vlīs affirmatiua siue finita siue ifinita nō ƺcludit nisi in pmo prime. Ulīs aūt negatiua q̄cūqȝ ƺcludit ꝛ in 2ª pme: ꝛ pmo ꝛ scđo scđe. Deide cū dic.

Patet etiā in singularibus qdē si veꝝ est interrogatū negare: affirmare etiā veꝝ esse. Veluti est ne socrates sapiēs: nō: Socrates ergo non sapiēs est. In vniuersalibus aūt: nō est vera que similr dicit: sed est negatio vera: veluti: est ne ois hō sapiēs: nō. ergo ois hō nō sapiēs est: hoc enim est falsum: sed illud est veꝝ: ergo non ois homo sapiens est: atqȝ hec qdem est ea que opponitur: illa vero est ea que est contraria.

Manifestuȝ est aūt qm̄ etiā in singularibus si est veꝝ iterrogatū negare: qm̄ ꝛ affirmare veꝝ

est

est: vt putasne socrates sapiēs est. nō. Socrates igit̄ nō sapiēs est. In vlibus vero nō est vera que sil'r dr. vera aūt negatio est: vt putasne. ois hō sapiēs est: nō. ois igit̄ hō nō sapiēs est. Hoc aūt falsum. Sed nō igit̄ ois hō sapiēs est: vera est. hec eni opposita est: illa vero contraria.

¶ Remouet scd'z dubiū de vario situ negatiōis. s. an. s. quo ad veritatē et falsitatē differat pponē et postponere negationē. Orit̄ aūt hec dubitatio: q2 dcm̄ est nūc φ nō refert quo ad veritatē si dicat̄. ois hō est nō iustus: aut si dicat̄. ois hō nō est iustus. et tn̄ in altera postponit̄ negatio in altera pponit̄: i3 multū referat quo ad affirmationē et negationē. Hāc inq̄ dubitationē soluit̄ itēdēs cū distinctione rñdet φ in singularibus enūtiationibus eiusdē veritatis sūt singularis negatio. et infinita affirmatio eiusdē. in vlibus aūt nō est sic. Si. n. est vera negatio ipsius vlis nō op3 φ sit vera infinita affirmatio vlis. Negatio enim vlis est ꝑticularis 3dictoria qua existēte vera: nō est necesse suā subalternā que est 3traria sue 3dictorie esse verā. Possūt. n. due 3rie esse simul false. Vn̄ dicit φ in singularibus enūtiationibus manifestū est φ si est vex negare iterrogatū. i. si est vera negatio enūtiationis singularis de qua facta est iterrogatio. vex etia3 est affirmare id est vera erit affirmatio ifinita eiusdē singularis. Verbi grā putasne. Socrates est sapiēs. Si vā est ista rñsio: nō. Socrates igit̄ nō sapiēs est. i. vera erit ista affirmatio ifinita. Socrates est nō sapiēs. In vlibus vo nō ē vera que sil'r dr. i. ex veritate negationis vlis affirmatiue iterrogate: nō seq̄t vera vlis affirmatiua ifinita que sil'is est quo ad q̄titatē et q̄litatē enūtiationi q̄site. Vera aūt est ei⁹ negatio. i. sed ex veritate rñsionis negatiue sequit̄ verā esse ei⁹. s. vlis q̄site negationē. i. ꝑticularē negatiuā. Verbi grā putasne: ois hō est sapiēs. Si vera est ista rñsio. nō. affirmatiua sil'is iterrogate quā qs ex hac rñsione īferre itētaret est illa: igit̄ ois hō est nō sapiēs. Hec autē nō sequit̄ ex illa negatione. Falsu3 est. n. hoc. s. φ sequat̄ ex illa rñsione. Sed iferēdā est: igit̄ nō ois hō sapiēs est. Et rō vtriusq3 est: q2 hec ꝑticularis vltio illata est opposita. i. 3dictoria illi vli iterrogate quā rñdēs falsificauit. et ideo op3 φ sit vera. 3dictoriax. n. si vna est falsa: reliq̄ est vera. Illa vo. s. vlis affirmatiua ifinita pmo illata est 3ria illi eidē vli iterrogate. Nō est aūt opus φ si vlium altera sit falsa φ reliqua sit vera. In promptu est aūt cā huius diuersitatis īter singulares et vles. In singularib⁹ eni varius negationis situs non variat q̄litatē enūtiationis. In vlibus aūt variat: vt p3. Ideo fit vt nō sit eadē veritas negatiu3 vlem in quax altera pponit̄. in altera aūt postponit̄ negatio: vt de se p3. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Voces aūt ea que infinita sunt noia verbaq3: suntq3 opposite vocib⁹ hisce que sūt noia atq3 verba: vt nō hō: non iustus et huiuscemodi voces sine noie: verboq3 videbunt̄ esse negatiōes. At nō sūt. Semp. n. necesse est negationē eē verā vel falsam. At isce q dixit: nō hō: nō magis q̄3 is qui ptulit hō: sed minus pot'⁹ vex vel falsu3 aliquid dixit: nisi quippiam ipsi addiderit.

¶ Ille vero sm̄ ifinita 3tralacētes noia vel verba vt in eo qd̄ est nō hō: vel nō iustus: q̄si negationes sine noie et verbo esse videbunt̄: sed nō sūt. Semp. n. vel verā esse: vel falsa3 neccē est negationē. Q2 vero dixit nō hō: nihil magis d̄ hoie: s3 ēt min⁹ verus vel falsus fuit. si nō aliq̄d addat̄.

¶ Soluit tertiā dubitatione3: an infinita noia vel verba sint negationes. Insurgit aūt hoc dubiū: q2 dictu3 est φ equipollent negatiua et ifinita. Et rursus dictū est nūc φ nō refert in singularib⁹ pponere et postponē negatione3. Si. n. infinitū nomē est negatio: tūc enūtiatio hñs subm ifinitū vel pdicatū erit negatiua et nō affirmatiua. Hāc dubitationē soluit per itercēptionē pbādo: φ nec noia nec verba infinita sint negationes: s3 videant̄. Vn̄ duo circa h facit. Primo pponit solutionē dicēs [Ille vo. s. dictiones 3iacētes.] Verbi grā: nō hō et hō: nō iustus et iustus. Vel sic [Ille vo. s. dictiones sm̄ infinita. i. sm̄ infinitox nām iacētes 3 noia et vba] vepote remouētes q̄de3 noia et vba significāt: vt nō hō: et nō iustus: et nō currit. que opponunt̄ 3 li hō: li iustus: et li currit. ille inquā dictiones ifinite videbunt̄ pma facie esse q̄si negationes sine noie et vbo ex eo φ cōparate noibus et vbis 3tra que iacent: ea remouēt. sed nō sunt sm̄ veritatē. Dixit sine noie et vbo: q2 nomē infinitū: nois nā caret. et vbū infinitū: verbi nā3 nō possidet. Dixit q̄si. q2 nec nomē infinitū a nois rōne: nec vbū infinitū a vbi ꝓprietate oino semota sūt. Vn̄ si negationes apparēt: videbunt̄ negatiōes sine noie et vbo nō oino: sed q̄si. ¶ Deinde pbat dictiones infinitas non esse negationes tali rōne. Semper est necesse negationē esse verā vel falsam: q2 negatio est enūtiatio alicuius ab aliquo. nomē aūt infinitū nō dicit vex vel falsu3. igitur dictio ifinita nō est negatio. Minorē declarat: q2 qui dixit: nō hō. nihil magis de hoie dixit: q̄3 qui dixit. homo. et quo ad significatū q̄dē clarissimū est: non hō nāq3 nihil addit supra hominē: imo remouet hominē. Quo ad veritatis vo vel falsitati 3ceptū: nihil magis p fuit qui dixit. nō hō: q̄3 qui dixit hō. si aliq̄d aliud nō addat̄. imo min⁹ verus: vel falsus fuit. i. magis remot⁹ a vitate: et falsitate: q dixit nō hō: q̄3 q dixit hō: q2 tā vitas: q̄3 falsitas in cōpone 3sistit cōpōni aūt vicinior est dictio finita q̄ aliud ponit: q̄3 dictio ifinita: que nec ponit: nec componit. i. nec positionē: nec cōpositionē importat. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Hec aūt: est ois nō hō iustus: nihil idē q̄d nulla illax significat: nec ite3 ea que est ipsi opposita: non est inquā omnis non homo iustus.

¶ Significat autem est omnis nō homo iustus nulli illaru3 idem: nec huic negatio opposita ea que est: non est omnis non homo iustus.

¶ Rñdet q̄rte dubitationi. q̄uo. s. itelligat̄ illud vbū supradictū de enūtiationib⁹ hñtib⁹ subm ifinitū. [De aūt extra illas: ipse sm̄ se erūt.] Qd̄ ait φ itelligit̄ q̄tū ad significati 3tiā: et nō solū q̄tū ad ipsas enūtiationes formaliter. Vn̄ duas hñtes subm ifinitū: vlem. s. affirmatiuā et vle3 negatiuā adducēs. ait φ neutra eax significat idē alicui illax. s. habētiū subm finitū. Hec. n. vlis affirmatiua: ois nō hō est iustus. nulli habēti subm finitu3 significat idē. Nō. n. significat idē φ ista: ois hō est iustus. neq3 φ ista: ois hō est non iustus. Simil'r opposita negatio. et vlis negatiua hñs subm infinitū: que est 3rie opposita supradicte. s. ois nō hō non est iustus. nulli illax de subo finito significat idē. Et hoc clax est ex diuersitate subiecti in istis et in illis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At hec: ois nō homo nō iustus est: ide3 quod significat: nullus non homo iustus est.

¶ Illa vero que est. ois est non hō non iustus: illi que est nullus est iustus nō hō idem significat.

℃ Rñdet qnte qõni.an.s.iter enũtiationes de subto ĩfini to sit aliq̃ 9ñtia. Oriť aũt dubitatio hec.ex eo q̃ supius est iter eas ad se inicẽ assignata 9ñtia. Ait g̃ q̃ etiam iter istas est 9ñtia. Nã vl'is affirmatiua de subto ⁊ p̃dicato ĩfinitis. ⁊ vl'is negatiua de subto ĩfinito. p̃dicato ṽo finito eq̃pollẽt. Ista nãq3: ois nõ hõ est nõ iustus. idẽ sig̃at illi. nullus nõ hõ est iustus. Idẽ aũt est iudiciũ de p̃ticularibus ĩdefinitis. ⁊ singularib⁹ silib⁹ supradictis. Cuiuscũq3 eni q̃titatis sint: semp̃ affirmatiua de vtroq3 extremo ĩfinita: ⁊ negatiua subti q̃dẽ ĩfiniti. p̃dicati ãt finiti eq̃pollent: vt facile potes exẽplis videre. Vñ Ar̃les: vl'es expriměns ceteras ex illis ĩtelligi voluit. ℃ Deinde cũ dicit.

℃ At eni noia ⁊ verba trãsposita idẽ significãt: veluti albus homo est. homo albus est.

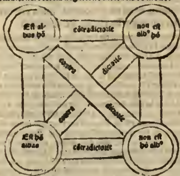
℃ Transposita ṽo noia vel verba idem significant. vt est albus homo. ⁊ est homo albus.

℃ Soluit sextã dubitationẽ. an p̃p nolũ vl' ṽbor̃ trãspositionẽ variet' enũtiationis significatio. Oriť aũt hec q̃ ex eo q̃ docuit trãspositionẽ negationis variare enũtiationis significationẽ. Aliud.n. dixit sig̃are. ois hõ nõ est iustus. ⁊ aliud: nõ ois hõ est iustus. Ex h̃ inq̃ dubitať. an silr̃ 9tigat circa nolũ trãspositionẽ q̃ ip̃a trãsposita enũtiationẽ variẽt: sicut negatio trãsposita. Et circa h̃ duo facit. P̃mo ponit solutionez dicẽs q̃ trãsposita noia ⁊ ṽba. idẽ significãt. vbi g̃ra. Idẽ sig̃ant est alb⁹ hõ. ⁊ est hõ albus. vbi est trãspositio nolũ. Silr̃ trãsposita ṽba idez significãt. vt est alb⁹ hõ: ⁊ hõ alb⁹ est. ℃ Deinde cũ dicit.

℃ Nã si ita nõ sit eiusdem affirmationis plures erũt negationes. At demõstrãdũ est: vnã oppositã esse vni. Huius.n. albus hõ est: negatio est: negatio est: alb⁹ hõ nõ est. Hui⁹ aũt hõ alb⁹ est: si nõ est idẽ q̃ ista: alb⁹ hõ ẽ: aut hec erit negatio: nõ hõ alb⁹ nõ est: aut ista: hõ alb⁹ nõ ẽ. At altera q̃dẽ negatio hui⁹ est: nõ hõ alb⁹ ẽ: altera ṽo negatio hui⁹ alb⁹ hõ est. Quare affirmatiõis vni⁹ due erũt negatiões. P̃z igiť eãdẽ affirmationẽ fieri negationẽue: si nois positio ṽbiq3 mutet'.

℃ Nã si h̃ nõ est: eiusdẽ multe erũt negatiões. sed õñsũ est: q̃ vna vni⁹ est. Ei⁹.n. que est: est alb⁹ hõ. negatio est: nõ est alb⁹ hõ. ei⁹ ṽo que est: est hõ albus. si nõ eadem est. ei que est: est albus homo. erit negatio: vel ea que est: non est albus nõ homo: vel ea que est. nõ est albus hõ. Sed altera q̃dẽ est negatio eius que est: est nõ hõ alb⁹. alia ṽo eius que est: est hõ alb⁹. quare erũt due vnius. Qm̃ igiť trãsposito noie vel ṽbo: eadez fit affirmatio vel negatio: manifestum est.

℃ Probat p̃dictã solutionẽ ex numero negationũ 9dictoriar̃ ducẽdo ad impossibile: tali rõne. Si hoc nõ est. i. si noia trãsposita diuersificãt enũtiationẽ: eiusdez affirma-
Tex.12. tionis erũt due negationes. Sed õñsũ est in p̃mo libro. q̃ vna tm̃ est negatio vni⁹ affirmationis. g̃ a destructione 9ñtis ad destructionẽ añtis trãsposita noia nõ variãt enũtiationẽ. Ad p̃bationis aũt 9ñtie claritatẽ. formet' figura. vbi ex vno latere locent' ambe suprapositte affirmationes trãspositis noibus. ⁊ ex altero 9ponant' due negatiue siles illis: quo ad terminos ⁊ cor̃ positiones. Deide aliq̃ñtulo iteriecto spatio sub affirmatiuis ponať affirmatio infiniti subiecti. ⁊ sub negatiuis illi⁹ negatio: ⁊ noteť 9dictio iter p̃mã affirmationẽ. ⁊ duas negationes p̃mas. ⁊ inter secũdã affirmationẽ. ⁊ oẽs tres negationes: ita tñ q̃ inter ipsas ⁊ infimã negationẽ noteť 9dictio nõ vera: sed imaginaria. Noteť quoq3 9tradictio inter tertiã affirmationẽ: ⁊ tertiã negationẽ inter se: hoc modo.

Est nõ hõ albus) 9dictorie (nõ est nõ hõ alb⁹.

℃ His ita dispositis. p̃bat tertiã Ar̃les sic. Illi⁹ affirmationis est alb⁹ hõ. negatio est. nõ est alb⁹ hõ. illi⁹ aũt 2e affirmatiõis q̃ est: est hõ alb⁹: si ista affirmatio nõ est eadẽ illi supradicte affirmatiõ i.s. est alb⁹ hõ p̃p nolũ trãspositione: nega⁹ erit altera istar̃. s. aut nõ est nõ hõ alb⁹: aut nõ est hõ alb⁹. Sz vtraq3 hz affirmationẽ oppositã alia ab illa assignata. s. ẽ hõ alb⁹. Nã altera q̃dẽ dictar̃ negationũ. s. nõ est nõ hõ alb⁹. negatio est illius que dicit: est nõ hõ alb⁹. alia ṽo. s. nõ est hõ alb⁹. negatio est ei⁹ affirmationis que dicit. est alb⁹ hõ: que fuit p⁹ affirmatio. g̃ q̃cũq3 dictar̃ negationũ asserať 9dictoria illi medie. Seqť q̃ sint due vni⁹. i. q̃ vni⁹ negatiõis sint due affirmatiões. ⁊ q̃ vni⁹ affirmatiõis sint due negationes: q̃ est ĩpoĩe. Et h̃: vt dcm̃ est. seqť stãte hypothesi erronea: q̃ ille affirmatiões sint p̃p nolũ trãspositionẽ diuerse. Aduerte h̃ p̃ q̃ Ar̃les p̃ illas duas negationes nõ est nõ hõ alb⁹. ⁊ nõ est hõ alb⁹: sub disiũctiõe sumptas ad intermediã negationẽ silis affirmationis. est hõ alb⁹. ceteras ĩtellexit q̃si diceret: aut negatio talis affirmatiõis acceptabiť illa que est vere ei⁹ negatio: aut q̃cũq3 extranea negatio poneť. ⁊ quolibet dicať: sp̃ stãte hypothesi seqť vni⁹ affirmationis esse plures negatiões: vnã vere: que est 9dictoria sue cõparis sicut noia trãsposita. ⁊ alterã quã tu vt distictã acceptas. vl' falso imaginaris. ⁊ eẽ multar̃ affirmationũ eẽ vnicã negationẽ: vt p̃z in apposita figura. Ex q̃cũq3.n. illar̃ q̃tuor ĩcipias. duas sibi oppositas aspicis. Vñ notãter 9cludit ĩdeterminate: q̃re erũt due vni⁹. Nota 2o q̃ Ar̃les cõtempsit p̃bare q̃ 9dictoria p̃e affirmatiõis sit 9dictoria 2e. ⁊ silr̃ q̃ 9dictoria 2e affirmatiõis sit 9dictoria p̃e. Hoc eni accepit tãq̃ p̃ se notũ: ex eo q̃ nõ p̃nt simul eẽ ṽe: neq3 simul false. vt mãifeste p̃z p̃posito sibi termino singulari. Nõ stãt.n. simul aliq̃ mõ iste due. sor. ẽ alb⁹ hõ. sor. nõ est hõ alb⁹.

alib⁹. Nec turberi q eas nō singulares ppoſuit. Nouerat (Lec.ii.) eni ſupra dcm eē in p̄ q̄ affirmatio ⁊ nega⁹ ſint ɔ̄dictorie ⁊ que nō. ⁊ ideo nō fuit ſollicitus de exemploꝝ claritate. Liquet ergo ex eo q negationes affirmationū de noib⁹ trāſpoſitis nō ſunt diuerſe: q nec ipſe affirmationes ſunt (Dubium) diuerſe. ⁊ ſic noīa ⁊ v̄ba trāſpoſita idē ſignificant. Occurrit aūt dubiū circa hoc: q2 nō videt̄ veꝝ. q noib⁹ trāſpoſitis eadē ſit affirmatio. Nō .n. valet. oīs hō eſt aīal. g̃ oē aīal eſt hō. Silr tranſpoſito v̄bo nō valet. Hō eſt aīal rōnale. g̃ hō aīal rōnale eſt de 2° adiacente ⁊c̃. L3 enī3 negatio cōmittat̄. tñ nō ſequit̄ prima. (Rñsio) Ad hoc eſt dōm q ſicut in reb⁹ nālibus eſt duplex trāſmutatio. ſ. localis. ſ. de loco ad locū. ⁊ formalis de forma ad formā: ita in enūtiationib⁹ eſt duplex trāſmutatio ſitualis. ſ. qñ terminus p̄poſitus poſtponit̄. ⁊ ecōuerſo. ⁊ formalis qñ terminus q erat p̄dicatū efficit̄ ſubiectū. ⁊ ecōuerſo: vel quomodolibet ſimplr ⁊c̃. ⁊ ſicut qñq3 fit in nālibus trāſmutatio pure localis. puta qñ res tranſfert̄ de loco ad locum. nulla alia variatione facta. qñq3 aūt fit tranſmutatio ſm locū: nō pura: ſed cū variatione formali. ſicut qñ tranſit de loco frigido ad locū calidū. ita in enūtiationibus qñq3 fit trāſmutatio pure ſitualis. qñ. ſ. nomē vel verbū ſolo ſitu vocali variat̄. qñq3 aūt fit trāſmutatio ſitualis ⁊ formalis ſil̄. ſicut cōtingit cū predicatū fit ſubiectū. vel cū v̄bū 3ᵐ adiacens fit 2ᵐ ⁊c̃. Et qm̄ hic intendit Ariſtoteles de tranſmutatione noium ⁊ verboꝝ pure ſituali. vt tranſpoſitionis vocabulū preſefert. iō dixit q tranſpoſita noīa ⁊ verba idē ſignificant. inſinuare volens: q ſi nihil aliud p̄ter tranſpoſitionē noīs vel verbi accidat in enunciatione. eadē manet oratio ⁊c̃. Vñ p3 reſponſio ad inſtantias. Manifeſtū eſt nāq3 q in vtraq3 nō ſola tranſpoſitio fit. ſed trāſmutatio de ſubo in p̄dicatū. vel de 3° adiacēte in 2ᵐ. Et p̄ h̄ p3 rñſio ad ſilia ⁊c̃. LEC. V.

¶ Unum autē de multis aut multa de vno: aut affirmare aut negare: niſi ſit vnū quippiā id qđ ex pluribus illis ſignificatur: nō eſt affirmatio neq3 negatio vna. Atq3 vnū dico nō ſi nomen vnum ſit poſitū: non ſit aūt quid vnum ex illis: velut homo eſt forſitan ⁊ animal ⁊ bipes ⁊ mite: atq3 ex his etiam ſit vnum quiddam: ex albo v̄o ⁊ hoīe ⁊ ambulante nō ſit vnū: vt p3. Quare neq3 ſi vnū quippiā: de hiſce q̄ſpiā affirmauerit: vna erit affirmatio: ſed vox quidem vna: plures aūt affirmationes. Neq3 rurſus ecōtra de vno dixerit hoc: ſed ſimiliter multe.

(Cōmen. 2) At v̄o vnu3 de pluribus vel plura de vno affirmare vel negare: ſi nō ē vnū de plurib⁹: nō eſt affirmatio vel negatio vna. Dico aūt vnū: nō ſi vnum nomen poſitū ſit. nō ſit tñ vnū ex illis: vt hō eſt forſan aīal ⁊ māſuetū ⁊ bipes. ſed ex his vnū ſit. ex albo aūt ⁊ hoīe ⁊ āmbulāte nō eſt vnū. q̄re nec ſit vnū aliqđ de his: nec ſi de his affirmet aliqs: erit affirmatio vna: ſ3 vox qdē vna. affirmationes v̄o multe: nec ſi de vno iſta: ſ3 ſilr plures.

Poſtq̄ Ariſtoteles determinauit diuerſitatē enunciationis vnius prouenientē ex additione negationis infinitantis. hic intēdit determinare quid accidat enunciationi ex hoc q additur aliquid ſubiecto vel predicato tollens eius vnitatem. Et circa hoc duo facit: q2 p̄mo determinat diuerſitatē eaꝝ. Scđo cōſequentias eaꝝ. ibi. [Quando v̄o hec quidē.] Circa p̄ᵐ duo facit. Primo ponit earum diuerſitatē. Scđo p̄bat oēs enunciationes eſſe plures. ibi. [Si g̃ dialectica.] Dicit ergo quo ad p̄ᵐ reſumendo qđ in p̄mo (Lec.6ª.) dictū fuerat: q affirmare vel negare vnū de plurib⁹ vel plura de vno. ſi ex illis plurib⁹ nō fit vnū: nō eſt enuntiatio vna affirmatiua vel negatiua. Et declarando quō intelligat̄ vnū debere eſſe ſubiectū aut predicatu3 ſubdit. qđ vnū dico. nō ſi vnū īpoſitū ſit. i. ex vnitate noīs. ſed ex vnitate ſignificati. Cū .n. plura cōueniunt in vno nō eſt. ita q ex eis nō fiat vnū illius noīs ſignificatū. Tunc ſolutio vocis vnitas eſt. Cū aūt vnū nomen plurib⁹ impoſitū eſt. ſiue partibus ſubiectiuis: ſiue integralib⁹. vt eadē ſignificatione concludat: tūc ⁊ vocis ⁊ ſignificati vnitas eſt. ⁊ enuntiationis vnitas nō impedit̄. Scđm qđ ſubiungit [vt hō eſt fortaſſe aīal ⁊ manſuetū ⁊ bipes] obſcuritate nō caret. Poteſt eni3 intelligi vt ſit exēplū ab oppoſito quaſi diceret. Unū dico non ex vnitate noīs impoſiti plurib⁹: ex qb⁹ nō fit tale vnū: queadmodū hō eſt vnu3 qđdā ex aīali ⁊ manſueto ⁊ bipede partibus ſue diffōnis. Et ne quis crederet q he eſſent de diffōnis hoīs ptes interpoſuit fortaſſe ⁊c̃. Porphyrius aūt Boetio referente (Porphyrius.) ⁊ approbante. ſeparat has textus particulas dicēs. q Ariſtoteles huiuſq3 declarauit enuntiationē illā eſſe plures (Boetius.) in qua plura ſubijcerent̄ vni: vel de vno predicarent̄ plura: ex quibus nō fit vnū. In iſtis aūt verbis. vt hō eſt fortaſſe ⁊c̃. intendit declarare enuntiationē aliquā eſſe plures. in qua plura ex qbus fit vnum ſubijciant̄ vel p̄dicantur. Sicut cum dr̄: homo eſt aīal ⁊ manſuetū ⁊ bipes. copula interiecta: vel mora. vt oratores faciunt. Iō autē addidiſſe aūt fortaſſe: vt inſinuaret hoc ɔtingere poſſe: neceſſariū aūt nō eſſe. Poſſumus in eandem Porphyrij Boetij: ⁊ Alberti ſniam incidentes ſubtilius textū introducere: vt q̄tuor hic faciat. Et p̄mo qdē3 reſumit que ſit (Albertus) enuntiatio in cōmuni. dicens [Enuntiatio plures eſt: in qua vnū de pluribus: vel plura de vno enuntiant̄. Si tñ ex illis pluribus nō fit vnū] in p̄mo dictum ⁊ expoſitum (Lec.4ª.) fuit. Deinde dilucidat illū terminū de vno: ſiue vnū. dicens [Dico aūt vnū] .i. vnū nomen voco. nō pp̄ter vnitatem vocis: ſed ſignificationis: vt ſupra dictū eſt. Deinde 3° diuidendo declarat: ⁊ declarando diuidit quot modis contingit vnū nomen imponi pluribus ex qbus non fit vnum: vt ex hoc diuerſitatē enūtiationis multiplicis inſinuet. Et ponit duos modos quoꝝ prior eſt. qñ vnum nomen imponit̄ pluribus ex qbus fit vnum: non tamen inq̄tū ex eis fit vnum. Tunc .n. l3 materialiter ⁊ p̄ accidens loquendo nomen imponat̄ pluribus ex quibus fit vnū: formaliter tamen ⁊ per ſe loquendo. nomen vnum imponit̄ pluribus. ex quibus nō fit vnu3: q2 imponit̄ eis nō inq̄tū ex eis eſt vnū. vt fortaſſe eſt hoc nomen. hō impoſitū ad ſignificandu3 animal ⁊ manſuetum ⁊ bipes. i. partes ſue diffōnis: non inq̄tum adunant̄ in vnam hoīs naturā per modu3 actus ⁊ potentie: ſed vt diſtincte ſint inter ſe actualitates. Et inſinuauit q accipit ptes diffinitionis vt diſtinctas per illā coniunctionē. ⁊ p̄ illud quoq3 aduerſatiue additū. [ſed ex his vnū fit] quaſi diceret: cū h̄ tñ ſtat q ex eis vnū fit. Addidit aūt [fortaſſe] q2 h̄ nomen hō: nō ē īpoſitū ad ſignificādū ptes ſui diffinitiuas: vt diſtincte ſunt. Sed ſi impoſitu3 eſſet aut imponeret̄. eſſet vnū nomē plurib⁹ impoſitū ex qbus nō fit vnū. Et q2 idē iudiciū eſt de tali noīe. ⁊ illis plurib⁹: iō ſimilr ille plures ptes diffinitiue poſſunt duplr accipi. Uno mō p̄ modū actualis ⁊ poſſibilis: ⁊ ſic vnū faciūt: ⁊ ſic forma-

¶ Respõdet quarte qõni. an s. iter enũtiationes de subiecto ifinito sit aliq̃ ꝯtra. Oritur aũt dubitatio hec. ex eo ꝙ supius est iter eas ad se inicẽ assignata ꝯtria. Dicit ergo ꝙ etiam iter istas est ꝯtria. Nã vlis affirmatiua de subiecto ⁊ ꝑdicato ifinitis. ⁊ vlis negatiua de subiecto ifinito. ꝑdicato vo finito equollẽt. Ista nãq3: ois nõ hõ est nõ iustus. idẽ signat illi. nullus nõ hõ est iustus. Idẽ aũt est iudiciũ de ꝑticularibus idefinitis. ⁊ singularibꝰ sitibꝰ supradictis. Cuiuscũq3 eni q̃titatis sint: semꝑ affirmatiua de vtroq3 extremo ifinita: ⁊ negatiua subiti q̃dẽ ifiniti. ꝑdicati aũt finiti equollent: vt facile potes exẽplis videre. Vñ Arꝭ. vles exprimens ceteras ex illis itelligi voluit. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ At eni noĩa ⁊ verba trãsposita idẽ significãt: veluti albus homo est. homo albus est.

¶ Transposita vo noĩa vel verba idem significant. vt est albus homo. ⁊ est homo albus.

¶ Soluit sextã dubitationẽ. an ꝓꝑ noĩu3 vl vboꝝ trãspositionẽ varieꝛ enũtiationis significatio. Oritur aũt hec qõ ex eo ꝙ docuit trãspositionẽ negationis variare enũtiationis significationẽ. Aliud. n. dixit signãre. ois hõ nõ est iustus. ⁊ aliud: nõ ois hõ est iustus. Ex h inq̃ dubitaꝛ. an silr ꝯtigat circa noĩu3 trãspositionẽ ꝙ ipa trãsposita enũtiationẽ varieꝛ: sicut negatio trãsposita. Et circa h duo facit. Pmo ponit solutionez dicẽs ꝙ trãsposita noĩa ⁊ vba. idẽ significãt. vbi gr̃a. Idẽ signãt est albꝰ hõ. ⁊ est hõ albus. vbi est trãspositio noĩu3. Silr trãsposita vba idez significãt. vt est albꝰ hõ: ⁊ hõ albꝰ est. ¶ Deinde cũ dicit.

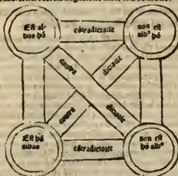
¶ Nã si ita nõ sit eiusdem affirmationis plures erũt negationes. At demõstrãdũ est: vnã oppositã esse vni. Huius. n. albus hõ est: negatio est: negatio est: albꝰ hõ nõ est. Huiꝰ aũt hõ albꝰ est: si nõ est idẽ qõ ista: albꝰ hõ ẽ: aut hec erit negatio: nõ hõ albꝰ nõ est: aut ista: hõ albꝰ nõ ẽ. At altera q̃dẽ negatio huiꝰ est: nõ hõ albꝰ ẽ: altera vo negatio huiꝰ albꝰ hõ est. Quare affirmatiõis vniꝰ due erũt negatiões. Pz igiꝛ eãdẽ affirmationẽ fieri negationẽue: si noĩs positio vbiq3 muteꝛ.

¶ Nã si hõ nõ est: eiusdẽ multe erũt negatiões. sed oñsu3 est: q2 vna vniꝰ est. Eiꝰ. n. que est: est albꝰ hõ. negatio est: nõ est albꝰ hõ. eiꝰ vo que est: est hõ albus. si nõ eadem est. ei que est: est albus homo. erit negatio: vel ea que est: non est albus nõ homo: vel ea que est. nõ est albus hõ. Sed altera q̃dẽ est negatio eius que est: est nõ hõ albꝰ. alia vo eius que est: est hõ albꝰ. quare erũt due vnius. Qm̃ igiꝛ trãsposito noĩe vel vbo: eadez fit affirmatio vel negatio: manifestum est.

¶ Probat ꝑdictã solutionẽ ex numero negationũ ꝯdictoriaꝝ ducẽdo ad impossibile: tali rõne. Si hoc nõ est. i. si noĩa trãsposita diuersificãt enũtiationẽ: eiusdez affirma-

Tex. 11. tionis erũt due negationes. Sed oñsu3 est in ꝑmo libro. ꝙ vna tm̃ est negatio vniꝰ affirmationis. ergo a destructione ꝯñtis ad destructionẽ añtis trãsposita noĩa nõ variãt enũtiationẽ. Ad ꝓbationis aũt ꝯñtie claritatẽ. formeꝛ figura. vbi ex vno latere loceꝛ ambe suprapposite affirmationes trãspositis noĩbus. ⁊ ex altero ꝯponanꝛ due negatiue sibi illis: quo ad terminos ⁊ coꝝ positiones. Deinde aliquãtulo iteriecto spatio sub affirmatiuis ponaꝛ affirmatio infiniti subiecti. ⁊ sub negatiuis illiꝰ negatio: ⁊ noteꝛ

ꝯdictio iter ꝑmã affirmationẽ. ⁊ duas negationes ꝑmas. ⁊ inter secũdã affirmationẽ. ⁊ oẽs tres negationes: ita tm̃ ꝙ inter ipsas ⁊ infimã negationẽ noteꝛ ꝯdictio nõ vera: sed imaginaria. Noteꝛ quoq3 ꝯtradictio inter tertiã affirmationẽ: ⁊ tertiã negationẽ inter se: hoc modo.

Est nõ hõ albus) ꝯdictorie (nõ est nõ hõ albꝰ.

¶ His ita dispositis. ꝓbat tertiã Arꝭ sic. Illiꝰ affirmationis est albꝰ hõ. negatio est. nõ est albꝰ hõ. illiꝰ sũt 2ᵉ affirmatiõis q̃ est: est hõ albꝰ: si ista affirmatio nõ est eadẽ illi supradicte affirmatiõi. s. est albꝰ hõ ꝓꝑ noĩu3 trãspositionẽ: negaꝰ erit altera istaꝝ. s. aut nõ est nõ hõ albꝰ: aut nõ est hõ albꝰ. Sz vtraq3 hz affirmationẽ oppositã alia ab illa assignata. s. ẽ hõ albꝰ. Nã altera q̃dẽ dictaꝝ negationũ. s. nõ est nõ hõ albꝰ. negatio est illius que dicit: est nõ hõ albꝰ. alia vo. s. nõ est hõ albꝰ. negatio est eiꝰ affirmationis que dicit. est albꝰ hõ: que fuit pª affirmatio. ergo q̃cũq3 dictaꝝ negationũ asseraꝛ ꝯdictoris illi medie. Seqꝛ ꝙ sint due vniꝰ. i. ꝙ vniꝰ negatiõis sint due affirmatiões. ⁊ ꝙ vniꝰ affirmatiõis sint due negationes: qõ est ipole. Et h: vt verũ est. seqꝛ stãte hypothesi erronea: ꝙ ille affirmatiões sint ꝓꝑ noĩu3 trãspositionẽ diuerse. Aduerte h ꝑ ꝙ Arꝭ ꝑ illas duas negationes nõ est nõ hõ albꝰ. ⁊ nõ est hõ albꝰ: sub disiũctiõe sumptas ad inueniẽdã negationẽ illiꝰ affirmationis. est hõ albꝰ. ceteras itellexit q̃si diceret: aut negatio talis affirmatiõis acceptabiꝛ illa que est vere eiꝰ negatio: aut q̃cũq3 extranea negatio poneꝛ. ⁊ quolibet dicaꝛ: sꝫ stãte hypothesi seqꝛ vniꝰ affirmationis esse plures negatiões: vnã vere: que est ꝯdictoria sue cõparibili noĩa trãsposita. ⁊ alteram quã tm̃ vt diximus acceptas. vl falso imaginaris. ⁊ eẽ multaꝝ affirmationũ eẽ vnicã negationẽ: vt pz in apposita figura. Ex q̃cũq3. n. illaꝝ q̃tuor iciplas. duas sibi oppositas aspicis. Vñ notãter ꝯcludit ideterminate: q̃re erũt due vniꝰ. Nota 2º ꝙ Arꝭ cõtempsit ꝓbare ꝙ ꝯdictoria pᵉ affirmatiõis sit ꝯdictoria 2ᵉ. ⁊ silr ꝙ ꝯdictoria 2ᵉ affirmatiõis sit ꝯdictoris pᵉ. Hoc eni accepit tãq̃ ꝑ se notũ: ex eo ꝙ nõ prit sil eẽ vẽ neq3 simul false. vt mãifeste pz ꝓposito sibi termino singulari. Nõ stãt. n. sil aliq̃ mõ iste due. sor. ẽ albꝰ hõ. sor. nõ est hõ albꝰ.

alib⁹. Nec turberi ꝙ eas nō singulares ꝓposuit. Nouerat Lec.ii. eni supra dc̄m eē in ꝑ ꝗ affirmatio ꝛ nega⁹ sint ꝯdictorie ꝛ que nō. ꝛ ideo nō fuit sollicitus de exemploꝝ claritate. Liquet ergo ex eo ꝙ negationes affirmationū de noib⁹ trāspositis nō sunt diuerse: ꝙ nec ipse affirmationes sunt Dubium diuerse. ꝛ sic noia ꝛ ṽba trāsposita idē significant. Occurrit aūt dubiū circa hoc: qꝛ nō videẗ veꝝ ꝙ noib⁹ trāspositis eadē sit affirmatio. Nō .n. valet. oīs hō est aīal. ġ oē aīal est hō. Siłr transposito ṽbo nō valet. Hō est aīal rōnale. ġ hō aīal rōnale est de 2° adiacente ꝛc̄. Lꝫ eniꝫ ne Rñsio gatio cōmitteẗ. tñ nō sequiẗ prima. Ad hoc est dōm ꝙ sicut in reb⁹ nālibus est duplex trāsmutatio. s. localis. s. de loco ad locū. ꝛ formalis de forma ad formā: ita in enūtiationib⁹ est duplex trāsmutatio situalis. s. qñ terminus ꝑpositus postponiẗ. ꝛ ecōuerso. ꝛ formalis qñ terminus qui erat ꝑdicatū efficiẗ subiectū. ꝛ ecōuerso: vel quomodolibet simplr̄ ꝛc̄. ꝛ sicut qñqꝫ fit in nālibus trāsmutatio pure localis. puta qñ res transferẗ de loco ad locum. nulla alia variatione facta. qñqꝫ aūt fit transmutatio ꝑm locū: nō pura: sed cū variatione formali. sicut qñ transit de loco frigido ad locū calidū. ita in enūtiationibus qñqꝫ fit trāsmutatio pure situalis. qñ. s. nomē vel verbū solo situ vocali variaẗ. qñqꝫ aūt fit trāsmutatio situalis ꝛ formalis siṁl. sicut cōtingit cū predicatū fit subiectū. vel cū ṽbū 3ᵐ adiacens fit 2ᵐ ꝛc̄. Et qm̄ hic intendit Aristoteles de transmutatione noium ꝛ verboꝝ pure situali. vt transpositionis vocabulū preseferet. iō dixit ꝙ transposita noia ꝛ verba idē significant. insinuare volens: ꝙ si nihil aliud ꝑter transpositionē nois vel verbi accidat in enuntiatione. eadē manet oratio ꝛc̄. Unā pꝫ responsio ad instantias. Manifestū est nāqꝫ ꝙ in vtraqꝫ nō sola transpositio fit. sed trāsmutatio de subo in ꝑdicatū. vel de 3° adiacēte in 2ᵐ. Et ꝑ h̄ pꝫ rñsio ad illa ꝛc̄.

LEC. V.

Unum autē de multis aut multa de vno: aut affirmare aut negare: nisi sit vnū quippiā id qḋ ex pluribus illis significatur: nō est affirmatio neqꝫ negatio vna. Atqꝫ vnū dico nō si nomen vnum sit positū: non fit aūt quid vnum ex illis: velut homo est forsitan ꝛ animal ꝛ bipes ꝛ mitte: atqꝫ ex his etiam fit vnum quiddam: ex albo ṽo ꝛ hoīe ꝛ ambulante nō fit vnū: vt pꝫ. Quare neqꝫ si vnū quippiā: de hisce qsp̄iā affirmauerit: vna erit affirmatio: sed vox quidem vna: plures aūt affirmationes. Neqꝫ rursus ecōtra de vno dixerit hoc; sed similiter multe.

Cōmen. 2 AT ṽo vnū de pluribus vel plura de vno affirmare vel negare: si nō ē vnū de plurib⁹: nō est affirmatio vel negatio vna. Dico aūt vnū: nō si vnum nomen positū sit. nō fit tñ vnū ex illis: vt hō est fortasse aīal ꝛ māsuetū ꝛ bipes. sed ex his vnū fit. ex albo aūt ꝛ hoīe ꝛ ābulāte nō est vnū. q̄re nec fit vnū aliqḋ de his: nec si de his affirmet aliqs: erit affirmatio vna: sꝫ vox qdē vna. affirmationes ṽo multe: nec si de vno ista: sꝫ siłr plures.

Postq̃ Aristoteles determinauit diuersitatez enuntiationis vnius prouenientē ex additione negationis infinitantis. hic intēdit determinare quid accidat enuntiationi ex hoc ꝙ additur aliquid subiecto vel predicato tollens eius vnitatem. Et circa hoc duo facit: qꝛ ꝑmo determinat diuersitatē eaꝝ. Scḋo cōsequentias eaꝝ. ibi Quando ṽo hec quidē. Circa ꝑᵐ duo facit. Primo ponit earum diuersitatē. Scḋo ꝓbat oēs enuntiationes esse plures. ibi Si ġ dialectica. Dicit ergo quo ad ꝑᵐ resumendo qḋ in ꝑmo Lec.4ª. dictū fuerat: ꝙ affirmare vel negare vnū de plurib⁹ vel plura de vno. si ex illis plurib⁹ nō fit vnū: nō est enuntiatio vna affirmatiua vel negatiua. Et declarando quō intelligaẗ vnū debere esse subiectū aut predicatuꝫ subdit. qḋ vnū dico. nō si vnū īpositū sit. i. ex vnitate nois. sed ex vnitate significati. Cū .n. plura cōueniunt in vno nō est. ita ꝙ ex eis nō fiat vnū illius nois significatū. Tunc solutio vocis vnitas est. Cū aūt vnū nomen plurib⁹ impositū est. siue partibus subiectiuis: siue integralib⁹. vt eadē significatione concludat: tūc ꝛ vocis ꝛ significati vnitas est. ꝛ enuntiationis vnitas nō impediẗ. Scḋm qḋ subiungit vt hō est fortasse aīal ꝛ mansuetū ꝛ bipes obscuritate nō caret. Potest eniꝫ intelligi vt sit exēplū ab opposito quasi diceret. Unū dico non ex vnitate nois impositi plurib⁹: ex qb⁹ nō fit tale vnū: quēadmodū. hō est vnuꝫ qḋdā ex aīali ꝛ mansueto ꝛ bipede partibus sue diffōnis. Et ne quis crederet ꝙ he essent de diffōnis hoīs ꝑtes interposuit fortasse ꝛc̄. Porphyrius aūt Boetio referente Porphyrius. ꝛ approbante. separat has textus particulas dicēs. ꝙ Aristoteles hucusqꝫ declarauit enuntiationē illā esse plures Boetius. in qua plura subycerenẗ vni: vel de vno predicarenẗ plura: ex quibus nō fit vnū. In istis aūt verbis. vt hō est fortasse ꝛc̄. intendit declarare enuntiationē aliquā esse plures. in qua plura ex qbus fit vnum subyciunẗ vel ꝑdicantur. Sicut cum dr̄: homo est aīal ꝛ mansuetū ꝛ bipes. copula interiecta: vel mora. vt oratores faciunt. Iō autē addidisse aiūt fortasse: vt insinuaret hoc ꝯtingere posse: necessariū aūt nō esse. Possumus in eandem Porphyrij Boetij: ꝛ Alberti sniam incidentes subtilius textū intro Albertus ducere: vt q̄tuor hic faciat. Et ꝑmo qdeꝫ resumit que sit enuntiatio in cōmuni. dicens Enuntiatio plures est: in qua vnū de pluribus: vel plura de vno enuntianẗ. Si tñ ex illis pluribus nō fit vnū in ꝑmo dictum ꝛ expositum Lec.4°. fuit. Deinde dilucidat illū terminū de vno: siue vnū. dicens Dico aūt vnū i. vnū nomen voco. nō ꝓpter vnitatem vocis: sed significationis: vt supra dictū est. Deinde 3° diuidendo declarat: ꝛ declarando diuidit quot modis contingit vnū nomen imponi pluribus ex qbus non fit vnum: vt ex hoc diuersitatē enūtiationis multiplicis insinuet. Et ponit duos modos quoꝝ prior est. qñ vnum nomen imponiẗ pluribus ex qbus fit vnum: non tamen inq̄ꝫtū ex eis fit vnum. Tunc .n. iꝫ materialiter ꝛ ꝑ accidens loquendo nomen imponaẗ pluribus ex quibus fit vnū; formaliter tamen ꝛ per se loquendo. nomen vnum imponiẗ pluribus. ex quibus nō fit vnuꝫ: qꝛ imponiẗ eis nō inq̄ꝫtū ex eis est vnū. vt fortasse est hoc nomen. hō impositū ad significanduꝫ animal ꝛ mansuetum ꝛ bipes. i. partes sue diffōnis: non inq̄ꝫtum adunanẗ in vnam hoīs naturā per moduꝫ actus ꝛ potentie: sed vt distincte sunt inter se actualitates. Et insinuauit ꝙ accipit ꝑtes diffinitionis vt distinctas per illā coniunctionē. ꝛ ꝑ illud quoqꝫ aduersatiue additū. sed ex his vnū fit quasi diceret: cū h̄ tñ stat ꝙ ex eis vnū fit. Addidit aūt fortasse qꝛ h̄ nomen hō: nō ē īpositū ad significādū ꝑtes sui diffinitiuas: vt distincte sunt. Sed si impositūꝫ esset aut imponereẗ. esset vnū nomē plurib⁹ impositū ex qbus nō fit vnū. Et qꝛ idē iudiciū est de tali noie. ꝛ illis plurib⁹: iō similr̄ ille plures ꝑtes diffinitiue possunt duplr̄ accipi. Uno mō ꝑ modū actualis ꝛ possibilis: ꝛ sic vnū faciūt: ꝛ sic forma-

liter loquēdo vocanť plura: ex qbꝰ fit vnū. ⁊ ꝓnuntiāde sunt cōtinuata orone. ⁊ faciunt enūtiationē vnā dicēdo. aial rōnale mortale: currit. Est.n. ista vna. sicut ⁊ ista: hō currit. Alio mō accipiunť ṗdicte diuisonis ptes vt distincte sunt inter se actualitates. ⁊ sic nō faciūt vnū. Ex duo-
T.c.49. bus.n. actibꝰ vt sic. nō fit vnū. vt dr 7º metaphysice. ⁊ sic faciunt enūtiationē plures ⁊ ꝓnuntiande sunt vel cum pausa: vel cōiunctione iterposita dicēdo. hō est aial. ⁊ mā suetū. ⁊ bipes: siue hō est aial: mansuetū: bipes: rhetorico more. Quelibet.n. istarū est enūtiatio multiplex. Et sitr ista. Sortes est hō: si hō est ipositum ad illa. vt distincte actualitates sunt. significādū. Scd̄s aūt modus quo vnū nomē ipositū est pluribꝰ ex qbus nō fit vnū. subiungitur cū dicit [Ex albo aūt ⁊ hoīe ⁊ ambulante ⁊c.] Alio mō ħ fit qn̄ vnū nomē iponiť pluribꝰ ex qbꝰ nō pōt fieri vnuz. qualia sunt: hō: albū: ⁊ ambulās. Cū eniz ex his nullo mō possit fieri aliqua vna nā. sicut poterat fieri ex ptibꝰ diffinitiuis: clare liquet ꝙ nomē aliqđ si eis imponereť: esset
Lec.12. nomē nō vnū significans: vt in pmo dictū fuit de hoc nomine tunica iposita hoī ⁊ equo. Habemꝰ ergo enūtiationis pluris: seu multiplicis duos modos: quoꝝ qꝛ vterqꝫ fit dupl'r: efficiunť quatuor modi. Primus est. qn̄ subycitur vel predicať vnū nomen ipositū pluribus ex qbꝰ fit vnū: nō inq̄tū sunt vnū. Scd̄s est qn̄ ipsa plura ex qbus fit vnū inq̄tū sunt distincte actualitates subyciunť vel ṗdicanť. Tertius est qn̄ ibi est vnū nomē impositū pluribus ex qbꝰ nō fit vnū. Quartus est qn̄ ista plura ex qbꝰ nō fit vnū subyciunť vel ṗdicanť. Et notato ꝙ cū enuntiatio ẜm mēbra diuisionis illius qua diuisa est in vnam ⁊ plures quadrupliciter variari possit. s. cū vnuz de vno ṗdicať: vel vnū de pluribꝰ: vel plura de vno: vel plura de pluribus: postremū sub silentio pteriuit: qꝛ vel eius plu-
Albertus ralitas de se clara est: vel qꝛ vt inquit Albertus: nō intendebať nisi de enuntiatiōe: q̄ aliquo mō vna est: tractare ⁊c. Demū ɔcludit totā sniam dicēs [Quare nec si aliquis affirmet vnū de his pluribꝰ. erit affirmatio vna ẜm rez. sed vocal'r qdē erit vna: significatiue aūt nō vna sed multe fient affirmationes. Nec si ecōuerso de vno ista plura affirmabunť: fiet affirmatio vna. Ista nāqꝫ hō est albus: ambulans: ⁊ musicus importat tres affirmationes. s. hō est albus: ⁊ est ambulans. ⁊ est musicus. vt pꝫ ex illius cōtradictione. Triplex.n. negatio illi opponiť correspōdēs triplici affirmationi posite ⁊c. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Or si differendi interrogatio: responsionis est postulatio vel ꝓpositionis vel ɔtradictionis alterius partis. propositio vō ɔtradictionis vniꝰ est pars: non erit ad hoc vna ꝓfecto responsio. Neqꝫ.n. est ipsa iterrogatio vna: ⁊ si est ēt vā.

¶ Si ḡ dialectica interrogatio rn̄sionis est petitio: vel ꝓpositionis: vel alterius partis ɔtradictionis. ꝓpositio vō vnius ɔtradictiōis est: huiusmodi interrogationi nō erit vna respōsio ad hoc: neqꝫ vna interrogatio: nec si sit vā.

¶ Probat a posteriori supradictas enūtiationes esse plures. Circa qđ duo facit. Primo ponit rōnē ipsam ad hoc ꝓbandū p modū ɔn̄tie. Deinde ꝓbat antecedens dicte ɔn̄tie. ibi [Dictū est aūt de his.] Quo ad pᵐ talē rōnē inducit. Si iterrogatio dialectica est petitio rn̄sionis q̄ sit ꝓpositio vel altera pars ɔdictionis: nulli enūtiationū supradictarū iterrogatiue formate erit rn̄sio vna. ergo nec ipsa interrogatio est vna. sꝫ plures. Huius rōnis pmo ponit antecedens. [Si ḡ.] Ad huius intelligendos terminos nota ꝙ idē sonant enūtiatio: interrogatio: ⁊ rn̄sio: Cū.n. dr celū est animatū inq̄tū enūtiat ṗdicatū de subiecto: enuntiatio vocať. inq̄tū aūt querēdo ꝓponiť iterrogatio: vt vō quesito reddiť: rn̄sio: appellať. Idē ḡ erit ꝓbare nō esse rn̄sionē vnā: ⁊ interrogationē nō eē vnā: ⁊ enūtiationē nō esse vnā. Aduerte 2º interrogationē eē duplicē. Quedā.n. est vtrā ptē cōtradictionis eligendam ꝓponens. ⁊ hec vocať dialectica: qꝛ dialecticus hꝫ viam ex ꝓbabilibus ad vtrāqꝫ ɔdictiōis ptē ꝓbandā. Altera vō determinatā ad vnū rn̄sionē expoptat. ⁊ hec est iterrogatio demr̄atiua: eo ꝙ demr̄ator in vnū determinate tēdit ⁊c. Cōsidera vlterius ꝙ iterrogationi dialectice dupliciter rn̄deri pōt. Uno mō ɔsentiendo iterrogationi: siue affirmatiue: siue negatiue. Ut si qs petat celū est aiatuz. ⁊ respondeať est. vel deꝰ nō moueť. ⁊ rn̄deať. nō. talis responsio vocať ꝓpositio. Alio mō pōt rn̄deri interimendo: vt si qs petat celū est aiatū: ⁊ rn̄deať. nō. vel deus nō mouetur: ⁊ rn̄deať mouet. Talis rn̄sio vocať ɔdictiōis altera pars. eo ꝙ affirmationi negatio reddiť: ⁊ negationi affirmatio ⁊c. Interrogatio ergo dialectica est petitio annuētis rn̄sionis q̄ est ꝓpositio: vel ɔdicētis q̄ est altera pars
ɔdictionis ẜm supradictā Boetij expositionē ⁊c. ¶ De- Boetius
inde subdit ꝓbationē ɔn̄tie. cū ait [Propositio vō vnius ɔdictionis est.] Ubi notādū est ꝙ si rn̄sio dialectica posset esse plures: nō sequereť: ꝙ rn̄sio enūtiationis multiplicis nō posset esse dialectica. Sꝫ si rn̄sio dialectica non posset eē nisi vna enūtiatio tūc recte sequiť ꝙ rn̄sio enūtiationis pluris: nō est rn̄sio dialectica q̄ vna est. Notandū ēt ꝙ si enuntiatio aliq̄: pluriū ɔdictionū pars est: vna nō esse cōprobatur. Una.n. vni tm̄ ɔdicit. Si aūt vniꝰ solum ɔdictionis ps est. vna est eadē rōne: qꝛ. s. vnius affirmationis vnica est negatio. ⁊ ecōuerso ⁊c. Probat ḡ Aristoteles ɔn̄tiam ex eo ꝙ ꝓpositio. i. rn̄sio dialectica vniꝰ ɔdictionis est. i. vna enūtiatio est affirmatiua vel negatiua. Ex hoc.n. (vt iā dictū est) sequiť ꝙ nullius enūtiationis multiplicis sit rn̄sio dialectica. ⁊ ɔn̄ter nec vna rn̄sio sit. Nec pter eas ꝙ cū ꝓpositionē: vel alterā ptē ɔdictionis rn̄sionēqꝫ ṗposuerit dialectice iterrogationis: de sola ꝓpōne subiunxit: ꝙ est vna: qđ iō fecit: qꝛ illiꝰ alteriꝰ vocabulū ipsiuz vnitatē ṗferebat. Cū.n. alteram ɔdictionis ptē audis: vnā affirmationē: vel negationē statim intelligis ⁊c. Sufficit aūt antecedēti li ḡ vel insinuās ħ eē aliūde sumptū vt postmodū in ṗāli explicabit: vel pmutato situ notā ɔn̄tie huiꝰ iter antecedēs ⁊ ɔn̄s locādā: añcedēti ṗposuit. sicut si diceret. Si ḡ sortes currit: moueť ꝓ eo qđ dici deberet. si sortes currit. ḡ moueť ⁊c. Seqť deinde ɔn̄s: nō erit vna rn̄sio ad ħ. Et infert pncipalē ɔclusionē: subdēs ꝙ neqꝫ vna erit iterrogatio. Si.n. rn̄sio non pōt esse vna: nec iterrogatio ipsa vna erit ⁊c. Qđ aūt addidit [nec si sit vā] eiusmodi est. Posset aliqs credere: ꝙ lꝫ interrogationi pluri nō possit dari rn̄sio vna: qn̄ id de quo questio fit: nō pōt de oībꝰ illis pluribꝰ affirmari vel negari: vt cū querit. canis est aial: qꝛ nō pōt vere de oībꝰ rn̄deri. est.n. celeste sidus: nec vere de oībꝰ rn̄deri nō est. ꝑꝑ canē latrabilē. nulla possit dari rn̄sio vna: attamen qn̄ id qđ sub iterrogatione cadit pōt vē de oībus affirmari aut negari tūc pōt dari rn̄sio vna. vt si quereť. canis est substātia: qꝛ pōt vē de oībꝰ rn̄deri est: qꝛ eē subam oībꝰ canibus ɔuenit ⁊c. vnica rn̄sio dari possit. Hāc erroneā existimationē remouet dicēs [nec si sit vera]. i. ⁊ dato ꝙ rn̄sio data enūtiationi multiplici de oībꝰ vificeť. nihilominus nō est vna: qꝛ vnū nō significat. nec vnius ɔtradictionis est pars: sed plures responsio illa habet contradictorias: vt de se patet. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed de his est dictū in topicis. Patet etiam insup neqꝫ qd est: interrogationē esse differen-

di. Nã vt dex ex iterrogatiõe opz vt eligat vtraz velit ipse ꝯdictionis ptẽ enũciare: sed opz interrogantẽ: distinguẽdo interrogationẽ ꝓferre h pacto. Utrũ hoc sit homo: an nõ hoc.

¶ Dictũ est aũt de his in topicis. Similiter aũt manifestuz est qm̃ nec hoc ipsum: qd est: dialectica iterrogatio est: si qs iterrogat qd est aial. Opz eni ex data iterrogatione hũc eligere vtrã velit ꝯtradictiõis partẽ. quã opz interrogantez determinare. vtrũ hoc aial sit hõ: an nõ.

Lec. 6. ¶ Probat antecedens duplr. Primo auctoritate eorũ q̃ dicta sũt in topicis. Scdo a signo. Et circa hoc duo facit. Primo ponit ipm signũ dicens [ꝙ silr] cũ auctoritate topicoꝝ. manifestũ est. s. antecedens assumptũ. s. ꝙ dialectica interrogatio est petitio rñsionis affirmatiue vel negatiue. Qm̃ nec ipsuz qd est. i. ex eo ꝙ nec ipsa qõ qd est: est interrogatio dialectica. vbi grã. si qs querat. quid est aial. Talia nõ querit dialectice. Deinde subiungit ꝓbationẽ assumpti. s. ꝙ ipm qd est nõ est questio dialectica. τ intẽdit ꝙ qz iterrogatio dialectica optionẽ respondenti offerre dz. vtrã velit ꝯdictionis ptẽ. τ ipsa questio qd est talẽ libertatẽ nõ ꝓponit: qz cũ dicim⁹. qd est aial rñdentẽ ad diffõnis assignationẽ coartamus. q̃ nõ solũ ad vnuz determinata est: sed ẽt oi pte cõtradictiõis caret. cũ nec eẽ: nec nõ esse dicat. iõ ipsa questio qd est. nõ est dialectica interrogatio. Unñ dicit [Opz. n. ex data]. i. ex ꝓposita iterrogatiõe dialectica. hũc rñdentẽ eligere posse vtrã velit ꝯdictionis partẽ: quã ꝯdictionis vtrãqz ptẽ: interrogatẽ opz determinare. i. determinate ꝓponere. hoc mõ. vtruz h aial sit hõ: an nõ. Ubi euidẽter apparet optionẽ rñdẽti offerri. Habes g̃ ꝑ signo cuz q̃stio dialectica petat rñsionẽ ꝓpositionis vel alterius ꝯdictionis partez: elongationẽ qõnis qd est: a qõnibus dialecticis. LEC. VI.

¶ Cum aũt eorũ que seorsum predicanf: alia cõposita predicenf: vt vnũ oia predicatũ: alia non predicenf: que nã sit differentia. De hoie nãqz vere dr̃ aial seorsuz: τ bipes seorsum: τ hec eadẽ simul τ vnũ: τ homo rursus τ albũ seorsuz: τ hec eadẽ simul τ vnum. Sed nõ si quispiam est sutor: τ bonus: sutor dicẽdus est bonus.

¶ Qm̃ v̾o hec quidez predicanf composita. vt vnũ sit omne predicamẽtũ eoꝝ que extra predicanf. alia v̾o nõ: que dñtia est. De hoie. n. verũ est dicere. τ est aial. τ ẽ bipes. τ hec vt vnũ: τ hominẽ τ album. τ hec vt vnũ. Sed nõ si citharedus est τ bonus. τ citharedus bonus.

Ostq̃ declarauit diuersitatem multiplicis enunciationis intendit determinare de eaꝝ ꝯsequẽtijs. Et circa hoc duo facit ꝑz duas dubitationes quas soluit. Scda incipit. ibi [Uerũ est aũt dicere.] Circa p᷑m tria facit. Primo ꝓponit qõnẽ. Scdo ostẽdit rõnabilitatez qõnis. ibi [Si eniz qm̃.] Tertio soluit eã. ibi [Eoꝝ igif.] Est g̃ dubitatio p̃ma. Quare ex aliqb⁹ diuisim p̃dicatis de vno. sequif enũtiatio in q̃ illamet vnite p̃dicanf de eodẽ. τ ex aliqb⁹ nõ. Unñ hec diuersitas orif. Uerbi grã ex istis. sortes est aial. τ est bipes. seqf ergo sortes est aial bipes. τ similr ex istis. sortes est hõ. τ est alb⁹. sequif g̃ sortes est hõ albus. Ex illis v̾o sortes est bon⁹. τ est citharedus. non sequif: g̃ est bon⁹ citharedus. Unñ ꝓponẽs qõnẽ inqt. [Qm̃ v̾o hec] . s. p̃dicta. ita p̃dicanf cõposita. s. ꝯiũcta: vt vnũ sit p̃dicamẽtũ q̃ ex̃ p̃dicanf. i. vt ex eis ex̃ p̃dicatis vnite fiat p̃dicatio. Alia v̾o p̃dicata nõ sũt talia. Que est iter dr̃ia. Unñ talis inascif diuersitas. Et subdit exẽpla iã adducta. τ ad ꝓpositũ applicata: quoꝝ p᷑m ꝯtinet p̃dicata ex qb⁹ fit vnũ ꝑ se. s. aial τ bipes: gen⁹ τ drĩa. 2ᵐ ãt p̃dicata ex qb⁹ fit vnũ ꝑ accñs. s. hõ albus. 3ᵐ v̾o p̃dicata ex qbus neqz vnũ ꝑ se neqz vnũ ꝑ accñs iter se fieri sequif. vt citharedus τ bonus. vt declarabitur. [Deinde cum dicit.

¶ Nam si qz verꝝ est seorsuz vtrũqz: iõ τ vtrũqz simul verꝝ eẽ oporteat: multa sequenf absurda. De hoie nãqz quopiã verꝝ est dicere τ ꝙ est hõ: τ est ẽt albus. quare τ totũ. Rursus si albũ verũ est dicere: τ totũ vere dicef quare erit hõ albus alb⁹: atqz h in ifinitũ abibit. Et rursus musicus albus ambulãs: τ hec sepius cõiuncta dicenf: quoꝝ in infinitũ erit abitio. Preterea si socrates: socrates dr̃ atqz hõ: socrates socrates hõ dicef. Et si ipse homo seorsum τ bipes dicif: τ simul homo bipes dicef. Patet igif si q̃spiã simpliciter cõplexiones ipsas fieri dixerit multa absurda inde emergere. Uerum dicendum est nunc quonam sint pacto ponende.

¶ Si. n. qm̃ alterutrũ dicef τ vtrũqz dicef: multa icõueniẽtia erũt. De hoie. n. verꝝ est τ hoiem τ albũ dicẽ: q̃re oẽ rursus τ albũ. si τ pri⁹ albũ τ hoiez: quare erit hõ alb⁹: τ hõ albus. τ h in infinitũ. Et rursus musicus albus ambulãs: hec eadẽ frequẽter implicita. Amplius si socrates est τ hõ τ bipes: erit socrates hõ bipes. Qm̃ g̃ si quis simplr ponat cõplexiones fieri: plurima inconuenientia ꝯtingere manifestuz est. queẽad modũ ponendum est nunc dicimus.

¶ Declarat veritatẽ diuersitatis opposite: ex q̃ rõnabilis reddif qõ. Si nãqz iter p̃dicata nõ esset talis diuersitas: irrõnabilis esset dubitatio. Ostẽdit aũt hoc rõne ducẽte ad incõueniens: nugationẽ. s. Et qz nugatio duob⁹ modis cõmittif. s. explicite τ iplicite. iõ p̃mo deducit ad nugationẽ explicitã. 2ᵒ ad iplicitã. ibi [Amplius si socrates τc.] Ait ergo ꝙ si nulla est iter quecũqz p̃dicata drĩa. sed de quolibet indifferenter censef: ꝙ qz alterutrũ sepatiz dr̃ ꝙ vtrũqz cõiunctiz dicaf: multa incõueniẽtia sequenf. De aliquo. n. hoie. puta socrate: verꝝ est sepatim dicere ꝙ hõ est. τ ꝙ albus est: q̃re τ oẽ. i. τ ꝯiunctiz dicef socrates ẽ hõ alb⁹. Rursus τ de eodẽ socrate põt dici sepatiz ꝙ est hõ albus. τ ꝙ est alb⁹: q̃re τ oẽ. i. igif cõiunctim dicef: socrates est hõ alb⁹ albus: vbi manifesta est nugatio. Rursus si de eodẽ socrate iterꝝ dicas sepatim: ꝙ est hõ albus albus: verꝝ dices τ ꝯgrue. ꝭm hoc: τ si iterꝝ h repetes sepatim: a v̾itate simili nõ discedes: τ sic in infinitũ sequetur. socrates est hõ albus albus albus in infinitũ. Silr quid ostendif in alio exẽplo. Si qs de socrate dicat ꝙ est musicus albus ambulans: cum possit τ sepatim dicere: ꝙ est musicus τ ꝙ est albus τ ꝙ est ãbulãs: sequef socrates est music⁹ alb⁹ ambulãs: music⁹ alb⁹ ãbulãs. τ qz p̾lie a sepatiz in eodem tñ tpe enuntiari põt: ꝓcedit nugatio sine fine.

¶ Deinde deducit ad iplicitã nugationẽ dicens. Cuz de

socrate vere dici possit sepatim ꝙ est hō.⁊ ꝙ est bipes.si cōiunctī inferre:ſ3 sequet̄ ꝙ socrates sit hō bipes. Ubi est implicita nugatio. Bipes.n.circūloquēs dr̄iam hoīs actu ⁊ intellectu claudit̄ in hoīs rōne.vn̄ ponendo loco Cap.5. hoīs suā rōnē3:qḋ fieri licet.vt docet Ar̄.2° topicoꝝ ap parebit manifeste nugatio. Dicet̄.n.socrates ē hō.i.aīal bipes:bipes ⁊c̄.Cū ḡ plurima icōueniētia sequunt̄ siqs ponat cōplexiōes.i.adunatiōes p̄dicatoꝝ fieri simpl̄r.i. absqꝫ diuersitate aliqua manifestū est ex dictis ⁊c̄. Qūo aūt faciendū est:nūc.i.in sequētib⁹ dicemus. Et nota ꝙ iste textus nō hr̄ vniformiter apud oēs quoad v̄ba: sed qꝛ sn̄ia nō discrepat:legat q̄cūqꝫ vt vult. ⸿ Deide cū dic̄;

⸿ Que igit̄ ꝑ accidens predicant̄ aut de eode3: aut alterū de altero:ea nō erunt vnum. Uelut hō ⁊ albus quidē ⁊ musicus est:sed nō vnū est albū ipsu3 ⁊ musicū accidūt enim ambo eidem. Neqꝫ si vere dicet̄ albū musicū esse:albū musicū vnū qd erit.albū enim per accidens musicu3 est:quare albū musicū erit quid vnum.

⸿ Eoꝝ igit̄ q̄ p̄dicant̄ ⁊ de qb⁹ p̄dicant̄:quecūqꝫ s3 accn̄s dicunt̄.vel de eodē.vel alterū de altero.hec nō erūt vnū: vt si hō albus est ⁊ musicus;sed nō est ide3 musicus ⁊ albus.accn̄tia.n. sunt vtraqꝫ eidē:nec si albū musicū verū est dicere:tn̄ nō erit albū musicū vnū aliqd:sm accidens.n.albū musicum dicetur;quare nō erit album musicum vnum.

⸿ Soluit ꝓpositā qōnē.Et circa h̄ duo facit.Pmo r̄ndet instantijs in ipsa ꝓpōne qōnis adductis.Scḋo satisfacit instātijs in ꝓbatiōe oppositis.ibi[Amplius nō q̄cūqꝫ.] Circa p̄m duo facit.Pmo nāqꝫ declarat v̄itatē.Scḋo applicat ad ꝓpositas instātias.ibi[Quocirca ⁊c̄.] Determinat ḡ dubitatiōnē tali distinctione.Predicatoꝝ siue subiectoꝝ pluriū:duo sunt genera:q̄dā sūt ꝑ accn̄s:q̄dā ꝑ se. Si ꝑ accn̄s hoc dupl̄r cōtingit.vel qꝛ ambo dicunt̄ ꝑ accidens de vno tertio.Uel qꝛ alterū de altero mutuo ꝑ accidens p̄dicat̄.Qn̄ illa plura diuisim predicata sunt per accidens quouis mō:⁊ ex eis nō sequit̄ cōiunctim p̄dicatū.Qn̄ aūt sunt ꝑ se:tūc ex eis sequit̄ cōiuncte p̄dicatu3. Un̄ ꝯtinuādo se ad p̄cedentia ait.[Eoꝝ igit̄ q̄ p̄dicant̄; ⁊ de qb⁹ p̄dicant̄].i.subiectoꝝ:quecūqꝫ dicunt̄ sm accidens:⁊ ꝑ h̄ innuit oppositū mēbrū.s.ꝑ se:vel de eode3.i. accidentaliter ꝯcurrūt ad vnius tertij denolatione3.vel alterutrū de altero.i.accidental̄r mutuo se denoīant.⁊ ꝑ hoc ponit mēbra 2ᵉ diuisiōis hic.s.plura ꝑ accn̄s nō erūt vnū.i.nō iferēt p̄dicationē ꝯiunctā.Et explanat vtrūqꝫ hoꝝ exēplariter.⁊ p̄mo p̄m:qn̄.s.illa plura ꝑ accn̄s dicuntur de 3° dicens [vt si hō alb⁹ est ⁊ musicus diuisim:sed nō est idē].i.nō sequit̄ adunatī3:ḡ hō est musicus albus. vtraqꝫ eni3 sūt accn̄tia eidē 3°.Deinde explanat 2m. Qn̄ solū illa plura ꝑ accn̄s de se mutuo p̄dicant̄ subdēs [nec si albū musicū:veꝝ est dicere].i.⁊ etiā si de se inuicē ista p̄dicant̄ ꝑ accn̄s rōne subiecti in quo vniunt̄:vt dicatur hō est albus ⁊ est musicus:⁊ albū est musicū:nō tn̄ seq̄t ꝙ albū musicū vnite p̄dicet̄ dicendo.ḡ hō est albus musicus.Et cām assignat:qꝛ albū dicit̄ de musico ꝑ accn̄s:⁊ ecōuerso. Notandū est hic ꝙ cum duo membra ꝑ accn̄s enumerasset:vnico tn̄ exēplo vtrūqꝫ mēbrū explanauit: vt insinuaret ꝙ distinctio illa nō erat in diuersis p̄dicata ꝑ accidens.sed in eadē diuersimode cōparata. Albū.n.⁊ musicū cōparata ad hoīem:sub p̄mo cadunt mēbro:comparata aūt inter se sub 2°.Diuersitatē ergo cōparationis pluralitate mēbroꝝ:identitate3 aūt predicatoꝝ vnitate exēpli astruxit.Aduertēdū est vlteri⁹ ad euidētiā diuisionis facte in l̄ra:ꝙ 2m accidēs pōt dupl̄r accipi. Uno mō vt distinguit̄ ꝯ̄ p̄seitatē posterioristicā.⁊ sic nō sumitur hic:qn̄ cū dr̄ plura p̄dicata sm accn̄s:aut li sm accn̄s determinaret ꝯiunctionē inter se.⁊ sic manifeste esset falsa regula:qn̄ inter p̄ma p̄dicata:aīal bipes:seu aīal rōnale: est p̄dicatio sm accn̄s hoc mō.Dr̄ia.n.in nullo mō p̄seitatis p̄dicat̄ de genere.⁊ tn̄ Aristo.in textu dicit ea nō esse p̄dicata ꝑ accn̄s:⁊ asserit ꝙ est optima illatio:est aīal ⁊ bipes.ergo est aīal bipes. Aut determinaret ꝯiūctionē illarū ad subm.⁊ sic etiā inueniret̄ falsitas in regula. Bene nāqꝫ dr̄:paries est coloratus:⁊ est visibilis:⁊ tn̄ coloratū visibile nō ꝑ se inest parieti. Alio mō accipit̄ li s3 accn̄s: vt distinguit̄ ꝯ̄ hoc qḋ dico rōne sui:seu non ꝑꝑ aliud.⁊ sic idē sonat ꝙ ꝑ aliud.⁊ hoc mō accipit̄ hic. Quecūqꝫ.n. sunt talis nature ꝙ nō rōne sui iungunt̄:sed ꝑꝑ aliud:ab illatiōe ꝯiuncta deficere necesse est ex eo ꝙ ꝯiuncta illatio vna3 alteri substernit:⁊ rōne sui ea adunata denotat vt potētiā ⁊ actū.Est ergo sensus diuisionis ꝙ predicatorū pluriū:quedā sunt ꝑ accn̄s:quedā ꝑ se.i.q̄dā adunant̄ inter se rōne sui:q̄dam ꝓpter aliud.Ea q̄ per se vniunt̄ inferunt coniunctum:ea aute3 que ꝓpter aliud nequaq̄. ⸿ Deinde cum dicit.

⸿ Quocirca neqꝫ simon sutor bonus dicet̄ simpliciter:sed animal bipes.quippe cum non per accidens hec de illo dicantur.

⸿ Quocirca nec citharedus bonus simpl̄r:sed aīal bipes. Nō eni3 sunt sm accidens.

⸿ Applicat declaratā v̄itatē ad ptes qōnis.Et p̄mo ad secundā ptē:qꝛ.s.nō sequit̄ est bonus:⁊ est citharedus:ergo est bonus citharedus:dicens [Quocirca nec citharedus bonus ⁊c̄.]Scḋo ad aliā ptē qōnis:q̄re sequebat̄ est aīal. ⁊ est bipes:ḡ est aīal bipes:⁊ ait [sed aīal bipes.]⁊ subiungit hui⁹ vltimi dicti cām:qꝛ aīal bipes:nō sunt p̄dicata sm accidens ꝯiuncta inter se aut in 3°:sed ꝑ se.⁊ ꝑ hoc explanauit alterū mēbrū p̄me diuisionis.qḋ adhuc positū nō fuerat explicite. Aduerte ꝙ Aristoteles eandē tenēs sn̄iam de citharedo ⁊ bono:⁊ musico:⁊ albo ꝯclusit:ꝙ qꝛ albū ⁊ musicū nō inferūt cōiunctū p̄dicatū:idō nec citharedus ⁊ bonus inferunt citharedus bonus simpl̄r.i.cōiūcte.Est aūt rō dicti:qꝛ l3 musica ⁊ albedo dissimiles sint bonitati ⁊ arti citharistice:in hoc ꝙ bonitas nata est denominare ⁊ subm 3m puta hoīem:⁊ ipsam artē citharisticā:ꝓpter qḋ falsitas manifeste cernit̄:qn̄ dr̄ est bonus ⁊ citharedus:ergo bonus citharedus. Musica v̄o ⁊ albedo subm 3m nate sunt denoīare tm̄:⁊ nō se inuicē.ꝓpter qḋ latentior est casus cū p̄cedit̄:est albus ⁊ est musicus:ḡ est musicus albus ⁊c̄. L3 inq̄ in hoc sint dissimiles:⁊ ꝓpter istā dissimilitudinē ꝓcessus Aristotelis minus sufficiēs videat̄:attamen similes sunt in hoc.ꝙ si seruet̄ idētitas oīmoda p̄dicatoꝝ quā ꝯ̄suari opꝫ.si illa met diuisa debēt inferri ꝯiunctim.sicut musica nō denoīat albedinē:neqꝫ ecōtrario:ita nec bonitas de qua fit s̄mo:cū dr̄ hō est bonus denoīat artē citharisticā:neqꝫ ecōuerso.Cū.n.bonum sit equiuocū l3 a cōsilio:alia rōne dr̄ de ꝑfectiōe citharedi: ⁊ alia de ꝑfectione hoīs.Qn̄ nāqꝫ dicimus sortes est bonus.intelligim⁹ bonitatē moralem que est hoīs bonitas simpl̄r. Analogū siquidē simpl̄r positū sumit̄ ꝓ potiori. Cū aūt ifert̄ citharedus bon⁹ nō bonitatē moris:s3 artis p̄dicas:vn̄ terminoꝝ idētitas nō saluat̄.Sufficiēter igit̄ ⁊ subtiliter Aristoteles eandē de vtrisqꝫ ptulit sn̄iam:qꝛ eadē est hoc ⁊ ibi rō ⁊c̄. Nec pretereūdū est:ꝙ cū tres cō

sequētias adduxit qōnē ꝓponēdo.s.est aial ⁊ bipes:ergo est aial bipes.⁊ est hō ⁊ albus:ergo est hō albus.⁊ est cithar edus ⁊ bonus.ergo est bonus cithareduſ:⁊ duas p̄mas posuerat esse bonas.tertias vo nō. Huius diuersitatis cām inquirere volens:Cur soluendo qōnē nullo mō meminerit scōe ꝯn̄tie.sed tm̄ p̄me ⁊ tertie. Indiscussum nāqꝫ reliquit an illa ꝯn̄tia sit bona an mala ⁊c. Et ad hoc videt mihi dōm ꝙ ex his paucis v̄bis ēt illius ꝯn̄tie nām insinuauit. Profundioris.n.sensus textus capax apparet cū dixit ꝙ nō sunt vnū albū ⁊ musicum ⁊c. vt.s.nō tm̄ indicet qd̄ expositū est:sed etiā eiꝰ cām:ex qua nā scōe ꝯn̄tie elucescit. Cā nāqꝫ q̄re albū ⁊ musicū nō inferūt cōiūctā p̄dicationē est:qꝛ in p̄dicatione cōiuncta opꝫ alterā ptem alteri supponi:vt potētiā actui:ad hoc vt ex eis fiat aliq̄ mō vnū ⁊ altera a reliqua denoiet.hoc.n.vis ꝯiuncte p̄dicationis reqrit.vt supra diximus de ptibꝰ diffōnis ⁊c. Albū aūt ⁊ musicū s̄m se nō faciunt vnū ꝑ se vt pꝫ:neqꝫ vnū ꝑ accidēs:lꝫ.n.ipsa vt adunant in subiecto vno sint vnū subiecto ꝑ accidēs:tn̄ ipsamet que adunant in vno 3° subiecto:nō faciūt inter se vnū ꝑ accidēs. Tūꝫ qꝛ neutrū informat alterū qd̄ reqrit ad vnitatē ꝑ accn̄s aliquorum inter se.lꝫ nō in 3°. Tū qꝛ nō ꝯsiderata subiecti vnitate que est extra eoꝝ rōnes nulla remanet inter ea vnitatis cā. Dicens ergo ꝙ albū ⁊ musicū nō sunt vnū.s.inter se aliquo mō cām expressit:quare cōiunctim nō infert ex eis p̄dicatū. Et qꝛ oppositoꝝ eadem est disciplina insinuauit ꝑ illamet v̄ba bonitatē illius ꝯn̄tie. Ex eo.n.ꝙ hō ⁊ albus se habent sicut potētia ⁊ actus:⁊ ita albedo informet denoiet atqꝫ vnū faciat cum hoie rōne sui:sequit ꝙ ex diuisis pōt inferri ꝯiuncta p̄dicatio. vt dicat est hō ⁊ albus.ergo est hō albus:sicut ꝑ oppositū dicebat ꝙ ideo musicū ⁊ albū nō inferunt ꝯiunctū p̄dicatū:qꝛ neutrum alteꝝ informabat ⁊c. Nec obstat ꝙ albū faciat vnū ꝑ accidens cū hoie. Nō enim dictuꝫ est ꝙ vnitas ꝑ accidens aliquoꝝ impedit ex diuisis īferre ꝯiunctū.sed ꝙ vnitas ꝑ accidens aliquoꝝ rōne tertij tm̄ est illa que īpedit. Talia eniꝫ que nō sunt vnū ꝑ accidens nisi rōne tertij:inter se nullā hn̄t vnitatē.⁊ ꝓpterea nō pōt inferri ꝯiunctum vt dictū est qd̄ vnitatē īportat. Illa vo que sunt vnū per accidens rōne sui seu inter se:vt hō albus:cū ꝯiuncta accipiant:vnitate necessaria nō carent:qꝛ inter se vnitateꝫ habent. Notanter aūt apposui li tm̄:qm̄ qꝛ si aliqua duo sunt vnū per accidens rōne tertij subiecti.s.sed nō tm̄ ex hoc hn̄t vnitatē:sed ēt rōne sui ex hoc ꝙ alterū reliquuꝫ informat:ex istis diuisis nō ꝓhibet inferri ꝯiunctū:v̄bi grā.optime dꝫ.est q̄ntū ⁊ est coloratū.ergo est q̄ntū coloratū:qꝛ color informat q̄ntitatem. Potes aūt credere ꝙ 2ª illa ꝯn̄tia quā nō explicite ꝯfirmauit Aristoteles respondēdo sit bona ⁊ ex eo ꝙ ipse ꝓponēdo questionē asseruit bonā:⁊ ex eo ꝙ nulla instantia reperit. Insinuauit aūt ⁊ Aristoteles ꝙ sola talis vnitas īpedit illationē cōiunctā qn̄ dixit:quecūqꝫ s̄m accidens dicunt de eodeꝫ vel alterutrū de altero.cū.n.dixit s̄m accidens de eodē:vnitateꝫ eoꝝ ex sola adunatiōe in 3° posuit.sola.n.hec per accidēs p̄dicant de eodē vt dictū est. Cuꝫ aūt addidit. vel alterutrū de altero:mutuā accidentalitatem ponens:ex nulla pte inter se vnitatē reliquit. Utraqꝫ ergo ꝑ accidens adducta predicata in 3°.s.vel alterutrum que impediant illationem coniunctā:non nisi in tertio vnitatem habent. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Preterea nec simul ea dicent:quoꝝ alterū alteri inest. Quapropter nec albuꝫ sepius dicet: neqꝫ homo:homo aial est vt bipes. Insunt.n. hec homini animal atqꝫ bipes.

¶ Amplius nec quecūqꝫ insunt in alio:quare neqꝫ albū frequenter dictū:neqꝫ hō:neqꝫ aial vel bipes. Insunt enim in hoie aial ⁊ bipes.

¶ Satisfacit instātijs in ꝓbatione adductis:⁊ illis in q̄bus explicita cōmittebat nugatio:⁊ illis in q̄bus implicita ⁊c. ⁊ ait ꝙ nō solū īferre ex diuisis ꝯiunctū nō licet qn̄ p̄dicata illa sunt ꝑ accidens ⁊c.[sed nec etiā quocūqꝫ insunt in alio].i.sed nec h̄ licet qn̄ p̄dicata īcludūt se.ita ꝙ vnū includat in significato formali alterius intrinsece:siue explicite:vt albū in albo:siue implicite vt aial ⁊ bipes in hoie ⁊c. Quare neqꝫ albū frequēter dictuꝫ diuisim infert cōiunctū:neqꝫ hō diuisim ab aiali vel bipede enunciatū:aial vel bipes:cōiunctū cū hoie infert vt dicat ergo socrates est hō bipes:vel aial hō. Insunt eniꝫ in hoīs rōne: aial ⁊ bipes actu ⁊ intellectu:lꝫ implicite. Stat ergo solutio questionis in hoc ꝙ vnitas pluriū ꝑ accidens in 3° tm̄:⁊ nugatio īpediūt ex diuisis inferri ꝯiunctū ⁊ ꝯsequenter. vbi neutrum hoꝝ inuenitur ex diuisis licebit inferre coniunctū. Et hoc intellige qn̄ diuise sunt simul vere de eodem ⁊c. LEC. VII.

¶ At fit vt eadem vere cōiunctim dicant:atqꝫ seiunctim. Nā aliquē hoiem:hoiem:aut aliqueꝫ albū hoiem:hominem atqꝫ album dicere licet: non tamen semper.

¶ Uerū aūt est dicere de aliquo ⁊ simpliciter: vt quēdā hoiem:albuꝫ esse hoiem:aut qōdam album hoiem albū esse. Nō aūt semper.

Ostq̄ expedita est p̄ma dubitatio tractat secundā dubitationem. Et circa hoc tria facit. Primo mouet ipsaꝫ qōnē. Scdo soluit eam. ibi[Sꝫ qn̄ in adiecto.] Tertio ex hoc excludit quēdā errorē. ibi[Qd̄ aūt non est.] Est ergo questio an ex enūtiatione hn̄te predicatū ꝯiunctū liceat inferre enūtiationes diuidentes illud ꝯiunctū. Et est qō ꝯtria supiori. Ibi.n.quesitū est an ex diuisis inferat coniunctū. Hic aūt querit an ex ꝯiuncto sequant diuisa. vn̄ remouendo qōnē dicit. Uerū aūt aliqn̄ est dicere de aliq̄ ⁊ simplr̄.i.diuisim:ꝙ.s.prius dicebat ꝯiunctim vt quēdā hoiem albū:esse hoiem:aut qōdā albū hoiem:albuꝫ eē.i. vt ex ista sortes est hō albꝰ.sequit diuisim:ergo sortes est hō:ergo sortes est albus ⁊c. Nō aūt semꝑ.i.aliqn̄ aūt ex cōiuncto nō inferri pōt diuisim. Nō enim sequit:sortes est bonus cithareduſ ergo est bonus. Un̄ hec est dr̄ia.ꝙ qn̄qꝫ licet ⁊ qn̄qꝫ nō. Et aduerte ꝙ notāter adduxit exēplū de hoie albo inferendo vtrāqꝫ ptem diuisim:vt insinuaret ꝙ intentio questionis est inuestigare qn̄ ex cōiuncto potest vtraqꝫ pars diuisim inferri:⁊ nō quando altera tm̄. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed cū in eo qd̄ est adiūctū:oppositoꝝ quippiam inest ad qd̄ sequit ꝯdictio:cū non vere:sꝫ falso dicetur:vt si mortuū hominem:homineꝫ dixeris esse. Cum vo nō inest:vere.

¶ Sꝫ qn̄ in adiecto aliqd qdē oppositoꝝ inest: q̄ ꝯsequit ꝯdictio:nō veꝝ sꝫ falsuꝫ est:vt hoiem mortuū:hoieꝫ dicē. Qn̄ aūt nō inest:veꝝ est.

¶ Soluit questionem. Et duo facit. Prio respondet parti negatiue qōnis:qn̄.s.nō licet. 2° ibi[Quare i quātiscūqꝫ ⁊c.] Rn̄det parti affirmatiue:qn̄.s.licet. Circa p̄m ꝯsiderādū ꝙ qꝛ duplr̄ ꝯtingit fieri p̄dicatū ꝯiunctū:vno mō ex oppositis:alio mō ex nō oppositis:ideo duo facit. Prio ostē

dit ꝙ nūq̄ȝ ex ꝑdicato cōiuncto ex oppositis ꝓit infer- ri eius ptes diuisim. Scđo ꝙ nec hoc licet vł'r in ꝑdicato ꝯiuncto ex nō oppositis. ibi [Uel etiā qñ.] Ait ḡ ꝙ qñ in termino adiecto inest aliqd de numero oppositoꝝ ad q̄ sequit̄ ꝯtradictio inter ipsos terminos: non veꝝ est: scilȝ inferre diuisim: sed falsum. Uerbi grā cū dr̄. Cesar est hō mortuus. nō sequit̄: ḡ est hō: qꝛ li mortu⁹ adiacēs hoi op- positionē hȝ ad hoiem quā sequit̄ ꝯtradictio inter hoīeȝ ꝛ mortuū. Si. n. est hō nō est mortuus: qꝛ nō est corpus inanimatū. ꝛ si est mortuus nō est hō: qꝛ mortuū est cor- pus inaīatū. Qñ aūt nō inest. s. talis oppositio: veꝝ est: sci- licet inferre diuisim ꝛc̄. Rō aūt q̄re qñ est oppositio in adiecto non sequit̄ illatio diuisa est: qꝛ alter terminus ex adiecti oppositione corrumpit̄ in ipsa enuntiatione con- iuncta. Corruptū aūt seipsuȝ absqȝ corruptione nō īfert: qđ illatio diuisa sonaret.

Dubium ¶ Dubitat̄ hic p̄mo circa id qđ supponit̄: quō possit vere dici. Cesar est hō mortuus: cum enūtiatio nō possit esse vā in q̄ duo ꝯdictoria sīt de aliq̄ ꝑdicant̄. Hoc. n. est p̄ⁿ p̄nᵐ: hō aūt ꝛ mortuus vt in littera dr̄ ꝯtradictoriā oppositionē includūt: qꝛ in hoīe inclu- dit̄ vita: in mortuo nō vita.

Dubium ¶ Dubitat̄ 2° circa ipsaȝ cō- sequētiā: quā reprobat Aristoteles. Uidet̄. n. optima. Cū enim ex enūtiatione ꝑdicante duo ꝯdictoria possit vtrū- qȝ īferri: qꝛ equiualet copulatiue aut neutrū: qꝛ destruit seipsam: ꝛ enūtiatio supradicta terminos oppositos con- tradictorie ꝑdicet videt̄ seq vtraqȝ pars. qꝛ falsuȝ est neu- trā sequi.

R̄ñso ¶ Ad hoc simul dr̄ ꝙ aliud est loqui de duob⁹ terminis ſm se: ꝛ aliud de eis. vt vnū stat sub determina- tione alteri⁹ ꝛc̄. P̄rio nāqȝ mō: hō ꝛ mortuus ꝯtradictio- nē inter se habēt: ꝛ ipoīe est ꝙ sīt in eodē inueniant̄. Se- cūdo aūt mō: hō ꝛ mortuus nō opponunt̄: qꝛ hō trāsmu- tatus iā ꝑ determinationē corruptiuā īportatā in li mor- tuus: nō stat pro suo significato ſm se: ȝ ſȝ exigentiā ter- mini additi: a quo suū significatū distractū est. Ad vtrū- qȝ aūt īsinnādū Aristoteles duo dixit: ꝛ ꝙ hīt oppositio- nē quā sequit̄ ꝯdictio: attendens significata eoꝝ ſm se: ꝛ ꝙ ēt ex eis format̄ vna vā enūtiatio: cū dr̄ socrates est hō mortuus: attendens cōiunctionē eoꝝ alteri⁹ corrupti- uā. vñ pȝ qd dōm sit ad dubitationes. Ad vtrāqȝ siqdeȝ dr̄ ꝙ nō enuntiant̄ duo ꝯtradictoria sīt de eodē: sed ter- minus vt stat sub distractione seu trāsmutatione alteri⁹ cui ſm se esset ꝯtradictorius.

Dubium ¶ Dubitat̄ quoqȝ circa id qđ ait [inest aliqd oppositoꝝ q̄ cōsequit̄ ꝯdictio.] Sup- flue. n. videt̄ addi illa ꝑticula [que ꝯsequit̄ ꝯtradictio.] Oīa. n. opposita cōsequit̄ ꝯdictio: vt pȝ discurrēdo in sin- gulis. Pater. n. est nō filius: ꝛ albū nō nigrū: ꝛ videns nō cecū ꝛc̄.

R̄ñso Et ad hoc dōm est ꝙ opposita possunt dupł'r acci- pi. vno mō formalr̄. i. ſm sua significata. alio mō denola- tiue seu subiectiue. Uerbi grā. Pater ꝛ filius p̄nt accipi pro paternitate ꝛ filiatione. ꝛ p̄nt accipi ꝑ eo qui denola- tur pater vel filius. Rursus cū oīs distinctio fiat oppōne

Lec. ii. aliq̄. vt dr̄ in. io. metaphysice supponatur oīno distincta esse opposita. Dōm ḡ ē q⁹ lȝ ad oīa opposita seu distincta: cōtradictio sequat̄ inter se formalr̄ sumpta: nō tñ ad oīa opposita sequit̄ ꝯtradictio inter ipsa denolatiue sumpta. Quāuis. n. pater ꝛ filius mutuā sui negationē inferant in- ter se formalr̄: qꝛ paternitas est non filiatio ꝛ filiatio est nō paternitas. in relatione tñ ad denolatū: cōtradictionē nō necessario inferūt. Nō. n. sequit̄. sortes est pater: ḡ nō est filius: nec ꝯūo. Ut ꝑsuaderet igit̄ Aristoteles ꝙ nō quecūqȝ opposita colligata impediunt diuisaȝ illationē: qꝛ nō illa que habent ꝯtradictionē annexam formaliter tñ: sed illa que habēt ꝯtradictionē ꝛ formaliter ꝛ ſm reȝ denolatā. Addidit [que cōsequit̄ cōtradictio] in 3° scilȝ denolato. Et vsus est satis ꝯgrue vocabulo. i. [cōsequit̄.] Contradictio enim ista in 3° est quodāmodo extra ipsa opposita. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aut cū inest quidē semꝑ nō vere. Cū vo non inest: nō semꝑ vere dicet̄. vt Homerus est ali- quid: velut poeta: est ne igitur Homerus? Aut dicendum non est.

¶ Uel etiam quando est: falsuȝ semper est. Qñ vo non inest: non semper veruȝ est: vt Home- rus est aliquid vt poeta: ergo etiā est. nō.

¶ Declarat ꝙ ex nō oppositis in 3° cōiunctis ſm vnū pre- dicatū: nō vł'r p̄nt inferri ptes diuisim. Et p̄mo hoc ꝓpo- nit q̄si emendās qđ imediate dixerat subiungēs [Uel ēt qñ est.] i. s. oppositio inter terminos cōiunctos. falsum est semꝑ. s. inferre diuisim: q̄si diceret: dixi ꝙ qñ inest oppo- sitio nō verū sed falsuȝ est inferre diuisim. Qñ aūt nō in- est talis oppositio veꝝ est inferre diuisim. Uel ēt vt me- lius dicat̄: ꝙ qñ est oppositio: falsuȝ est semꝑ: qñ aūt non inest talis oppositio: non semꝑ veꝝ est. ꝛ sic modificauit supradicta addēdo li semꝑ. ꝛ li nō semꝑ. Et subdens exē- plū qđ nō semꝑ ex nō oppositis sequat̄ diuisio ait vt Ho- merus est aliqd vt poeta: ḡ ēt est. Nō. Ex h̄ cōiuncto. est poeta de homero enūtiato: altera pars: ḡ homerus est. nō sequit̄: ꝛ tñ clarū est ꝙ iste due ptes colligate: est ꝛ poeta nō habent oppositionē ad quā sequit̄ cōtradictio. Igitur nō semꝑ ex nō oppositis cōiūctis: illatio diuisa tenet ꝛc̄. ¶ Secundo cum dicit.

¶ Per accidens enim ipsuȝ predicat̄ est de Ho- mero: nā qꝛ est poeta: sed non per se de homero ipsum est predicatur.

¶ Scđm accidens eniȝ predicat̄ esse de Home- ro: quoniam inest ei poeta: sed nō ſm se predica- tur de Homero quoniam est.

¶ Probat hoc qđ mō dictū est: ex eo ꝙ altera pars istius compositi scilȝ est: in antecedente cōiuncto predicat̄ de Homero ſm accidens. i. rōne alterius: qm̄. s. poeta predi- cat̄ de Homero ꝛ nō ꝑdicat̄ ſm se li est de Homero: qđ tñ infert̄: cū cōcludit̄ ergo Homerus est ꝛc̄. Cōsideran- dū est hic ꝙ ad saluandā illā ꝯclusionē negatiuam. i. nō semper ex nō oppositis cōiunctis infert̄ diuisim: sufficit vnā instantiā sue opposite vł' affirmatiue afferre. Et hoc fecit Aristoteles adducendo illud genus enuntiationuȝ in quo altera pars ꝯiuncti est aliqd pertinens ad actum aie. Loquimur enim mō de Homero viuente in poema- tibus suis in mentibus hoīum. In his siquidē enūtiatio- nib⁹ ptes ꝯiuncte nō sunt opposite in 3°. ꝛ tñ nō licet īfer- re vtranqȝ ptē diuisim. Cōmittit̄ eniȝ fallacia ſm quid ad simpl'r. Nō enim valet: Cesar est laudatus: ḡ est. ꝛ sile est de esse in effectu dependēte in conseruari ꝛc̄. Quo mō aūt itelligenda sit rō ad hoc adducta ab Aristotele in se- quenti particula dicet̄ ꝛc̄. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare in quibus predicationib⁹ neqȝ contra- rietas inest qđ quidē facile discernet̄: si pro no- minibus rationes dicantur: in hisce cōiunctim ꝛ seorsum vera predicatio fiet.

¶ Quare in quātiscūqȝ ꝑdicamētis neqȝ ꝯtra- rietas aliq̄: aut nulla oppositio inest: si diffōnes pro noībus reddant̄ ꝛ ſm se ꝑdicant̄ ꝛ non ſm accidēs: in his ꝛ simpliciter verum erit dicere.

¶ Respondet parti affirmatiue questionis qñ. s. ex cōiun

ctis licet inferre diuisim. Et ponit duas ꝯditiones opposi
tas supradictis debere cõuenire in vnũ ad hoc vt possit
fieri talis cõsequẽtia. scilꝫ ꝙ nulla inter ptes ꝯiuncti op
positio sit. ⁊ ꝙ ſm se predicent̃. Un̄ dicit inferẽdo ex di
ctis. Quare in q̄tiscũqꝫ predicamẽtis .i. ꝑdicatis ordi
ne quodã adiunatis: neqꝫ ꝯtrarietas aliqua in cuius rõne
ponit̃ ꝯdictio in 3°. Cõtraria .n. sunt que mutuo se ab eo
dẽ expellunt: aut vl̃r nulla oppositio inest ex qua scilꝫ se
quat̃ ꝯtradictio in 3° diffõnes pro noibus sumant̃. Dixit
hoc: q3 l3 in quibusdã nõ appareat oppositio solis noibus
positis. sicut hõ mortuus. ⁊ in q̄busdã appareat: vt viuũ
mortuũ. hoc t̃n nõ obstante si positis noium diffõnib⁹ lo
co noium oppositio appareat: inter opposita collocam⁹.
Sicut vbi gr̃a. hõ mortuus: l3 oppositionẽ nõ p̄seferat: t̃n
si loco hoĩs ⁊ mortui eoꝝ diffõnibus vtamur: videbitur
ꝯtradictio. Dicemus .n. corpus aiatũ rõnale: corpus inaia
tũ irrõnale. in q̄ntiscũqꝫ inquã ꝯiunctis nulla est oppo
sitio: ⁊ ſm se. ⁊ nõ ſm accidens ꝑdicant̃: in his verũ erit
dicere ⁊ simpl̃r. i. diuisim ꝙ fuerat cõiunctim enũtiatũ.
¶ Ad euidentiã 2e cõditionis hic opposite: nota ꝙ li ſ3
se põt dupl̃r accipi: vno mõ positiue. ⁊ sic dicit perseitatẽ
primi. scđi. vl̃r q̄rti modi: alio mõ negatiue: ⁊ sic idem so
nat ꝙ nõ per aliud. ¶ Rursus cõsiderãdũ est ꝙ cũ Ari
stoteles dixit de predicato ꝯiuncto ꝙ ſ3 se ꝑdicent̃: li ſ3
se põt ad tria referri: scilꝫ ad ptes cõiuncti inter se: ad to
tũ cõiunctũ respectu subiecti: ⁊ ad ptes ꝯiuncti respectu
subiecti. Si g̃ accipiat̃ li ſm se positiue: l3 nõ falsus: extra
neus t̃n a mente Aristotelis reperit̃ sensus ad q̃cũqꝫ il
loꝝ triũ referat̃. L3 enĩ valeat est hõ sensibilis: g̃ est hõ
⁊ est risibilis: ⁊ est aial rõnale: g̃ est aial ⁊ est rõnale: tamẽ
his opposite inferunt sil̃es ꝯñias. ⁊ dicimus enim est al
bus musicus: ergo est musicus ⁊ est albus. vbi nulla est ꝑ
seitas: sed est cõiunctio ꝑ accidẽs: tã inter ptes inter se q̃
inter totũ ⁊ subiectũ: q̃ etiã iter partes ⁊ subiectũ. Liquet
igit̃ ꝙ nõ accipit Aristoteles li ſm se positiue ex eo ꝙ va
na fuisset talis additio que ab oppositis nõ facit in h̃ dif
ferentiã. Ad q̃d enim addidit ſm se. ⁊ nõ ſm accidens:
si tam ille que sunt ſ3 se mõ expositõ: q̃ ille que sunt ſ3
accidens ex coniuncto inferant diuisum. Si v̊o accipiat̃
ſm se negatiue. i. nõ ꝑ aliud: ⁊ referat̃ ad ptes coniuncti
inter se: falsa inuenit̃ regula. Nã nõ licet dicere est bon⁹
citharedus: ergo est bonus ⁊ citharedus. ⁊ t̃n ars citharis
sandi ⁊ bonitas eius sine medio ꝯiungunt̃. Et sil̃r ꝯtigit.
si referat̃ ad totũ ꝯiunctũ respectu subiecti: vt in eodem
exẽplo apparet. Totũ enim hoc. citharedus bonus nõ ꝓ
pter aliud ꝯuenit homini. ⁊ t̃n nõ infert (vt dictũ est) di
uisionẽ. Superest ergo vt ad ptẽ ꝯiuncti respectu subie
cti referat̃. ⁊ sit sensus. Q̃ñ aliqua ꝯiunctim ꝑdicata: ſm
se. i. nõ ꝑ aliud predicant̃. i. ꝙ vtraqꝫ ps predicat̃ de sub
iecto nõ ꝓp alterã: sed ꝓpter seipsaꝫ ⁊ subm: tũc ex ꝯiun
Auerrois cto isert̃ diuisa ꝑdicatio. Et hoc mõ exponũt Auerrois: ⁊
Boetius Boetius. ⁊ v̊a inuenit̃ regula ⁊c̃. vt inductiue facile ma
Amm. nifestari põt: ⁊ rõ ipsa suadet. Si .n. ptes alicuius cõiũcti
ꝑdicati ita inherent subiecto: ꝙ neutra ꝓpter alterã ist̃
earũ separatio nihil h3 qđ veritatẽ impediat diuisarum.
Est ⁊ verbis Aristotelis cõsonus sensus iste. Q̃ñ ⁊ ꝑ hoc
distinguit inter enũtiationes ex q̄b⁹ cõiunctũ infert diui
sam ꝑdicationẽ. ⁊ eas q̄b⁹ hec nõ inest ꝯñia. Iste siq̄dẽ
vltra habentes oppositionẽ in adiecto: sunt habentes pre
dicatũ cõiunctũ: cuius vna partiũ alteri⁹ est ita determi
natio: ꝙ nõ nisi ꝑ illã subiectuꝫ respicit ⁊c̃. sicut apparet
in exemplo ab Aristotele adducto Homerus est poeta.
Est siq̄dẽ ibi nõ respicit Homerũ rõne ipsius homeri. s3
ꝑ eius rõne poesis relicte. ⁊ iđ nõ licet iferre. g̃ Homerus
est. Et sil̃e est in negatiuis. Si q̄s enim dicat sortes non

est paries: nõ licet iferre: g̃ sortes nõ est eadẽ rõne: q3 esse
nõ est negatiuũ de sorte. sed de pariete in sorte. Et ꝑ hoc
p3 q̄liter sit intelligẽda rõ in textu supiore adducta. Ac
cipit̃ enim ibi ſm se. i. negatiue: mõ hic exposito: ⁊ ſ3 ac
cidens. i. ꝓpter aliud. In eadẽ ergo significatiõe est vsus
li ſm accidens: soluẽdo hanc ⁊ ꝑcedẽtẽ q̃õnẽ. Utrobiqꝫ
enim intellexit ſm accidẽs. i. ꝓpter aliud ꝯiuncta. Sed
ad diuersa retulit. Ibi nãqꝫ li ſm accñs determinabat cõ
iunctionẽ duoꝝ ꝑdicatoꝝ iter se. Hic v̊o determinat par
tẽ cõiuncti ꝑdicati in ordine ad subm. Un̄ ibi albũ ⁊ mu
sicũ inter ea q̃ ſm accñs sunt: numerabant̃ hic aũt non.
¶ S3 occurrit circa hanc expositionẽ dubitatio nõ par Dubium
ua ⁊c̃. Si enĩ iđ nõ licet ex ꝯiũcto iferre diuisiꝫ: q3 alte
ra pars ꝯiuncti nõ respicit subm ꝓpter se. sed ꝓpter alte
rã partẽ vt dixit Aristoteles de ista enunciatione Home
rus est poeta: sequet̃ ꝙ nunq̃ a 3° adiacente ad 2m nunq̃
erit bona ꝯñia: q3 in oĩ enũtiatione de 3° adiacẽte: est. re
spicit subm ꝓpter ꝑdicatũ: ⁊ nõ ꝓpter se ⁊c̃. ¶ Ad hui⁹ Rñsio
difficultatis euidentiaꝫ. Nota p̄mo hanc distinctionem.
Aliud est tractare regulã q̃ñ ex 3° adiacente infert̃ 2m: ⁊
q̃ñ nõ. Et aliud q̃ñ ex cõiuncto fit illatio diuisa. ⁊ q̃ñ nõ.
Illa siquidẽ est extra ꝓpositũ. istã aũt venamur. Illa cõ
patit̃ varietatẽ terminoꝝ: ista nõ. Si nãqꝫ vn⁹ termino
rum qui est altera pars cõiuncti ſm significationem seu
suppositionẽ variet̃ in separatione: nõ infert̃ ex cõiuncto
predicato illudmet diuisim: sed aliud. Nota 2° hanc ꝓpo
sitionẽ: cũ ex 3° adiacente infert̃ 2m: nõ seruat̃ identitas
terminoꝝ. Liquet iste quo ad illũ terminũ. est: dictũ siq̄ Lec. 2.
dẽ fuit supra a.s.T. ꝙ aliud iportat est: 2m adiacẽs. ⁊ aliđ
est 3m adiacens. Illud nãqꝫ iportat actũ essendi simpl̃r.
hoc aũt habitudinẽ inherentie vel idẽtitatis ꝑdicati ad
subm. Fit ergo varietas vnius termini cũ ex 3° adiacẽte
infert̃ 2m: ⁊ ꝯ̃ñter nõ fit illatio diuisi ex ꝯiuncto. Un̄ re
lucet rñsio ad obiectionẽ: ꝙ l3 ex 3° adiacente q̃nqꝫ possit
inferri 2m: nũq̃ t̃n ex 3° adiacente licet iferri 2m tanq̃ ex
cõiuncto diuisum: q3 inferri nõ põt diuisim cuius altera
pars ipsa diuisione perit. Neget̃ g̃ ꝯñia obiectionis. Et
ad ꝓbationẽ dicat̃ ꝙ optime cõcludit: ꝙ talis illatio est
illicita infra limites illationũ que ex coniuncto diuisio
nẽ inducũt: de q̄b⁹ hic Aristoteles loq̄tur. ¶ S3 cõtra h̃ Obiectio
instat̃. Quia etiã tanq̃ ex cõiuncto diuisa fit illatio: sor
tes est albus g̃ est: per locũ aperte in mõ ad suum totum:
vbi nõ fit varietas terminoꝝ. ¶ Et ad h̃ dr̃ ꝙ l3 hõ al Rñsio
bus sit pars in mõ hoĩs: q3 nihil minuit de hoĩs rõne al
bedo. sed ponit hoĩem simpl̃r: aial est albuꝫ: nõ est pars in
mõ ipsius est: eo ꝙ pars in mõ est vl̃e cum cõditione nõ
minuente. ponẽte illud simpl̃r. Clarũ est aũt ꝙ albũ mi
nuit rõnẽ ipsius est: ⁊ nõ ponit ipsum simpl̃r. cõtrahit .n.
ad esse ſm q̃d. Un̄ apud philosophos cũ fit aliq̄d album:
nõ dr̃ generari: sed generari ſ3 q̃d. ¶ Sed instat̃ adhuc Obiectio
q3 ſm hoc dicẽdo est aial: ergo est: fit illatio diuisa ꝑ eun
dem locũ. Aial enim nõ minuit rationẽ ipsius est. ¶ Ad Rñsio
hoc est dõm ꝙ li est si dicat veritatẽ ꝓpositionis. Mani
feste peccat̃ a ſ3 q̃d ad simpl̃r. Si aũt dicat actũ essendi.
illatio est bona: sed nõ est de 3°. sed 2° adiacente. ¶ Põt Dubium
vlterius dubitari circa principale: q3 sequit̃ est quãtũ co
loratũ: ergo est quãtũ. ⁊ est coloratũ. ⁊ t̃n coloratum respi
cit subm mediante quãtitate. g̃ nõ videt̃ recta expositio
supra adducta. ¶ Ad hoc ⁊ sil̃ia dõm est ꝙ coloratũ nõ Rñsio
ita inest subto ꝑ quãtitatẽ ꝙ sit ei⁹ determinatior rõne
talis determinationis subm denominet: sicut bonitas ar
tẽ citharisticã determinat cũ dr̃ est citharedus bon⁹. s3 po
tius subm ipm. ꝑ coloratũ denolat̃: quãtũ v̊o scđario co
loratũ dr̃: l3 color media quãtitate suscipiat̃. Un̄ notãter
supra diximus: ꝙ tunc altera pars cõiuncti predicat̃ per

accidens quādo precise denominat subiectum:qꝛ denominat alterā partē. Quod nec in hac nec in similibus instantijs inuenitur ⁊c. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Id aūt qḋ nō est:nō ex eo vere dicetur ens quippiam esse qꝛ est opinabile. Non est enim ipsius opinio ipsum esse:sed ipsum nō esse.

¶ Quod aūt nō est:qm̄ opinabile est:nō est verū dicere aliquid esse. Opinatio enim eius nō est:qm̄ est:sed qm̄ non est ⁊c.

Lec. 8. ¶ Excludit quorūdā errorē qui qḋ nō est esse:tali syllo cōcludere satagebant. Qḋ est opinabile est. Qḋ non est:est opinabile. Ergo qḋ nō est:est. Hunc siquidē processum elidit Aristoteles destruendo primā propositionē ꝙ partē cōiuncti in subiecto diuisim p̄dicat:ac si diceret:est opinabile: ergo est. vñ assumēdo subm̄ conclusionis illoꝝ ait. Qḋ aūt nō est. Et addit mediuȝ eoꝝ:qm̄ opinabile est. Et subdit maiorē extremitatē:nō est verū dicere esse aliqd. Et cāȝ assignat.qꝛ talis opinatio nō propterea est:qꝛ illud sit:sȝ potius quia nō est. LEC. VIII.

¶ Is aūt determinatis:considerādū est deinceps: quo mō sese habent affirmationes ⁊ negatiōes huiusce generis:possibile est esse:non possibile est esse:contingens est esse: ⁊ nō contingens est esse: ⁊ de īpossibili simili mō:ac necessario. sunt enim de ipsis dubitationes nonnulle.

¶ His vero determinatis perspiciendū est quēad modū sese habent affirmationes ⁊ negationes ad se inuicem. he. s. que sunt de possibili esse ⁊ non possibili:de contingere ⁊ non contingere. ⁊ de impossibili ⁊ necessario. Habent enim aliquas dubitationes ⁊c.

POstq̄ determinatuȝ est de enuntiationibus quaꝝ partibus aliud additur tam remanente q̄ variata vnitate:hic intendit declarare qd accidat enuntiationi ex eo ꝙ aliqd additur nō suis partibus sed cōpositioni eius ⁊c. Et circa hoc duo facit. Primo determinat de oppositione earuȝ. Scḋo de cōsequētijs. ibi [Cōsequētie vo.] Circa p̄m duo facit. Pri̊o proponit qḋ intendit. Scḋo exequit̄. ibi [Nā si eoꝝ ⁊c.] Proponit ḡ qḋ iā p̄spiciendū est quō se habeant affirmationes ⁊ negationes enūtiationuȝ de poss̄i ⁊ non possibili ⁊c. Et cām subdit. Habent. n. multas dubitationes speciales. ¶ Sed antequā vlteri⁹ procedat̄ qm̄ de enūtiationib⁹ q̄ modales vocant̄ sermo inchoat̄: prelibandū est esse quasdā modales enūtiationes. ⁊ qui ⁊ quot sunt modi reddētes propōnes modales. ⁊ qd earuȝ sit subm̄. ⁊ qd p̄dicatū. ⁊ qd sit ipsa enūtiatio modalis q̄lis sit ordo eaꝝ ad p̄cedentes. ⁊ q̄ necītas sit spālē faciēdi tractatū de his. Quia ḡ possumus dupliciter de reb⁹ loqui vno mō cōponēdo rē vnā cū alia:alio mō cōpositionem factā declarādo q̄lis sit:insurgunt duo enūtiationū genera:quedā. s. enuntiantes aliqd inesse vel nō inesse alteri. ⁊ he vocant̄ de inesse:⁊ de qbus supius habitus est sermo. Quedā vo enūtiātes modū cōpositionis p̄dicati cū subo ⁊ hec vocant̄ modales a p̄ncipaliori pte sua:mō scilicet: Cū. n. dr̄:sortē currere est poss̄e:nō enūtiat̄ cursus de sorte. sed q̄lis sit cōpositio cursus cū sorte. s. possi̇s. Signāter aūt dixi modū cōpositionis:qm̄ modus in enuntiatione positus duplex est. Quedā. n. determinat vbū:vel rōne significati ipsius vbi. vt sortes currit velociter. vel rōne tēporis consignificati:vt sortes currit hodie. Quidāȝ aūt determinat cōpositionē ipsam p̄dicati cū subiecto:sicut cū dr̄ sortē currere est poss̄e. In illis nāqȝ determinat̄ qualis cursus insit sorti. vel qn̄. In hac aūt q̄lis sit coniunctio cursus cū sorte. Modi ḡ nō illi q rē vbi:sed q cōpositionem determinant modales enūtiationes reddūt:eo ꝙ cōpositio veluti for⁹ toti⁹:totā enūtiationē continet. Sunt autē huiꝰ modi q̄tuor proprie loquēdo. s. poss̄e ⁊ imposs̄e. necēiuȝ ⁊ cōtingens. Veꝝ nāqȝ ⁊ falsuȝ:lȝ supra cōpositionē cadant:cū dr̄ sortē currere est veꝝ:vel hoīeȝ esse quadrupedē est falsuȝ:attamē modificare proprie nō vident̄ cōpositionē ipsaȝ. Quia modificari proprie dr̄ aliqd qn̄ reddit̄ aliquale:nō qn̄ fit s̄m suā substantiā. Compositio aūt qn̄ dr̄ vā nō aliqualis p̄mit̄:sed qḋ est. Nihil enim aliud est dicere sortē currere est veꝝ:q̄ ꝙ cōpositio cursus cū sorte est. Et silr̄ qn̄ est falsa. nihil aliud dr̄ q̄ qḋ nō est. Naȝ nihil aliud est dicere sortē currere est falsuȝ:q̄ qḋ cōpositio cursus cū sorte non est. Qn̄ vo cōpositio dr̄ possibilis: aut contingens iam nō ipsaȝ esse. sed ipsaȝ aliqualē esse dicimus. Cū siquidē dr̄ sortē currere est poss̄e:nō substantificamus cōpositionē cursus cū sorte. sed q̄lificamus asserētes illā eē possibilē. Vñ Aristoteles hic modos proponēs veri ⁊ falsi nullo mō meminit:lȝ infra veꝝ ⁊ nō verum inferat propter causam ibi assignandā. Et qꝛ enūtiatio modalis duas in se continet cōpositiones:alterā īter p̄tes dicti alterā inter dictū ⁊ modū. intelligēdū est eā cōpositionē modificari. i. q̄ est inter p̄tes dicti nō eā q̄ est īter modum ⁊ dictū. Qḋ sic perpēdi pōt. Hui⁹ enūtiationis modalis. sortē esse albū est poss̄e:due sunt p̄tes. altera est:sortē esse albū. altera:est possibile. Prima dictū vocat̄:eo ꝙ est id qḋ dr̄ p eius indicatiuā. s. sortes est albus. Qui. n. profert hāc. sortes est albus. nihil aliud dicit. nisi sortē esse albū. Scḋa vocat̄ modus eo ꝙ modi adiectio est ⁊c. Prima: cōpositionē quādā in se cōtinet ex sorte ⁊ albo. Scḋa p̄o p̄me opposita:cōpositionē aliquā sonat ex dicti cōpositione ⁊ mō. Prima rursus pars. lȝ oīa habeat propria. subm̄. s. p̄dicatū copulā ⁊ cōpositionē:tota tn̄ subm̄ est modalis enūtiationis. Scḋa aūt est p̄dicatuȝ. Dicti ḡ compositio subijcit̄ ⁊ modificat̄ in enūtiatione modali. Qui. n. dicit sortē esse albū est possibile:nō significat q̄lis est coniūctio possibilitatis:cū hoc dicto sortē esse albū. sed insinuat q̄lis sit cōpositio partiū dicti inter se. s. cursus cū sorte. s. ꝙ est cōpositio possibilis. Nō dicit igit̄ enūtiatio modalis aliqd inesse vel nō inesse. sed dicti potius modū enūtiat. Nec proprie cōpōnit s̄m significatū:qꝛ cōpositiōis nō est cōpositio. sed rerū cōpositioni moduȝ apponit. Vñ nihil aliud est enūtiatio modalis:q̄ enūtiatio dicti modificatiua. Nec propterea censenda est enūtiatio plures modalis q̄ oīa duplicata habeat:qm̄ vnū modū de vnica compositione enuntiat:lȝ illius cōpositionis plures sint partes. Plura enim illa ad dicti cōpositionē cōcurrentia:veluti plura ex qbus sit vnū subm̄ cōcurrunt:de qbus dcm̄ est supra. ꝙ enūtiationis vnitatē nō īpediunt. Sicut nec cū dr̄ domus est alba:est enuntiatio multiplex:lȝ domus ex multis consurgat partibus. Merito aūt est post enūtiationes de inesse de modalibus tractādū:qꝛ p̄tes naliter sunt toto priores:⁊ cognitio totius ex partiuȝ cognitione dependet. Et specialis sermo de his habēdus:qꝛ proprias hȝ difficultates. Notauit quoqȝ Aristoteles in textu multa. Hoꝝ ordinē. s. cū dixit. his vo determinatis. Modos qui ⁊ quot sunt cū eos expressit ⁊ inseruit. Variationem eiusdē modi p affirmationē ⁊ negationē cū dixit possibile:⁊ nō possibile:cōtingens ⁊ nō cōtingens. Necessitateȝ cū addidit. Habent enim multas dubitationes proprias. ¶ Deinde cum dicit.

Nam

Qui modi reddāt enūtiationes modales:⁊ quot.

Enuntiationē modalē esse.

Enuntiatio modalis quid.

¶ Nam si cōplexionū; he inter sese ꝯtradictorie opponunt: que p̄ eē disponunt atq; nō eē: huius eni hoiem esse negatio est hoc; hominē nō esse: sed nō illud nō hoiem esse. Et itē hui⁹ hominē esse albū hoc est negatio: hoiem albū nō esse: ſ; nō illud hoiem non albū esse. Alioqn vere q̄spiā dixerit lignū hoiem nō albū esse. cū de quolibet affirmatio sit aut negatio vera. Et nō solū in his ita fit: sed in illis etiā in quibus esse non additur: idem facit id qđ pro ipso sumitur esse. Nam huius homo ambulat: nō est hec negatio: nō homo ambulat: sed hec homo nō ambulat: nihil eni refert hoiem ambulare dicere: vel hominē ambulantē esse. Si hec inquā ita sunt: atq; vbiq; dictus modus seruaē. hui⁹ etiā nimirū affirmatiōis possibile est eē: hec erit negatio possibile nō eē: ſ; nō illa nō possibile ē eē.

¶ Nā si eoꝝ que cōplectunē ille sibi inuicē opposite sunt ꝯtradictiones quecūq; ſm esse vel nō esse disponunē. vt eius que est esse hominē: negatio est nō esse hominē. nō aūt ea que est eē nō hominē. ⁊ eius que est esse albū hominē: negatio ea que est nō esse albū hominē. sed nō ea que est esse nō albū hominem. Si eni de omnibus aut dictio est: aut negatio vera. cum lignū falsum sit dicere esse albū hominē: erit verū dicere de eo esse non albū hominē. Quod si hoc modo ⁊ in quātiscūq; esse nō addiē: idē faciet id qđ pro esse dicit. vt eius que est ambulat homo. negatio est non ea que est: ambulat nō homo: ſ; ea que est nō ambulat homo. Nihil enī differt dicere hominē ambulare. vel hominē ambulantē esse. Quare si hoc modo in omnibus: ⁊ eius que est possibile eē. negatio est possibile nō esse: nō ea que est nō possibile esse.

¶ Exequiē tractatū de oppōne modalium. Et circa hoc duo facit. Primo mouēdo qōnem: arguit ad partes. Secundo determinat veritatem. ibi [Contingit aūt ⁊c.] Est aūt dubitatio an in enūtiationibus modalibus fiat ꝯdictio negatione apposita ad verbū dicti: qđ dicit rem: an nō: sed potius negatiōe apposita ad modum qui qualificat. Et p̄mo arguit ad partē affirmatiuā ꝙ scilꝫ addēda sit negatio ad verbū. Secūdo ad partē negatiuā ꝙ non apponēda sit negatio ipsi verbo. ibi [Videē aūt.] Intendit ergo p̄mo tale argumentū. Si complexoꝝ contradictiones attēdunē penes esse ⁊ nō esse. vt pꝫ inductiue in enūtiationibus substātiuis de secūdo adiacente: ⁊ de tertio: ⁊ in adiectiuis: cōtradictionesq; omniū hoc modo sumēde sunt: cōtradictoria huius possibile esse: erit possibile nō esse: ⁊ nō illa nō possibile esse. Et consequēter apponēda est negatio verbo ad sumendā oppositionē in modalibus. Patet ꝯsequētia qꝛ cū dicit possibile esse ⁊ possibile nō esse: negatio cadit supra esse. Vn̄ dicit [Nam si eoꝝ que cōplectunē] i. cōplexoꝝ ille sibi inuicē sunt opposite cōtradictiones que ſm esse vel non esse disponuntur. i. in quarū vna affirmaē eē: ⁊ in altera negaē. Et subdit inductionē inchoās a secūdo adiacēte: vt eius enūtiationis que est. esse hominē. i. homo est: negatio est. nō esse hominē. vbi verbū negaē. i. homo nō est: ⁊ nō est eius negatio ea que est: esse nō hominē. i. nō homo est. Hec enī nō est negatiua. sed affirmatiua de subiecto īfinito que simul est vera cū illa p̄ma scilꝫ homo est. Deinde ꝓsequitur inductionē in substatiuis de tertio adiacēte. ⁊ ei⁹ que est. esse album hominē. i. ⁊ illi⁹ enūtiationis: homo est albus. negatio est: nō esse albū hominē: vbi verbū negaē. i. homo nō est albus. ⁊ nō est negatio illius ea que est: esse nō albū hominem. i. homo est nō albus. Hec enī nō est negatiua sed affirmatiua de p̄dicato infinito. Et qꝛ iste due affirmatiue de p̄dicato finito ⁊ infinito non possunt de eodē verificari: ꝓpterea quia sunt de p̄dicatis oppositis: posset aliqs credere ꝙ sint ꝯdictorie: ⁊ ideo ad hunc errorem tollendū interponit rōnem ꝓbantem ꝙ he due nō sunt ꝯtradictorie. Est aūt ratio talis. Cōtradictorioꝝ talis est natura ꝙ de omnib⁹ aut dictio. i. affirmatio: aut negatio verificaē. Inter ꝯtradictoria siquidē: nullum potest inueniri mediū: sed he due enūtiationes scilꝫ. est homo albus. ⁊ est homo nō albus. sunt ꝯtradictorie per te. ergo sunt talis nature ꝙ de omnib⁹ altera verificaē. Et sic cū de ligno sit falsum dicere est homo albus: erit verū dicere de eo scilꝫ ligno: eē nō albū hoiem. i. lignū est hō nō albus: qđ est manifeste falsum. Lignū enim neq; est homo albus: neq; est homo nō alb⁹. Restat ergo exquo vtraq; est simul falsa de eodē: ꝙ nō sit inter eas cōtradictio. Sed cōtradictio fit quādo negatio apponiē verbo. Deinde ꝓsequiē inductionē in enūtiationibus adiectiui verbi dicēs: ꝙ si hoc modo scilꝫ supradicto accipiē ꝯtradictio: ⁊ in quātiscūq; enūtiationib⁹ esse nō poniē explicite: idem faciet quo ad oppositionē sumendā id qđ pro esse dicē. i. verbū adiectiuū qđ locū ipsius esse tenet ꝓ quāto ꝓpter eius veritatē in se inclusam: copule officiū facit: vt eius enuntiationis que est: homo ambulat. negatio est. nō ea que dicit. nō hō ambulat. hec enim est affirmatiua de subēo infinito. sed negatio illius est. homo nō ambulat: sicut ⁊ in illis de vbo substantiuo negatio verbo addenda erat. Nihil enī differt dicere vbo adiectiuo. homo ambulat. vel substātiuo: hō est ambulās. Deinde ponit secundā partē inductiōis dicēs. Et si hoc modo in oībus sumēda est ꝯtradictio scilꝫ apponēdo negationem ad esse: ꝯcludiē ꝙ ⁊ eius enūtiationis que dicit. possibile esse. negatio est possibile nō esse: ⁊ nō illa que dicit. Non possibile eē. pꝫ ꝯclusionis sequela: qꝛ in illa possibile nō esse negatio apponiē vbo. In ista aūt nō. Dixit aūt in p̄ncipio hui⁹ rōnis. [eoꝝ que complectunē] i. complexoꝝ ꝯtradictiones fiunt ſm esse ⁊ nō esse: ad dr̄iaꝫ incomplexoꝝ quoꝝ oppositio nō fit negatione dicente nō esse. sed ipsi incomplexo apposita vt homo ⁊ nō homo: legit ⁊ nō legit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At idem videē ⁊ esse ⁊ non esse posse. Omne nāq; qđ possibile est secari vel ambulare possibile est ⁊ nō ambulare ⁊ nō secari. Atq; causa huius hec est. Omne enim qđ hoc pacto possibile est: non semper est actu. Quapropter ipsi competet: ⁊ ipsa negatio. Potest enim ⁊ non ambulare: qđ ambulare pōt: ⁊ non videri: qđ potest videri. At fieri nequit vt enuntiationes opposite de eodē sint vere. Non ergo affirmationis huius. possibile est esse: hec est negatio: possibile est non esse.

¶ Uidet aũt idẽ possibile eẽ ⁊ non esse. Omne enĩ qđ est possibile diuidi vel ambulare: ⁊ nõ ambulare ⁊ non diuidi possibile est. Ratio est qm̃ omne qđ sic possibile est. non semꝑ in actu est: quare inerit et negatio. Põt igit ⁊ non ambulare qđ ẽ ambulabile: ⁊ non videri ꝙ est visibile. At vo ĩpossibile est de eodẽ oppositas et veras ꝯtradictiones: nõ est igit ista negatio.

¶ Arguit ad q̃õnis partẽ negatiuã scilꝫ ꝙ ad sumendaꝫ ꝯtradictionẽ in modalibus nõ addenda sit negatio vbo tali rõne. Impossibile est duas cõtradictorias esse simul veras de eodẽ: sed supradicte scilꝫ possibile esse ⁊ possibile nõ esse. simul verificant de eodẽ. ergo iste nõ sunt contradictorie. Igit ꝯtradictio modaliuꝫ nõ attendit penes verbi negationeꝫ. Huius rõnis primo ponitur in littera minor cũ sua ꝓbatiõe. Scđo maior. Tertio ꝯclusio. Minor qdẽ cũ dicit [Uidet aũt idẽ possibile esse. ⁊ nõ possibile esse.] Sicut vbi grã omne qđ est possibile diuidi: est etiã possibile non diuidi: ⁊ qđ est possibile ambulare: est etiam possibile nõ ambulare. Ratio aũt huius minoris est: quoniã omne qđ sic possibile est. sicut scilꝫ est possibile ambulare ⁊ diuidi: nõ semꝑ actu est. Nõ enĩ semper actualiter ambulat qui ambulare põt: nec semꝑ actu diuidit qđ diuidi põt. Quare inerit etiam negatio possibilis. i. ergo nõ solũ possibilis est affirmatio. sed etiaꝫ negatio eiusdẽ. Aduerte ꝙ q2 possibile est multiplex vt infra dicet. ideo notãter Aristoteles addidit li sic. assumẽs: qđ sic possibile est: nõ semper actu est. Nõ enĩ de omni possibili veꝝ est dicere ꝙ nõ semper actu est. sed de aliquo: eo scilꝫ qđ est sic possibile quẽadmodũ ambulare ⁊ diuidi. Nota vlterius ꝙ q2 tale possibile hẽt duas conditiones scilꝫ ꝙ põt actu eẽ: ⁊ ꝙ nõ semper actu est: sequit necessario ꝙ de eo simul est verũ dicere. possibile esse. ⁊ nõ esse. Ex eo enĩ qđ põt actu esse sequit ꝙ sit possibile eẽ. Ex eo vo qđ nõ semꝑ actu est. sequit ꝙ sit possibile non esse. Qđ eni nõ semper est. põt nõ esse. Bene ergo intulit Aristoteles ex his duobus. Quare inerit etiã negatio possibilis ⁊ nõ solũ affirmatio. Põt igit ⁊ nõ ambulare qđ est ambulabile: ⁊ nõ videri quod est visibile. Maior vo subiungit cũ ait [At vo impossibile est de eodem veras esse cõtradictiones.] Infert quoq3 vltimo cõclusio. Nõ est igit ista scilꝫ possibile nõ esse. negatio illius que dicit possibile esse: q2 sunt simul vere de eodẽ. Caueto aũt ne ex isto textu putes possibile vt est modus debẽ semꝑ accipi pro possibili ad vtrũlibet: quoniã hoc infra declarabitur esse falsuꝫ: sed ꝯsidera ꝙ satis fuit intendẽti declarare ꝙ in modalibus nõ sumit contradictio ex verbi negatione: afferre instantiam in vna modali que continet sub modalibus de possibili. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Fit enĩ ex his vt aut idẽ de eodẽ affirmet simul atq3 neget: aut nõ per eẽ atq3 nõ eẽ ea que addunt: affirmationes fieri negationesue. Ac si illud fieri nequit: hoc erit vtriq3 expetẽdum.

¶ Cõtingit aũt vnũ ex his aut idẽ ipsum dicere aut negare siml' de eodẽ: aut nõ ſm eẽ vel nõ eẽ que opponunt fieri affirmatiões vel negõnes. Si g̃ illud ĩpossibile ẽ hoc erit magis eligẽdũ.

¶ Determinat veritatẽ huius dubitatiõis. Et q2 duo petebat scilꝫ an ꝯtradictio modaliũ ex negõne verbi fiat. an nõ: ⁊ an potius ex negatiõe modi. ideo ꝑmo determinat veritatem ꝑme petitionis ꝙ scilꝫ contradictio harũ nõ fit negatione verbi. Scđo determinat veritatẽ secũde petitõis ꝙ scilꝫ fiat modaliũ ꝯtradictio ex negatiõe modi. ibi [Est g̃ negatio.] Dicit ergo ꝙ propter supradictas rões euenit vnũ ex his duobus que ꝯclusimus determinare: aut idẽ ipsum. i. vnũ et idẽ dicere. i. affirmare ⁊ negare simul de eodẽ. i. aut ꝙ duo cõtradictoria simul verificant de eodem. vt ꝑma ratio conclusit: aut affirmationes vel negationes modaliũ que opponunt contradictorie fieri nõ ſm esse vel nõ esse. i. aut contradictio modaliũ nõ fiat ex negatione verbi. vt scđa ratio conclusit. Si ergo illud est impossibile scilꝫ ꝙ duo contradictoria possunt simul esse vera de eodẽ: hoc. s. ꝙ cõtradictio modalium nõ fiat ſm verbi negationẽ erit magis eligẽdũ: impossibilia eni semper vitãda sunt. Ex ipso aũt mõ loquendi innuit ꝙ vtriq3 earũ aliquid obstat. Sed q2 ꝑmo obstat impossibilitas que acceptari nõ põt. Scđo aũt nihil aliud obstat nisi ꝙ negatio supra enũtiatiõis copulã cadere dꝫ. si negatiua fieri debet enũtiatio: et hoc aliter fieri põt q̃ negãdo dicti vbũ: vt infra declarabit. iõ hoc zm. s. ꝙ ꝯtradictio modaliũ nõ fiat ſm negationẽ verbi eligẽdũ est. Primũ vo est oĩno abyciẽdũ. LEC. IX.

¶ Huius igit possibile est eẽ: hec est negatio: nõ possibile est eẽ. sed nõ illud possibile nõ est esse. Huius etiam: contingens est esse: hec est negatio: non contingens est esse. Eadẽ ⁊ de ceteris ratio: de impossibili inquam ⁊ necessario.

¶ Est ergo negatio eius que est possibile eẽ: ea que est non possibile esse. Eadem quoq3 ratio est in eo ꝙ contingẽs esse. etenim negatio eius est. non contingens esse. Et in aliis quoq3 simili modo: vt in necessario ⁊ impossibili.

Determiat vbi ponẽda sit negatio ad assumẽdaꝫ modaliũ ꝯtradictionẽ. Et circa hoc quattuor facit. Primo determinat veritatẽ summarie. Scđo assignat determinate veritatis rõnẽ que dicit rõni ad oppositũ inducte. ibi [Fiunt eni.] Tertio explanat eãdẽ veritatẽ in oĩbꝰ modalibus. ibi [Eius vo.] Quarto vlẽꝫ regulã cõcludit. ibi [Uniulr vo.] Quia igit negatio aut vbo aut nõ apponẽda est: ⁊ ꝙ vbo nõ addẽda est declaratũ est. per locũ a diuisione ꝯcludẽdo determinat. est g̃ negatio eius que est possibile esse. ea que est nõ possibile eẽ: in qua negat modus. Et eadẽ est rõ in enũtiatiõibꝰ de ꝯtingẽti. Huiꝰ eni que est ꝯtigẽs eẽ negatio est nõ ꝯtingẽs eẽ. Et in aliis. s. de neceẽ ⁊ impossibile idẽ est iudiciũ. ¶ Deĩde cũ dicit.

¶ Atq3 vt in illis esse atq3 non esse sunt additiones: cetere vo res sunt subiecte: alia albuꝫ: alia homo: sic ⁊ in istis. esse quidem atq3 non esse fiunt vt subiecta: posse vo ⁊ cetere additiones: distinguẽtes verũ ⁊ falsum in his ipsis: perinde atq3 in ipsis ipm eẽ atq3 nõ eẽ facere solẽt.

¶ Fiunt enim in illis quemadmoduꝫ esse ⁊ nõ esse appositiones: subiecte vo res: vt hoc quidem albuꝫ. illud vo homo: eodẽ quoq3 modo hoc loco esse quidem subiectuꝫ fit: contingere vo ⁊ posse appositiones determinãtes quẽadmodum in illis esse ⁊ non esse veritatem.

¶ Fiũt enim appõnes subdit huiꝰ veritatis rõnẽ talẽ. Ad sumẽdã ꝯtradictionẽ inter aliquas enũtiationes opꝫ ponere

nere negationē super appositione.i.ꝯiūctione ꝑdicati cū subiecto. Sed in modalibus appōnes sunt modi. ergo in modalib⁹ negatio apponenda est mō vt fiat ꝯtradictio. Huiꝰ rōnis maiore subintellecta minor ponit̄ in lr̄a per scđam similitudinē ad illas de iesse: ꝛ dicit̄ ꝙ queādmodū in illis enūtiationib⁹ de iesse appōnes.i. ꝑdicationes sunt esse ꝛ nō esse.i. verba significatiua esse vel non esse. verbū eni semꝑ est nota eoꝝ que de altero ꝑdicant̄: subiecte vo appōnibus: res sunt qbus esse vel nō eē apponitur. vt albū cū dī albū est: vel homo. cū dī homo est. Eodem modo hoc in loco in modalib⁹ accidit: esse qdē subiectū fit.i. dcm̄ significās esse vel nō esse: subiecti locū tenet: ꝯtigere vo ꝛ posse appōnes.i. modi: ꝑdicatiōes sunt. Et queādmodū in illis de iesse penes esse ꝛ nō esse veritatē vel falsitatē determinamus. ita in istis modalib⁹ penes modos. Hoc est eni qđ subdit determināntes scilicet fiunt ipsi modi veritatē queādmodū in illis esse ꝛ nō eē eam determinat. Et sic pȝ rn̄sio ad argumentū in oppositum ꝑmo adductuȝ ꝯcludēs ꝙ negatio verbo apponēda sit sicut in illis de ineē. Dicit̄ eni ꝙ cū modalis enuntiet modū de dicto sicut enūtiatio de inesse: esse vel esse tale puta esse albū de subiecto: eundē locuȝ tenet modus hic quē ibi verbū: ꝛ ꝑiter super idē ꝑportionalr̄ cadit negatio hic ꝛ ibi. Eadē eni vt dcm̄ est ꝑportio est modi ad dictū que est verbi ad subiectū. Rursus cū veritas ꝛ falsitas affirmationē ꝛ negationē sequant̄ penes idē attēdenda est affirmatio vel negatio enūtiatiōis ꝛ veritas vl̄ falsitas eiusdē. Sicut ḡ in enūtiatiōib⁹ de ineē veritas vl̄ falsitas eē vel nō eē ꝯsequit̄. ita in modalib⁹ modū. Illa nāqȝ modalis est vera que sic modificat dcm̄ sicut dicti cōpositio patit̄. sicut illa de inesse est vera que sic sigt̄ at eē sicut est. Est ḡ negatio mō bis apponēda sicut ibi vbo cū sit eadē vtriusqȝ vis quo ad veritatē ꝛ falsitatē enuntiatiōis. Aduerte ꝙ modos appōnes.i. ꝑdicationes vocauit. sicut eē in illis de ineē: intelligēs per modū totū ꝑdicatuȝ enūtiationis modalis. puta est possibile. In cuius signum modos ipsos vbaliter ꝑtulit dicēs ꝯtingere vo ꝛ posse appositiones sunt. Contingit enim ꝛ pōt totū predicatū modalis continēt ꝛc. ❡ Deinde cū dicit.

❡ Huius aūt possibile est non esse: negatio est: nō illud nō possibile est esse: sed hoc: nō possibile est non esse. Et huius possibile est esse: nō hoc: possibile est non esse: sed illud: nō possibile est eē. Quapropter he possibile est eē: ꝛ possibile est nō esse. sese mutuo sequi vident̄. Idē enim possibile est esse atqȝ nō esse. Nō enim he possibile est esse: ꝛ possibile est nō esse: contradictorie opponunt̄: sed iste possibile est esse: ꝛ nō possibile est esse: nunq̄ȝ de eodē sunt simul vere: opposite nāqȝ sunt. He quoqȝ possibile est non esse: ꝛ non possibile est non esse: nunq̄ȝ de eodē sunt vere. Similiter ꝛ huius affirmationis: necesse est esse: non hec: necesse est non esse negatio est: sed hec non necesse est esse. Huius aūt necesse est non esse: negatio est: non necesse est non esse. Huius etiam impoſſe est esse: non hec. impoſſe est non esse: sed illa nō impoſſe est esse: negatio est. At illius impoſſe est nō esse: hec sane: non impossibile est nō esse negatio est. ❡ Eiꝰ vo que est possibile est nō eē: negatio est nō possibile est nō eē. Nō eni ꝯtradictiōes sunt sibi inuicē huiꝰ possibile eē ꝛ poſſe nō eē: quare ꝛ seq sese inuicē videbunt̄. Idē enim possibile est eē ꝛ nō eē. Sed possibile est eē ꝛ nō possibile est esse: nunq̄ȝ simul sunt: opponuntur eniȝ. He vo possibile est non esse ꝛ nō possibile est non esse nunq̄ȝ simul sunt: similiter autē ꝛ eius que est necessarium esse. non ea que est necessariū nō esse: sed ea que est nō necessariū eē. Eius vo que est necessarium est non esse ea que est non necessariuȝ non esse: ꝛ eius que est impossibile esse. non ea que est ipossibile non esse. sed non impossibile esse. Eius vo que est impoſſe non esse: ea que est non impossibile est non esse.

❡ Explanat determinatā veritatē in oībus modalibus.s. de possibili ꝛ necessario ꝛ impoſſi. Cōtingēs cōuertit̄ cum possibili. Et qꝛ quilibet modus facit duas modales affirmatiuas alterā habentē dictū affirmatū ꝛ alterā habētē dictū negatū: ideo explanat in singulis modis q̄ cuiusqȝ affirmationis negatio sit. Et ꝑmo in illis de possibili. Et quia prime affirmatiue de possibili que sciȝ hēt dictum affirmatū.s. possibile esse. negatio assignata fuit nō possibile esse. ideo ad reliquā affirmatiuā de possibili trāsiēs dicit: eius vo que est possibile nō eē. vbi dictū negat̄. negatio est nō poſſe non esse. Et hoc ꝯsequenter ꝑbat per hoc ꝙ cōtradictoria huius poſſe nō esse: aut est possibile esse: aut illa quā diximus.s. non possibile non esse. Sed illa.s. possibile eē nō est eius ꝯdictoria: nō eni sunt sibi inuicem cōtradicentes: possibile esse ꝛ possibile nō esse: qꝛ possunt simul esse vere. vn̄ ꝛ sequi sese inuicē putabunt̄: qm̄ vt supra dictū fuit: idem est possibile esse ꝛ nō eē: ꝛ ꝯsequēter sicut ad posse esse sequit̄ posse nō esse. ita ecōtra ad posse non esse sequit̄ posse eē. Sed ꝯdictoria illius possibile eē que nō pōt simul esse vera: est nō possibile esse. hec eniȝ vt dcm̄ ē opponunt̄. Remanet ḡ ꝙ huiꝰ negatio possibile nō eē sit illa nō poſſe nō eē. he nāqȝ siml̄ nūq̄ȝ sunt vere vel false. Dixit ꝙ possibile eē ꝛ nō esse seq se inuicē putabunt̄ ꝛ nō dixit ꝙ se inuicē ꝯsequunt̄ qꝛ ꝺm veritatem vl̄r nō sequant̄ se sȝ ꝑticulariter tm̄. vt lr̄a dicet̄. ꝑꝑ qđ putabit̄ ꝙ simplr̄ se inicē sequant̄. Deinde declarat hoc idē in illis de nec̄io ꝛ ꝑmo in affirmatiua hn̄te dcm̄ affirmatū dicēs. Silr̄ eiꝰ que est nec̄iū esse negatio nō est ea que dic̄ nec̄iū nō eē. vbi modus nō negat̄. sȝ ea q̄ est nō nec̄iū eē. Deide subdit de affirmatiua ɋ nec̄io hn̄tē dcm̄ negatū: ꝛ ait. Eiꝰ vo que ē nec̄iū nō eē negatio est ea que dicit nō nec̄ariū nō eē. Deide trāsit ad illas de ipossibili eūdē ordinē seruās: ꝛ inqt. Et eiꝰ que dicit impoſſe eē negatio nō est ea que dicit ipossibile nō eē. sȝ nō ipossibile esse: vbi etiā modus negat̄. Alteriꝰ vo affirmatiue que est ipoſſe nō esse: negatio est ea que dicit nō ipoſſe nō eē et sic semꝑ modo negatio addēda est. ❡ Deinde cū dicit.

❡ Omnino aūt queādmodū dcm̄ est: esse qdē: ac nō eē ponere opȝ vti subta. Hec aūt ad ipsuȝ adiīgere atqȝ nō esse: affirmationē faciendo negationē ue. Atqȝ has opȝ existimare oppositas esse: possibile: nō possibile: contingens: nō contingēs: impossibile: nō impossibile: necessariū: nō necessarium: verum: non verum.

❡ Similr̄ vo queādmodū dcm̄ est eē qdē ꝛ nō

esse opz ponere quẽadmodũ subta: negõnẽ vo ꝛ affirmationẽ h facientẽ ad vnũ idẽ tantũmõ ad modũ apponẽ: ꝛ has putare opz eẽ appositas dictiones ꝛ negõnes possibile ꝛ nõ possibile contingẽs ꝛ nõ ꝯtingẽs: impoẽ ꝛ nõ impossibile: necẽiũ ꝛ nõ necẽiuz: verũ ꝛ nõ verum.

¶ Cõcludit regulã vlem dicẽs ꝙ quẽadmodũ dcm̃ est dicta iportãtia eẽ ꝛ nõ eẽ opz ponere in modalib⁹ vt subta. negõnẽ vo ꝛ affirmationẽ. hoc.i. ꝯdictiõis oppõnẽ faciẽtem opz opponere tãtũmõ ad suũ idem modũ: nõ ad diuersos modos. Debet nãqz silemet modus negari q̇ prius affirmabaẽ: si ꝯdictio eẽ dz. Et exẽplariter explanãs quõ hoc fiat subdit: ꝛ opz putare has eẽ oppositas dictiões.i. affirmationes ꝛ negõnes in modalib⁹: possibile ꝛ nõ possibile: ꝯtingẽs ꝛ nõ ꝯtingẽs. Itẽ cũ dixit negatio alio tãtũmõ ad modũ apponi debere: nõ exclusit modi copulã s3 dcm̃. Hoc eni est singulare in modalib⁹ ꝙ eãdẽ oppõnẽ facit: negatio mõ addita ꝛ ei⁹ vbo. Cõtradictorie enĩ opponiẽ huic. poẽ est eẽ. non solũ illa: nõ poẽ est esse. s3 ista possibile nõ est eẽ. Meminit aũt modi poti⁹: ꝛ ppter hoc qd̃ nũc diximus vt.s. isinuaret ꝙ negatio vbo modi postposita. mõ aũt preposita idez facit: ac si modali vbo pponereẽ: ꝛ qꝛ cũ mõ nũqꝫ caret modalis enũtiatio: semper negatio supra modũ poni põt. Nõ aũt sic de ei⁹ vbo: vbo eni modi carere ꝯtingit modalez. vt cũ dĩ sortes currit neẽio: ꝛ iõ nõ semp vbo negatio aptari põt. Qd̃ aũt in fine addidit verũ ꝛ nõ verũ: insinuat pter q̃tuor pdictos modos alios inueniri qui ẽt cõpõnẽ enũtiaiõis determinant. puta verum ꝛ nõ verũ: falsum ꝛ non falsuz: quos tamen inter modos supra nõ posuit: quia vt declaratũ fuit non proprie modificant.

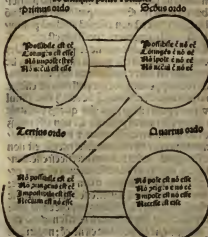
LEC. X.

¶ Cõsequẽtie quoqꝫ cũ rõne fiunt: si hoc pacto ponanẽ. Nã illã qdẽ possibile est eẽ: seqẽ hec: ꝯtingẽs est esse: atqꝫ cum illa ꝯuertiẽ. Et item he: non impossibile est eẽ: ꝛ non necesse est eẽ. At has possibile est nõ esse: ꝯtingens est nõ eẽ: he sane sequunẽ: nõ impossibile est nõ eẽ. ꝛ nõ neẽe est nõ esse. Illas etiaz nõ possibile est eẽ: ꝛ nõ ꝯtingẽs est eẽ: he porro sequunẽ: ipossibile est eẽ: ꝛ neẽe est nõ eẽ. Et illas insup nõ possibile est nõ eẽ: ꝛ nõ ꝯtingẽs est nõ eẽ: he nimirũ sequunẽ ipoẽ est nõ eẽ: ꝛ neẽe est eẽ. Atqꝫ id qd̃ dĩ ex hisce q̃ hoc ordie ponunẽ ꝑspiciaẽ.

¶ Cõseqnẽter vo ꝑm ordinẽ fiunt ita ponẽtib⁹. Illi.n. que est possibile est esse: illa que est ꝯtingens eẽ: ꝛ hec illi ꝯuertiẽ: ꝛ nõ impoẽ eẽ: ꝛ nõ necẽariũ eẽ. Illi vo que est possibile nõ eẽ ꝛ contingẽs nõ eẽ: ea que est nõ necẽariũ nõ eẽ. ꝛ non impossibile nõ eẽ. Illi vo que est nõ poẽ eẽ: ꝛ nõ ꝯtingẽs eẽ: ea que est necẽiuz nõ eẽ ꝛ impoẽ eẽ. Illi vo que est nõ possibile nõ esse ꝛ nõ ꝯtingẽs nõ eẽ: illeq̃ est neẽe ẽ eẽ: ꝛ ipoẽ nõ eẽ. Cõsidereẽ ãt ex subscriptiõe quẽadmodũ dicim⁹.

P Ostq̃ determinauit de oppõne modaliũ. hic determinare intẽdit de ꝯñtijs earuz. Et circa hoc duo facit. Primo tradit veritatez. Scdo mouet quãdã dubitationẽ circa determiata. ibi [Dubitabit aũt.] Circa pmũ duo fac. Primo ponit ꝯñtias earz ꝑm opionẽ alioꝝ. Scdo examinando ꝛ corrigẽdo dictã opinionẽ determinat veritatez. ibi [Ergo ipoẽ.] Quo ad pm̃ ꝯsiderãdũ est ꝙ cũ qlibet modus facias duas affirmationes: vt dcm̃ fuit: ꝛ duab⁹ affirmatiõib⁹ opponanẽ due negõnes: vt ẽt dcm̃ fuit in p̊ ꝑm quẽlibet modũ fiẽt q̃tuor enũnatiões due.s. affirmatiue ꝛ due negatiue. Cũ aũt modi sint q̃tuor: efficienẽ sexdecĩ modales. Quaternari⁹ eni in seip̃m ductus sexdecim ꝯstituit. Et qm̃ apud oẽs q̃libet cuiuscꝫ modi vnicũqꝫ incipias hz vnã tm̃ cuiuscꝫ modi se ꝯñtem. iõ ad assignandas ꝯñtias modaliuz singulas ex singulis modis accipe opz: ꝛ ad ꝯñtie ordinẽ iter se adunare. Et hoc modo fecerũt antiq de qb⁹ ĩqẽ Aristoteles. Cõsequẽtie vo fiũt ꝑ3 isfrascriptũ ordinẽ antiqs ita ponẽtib⁹. Formauerũt eni q̃tuor ordines modaliũ in quoꝝ q̃libet oẽs que ꝯsequũtur collocauerũt. Ut aũt ꝯfusio viteẽ. voceẽ cũ Auerroi de cetero. in quolibet mõ. affirmatiua de dicto ꝛ mõ affirmatiua simplex. affirmatiua aũt de mõ ꝛ negatiua ð dicto affirmatiua declinata. negatiua vo de mõ et nõ de dcõ. negatiua simplex. negatiua ãt ð vtroqꝫ negatiua declarata. ita ꝙ modi affirmationẽ vl negõnẽ simplicitas dicti vo decliatio denoiet. Dixerũt ḡ antiq ꝙ affirmationẽ simplicẽ de possibili.s. poẽ ẽ eẽ. seqẽ affirmatiua simplex de ꝯtigẽti.s. ꝯtigẽs est eẽ: ꝯtingẽs.n. ꝯuertiẽ cũ possibili. ꝛ negatiua simplex de impoẽi.s. nõ ipoẽ eẽ: ꝛ siẽr negatiua simplex de neẽio.s. nõ neẽe est eẽ. et hic est pmus ordo modaliũ ꝯsequentiũ se. In 2⁰ aũt ordine dixerunt ꝙ affirmatiuas declinatiuas de possibili ꝛ ꝯtingẽti.s. possibile nõ eẽ. ꝛ ꝯtingẽs nõ eẽ sequũẽ negatiue decliate de neẽio ꝛ ipossibili.s. nõ neẽiuz nõ eẽ ꝛ nõ ipossibile nõ eẽ. In 3⁰ vo ordine dixerunt ꝙ negatiuas simplices de possibili ꝛ ꝯtingẽti.s. nõ poẽ esse: nõ ꝯtingẽs eẽ sequunẽ affirmatiua declinata de neẽio.s. necesse nõ eẽ: ꝛ affirmatiua simplex de impossibili.s. ipossibile esse. In 4⁰ demũ ordine dixerũt ꝙ negatiuas declinatas de possibili ꝛ ꝯtingẽti.s. nõ poẽ nõ eẽ ꝛ nõ ꝯtingẽs nõ eẽ: sequunẽ affirmatiua simplex de neẽio.s. neẽe eẽ ꝛ affirmatiua declinata de ipossibili. Cõsidereẽ aũt ex subscriptiõe opposite figure quẽadmodũ dicimus: vt clarius elucescat depictum.

¶ Consequẽtie enũtiationũ modaliũ ꝑm q̃tuor ordines ab antiquis posite ꝛ ordine.

¶ Hec

¶ Hec igitur impossibile est esse: ⁊ non impossibile est esse: has contingens est eẽ: ⁊ possibile est eẽ: ⁊ non contingens est eẽ: ⁊ non possibile est eẽ: contradictorie quidem sed verso modo sequuntur. Affirmationem enim possibilis: impossibile inquam est esse: negatio sequitur impossibilis. negationem autem affirmatio. Hanc enim non possibile est esse: sequitur hec impossibile est esse: nam impossibile est esse affirmatio est: non impossibile autem eẽ: negatio.

¶ Ergo impossibile ⁊ nõ impossibile illud qd̃ est contingens ⁊ possibile ⁊ non contingens ⁊ non possibile sequitur quidem contradictorie: sed conversim. Illud enim quod est possibile eẽ negatio sequitur impossibilis: negationem vero affirmatio. Illud enim qd̃ est nõ possibile eẽ: illud quidem qd̃ est impossibile eẽ: affirmatio enim erit possibile eẽ: nõ possibile vero negatio.

¶ Examinando dictam opinionem determinat veritatẽ. Et circa hoc duo facit. quia primo examinat ꝯsequẽtias earũ de impossibili. 2° illarũ de necessario. ibi [Necessariũ vero.] Unde ex premissa opinione ꝯcludens ⁊ approbãs dicit. Ergo iste. s. impossibile ⁊ non ĩpossibile sequunt̃ illas. s. contingens ⁊ possibile ⁊ non contingens ⁊ non possibile. sequunt̃ inquã contradictorie. i. ita vt ꝯtradictorie de impossibili ꝯtradictorias de possibili ⁊ contingenti cõsequãtur: sed conversim. i. sed nõ ita ꝙ affirmatio affirmationem ⁊ negatio negationẽ sequatur. sed conversim. s. ꝙ affirmationem negatio ⁊ negationẽ affirmatio. Et explanans hoc ait. Illud enim qd̃ est possibile esse. i. affirmationem possibilis negatio sequitur impossibilis. i. nõ impossibile esse: negationem vero possibilis affirmatio sequitur impossibilis. Illud enim qd̃ est nõ possibile esse: sequit̃ ista ĩpossibile est eẽ. Hec aũt. s. impossibile eẽ: affirmatio est: illa vero. s. nõ possibile eẽ: negatio est. Hic siquidẽ modus negatur ibi. Non bene igit̃ dixerunt antiqui in quolibet ordine quo ad ꝯñtias illarum de impossibili. quia vt in suprascripta figura appet semp ex affirmatione possibilis negationem impossibilis: ⁊ ex negatione possibilis affirmationem impossibilis inferunt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At videndum est quo modo sese hñt necessarij enunciationes. Atq; patet nõ eodẽ modo sese hẽre: sed contrarie quidẽ sequuntur. Contradictiones aũt seorsum sunt collocete.

¶ Necessarium autem quemadmodum sit considerandum est. Manifestum est autem quoniam non eodem modo: sed contrarie sequuntur: contradictorie autem sunt extra.

¶ Intendit examinando determinare consequentias de necessario. Et circa hoc duo facit. Primo examĩat dicta antiquorum. Secũdo determinat veritatem intentã. ibi [At vero neq; necessariũ.] Circa pmum quatuor facit. primo declarat: quid bene ⁊ qd male dictũ sit ab antiqs in hac re. Ubi attendendum est ꝙ cum quatuor sint enunciationes de necessario. vt dictum est. differentes inter se s̃m quantitatem ⁊ qualitatem adeo vt vnam integrẽt figuram oppositionis iuxta morem illarum de inesse: Due earum sunt contrarie inter se: due autem illis contrarijs contradictorie. vt patet in hac figura.

Necesse esse — Contrarie — Necesse non esse
Contra — dictorie
Contra — dictorie
Nõ necesse nõ esse — Subcõtrarie — Non necesse esse

¶ Quia ergo antiq vles ꝯrias bñ intulerũt ex alijs: ꝯdictorias aũt earũ. s. pticulares male ĩtulerũt. iõ dicit ꝙ ꝯsiderãdũ restat de his q̃ sunt de nec̃io q̃liter se hẽant ĩ ꝯñdo illas de possibili ⁊ nõ possibili. Manifestũ est aũt ex dicẽdis ꝙ nõ eodẽ mõ iste de nec̃io illas de possibili consequunt̃ quo easdẽ sequunt̃ ille de ĩpossibili. Nã oẽs enunciationes de ĩpossibili recte illate sunt ab antiqs. Enũciatiões aũt de nec̃io nõ oẽs recte ĩferunt̃ sz due earũ q̃ sunt ꝯrie. s. nec̃e est esse ⁊ nec̃e est nõ eẽ sequunt̃. i. recta ꝯñtia deducunt̃ ab antiqs in 3° s. ⁊ 4° ordine. Relique aũt due de nec̃io sz nõ nec̃e nõ esse ⁊ nõ nec̃e eẽ que sunt ꝯdictorie supradictis sunt exẽpla ꝯñtia illarum in scdo. s. et pmo ordine. Unde antiqui in 3° ⁊ 4° ordine oĩa recte fecerunt: in pmo aũt ⁊ scdo peccauerũt: nõ quo ad oĩa sed quo ad enunciationes de nec̃io tñ ⁊c̃. ¶ Scdo cum dicit.

¶ Huius enim necesse est non eẽ: non est hec negatio: non necesse est eẽ: Fieri enim non potest vt de eodem ambe sint vere: quod enim necesse est non eẽ: id non necesse est esse.

¶ Non enim est negatio eius qd̃ est necesse non esse: non necesse est esse: contingit enim esse veras vtrasq; in eodem. Quod enim est necessarium non eẽ: non est necessarium esse.

¶ Rñdet cuidã tacite obiectioni q̃ defendi posset ꝯñtia enũciatiõis de nec̃io in pmo ordine ab antiqs facta. Est aũt obiectio tacita talis. Nõ posse eẽ ⁊ nec̃e nõ eẽ ꝯuertibilr se sequunt̃ in 3° ordine iã approbato. ergo possibile esse ⁊ nõ necesse eẽ invicẽ se seq debẽt in pmo ordine. Tenet ꝯñtia quia duorum ꝯuertibilr se sequẽtiũ: ꝯdictorie mutuo se sequunt̃: sed ille due tertij ordis ꝯuertibilr se sequunt̃. ⁊ iste due pmi ordis sunt earum ꝯdictorie. ergo iste pmi ordis. s. posse eẽ ⁊ nõ nec̃e esse mutuo se sequunt̃. Huic inquã obiectiõi rñdet Aristo. h iterimẽdo minorẽ que ad h qd̃ assumit. s. ꝙ. nec̃ia pmi ordis ⁊ nec̃ia tertij ordis sunt ꝯdictorie. Unde dicit. Nõ. n. ẽ negõ ei⁹ qd̃ ẽ: nec̃e nõ eẽ q̃ erat in 3° ordine: illa q̃ dicit nõ nec̃e est eẽ q̃ sita erat in p° ordine. Et cãm subdit quia ꝯtigit vtrasq; sil̃ eẽ veras in eodẽ: qd̃ ꝯdictoriorum repugnat. Illud. n. idẽ qd̃ est nec̃ium nõ eẽ: nõ est nec̃iũ eẽ. Nec̃iũ siquidẽ ẽ hoiem nõ eẽ lignũ: ⁊ nõ nec̃iũ est hoiem eẽ lignũ. Adverte ꝙ vt ĩfra patebit iste due de nec̃ario q̃s posuerũt antiq in p° ⁊ 3° ordine sũt subalterne. ⁊ iõ sunt sil̃ vere: ⁊ deberẽt eẽ ꝯdictorie. ⁊ iõ erraverũt antiq. Boeti⁹ aũt ⁊ Averrois nõ rephẽsiue legũt tã hãc q̃ pcedẽtem tex. pticulã. sz narratiue vtrãq; sil̃ iũgẽtes. Narrare enim aiũt Aristotelẽ q̃litatẽ scripte figure quo ad ꝯñaz il- Boeti⁹ Aver.

larũ de neĉio: postq̃ narrauit quo mõ se habuerint ille de ĩpossibili: ⁊ dicẽ q̃ sm pscriptã figurã nã eodẽ mõ sequunt̃ illas de possibili ille de neĉio quo sequunt̃ ille de ĩpossibili. Naꝫ ꝯdictorias de possibili ꝯdictorie de ĩpossibili sequunt̃: sꝫ ꝯuersim. Cõtradictorie aũt de neĉio nõ dñr seq̃ illas ꝯdictorias de possibili: sꝫ potꝰ eas seq̃ dñr ꝯrie de neĉio: nõ inter se ꝯue: sꝫ hoc mõ q̃ affirmationẽ possibilis negatio de neĉio sequi dĩ: negõnẽ võ possibilis nõ affirmatio de neĉio seq̃ ponit̃ que sit ꝯdictoria illi negatiue que ponebat̃ seq̃ ad possibilẽ. sꝫ talis affirmatiõ is de neĉio ꝯrio. Et q̃ h ita fiat in illa figura vt diximꝰ. pꝫ ex pmo ⁊ 3° ordine: quoꝝ capita sũt negatio ⁊ affirmatio possibilis: ⁊ extrema sunt nõ neĉe eẽ ⁊ neĉe nõ eẽ. De sig dcꝫ nõ sunt ꝯdictorie. Nõ eni est negatio eiꝰ qd̃ est neĉe nõ eẽ: nõ neĉe eẽ: q̃ꝛ ꝯtingit eas simil̃ verificari de eodẽ. Sꝫ illa. s. neĉe nõ eẽ est ꝯria ꝯdictorie huiꝰ. s. nõ neĉe eẽ: que est neĉe est eẽ. Sed q̃a sequẽti lr̃e magis ꝯsona est introductio nr̃a que ẽt Alberto ꝯsentit. ⁊ extorte videt̃ ab alijs exponi illi ꝯrie. iõ pꝰ iudicio meo acceptãda ẽ expõ: ⁊ ad antiquoꝝ rephẽsionẽ referẽdus ẽ textꝰ. ¶ 3° cũ dic̃.

Albertꝰ

¶ Causa aũt dissimilitudinis huiꝰ hec eẽ videt̃. Impossibile eni idẽ põt qd̃ necessariũ: cũ ꝯtrario assignat̃ modo: qd̃ eni impossibile est esse. Id nõ sane necesse est esse: sed necesse est nõ eẽ: ⁊ quod impossibile est nõ eẽ: id necesse est eẽ. Quãobrẽ si ille perinde sese habent atq̃ possibilis ⁊ nõ possibilis: enuntiationes he non eodeꝫ mõ: ħ ꝯrio mõ sese hẽbunt. Quippe cũ necessariũ ac impõle nõ idẽ significent: nisi verso modo fuerint assignatã queadmodũ diximus.

¶ Causa aũt est cur nõ sequit̃ silr cũ ceteris q̃ꝛ ꝯtrarie impõle reddit̃ idẽ valẽs neĉario. Nã si ipõle est eẽ: neĉe est nõ esse. Si võ impõle est hoc nõ eẽ neĉariũ est eẽ. Quare si illa sequunt̃ põle ⁊ nõ: hec ex opposito. q̃ꝛ non significant idẽ neĉariũ ⁊ ĩpossibile: sed vt dcm̃ est ꝯtrarie.

¶ Manifestat id qd̃ pmiserat. s. q̃ nõ simili mõ ad illas de possibili sequunt̃ ille de ĩpossibili ⁊ ille de neĉio. Antiquoꝝ. n. hoc pctm̃ fuit tã in p q̃ꝫ in 2° ordine. ⁊ q̃ silĩ mõ strulerũt illas de ĩpossibili et neĉio. In pmo sigdẽ ordine sicut posuerunt negatiuã simplicẽ de ĩpossibili ita posuerũt negatiuã simplicẽ de neĉio: ⁊ silr in 2° ordine vtrãq̃ negatiuã declinatã locauerũt. Hoc g̃ q̃re pctm̃ sit ex causa ẽt q̃re neĉariũ nõ sequit̃ possibile silr. i. eodẽ mõ cũ ceteris. s. de ĩpossibili est: q̃ꝛ impõle reddit̃ ideꝫ valẽs necessario. s. equalet neĉio ꝯrie. i. ꝯrio mõ sumptũ ⁊ non eodẽ mõ. Nã si hoc ẽt est ĩpossibile nõ inferemus. g̃ hoc eẽ est neĉe. sꝫ h nõ eẽ est neĉe. Quia g̃ ĩpossibile ⁊ neĉe mutuo se sequuntur: q̃ꝛ dicta eoꝝ ꝯrio mõ sumant̃: ⁊ nõ q̃ꝛ dicta eoꝝ silĩ mõ sumunt̃: seq̃t̃ q̃ nõ eodeꝫ mõ ad possibile se hẽant ĩpossibile ⁊ neĉariũ: sed ꝯrio mõ. Nã ad id possibile qd̃ sequit̃ dcm̃ affirmatũ de ĩpossibili: sequitur dcm̃ negatũ de neĉario ⁊ ecõtrario. Quare aũt hoc accidit ĩfra dicet̃. Errauerũt igit̃ antiq̃ q̃ siles enũtiationes de ĩpossibili ⁊ neĉio in pmo ⁊ in scd̃o ordine locauerunt. Hinc appet q̃ supra posita nr̃a expõ ꝯsinior est Aristo. Cũ. n. hũc. tex. idux̃erit ad manifestãdũ illa v̄ba, Manifestũ est aũt q̃ꝛ nõ eodẽ mõ ⁊c. Ideo accipiẽda sunt sensu illa v̄ba quo hic p eũm manifestant̃. Liquet aũtẽ q̃ hic reddit̃ cã dissimilitudis vere iter neĉias ⁊ ĩpossibiles in ꝯsequẽdo possibiles: ⁊ nõ dissimilitudines falso opinate ab antiquis: q̃ꝛ ex vera cã nõ nisi veꝝ ꝯcludit̃. ergo rephendẽdo antiquos verã dissimilitudineꝫ inter neĉarias ⁊ impossibiles in ꝯsequẽdo possibiles quã nõ seruarunt illi: pposuisse tũc intelligendũ est ⁊ nũc cã manifestasse. Quod aũt dissimilitudo illa quã antiq̃ posuerunt inter necessarias ⁊ ĩpossibiles sit falso posita ex infra dicẽdis patebit. Ostẽdet̃ eni q̃ ꝯdictorias de possibili ꝯdictorie de necessario sequunt̃ conuersim. Et q̃ in hoc nõ differũt ab his que sunt de ĩpossibili: sꝫ differũt in hoc qd̃ mõ diximus: q̃ possibiliũ ⁊ impossibiliũ se ꝯsequẽtiũ dcm̃ est similiter. Possibiliũ aũt ⁊ necessarioꝝ se inuicẽ ꝯsequẽtiũ dictũ est ꝯrũ. vt infra clara luce videbit̃. ¶ 4° cũ dicit.

¶ At fieri nõ põt vt hoc pacto collocent̃ neĉarij ꝯtradictiões. qd̃ enim neĉe est eẽ. Id possibile est esse. nã si ita nõ sit: sequet̃ sane negatio. quippe cuꝫ neĉe sit affirmare: aut negare. Quare si nõ possibile est eẽ: impossibile est eẽ. impõle est igit̃ id igit̃ id eẽ: qd̃ neĉe est: qd̃ q̃deꝫ absurdissimũ eẽ constat. Atq̃ hanc possibile est eẽ: sequitur hec: nõ impossibile est eẽ: at hãc sequit̃ illa: non necesse est eẽ. quo fit vt qd̃ necesse est esse: Id non neĉe sit eẽ: qd̃ absurdissimum est.

¶ At certe impossibile est sic poni neĉarij contradictiones. Naꝫ qd̃ necessarium est eẽ: possibile est eẽ. Nam si non: negatio consequit̃. Necesse est eniꝫ aut dicere aut negare. Quare si nõ possibile est eẽ. impossibile est eẽ. Igit̃ impossibile est eẽ qd̃ necesse est eẽ: qd̃ est incõueniẽs. At võ illud qd̃ est possibile eẽ: nõ impossibile eẽ sequitur. Hoc võ illud quod est: non necessarium est eẽ. Quare contingit qd̃ est necessariũ esse: nõ eẽ neĉariũ eẽ. Qd̃ est incõueniẽs.

¶ Manifestat aliud qd̃ pposuerat. s. q̃ ꝯdictorie d neĉario male situate sint sm ꝯñtiã ab antiq̃s: qui ꝯdictiones neĉarij ita ordinauerũt. In p ordine posuerũt ꝯdictoriã negõnẽ: necesse eẽ. i. nõ necesse esse: ⁊ in scd̃o ꝯdictoriam negõnẽ necesse nõ eẽ. i. nõ neĉe nõ eẽ. Et pbat hũc ꝯñtie modũ esse malũ in pmo ordine. Cognita. n. malitia pmi facile ẽ scd̃i ordinis agnoscẽ defectũ. Probat aũt hoc tali rõne ducẽte ad impõle. Ad neĉariũ eẽ sequit̃ possibile eẽ aliter sequeret̃ nõ põle eẽ: qd̃ manifeste implicat. Ad possibile eẽ. sequit̃ nõ impõle eẽ. vt pꝫ. Ad nõ impossibile eẽ sm antiquos seq̃t̃ in pmo ordine nõ necessariũ eẽ: g̃ de pmo ad vltimũ: ad neĉariũ eẽ sequit̃ nõ neĉariũ esse. Qd̃ est incõueniens: q̃ꝛ est manifesta implicatio ꝯdictionis. Relinquit̃ g̃ q̃ male dcm̃ sit q̃ nõ neĉariũ eẽ ꝯseq̃tur in pmo ordine. Ait g̃ ⁊ certe impõle poni sic sm ꝯsequẽtiã vt antiq̃ posuerũt neĉarij ꝯdictiones. i. illas duas enũtiatiões de neĉario que sunt negões ꝯdictorie aliarũ duaꝝ de neĉio. Nã ad id qd̃ ẽ neĉiuꝫ eẽ: seq̃t̃ põle est eẽ. Nã si nõ. i. q̃ꝛ si hãc negaueris ꝯñaꝫ: negatio possibilis seq̃t̃ illã. s. neĉe eẽ. Neĉe est eni de neĉio aut dicẽ. i. affirmare põle: aut negare possibile. De q̃libet. n. ẽ affirmatio vel negatio vera. Quare si dicas q̃ ad neĉe eẽ nõ sequtur possibile eẽ: sꝫ nõ põle est eẽ: cũ hec equalet illi que dicit: ipõle est eẽ: relinq̃t̃ q̃ ad neĉe eẽ sequit̃ impossibile eẽ: ⁊ idẽ erit necesse eẽ ⁊ ĩpossibile eẽ: qd̃ est incõueniẽs. Bona g̃ erat pma illatio. s. neĉe eẽ: ergo possibile est esse: Tunc vltra. Illud qd̃ est possibile esse: sequit̃ nõ impossibile eẽ. vt pꝫ in pmo ordine. Ad hoc võ. s. nõ ĩpossibile eẽ

ſm antiquos eodē ꝑmo ordīe ſeqꝫ nō neceſſe eſt eē.q̄re ꝯtingit de ꝑmo ad vltimū:ad id qḋ eſt nec̄iuz eē.ſequiꝫ
Dubium nō nec̄iuz eē:qḋ ē icōueniēs imo ipoſſibile. Dubitaꝫ hic
C.ꝯ.14. q: in ꝑmo prioꝝ dr̄ ꝙ ad poſſibile ſeqꝫ nō nec̄iuz.hic aūt
R̄nſio dr̄ oppoſitū.Ad h̄ eſt dicēdum ꝙ poſſibile ſumiꝫ dupl̄r. Uno mō in cōi:ꝛ ſic eſt qḋdā ſupius ad nec̄iuz ꝛ ꝯtingēs ad vtrūqꝫ.ſicut aīal ad hoīez ꝛ bouē:ꝛ ſic ad poſſibile nō ſequiꝫ nō nec̄iuz:ſicut ad aīal nō ſequiꝫ nō hō.Alio mō ſumiꝫ poſſibile pro vna pte poſſibilis in cōi.i.ꝑ poſſibili ſeu ꝯtīgēti.i.ad vtrūqꝫ.i.qḋ pōt eſſe ꝛ nō eē.ꝛ ſic ad poſſibile ſeqꝫ nō neceſſariū.Qḋ.n.pōt eē ꝛ nō eſſe.nō nec̄iuz eſt eſſe:ꝛ ſil̄r nō neceſſariū eſt non eſſe. Loquimur ḡ hic de poſſibili in cōi:ibi vō in ſpāli.¶ Deinde cum dicit.

¶ At vō neqꝫ hec neceſſe eſt eſſe:neqꝫ iſta nec̄e eſt nō eſſe:ſequiꝫ illam poſſibile eſt eſſe:ei nāqꝫ qḋ poſſibile eſt ambo accidere poſſūt. vtrauis aūt iſtaꝝ ſit vera:illa nō erūt ꝑfecto vera. ſimul enim poſſibile eſt: ꝛ eſſe ꝛ non eſſe. Si vō neceſſe eſt eſſe:aut nō eſſe:nō erit poſſibile eē:atqꝫ non eſſe.reſtat igitur vt hec non neceſſe eſt non eſſe:hanc poſſibile eſt eſſe ſequatur.

¶ At vō neqꝫ neceſſariū eſſe ſeqꝫ poſſibile eſſe neqꝫ neceſſariū nō eſſe. Illi.n. vtraqꝫ ꝯtingit accidē. Hoꝝ aūt vtrūlibet veꝝ fuerit: nō erūt illa vera. Simul.n.poſſe eē ꝛ nō eē. Si vō nec̄e eſt eſſe vel nō eſſe:nō erit poſſe vtrūqꝫ. Relinquiꝫ ḡ nō neceſſariū nō eſſe:ei qḋ eſt poſſe eſt eſſe.

¶ Determinat veritatē intētā.Et circa h̄ tria facit. Primo determinat que enūtiatio de nec̄io ſequaꝫ ad poſſibile.2° ordinat ꝯñas oīuz modaliuz.ibi[Sequunꝫ enim.] Quo ad ꝑmū ſicut duabus vijs reꝑhēdit antiq̄s:ita ex illis duobus motiuis intētū ꝓbat.Et itēdit ꝙ ad poſſibile eſſe ſequiꝫ nō neceſſe nō eſſe. Primū motiuū eſt per locū a diuiſione.Ad poſſibile eē nō ſeqꝫ(vt ꝓbatū eſt)nō neceſſe eē.At vō neqꝫ neceſſe eſſe neqꝫ neceſſe non eſſe. Reliquū eſt ḡ vt ſequaꝫ ad eā:nō neceſſe nō eſſe.nō enī dantur plures enūtiationes de neceſſario. Dui° rōnis diuiſiue.ꝑmo ꝑponit reliq̄ duo mēbra excludenda dicens [At vō neqꝫ nec̄iuz eſſe neqꝫ nec̄iū nō eſſe ſequiꝫ ad poſſibile [illegible] eſſe.] 2° ꝓbat h̄ ſic. Nullū formale ꝯñs minuit ſuū aūs.tūc.n.oppoſitū ꝯñtis ſtaret cū aūte. Sꝫ vtrūqꝫ
hoꝝ.ſ.neceſſe eſſe:ꝛ neceſſe nō eſſe minuit poſſibile eſſe. ergo ꝛc̄. Uñ tacita maiore pōit minoris ꝓbationē dicēs. Illi.n.ſ.poſſibile eē vtraqꝫ.ſ.eē ꝛ nō eē ꝯtingit accidere: hoꝝ aūt.ſ.neceſſe eſſe ꝛ neceſſe nō eſſe vtrūlibꝫ veꝝ fuerit nō erūt illa duo.ſ.eſſe ꝛ nō eſſe vera ſimul in potētia. Et ꝑmū hoꝝ explanās ait:cū dico poſſibile eſſe:ſimul eſt poſſibile eſſe ꝛ nō eſſe.Quo ad ſcḋꝫ vō ſubdit. Si vō dicas neceſſe eſſe vel neceſſe nō eſſe:nō remanet vtrūqꝫ.ſ. eſſe ꝛ non eſſe poſſibile.Si.n.nec̄e eſt eſſe:poſſibilitas ad nō eē excludiꝫ:ꝛ ſi nec̄e eſt nō eſſe poſitas ad eē remouetur.Utrūqꝫ ḡ iſtoꝝ minuit illō aūs poſſe eſſe.qm̄ ad eſſe ꝛ nō eſſe ſe extēdit ꝛc̄.3° ſubdit ꝯcluſionē:relinquiꝫ ḡ ꝙ nō nec̄iuz nō eē comes eſt ei q̄ dicit poſſe eſſe:ꝛ ꝯñter hec ponēda erit in ꝑmo ordīe ꝛc̄.
Dubium ¶ Occurrit in hac pte dubiū circa h̄ qḋ dicit ꝙ ad poſſe nō ſeqꝫ nec̄iuz:cū ſupius dixerit ꝙ ad ipꝫ nō ſeqꝫ nō nec̄iuz.Cū.n.nec̄iuz ꝛ nō nec̄iuz ſint ꝯdictoria oppoſita ꝛ de quolibꝫ ſit affirmatio vel negatio vā:nō videꝫ poſſe euadi qn ad poſſe ſequaꝫ nec̄iuz vel nō nec̄iuz:ꝛ cū nō ſequaꝫ nec̄iuz ſequaꝫ nō nec̄iū.vt dicebāt antiqui.Augeꝫ ꝛ dubitatio ex eo qḋ Ariſtoteles nūc nūc viſus eſt tali argumētatiōis mō volēs ꝓbare ꝙ ad nec̄iū ſequaꝫ poſſe.Dixit.n. Nā ſi nō:negatio poſſibilis ꝯſeq̄ꝫ. Neceſſe eſt.n.aut dicere aut negare.¶ Pro ſolone hui° R̄nſio
opꝫ reminiſci habitudinis que eſt iter poſſe ꝛ nec̄iuz ꝙ.ſ. poſſibile eſt ſupius ad nec̄iuz:ꝛ attēdꝫ ꝙ ſupius poteſtate ꝯtinet ſuū iferi°:ꝛ ei° oppoſitū:ita ꝙ neutrū coꝝ actualiter ſibi vēdicat.ſed vtrūqꝫ pōt ſibi ꝯtingere:ſicut aīali pōt accidere hō ꝛ nō hō:ꝛ ꝯñr iſpicere debes:ꝙ eadē eſt ꝓportio ſupioris ad habēdū affirmationē ꝛ negationem vni° iferioris que eſt alicui° ſubei ad affirmatiuā ꝛ negatiuā futuri ꝯtigētis.Utrobiqꝫ.n.neutrū hꝫ ꝛ ſaluaꝫ potētia ad vtrūlibet.Uñ ſicut in futuris ꝯtingētib° nec affirmatio nec negatio eſt determinate vera.ſꝫ ſub diſiūctione altera eſt nec̄io vera:vt in fine ꝑmi ꝯcluſū eſt.ita nec Lec.h.
affirmatio nec negatio iferioris ſeqꝫ determinate affirmationē vel negationē ſupioris.ſꝫ ſub diſiūctione altera ſeqꝫ nec̄io.Uñ nō valet:eſt aīal.ḡ eſt hō : neqꝫ ḡ non eſt hō.Sed ḡ eſt hō vel nō eſt hō : q: ḡ poſſibile ſupius eſt ad nec̄iuz.iō optime determinauit Ariſt.neutrā ꝯditionis ptē de nec̄io determinate ſeq ad poſſe. Nō tñ dixit ꝙ ſub diſiūctione neutra ſeq̄ꝫ.h̄.n.eſt ꝯ illud ꝑmū ꝑncipiū de quolibet eſt affirmatio vera vel falſa. Ad id aūtē qḋ addiꝫ ex eadē trahiꝫ realr̄ mīſio. Quia.n.nec̄iuz iferius eſt ad poſſe.ꝛ iferius nō in potētia ſed in actu icludit ſuū ſupius:nec̄e eſt ad iferius determinate ſequi ſuū ſupius: ſil̄r determinate ſeq̄ꝫ ei° ꝯdictoriū.Uñ per diſſimilē habitudinē que eſt iter nec̄iuz ꝛ poſſe ꝛ nō poſſe ex vna pte: ꝛ iter poſſe ꝛ nec̄iuz ꝛ nō nec̄iuz ex altera pte:ibi optim° fuit ꝓceſſus ad alterā ꝯdictionis ptez determinate:ꝛ hic optim° ad neutrā determinate.¶ Oriꝫ quoqꝫ alia dubitatiūcula.Uideꝫ.n.ꝙ Ariſtoteles diffor miter accipiat li poſſe Dubium
in ꝓcedēti tex.ꝛ in iſto. Ibi.n.accipit ipſuz in cōi vt ſeqꝫ ad nec̄iuz.hic videꝫ accipe ipſuz ſpāl̄r pro poſſi ad vtrūlibet.q: dicit ꝙ poſſe eſt ſimul potēs eē ꝛ nō eē.¶ Et ad h̄ R̄nſio
dicēdū eſt ꝙ vniformiter viſus ē poſſi:nec ei° vba obſtāt: qm̄ ꝛ de poſſi in cōi veꝝ eſt dicꝫ ꝙ pōt ſibi vtrūqꝫ accidē ſcilꝫ eſſe ꝛ nō eſſe. Tū q: qcqd verificaꝫ de ſuo iferiori: verificaꝫ etiā de ſuo ſupiori lꝫ nō eodē mō. Tū q: poſſe in cōi neutrā ꝯditiōis ptē ſibi determiat ꝛ ꝯñter vtrūqꝫ ſibi aduenire cōpatiꝫ:lꝫ nō aſſerat potētiam ad vtrūqꝫ ptē:quēadmodū poſſibile ad vtrūqꝫ. ¶ Scḋm motiuū ad idem correſpōdēs tacite obiectioni antiquoꝝ quā ſupra excluſit addit cū ſubdit.¶ Deinde cum dicit.

¶ Hec.n.eſt vera ꝑfecto ſi de hac quoqꝫ dicaꝫ: neceſſe eſt eē. Hec ꝛ ꝯtradictorie ei opponiꝫ:q̄ ſequiꝫ illā:nō poſſibile eſt eſſe. Illā nāqꝫ ſequitur: he impoſſibile eſt eſſe ꝛ neceſſe eſt non eſſe.cui° negatio eſt hec:nō neceſſe eſt nō eſſe.

¶ Hoc.n. veꝝ eſt ꝛ de neceſſe non eſſe. Hec enī fit ꝯtradictio ei° que ſequiꝫ nō poſſibile eē. Illō enī ſequiꝫ h̄ ꝙ eſt impoſſibile eſſe: ꝛ neceſſe nō eſſe:cuius negatio eſt:nō neceſſe nō eſſe.

¶ Ubi notādū ꝙ Ariſtoteles ſub illa maiore adducta pro antiquis.ſ.ꝯuertibil̄r ſe ꝯñtiū ꝯdictoria ſe mutuo ꝯſequunꝫ: ſubſumit minorē.Sed hoꝝ ꝯuertibil̄r ſe ſeq̄ntiū in tertio ordine.ſ.nō poſſe eſſe ꝛ neceſſe nō eſſe ꝯdictoria ſunt: poſſe eſſe:ꝛ nō neceſſe nō eſſe:qm̄ modi negatione eis opponunꝫ.ḡ iſte due.ſ.poſſe eſſe:ꝛ nō neceſſe nō eſſe:ſe cōſequunꝫ:ꝛ in ꝑmo locādē ſūt ordine.Unde motiuū tāgēs ait. Hoc.n.qḋ dctū eſt veꝝ ē.i.veꝝ eſſe oñdiꝫ ꝛ de neceſſe nō eſſe.i.ꝛ ex illi°.ſ.nō neceſſe nō eſſe oppoſita:que eſt neceſſe nō eſſe. Uel h̄.n.ſ.nō nec̄e nō eſſe:veꝝ eſt.ſ.ꝯdictoriū illi° de nec̄e nō eſſe.Et minorē ſubdēs ait. Hec.n.

s. nō neccē nō esse sit ꝯdictio ei⁹ que ꝯuertibilr seqꝫ: non possibile esse: ꝛ explanans h̄ in terminis subdit. Illud .n. nō possibile esse qđ est caput tertij ordinis: seqꝫ h̄ de impossibili. s. ipossibile esse: ꝛ hec de necessario. s. necesse nō esse: cui⁹ negatio seu ꝯdictoria est: nō necesse non esse. Et qꝛ ceteris parib⁹ modus negaꝫ. ꝛ illa posſe eē est subaudi ꝯdictoria illi⁹. s. nō possibile. Igiꝫ ista duo mutuo se ꝯsequunꝫ. s. posſe esse ꝛ nō necesse nō esse tanq̄ ꝯdictoria duoꝝ se mutuo consequentium. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Sequuntur igiꝫ ꝛ hec ꝯtradictiones perinde atq̄ cetere. Atqui nullum prorsus absurdum videtur emergere si hoc pacto ponatur.

¶ Sequunꝫ .n. ꝛ he ꝯtradictiones sm̄ p̄dictum modum: ꝛ nihil impossibile ꝯtingit sic positis.

¶ Ordinat oēs ꝯsequētias modaliū sm̄ opinionē ꝓpriā: ꝛ ait ꝙ he ꝯdictiones. s. de necīo sequunꝫ illas de posi sꝫ modū p̄dictū approbatū illaꝝ de ipossibili. Sicut .n. ꝯdictorias de possibili ꝯdictorie de ipossibili sequunꝫ: lꝫ cōuersim. ita ꝯdictorias de possibili ꝯdictorie de necīo sequunꝫ ꝯuersim: lꝫ in h̄ (vt dcm̄ est) dissimilitudo sit ꝙ ꝯdictoriaꝝ de possibili ꝛ impossibili simile est dictū: ꝯdictoriaꝝ aūt de possibili ꝛ necessario ꝯtrium est dictuꝫ. vt in sequenti videtur figura.

¶ Consequentie enuntiationum modalium sm̄ quatuor ordines ab Aristo. posite ꝛ ordinate.

Primus ordo.
Possibile est eē
Contingēs est esse
Nō impose est eē
Nō neccē ē nō eē

Scđs ordo.
Possibile ē nō eē
Contingēs ē nō eē
Nō ipose ē nō eē
Nō necesse est eē

Tertius ordo
Nō possibile est eē
Nō ꝯtingens est eē
Impossibile est esse
Necesse est nō esse

Quartus ordo
Nō pose est nō esse
Nō ꝯtigēs ē nō eē
Impose est nō esse
Necesse est esse

Ubi vides ꝙ nulla est iter Arp̄lem ꝛ antiquos dr̄ia nisi in duob⁹ p̄mis ordinib⁹ quo ad illas de necīo. Prepostero nāq; situ vsi sūt antiq eā de necīo que locāda erat in primo ordine in scđo ponētes. ꝛ eā que in scđo ponēda erat in p̄mo locātes. Et aspice quoq; ꝙ ꝯuertibilr se ꝯsītiam semꝑ ꝯdictoria se ꝯsequi ordinauit. Singulas .n. tertij ordinis singula primi ordinis ꝯdictoria sunt: ꝛ silr singula quarti ordinis singula que in scđo sunt: ꝯdictoria sunt. Quod antiqui nō obseruarūt. LECTIO. XI.

¶ Ambiget aūt quispiā si hāc necesse est esse illa possibile est esse sequaꝫ: nā si nō sequaꝫ: ea sane sequeꝫ que ꝯtradictorie illi opponiꝫ: que qđem est nō possibile est esse: qđ si quispiā nūc hāc dixerit ꝯtradictorie oppositā illi eē: necesse est illā hāc esse dicē: pose est non eē: quaꝝ vtraq; falsa est: si de hac dicaꝫ vt pꝫ necesse est eē: quare illa possibile est eē: sequiꝫ hanc necesse est esse.

¶ Dubitabit aūt aliquis si illđ qđ est necessariū eē possibile sequaꝫ. Nā si nō sequaꝫ: ꝯtradictio sequiꝫ nō possibile eē. Et si quis dicat nō hāc eē ꝯtradictionē: necesse est ipsum dicere: possibile nō esse. sed vtraq; false sūt de necesse esse.

POstq̄ Arist. declarauit modalium ꝯsītias. h̄ mouet quandā dubitationē circa vnū eoꝝ q̄ determinata sūt. s. ꝙ pose seqꝫ ad neccē. Et duo facit qꝛ p̄mo dubitationē absoluit. 2° ex determinata qōne aliū ordinē earūdeꝫ ꝯsīaꝝ modalib⁹ statuit. ibi Et est fortasse. Circa p̄m̄ duo fac. Primo mouet q̄onē. 2° determinat eā. ibi Manifestū est. Mouet ḡ qōnē p̄mo dicēs. Dubitabit aūt aliqs si ad id qđ est necesse esse sequatur possibile esse. Et 2° arguit ad partē affirmatiuā subdēs. Nā si nō sequaꝫ. ꝯdictoria ei⁹ sequeꝫ. s. nō possibile esse: vt supra deductū est: qꝛ de quolibet est affirmatio vel negatio vera. ꝛ si quis dicat hāc. s. nō possibile eē: nō eē ꝯdictoriā illi⁹. s. possibile eē: ꝛ ꝓpterea subterfugiēdū velit argu^m: ꝛ diceret: ꝙ neutra haruꝫ sequiꝫ ad necesse esse. Talis lꝫ falsuꝫ dicat: tn̄ ꝯcedaꝫ sibi: qm̄ necesse erit ipsuꝫ dicere illi⁹ ꝯdictoriā fore: possibile nō eē. Opꝫ nāq; aut non possibile esse: aut possibile nō esse: esse ꝯdictoriā possibile eē: ꝛ tūc in eūdē redibit errorē. qm̄ vtraq;. s. nō possibile esse ꝛ possibile nō eē false sūt de eo qđ est necesse eē. Et ꝯsequēter ad ipsuꝫ neutra sequi pōt. Nulla .n. enūciatio sequiꝫ ad illā cui⁹ veritatē destruit. Relinquiꝫ ergo ꝙ ad necesse esse sequiꝫ possibile esse. ¶ Tertio arguit ad partē negatiuā cum subdit.

¶ At vero idē rursus videꝫ eē posſe secari ac nō secari: ꝛ eē atq; nō eē. Ex quo fit vt id qđ neccē est esse: sit contingēs non esse: qđ quidē est falsuꝫ.

¶ At vero rursus idē videꝫ esse possibile aliquid incidi ꝛ non incidi ꝛ esse ꝛ nō esse. Quare erit necesse esse ꝯtingere nō esse. hoc aūt falsum est.

¶ Et itēdit talē rōnē. Si ad necesse eē sequiꝫ pose esse: cū ad pose sequaꝫ possibile nō esse: per ꝯuersionē in oppositā q̄litatē: vt dr̄ in p̄mo poꝝ. qꝛ idē est pose eē ꝛ nō esse: sequeꝫ de p̄ad vltimū ꝙ neccē eē: ē pose nō eē: qđ ē falsū manifeste. Uñ oppōnis hypothesim subdit. At vero rursus videꝫ idē possibile esse ꝛ nō eē vt domus: ꝛ pose incidi ꝛ nō īcidi vt vestis. Quare de p̄mo ad vltimū neccē eē erit ꝯtingēs nō eē. Hoc aūt est falsum: ḡ hypothesis illa. s. ꝙ possibile sequaꝫ ad necesse est falsa. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Patet igiꝫ nō oē qđ possibile est: vel esse: vel ambulare: illa etiā opposita posse. Sed esse nō nulla in q̄bus illud nō esse veꝝ videꝫ: vt in hisce que sine rōne possunt. quo pacto ignis calefacere pōt ꝛ potētiā hꝫ rōnis expertē: potētie igitur he que sūt participes rōnis: eedeꝫ plurium sunt ꝯtrarioꝝ. at he que sūt rōnis expertes nō oēs: sꝫ ignis vt dictū est nō pōt nō calefacere: neq; cetera oīa que semꝑ sūt actu. Aliqua tn̄ eoꝝ que potētias habēt rōnes expertes: simul opposita suscipe

scipe possit. Uez hoc q̄dē huiusce gr̄a dictū ē:
vt ostēdamus nō oēm potētiā oppositoꝝ esse:
nec ois eas que sub eadem specie collocant̄: nō
nulle autem potentie equiuoce sunt.

¶ Manifestū est aūt qm̄ nō esse possibile eē vel
ambulare ad opposita valet: sed est in q̄bus nō
sit veꝝ. Et primū q̄dē in his que nō ꝯm rōnem
possūt: vt ignis calefactibilis est ⁊ hꝫ vim irra-
tionabilē. Ergo ꝯm rōnē potestates ipse eedeꝫ
plurimoꝝ etiā ꝯtrarioꝝ sunt. Irrōnales ꝟo nō
oēs: sed quēadmodū ignē nō esse possibile nō ca
lefacere: vel quecūqꝫ alia semp agunt. Alia ꝟo
possunt ⁊ ꝯm irrōnabiles potestates simul q̄dā
opposita. Sed hoc iccirco dictuꝫ est quoniam
non omnis potestas oppositoꝝ est: neqꝫ que-
cunqꝫ ꝯm eandem speciem dicuntur.

¶ Rn̄det dubitationi. Et p̄mo declarat veritateꝫ simplr̄.
2° applicat ad ꝑpositū. ibi [Hoc igit̄ possibile.] Propo
nit ḡ p̄mo ipsaꝫ veritatē declarādā dicēs. Manifestū est
aūt ex dicēdis: ꝙ nō oē possibile esse vel ambulare. i. opa-
ri. i. nō oē posse ꝯm actū p̄m vel scḋm: ad opposita valet. i.
ad opposita viā hꝫ. sed est inuenire aliq̄ possibilia in q̄bus
nō sit veꝝ dicere ꝙ pñt in opposita. Deinde q̄r possibile
a potētia nascit̄: manifestat q̄liter se habeat potētia ipsa
ad opposita. Ex h̄. n. claꝝ erit q̄uo possibile se hēat ad op
posita. Et circa h̄ duo facit. Primo manifestat h̄ in potē-
tijs eiusdē rōnis. 2° in his que equoce dicunt̄ potētie. ibi
[Quedā ꝟo.] Circa p̄m tria facit. q̄r p̄mo mādifestat q̄liter
potētia irrationalis se hēat ad opposita: ⁊ ait ꝙ potentia
irrōnalis nō pōt in opposita. Ubi notādū est ꝙ sicut dr̄ Lec.2.& cō.5.
9° meta. potētia actiua cū nihil aliud sit q̄ p̄ncipiū quo
in aliud agim° diuidit̄ in potētiā rōnalē ⁊ irrationalem.
Potētia rōnalis est que cū rōne ⁊ electione opat̄ sic ars
medicine: qua medicus cognoscēs q̄d sanādo expediat i-
firmo: ⁊ volēs applicat remedia. Potentia aūt irrōnalis
vocat̄ illa que nō ex rōne ⁊ libertate opat̄. sꝫ ex nāli sua
dispōne: sicut calor ignis potētia irrōnalis est: q̄r calefa-
cit nō vt cognoscit ⁊ vult. sꝫ vt nā sua exigit. Assignat̄ āt
ibidē duplex dr̄ia ꝑposito deseruiēs īter istas potentias.
Prima est ꝙ actiua potētia irrōnalis nō pōt duo opposi
ta sed est determinata ad vnum oppositoꝝ: siue sumant̄
opposita ꝯdictorie siue ꝯrie. vbi gr̄a. Calor nō pōt calefa
cere ⁊ nō calefacere que sūt ꝯdictorie opposita: neqꝫ pōt
calefacere ⁊ frigefacere que sūt ꝯria. sed ad calefactionē
determinatus est. Et h̄ intellige per se. q̄r per accn̄s calor
frigefacere pōt: vel resoluēdo māꝫ caloris humidū. i. vel
per antiperistasim ꝯrij. Et silr̄ pōt nō calefacē per accn̄s
i. si calefactibile deest. Potētia aūt rōnalis pōt in opposi
ta ⁊ ꝯdictorie ⁊ ꝯrie. Arte siq̄dē medicine pōt medicus
adhibere remedia ⁊ nō adhibē: que sūt ꝯdictoria. ⁊ adhi
bere remedia sana ⁊ nociua que sūt ꝯria ⁊c̄. 2° dr̄ia est ꝙ
potētia actiua irrōnalis pñte passo nec̄io opat̄ deductis
ipedimēt. Calor. n. calefactibile sibi pñs calefacit nec̄io
si nihil ipediat: potētia aūt rōnalis: passo pñte non nec̄io
opat̄. Pñte siq̄dē īfirmo nō cogit̄ medicus remedia ad-
hibere. Dimittant̄ aūt meta° harum dr̄iaꝝ rōnes: ⁊ ad
textū redeamus. vbi narrāt q̄uo se hēat potētia irrōna-
lis ad oppositū ait. Et p̄mū q̄dē. s. nō est veꝝ dicere ꝙ sit
potētia ad opposita in his que pñt nō ꝯm rōnem. i. in his
quoꝝ posse est ꝑ potētias irrōnales: vt ignis calefactiuus
est. i. est potēs calefacere: ⁊ hꝫ vim. i. potētiā istā irrōnalē.
Ignis siq̄dē nō pōt frigefacere. neqꝫ in ei° potestate est
calefacere ⁊ nō calefacere. Qḋ aūt dixit p̄m ordinē notat
ad scḋꝫ gen° possibilis īfra dicēdū in quo etiā nō inuenit̄
potētia ad opposita. 2° manifestat q̄uo potētia rōnalis se
hēat ad opposita itēdēs ꝙ potētia rōnalis pōt in opposi-
ta. vñ subdit. Ergo ptātes ꝯm rōnē. i. rōnales ipse eedē
sūt ꝯrioꝝ nō solū duoꝝ sed etiā plurimoꝝ. vt arte medi
cine medicus plurima iuga ꝯrioꝝ adhibere pōt: ⁊ a mul
taꝝ opationū ꝯdictionibus abstinere pōt ⁊c̄. Preposuit
aūt li ḡ: vt h̄ ꝯsequi ex dictis insinuaret: cū. n. oppositoꝝ
opposite sint ꝓprietates ⁊ potētia irrōnalis ex eo ꝙ irrō-
nalis ad opposita nō se extēdat. opꝫ potētiā rōnalē ad op
posita viam hr̄e eo ꝙ rōnalis sit ⁊c̄. 3° explanat id qḋ di-
xit de potētijs irrōnalib° ꝑꝑ cām īfra assignādā ab ipso.
⁊ intēdit ꝙ illud qḋ dixit de potētia irrōnali. s. ꝙ nō pōt
in opposita nō est veꝝ vlr̄. sed ꝑticulariter. Ubi nota ꝙ
potētia irrōnalis diuidit̄ in potentiā actiuā que est p̄nci
piū faciēdi: ⁊ potētiā passiuā que est p̄ncipiū patiēdi. vbi
gr̄a. potētia ad calorē diuidit̄ in posse calefacere ⁊ in pos
se calefieri. In potētijs actiuis irrōnalib° veꝝ est ꝙ non
pñt in opposita. vt declaratū est. in potentijs aūt passiuis
nō est veꝝ: illud. n. qḋ pōt calefieri pōt etiā frigefieri: q̄r
eadē est mā seu potētia passiua ꝯrioꝝ. vt dr̄ in 2° de celo Lec.4.& cō 18.
⁊ mūdo: ⁊ pōt nō calefieri: q̄r idem est subm̄ ꝑuationis ⁊
forme vt dr̄ in p̄ phys. Et ꝑꝑ h̄ ḡ explanādo ait. Irrōna- Lec.15.& cō.82.
lis ꝟo potētie nō oēs a posse in opposita excludi itelligen
de sūt. Sed ille que sūt quēadmodū potētia ignis calefa
ctiua. ignē nō posse nō calefacere manifestum est. Et vlr̄
quecūqꝫ alia sūt talis potētie ꝙ semp agūt. i. ꝙ q̄ntuꝫ est
ex se nō pñt nō agere. sed ad semp agēdum ex sua forma
necessitant̄. Huiꝰ aūt sūt vt declarauimus oēs potentie
actiue irrōnales. Alia ꝟo sūt talis ꝯditionis ꝙ etiā ꝯm ir
rōnabiles potētias. s. passiuas simul pñt in q̄dā opposita.
vt aer pōt calefieri ⁊ frigefieri. Qḋ ꝟo ait [simul] cadit
supra li pñt ⁊ nō supra li opposita. ⁊ ē sensus. ꝙ simul ali-
q̄d hꝫ potētiā passiuā ad vtrūqꝫ oppositoꝝ: ⁊ nō ꝙ hēat
potētiā passiuā ad vtrūqꝫ oppositoꝝ simul habēdū. op-
posita nāqꝫ ipossibile est hr̄i simul. Uñ ⁊ dici solet ⁊ hr̄i:
ꝙ in hiꝰ est simultas potētie. nō potētia simultatis. Ir-
rōnalis igit̄ potētia nō ꝯm totum suū ambitū a posse in
opposita excludit̄: sed ꝯm ptē ei°. ꝯm potētias. s. actiuas.
Quia aūt videbat̄ supflue addidisse dr̄ias īter passiuas
⁊ actiuas irrōnales: q̄r sat erat ꝓposito oñdisse ꝙ nō ois
potētia oppositoꝝ est. ideo subdit ꝙ h̄ iccirco dictū est.
vt notū fiat qm̄ nedū nō ois potestas oppositoꝝ est loq̄n
do de potētia cōmunissime: sꝫ neqꝫ q̄cūqꝫ potētie dicun-
tur ꝯm eādē spēꝫ ad opposita pñt. Potētie siq̄dē irrōna-
les oēs sub vna spē irrōnalis potētie ꝯcludunt̄: ⁊ tn̄ non
oēs in opposita pñt: sed passiue tm̄. Nō superuacanea ḡ fu
it dr̄ia: īter passiuas ⁊ actiuas irrōnalis sꝫ nec̄ia ad decla
rādū ꝙ nō oēs potētie eiusdē spēi pñt in opposita. Pōt
⁊ li h̄ demōstrare vtrāqꝫ dr̄iaꝫ. s. inter rōnales ⁊ irrōna-
les: ⁊ īter irrōnales actiuas ⁊ passiuas īter se. ⁊ tūc est sen
sus. ꝙ hoc iō fecimus. vt oñderemus ꝙ nō ois potestas
que. s. ꝯm eandē rōnē potētie p̄hice dicit̄: q̄r. s. pōt in ali-
q̄d. vt rōnalis ⁊ irrōnalis: neqꝫ etiā ois potestas que sub
eadē spē ꝯtinet̄. vt irrōnalis actiua ⁊ passiua sub spē ir-
rationalis: ad opposita potest.

LECTIO XII.

¶ Possibile enim non simpliciter dicitur: sed
aliud quidem ob hoc dicitur quia veꝝ est: pro-
pterea ꝙ actu est: veluti possibile est quempiā
ambulare q̄r ambulat: ⁊ omnino possibile est
esse: q̄r iam id est actu quod dicit̄ posse. Aliud
aūt ex eo q̄r fuerit actu: vt possibile est quēpiam

ambulare: propterea ꝙ ambulauerit.

¶ Quedā vero potestates equiuoce sunt. Possibile esse enim non simpliciter dicuntur. Si hoc quidem quod verum est: vt in actu: vt possibile est ambulare: qm̄ ambulat iam: ⁊ omnino possibile est esse: qm̄ est iam aliquid actu qđ dicit̄ possibile. Ille vero quod forsitan aget. vt possibile est ambulare: quoniam ambulabit.

Intēdit declarare quō ille que equoce dicūtur possibile se habeant ad opposita. Et circa hoc duo facit. Primo declarat naturaꝫ talis potētie. Scđo ponit dr̄iam ⁊ ꝯueniētiā inter ipsam ⁊ supradictas. ibi[Et hec qdē.] Ad euidentiam primi aduertendū est ꝙ 5° ⁊ 9° meta^ce Arist. diuidit potētiam in potētias que eadē rōne potentie dicūtur: ⁊ in potētias que nō ea rōne qua predicte potētie nomē habēt: sed alia. Et has appellat equiuoce potentias. Sub pmo mēbro comprehendunt̄ oēs potentie actiue ⁊ passiue ⁊ rōnales ⁊ irrationales. Quecūqꝫ .n. posse dicuntur per potētiam actiuam vel passiuā quā habeant: eadē ratione potētia sūt: qr .s. est in eis via principiata alicuius actiue vel passiue. Sub scđo aūt membro cōprehendun‑tur potentie mathematicales ⁊ logicales. Mathematica potētia est qua lineam posse dicimus in quadratum: ⁊ eo ꝙ in semetipsum ducta quadratum ꝯstituit. Logica potentia est qua duo termini ꝯiungi absqꝫ ꝯdictione in enuntiatione possunt. Sub logica quoqꝫ potentia ꝯtinetur que ea rōne potentia dicit̄: qr est. De vero merito equiuoce a primis potentie dicunt̄: eo ꝙ ⁊ iste nullā virtutēz actiuam vel passiuam ꝯdicant: ⁊ qđ possibile istis modis dicit̄: non ea rōne possibile appellatur qr aliquis habeat virtuteꝫ ad hoc agēdū vel patiendū sicut in primis. Vn̄ cum potentie habētes se ad opposita sint actiue vel passiue: iste que equiuoce potestates dicunt̄ ad opposita non se habent. De his ergo loquens ait. Quedā vero potestates equiuoce sunt: ⁊ ideo ad opposita nō se habēt. Deinde declarans qualis sit ista potestas equiuoce dicta: subdit diuisionem vltratam possibilis per quā hoc scitur dicens: Possibile enī non vno modo dicit̄ sed duobus. Et vno quidē modo dicit̄ possibile eo ꝙ veꝝ est vt in actu id est vt actualiter est: vt possibile est ambulare: quādo ambulat iam: ⁊ oīno .s. vniuersalr̄ possibile est esse: qm̄ est actu iam: quod possibile dicit̄. Scđo modo aūt possibile dicitur aliquid nō ea rōne qr est actualr̄: sed qr forsitan aget id est qr potest agi. vt possibile est ambulare: qm̄ ambulabit. Ubi aduertendū est. ꝙ ex diuisione bimembri possibilis: diuisionem suprapositam possibilis declarauit a posteriori. Possibile enim a potētia dicit̄. Sub primo siquidem mēbro possibilis inuit potētias equiuoce. Sub scđo aūt potētias vniuoce: actiuas .s. ⁊ passiuas. Intendebat ergo ꝙ qr possibile dupliciter dicit̄. ꝙ etiam potestas duplex est. Declarauit aūt potestates equiuocas ex vno earū membro tm̄ .s. ex his que dicuntur possibilia qr sunt: quia hoc sat erat suo proposito. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et hec quidē potētia in his est solum que mobilia sunt. Illa vero ⁊ in his est que immobilia sunt. Atqꝫ hoꝝ vtrunqꝫ: ⁊ id inquā quod iam ambulat: ac agit: vel est: ⁊ id quod ambulandi: vel essendi quidem potentiam habet: sed nondum ambulat aut est vere dicere licet: possibile esse ambulare aut etiam esse.

¶ Et hec quideꝫ imobilibus solis est potestas: illa vero ⁊ in inmobilibus. In vtrisqꝫ vero verū est dicere non impossibile esse ambulare: ⁊ qđ ambulat iam ⁊ agit: ⁊ qđ iam ambulabile est.

¶ Assignat dr̄iam inter vtranqꝫ potentiam. ⁊ ait. ꝙ potētia hec vltimo dicta physica: est in solis illis reb⁹ que sūt mobiles: illa aūt est ⁊ in rebus mobilibus: ⁊ imobilibus. Possibile siquidem a potentia dictum eo ꝙ possit agere non tamen agit inueniri non pōt absqꝫ mutabilitate eius qđ sic posse dicit̄. Si enim nunc potest agere ⁊ non agit: si agere debet: oportet ꝙ mutet̄ de ocio ad operationem. Id aūt qđ possibile dicit̄ eo ꝙ est: nullam mutabilitateꝫ exigit in eo qđ sicut possibile dicitur. Esse nanqꝫ in actu qđ talem possibilitatē fundat: inuenit̄ ⁊ in rebus necessariis ⁊ in imutabilibus. ⁊ in rebus mobilibus. Possibile ergo hoc qđ logicuꝫ vocat̄ cōmunius est illo qđ physicum appellari solet. Deinde subdit ꝯuenientiam inter vtrūqꝫ possibile dicens. ꝙ in vtrisqꝫ potestatibus ⁊ possibilibus veꝝ est non impossibile esse. s. ipsum ambulare qđ iam actu ambulat seu agit: ⁊ quod iaꝫ ambulabile est, id est in hoc ꝯueniūt ꝙ siue dicat̄ possibile ex eo ꝙ actu est siue ex eo ꝙ potest esse: de vtroqꝫ verificat̄ nō īpossibile. ⁊ ꝯsiter necessario verificatur possibile: qm̄ ad non impossibile sequit̄ possibile. Hoc est secūdū genus possibilis respectu cuius Ar^lis supra dixit[⁊ primū qdem] in quo nō īuenit̄ via ad vtrūqꝫ oppositoꝝ: hoc inq̄ est possibile qđ iā actu est. Nō .n. tali rōne possibile dr̄: iaꝫ determinatū est: ex eo ꝙ actu esse suppositū est. Nō ḡ possibile omne: ad vtrunqꝫ possibile est: siue loquamur de possibili physico: siue logice ⁊c̄. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Que cum ita sint: idqꝫ quod hoc modo possibile est nō vere dicere simpliciter de necessario possumus. Alteꝝ aūt vere dicere licet. Quare cum ad particulare sequatur vniuersale: ad id quod necessario est: sequitur hoc profecto: possibile est esse: non omne tamen: vt patet.

¶ Hoc igit̄ possibile nō est veꝝ de necessario dicere simpliciter: alteꝝ autē veꝝ est. Quare qm̄ partem vniuersale sequit̄: illud qđ ex necessitate est: ꝯsequit̄ posse esse: sed non omnino.

¶ Applicat determinatam veritatē ad ppositum. Et primo ꝯcludendo ex dictis declarat habitudinem vtriusqꝫ possibilis ad necessarium dicens: ꝙ hoc ergo possibile .s. physicum qđ est in solis mobilibus: non est veꝝ dicere ⁊ predicare de necessario simplr̄: qr qđ simpliciter necessariū est: nō pōt aliter esse. Possibile aūt physicū pōt sic ⁊ aliter esse: vt dictū est. Addit aūt li simplr̄: qm̄ necessarium est multiplex. Quoddā .n. est ad bene esse: quoddā ex suppositione. De qbus nō est nostrum tractare: sed solūmodo id insinuare: ꝙ vt preseruaret se ab illis modis necessarii qui nō pfecte ⁊ oīno habent necessarii rōnem apposuit li simpliciter. De tali enī necessario possibile physicū nō verificatur. Alterum aūt possibile logicuꝫ quod in rebus imobilibus inuenit̄ veꝝ est de illo enuntiare: quoniaꝫ nihil necessitatis adimit. Et per hoc soluitur rō inducta ad partem negatiuam questionis. Peccabat siquidē in hoc: ⁊ ex necessario iferebat possibile ad vtrunqꝫ qđ conuertitur in oppositam qualitatem. Deinde respōdet questioni formaliter intendens ꝙ affirmatiua pars questionis tenenda sit: ꝙ .s. ad necessarium sequitur possibile. Et assignat causaꝫ. Quia ad partem subiectiuā sequit̄

quit̄

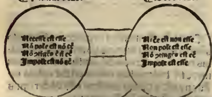
quiſ constructiue suum totum vle. Sed necessarium est pars subiectiua polis. qꝛ pole diuidiſ in logicū ꝛ physicuꝫ: ꝛ sub logico cōprehēdiſ nec̃iū. ḡ ad nec̃iuꝫ seqꝫ pole. Vñ dicit q̃re: q̃m pte. s. subiectiuā suū totū vle seqꝫ. Illud qȯ ex necessitate est. i. nec̃iuꝫ tanq̃ꝫ pte subiectā. ꝯsequiſ pos se eẽ. i. pole tanq̃ꝫ totū vle. Sꝫ nō oĩno. i. sed nō ita ꝙ oĩs spēs polis sequaſ sic̃ ad hoieꝫ sequiſ aĩal: sed non oĩno. s. nō ꝟm oēs suas ptes subiectiuas seqꝫ ad hoiem. Nō eñ valet est hō. ḡ est aĩal irrōnale. Et ꝑ hoc ꝯfirmata rōne adducta ad pte affirmatiuā: expꝯsitꝰ soluit rōnē adductaꝫ ad pte negatiuā: q̃ peccabat ꝟm fallaciā ꝯñtis. Inferens ex necessario pole. descēdēdo ad vnaꝫ polis spēm: vt de se pꝫ. ❧ Deinde cum dicit.

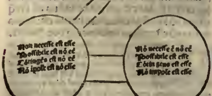
❧ Atqꝫ forsitan hec nec̃e est ꝛ nō necesse est: aut esse: aut nō esse omnium principium sunt. Et ceteras ad has sequentes considerare oportet.

❧ Et est fortasse qdē principiū qȯ nec̃iuꝫ est: ꝛ qȯ nō nec̃iuꝫ: oĩuꝫ vel eẽ vel nō eẽ: ꝛ alia queād modū hoꝝ cōsequētia ꝯsiderare opꝫ.

❧ Ordinat eaidē modaliū cōsequentias alio situ: ꝑponendo nec̃iū oĩbꝰ aliꝫs modis. Et circa hoc duo facit. Primo ꝑponit qȯ intendit. Scdo assignat cām dicti ordinis. ibi [Manifestū est aūt.] Dicit ḡ [Et est fortasse ꝑncipium oĩuꝫ enūtiationū modaliū vel eẽ vel nō eẽ] i. affirmatiuaꝝ vel negatiuaꝝ: nec̃iū ꝛ nō nec̃iuꝫ. Et opꝫ cōsiderare alia. s. possibile: contingere ꝛ impossibile esse. sicut hoꝝ. s. necessarꝫ ꝛ nō necessarꝫ consequentia hoc modo.

❧ Cōsequētia enuntiationū modaliuꝫ ꝟm quatuor ordines alio ꝯuenienti situ ab Aristo. posite ꝛ ordinate.

Vides aūt hic nihil imutatū nisi ꝙ nec̃ie que vltimū locū tenebāt. pᵐ sortite sūt. Qȯ vo dixit [fortasse] nō dubitātis: sed absqꝫ determinata ratione rem proponentis est. ❧ Deinde cum dicit.

❧ Patet aūt ex his que diximꝰ: id qȯ eẽ necessario est ēt actu. Quare si ꝑpetua sunt priora: actꝰ ēt est potētia prior atqꝫ eoꝝ que sunt.

❧ Manifestū est aūt ex his q̃ dicta sunt: q̃m qȯ ex necessitate est ꝟm actū est: quare si priora sunt sempiterna: ꝛ que actu sunt: ptāte priora sunt.

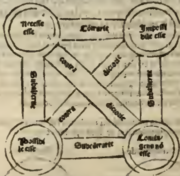
❧ Intendit assignare cām dicti ordinis. Et pᵒ assignat cāusaꝫ: quare ꝑposuerit necessariū poli tali rōne. Sempiternū est prius tpali: sed nec̃iuꝫ dicit sempiternitatē qꝛ dicit esse in actu excludēdo oēm mutabilitatē: ꝛ ꝯtᵃ tpalitatē. q̃ sine motu nō est imaginabilis. pole aūt dicit tpalitatē: qꝛ nō excludit qn possit esse ꝛ nō esse. ḡ necesse merito pꝛius ponit q̃ꝫ pole. Vñ dicit ꝑponēdo minorē [Manifestū est aūt ex his q̃ dicta sunt] tractādo de necessario: q̃m id qȯ ex necessitate est: ꝟm actū est totalr. s. qꝛ oēm excludit mutabilitatē ꝛ potētiā ad oppositū. Si. n. mutari posset in oppositū aliq̃ mōꝛiā nō eẽt nec̃ium. Deinde subdit maiorē ꝑ modū añtis ꝯditionalis. [Quare si priora sunt sempiterna tpalibꝰ] s. Vltio ponit ꝯclusionē: ꝛ q̃ actu sunt oĩno. s. necessaria priora sūt ptāte. i. polibꝰ: que oĩno actu eẽ nō pñtis cū ponantur. ❧ Deinde cum dicit.

❧ Alia qdē actꝰ sunt: sine potētia: q̃les sunt ipse substātie prime. alia vo cū potētia actus: q nā q dē priora sunt: tēpore vo posteriora sunt: īsuꝑ ꝛ que nunquā sunt actus sed potentie tm̄.

❧ Et he qdē sine ptāte actu sūt: vt prime substantie. Alia vo sūt actu cū ptāte: que natura priora sunt: tēpore vo posteriora. Alia vo nunq̃ꝫ sunt actu: sed potestate tm̄.

❧ Scdo cum ait [ꝛ hec sine ptāte.] Assignat cām totius ordinis a se inter modales statim. tali rōne. Vniuersi triplex est gradus: q̃daꝫ sunt actu sine ptāte. i. sine admixta potētia. vt pᵉ subē: nō ille quas in pñtis diximꝰ ꝑmas eo ꝙ ꝑncipalr ꝛ maxie substēt: sed ille q̃ sunt pᵉ: qꝛ oĩuꝫ rerū sūt cāe: itelligētie. s. Alia sunt actu cū polītate: vt oĩa mobilia: q̃ ꝟꝫ id qȯ hñt de actu sunt priora nā seipsis ꝟꝫ id qȯ hñt de potētia: lꝫ ecōtra sit aspiciēdo ordinē tpis. Sūt. n. ꝟm id qȯ hñt de potētia priora tpe: seipsis ꝟꝫ id qȯ hñt de actu. Verbi grā. Socrates prius ꝟm tp̄s poterat esse phs. deinde fuit actualr phs. potētia ḡ ꝑcedit actū ꝟꝫ ordinē tpis in socrate. ordine aūt nāe imꝑfectionis ꝛ dignitatis ecōuerso cōtingit. Prior. n. ꝟm dignitatē. i. dignior ꝛ ꝑfectior habebaſ socrates cū phs actualr erat: q̃ꝫ cū phs esse poterat. Preposterus est igiſ ordo potentie: ꝛ actꝰ in vnomet vtroqꝫ ordine. s. nature ꝛ tpis attento. Alia vo nūq̃ꝫ sunt actu sed ptāte tm̄: vt motꝰ: tp̄s īfinita diuisio magnitudinis: ꝛ īfinita augmētatio numeri. Hec. n. vt. 9ᵒ metaphysice dꝛ nunq̃ꝫ exeunt in actū: q̃m eoꝝ rōni repugnat. Lec. 8.
Nunq̃ꝫ. n. aliqd hoꝝ ita est: qn aliqd eiꝰ expecteſ: ꝛ ꝯtᵃ esse pōt nunq̃ꝫ nisi in potētia: ꝟꝫ de his alio tractandū est loco. Nūc hec sō dicta sint. vt in ꝑspecto ordie vniuersi appareat: ꝙ illū imitati sumus in nr̃o ordine. Posuimꝰ siqdē ꝑmo nec̃iuꝫ: qȯ sonat actu eẽ sine ptāte seu mutabilitate imitādo pᵐ gradū vniuersi. Locauimꝰ 2ᵒ loco pole ꝛ ꝯtingens quoꝝ vtrūqꝫ sonat actū cū polītate. ꝛ sic seruaſ ꝯformitas ad 2ᵐ gradū vniuersi. Preposuimus aūt pole ꝛ nō ꝯtingens: qꝛ pole respicit actū. Cōtingēs aūt ꝟꝫ vim nois: respicit defectū cāe: q ad potētiā ꝑtinet. Defectus. n. potētiā seqꝫ. ꝛ ex hꝰ ꝯforme est scdē pti vniuersi: qua actꝰ est prior potētia ꝟꝫ nām: lꝫ nō ꝟꝫ tp̄s. Vltimū aūt locū ipoli reseruauimus: eo ꝙ sonat nunq̃ꝫ fore. sic̃ ꝛ vltimus vniuersi ps dicta ē illa: q̃ nūq̃ꝫ actu est. Pulcherrimꝰ igiſ ordo statutus est: q̃m diuinus est obseruatꝰ. Quia aūt

supposite modaliū ꝯñtie nil aliud sunt q̄ʒ eqpolētie eaꝝ que ob variū negationis sitū: q̄litatē vel quātitatē vel vtraqʒ mutātis sit. iō ad cōpletā notitiā ꝯsequētium se modaliū de earū q̄litate ꝛ quātitate pauca admodū necessaria dicenda sunt. Qm̄ igiẗ nā totius ex ptiū naturis ꝯsurgit. sciendū est q̇ subm enūtiationis modalis ꝛ dicit esse vel nō eē: ꝛ est dictū vnicū: ꝛ cōtinet in se subm dicti: p̄dicatū aūt modalis enūtiationis: modus. s. ꝛ totale p̄dicatū est: q: explicite vel iplicite v̄bū ꝯtinet qḋ est semper nota eoꝝ que de altero p̄dicanẗ. ꝑpter qḋ Aristoteles dixit q̇ modus est ipsa appositio: ꝛ cōtinet in se vim distributiuā ſm ptes tp̄is. Necessariū. n. ꝛ ipoſe distribuunt in oē tp̄s vel simplr̄ vel tale. poſe aūt ꝛ cōtingens p aliquo tp̄e in cōi. Nasciẗ aūt ex his quinque ꝯditionib᷑ duplex in qualibet modali q̄litas: ꝛ triplex quātitas. Ex eo. n. q̇ tam subm q̄ʒ p̄dicatū modalis verbū in se hʒ duplex q̄litas sit: quarū altera vocaẗ q̄litas dicti: altera q̄litas modi. Unde ꝛ supra dictū est aliquā esse affirmatiuā de mō ꝛ nō de dicto: ꝛ econuerso. Ex eo v̄o q̇ subm modalis cōtinet in se subiectū dicti vna quātitas ꝯsurgit q̄ vocaẗ q̄ntitas subiecti dicti. ꝛ hec distinguiẗ in v̄lem p̄ticularē ꝛ singularē: sicut ꝛ quātitas illaꝝ de inesse. Possum᷑. n. dicere forte: quēdaʒ hoīeʒ: vel oēm hoīeʒ: vel nullū hoīem poſe est currere. Ex eo aūt q̇ subm vni᷑ modalis dcm̄ vnū est cō surgit alia quātitas vocata quātitas dicti: ꝛ hec vnica est singularitas. s. oē dictū cuiusqʒ modalis singulare est istius v̄lis. s. dictū. Qḋ ex eo liquet q̇ cū dicim᷑ hoīeʒ eē albū est poſe. exponiẗ sic. h̄ dcm̄ hoīeʒ eē album est poſe. Hoc dictū aūt singulare est: sicꝫ ꝛ hic hō. Propterea ꝛ dr̄ q̇ ois modalis ē singularis q̄ ad dcm̄. lʒ q̄ ad subm dicti sit v̄lis vel p̄ticularis. Ex eo āt q̇ p̄dicatū modalis. modus. s. vim distributiuam hʒ: alia quātitas ꝯsurgit vocata quātitas modi seu modalis. ꝛ hec distiguiẗ in v̄lem ꝛ p̄ticularē. Ubi diligēter duo attēdēda sunt. Primū est q̇ h̄ est singulare in modalib᷑ q̇ p̄dicatū simplr̄ q̄tificat ꝓpōnē modalē sicut ꝛ simplr̄ q̄lificat. Sicut. n. illa est simplr̄ affirmatiua in q̄ modus affirmaẗ ꝛ illa negatiua in q̄ modus negaẗ ita illa ē simplr̄ v̄lis cui᷑ modus est v̄lis ꝛ illa p̄ticularis cui᷑ modus est p̄ticularis. Et h̄ q: modalis modi nām sequiẗ. 2ᵐ attendendū qḋ est causa istius p̄mi est q̇ p̄dicatuʒ modalis. s. modus: nō hʒ solā habitudinē predicati respectu sui subiecti. s. esse ꝛ non esse. sed habitudinē syncathegorematis distributi. sed nō ſʒ q̄titatē ptiū subiectiuoꝝ ipsius subiecti. sed ſm q̄titatē ptiū tēporis eiusdē: ꝛ merito. Sicut. n. q: subiecti enuntiationis de inesse ꝑpria q̄titas est penes diuisionē vel indiuisionē ipsi᷑ subiecti q: est nomē qḋ significat p modū substātie cuius q̄titas est p diuisionē ꝯtinui. iō signū q̄tificās in illis distribuit ſm ptes subiectiuas: ita q: subiecti enūtiationis modalis ꝑpria q̄titas est tp̄s. q: est verbū qḋ significat p modū motus. cui᷑ ꝑpria q̄titas est tp̄s. iō modus q̄tificans distribuit ip̄m suū subm. s. esse vel nō esse ſm ptes tp̄is. Un̄ subtilr̄ īspiciēti appebit q̇ q̄titas ista modalis ꝑpa subiecti modalis enūtiatiōis q̄titas est. s. ipsius esse vel nō esse. Ita q̇ illa modalis est simplr̄ v̄lis cuius ꝑpesū subm distribuiẗ p oī tp̄e: vel simplr̄ vt hoīeʒ eē aial est nec̄iuʒ. vel ipoſe: vel accepto vt hoīem currere hodie vel dū currit est nec̄iuʒ vel ipoſe. Illa v̄o est p̄ticularis: in q̄ nō p oī sed aliq̄ tp̄e distributio sit in cōi tn̄ vt hoīeʒ eē aial est poſe vel ꝯtigēs. Est ḡ ꝛ ista modalis q̄titas subiecti sui passio: sicut ꝛ v̄lr̄ q̄titas se tenet ex parte mā̄e. sed variaẗ a mō nō inq̄tū p̄dicatū est. qḋ vt sic teneẗ formalr̄: sed inq̄tū syncathegorematis officio fungitur qḋ hʒ ex eo q̇ ꝑprie modus est. Sunt igiẗ modaliū (de ꝑpria eaꝝ q̄titate loquendo.) alie v̄les affirmatiue vt ille de nec̄io: q: distribuit ad semꝑ eē: alie v̄les negatiue vt ille de ipoſi: q: distribuit ad nūq̄ʒ eē. Alie p̄ticlares affirmatiue vt ille de poſi ꝛ ꝯtingenti: q: distribuūt v̄tū qʒ ad aliq̄n eē. Alie p̄ticulares negatiue vt ille de nō necesse ꝛ nō ipoſi: q: distribuunt ad aliq̄n nō esse. Sicut in illis de inesse: ois: nullus: qdā: nō ois: nō nullus silem faciunt diuersitatē. Et q: vt dictū est. hec q̄titas modaliū est inq̄tū modales sūt: ꝛ de his inq̄tū hui᷑ p̄sens tractatus sit ab Aristo. iccirco eqpollentie. seu ꝯsequentie earū ordinate sūt negatiōis vario situ quēadmodū eqpollentie illaꝝ de inesse. vt scilʒ negatio ꝑposita mō faciat equipollere sue ꝯdictorie. negatio aūt mō postposita: ꝛ apposita dicti v̄bo: sue eqpollere ꝯrie facit. Preposita v̄o ꝛ postposita sue subalterne vt videre potes i ꝯñtiaꝝ figura vltimo ab Aristo. fo̾ata: in q̄ tali p̄formata oppositionum figura clare videbis oēs se mutuo ꝯñtes ſʒ alterā trium regulaꝝ eqpollere: ꝛ ꝯñter totū. p̄ ordinē. scḋo ꝯrīū. 3ᵒ cōtradictoriū. quarto v̄o subalternum. LEC. XII.

¶ Cum aūt affirmationi negatio: ac affirmatio aduersentur: naʒ huic ois hō iustus est: hec nullus hō iustus est: ꝛ ois hō iniustus est aduersantur: ꝛ itē huic: callias iustus est: hec callias iustus nō est: ꝛ callias iniustus est: cōsideremus opʒ vtra istarum sit illi contraria.

¶ Uerū aūt ꝯria est affirmatio negationi ꝛ orō orōni q̄ dicit qm̄ ois hō iustus est: ei que est nullus homo iustus est: aut ois hō iustus est: ei q̄ est ois hō iniustus est: callias iustus est: callias iustus nō est: callias iniustus ē: q̄ hoꝝ ꝯria est.

POstq̄ʒ determinatū est de enūtiatione ſʒ q̇ diuersificaẗ tam ex additiōe facta ad terminos q̄ʒ ad cōpositionē eius. hic ſm diuisionē s. s. Tho. in p̄ncipio huius scḋi factā intendit Aristo. tractare quādā q̄ōnē circa oppositiones enūtiationū ꝑuenientes ex eo q̇ addiẗ aliqḋ simplici enūtiationi. Et circa hoc quattuor facit. Prio mouet q̄ōnē. 2ᵒ declarat q̇ hec qḋ dependet ab vna alia q̄ōne ꝑtractanda. ibi[Nā si ex ea q̄ sunt in voce.]Tertio determinat illā aliā q̄ōnē. ibi[Nā arbitrari.]Quarto redit ad respondendū q̄ōni p̄mo mote. ibi[Quare si in opīone ꝛc.] Questio quā mouere intendit est. Utrū affirmatiue enūtiationi ꝯtraria sit negatio eiusdeʒ p̄dicati an affirmatio de p̄dicato ꝯrio seu p̄uatiuo. vn̄ dicit. Utrū ꝯtraria est affirmatio negationi ꝯtradictorie. he v̄lr̄ orō affirmatiui

orõni negatiue vt affirmatiua oĩ que dicit oĩs hõ est iustus illi cõtraria sit orõni negatiue: nullus hõ est iustus. aut illi oĩs hõ est iniustus. q̄ est affirmatiua de predicato ꝓuatiuo. Et silr ista affirmatio callias est iustus: est ne cõtraria illi ꝯdictorie negationi callias nõ ẽ iustus: aut illi callias est iniustus q̄ est affirmatiua de ꝑdicato ꝓuatiuo. Ad euidentiã tituli huius q̄õnis q̄ hactenus indiscussꝰ ab alijs est relictus cõsiderare opꝫ ꝙ cũ in enuntiatione sint duo. s. ipsa enũtiatio seu significatio ⁊ modus enuntiandi seu significandi duplex iter enũtiationes fieri põt oppositio: vna rõne ipsius enũtiationis: altera rõne modi enũtiãdi. Si modos enũtiandi attendimꝰ: duas spẽs oppositionis in latitudine enũtiationũ inuenimꝰ: ꝯtrarietatẽ. s. ⁊ ꝯtradictionẽ. Diuise. n. supius sunt enũtiationes opposite in ꝯtrarias ꝯtradictorias. Cõtradictio iter enũtiationes rõne modi enũtiandi est qñ idẽ ꝑdicaꝛ de eodẽ subiecto ꝯdictorio mõ enũtiandi: vt sicut vnũ ꝯtradictoriũ nil ponit sed alterũ tñ destruit: ita vna enũtiatio nil asserit: sed id tñ qd altera enũtiabat destruit. Huiusmodi aũt sunt oẽs q̄ ꝯdictorie vocanꝛ. s. oĩs hõ est iustus: nõ oĩs hõ est iustus. sortes est iustus: sortes nõ est iustus. vt de se pꝫ. Et ex hoc ꝓuenit ꝙ nõ possunt sil vere aut false esse. sicut nec duo ꝯdictoria. Contrarietas vo inter enuntiationes rõne modi enuntiãdi est qñ idẽ ꝑdicatur de eodẽ subiecto ꝯtrario mõ enũtiãdi vt sicut vnũ ꝯtrariorũ ponit mãm sibi ⁊ reliquo cõem in extrema distantia sub illo genere vt pꝫ de albo ⁊ nigro: ita vna enũtiatio ponit subiectũ cõe sibi ⁊ sue opposite in extrema distantia sub illo ꝑdicato. Huiꝰ quoqꝫ sũt oẽs ille q̄ ꝯrie in figura appellanꝛ. s. oĩs hõ est iustus: oĩs hõ nõ ẽ iustus. he. n. faciũt subiectũ. s. hoĩem maxime distare sub iusticia. vñ illa enuntiat iustitiam inesse hoĩ nõ quocũqꝫ mõ sed vlr. ista aũt enũtiat iusticiã abesse hoĩ nõ qualitercũqꝫ sed vlr. Maior. n. distantia esse nõ põt q̄ ea q̄ est inter totã vniuersitatẽ hr̃e aliqd ⁊ nullã de vniuersitate hr̃e illud. Et ex hoc ꝓuenit ꝙ nõ pñt esse simul vere: sicut nec ꝯtraria pñt eidẽ simul inesse: ⁊ ꝙ pñt esse simul false. sicut ⁊ ꝯtraria sil nõ inesse eidẽ pñt. Si vo ipsaꝫ enũtiationẽ siue eiꝰ significationẽ attendamꝰ vnã tñ oppositionis spẽm in tota latitudine enũtiationũ repimꝰ ꝯrietatẽ. s. ſm veritatẽ ⁊ falsitatẽ: q̄ duaꝝ enũtiationũ significatiões entis posita sũt: ac ꝑ hoc neqꝫ ꝯtradictorie neqꝫ ꝓuatiue opponi possunt: q̄ vtriusqꝫ oppositionis alterꝝ extremũ est formaliter non ens. Et cũ nec relatiue opponanꝛ: vt clarũ ẽ: restat vt nõ nisi ꝯtrarie opponi possint. Cõsistit aũt ista ꝯtrarietas in hoc ꝙ duaꝝ enũtiationũ altera alterã nõ cõpatiꝛ vel in vitate vel in falsitate ꝑsuppositis semꝑ cõditionibꝰ ꝯtrarioꝝ. s. ꝙ fiant circa idẽ ⁊ in eodẽ tp̃e. Patere quoqꝫ põt talẽ oppositionẽ esse ꝯtrarietatẽ ex nã cõceptionũ aĩe cõponẽtis ⁊ diuidẽtis: quaꝝ singule sunt enũtiationes. Conceptiones siqdẽ aĩe adeqte nullo alio mõ opponanꝛ conceptionibꝰ inadequatis nisi ꝯtrarie ⁊ ipse ꝯceptiones inadequate si se mutuo expellũt: ꝯtrarie quoqꝫ dicanꝛ. Uñ verꝫ ⁊ falsuꝫ: ꝯtrarie opponi ꝓbaꝛ a. s. Tho. i ꝑma pte. q. 17. Sunt ḡ hic ita: ⁊ in enũtiationibꝰ ipse significationes adeqte ꝯrie opponunꝛ inadeq̄tis. i. de falsis: ⁊ ipse inadeq̄te. i. false: ꝯtrarie quoqꝫ opponunꝛ iter se: si cõtingat ꝙ se nõ cõpatianꝛ. saluis semꝑ ꝯrioꝝ ꝯditionibus. Est igiꝛ in enũtiatiõibꝰ duplex ꝯrietas. Una rõne modi: altera rõne significationis: ⁊ vnica ꝯtradictio. s. rõne modi. Et vt cõfusio vitetꝛ ꝑma ꝯrietas vocetꝛ cõtrarietas modalis. Secũda ꝯrietas formalis. Cõtradictio aũt nõ ad ꝯfusionis vitationẽ. q̄ vnica est: sꝫ ad ꝓprietatis expssionẽ: ꝯdictio modalis vocari põt. Inuenitꝛ aũt ꝯtrarietas formalis enũtiationũ iter oẽs ꝯdictorias. q̄ ꝯdictoriaꝝ altera alteraꝫ semꝑ excludit ⁊ inter oẽs ꝯrias modalr quo ad vitatẽ: q̄ nõ pñt esse simul vere: lꝫ nõ inueniaꝛ iter oẽs quo ad falsitatẽ: q̄ possunt esse sil false. Quia igiꝛ Ar. in hac q̄õne loquiꝛ de ꝯrietate enũtiationũ q̄ se extẽdit ad ꝯrias modalr ⁊ ꝯtradictorias. vt pꝫ in pñ ⁊ in fine q̄õnis. In pñ qdẽ q̄ ꝓponit vtrasqꝫ ꝯdictorias dicẽs. Affirmatio negationi. Et ꝯtrarias modalr dicẽs. Et orõ orõni. Uñ ⁊ exẽpla vtrarũqꝫ statim subdit: vt pꝫ in littera. In fine vo: q̄ ibi expresse quã ꝯclusit eẽ ꝯtrariam affirmatiue vli vere diuidit in ꝯriã modalr vlem negatiuã scilꝫ ⁊ ꝯdictoriaꝫ: que diuisio falsitate nõ careret nisi ꝯclusisset ꝯtrariã formalr. vt de se pꝫ. Quia igiꝛ sic accipit ꝯtrarietateꝫ. iõ de ꝯtrarietate formali enũtiationũ q̄õ intelligenda est. Et est qd valde subtilis: necessaria: ⁊ adhuc nullo mõ supiꝰ tacta. Est igiꝛ titulus q̄õnis. Utrũ affirmatiue vere ꝯria formalr sit negatiua falsa eiusdẽ ꝑdicati. Aut affirmatiua falsa de ꝑdicato ꝓuatiuo vl ꝯtrario. Et sic pꝫ qs sit sensus tituli: ⁊ quare nõ mouet q̄õnẽ de quacũqꝫ alia oppositione enũtiationũ: q̄ scilꝫ nulla alia in eis formalr inuenitꝛ: ⁊ ꝙ accipit ꝯtrarietatẽ ꝓprie ⁊ strictissime: lꝫ talis cõtrarietas inueniaꝛ iter ꝯtradictorias modalr ⁊ ꝯtrarias modalr. Dictũ vo fuit a. s. Tho. ꝓuenire hanc dubitationẽ ex eo ꝙ addiꝛ aliqd simplici enũtiationi: q̄ si tñ simplices. i. de 2o adiacente enũtiationes attendantur nõ hꝫ hec qd radicẽ. Quia aũt simplici enũtiationi. i. subiecto ⁊ vbo substãtiuo addiꝛ aliqd. s. ꝑdicatũ. nasciꝛ dubitatio circa oppõnẽ. an illud additũ in ꝯrijs debeat eẽ illudmet ꝑdicatũ negatione apposita vbo an debeat esse predicatũ ꝯtrariũ seu ꝓuatiuuꝫ absqꝫ negatione preposita verbo.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Atqꝫ cuꝫ ea que sunt in voce sequanꝛ ea que sunt in mente. Si illic opinio cõtrarij sit contraria: vt opinio q̄ dicit oĩs hõ est iustus: huic opinioni: omnis hõ iniustus est: necesse est reꝫ silr sese habere: ⁊ in affirmationibꝰ hisce que in voce cõsistunt. Sin vo contrarij opinio nõ sit tibi cõtraria: nec affirmatio affirmationi: sed dicta negatio cõtraria est quare cõsiderandũ est qualis naꝫ opinio falsa opinioni vere contraria sit: vtrum affirmationis opinio an ea que ꝯtrariũ opinaꝛ. Dico aũt hoc pacto. est vna opinio vera de bono: bonum esse: alia vo falsa de eodeꝫ bonũ nõ esse. Et insuper alia: malũ esse. harum igitur duarum: vtra sit ꝯtraria vere: ⁊ si sit vna vtra sit ipsa contraria.

¶ Nã si ea q̄ sunt in voce sequentur ea que sunt in aĩa. illic aũt ꝯtraria est opio ꝯtrarij: vt oĩs hõ iustus est: ei que est: oĩs hõ iniustus est: ⁊ etiaꝫ in his q̄ sũt in voce affirmationibus: necesse est similiter se habere. Quõ si neqꝫ illic ꝯtrarij opinatio ꝯtraria est: nec affirmatio affirmationi cõtraria erit: sed ea q̄ dicta est negatio. Quare ꝯsiderandũ est cui opinio vera: opinioni falsa contraria est: vtrũ negationi: an certe ei q̄ cõtrariũ eẽ opinaꝛ. Dico aũt hoc mõ est quedã opinatio vera boni: qm̃ bonũ est. alia vo qm̃ bonũ nõ est falsa. alia vo falsa: qm̃ malũ est: que harũ contraria est vere: ⁊ si est vna ſm quã cõtraria est.

¶ Declarat vñ sumēda sit decisio huius q̄ōnis. Et duo fa
cit: q2 p̄ declarat ꝙ hec q̄ō dependet ex vna alia q̄ōne: ex
illa. s. Utrū opio. i. cōceptio aīe in 2° operatione itellectus
v̄a ꝯria sit opioni false negatiue eiusdem p̄dicati: an false
affirmatiue ꝯrij siue p̄uatiui. Et assignat cām quare illa
q̄ō dependet ex ista. q2. s. enunciationes vocales sequunt̄
mentales. vt effectus adequati causas ꝓprias: et vt signi
ficata signa adequata. et ꝯsequēter similis est in hoc vtra
q3 natura. Unde inchoans ab hac causa ait. Nam si ea q̄
sunt in voce sequunt̄ ea q̄ sunt in aīa: vt dictū est in p̄n
cipio p̄mi libri: et illic. i. i aīa: opinio ꝯrij p̄dicati circa idē
subiectū est ꝯria illi alteri q̄ affirmat reliquū ꝯriū de eo
dē: cuiusmodi sūt iste mētales enūtiatiōes. oīs hō est iu
stus. oīs hō est iniustus. Si ita inq̄3 est: ēt et in his affirma
tionibus q̄ sunt in voce. i. vocalr sumptis necesse est silr
se hr̄e vt. s. sint ꝯrie due affirmatiue de eodē subo et p̄dica
tis ꝯrijs. Q̄ō si neq3 illic. i. in aīa opinatio ꝯrij p̄dicati cō
trarietatē iter mētales enūtiatiōes cōstituit: nec affirma
tio vocalis affirmationi vocali ꝯria erit de ꝯrio p̄dicato.
sed magis affirmationi: ꝯria erit negatio eiusdē p̄dicati.
Dependet ḡ mota questio ex ista alia sicut effect⁹ ex cā.
Propterea et cōcludēdo addit 2ᵐ ꝙ. s. de hac q̄ōne prius
tractādū est: vt ex cā cognita effect⁹ inotescat dicēs. Qua
re ꝯsiderādū est: opinio v̄a cui opioni false ꝯria est. Utrū
negationi false: an certe ei affirmationi false q̄ ꝯriū esse
opiat̄: et vt exēplariter ꝓponat̄ dico h̄ mō. Sūt tres opi
niones de bono puta vita. q̄dā3. n. est ipsius boni opio v̄a
q̄m bonū est. puta ꝙ vita sit bona. alia v̄o falsa negatiua
s. q̄m bonū nō est. puta ꝙ vita nō sit bona: alia iter falsa
affirmatiua ꝯrij. s. q̄m malū ē puta ꝙ vita sit mala. Que
rit̄ ḡ q̄ harꝫ falsarꝫ ꝯria est v̄e. Q̄ō aūt subdidit. Et si est
vna: f̄m quā3 ꝯria est triplr legi pōt. Primo dubitatiue vt
sit ps q̄ōnis: et tunc est sensus. Querit̄ q̄ harꝫ falsarꝫ ꝯria
est v̄e. et silr̄ q̄rit̄: si est tm̄ vna harꝫ falsarꝫ f3 quā fiat ꝯria
T. cō. 14. ipsi v̄e. q2 cū vnū vni sit ꝯriū vt dr̄. 10. metaphysice. q̄ren
do q̄ harꝫ sit ꝯria. q̄rem⁹ ēt an vna earꝫ sit ꝯria. Alio mō
pōt legi aduersatiue: vt sit sensus. Querit̄ q̄ harꝫ sit ꝯria
q̄ꝫ sciam⁹ ꝙ nō vtraq3: f3 vna earꝫ est f3 quā fit ꝯrietas.
3° mō pōt legi diuidēdo hanc p̄ticulā [et si est vna] ab il
la sequēti [f3 quā ꝯtraria est.] et tūc p̄° ps exp̄sliue: 2° v̄o
dubitatiue legit̄: et est sensus. Querit̄ q̄ harꝫ falsarꝫ ꝯria
est v̄e. nō solū si iste due false iter se differūt in ꝯsequen
do. f3 ēt si vtraq3 est vna. i. alteri idiuisibilr vnica. q̄rit̄ f3
Boetius quā fit ꝯrietas. Et h̄ mō exponit Boetius dicens ꝙ Ar.
apposuit hec v̄ba ꝓp ꝯria imediata in q̄b⁹ nō differt ꝯriū
a p̄uatiuo. Inter ꝯria. n. mediata et imediata hec est dr̄ia
ꝙ imediatis a p̄uatiuo ꝯriū nō infert̄. nō. n. valet corpus
colorabile est nō albū. ḡ est nigrū. pōt eni3 esse rubrū. In
imediatis aūt valet. v̄bi grā. aīal ē nō sanū. ḡ ifirmū: nu
merus ē nō par. ḡ ipar. Uoluit ḡ Ar. exp̄mere ꝙ nūc cū
q̄rimus q̄ harꝫ falsarꝫ. s. negatiue et affirmatiue ꝯtrarꝫ sit
ꝯtraria affirmatiue v̄e. querim⁹ vtr̄ siue ille due false in
diuisibilr se sequant̄: siue nō. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Existimare itaq3 ꝯtrarias opiniones ex eo de
finitas eē: q2 sunt ꝯtrariorꝫ falsū ꝓfecto est: nā
opinio qua quispia3 opinat̄ bonū eē bonū3. Et
opinio qua malum opinat̄ esse malū. Eadē est
fortasse ac vera: siue plures sint: siue vna. Con
trarie v̄o sunt he. At nō ex eo q2 ꝯtrariorꝫ sunt:
sed ex eo potius: q2 ꝯtrario modo se habent.

¶ Nā arbitrari ꝯrias opiones differre in eo ꝙ
ꝯriorꝫ sūt: falsū3 est. Boni. n. q̄m bonum est: et
mali: q̄m malū est eadē fortasse opio est et v̄a:
siue plēs siue vna sint. Sūt āt ista ꝯria: f3 nō in
eo ꝙ ꝯriorꝫ: sūt ꝯrie: sed magis in eo ꝙ ꝯrie.

¶ Prosequit̄ hāc scd̄am q̄ōne3. Et circa h̄ quattuor facit.
Primo declarat ꝙ ꝯrietas opionū nō attēdit̄ penes ꝯrieta
tē mā̄e circa quā v̄sant̄. f3 poti⁹ penes oppōnem veri vel
falsi. 2° declarat ꝙ nō penes q̄cūq3 opposita f̄m v̄itatē et
falsitatē ē ꝯrietas opionū. ibi [Si ḡ boni.] Tertio deter
minat ꝙ ꝯrietas opionū attēdit̄ penes p se p̄ opposita f3
v̄itatē et falsitatē trib⁹ rōnib⁹. ibi [Sz i q̄b⁹ p̄ fallacia etc.]
Quarto declarat hāc determinationē iueniri i oīb⁹ veram
ibi [Manifestū est igit̄.] Dicit ḡ ꝓponēs itētā ꝯclusione3
ꝙ falsū3 est arbitrari opiones diffiniri seu determinari
debere ꝯrias ex eo ꝙ ꝯriorꝫ obiectorꝫ sūt. Et adducit ad
h̄ scd̄am rōnē: p̄° est. Opiones ꝯrie nō sūt eadē opinio: f3
ꝯriorꝫ eadē ē fortasse opio. ḡ opiones nō sūt ꝯrie ex h̄ ꝙ
ꝯriorꝫ sunt. 2° est. Opiones ꝯrie nō sunt silr̄ vere: f3 opinio
nes ꝯriorꝫ siue plures siue vna sunt silr̄ vere q̄nq3. ḡ opio
nes nō sūt ꝯrie ex h̄ ꝙ ꝯriorꝫ sunt. Harꝫ rōnū suppositis
maiorib⁹ ponit vtriusq3 minoris declarationē sil̄ dicēs.
Boni. n. q̄m bonū est et mali q̄m malū est eadem fortasse
opio ē q̄ ad p̄mā. Et subdit eē v̄a siue plures siue vna sit
quo ad scd̄am. Utit̄ aūt dubitatiuo aduerbio et distīctio
ne: q2 nō est determinādi locus an ꝯriorꝫ eadē sit opio: et
q2 aliquo mō est eadē et aliq̄ mō nō. Si. n. loquamur de
hituali opione sic eadē ē: si aūt de actuali sic nō eadē est.
Alia siq̄dē mētalis cōpositio actualr fit ꝯcipiendo bonū
esse bonū. et alia ꝯcipiēdo malū esse malū: l3 eodē habitu
vtrūq3 cognoscam⁹. illud p se p̄: et h̄ scd̄ario. vt dr̄. 9. me
taphysice. Deinde subdit ꝙ ista q̄ ad declarationē mino
rū sumpta sūt. s. bonū et malū3: ꝯria sūt: ēt ꝯrietate sūpta
stricte in moralib⁹: ac p h̄ ꝯgrua vsi sum⁹ declaratione.
Ultimo iducit ꝯclusionē. Sz nō i eo ꝙ ꝯriorꝫ opiones sūt
ꝯrie sunt: sed magis in eo ꝙ ꝯrie. i. sed poti⁹ censende sūt
opiones ꝯtrarie ex eo ꝙ ꝯtrarie aduerbialr. i. ꝯrio mō. i.
vere et false enunciant. Et sic p3 primum. Lec. 2. c cō. 3.

¶ Q̄ō si sit opinio de bono ipsum bonū eē. alia
v̄o ip̄m bonū nō eē. Et itē alia q̄ bono tribuit id
q̄ō ipsi nō cōpetit: neq3 cōpetere pōt. ceterarum
q̄dē nulla est ponēda ꝯtraria. nec earꝫ q̄bus cō
petere: q̄ō nō inest. nec earꝫ q̄b⁹ nō inesse: q̄ō cō
petit credit̄: nā ifinite sunt ambe: et q̄b⁹ cōpetere
q̄ō nō iest: et q̄b⁹ nō cōpetere q̄ō iest existimat̄.

¶ Si ḡ boni q̄m bonū3 est opinatio: est aūt q̄m
nō est bonum: est v̄o q̄m aliud aliq̄d est: q̄ō nō
est neq3 pōt eē: aliarū q̄dē nulla ponēda est: ne
q3 quecūq3 eē q̄ō nō est opinat̄: neq3 quecunq3
eē q̄ō est. Infinita. n. nō vtraq3 sūt et que eē opi
nant̄ q̄ō nō est: et que nō eē q̄ō est.

¶ Quia dixerat ꝙ ꝯtrarietas opionū accipit̄ f̄m opposi
tionē v̄itatis et falsitatis earꝫ. Declarat mō ꝙ nō q̄cunq3
f̄m veritatē et falsitatē opposite opiones: sūt ꝯtrarie tali
rōne. De bono puta de iustitia q̄ttuor p̄nt opiones habe
ri. s. ꝙ iustitia est bona: et ꝙ nō est bona: et ꝙ est fugibilis:
et ꝙ est nō appetibilis. Quarū p̄ma est vera: relique sunt
false: inter quas hec est diuersitas ꝙ p̄ma negat idē3 p̄di
catū q̄ō v̄a affirmabat. 2ᵃ affirmat aliq̄d aliud q̄ō bono
nō inest. tertia negat id q̄ō bono inest nō tm̄ illud q̄ō v̄a
affirmabat tūc sic. Si oēs opiones f̄m v̄itatē et falsitate3
sunt ꝯtrarie: tunc vni. s. vere opinioni nō solū multe sunt
ꝯtraria. sed ēt infinita q̄ō est ipossibile: q2 vnū vni est cō
trariū. Tenet cōsequentia q2 possunt infinite imaginari

opiones false de vna re: siles vltimis falsis opionib⁹ adductis affirmātes. s. ea q̄ nō īsūt illi: ⁊ negātes ea illi quocūq; mō cōiuncta sunt. Utraq; nāq; īdeterminato esse ⁊ absq; numero ꝯstat. Possum enim opinari ꝙ iustitia est quātitas ꝙ est relatio ꝙ est hoc ⁊ illud: ⁊ silr opinari ꝙ iustitia nō sit q̄litas: nō sit appetibil: nō sit hic⁹. Un̄ ex supradictis in ꝑpōne qōnis īferēs ꝑlalitatē falsaꝝ ꝯ vnaꝫ verā ait. Si ḡ est opinatio vā boni. puta iustitie qm̄ ē bonū: ⁊ si ē ēt falsa opinatio negās idē. s. qm̄ nō ē gd bonū. est v̄o ⁊ tertia opinatio falsa quoq; affirmās aligd aliud īesse illi qd nō īest nec īesse pōt. puta ꝙ iustitia sit fugibilis: ꝙ sit illicita: ⁊ hic itelligit q̄rta falsa q̄q; q̄. s. negat aligd aliō ab eo qd vā opio affirmat īesse iustitie qd tn̄ īest. vtputa ꝙ nō sit q̄litas: ꝙ nō sit v̄tus. Si ita iquā ē nulla aliaꝝ falsaꝝ ponēda ē ꝯria opioni vē. Et exponēs gd demōstret ꝑ li aliaꝝ subdit. Neq; q̄cūq; opio opinat ēē qd nō est. vt tertij ordis opiones faciūt: neq; q̄cūq; opio opinat nō ēē qd ē: vt q̄rti ordis opiones figiant. Et cāꝫ subdit. Infinita. n. vtraq; sit: ⁊ q̄ ēē opinat qd nō ē: ⁊ q̄ nō esse qd ē: vt. s. declarātū fuit. Nō ḡ q̄cūq; opiones opposite s̄m v̄itatē ⁊ falsitatē ꝯrie sūt. Et sic pꝫ scdm. LEC. XIII.

¶ Sed ille sūt ponēde: in qb⁹ iest ipsa deceptio. He aūt sunt ille ex qbus gn̄ationes ꝑficiscunt: quapropter ⁊ deceptiones ex ipsis ꝑficiscunt. ¶ Sed in qbus primo fallacia est: hec aūt est ex his ex quibus sunt ⁊ gn̄ationes. Ex oppositis v̄o ⁊ gn̄ationes fiunt: quare etiam fallacia.

Quis subtili idagatiōe ordīteꝙ nec mōe ꝯrietas nec veri falsiq; q̄liscunq; oppositio ꝯrietatē opionū ꝯstituit: ꝙ aliq̄ veri falsiq; oppositio id facit. Ideo nūc determinare ītēdit q̄lis sit illa veri falsiq; oppositio q̄ opionū ꝯrietatē cōstituit: ex hoc eni directe qōni satisfit. Et ītēdit ꝙ sola oppositio opionib⁹ s̄m affirmationē ⁊ negationeꝫ eiusdē de eodē ⁊c. cōstituit ꝯrietatē earū. Un̄ ītēdit ꝓbare istā ꝯnē q̄rtā ad q̄situ: opiones opposite s̄ꝫ affirmationē ⁊ negationē eiusdē de eodē sūt ꝯrie: ⁊ ꝯṫer ille q̄ sunt opposite s̄m affirmationē ꝯrioꝝ ꝑdicatoꝝ de eodē non sūt ꝯrie: qꝛ sic affirmatiua vā hēret duas ꝯrias: qd ē ipōle. vnū. n. vni ē ꝯriū. Probat āt istā ꝯnē trib⁹ rōnib⁹. Pria est. Opiones i qb⁹ ꝑ est fallacia sūt ꝯrie: opiones opposite s̄m affirmationē ⁊ negationē eiusdē de eodē sūt in qbus ꝑ ē falla. ḡ opiones opposite s̄ꝫ affirmationē ⁊ negationē eiusdē de eodē sūt ꝯrie. Sensus maioris ē. Opiones que ꝑ ordine nāe sūt termini false. i. deceptiōis seu erroris sūt ꝯrie. Sūt. n. cū gs fallit seu errat duo termi. s. a q̄ declinat ⁊ ad quē labit. Hui⁹ rōnis in lr̄a ꝑ ponit maior cū dicit [Sed i qb⁹ ꝑmo falla est.] ad aduersatiue. n. ꝯtinuās s̄monē supradict': isinuauit nō tot enuātas opiones ēē ꝯrias. sꝫ eas in qb⁹ ꝑ falla ē mō exposito. Deide subdit ꝓbōnē minoris talē. Eadē ꝓportionalr sūt ex qb⁹ sūt gn̄ones: et ex qb⁹ sūt falle. Sꝫ gn̄ones sūt ex oppositis s̄m affirmationē ⁊ negationē. ḡ ⁊ falle sūt ex oppositis s̄m affirmationē ⁊ negationē: qd erat assumptū i minore. Un̄ ponēs maioreꝫ hui⁹ ꝑsylli aīt [Hec āt.] i. falla [est ex his.] i. terminis: ꝓportionalr tn̄ [ex qb⁹ sūt ⁊ gn̄ones.] Et subsummis minorē. [Ex oppositis v̄o.] i. s̄m affirmationē ⁊ negationē ⁊ gn̄ones fiūt. Et demū ꝯcludit. [Quare ēt falle.] i. est ex oppositis s̄m affirmationē ⁊ negationē eiusdē de eodē. ¶ Ad euidētiā hui⁹ ꝓbōnis scito ꝙ idē faciūt i ꝓcessu itellc̄s cognitio ⁊ falla seu error qd in ꝓcessu nāe generatio ⁊ corruptio. Sicut nāq; ꝑfectiōes nāles gn̄onibus acqrunt: corruptiōib⁹ desinūt: ita cognitione ꝑfectiones itellectuales acqrunt: errorib⁹ aūt seu decebtiōib⁹ amittunt. Et iō sicut tn̄ gn̄atio q̄ corruptio ē īter affirmationeꝫ ⁊ negationē vt ꝑprios terminos: vt dī 5° phy. ita tn̄ cognoscere aligd: q̄ falli circa illd: est īter affirmationē ⁊ negationē vt ꝑpos terminos: ita ꝙ id ad qd ꝑ attingit cognoscēs aligd in 2ª opatione itellc̄s est veritatis affirmatio: ⁊ qd ꝑ se ꝑ abycit est illius negatio. Et silr qd ꝑ se ꝑ perdit q̄ fallit est v̄itatis affirmatio: ⁊ qd ꝑmo icurrit est veritatis negatio. Recte ḡ dixit ꝙ ydem sunt termini īter q̄s ꝑmo est gn̄atio: ⁊ illi īter quos est ꝑmo falla: qꝛ vtrobiq; termini sunt affirmatio ⁊ negatio. ¶ Deinde cum dicit. Lec. 2. ⁊ cō. 7.

¶ Qd si bonū ⁊ bonū est ⁊ nō malū: ⁊ alteruꝫ gdē ꝑ se. Alterꝝ v̄o ꝑ accn̄s cōpetit. Accidit eni ipsi nō malū ēē: atq; ea vniuscuiusq; opio vera est magis: que est ꝑ se: ⁊ itē falsa magis que est ꝑ se. Quippe cū ⁊ ea vera sit magis que cōditionem hanc subit ⁊ bonū vtraq; falsa est: ⁊ ea inquā que bonū: bonū nō esse: ⁊ ea q̄ bonū malū asserit esse. Illa quidē respectu vere ꝑ se. hec v̄o respectu vere ꝑ accn̄s. Magis erit ea opio falsa ꝑfecto: que est negatio boni: q̄ ea que est ꝯtrarij affirmatio. Atq; is circa vnūqdq; maxime opinat falso: qui ꝯtrariā hꝫ opionē. Cōtraria nāq; circa idē genus plimū differūt. Si igit harū opionū ꝯria quidē est: ⁊ ea que est cōtrarij. magis aūt est ea contraria: que est negationis: patet hāc porro sine ꝯtrouersia ꝯtrariā ēē. ¶ Si ergo qd bonū est: ⁊ bonū ⁊ malū nō est: ⁊ hoc quideꝫ s̄m se: illud v̄o s̄m accn̄s: accidit eni ei malū nō esse: magis autē in vnoquoq; est que s̄m se vera: est ⁊ falsa. Siquideꝫ vera. ḡ ea que est qm̄ nō est bonū qd bonū est s̄ꝫ se ꝯsistēs falsa est. Illa v̄o que est: qm̄ bonū malū est: et⁹ qd est s̄m accn̄s. Quare magis erit falsa de bono ea q̄ est negationis opio: q̄ ea q̄ est cōtrarij. Falsus aūt est magis circa singularia q hꝫ ꝯtrariā opionē. Cōtrariū eni est eoꝝ q̄ plimuꝫ circa idē dīnt. Qd si haꝝ ꝯtraria ē altera. magis v̄o cōtradictionis est ꝯtraria: manifestū est qm̄ hec erit ꝯtraria. Illa v̄o que ē: quoniā malū est qd bonuꝫ est implicita est. Etenim qm̄ non bonū est. necesse est idem ipsum opinari.

¶ Intēdit ꝓbare maiorē ꝑncipalis rōnis. Et qꝛ iā declauit ꝙ ea i qb⁹ ꝑ est falla sūt affirmatio ⁊ negatio. iō vtit loco maioris ꝓbāde hui⁹. s. opiones i qb⁹ ꝑ est falla sūt ꝯrie: sua ꝯne. s. opiones opposite s̄ꝫ affirmationē ⁊ negationē eiusdē sūt ꝯrie. Equalē. n. iā declarū est. Fecit aūt hoc ꝯsuete breuitati studēs: qm̄ sic ꝓcedēdo ⁊ ꝓbat maioreꝫ ⁊ rñdet directe qōni: ⁊ applicat ad ꝓpo^m sil. Probat ḡ loco maioris cōclusionē ꝑncipalr intentā qōnis hanc. scilꝫ Opiones opposite s̄m affirmationē ⁊ negationē eiusdeꝫ sunt cōtrarie: ⁊ nō ille que sunt opposite s̄m ꝯtrariorum affirmationē de eodem. Et intendit talē rationē. Opinio vera: et eius magis falsa: sunt ꝯrie opiones: opposite s̄m affirmationē ⁊ negationē sunt vera ⁊ eius magis falsa. ḡ opiones opposite s̄m affirmationē ⁊ negationē sūt ꝯrie. Maior ꝓbat ex eo ꝙ que plimū distant circa ideꝫ sunt ꝯtraria: vera autē ⁊ eius magis falsa plurimū distant cir-

ca idē vt pz. Minor vō pbaſ ex eo q̄ opposite ſm negatione eiuſdē de eodē eſt per ſe falſa reſpectu ſue affirmationis vere. Opio aūt p ſe falſa magis falſa eſt quacunq̄ alia. Unūqḋq̄ enī qḋ eſt p ſe tale: magis tale ē quolibet qḋ eſt p aliḋ tale. Unī ad ſuprapoſitas opiones in ppōne qōnis rediēs vt ex illis exēplariter clarius intētū oſtendat a pbatione minoris icboat tali mō. Sint q̄tuor opiniones due vere. ſ. bonū ē bonū: bonū nō eſt malū: ⁊ due falſe. ſ. bonū nō eſt bonū: ⁊ bonū eſt malū. Clarū eſt autē q̄ pma vera eſt rōne ſui. ſcḋa aūt eſt vera ſm accn̄s. i. rōne alterius: qꝛ. ſ. nō eē malū eſt cōiunctū ipſi bono. Ideo enī iſta eſt vera: bonū nō eſt malū: qꝛ bonū ē bonū: ⁊ non ecōtra. ḡ pma q̄ eſt ſm ſe vera eſt magis vera q̄ ſcḋa: qa in vnoquoq̄ gn̄e que ſm ſe eſt vera: eſt magis vera. Ille aūt due falſe: eodē mō cenſende ſunt q̄. ſ. magis falſa eſt que ſm ſe eſt falſa. Unī qa pma earꝫ. ſ. bonū nō eſt bonū que eſt negatiua eſt p ſe ⁊ nō rōne alteri⁹ falſa relata ad illā affirmatiuā bonū eſt bonū: ⁊ ſcḋa. ſ. bonū eſt malū q̄ eſt affirmatiua ꝯrꝫ: ad eādē relata eſt falſa p accn̄s. i. rōne alteri⁹. Iſta enī. ſ. bonū ē malū nō imediate falſificaſ ab illa vā. ſ. bonū eſt bonū: ſꝫ mediāte illa alia falſa. ſ. bonū nō eſt bonū. iccirco magis falſa reſpectu affirmatōis ve eſt negatio eiuſdē q̄ affirmatio ꝯrꝫ qḋ erat aſſūptū in minore. Unī rediēs ad ſuprapoſitas: vt dictū eſt opiones īfert pmas duas veras opiones dicēs. Si ḡ qḋ bonū eſt ⁊ bonū eſt ⁊ nō eſt malū: ⁊ h̄ gdē. ſ. qḋ dicit pma opio eſt verꝫ ſm ſe. i. rōne ſui. illud vō. ſ. qḋ dicit 2ª opio eſt verū ſm accn̄s: qa accidit. i. cōiunctū ē ei. ſ. bono: malū non eſſe. In vnoq̄q̄ aūt ordie magis va eſt illa q̄ ſm ſe ē va: etiā igiſ falſa magis eſt q̄ ſꝫ ſe falſa eſt. Sigdē ⁊ va hui⁹ eſt nāc: vt declarū ē: q̄. ſ. magis va ē: q̄ ſm ſe ē va. Ergo illarū duarꝫ opionū falſarꝫ in qōne ppoſitarꝫ. ſ. bonū nō ē bonū ⁊ bonū eſt malū: ea q̄ eſt dicēs: qm̄ nō eſt bonū qḋ bonū eſt. i. negatiua. ſ. bonū nō ē bonū: eſt ꝯſiſtēs falſa ſꝫ ſe. i. rōne ſui cōtinet in ſeipſa falſitatē. Illa vō reliq̄ falſa opio q̄ ē dicēs: qm̄ malū eſt. i. affirmatiua ꝯria. ſ. bonū eſt malū: ei⁹ q̄ ē. i. illi⁹ affirmatiōis dicētis bonū eſt bonū ſꝫ accn̄s. i. rōne alteri⁹ falſa ē. Deide ſubdit ipſam minorē q̄re erit magis falſa de bono. opio negationis q̄ ꝯrꝫ. Deinde ponit maiorē dicēs q̄. [ſ. magis falſus circa ſingula eſt ille q̄ bēt ꝯriaꝫ opionē] ac ſi dixiſſet ve opioni magis falſa eſt ꝯria: qḋ aſſūptū erat in maiore. Et ei⁹ pbationē ſubdit: qꝛ [ꝯriaꝫ ē de nūero eorꝫ q̄ circa idē plimū dñt.] Nihil enī plus dīt a va opione q̄ magis falſa circa idē. Ultio directe applicat ad qōnē dicēs [Ex ſi] p quia harū falſarū. ſ. negationi eiuſdē ⁊ affirmationis ꝯrꝫ altera eſt ꝯria vere affirmationi. opio vō ꝯdictionis. i. negationis eiuſdē de eodē magis eſt ꝯria ſm falſitatē. i. magl eſt falſa: manifeſtū ē qm̄ h̄. ſ. opio falſa negatiōis erit ꝯria affirmationi verꝫ eē. Illa vō opio q̄ eſt dicēs qm̄ malū eſt qḋ bonū eſt. i. affirmatio ꝯrꝫ: non ꝯria: ſꝫ iplicita eſt. i. ſꝫ iplicans in ſe ve ꝯriā. ſ. bonū nō ē bonū. Etenī neče eſt ipſum opinātē affirmationē ꝯrꝫ opinari: qm̄ idē de q̄ affirmat ꝯriū nō eſt bonū. Opꝫ ſigdē ſi qa opinaſ q̄ vita eſt mala q̄ opineſ q̄ vita nō ſit bona. Hoc enī neč̄io ſeqſ ad illō ⁊ nō ecōuerſo. Et iō affirmatio ꝯrꝫ iplicita diciſ. Negatio autē eiuſdē de eodē iplicita nō eſt: ⁊ ſic finiſ pma rō. ¶ Notandū eſt hic pᵒ q̄ iſta regula gn̄alis tradita hic ab Ariſᵗᵉ de ꝯrietate opionū: q̄. ſ. ꝯrie opiones ſūt q̄ opponūtur ſm affirmationē ⁊ negationē eiuſdē de eodē ⁊ in ſe ⁊ in aſſumptis ad eius pbationē ppōnibus ſcrupuloſa eſt.
pᵐ dubᵐ Unī multa hic iſurgūt dubia. Primū eſt qꝛ cū oppoſitio ſm affirmationē ⁊ negationē nō ꝯſtituat ꝯrietatē: ſꝫ ꝯdictionē apud oēs pħos. quō Ariſto. opiones oppoſitas ſm affirmationē ⁊ negationē ex h̄ ꝯrias ponat. Augeſ ⁊ dubitatio qa dixit q̄ ea in qbus pᵒ eſt fallacia: ſunt ꝯria: ⁊ tū ſubdit q̄ ſunt oppoſite ſic̄ termini gn̄ationis quos cōſtat ꝯdictorie opponi. Nec dubitatione caret quō ſit verū id qḋ ſupra diximus ex intentione ſci Thome q̄ nulle due opiones opponanſ ꝯdictorie cū hic expſſe diciſ aliq̄s opponi ſm affirmationē ⁊ negationē. ¶ Dubiū ſcḋo iſurgit 2ᵐ dubᵐ
circa id qḋ aſſūpſit q̄ ꝯria cuiuſq̄ ve eſt p ſe falſa. Hoc enī nō videſ verū. Nā ꝯria iſti⁹ ve Socrates eſt albus: eſt iſta. Socrates nō eſt albus ſm determinata: ⁊ tū non eſt p ſe falſa. Sicut nāq̄ ſua oppoſita affirmatio eſt per accn̄s va ita iſta eſt p accn̄s falſa. Accidit enī iſti enūciationi falſitas. pōt enī mutari in verā: qa eſt in mā ꝯtingēti. ¶ Dubiū eſt tertio circa id qḋ dixit magis vero ꝯdi dubᵐ 3ᵐ
ctionis eſt ꝯria. Ex h̄ enī vī velle q̄ vtraq̄. ſ. opio negationis ⁊ ꝯrꝫ ſit ꝯria vere affirmationi. ⁊ ꝯn̄s vle vni duo ponit ꝯria vl̄ nō loquiſ de ꝯrietate ppe ſupra: cui⁹ oppoſitū ſupra oñdim⁹. ¶ Ad euidētiā oiuꝫ que pmo loco ad Rñ ad
ducunſ. Sciēdū q̄ opiones ſeu ꝯceptiones itellectuales pᵐ dubᵐ
in ſcḋa opatione de qbus loqmur pn̄t tripl̄r accipi. Uno mō ſm id qḋ ſūt abſolute. Alio mō ſm ea q̄ repn̄tant abſolute. Tertio ſm ea que repn̄tant vt ſūt in ipſis opionibus. Pmāo mēbro omiſſo: qꝛ non eſt pn̄tis ſpeculationis. Sciēdo q̄ ſi accipianſ 2º mō ſm repn̄tata: ſic iueniſ inter eas ⁊ ꝯdictionis ⁊ pūatiōis ⁊ ꝯrietatis oppoſitio. Iſta ſiqdē mētalis enūciatio Socrates eſt vidēs ſm id qḋ repn̄tat opponiſ illi Socrates nō eſt vidēs ꝯdictorie. pūatiue aūt: illi Socrates eſt cecus. Cōtrarie autē illi. Socrates eſt luſcus. Si accipianſ ſm repn̄tata: vt enī dī in poſtpdicamētis. Nō ſolū cecitas eſt pūatio viſus: ſed etiā cecū eſſe eſt pūatio hui⁹ qḋ eſt eē videntē: ⁊ ſic de alijs. Si vō accipianſ opiones 3º mō. ſ. pūt repn̄tata p eas ſunt in ipſis. ſic nulla oppoſitio iter eas inueniſ niſi ꝯrietas: qm̄ ſiue oppoſita ꝯdictorie ſiue pūatiue ſiue ꝯrie repn̄tentur vt ſūt in opionib⁹ illius tm̄ oppoſitiōis capaces ſunt que iter duo entia realia iueniri pōt. Opiones nāq̄ realia entia ſūt. Regulare enī eſt q̄ qcqd ꝯuenit alicui ſm eē qḋ bēt in alio ſm modū ⁊ nām illi⁹ in quo eſt ſibi ꝯuenit et nō ſm qḋ exigeret nā ppria. Inter entia aūt realia ꝯrietas ſola formalr repeniſ. Taceo nūc de oppoſitione relatiua. Opiones ḡ h̄ mō ſumpte: ſi oppoſite ſūt ꝯrietatē ſapiūt: ſed nō oēs ppie ꝯrie ſūt: ſed ille q̄ plimū dñt circa idē vītate ⁊ falſitate. Has ēt pbauit Ariſto. eſſe opiones affirmationis ⁊ negationis eiuſdē de eodē ⁊c̄. Iſte igitur vere ꝯrie ſūt. Reliq̄ vō p reductionē ad has ꝯrie dñr. Ex his pꝫ qd ad obiecta dōm ſit. Fatemur enī q̄ affirmatio ⁊ negatio in ſeipſis ꝯdictionē ꝯſtituūt. In opionibus vō exn̄tes: ꝯrietatē iter illas cānt pp extremā diſtātiā quaꝫ ponūt iter entia realia. opionē. ſ. verā ⁊ opionē falſaꝫ circa idē: ſtātq̄ iſta duo ſil̄ q̄ ea in qbus pmo ē fallacia ſint oppoſita vt termini gn̄ationis: ⁊ tū ſint ꝯria vtēdo ſupradicta diſtictione. Sūt enī oppoſita ꝯdictorie vt termini gn̄ationis ſm repn̄tata: ſūt autē ꝯria ſm q̄ hn̄t in ſeipſis illa ꝯdictoria. vn̄ plimū dñt. Liquet quoq̄ ex h̄ q̄ nulla eſt diſſentio iter dicta Ariſto. ⁊ ſancti Thome: qa opiones aliquas opponi ſm affirmationē ⁊ negationē verꝫ eē ꝯfitemur: ſi ad repn̄tata nos ꝯuertimus vt hic diciſ. Tu aūt q̄ pſpicacioris ac pceptioris igenij es cōpos: hinc habeto q̄ iter ipſas opiones oppoſitas: qdam tm̄ motus eſt eo q̄ de affirmato in affirmatū mutatio fit. Inter ipſas vō ſꝫ repn̄tata ſilimodo q̄dā gn̄ōnis ⁊ corruptiōis mutatio iaciſ: dū iter affirmatōeꝫ ⁊ negōnē mutatio claudiſ. Unī ⁊ fallacia ſiue error q̄nq̄ ⁊ motus ⁊ mutatiōis rōnē hꝫ diuerſa reſpiciēdo: qn̄. ſ. ex vera in p ſe falſam vel ecōuerſo qs mutat opionē. Qn̄q̄ autē ſolā mutationē imitatur qn̄. ſ. abſq̄ hopinata veritate ipſaꝫ falſaꝫ oſtendit qa

opionē. Qñqʒ nō mot⁹ vndiqʒ rōnē possidet: qñ. s. ex ve-
ra affirmatione in falsam circa idē ꝯrꝫ affirmationē trā
sit. Quia tñ pma vt ꝗs fallat radix est oppositio affirma-
tionis ⁊ negatiōis: merito ea in ꝗbus pmo est fallacia ge-
Ad scdʒ dubiuʒ. neratiōis terminos opponi dixit. ⁋ Ad dubiū scdo loco
addactū dico ꝙ peccat ibi ꝯm equocationē illi⁹ termini
p se falsa seu p se vera. Opio eni ⁊ silr enūtiatio pōt di
ci duplr per se vera seu falsa. Uno mō i seipsa sicē sūt oēs
Lec. io. ⁊ cō. 9. vere ꝯm illos modos perseitatis qui enumerant̄ primo
posterioꝝ: ⁊ silr false ꝯm illosmet modos vt homo nō est
aial. Et hoc modo nō accipit̄ in hac regula de cōtrarieta
te opionū ⁊ enūtiationū opio per se vera aut falsa vt effi
caciter obiectio adducta cōcludit. Si eniʒ ad ꝯrietatem
opionū hoc exigeret̄ nō possent esse opiones ꝯrie in mā
cōtingenti qḋ est falsissimuʒ. Alio mō pōt dici opio siue
enūtiatio per se vera aut falsa respectu sue opposite. Per
se vera quidē respectu sue false: ⁊ per se falsa respectu sue
vere: ⁊ tunc nihil aliud est dicere est per se vera respectu
illius nisi ꝙ rōne sui ⁊ non alterius verificat̄ ex falsitate
illius. Et silr cū dī est p se falsa respectu illius itendit̄ ꝙ
rōne sui ⁊ nō alterius falsificat̄ ex illi⁹ v̄itate. v. g. istius
vere sortes currit nō est p se falsa sortes sedet: q2 falsitas
eius nō imediate sequit̄ ex illa: sed mediāte ista alia fal-
sa sor. nō currit que est p se illius falsa: ꝗa rōne sui ⁊ non
p aliqḋ mediū ex illi⁹ veritate falsificat̄: vt pʒ. Et similr
istius false. Socrates est quadrupes nō est p se vera ista:
Socrates est bipes: ꝗa nō per seipsam veritas istius illā
falsificat: sʒ mediāte ista Socrates nō est quadrupedes
que est per se vera respectu illius. Propter seipsaʒ enim
falsitate isti⁹ v̄ificat̄: vt de se pʒ. Et hoc scdo mō vtimur
istis terminis tradētes regulā de ꝯrietate opionū ⁊ enū-
tiationū. Inuenit̄ siquidē sic vlr vera in omni mā regula
dicēs ꝙ vera ⁊ eius p se falsa: ⁊ falsa ⁊ eius p se vera: sunt
ꝯrie. Unde pʒ missio ad obiectionē: ꝗa pcedit accipiendo
Ad 3ᵐ dubiuʒ. hīs p se vera ⁊ p se falsa pmo modo. ⁋ Ad vltimū dubiuʒ
dicit̄ ꝙ ꝗa iter opiones se inuicē pertinētes nulla alia est
oppositio nisi ꝯrietas. Coactus fuit Aristoteles volēs ter
minis spālibus vti dicere ꝙ vna est magis ꝯria ꝙ̄ altera:
insinuans ꝗdeʒ ꝙ vtraqʒ ꝯrietatis oppositionē hēt respe
ctu illius vere. Determinat tñ imediate ꝙ. tñ vna earū.
scilʒ negationis opio ꝯria est affirmatiōi ⁊c. Subdit eñ.
Manifestū est q̄ si hec ꝯria erit. Duo ḡ dixit: ⁊ ꝙ vtraqʒ
tñ. s. negatio eiusdē ꝙ̄ affirmatio ꝯrꝫ. ꝯriat̄ affirmationi
vere: ⁊ ꝙ vna tñ eaꝝ. negatio. s. est ꝯria. Et vtrūqʒ est ve
rū. Illud ꝗdē q2 vt dictū est ambe ꝯrietates oppositione
ꝯ affirmationē moliunt̄: sʒ difformiter: q2 opio negatio-
nis pmo ⁊ p se ꝯriat̄: affirmationis vo ꝯrꝫ opio scdario ⁊
per accñs. i. p aliud: rōne. s. negatiue opionis: vt declaratuʒ
est: sicut etiā in nālibus. Albo ꝯriant̄ ⁊ nigrū ⁊ rubrū: sed
illud pmo: hoc reductiue: vt reducit̄. s. ad nigrū illud idu
Lec. p° ⁊ cō. 6. cēdo vt dī 5° physicoꝝ. Scdm aūt dictū simplr verū est
qm simplr ꝯria nō sunt nisi extrema vnius latitudinis q̄
maxie distāt. extrema aūt vni⁹ distātie nō sunt nisi duo.
Et ideo cū iter ptinētes se inuicē opiones vnū extremū
teneat affirmatio vera: reliquū vni tñ false dandū est il
li. s. que maxime a vā distat. Hāc aūt negatiuā opionē eē
pbatū est. Hec igit̄ vna tñ ꝯria est illi simplr loquēdo.
Cetere eni opposite rōne isti⁹ ꝯriant̄: vt de medijs dictū
est. Non ergo vni plura ꝯria posuit: nec de ꝯrietate large
locutus est: vt obijciendo dicebat̄. ⁋ Deinde cum dicit.

⁋ Preterea si in ceteris etiam reʒ similr sese ha-
bere oporteat ⁊ hoc pacto videbit̄ de hisce di-
ctum bñ fuisse. Aut eni assit vbiqʒ cōtradictio-
nis oppositio: aut nusqʒ opʒ. Quibus autē nō
sunt cōtraria ea: de his est falsa que opponitur
vere. Nam qui hoiem hoiem nō esse putat. Is
falso nimirum opinatur. Si igitur he cōtrarie
sunt ⁊ in ceteris: simili modo contrarie erunt
he que sunt opiniones contradictorie.

⁋ Amplius si etiā in alijs similr se opʒ habere ⁊
hoc videt̄ bñ esse dictum. Aut enim vbiqʒ ea q̄
est ꝯdictionis aut nusqʒ. Quibus vo nō est cō-
trariū: de his quidē est falsa ea que est vere op-
posita: vt qui hoiem nō putat hoiem falsus est.
Si ergo he ꝯtrarie sunt: ⁊ alie cōtradictiones.

⁋ Probat idē. s. ꝙ affirmationi ꝯria est negatio eiusdeʒ ⁊
nō affirmatio ꝯrꝫ scda rōne dicens. Si in alijs materijs
opʒ opiones se hēe silr. i. in eodē mō ita ꝙ ꝯrie i alijs ma
terijs sūt affirmatio ⁊ negatio eiusdeʒ: ⁊ hoc. s. qḋ diximꝰ
de boni ⁊ mali opionibus videt̄ esse bñ dictum ꝙ. s. ꝯria
affirmationi boni nō est affirmatio mali: sed negatio bo
ni. Et pbat hāc ꝯñtiā subdens. Aut eni vbiqʒ. i. in omni
mā ea q̄ est ꝯdictiōis altera pars cēsenda est ꝯria sue af-
firmationi: aut nusqʒ. i. aut in nulla mā. Si enim est vna
ars ḡnalis accipiēdi ꝯriaʒ opionē opʒ ꝙ vbiqʒ ⁊ in oī mā
vno ⁊ eodeʒ mō accipiat̄ ꝯria opio. Et ꝯñter si in aliqua
mā negatio eiusdē de eodē ⁊c. affirmationi est ꝯria: in oī
mā negatio eiusdē de eodē ⁊c. ꝯria erit affirmationi. De-
inde intendens ꝯcludere a positione añtis affirmat añs
ex sua cā dicēs ꝙ ille mā e ꝗbus nō iest ꝯrium vt suba ⁊
quātitas ꝗbus vt in pñtis dī nihil est ꝯriū. De his ꝗdem
est p se falsa ea q̄ est opioni vere opposita ꝯdictorie: vt ꝗ
putat hoieʒ puta Socratē nō eē hoieʒ: p se falsus ē respe
ctu putātis Socratē eē hoieʒ. Deide affirmādo ipm añs
formalr directe ꝯcludit intētū a positione añtis ad posi-
tionē ꝯñtis dicens. Si ḡ he. s. affirmatio ⁊ negatio in mā
carēte ꝯrio: ꝯrie: ⁊ oēs alie ꝯdictiones ꝯrie cēsende sunt.

⁋ Preterea opiones he quarū altera quidē bo-
num bonum esse: altera vo nō bonū asserit bo-
num non esse. Similr sese habēt. Et isuper he
quarū altera bonū bonū non esse: altera nō bo-
num bonum asserit esse. Ei igitur que dicit nō
bonum bonum non eē: que quideʒ est vt patet
vera opinio que nam erit contraria. non eniʒ ea
que non bonum maluʒ asserit esse: hec erit nō-
nunqʒ simul cuʒ illa vera nunqʒ aūt fit vt vera
vere cōtraria sit. Eteni est quippiā non bonuʒ
malū. Quare fit vt iste sint simul vere: nec iteʒ
ea que non bonum dicit non esse malū. Est eni
⁊ ipsa vera: nam erit nōnunqʒ ⁊ ista simul. Re
stat igitur ei que dicit non bonū non esse bonū:
contrariā eam esse que non bonū bonuʒ asserit
esse. Hec enim est falsa: quo fit vt ea etiam que
bonum bonum non esse dicit sit ei ꝯtraria: que
bonum bonum asserit esse.

⁋ Amplius similiter se habet boni qm̄ bonum
est: ⁊ nō boni: qm̄ nō bonū est: ⁊ super has bo-
ni: qm̄ nō bonum est: ⁊ non boni qm̄ bonū est.
Illi ergo que est non boni qm̄ nō bonū est vere
opinationi que est cōtraria. Nō eni ea que dicit

q̃m malũ eſt. Simul enĩ aliq̃n vere erunt: nũq̃ꝫ enĩ vera vere eſt cõtraria. Etenim quoddã non bonum malum: quare cõtingit ſimul eẽ veras. At ꝟo nec illa que eſt nõ malũ. Simul enim ⁊ he erunt. Relinquit̃ ergo ei que eſt nõ bonum: q̃m non bonum eſt: contraria: ea que eſt nõ boni: quoniã eſt bonuꝫ. Quare ⁊ ei que eſt boni: q̃m bonũ eſt: ea que eſt boni: q̃m nõ eſt bonuꝫ.

¶ Probat idẽ tertia rõne que talis ẽ. Sic ſe h̃nt iſte due opiones de bono. ſ. bonũ eſt bonũ ⁊ bonũ nõ eſt bonum: ſicut ſe h̃nt iſte due de nõ bono. ſ. nõ bonũ nõ eſt bonũ: ⁊ nõ bonũ eſt bonũ. Utrobiq̃ꝫ enĩ ſaluat̃ oppoſitio ꝯdictionis. Et prime vtriuſq̃ꝫ cõbinationis ſunt vere. ſcḋe autem falſe. Unde ꝓponens hanc maiorẽ quo ad primas veras vtriuſq̃ꝫ cõbinationis ait. Simil̃r ſe h̃t opinio boni: q̃m bonũ eſt: ⁊ nõ boni: q̃m non eſt bonũ. Et ſubdit quo ad ſecundas vtriuſq̃ꝫ falſas. Et ſuper has opio boni q̃m nõ eſt bonũ: ⁊ nõ boni q̃m eſt bonũ. Hec eſt maior. Sed illi vere opinioni de non bono. ſ. nõ bonũ nõ eſt bonũ ꝯ̄ria nõ eſt: nõ bonũ eſt malũ: nec bonũ nõ eſt malũ que ſunt de ꝑdicato cõtrario: ſed illa non bonũ eſt bonũ: que eſt eius cõtradictoria. ergo ⁊ illi vere opinioni de bono. ſ. bonuꝫ eſt bonũ cõtraria erit ſua cõtradictoria. ſ. bonum nõ eſt bonum: ⁊ nõ affirmatio ꝯ̄rij. ſ. bonũ eſt malũ. Unde ſubdit minorẽ ſupradictã dicẽs. Illi ergo vere opinioni nõ boni que eſt dicẽs q̃m: ſ. nõ bonũ nõ eſt bonũ: que eſt ꝯtraria. Nõ enĩ eſt ſibi ꝯtraria ea opio que dicit affirmatiue ꝑdicatũ ꝯ̄riũ. ſ. ꝙ nõ bonũ eſt malum: q̃ꝛ iſte due aliquãdo erũt ſimul vere. Nunq̃ꝫ autẽ vera opio vere ꝯ̄ria eſt. Et autẽ iſte due aliq̃n ſimul ſint vere: ꝑꝫ ex hoc ꝙ q̃ddã non bonũ malũ eſt. Iniuſtitia enĩ quoddã nõ bonũ eſt ⁊ malũ. Quare cõtingeret ꝯ̄rias eſſe ſimul veras: q̃d eſt impoſſibile. At ꝟo nec ſupradicte vere opinioni cõtraria eſt illa opinio que eſt dicẽs: ꝑdicatũ cõtrariuꝫ negatiue. ſ. non bonũ nõ eſt malũ eadẽ rõne: q̃ꝛ ſimul ⁊ he erunt vere. Chimera enĩ eſt quoddã nõ bonũ de qua veruꝫ eſt ſil̃r dicere ꝙ nõ eſt bona ⁊ ꝙ nõ eſt mala. Relinquit̃ g̃ tertia pars minoris ꝙ ei opioni vere que eſt dicẽs: q̃m non bonũ non eſt bonũ: cõtraria eſt ea opio non boni que eſt dicens ꝙ eſt bonũ que eſt ꝯtradictoria illius. Deide ſubdit cõcluſionẽ itentã. Quare ⁊ ei opinioni boni que dicit bonũ eſt bonuꝫ ꝯ̄ria eſt ea boni opio que dicit ꝙ bonum non eſt bonũ. i. ſua ꝯtradictoria. Cõtradictiones ergo cõtrarie in omni mã cenſende ſunt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Atqui perſpicuũ eſt nihil intereſſe: ⁊ ſi affirmationẽ ipſam ponamus vniuerſalẽ: nam vniuerſalis negatio contraria erit ſane. Opinioni enim que oĩno q̃d eſt bonum bonuꝫ eſſe dicit: ea eſt contraria q̃ nihil bonoꝝ bonũ aſſerit eſſe. Ea nãq̃ꝫ opinio qua bonuꝫ bonum exiſtimat̃: ſi vniuerſal̃r bonum ſumat̃: eadẽ eſt atq̃ꝫ concurrit. Cũ ea que quicquid eſt bonũ bonũ aſſerit eſſe. Nam aũt nihil ab ea differt: qua omne quod eſt bonum: bonum eſſe exiſtimatur ſimilis eſt ⁊ de non bono ratio.

¶ Manifeſtuꝫ eſt igitur quoniã nihil intereſt nec ſi vl̃r ponamus affirmationẽ. Huic enĩ vniuerſalis negatio erit cõtraria: vt opinioni que opinat̃: q̃m omne q̃d eſt bonũ. bonũ eſt: ea que eſt: q̃m nihil boꝝ que bona ſunt bonũ eſt. Nã eius que eſt boni: q̃m bonum eſt: ſi vl̃r ſit bonũ: eadem eſt que opinatur quicquid bonũ eſt: quoniã bonum eſt. Similiter autẽ ⁊ in non bono.

¶ Declarat determinatã veritatẽ extendi ad cuiuſq̃ꝫ quãtitatis opiones. Et q̃ꝛ de indefinitis ⁊ ꝑticularibus ⁊ ſingularibus iã dictũ eſt eo ꝙ idẽ euidẽter apparet de eis in hac re iudiciũ. Indefinite enĩ ⁊ ꝑticulares niſi ꝑ eiudẽ ſupponãt ſicut ſingulares per modũ affirmatiõis ⁊ negationis nõ opponunt̃: q̃ꝛ ſimul vere ſũt. Ideo ad eas que vl̃is quãtitatis ſunt ſe trãſfert dicẽs. Manifeſtuꝫ eſſe ꝙ nihil intereſt quo ad ꝓpoſitã q̃ōnẽ: ſi vl̃r ponamus affirmationes. Huic enĩ. ſ. vl̃i affirmationi ꝯ̄ria eſt vl̃is negatio: ⁊ nõ vl̃is affirmatio de ꝯ̄rio: vt opioni que opinatur: q̃m omne bonũ eſt bonũ ꝯ̄ria eſt nihil bonum que bona ſunt. i. nullũ bonũ eſt bonum. Et declarat hoc ex q̃d nõis vl̃is affirmatiue dicens. Nã eius que eſt boni q̃m bonũ: ſi vl̃r ſit bonũ. i. iſtius opionis vl̃is: omne bonum eſt bonũ eadẽ eſt. i. equiualens illa que opinat̃ quicquid eſt bonũ eſt bonũ: ⁊ ꝯ̄r ſua negatio ꝯ̄ria eſt illa quã dixi: nihil boꝝ que bona ſunt bonũ eſt. i. nullũ bonũ eſt bonũ. Similiter autẽ ſe habet in non bono: quia affirmationi vl̃i de non bono reddenda eſt negatio vniuerſalis eiuſdem ſicut de bono dictum eſt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Que cum ita ſint ſi in opione res ita ſeſe h̃t: quẽadmodum diximus: affirmationes autem neq̃ꝫ negationes ſigna ſunt eorum que ſunt in anima: patet ⁊ affirmationi contrariam quidẽ negationẽ eã eẽ: que eſt vniuerſaliter de eodem vt huic: omne bonum eſt bonum. Aut omnis homo eſt bonus: hanc nullum bonum eſt bonum: aut nullus homo eſt bonus: contradictorie ꝟo oppoſitam hanc: non omne bonum eſt bonum: aut nõ omnis homo eſt bonus.

¶ Quare ſi in opinione ſic ſe habẽt: ſunt autem he que ſũt in voce affirmationes ⁊ negationes note eorum que ſunt in anima: manifeſtum eſt autẽ q̃m affirmationis cõtraria quidem eſt negatio eſt circa ideꝫ vniuerſalis: vt ei que eſt q̃m omne bonum bonuꝫ eſt: vel q̃m oĩs homo bonus: ea que eſt q̃m nullum vel nullus. Cõtradictorie aũt: aut non omnis homo: aut nõ oẽ.

¶ Reuertit̃ ad rñdendũ q̃ōni ꝑmo mote: terminata iã ſcḋa ex qua illa depẽdet. Et circa hoc duo facit: q̃ꝛ primo reſpõdet q̃ōni. Scḋo declat quoddã dictũ in ꝑcedẽti ſolutione. ibi (Manifeſtũ eſt autẽ q̃m.) Circa primuꝫ duo facit. Primo directe rñdet q̃ōni dicens. Quare ſi in opione ſic ſe habet ꝯ̄rietas: vt dictũ eſt: ⁊ affirmatiões ⁊ negationes que ſunt in voce note ſũt eoꝝ. i. affirmationũ ⁊ negationũ que ſunt in aĩa. Manifeſtũ eſt q̃m affirmationi: id eſt enuntiatiõi affirmatiue ꝯ̄ria erit negatio circa idẽ id eſt enũtiatio negatiua eiuſdẽ de eadẽ ⁊c. ⁊ nõ enuntiatio affirmatiua ꝯ̄rij. Et ſic ꝑꝫ rñſio ad primã q̃ōneꝫ: qua querebat̃: an enuntiationi affirmatiue ꝯtraria ſit ſua negatiua: an affirmatiua cõtrarij. Reſpõſuꝫ eſt enĩ ꝙ negatiua eſt ꝯ̄ria. Scḋo diuidit negationẽ ꝯ̄riã affirmatiõi. i. negationẽ vl̃eꝫ ⁊ ꝯdictoriã dicẽs [vl̃is. ſ. negatio affirmationi cõtraria eſt] vt exẽplariter dicatur ei enuntiationi vl̃i affirmatiue que eſt omne bonũ eſt bonũ: vel oĩs hõ ẽ

bonus cōtraria est vlis negatiua ea.s.nullū bonū est bonum: vel nullus hō est bonus singula singulis referēdo. Cōtradictorie autē negatio ꝯria illi vli affirmationi est: aut nō ois homo est bonus: aut nō omne bonū. singulis singula sūt referēdo. Et sic posuit vtrūq; diuisionis mē
Dubiū brū ꝛ declarauit. Sed est hic dubitatio nō dissimulāda. Si enī affirmationi vli ꝯria est duplex negatio: vlis. s. et ꝯdictoria vel vni duo sunt ꝯria: vel ꝯrietate large vtitur Aristo. Cuius oppositū supra declarauimus. Augetur ꝛ dubitatio qa in ꝓcedēti textu dixit Aristo. ꝙ nihil interest si vlem negationē faciamus ita ꝯriā vli affirmationi sicut singularē singulari: ita declinari nō pōt: qn affirmationi vli due sint negatiōes ꝯrie eo modo quo hic loquitur
R̄x° de ꝯrietate Aristo. ¶ Ad huius euidentiā notādū est ꝙ aliud est loqui de cōtrarietate que est iter negationē alicuius vlis affirmatiue in ordine ad affirmationē ꝯrīꝫ de eodē ꝛc. ꝛ aliud est loqui de illamet vli negatiua in ordine ad negationē eiusdem affirmatiue cōtradictoriā. v.g. Sint quattuor enuntiationes: quarū nūc meminimus. s. vlis affirmatiua: ꝯdictoria: vlis negatiua: ꝛ vlis affirmatio ꝯrīꝫ sic disposite i eadē linea recta. Ois hō est iustus. Nō ois hō est iustus: ois hō nō est iustus: ois hō est iniustus: ꝛ iuuere ꝙ lꝫ ꝓme oēs relique aliq̄ mō ꝯrient. Magna tn̄ dīa est iter ꝓme: ꝛ cuiusq; earū ꝯrarietatē. Ultima enī. i. affirmatio cōtrarij ꝓme cōtrariatur rōne vlis negationis que ante ipsam sita est: qꝛ nō per se: sed rōne illius falsa est vt probauit Aristo. qꝛ implicita est. Tertia autē. i. vlis negatio non per se: sed rōne scḋe. s. negationis contradictorie: contrariatur prime eadē rōne: qꝛ. s. non est per se falsa illius affirmationis veritate: sed implicita. Continet enī negationē cōtradictoriā. s. nō omnis homo est iustus: mediante qua falsificatur ab affirmationis veritate: qa simplr ꝛ prior est falsitas negationis ꝯdictorie falsitate negatiōis vlis. Totū nāq; compositius ꝛ posterius est partibus. Est ergo iter has tres falsas ordo: ita ꝙ affirmationi vere contradictoria negatio simplr sola est ꝯraria: qꝛ est simplr respectu illius per se falsa. Affirmatiua aūt ꝯrarij: est per accidēs ꝯraria qa est per accidēs falsa. Uniuersalis vō negatio tanq̄ mediū sapiens vtriusq; extremi naturam: relata ad cōtrarij affirmationem est per se contraria: ꝛ per se falsa: relata autē ad negationem cōtradictoriā est per accidēs falsa ꝛ ꝯraria. Sicut rubrum ad nigrū est albū: ꝛ ad albū est nigrū: vt dicitur in
Lec. ꝓ° quinto physicoꝝ. Aliud igitur est loqui de negatione vli in
te. cō. 6. ordine ad affirmationem ꝯrarij: ꝛ aliud in ordine ad negationē ꝯradictoriā. Si enī primo modo loquamur sic negatio vlis per se ꝯria: ꝛ per se falsa est. Si aūt scḋo mō nō est per se falsa nec ꝯria affirmationi. Quia ergo agitur ab Aristotele nūc questio inter affirmationē ꝯrīꝫ: ꝛ negationē que earū cōtraria sit affirmationi vere: ꝛ non agitur questio ipsarū negationū inter se que. s. earuꝫ ꝯria sit illi affirmationi: vt pꝫ in toto ꝓcessu qōnis. Ideo Aristoteles idistincte dixit ꝙ vtraq; negatio est ꝯraria affirmationi vere: ꝛ nō affirmatio ꝯrīꝫ. Intēdēs per hoc declarare diuersitatē que est inter affirmationē ꝯrīꝫ ꝛ negationē in hoc ꝙ vere affirmationi cōtrariantur: ꝛ non intēdens dicere ꝙ vtraq; negatio est simplr ꝯria. hoc enī in dubitatione nō est quesitum. sed illud tm̄. Et similr dixit ꝙ nihil interest si quis ponat negationē vlem. Nihil enim interest quo ad hoc ꝙ affirmatio ꝯrīꝫ ostendatur non cōtraria affirmationi vere qḋ inquirimus. Plurimū autē interesset: si negationes ipsas inter se discutere vellemus q̄ earū esset affirmationi ꝯria. Sic ergo patet ꝙ subtilissime Aristo. locutus de vera contrarietate enuntiationum vnā vni ꝯriam posuit in omni materia ꝛ quātitate omni simplr ꝯrietas ꝯdictiones asseruit. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Patet etiam fieri nō posse: quo vere sit ꝯraria vera: aut opio aut oratio vlla. Nā ꝯrie sunt circa opposita: vt idē ꝓo opinetur atq; enuntiet. Fieri enī nō pōt vt eidē contraria simul isunt. ¶ Manifestū est autē qm̄ ꝛ verā vere nō cōtingit esse cōtrariā nec in opione nec in ꝯradictione. Cōtraria ergo sunt que circa idē opposita sunt: circa easdē aūt contingit verū dicere eundem. simul autē nō cōtingit eidē in esse cōtraria.

¶ Resumit quoddā dictū vt probet illud dicens ⌊ Manifestum est aūt ex dicendis ꝙ ⌊ nō cōtingit veraꝫ vere ꝯrariā esse: nec in opione mētali: nec in ꝯradictione. i. vocali enuntiatione. Et causam subdit: qa cōtraria sunt que circa idem opposita sunt: ꝛ cōsequēter enūtiationes ꝛ opiniones vere circa diuersa ꝯrarie esse nō pñt. Circa idem autē contingit simul omnes veras enuntiationes ꝛ opiniones verificari: sicut et significata vel representata earum simul illi insunt. Aliter vere tunc non sunt. Et cōsequenter oēs vere enuntiationes ꝛ opiniones circa idē contrarie non sunt: quia contraria non contingit eidem simul inesse. nullum ergo verum siue sit circa idem siue sit circa aliud est: alteri vō contrarium.

¶ Et sic finitur expositio huius libri perihermenias Anno natiuitatis dñice. 1496. In festo diui Thome Aquinatis. Cui sit honor ꝛ gloria eo ꝙ dederit opus a se inceptū tanto tempore incompletum perfici.

Venetijs impensa heredū quondam Domini Octauiani Scoti Modoetiensis: ac sociorum.
16. Maij.
. 1517 .

Registrum

a b c d

Ultimus quinternus: alij quaterni.

et demum potissime solum futuras libri possent dici non per. qui in 1° primi ca 2° pertractat apte de de-
monstratione que est ca 12, et quod dicit de demonstratione ad [illegible] qui demum que [illegible]
ab Auer et vi in 1° post ca 17 in Auer annotatione amplius 2° lo ca 3° cum
pertractat de causis. et ca 5 in primi [illegible] regressum per quem est satis
[illegible] ca 1° primi li. et plures in processu Zem. in 1° phi cam 3 et 1° post
ca 7. et alibi [illegible] 9 [illegible] pertractat videat 2° lo ca. 30. sed ias [illegible] solutiones apud
Suess: in destru. destructionum disputatione 3ª dubio 8. In hac sententia venit [illegible]
Auer. quas ienes ubique. hac [illegible] Thomas, nec demum equivoce dicitur
ad demum que est [illegible] quid nec [illegible] per Ari. in 2° prior in fine cum illos distinctiones
quas de [illegible] res [illegible] et [illegible]. 1° post. ca. 6. et [illegible] vi [illegible] in
fine de futura phisonomie: vi [illegible] hic [illegible] 2° prior ca 1 de syllo [illegible]
et Auer. 8 [illegible] 11.

¶ Incipiunt preclarissima Commentaria diui Thome Aquinatis sacri ordinis Predicatorum in libros Posteriorum Aristotelis. Lectio prima.

SIcut dicit phs in primo metaphysice. Hominum genus arte & rōnibus viuit: in quo videt phs tangere quoddā hois p̄prium in quo a ceteris aialibus differt. Alia enim aialia quodā nāli instinctu ad suos actus agunt̄. hō aūt rōnis iudicio in suis opibus dirigit̄. Et inde est q̄ ad act' humanos facilr & ordiate pficiēdos diuerse artes deseruiūt. Nihil.n.aliud ars esse videt̄ q̄ certa ordinatio rōnis qua p determinata media ad debitū finē act' humani pueniūt. Rō autē nō solū dirigē pōt iferiorz ptiū actus: sz etiā actus sui directiua est. H.n.est ppriū itellectiue ptis: vt in seipsa reflectat̄: nā itellectus itelligit seipm: & silr rō de suo actu rōcinari pōt. Sicut igit̄ ex h q̄ rō de actu manus rōcinat̄ adinuēta est ars edificatoria vel fabrilis p q̄s hō facilr & ordinate hui' actus exercē pōt: eadē rōne ars qdā necēa est q̄ sit directiua ipsi' act' rōnis p quā.s.hō in ipso actu rōnis ordinate & facilr & sine errore pcedat. Et hec est ars logica.i.rōnalis scia q̄ nō solū rōnalis est ex h q̄ est sz rōnē: qd est oib' artib' cōe: sz et ex h q̄ est circa ipz actū rōnis sicut circa ppriā māz. Et iō videt̄ eē ars artium: q2 in actū rōnis nos dirigit: a quo oēs artes pcedunt. Opz igit̄ logice ptes accipe sz diuersitatez actuū rōnis. Sūt aūt rōnis tres act': quoz pmi duo sūt rōnis sm q̄ est itellect' qdā. Una.n.actio itells est itelligētia idiuisibiliū siue icōplexoz sz quā pcipit qd est res. Et hec opatio a qbusdā dr̄ iformatio itells siue imaginatio p itellz. Et ad hāc opationē rōnis ordinat̄ doctrina quam tradit Arist. in lib. pdicamētoz. Scda vo opatio itells est cōpō vl diuisio itells: in qua est iā vez vl falsuz. Et huic rōnis actui deseruit doctrina quā tradit Arist. in lib. piermenias. Terti' vo act' rōnis est sz id qd est ppriū rōnis.s.discurrē ab vno in aliud: vt p id qd est notū deueniat in cognitionē ignoti. Et huic actui deseruiūt reliq libri logice.

2° poste. t.c.21. ¶ Attēdēdū est aūt q̄ act' rōnis sūt siles q̄tū ad aliqd actib' nāe. Un & ars imitat̄ nāz iquātū pōt. In actib' aūt nāe iuenit̄ triplex diuersitas. In qbusdā.n.nā de necessitate agit: ita q̄ nō pōt deficē. In qbusdā vo nā vt frequenti' opat̄ lz q̄nq3 possit dficē a pprio actu. Un in his nece est eē duplicē actū. Unū q fit vt in plib': sicut cū ex semine gnat̄ alal pfectū. Aliuz qn nā deficit ab eo qd est sibi pueniēs: sicut cū ex semine gnat̄ aliqd mōstrū pp corruptionē alicui' pncipij. Et hec etiā tria iueniunt̄ in actib' rōnis. Est.n.aliqs rōnis pcessus necessitatē iducēs: i quo nō est possibile eē vitatis defectū: & p hui' rōnis pcessus scie certitudo acqrit̄. Est aūt ali' rōnis pcessus in quo: vt in plurib' vez pcludit̄: nec tn necessitatē hns. Terti' vo rōnis pcessus est in quo rō a vero deficit pp alicui' pncipij defectū qd in rōcinādo erat obseruādū. Pars aūt logice q̄ pmo deseruit pcessui pars idicatiua dr̄: eo q̄ iudiciū est cū certitudie scie. Et q2 iudiciū certū de effectib' hri nō pōt nisi resoluēdo in pma pncipia. iō ps hec analetica vocat̄.i.resolutoria. Certitudo aūt iudicij q̄ p resolutionē habet̄ est vel ex ipsa forma sylli tm: & ad h ordinat̄ liber prioz analeticoz qui est de syllogismo simplr. Vel etiā cū hoc ex mā: q2 sumunt̄ ppositiones per se & necessarie: & ad hoc ordinat̄ liber posterioz analeticoz qui est de syllogismo demōstratiuo. Scdo aūt rōnis pcessui deseruit alia pars logice que dr̄ inuētiua. Naz inuētio non semp est cū certitudine: vn de his que iuēta sūt iudiciū requirit̄ ad h q̄ certitudo habeat̄. Sicut aūt in reb' nālibus in his q̄ vt in pluribus agūt: gradus qdā attendit̄. q2 quāto vtus nature est fortior: tāto rarius deficit a suo effectu: ita & in pcessu rōnis qui nō est cū oīmoda certitudine gradus aliqs iuenit̄: sm q̄ magis & minus ad pfectā certitudinē accedit̄. Per huiꝰ eni pcessum q̄nq3 qdē & si nō fiat scientia. fit tn fides vel opinio vel pbabilitas ppter pbabilitatē ppositionū ex qbus pcedit̄. q2 rō totaliter declinat in vnā partē pradictionis: lz cū formidie alterius. Et ad hoc ordinat̄ topica siue dialectica. Nam syllogismus dialecticus ex pbabilib' est. de quo agit̄ ab Arist. in libro topicoz. Q̄nq3 vo nō fit cōplete fides vel opinio: sed suspitio q̄dā: q2 nō totalr declinat̄ ad vnā ptē pradictionis: lz magis decline̅t in hāc q̄ in aliaz. Et ad hoc ordiat̄ rhetorica. Q̄nq3 vo sola existimatio declinat in aliquā ptē pradictionis ppter aliquā repsentationē. ad modū quo fit hoi abominatio alicuius cibi: si repsentet̄ ei sub silitudine alicuius abominabilis. Et ad h ordinat̄ poetica. Nā poete est iducē ad aliqd vtuosum p aliquā pcedētē repsentationē. Oia aūt hec ad rōnalē phiaz ptinēt. Inducē eni ex vno in aliud rōnis ē. Tertio aūt pcessui rōnis deseruit ps logice que dr̄ sophistica de qua agit Arist. in libro elēchoz. Alius igit̄ ptibus logice ptermissis ad pñs attēdēdū est circa ptē idicatiuā put traditur in libro posterioz analeticoz qui diuidit̄ in duas partes. In pma ostēdit necessitatē demōstratiui syllogismi de qua est iste liber. In scda pte de ipso syllogismo determinat. ibi [Si aūt opinamur.] Necessitas aūt cuiuslibet rei ordinate ad finē: ex suo fine sumit̄. Finis aūt demonstratiui syllogismi est sciētie acqsitio. Un si scia nō posset acqri per syllogismū vel argumētū: nulla eēt necessitas demonstratiui syllogismi. Posuit autē Plato q̄ scia nō causat̄ in nobis ex syllogismo. sz ex impssione formarū idealiū in aias nr̄as: ex qbus etiā effluere dicebat formas nāles in rebus nālib': q̄s ponebat esse participationes q̄sdā formaz a mā separataz. Ex quo sequebat̄ q̄ agentia nālia nō causabāt formas in reb' iferiorib': sed solū māz pparabāt ad participādū formas separatas. Et silr ponebat q̄ per studiū & exercitiū nō causabat̄ in nobis sciētia: sz tn remouebant̄ ipedimēta: & reducit̄ homo q̄si in memoriā eoz q̄ nālr scit ex impssione formaz separataz. Sētētia aūt Arist. est ptra q̄tū ad vtrūq3. Ponit eni q̄ forme nāles reducunt̄ in actū a formis que sūt in mā.s.a formis nāliū agētiū. Et silr ponit q̄ scia sit in nobis actu p aliquā sciam in nobis pexistētē. & hoc est fieri in nobis sciam per syllogismū: aut argumētū quodcūq3. Nam ex vno in aliud argumentando procedimus.

OMnis doctrina omnisq3 disciplina intellectiua ex antecedēti cognitione fieri solet. Id si oēs quo sunt pacto considerabimus manifestū profecto fiet.

OMnis doctrina & omnis disciplina intellectiua ex preexistēte fit cognitione. Manifestum est autem hoc speculantibus in omnes. t.c.i. vt de in av nol.

¶ Ad ostendendū igit̄ necessitatem demonstratiui syllogismi pmittit Arist. q̄ cognitio in nobis acqrit̄ ex aliqua

cognitione preexistenti. Duo igitur facit. Primo ostendit propositum. Secundo docet modum precognitionis. ibi [Dupliciter aut.] Circa primum duo facit. Primo inducit vniuersalem propositionem propositum continentem. scilicet quod acceptio cognitionis in nobis fit ex aliqua preexistenti cognitione. Et ideo dicit [Omnis doctrina et omnis disciplina] non autem omnis cognitio: quia non omnis cognitio ex priori cognitione dependet. Esset enim in infinitum ire: Omnis autem discipline acceptio ex preexistente cognitione fit. Nomen autem doctrine et discipline ad cognitionis acquisitionem pertinet. Nam doctrina est actio eius qui aliquid cognoscere facit. Disciplina autem est receptio cognitionis ab alio. Nec accipitur hic doctrina et disciplina secundum quod se habent ad acquisitionem scientie tantum: sed ad acquisitionem cognitionis cuiuscumque. Quod patet quia manifestat hanc propositionem etiam in disputatiuis et rhetoricis disputationibus per quas non acquiritur scientia. Propterea quod etiam non dicit ex preexistenti scientia vel intellectu: sed vniuersaliter cognitione. Addit autem intellectiua ad excludendum acceptionem cognitionis sensitiue vel imaginatiue. Nam procedere ex vno in aliud rationis est solum. ¶ [Secundo cum dicit.

¶ Mathematice namque scientie illo comparantur modo: et queque ceterarum artium.

¶ Mathematice enim scientiarum per hunc modum fiunt: et aliarum vnaqueque artium.

¶ Manifestat propositionem premissam per inductionem. Et primo in demonstratiuis in quibus acquiritur scientia. In his autem principaliores sunt mathematice scientie propter certissimum modum demonstrationis. Consequenter autem sunt et alie artes: quia in omnibus est aliquis modus demonstrationis: aliter non essent scientie. ¶ Secundo cum dicit.

¶ Sane circa quoque rationes cum per ratiocinationes aut inductionem proceditur idem seruari modus videtur. In vtrisque namque per antea nota doctrina nimirum fit. Quippe cum in altera tanquam a cognoscentibus propositiones accipiantur: in altera per singularia iam notum ipsum ostendatur vniuersale.

¶ Similiter autem et circa orationes que per syllogismos: et que per inductionem: vtreque enim per prius nota faciunt doctrinam: he quidem accipientes tanquam a notis: ille vero demonstrantes vniuersale per id quod manifestum est singulare.

¶ Manifestat idem in orationibus disputatiuis siue dialecticis que vtuntur syllogismo et inductione: in quorum vtroque proceditur ex aliquo precognito. Nam in syllogismo accipitur cognitio alicuius vniuersalis conclusi ab aliis vniuersalibus notis. In inductione autem concluditur vniuersale ex singularibus que sunt manifesta. ¶ [Tertio cum dicit.

¶ Simili profecto modo et oratorie rationes suadent. Aut enim exemplis quod est inductio: aut enthimematibus quod quidem est ratiocinatio: facultas ipsa solet oratoria suadere.

¶ Similiter autem et rhetorice persuadent: aut enim per exempla que est inductio: aut per enthimema quod vere est syllogismus.

¶ Manifestat idem in rhetoricis in quibus persuasio fit per enthimema: aut per exemplum non per syllogismum aut inductionem completam propter incertitudinem materie circa quam versatur. scilicet circa actus singulares hominum in quibus vniuersales propositiones non possunt vere assumi. Et ideo loco syllogismi in quo necesse est esse aliquam vniuersalem vtitur aliquo enthimemate in quo non necesse est esse aliquam vniuersalem. Et similiter loco inductionis in qua concluditur vniuersale: vtitur aliquo exemplo in quo proceditur a singulari non ad vniuersale sed ad singulare. Vnde patet quod sicut enthimema est quidam syllogismus detruncatus. ita exemplum est quedam inductio imperfecta. Si igitur in syllogismo et inductione proceditur ex aliquo precognito: oportet idem intelligi in enthimemate et exemplo.

¶ Dupliciter autem oportet precognoscere. Quedam enim esse: quedam quid dictum significet: quedam vtroque modo antea percipiamus oportet. Veluti de quouis quidem affirmationem aut negationem dici verum esse: triangulum autem hoc significare. Vnitatem vero vtroque modo et quid significet et etiam esse. Non enim vnumquodque istorum simili modo nobis est manifestum.

Triangulus.

¶ Dupliciter autem necessarium est precognoscere: alia namque quia sunt prius opinari necesse: alia vero quid est quod dicitur intelligere oportet: quedam autem vtraque. Vt quoniam omne quidem aut affirmare aut negare verum est: quia est: triangulum autem quoniam hoc quidem significat: sed vnitatem vtraque et quid significat: et quia est. Non enim similiter horum vnumquodque manifestum nobis est. Vide in annot. Co. 2.

Lectio. II.

Postquam ostendit Philosophus quod omnis disciplina ex preexistenti fit cognitione: nunc ostendit quid sit modus precognitionis. Et circa hoc duo facit. Primo determinat modum precognitionis quantum ad illa que oportet cognoscere: vt habeatur conclusionis cognitio: cuius scientia queritur. Secundo determinat modum precognitionis ipsius conclusionis cuius scientia per demonstrationem queritur. ibi [Antequam fit inducere.] In precognitione autem duo includuntur. scilicet cognitio: et cognitionis ordo. Primo igitur determinat modum precognitionis quantum ad ipsam cognitionem. Secundo quantum ad cognitionis ordinem. ibi [Est autem cognoscere.] Circa primum sciendum est quod id cuius scientia per demonstrationem queritur est conclusio aliqua in qua propria passio de aliquo subiecto predicatur. Que quidem conclusio infertur ex aliquibus principiis. Et quia cognitio simplicium precedit cognitionem compositorum: necesse est quod antequam habeatur cognitio conclusionis: cognoscatur aliquo modo subiectum et passio. Et similiter oportet quod cognoscatur principium: ex quo conclusio infertur: cum ex cognitione principii conclusio innotescat. Horum autem trium. scilicet principii: subiecti. et passionis est duplex modus precognitionis. scilicet quia est: et quid est. Ostensum autem est in 7° metaphysice quod complexa non diffiniuntur. Enuntiationis enim alicuius non est aliqua diffinitio: et multominus enuntiationis alicuius. T. c. 42. Vnde cum principium sit enuntiatio quedam: non potest precognosci de ipso quid est: sed solum quia verum est. De passione autem potest quidem sciri quid est: quia vt in eodem libro ostenditur: accidentia quodammodo diffinitionem habent. T. c. 17. Passionis autem esse et cuiuslibet accidentis: est inesse subiecto: quod quidem in demonstratione concluditur. Non igitur de passione precognoscitur quia est: sed solum quid est. Subiectum autem diffinitionem habet: et eius esse a passione non dependet: sed suum esse proprium preintelligitur ipsi esse passionis in eo. Et ideo de subiecto oportet precognoscere et quid est: et quia est. presertim cum ex diffinitione subiecti et passionis sumatur medium demonstrationis. Propter hoc ergo dicit Philosophus: quod dupliciter necessarium est precognoscere: quia duo sunt que precognoscuntur de his quorum precognitionem habemus. scilicet quia est. et quid est. Et alia sunt de quibus necesse est primo cognoscere quia sunt: sicut principia de

quibus

gbus postea expplificat:ponēs in expplo primū oiuz pnci pioꝝ:scilicet ꝙ de vnoquoqꝫ est affirmatio vel negatio vera. Alia vō sūt de gbus opꝫ pintelligē:gd est qđ dicit: idest gd significat per nomē.i.de passionibus:ꝛ nō dicit gd est simplr:sed gd est qđ dicit:qꝛ anteq̄ sciatur de ali quo an sit:nō pōt sciri ꝓprie de eo gd est. Nō entiū enim nō sunt diffinitiones. Unde q̄stio an est pcedit q̄stionem gd est. Sed nō pōt ostēdi de aliquo an sit:nisi prius itel
T.c.ii. ligat gd significat per nomen ꝓpter qđ etiā Phs in 4° metaphysice in disputatione ꝯtra negātes pncipia docet incipere a significatione nominū. Expplificat aūt de tri angulo:de quo opꝫ pscire qđ nomen eius hoc significat qđ.s.in sua diffinitione ꝯtinet. Cū aūt accidētia quodaz ordine ad substātias referant:nō est icōueniēs id qđ est accidēs in respectu ad aliqd:esse etiā subiectuz respectu alterius. Sicut superficies est accidēs respectu substātie corporalis:que tn̄ supficies est primū subiectum coloris. Id aūt qđ est subiectū:ita ꝙ nullius est accnis:substātia est. Unde in illis sciētijs quoꝝ subiectū est aliq̄ substantia: id qđ est subiectū nullo mō pōt eē passio:sicut est in phia prima:ꝛ in sciētia nāli que est de subiecto mobili. In his aūt sciētijs que sūt de aligbus accidētibus:nihil ꝓhibet id qđ accipit vt subiectū respectu alicuius passionis:ac cipi etiā vt passio respectu anterioris subiecti. Hoc tn̄ nō in īfinitū ꝓcedit. Est enī deuenire ad aliqđ pmū in sciē tia illa:qđ ita accipit vt subm: qđ nullo modo vt passio. Sicut pꝫ in mathematicis scientijs que sunt de q̄titate ꝯtinua vel discreta. Supponunt enī in his scientijs ea q̄ sunt pma in gñe q̄titatis:sicut vnitas ꝛ linea ꝛ supficies ꝛ alie huiꝰ. Quibus suppositis ꝑ demonstrationē q̄runt q̄dā alia:sicut triangulus eqlaterus:q̄dratū in geometrijs:ꝛ alia huiꝰ. Que qdē de mōstratiōes q̄si opatiue dicunt. Ut est il lud.sup rectā lineā datā triāgulū equilateꝝ ꝯstituere. Quo adinuēto rursus de eo aliquē passiones ꝓbant: sicut ꝙ eius anguli sunt eq̄les: aut aliqd huiꝰ. Patet ergo ꝙ triāgulus in pmo modo de mōstrationis se hꝫ vt passio. In scđo se hꝫ vt subm. Unde Phs hic expplificat de triāgulo:vt passio ē:nō vt est sub iectū:cū dicit[de triāgulo opꝫ pscire qđ hoc significat.] Dicit etiā ꝙ q̄dā sunt de gbus opꝫ pscire vtrūqꝫ.s.gd est ꝛ qꝛ est. Et expplificat de vnitate que est pncipiū in oī ge nere q̄titatis]. Et si enī aliquo mō sit accns respectu subē: tn̄ in sciētijs mathematicis que sunt de q̄titate non pōt accipi:vt passio: sed vt subm tm̄:cū in hoc gñe nō habe at prius. Rōnē huiꝰ diuersitatis ostēdit. Quia nō est si milis modus manifestationis pdictoꝝ.s.pncipij passiōis ꝛ subiecti. Nō enī est eadē rō cognitionis in ipsis. Nam pncipia cognoscunt ꝑ actū cōponētis ꝛ diuidētis. Subm aūt ꝛ passio per actū apprehēdētis qđ gd est. Qđ qdē nō silr cōpetit subiecto ꝛ passioni:cū subm diffiniat absolu te:qꝛ in diffōne eius nō ponit aligd qđ sit extra essentiā ipsius. Passio aūt diffinitur cum dependentia ad subm quod in eius diffinitione ponitur. Unde ex quo non eo dem modo cognoscuntur:non est mirum si eoꝝ diuer sa precognitio sit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Fit aūt vt cognoscamus q̄dā prius cognoscē tes. Quorundā etiā simul accipiētes cognitio nē: veluti q̄cūqꝫ sunt sub vniuersali quoꝝ habe tur cognitio. Nā oēm triāgulum tres angulos duobus rectis equales hēre antea scimus. At id qđ est in semicirculo triangulū esse simul in ducentes agnouimus. Hoc enī pacto nōnullas discimus reꝝ: ꝛ non per medium extremum co gnoscimus:quecunqꝫ iam singulares sunt: ꝛ de nullo predicantur subiecto.

¶ Est aūt cognoscē alia qdē prius cognoscētē: quorūdā aūt simul accipe notitiā: vt q̄cūqꝫ ꝯti gūt esse sub vniuersalibꝰ quoꝝ hūt cognitionē. Qꝛ enim oīs triāgulus hꝫ tres angulos duobus rectis eq̄les pscivit:ꝙ hōc ħ qđ est in semicircu lo triāgulus sit: simul idūcēs cognouit. Quo rundā enī ħ mō disciplina est: ꝛ nō ꝑ mediū vlti mū cognoscitur: vt q̄cunqꝫ iam singulariū contingūt esse ꝛ non ð subiecto aliquo. Uide in annot. Cō.5.

Triangulus in semicirculo

¶ Determinat moduz pcognitionis ex parte ipsius ordi nis:quē qdē pcognitio īportat. Est enī aliqd prius altero ꝛ ſm tēpus ꝛ ſm nām:ꝛ hic duplex ordo in pcognitione ꝯsiderādus est. Aliqd enī pcognoscit prius:sicut prius no tū tpe. Et de his dicit ꝙ alia ꝯtingit cognoscere aliquem cognoscētē ea prius tpe:q̄ illa gbus precognosci dicunt. Quedā vō cognoscunt simul tpe: sed sūt prius nā. Et de his dicit ꝙ quorundaz pcognitoꝝ simul tpe est accipere notitiā:ꝛ illoꝝ gbus pcognoscunt. Que aūt sunt ista ma nifestat subdēs: ꝙ huiꝰ sunt q̄cūqꝫ ꝯtinent sub aligbus vlibus:quoꝝ hūt cognitionē.i.de gbus notū est ea sub ta libus vlibus ꝯtineri. Et hoc vlterius manifestat ꝑ exem plū. Cū enī ad ꝯclōnē īferēdā due ꝓpositiōes reqrant.s. maior ꝛ minor:scita ꝓpositione maiori:nōdū habet con clusionis cognitio. Maior ergo ꝓpositio pcognoscit con clusioni nō solū nā:sꝫ tpe. Rursus aūt si in minori ꝓpo sitione iducat:siue assumat aliqđ ꝯtentū sub vlī ꝓposi tione que est maior:de quo manifestū nō sit ꝙ sub ħ vlī ꝯtineat:nōdū habet ꝯclōnis cognitio:qꝛ nōdū erat cer ta veritas minoris ꝓpositionis. Si aūt in minori ꝓposi tione assumat terminus de quo manifestū sit ꝙ ꝯtinet sub vlī in maiori ꝓpositione:patet veritas minoris ꝓpo sitionis:qꝛ id qđ accipit sub vlī:hꝫ eius cognitionē:ꝛ sic statim habet ꝯclōnis cognitio. Ut si sic demōstraret di ces. Oīs triangulus hꝫ tres angulos eq̄les duobus rectis. Ista cognita nondū habet ꝯclōnis cognitio. Sed cū po stea accipit hec figura in semicirculo descripta est triā gulus:statim scit ꝙ hꝫ tres angulos eq̄les duobꝰ rectis. Si aūt non esset manifestū ꝙ hec figura in semicirculo descripta esset triāgulus:nōdū statim iducta assumptio ne sciret ꝯclō.sed opꝫ vlterius aliqđ mediū q̄rere:per qđ demōstraret hāc figurā esse triāgulū. Expplificās antez Phs de his que cognoscunt ante ꝯclōnē prius tpe.dicit ꝙ aligs per demōstrationē ꝯclōnis cognitionē accipiēs hāc ꝓpositionē pscivit etiā ſm tps.s.ꝙ oīs triāgulus hꝫ tres angulos duobus rectis eq̄les. Sed iducēs hāc assū ptionē.s.ꝙ hoc qđ est in semicirculo sit triāgulus.supple tpe simul cognouit ꝯclōnē:qꝛ hoc iductū hꝫ notitiā vni uersalis sub quo ꝯtinet.vt nō oporteat vlterius mediuz q̄rere. Et ideo subdit ꝙ[quorundā est hoc modo discipli na].i.eoꝝ accipit cognitio per se.ꝛ nō opꝫ ea cognoscere per aliqđ aliud mediū:qđ sit vltimū in resolutione: quā

mediata ad imediata reducunt. Uel pōt legi sic. Quod [vltimū].i.extremū qd̄ accipit sub vniuersali medio nō cognoscat esse sub illo vniuersali per aliqd̄ aliud mediū: Et q̄ sūt ista que hnt cognitionē sui vlis manifestat sub/dēs. q̄ huiō sunt singularia q̄ nō dicunt de aliquo subo: cū īter singularia ⁊ spēm nullū mediū possit inueniri.

Antea vō q̄z sit iductio vl' rōcinatio facta par tim fortasse dicēdū est scire: partī nescire. Qd̄ eni nō sciuit si sit simplr: id quoquo modo scit. Duobus rectis eq̄les hic patet hoc pacto qdē scire: q̄z vniuersalr scit: simplr vō nescire.

Cō. 4. Antequā sit iducere aut accipere syllogismū: quodāmodo fortasse dicēdum est scire: modo aūt alio nō. Quod eni nesciuit si est simplr: hic quodāmodo sciuit. Et q̄ duos rectos hz hoc nesciuit simplr: sed manifestū est q̄ sic qdē scit: simpliciter autem non scit. Lectio. III.

Postquā ostēdit phs q̄uo opz precognoscere q̄dā alia antequā de cōclone cognitio sumatur: nūc vult ostēdere q̄uo ipsam cōclonē cōtingit precognoscere antequā cognitio sumat de ea per syllogismū vel inductionē. Et circa hoc duo facit. Primo nāq̄z determinat veritatē dicēs q̄ antequā inducat inductio vel syllogismus ad faciēdū cognitionem de aliqua cōclone: illa cōclo quodāmodo scitur: ⁊ quodāmodo nō. Simplr eni nescit: sed solum scd̄m qd. Sicut si debeat pbari ista cōclo. Triāgulus hz tres angulos eq̄les duobus rectis: antequā demōstret: ille qui per demōstrationē accipit scientiā eius: nesciuit simplr: sed scit scd̄m qd. Unde quodāmodo presciuit. simplr aūt nō. Cuius qdem Lectione precedēti rō est: q̄z sicut iam ostēsū est opz principia cōcloni precognoscere. Principia aūt se habēt ad cōclones in demōstratiuis: sicut cause actiue in nālibus ad suos effectus. Unde in 2° phyſicoz ppositiones syllogismi ponunt in genere T.c.28. cause efficiētis. Effectus aūt antequā pducat in actu: preexistit qdē in causis actiuis virtute: nō aūt actu qd̄ est simpliciter esse. Et silr antequā ex principijs demonstratiuis deducatur cōclusio in ipsis pricipijs quidem precognitis precognoscitur cōclusio virtute: non tamē actu. Sic enim in eis preexistit. Et sic patet q̄ non precognoscitur simpliciter: sed scd̄m quid est. Secundo ibi.

Quod nisi ita sit eueniet ea pfecto que est in Mēnone dubitatio. Aut enim nihil quisq̄z discet: aut ea que scit.

Si vō non. Mēnonis ambiguitas cōtingit. Aut enim nihil discent: aut que nouerunt.

Excludit ex veritate determinata quādam dubitationē quam Plato ponit in libro Mēnonis sic titulato ex noie sui discipuli. Est aūt dubitatio talis. Inducit enim quendam oīno iperitū artis geometrice īterrogatū ordinate de pricipijs per se notis ex q̄bus geometrica cōclusio cōcludit incipiēdo ex pricipijs per se notis: ad que oīa illa ignarus geometrie id qd̄ vez est rndit. ⁊ sic deducendo q̄stiones vsq̄z ad cōclones per singula vez rndit. Ex hoc igit vult hic q̄ ⁊ illi qui vident iperiti aliquaz artiuz: antequā de eis istruant eaz notitiaz habent. Et sic sequit q̄ vel homo nihil addiscat. vel addiscat ea q̄ prius nouit. Circa hoc ergo q̄tuor facit. Primo eni pponit q̄ pdicta dubitatio vitari nō pōt: nisi supposita pdeterminata veritate. s. q̄ cōclo q̄m quis addiscit per demōstrationē vel iductionē: nota erat nō simplr: sed scd̄m q̄ est virtute in suis pricipijs: de q̄bus aliqs ignarus sciētie iterrogatus veritatē rndere pōt. Scd̄m vō Platonis sententiaz cōclo erat precognita simplr. vñ nō addiscebat de nouo: sed poti⁹ p deductionē aliquā rōnis: in memoriā reducebat. Sicut etiā de formis nālibus Anaxagoras ponit q̄ ante gnationē preexistebant in mā simplr. Arist. vō ponit q̄ preexistunt in potentia: ⁊ non simpliciter. Secūdo cum dicit.

Nō eni ita dicēdū est: vt qdā soluere enitunt. Scis ne oēm dualitatē esse parē. Annuēti vō īterrogato offerūt ei dualitatē quādā: quā qdē nō putabat esse: q̄re nec parē esse. Soluunt igit nō oēm se scire dicentes esse parem dualitatē: sed eam quam sciunt esse dualitatem.

Nō eni sicut qdā argumentant soluere dicendū est nunquid sciuisti oēm dualitatē: q̄m par est aut non. Dicente aūt sic: attulerāt quandaz dualitatem quam non opinatus est esse. Soluunt enim dicentes nō cognoscere oēm dualitatem parem esse: sed quā sciūt q̄ dualitas sit.

Ostēdit falsaz quorundā obuiationē ad dubitationem Platonis: qui. s. dicebāt q̄ cōclo antequā demōstraret: vel quocunq̄z mō addisceret: nullo mō erat cognita. Poterat eniz eis obijci scd̄m Platonis dubitationē h̄ mō. Si q̄s īterrogaret ab aliquo iperito: nūquid tu scis q̄ ois dualitas par est: ⁊ dicēte eo. i. cōcedēte se scire: afferret quandā dualitatē: quā ille īterrogatus nō opinaret esse: puta illā dualitatē que est tertia pars senarij: cōcluderet q̄ sciret tertiā ptē senarij eē numez parē: qd̄ erat ei icognitū: sz p demōstrationē iductā addiscit. Et sic videt seq̄ q̄ vl' nō h̄ addiscat: vel addiscerit qd̄ prius sciuit. Ut igit hāc dubitationē euitarēt soluebāt dicētes q̄ ille īterrogatus q̄ rndet se scire q̄ ois dualitas sit numerus par: nō dixit se cognoscē oēz dualitatē simplr: sz illā quā sciuit eē dualitatē. Uñ cū ista dualitas q̄ ē illata fuerit ab eo penit⁹ icognita siue ignota: nullo mō sciuit q̄ hec dualitas eēt numer⁹ par. Et sic seq̄t q̄ apō cognoscētē pricipia: nullo mō cōclo sit precognita: neq̄z simplr: neq̄z scd̄m qd. Tertio ibi.

Et tñ sciūt qdē id cuius habēt demōstrationē acceperūt. Acceperūt aūt nō ois eius: qd̄ sciūt esse triāgulum: aut numez: sed simplr de oī numero atq̄z triāgulo demōstrationē. Nulla eniz huiuscemodi ppositio sumit: quem tu scis numerum: aut quam scis rectaz lineaz figuram: sed absolute de quolibet.

Et etiam sciunt q̄ cuius vere demonstrationem habent: ⁊ cuius acceperūt. Acceperūt aūt non de omni cuius vtiq̄z sciūt q̄ triāgulus aut numerus sit: sed simplr de omni numero ⁊ triangulo. Neq̄z enim vna propositio accipitur huiusmodi: q̄ quem tu nosti numez: aut quaz nosti rectam lineam: sed de omni.

Linea recta.

Improbat hāc solutionē hoc modo. Illud scit de quo demōstratio habet: vel de quo de nouo accipit demonstratio. Et h̄ dr̄ pp addiscēte qui icipit scire. Addiscētes aūt nō accipiūt demōstrationē de oī dualitate q̄ q̄ sciūt. sed de oī simplr. ⁊ silr de oī numero. aut de oī triangulo.

Non

Nō ergo verū est q̄ sciat de oī numero quē scit esse numerū: aut de oī dualitate quā scit eē dualitatē: sz de oī simpliciter. Or aūt nō sciat de oī numero quē scit esse numerū: sed de oī simplr. pbat ibi[Neqz.n. vna ppositio rc.] Cōclusio cū p̄missis ꝯuenit in terminis. Nā subm ꝛ p̄dicatū ꝯclonis sunt maior ꝛ minor extremitas in p̄missis. Sed in p̄missis nō accipit aliq̄ ppositio de numero: aut de recta linea cū hac additione: quaz tu nosti: sed simplr de omni. Neqz ergo ꝯclusio demōstrationis est cū additione p̄dicta. sed simpliciter de omni. [Quarto ibi.

Sed nihil vt arbitror obstat: vt id sciat quod discit: Sed si hoc pacto velut ea ratione qua discit eodem modo.

Sz nihil vt opinor phibet: qm̄ est qd̄ addiscit sic scire. est aūt sic ignorare. Inconueniēs enīz nō est si scit quodāmodo quod addiscit. Sed sic hoc modo vt inquātum addiscit ꝛ scit.

Ponit verā solonē dubitationis p̄dicte ſm p̄determinatā veritatē dicēs: q̄ illō qd̄ qs addiscit nihil phibet p̄mo quodāmodo scire: ꝛ quodāmodo ignorare. Nō.n. est icōueniēs: si aliqs quodāmō p̄sciat id qd̄ addiscit. sz eēt icōueniēs si hoc mō p̄cognosceret ſm q̄ addiscit. Addiscere enī pprie est sciaz in aliquo gn̄ari. Qd̄ aūt gn̄at ante gn̄ationē nō fuit oino ens. sed quodāmodo ens. ꝛ quodāmodo nō ens. Ens qdē in potētia. non ens vo actu. Et hoc est generari: reduci de potētia in actū. Unde nec id qd̄ qs addiscit erat oino p̄us notū. vt Plato posuit: nec oino ignotū. vt ſm solonē supra iprobatā ponebat. Sed erat notū potētia siue v̄tute in p̄ncipijs p̄cognitis vniuersalibus: ignotū aūt actu ſm pprià cognitionē. Et hoc est addiscē reduci de cognitione potētiali seu virtuali: aut vniuersali in cognitionē propriam ꝛ actualem.

Scire aūt vnāquāqz rem simplr: sed non vt sophiste per accidens arbitramur.

Uide in annot. Lō.5. Scire autem opinamur vnumquodqz simpliciter sed non sophistico modo: quod est ſm accidens.

Lectio. IIII.

POstq̄ ostēdit Phs necessitatē syllogismi demōstratiui. hic iaz incipit de ipso syllogismo demōstratiuo determinare. Et diuidit in duas partes. In p̄ma determinat de syllogismo demōstratiuo. In scd̄a de medio ex quo syllogismus demōstratiuus pcedit. Et h̄ in 2° libro. ibi[Questiones sunt eq̄les numero.] Prima diuidit in duas. In prima determinat de syllogismo demōstratiuo absolute. In scd̄a cōparādo demōstrationē vlem ad demōstrationē particularē. ibi[Cū aūt demōstratio sit alia qdem vniuersalis.] Prima in duas diuidit. In p̄ma determinat de syllogismo demōstratiuo. In scd̄a ostendit q̄ non sit in demōstrationibus in infinitū pcedere. ibi[Est autē ois syllogismus per tres terminos.] Prima diuiditur in duas. In p̄ma determinat de syllogismo demonstratiuo per quē acq̄rimus sciētiā. In scd̄a ostēdit quō etiā in nobis per syllogismū acq̄rit ignorātia. ibi[Ignorātia autē ſm negationē.] Circa primū tria facit. Primo determinat de syllogismo demōstratiuo ostēdēdo qd sit. Scd̄o determinat de mā syllogismi demōstratiui ostendendo que ꝛ q̄lia sint ex q̄bus est. ibi[Qm̄ aūt impossibile est.] Tertio determinat de forma ipsius ostēdēdo demōstrationē in figura. ibi[Figuratū aūt magī faciēs scire.] Circa primū tria facit. Primo ostēdit de demōstratiuo syllogismo qd est. Scd̄o notificat q̄dā que in diffōne syllogismi demōstratiui ponunt. ibi[Est aūt p̄ncipiū demonstrationis.] Tertio excludit quosdā errores qui ex p̄missis circa demōstrationē oriri possunt. ibi[Quibusdā quidē igit.] Circa primū sciendū est q̄ in oībus que sunt pp finē diffinitio que est per causam finalez est rō diffōnis que est per causam māleꝫ: ꝛ mediū pbās ipsam. Propter hoc enim opz vt domus fiat ex lapidibus ꝛ lignis: q2 est operimētū ptegens nos a frigore ꝛ estu. Sic igit de demōstratione dat hic duas diffōnes: quaꝝ vna sumit a fine demōstrationis qd̄ est scire. Et ex hac cōcludit altera que sumit a mā demōstrationis. Unde circa hoc tria facit. Primo diffinit ipsuz scire. Scd̄o diffinit demonstrationē per finē eius qui est ipsaz scire. ibi[Dicimus autē scire.] Tertio ex vtraqz diffōne ꝯcludit diffōnē demonstrationis que sumit per cōparationē materie demōstrationis. ibi[Si igit est scire vt posuimus.] Circa primuz qnqz facit. Primo enī determinat cuiusmodi scire sit qd̄ diffinire itēdit. Circa qd̄ sciēdū est q̄ aliqd dicimur scire simplr qn̄ scimus id in seipso. Dicimur scire aliqd ſz qd qn̄ scimus illud in alio in quo est: vel sicut pars in toto. Sicut scientes domum dicimur scire parietem. Uel sicut accidēs in subiecto: sicut sciētes corīscū diceremur scire venientē. Uel sicut effectus in causa: sicut dictū est supra q̄ ꝯclonē pcipimus in p̄ncipijs. Uel quocūqz alī mō. Et h̄ ē scire p accn̄s: q2 scito aliquo p se: dicimur scire id qd̄ accidit ei quocūqz mō. Intēdit igit Phs diffinire scire simpliciter: non autem scire ſm accidens. Hic enim modus sciendi est sophisticus. Utunt enim sophiste tali modo arguendi. Cognosco corīscū: corīscus est veniens. ergo cognosco venientem. [Scd̄o cum dicit. Lec. hec deau.

Cum causam ob quam res est: illius causam esse: ꝛ fieri non posse: vt res aliter sese habeat: cognoscere arbitramur.

Cum causam arbitramur cognoscere ppter quam res est: ꝛ qm̄ illius causa est: ꝛ nō est cōtingere hoc aliter se habere.

Ponit diffōnē ipsius scire simplr. Circa qd̄ ꝯsiderādū est q̄ scire aliqd est pfecte cognoscē ipsuz: hoc aūt est pfecte apphēdere ipsius veritatē. Eadē.n. sunt p̄ncipia eē rei ꝛ veritatis ipsi᷒: vt pz ex 2° meta. opz g̃ sciētē si est pfecte cognoscēs q̄ cognoscat cām rei scire. Et ppter h̄ dicit[cū causam arbitramur.] Si aūt cognosceret causam tm̄: nōdū cognosceret effectū in actu: qd̄ nō est scire simpliciter: sed v̄tute tm̄: qd̄ est scire ſm qd: ꝛ q̄si p accn̄s. Et ideo opz sciētē simplr: cognoscē etiā applicationez cause ad effectū. Et ppter h̄ dicit[Et qm̄ illi᷒ causa est.] Quia vo scia est etiā certa cognitio rei: qd̄ aūt ꝯtingit aliter se hr̄e nō pōt aliqs per certitudinē cognoscē. ideo vlterius opz q̄ id qd̄ scitur non possit aliter se habere: q2 scientia est perfecta cognitio. Et ideo ppter primum dicit[Cum causaz arbitramur cognoscere.] Quia vo est actualis cognitio per quam scimus simpliciter: addit[Et quoniam illius est causa.] Quia vo est certa cognitio. subdit[Et non est ꝯtingere aliter se habere.] [Tertio ibi. T.c.4.

Patet igit ipsuz scire tale qd esse. Naz ꝛ hi q nesciunt: ꝛ hi qui sciunt: ita sese habere putant: quoꝝ ipsi scientes ꝛ ita sese etiam habent.

Manifestum igit est q̄ huiusmodi aliqd scire scit. Et nāqz nō scientes ꝛ scientes: hi quidē opinant ipsi sic se hr̄e: sciētes aūt ꝛ eā habent.

Manifestat postea diffinitionē ppter hoc q̄ tam sciētes q̄z nō sciētes: estimātes tn̄ se scire: h̄ mō accipiūt scire

sicut dictū est. Nō sciētes enī qui estimāt se scire: opinantur sic se hr̄e in cognoscēdo sicut dictū ē. Sciētes aūt vere: sic se hūt. Est aūt hec recta manifestatio diffōnis. Dif- T.c.28. finitio eniz est rō quā significat nomē. vt dr̄ in 4° meta. Significatio aūt nois accipienda est ab eo qd̄ intēdunt Te.5. cōiter loquētes p id nomē significare. Unde τ in 2° topicoꝝ dicit ꝙ noib⁹ vtēdū est vt plures vtunt. Si qs etiā recte ꝯsideret p hāc notificationē magis ostēdit quid significet nomē: quā directe aliqd̄ significet. Nō eni notificat sciētiam de qua ꝓprie posset diffinitio assignari: cū sit species alicuius generis: sed notificat ipsum scire. Unde τ a principio dixit. [Scire aūt opinamur τc.] Et non dixit. Scire est aliquid tale. ❡ Quarto ibi.

❡ Quare cuius simpliciter est sciētia id vt aliter sese habeat fieri omnino non potest.

Vide in annot. ❡ Quare cuius simpliciter est scientia: hoc impossibile est aliter se habere.

❡ Cōcludit correlariū quoddā ex diffōne posita. s. ꝙ illō de quo simplr̄ est scīa opꝫ esse necessariū. ❡ Quinto ibi.

❡ Si igitur τ alius sciēdi sit modus: posterius explicabimus.

❡ Siquidem igitur τ alius est sciendi modus: posterius dicetur.

❡ Rn̄det tacite q̄stioni. verū. s. sit aliqs ali⁹ modus sciēdi a p̄dicto. Qd̄ ꝑmittit se dictuꝝ in sequentibus. Est enim Lec.23. scire per effectū. vt īfra patebit. Dicimur etiā aliquo modo scire ipsa p̄ncipia indemōstrabilia: quoꝝ non est accipere causam. Sed ꝓprius τ perfectus sciendi modus est qui predictus est. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Addimus etiam p demōstrationē etiā scire.

❡ Dicimus autem. quia scire per demonstrationem est intelligere.

❡ Diffinit syllogismū demōstratiuū per operationez ad finē suum qui est scire: circa qd̄ tria facit. Primo ponit ꝙ scire est finis syllogismi demōstratiui siue effectus eius cum scire nihil aliud esse videat q̄ȝ intelligere veritatez alicuius ꝯclonis per demōstrationē. ❡ Secundo ibi.

❡ Demonstrationem autem dico: ratiocinationem eam que scientiam efficit.

Vide in annot. ❡ Demonstrationem autem dico syllogismuz apoditicon. i. facientem scire.

❡ Diffinit syllogismū demōstratiuū per huiusmodi finē dicēs ꝙ demōstratio est syllogismus sciētialis: idest faciens scire. ❡ Tertio exponit hoc qd̄ dixerat sciētialē ibi.

❡ Eam ꝟo scientiam efficere dico: qua scimus eam ipsam habendo.

❡ Sed scientialem syllogismum dico s̄m quez in habendo ipsum scimus.

❡ Dicēs ꝙ scialis syllogismus dr̄ s̄m quē scimus iquātū ipsuȝ habemus. Ne forte aliqs syllogismū sciētialē intelligeret quo aliqua sciētia vteret. ❡ Deinde cū dicit.

❡ Si igit ipsum scire tale est q̄le posuimus: necesse est τ demonstratiuā sciam: ex veris τ primis medioqȝ vacātibus τ ex notiorib⁹ τ prioribus ipsa ꝯclusione causisqȝ eiusdem esse.

❡ Si igit est scire vt posuimus: necesse est τ demōstratiuā sciaȝ ex veris eē τ primis τ imediatis τ notioribus τ prioribus τ causis ꝯclonis.

❡ Cōcludit ex p̄dictis diffōnē syllogismi demonstratiui ex mā sumptam. Et circa hoc duo facit. Primo ꝯcludit. Scdo manifestat ibi [Ueꝝ qdē igit opꝫ scire.] Circa primū tria facit. Primo ꝓponit ꝯsequētiā qua demonstrationis mālis diffō ꝯcludit ex ꝑmissis dicēs: ꝙ si scire. H significat qd̄ diximus cām rei cognoscē τc. necesse est ꝙ demōstratiua scia. i. q̄ p demonstrationē acqrit: ꝓcedat ex ꝓpōnibus veris ꝑmis τ imediatis. i. que nō per aliqd̄ mediū demōstrant sed p seipsas sūt manifeste: q̄ qdem imediate dicunt iquātū caret medio demōstrāte: ꝑme aūt in ordie ad alias ꝓpōnes: q̄ per eas ꝓbant. Et iteꝝ ex notioribus τ p̄oribus τ causis ꝯclonis. ❡ Secūdo ibi.

❡ Sic enim erunt τ ipsa principia propria eius quod demonstratur.

❡ Sic eniz erunt τ principia propria eius quod demonstratur.

❡ Excusat se ab additione alterius particule: que videbatur apponēda: ꝙ. s. demōstratio ex ꝓprijs p̄ncipijs ꝓcederet. Sed ipse dicit ꝙ hoc intelligitur per ea que dicta sunt. Nam q2 ꝓpositiones demōstrationis sunt cause cōclusionis necesse est ꝙ sint ꝓpria p̄ncipia eius. Opꝫ eniz esse causas ꝓportionatas effectibus. ❡ Tertio ibi. 2° phy. c.38.

❡ Naz rōcinatio qdē sine his erit: demōstratio ꝟo nō erit: scientiā enim non faciet.

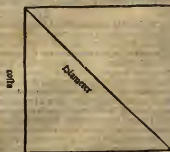
❡ Syllogismus qdem erit τ sine his: demōstratio aūt nō erit. Non enim faciet scientiam.

❡ Manifestat ꝑmisse ꝯsequētie necessitatem dicēs: ꝙ lȝ syllogismus nō requirat ꝑmissas ꝯditiones in ꝓpositionibus ex quibus ꝓcedit: requirit tamē eas demōstratio. Aliter enim non faceret scientiā. ❡ Deinde cū dicit.

❡ Uera igit esse oꝫ: q2 fieri neqt vt id qd̄ nō est: sciat: veluti diametrū cōmēsurabilem esse.

❡ Uerum qdem igit opꝫ esse: qm̄ non est scire qd̄ non est: vt ꝙ diametros sit symetros.

costa

❡ Manifestat positā diffinitionē manifestās etiā qd̄ immediate dixerat. s. ꝙ nisi ꝑmisse ꝯditiones demōstrationi adessent sciētiā facere nō posset. Primo ergo ostēdit qd̄ semp ꝓcedit ex veris ad hoc ꝙ sciam faciat. q2 qd̄ nō est nō ꝯtingit scire: sicut diametrū esse symetrū. i. cōmēsurabilē lateri q̄drati. Dicunt eniz q̄titates icōmēsurabiles: quaꝝ nō pōt accipi aliqua mēsura cōis: τ huiꝰ q̄titates sūt. quaꝝ nō est ꝓportio adinuicē sicut numeri ad numeꝝ: qd̄ qdē ꝯtingit de diametro quadrati τ eius latere: vt pȝ ex decimaseptā Euclidis. Qd̄ autē nō est veꝝ:

nos

nõ eſt. Nã eſſe ⁊ eſſe veꝝ ꝯuertunt. Opꝫ ergo id qđ ſcit̃ eſſe veꝝ. Et ſic ꝯcluſionem demõſtrationis que facit ſcire opꝫ eſſe veram: ⁊ per ꝯſequens eius ꝑpoſitiones. Nõ enim contingit veꝝ ſciri ex falſis: ⁊ ſi concludi poſſit ex
Lec.13. eis: vt infra oſtendet. ¶ Secundo ibi.

¶ Ex primis aũt ⁊ idemõſtrabilibus eſſe: qꝛ nõ ſciet nõ habẽs demõſtrationẽ ipſoꝝ. Scire eni nõ per accidens ea quoꝝ eſt demonſtratio nihil aliud eſt ſane: q̃ꝫ demonſtrationem habere.

¶ Ex primis aũt indemonſtrabilibus eſt: qꝛ nõ ſciet nõ habens demõſtrationem ipſoꝝ. Scire enim eſt habere demonſtrationẽ: quorum demonſtratio eſt: non ſm̃ accidens.

¶ Oſtẽdit q̧ demõſtratio ſit ex p̃mis ⁊ imediatis ſiue indemõſtrabilibus. Nõ.n. ꝯtingit aliquẽ hr̃e ſciam: niſi habeat demõſtrationẽ eoꝝ quoꝝ põt eſſe demõſtratio: ⁊ h̄ dico per ſe ⁊ nõ per accñs. Et hoc ideo dicit: qꝛ poſſibile eſſet ſcire aliquã ꝯclõnẽ nõ habẽs demõſtrationẽ p̃miſſoꝝ etiã ſi eſſent demõſtrabilia: qꝛ ſciret eã per alia p̃ncipia: ⁊ hoc eſſet ſm̃ accñs. Detur ergo q̧ aliqs demõſtrator ſyllogiꝫet ex demõſtrabilib⁹ ſiue mediatis: aut ergo hꝫ illoꝝ demõſtrationẽ aut nõ hꝫ. Si nõ hꝫ ergo nõ ſcit p̃miſſas: ⁊ ita nec ꝯclõnẽ ꝑpter p̃miſſas. Si aũt hꝫ: cum
Lec.7. in demõſtrationibus nõ ſit ꝓcedere in infinitũ: vt infra oſtẽdet. tãdem erit deuenire ad aliqua imediata ⁊ indemõſtrabilia. Et ſic demonſtratio opꝫ q̧ ꝓcedat ex imediatis: vel ſtatim: vel per aliqua media. Unde ⁊ in p̃mo
Cap.1. libro topicoꝝ dicit̃ q̧ demõſtratio eſt ex ꝑprijs ⁊ veris: aut his que per ea fidem ſumpſerunt. ¶ Tertio ibi.

¶ Cauſe etiã ſint opꝫ ⁊ notiora ac priora. Cauſe qꝛ tũ ſcimus cũ cognoſcimus cãm. Priora ſiqdẽ: ⁊ cauſe ſũt ⁊ antea cognita: nõ illo mõ ſolũ qd ſignificẽt: ſed altero etiã mõ. Dupl'r autẽ ſũt priora notiora ue. Nõ eni idẽ eſt prius nã: ⁊ nr̃a ex parte prius: neqꝫ notius: ⁊ nobis etiã notius. Atqꝫ ea qdẽ ad nos priora notiora ue dico que ꝑpinquiora ſenſui ſũt. Ea ꝟo ſimpl'r priora notiora ue: q̃ a ſenſu lõgius diſtãt. Sũt aũt remotiſſima qdẽ ea: que ſũt vniuerſalia maxime. Propinquiſſima ꝟo ſingularia ipſa. Atqꝫ hec inter ſeſe opponuntur. Ex primis aũt eſſe nihil aliud eſt q̃ꝫ ex proprijs principijs eſſe. Idẽ enim primum atqꝫ principium dico.

¶ Cauſas quoqꝫ notiores opꝫ eẽ ⁊ primas cauſas: qm̃ tũc ſcimus cũ cauſas cognoſcimus: ⁊ priores ſi vere ſũt cauſe: ⁊ notiores nõ ſolũ altero modo itelligẽdo: ſꝫ in ſciẽdo qm̃ ſũt. Priora
Vide in annot. **aũt ⁊ notiora dupl'r ſũt. Nõ eni idẽ eſt nã: ⁊ ad nos prius: neqꝫ notius nã: ⁊ nobis notius. Dico aũt priora ad nos ⁊ notiora: ꝓxima ſenſui. Simpl'r aũt priora ⁊ notiora: q̃ lõgius ſũt. Sũt aũt qdẽ lõgiora vniuerſalia: maxime autem ꝓpinquiora ſenſui ſingularia: ⁊ opponunt̃ hec adinuicẽ. Ex primis aũt eſt: qđ ex ꝑprijs pricipijs eſt. Iam eni dico idẽ primũ ⁊ principium.**

¶ Probat q̧ demõſtrationis ꝑpõnes ſint cauſe ꝯclõnis: qꝛ tũc ſcimus cũ cãs cognoſcimus. Et ex h̄ oſtẽdit vlterius q̧ ſint priores ⁊ notiores. qꝛ ois cã eſt nãl'r prior ⁊ notior ſuo effectu. Opꝫ aũt q̧ cã ꝯclõnis demonſtratiue ſit notior nõ ſolũ q̃tũ ad cognitionẽ qd eſt: ſed etiã q̃tũ ad cognitionẽ qꝛ eſt. Nõ.n. ad demõſtrãdũ q̧ eclipſis ſolis eſt: ſufficit ſcire q̧ eſt lune iterpoſitio. Sed opꝫ etiã ſcire q̧ luna iterponit̃ iter ſolẽ ⁊ terram. Et qꝛ p̃us ⁊ notius dr̃ dupl'r. ſ. quo ad nos ⁊ ſm̃ nãꝫ: dicit ꝯſequẽter q̧ ex eis quibus ꝓcedit demõſtratio ſũt priora ⁊ notiora ſimpl'r ⁊ ſꝫ nãm: ⁊ nõ quo ad nos. Et ad huiꝰ expõnẽ dicit q̧ priora ⁊ notiora ſimpl'r ſũt illa que ſũt remota a ſenſu: vt vl'ia. Priora ⁊ notiora quo ad nos ſũt ꝓxima ſenſui. ſ. ſingularia: q̃ opponunt̃ vl'ibus: ſiue oppoſitione prioris ⁊ poſte-
Dubium rioris: ſiue oppoſitione ꝓping ⁊ remoti. ¶ Videt̃ aũt cõ-
In prin. trariũ huiꝰ hr̃i in p̃mo phyſicoꝝ. vbi dr̃ q̧ vl'ia ſũt p̃ora
Solu. quo ad nos ⁊ poſteriora ſm̃ nãm. ¶ Sed dicẽdum eſt q̧ hic loquit̃ de ordine ſingularis ad vl'e ſimpl'r: quoꝝ ordinẽ opꝫ accipe ſm̃ ordinẽ cognitionis ſenſitiue ⁊ itellectiue in nobis. Cognitio aũt ſenſitiua eſt in nobis p̃or itellectiua: qꝛ intellectualis cognitio ex ſenſu ꝓcedit in nobis. Unde ⁊ ſingulare eſt prius ⁊ notius quo ad nos q̃ꝫ vl'e. In p̃mo aũt phyſicoꝝ nõ ponit̃ ordo vl'is ad ſingulare ſimpliciter: ſed magis vl'is ad min⁹ vl'e: vtputa aĩalis ad hominẽ: ⁊ ſic opꝫ q̧ quo ad nos vl'ius ſit p̃us ⁊ magis notũ. In oi eni gñatione: qđ eſt in potẽtia: eſt p̃us tp̃e ⁊ poſterius nã. Qđ aũt eſt cõpletũ in actu eſt p̃us nã ⁊ poſterius tp̃e. Cognitio aũt gñis eſt q̃ſi potẽtialis in cõparatiõe ad cognitionẽ ſpẽi: in qua actu ſciunt̃ oia eſſentialia rei. Unde ⁊ in gñatione ſcie nr̃e p̃us eſt cognoſcẽ magis cõe q̃ꝫ minꝰ cõe. ¶ Itẽ in libro phyſicoꝝ dr̃ q̧ inata eſt nobis via Dubium
ex nobis notiorib⁹. Nõ g̃ demõſtratio ſit ex his que ſũt
priora ſimpl'r: ſed quo ad nos. ¶ Sꝫ dicẽdũ q̧ hic loqt̃ Solutio
ſm̃ q̧ id qđ eſt in ſenſu eſt noti⁹ quo ad nos eo qđ eſt in prima
itellectu. Ibi aũt ſm̃ q̧ id qđ eſt notius quo ad nos eſt ẽt in itellectu. Ex ſingularibus aũt q̃ ſũt in ſenſu nõ ſũt de-
mõſtrationes: ſꝫ ex vl'ibus tm̃ q̃ ſũt in itellectu. ¶ Vel Solu.2.
dicẽdũ q̧ in oi demõſtratione opꝫ q̧ ꝓcedat̃ ex his que ſũt notiora quo ad nos. nõ tñ ſingularib⁹: ſed vl'ib⁹. Nõ eni aliqd põt fieri nobis notũ niſi per id qđ eſt magis notũ nobis. Qñqꝫ aũt id qđ eſt magis notũ quo ad nos: eſt etiã magis notũ ſimpl'r. ⁊ ſꝫ nãm: ſicut accidit in mathematicis in qbus ꝓꝑ abſtractionẽ a mã nõ fiũt demõſtrationes niſi ex p̃ncipijs formalib⁹. Et in talib⁹ fiũt demõſtrationes ex his q̃ ſũt notiora ſimpl'r. Itẽ qñqꝫ id qđ eſt notius quo ad nos: non eſt notius ſimpl'r: ſicut accidit in nãlibus in qbus eẽntie ⁊ vtutes reꝝ ꝓꝑ h̄ q̧ in mã ſunt: ſũt occulte: ſed inoteſcũt nobis ꝑ ea q̃ exteri⁹ de ipſis apparẽt. Unde in talib⁹ fiũt demõſtrationes vtplimũ ꝑ effectus qui ſunt notiores quo ad nos: ⁊ nõ ſimpl'r. Nũc aũt nõ loquit̃ de h̄ mõ demõſtrationũ: ſed de p̃mo. Quia ꝟo in hac manifeſtatione h̄ etiam omiſerat manifeſtare q̧ demõſtratio eſſet ex ꝑprijs p̃ncipijs: ꝯñter ſubdit qđ habet̃ etiã ex p̃miſſis. Per hoc eni qđ dicit̃ q̧ demõſtratio eſt ex primis. habet̃ q̧ ſit ex ꝑprijs p̃ncipijs: ſicut ⁊ ſuperius dictũ eſt. Idem eni videt̃ eſſe p̃mũ ⁊ p̃ncipiũ. Nam primũ in vnoquoqꝫ genere ⁊ maximũ: eſt cauſa omnium
eoꝝ que ſunt poſt: vt dicit̃ in ſcđo metaphyſice. T.c.4.

¶ Eſt aũt demõſtrationis principium ꝑpoſitio medio vacans. Ea ꝟo medio vacat qua nulla eſt alia prior.

¶ Eſt autem principium demõſtrationis propoſitio inmediata. Immediata autem eſt qua non eſt altera prior. Lectio. V.

Lec. 5. Quia superius phs dixerat q demonstratio ex pmis et imediatis: et hec ab ipso nōdū manifestata erāt. ideo intēdit ista manifestare. Et diuidit in tres partes. In pma parte ostēdit qd sit ppō imediata. In scda ostendit q opz huiō ppōnes esse notiores ɔclone. ibi[Qm̄ opz credere et scire.] In tertia excludit quosdā errores qui ex pdictis occasionē habebāt. ibi[Quibusdā qdē igit.] Circa pmū duo facit. Primo ostendit qd sit ppō imediata. Scdo diuidit eā ibi[Immediati aūt pncipij.] Circa primū hoc mō pcedit. Primo nāqz resumit qd supra dcm̄ est. s. q principiū demōstrationis sit ppositio imediata. Nā etiā supra dixerat q demōstratio est ex primis et immediatis. Scdo ibi[Immediata āt.] Diffinit imediatā ppōnē: et dicit q imediata ppō est qua nō est altera prior. Cuius qdē notificationis rō ex pdictis pz. Dictū est eni supra q demōstratio ex prioribus est. Qncūqz igit aliq ppositio est mediata. i. habēs mediū per qd demōstret pdicatū de subiecto: opz q priores ea sint ppōnes ex quibus demōstret. Nā pdicatū ɔclonis per prius inest medio q subiecto: cui etiā per prius inest medium q pdicatum. Relinquit ergo q illa ppositio qua non est altera prior sit immediata. [Tertio ibi.

Lec. 4.

Lec. 4.

Propositio altera enūtiationis est pars vnuz de vno complectens.

Propositio autem est enuntiationis altera pars vnum de vno.

Ostendit qd sit ppositio que ponit in diffōne mediate ppōnis. Et circa hoc tria facit. Primo nāqz diffinit ppositionē simplr: q ppositio est altera pars enūtiationis in qua pdicat vnū de vno. Habet eni enūtiatio duas ptes: affirmationē et negationē. Opz eni q ois syllogizans alterā eaz ponat. Nō aūt vtranqz. Hoc eniz est ppriū eius qui a pncipio qstionē mouet. Unde per hoc separat ppositio a pblemate. Sicut. n. in vno syllogismo nō ɔcludit nisi vnū: ita opz q ppositio que est syllogismi pncipiū sit vna. Una aūt est in qua est vnuz de vno. Unde p hoc q phs dicit: vnū de vno: separat ppositio ab enuntiatione que dr plures: in qua plura de vno vel vnum de pluribus dicitur. [Secundo ibi.

Differēdi qdē q vtrāuis accipit. Demōstrādi vo que definite alterum quod est verum.

Vide in annot. Dialectica silr est acciplēs qualibet. Demonstratiua alterz determinate quoniaz verum est.

Ponit differētiā īter dialecticā ppositionē et demōstratiuā dicēs: q cū ppositio accipiat alterā partē enūtiationis: dialectica aūt idifferēter accipit quācūqz eaz. hz. n. viam ad vtrāqz partē ɔtradictionis eo q ex pbabilib9 pcedit. Unde etiā et in pponēdo: accipit vtranqz partez ɔtradictionis: et qrēdo: vtrāqz ponit. Demōstratiua aūt ppō accipit alterā ptē determiate: qz nūq hz demōstratio viā nisi ad vez demōstrādū. Un̄ etiā semp pponendo accipit verā ptē ɔdictionis. Propter hoc etiā nō interrogat: sed sumit qd demōstrat qsi notū. [Tertio ibi.

Enūtiatio est ɔtradictionis vtraqz pars. Cōtradictio est oppositio cuius nullū per se medium est. Cōtradictionis partiū: ea qdē qua quippiā cuipiaz adiūgit: affirmatio dr. Ea vo qua qppiā a quopiā remouet: negatio nuncupat.

Enuntiatio aūt ɔtradictionis qualibet partē. Cōtradictio aūt est oppositio cuius non est medius fm se inuenire. Pars aūt contradictionis que qdē aliquid de aliquo: affirmatio est: que vo aliquid ab aliquo: negatio est.

Diffinit enūtiationē q ponit in diffōne ppōnis dicēs: q enuntiatio cōplectit vtranqz ptē ɔtradictionis: vt ex dictis pz. Quid aūt sit ɔtradictio ɔsequenter ostēdit dicēs: q ɔtradictio est oppositio cui nō est medium fm se. Quāuis eni in pūatione et in habitu: et in ɔtrarijs imediatis nō sit mediū circa determinatū subm: tn̄ est medium simplr. Nā lapis neqz cecus neqz videns: et albedo neqz par neqz impar est. Hoc etiā qd habent de imediatione circa determinatū subm: habet inquātū aliqd pticipant ɔtradictionis. Nā pūatio est negatio in subo determinato. Et alterz etiā ɔtrarioz imediatoz est habēs aliqd cōtradictionis. Sed ɔtradictio simplr in oibus caret medio. Et h nō hz ab alio: sz ex seipsa. Et pp h dicit q eius nō est mediū fz se. Exponit etiā ɔsequēter qd sit ps ɔdictionis. Est. n. ɔdictio oppō affirmatiōis et negatiōis. Un̄ altera ps ei9 est affirmatio q pdicat aliqd de aliq. Altera vo negatio q remouet aliqd ab aliq. [Deinde cū dicit.

Principioz aūt rōcinādi vacātiū medio: id qdē qd fieri nequit vt demōstret: quodqz nō necesse est eum hre qui discēdo qduis est pceptu rus positio noiat. Quod vo necesse est hre docendū quēlibet: dignitas appellat. Sūt. n. talia qdā q sese offerūt hisce q discit ad vnāquanqz scientiam perdiscendam. Atqz talibus hoc potissimum nomen tribuere consueuimus.

Immediati aūt principij syllogistici: positionē qdē dico quaz non est mōstrare: neqz est necesse habere docēdum quemlibet. Quam vo necesse est habere docendum quemlibet: dignitatem vel maximam propositionem: sunt eniz qdā huiusmodi. Hoc eniz maxime in huiuscemodi nomen consueuimus dicere. Vide in annot.

Diuidit imediatū pncipiū. Et circa hoc duo facit. Primo diuidit. Scdo subdiuidit. ibi[Positionis aūt qdā.] Dicit ḡ pmo q imediatū pncipiū syllogismi est duplex. Unū qdē qd dr positio quā nō ɔtingit demōstrare. et ex hoc imediatū dr: neqz tn̄ aliquē docēdū. idest qui doceri dz in demōstratiua scia necesse est hre: idest mēte ɔspicere: siue ei assentire. Aliud vo est qd dr dignitas vel maxima ppositio quā necesse est hre in mente et ei assentire quēlibet qui doceri dz. Et manifestū q qdā pncipia talia sūt: vt pbat 4° meta. de hoc pncipio: q affirmatio et negatio nō sunt simul vera: quoz ɔtrariū nullus credere mēte pōt: et si ore pferat. Et in talibus vtimur noīe pdicto. s. dignitatis vel maxime ppōnis: pp̄ter huiō pncipioz certitudinē ad manifestādū alia. [Ad huius aūt diuisionis manifestationē sciēdū est q qlibet ppō cuius pdicatū est in rōne subiecti est imediata: et p se nota quātū est de se. Sed qrūdaz ppositionū termini sunt tales q sunt in notitia omniū: sicut ens et vnum: et alia que sūt entis inquantuz ens. Nam ens est prima ɔceptio intellectus. Unde oportet q tales propositiones non solum in se: sed etiam quo ad nos quasi per se note habeantur. Sicut q non ɔtingit idem esse et non esse: et q totum sit maius sua parte. et silia. Un̄ et huius principia oēs sciētie accipiunt a metaphysica: cuius est cōsiderare ens simpliciter: et ea que sunt entis. Quedam vo ppositiones sunt T. c. 6.

imediate

imediate quaꝝ termini nõ sunt apud oẽs noti. Vñ licet pre dicatũ sit de rõne subiecti: tñ qꝛ diffinitio subiecti nõ est oĩbus nota: nõ est necessariũ ꝙ tales ꝓpositiones ab oĩbus ꝯcedant. Sicut hec ꝓpositio. Oẽs recti anguli sũt eq̃les quãtũ est i se est per se nota siue imediata: qꝛ eq̃litas cadit i diffõne anguli recti. Angulus.n. rectus est quẽ facit linea recta sup aliã lineã rectã cadens: ita ꝙ ex vtraqꝫ parte anguli reddant equales. Et iõ cũ q̃dã positiõe recipiũt hõ pncipia. Est ⁊ ali⁹ modus quo alique ꝓpositiones dicant suppositiões. Sunt enim q̃dã ꝓpositiones que nõ possunt ꝓbari nisi per pncipium alterius scientie. ⁊ iõ opꝫ ꝙ in illa scia supponant: iꝫ ꝓbent ꝑ pncipia alterius scie. Sicut a puncto ad punctũ est rectã lineã ducere. supponit geometra: ⁊ ꝓbat naturalis: ostendẽs ꝙ inter quelibet duo puncta sit linea recta media. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Rursus ea q̃dẽ positionũ que vtrãuis enũtiationis accipit ptẽ eẽ inquã quippiã aut nõ esse: suppositio dr̃. Ea vero que est sine hoc ipso: diffinitio est. Diffinitio nãqꝫ positio q̃dẽ est. Ponit enim arithmeticus vnitatẽ quãtitate indiuisibilẽ esse. Sed suppositio sane nõ est. Nã quid est vnitas: ⁊ vnitatẽ esse nõ eadẽ sunt.

¶ Positionis aũt que est qualibet partiũ enuntiatiõis accipiẽs: vt dico aliq̃d eẽ aut nõ eẽ: suppositio q̃dẽ est. Que vero sine h: diffõ est. Diffõ enim quedam est positio. Ponit.n. arithmeticus vnitatem indiuisibilem esse ſm q̃litatem. Suppositio autem nõ est. Id enim qꝺ quid est vnitas ⁊ esse vnitatem: nõ idem est.

¶ Subdiuidit alterũ mẽbrũ pme diuisionis.s. positionẽ dicẽs ꝙ q̃dã positio ẽ q̃ accipit aliquã ptẽ enũtiatiõis.s. affirmationẽ vl̃ negationẽ: qꝺ significat cũ dicit [vt dico eẽ aliq̃d aut nõ eẽ.] Et hec positio suppositio dr̃: qꝛ tanq̃ꝫ ṽitatẽ hñs supponit. Alia aũt est positio q̃ nõ significat esse vel nõ esse: sicut diffõ: q̃ positio dr̃. Ponit.n. ab arithmetico diffõ vnitatis: tanq̃ꝫ q̃dã pn̈.s. ꝙ vnitas est indiuisibilis ſm q̃titatẽ. Sꝫ tñ diffõ nõ ponit suppositio. Illud.n. ꝓprie supponit qꝺ veꝝ vel falsuꝫ significat. Et iõ subdit ꝙ [nõ idẽ est qꝺ q̃d est vnitas] qꝺ neqꝫ veꝝ neqꝫ falsum significat [⁊ esse vnitatẽ] qꝺ significat verum vel falsuꝫ. ¶ Sꝫ põt queri cũ diffõ nõ sit ꝓpositio significans esse vel nõ esse quo mõ ponat in subdiuisione immediate ꝓpositiõis. ¶ Sꝫ dõm ꝙ in subdiuisione non sumit imediatã ꝓpositionẽ ad subdiuidẽdũ: sꝫ imediatũ pncipiũ. Principiũ aũt sylli dici põt nõ solũ ꝓpositio: sꝫ etiã diffõ. Vel põt dici ꝙ lꝫ diffinitio in se nõ sit ꝓpositio in actu: est tñ in virtute. quia cognita diffõne apparet diffinitionem de subiecto vere predicari.

Dubium

Solõ p°.

Solõ 2°.

¶ Cum aũt credere scireqꝫ rem oporteat talem rõcinationẽ habẽdo: quã demõstrationẽ vocamus: hec vero sit qꝛ sunt ea ex qb⁹ extruit rõcinatio: necesse est nõ solũ antea prima ipsa vel oĩa: vel aliq̃ cognoscant: sed etiã magis noscantur.

¶ Qm̃ aũt opꝫ credere ⁊ scire rẽ in hui⁹ habendo sylli quẽ vocam⁹ demonstrationẽ: est aũt hoc q̃dem scire ea ex q̃bus est sylls. Necesse est non soluꝫ precognoscere prima aut omnia aut quedam: sed etiam magis. Lec. VI.

Postq̃ꝫ ostendit Philosophus que sunt imediata pncipia. hic de eoꝝ cognitiõe determinat. Et circa h duo facit. Pmo ostẽdit ꝙ immediata pn̈ sunt magis nota ꝯclone. Scðo ostẽdit ꝙ ⁊ falsitas ꝯ̃rioꝝ dꝫ esse notissima. ibi [Nõ solũ aũt ⁊c.] Circa pmũ tria facit. Pmo ꝓponit itentionẽ dicẽs: ꝙ qꝛ oĩa nos credimus alicui rei ꝯcluse ⁊ scimus eã per hoc qꝺ habemus syllm demõstratiuũ: ⁊ hoc q̃dẽ est inquãtũ scimus syllm demõstratiuũ: necesse est nõ solum precognoscere pma pncipia cõclusioni: sed etiam ea magis cognoscere q̃ꝫ cõclusionem. Addidit aũt aut omnia aut quedam. qꝛ quedam pncipia ꝓbatione indigent ad hoc ꝙ sint nota: ⁊ anteq̃ꝫ probent nõ sunt magis nota conclusione. Sicut ꝙ angulus exterior triãguli valeat duos equales intrinsecos sibi oppositos: anteq̃ꝫ ꝓbetur: ita ignotuꝫ est sicut ꝙ triangulus hꝫ tres angulos equales duobus rectis. Quedã vero pncipia sunt que statiꝫ posita: sunt magis nota ꝯclusione. Vel aliter quedã ꝯclusiones sunt que sunt notissime: vtputa ꝑ sensuꝫ sumpte siue accepte: sicut ꝙ sol eclipset. Vñ pncipiũ per qꝺ ꝓbat nõ est notũ magis simpliciter.s. ꝙ luna interponat inter solẽ ⁊ terrã: lꝫ sit magis notũ in via rõnis ꝓcedẽtis ex cã in effectum. Vel aliter hoc iõ dicit: qꝛ ẽt dixerat supra ꝙ quedã pncipia tẽpore prius cognoscant q̃ꝫ ꝯclusio: quedã vero simul tẽpore nota sunt cum ꝯclusione. ¶ Scðo ibi.

¶ Semper enim illud est tale magis: ob qꝺ vnũ qꝺqꝫ est tale. Veluti magis id est dilectũ: atqꝫ amatũ: ob qꝺ amamus atqꝫ diligimus. Quare si ob prima scimus ac credimus: ⁊ illa sane scimus ac credimus magis: quoniam ob illa ⁊ ipsa scimus posteriora.

¶ Semp enim ꝓpter qꝺ vnũqꝺqꝫ: ⁊ illud magis est: vt ꝑꝑ qꝺ amam⁹: illꝺ amicũ magis ẽ. Quare siquidẽ scimus ꝑ prima ⁊ credimus: illa scim⁹ ⁊ credimus magis: qm̃ ꝑꝑ illa ⁊ posteriora. Vide i ea not.

¶ Probat ꝓpositũ dupliciter. Primo rõne ostensiua sic. [Propter qꝺ vnũqꝺqꝫ ⁊ illud magis: sic si amamus aliquẽ] ꝓpter alterũ: vt si magistrũ ꝑꝑ discipulũ. discipuluꝫ amamus magis: sed ꝯclones scimus ⁊ eis credim⁹ ꝑꝑ pncipia. Ergo multo magis scim⁹ pncipia ⁊ magis eis credimus q̃ꝫ ꝯcloni. ¶ Attẽdẽdũ est autẽ circa hanc rõneꝫ ꝙ causa semp est potior effectu suo. Vñ ergo causa ⁊ effect⁹ ꝯueniũt in noĩe: tũc illud nomen magis ꝑdicat de causa q̃ꝫ de effectu: sicut ignis est magis calidus q̃ꝫ ea que per ignẽ calefiũt. Qñqꝫ vero causa ⁊ effectus nõ cõueniunt in noĩe: ⁊ tũc iꝫ nomen effectus nõ ꝯueniat cause: tñ ꝯuenit ei aliq̃d digni⁹. sicut ⁊ si in sole non sit calor est tñ virtus in eo quedã que est pncipiuꝫ caloris. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Fieri aũt non põt vt ea magis quisquam que nescit: ⁊ circa q̃ non melius dispositus est: q̃ꝫ si scierit: q̃ꝫ ea que cognoscit credat atqꝫ assentiat. At euenit id ꝑfecto: si nõ prius cognouerit principia q̄spiã q̃ꝫ ea q̃ per demõstrationẽ credunt.

¶ Non põt aũt credere: magis q̃ scit: q̃ nõ cõtingũt: neqꝫ sciens: neqꝫ meli⁹ dispositus q̃ꝫ sciẽs: Vide i ea not.

si cõtingit. Accidit aũt hoc nisi aliqs ꝑcognoue rit per demonstrationem credentium.

¶ Probat idem per rõnem ducentez ad impossibile: que talis est. Principia precognoscunt conclusioni vt supra habitum est: ⁊ sic quando ꝑncipia cognoscunt nõdũ conclusio est cognita. Si igitur principia nõ essent magis cognita q̃ cõclusio. sequeret q̃ homo vel plus vel equaliter cognosceret ea que nõ nouit q̃ ea que nouit. Hoc aũt impossibile est. ergo ĩpossibile est q̃ ꝑncipia nõ sint magis nota cõclusione. ¶ Littera sic exponit. [Neqz sciẽs: neqz alius melius dispositus in cognoscẽdo q̃ sciẽs si cõtingeret aliquem esse talem] qd dicit propter intelligentem principia de quo adhuc nõ est manifestum [nõ põt magis credere: que nõ cõtingunt sciri ab eo: his que iam scit. Accidet autez hoc nisi aliquis de numero credentiũ conclusionem per demonstrationez precognouerit] idest magis nouerit principia. ¶ In greco planius habet sic. Non est autem possibile credere magis his que nouit: q̃ non epistime: nec sciens: neqz melius dispositus q̃ (si cõtigerit) sciens. ¶ Tertium ibi.

¶ Magis enim principijs aut oĩbus aut qbusdam credere q̃ conclusioni necesse est. ei qui ꝑ demonstrationẽ scientiam est habiturus.

¶ Magis. n. necesse est credere oĩbꝰ principijs aut qbusdam q̃ conclusioni debentem habere scientiam per demonstrationem.

¶ Exponit qd dixerat dicens q̃ hoc qd dictũ est q̃ magis necesse est credere principijs aut omnibus aut quibusdã q̃ conclusioni intelligendũ est de illo qui debet accipere disciplinam per demonstrationem. Si enim aliũde conclusio esset nota. sicut per sensum. nihil ꝓhiberet ꝑncipia nõ esse magis nota ꝯclone in via illa. ¶ Deide cũ dicit.

¶ Nõ solũ aũt ipsa principia magis nota: magis qz credita sint: q̃ id qd ex ipsis ostẽdit: sed ẽt nihil prorsus eoꝶ q̃ principijs opponunt ex qbus erit rõcinatio falsa: vereqz cõtraria: credibile sit aut notius principijs ipsis opz. Quippe cũ euz qui simpliciter est scientiam consecutus: nunq̃ ab ea persuasione dimoueri oporteat.

¶ Non solum opz principia magis cognoscere ⁊ magis ipsis credere q̃ ei qd demonstrat: sed neqz aliud ipso credibiliꝰ est neqz notiꝰ oppositis principijs ex qbꝰ erit syll'o ꝯtre deceptionis. Siqdẽ opz sciẽtẽ simplr nõ incredibilẽ esse.

¶ Ostendit q̃ [nõ solũ magis opz cognoscere ꝑncipia] q̃ conclusionem demonstratiuam: sed etiam nihil debet esse certius q̃ q̃ opposita principijs sint falsa. Et hoc idẽ: qz [opz scientem nõ esse incredibilem] ꝑncipijs: sed firmissime eis assentire. Quicunqz autem dubitat de falsitate vnius oppositoꝶ nõ potest firmiter inherere opposito: qz semꝑ formidat de veritate alterius oppositi.

¶ Sunt aũt qbus nõ videt esse scientia propterea q̃ ipsa prima sciantur opz. Sunt etiam qui bus esse qdẽ videt: demonstrationes tñ oium esse. Quoꝶ neutrũ sane veꝶ aut necessariũ est.

¶ Quibusdã quidem igitur ꝓpter id q̃ opz prima scire nõ videt scientia esse. Quibusdã autẽ oium vident esse demõstrationes. Quoꝶ neutrũ neqz veꝶ: neqz necessariũ est. Lec. VII.

Postq̃ determinauit Philosophus de cognitione principioꝶ demonstrationis. hic excludit errores ex predeterminata veritate exortos. Et circa hoc tria facit. Primo ponit errores. Scdo rationes errantium ibi [Supponentes quidẽ igitur.] Tertio excludit rationum radices ibi [Nos autem dicimus.] Dicit ergo ꝑmo q̃ ex vna veritate supius determinata duo errores cõtrarij sunt exorti. Determinatum est enim supra q̃ opz ꝑncipia demonstrationis precognoscere: imo q̃ opz etiã magis scire. Sz primũ hoꝶ sufficit ad ꝓpositum. Propter hoc autem videtur quibusdam q̃ nullius rei sit scientia. Quibusdam aũt videt q̃ sit scientia: ⁊ q̃ oium possit haberi scientia per demonstrationẽ. Neutrũ aũt istoꝶ est veꝶ: nec necessario sequit ex rõnibus eorum. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Qui nãqz scientiã nõ esse omnino ponunt. hij censent ascendendũ esse in infinitum: ꝓpterea q̃ posteriora nõ sciuntur ob ea priora quorum prima nõ sunt: recte quidẽ dicentes. Fieri enĩz nõ põt vt infinita quisq̃ pertranseant. Et si statur: ac principia sunt: hec incognita dicunt esse: cum ipsorum nõ sit demonstratio: qd quidẽ solum inquiunt esse scire. Qd si fieri nõ põt vt prima sciantur: neqz fieri posse dicũt vt ea que proficiscuntur ex illis sciant simpliciter ꝓprie: sz ex suppositione dũtaxat si illa sint.

¶ Supponentes qdẽ enim nõ esse oĩno scire. hi ad ĩfinitũ volũt reduci tanq̃ nõ sint vtiqz scientes posteriora ꝓpter priora quoꝶ nõ esse prima recte dicentes. Impossibile enim est infinita trãsire. Et si stent ⁊ si sint principia: hec ignota eẽ: eum demonstratio ipsoꝶ nõ sit: qd vere dicunt esse scire solum. Si vero nõ est prima scire: neqz que sunt ex ipsis est scire simpliciter: neqz proprie: sed ex conditione si illa sint.

¶ Ponit rationes quibus in predictos errores incidunt. Et primo ponit rationem dicentium q̃ non est scientia: que talis est. Principia demonstrationis aut ꝓcedũt in infinitum: aut est status in eis: si proceditur in infinitũ. non est in eis accipere principia: qz infinita nõ est transire vt ad prima veniatur. Et ita nõ est primũ cognoscere. Et in hoc recte argumentatur. Nam posteriora non possunt cognosci nõ cognitis primis. Si autem stetur in ꝑncipijs oportet q̃ ꝑncipia nesciantur: si scire solum est per demonstrationem. Nõ enim ꝑncipia habent aliqua priora per que demonstrantur. Si aũt ꝑncipia ignorent. opz iterum posteriora nõ scire simpliciter nec ꝓprie: sed solũ sub hac conditione si ꝑncipia sint. Non enim potest aliquid per aliqd ignotuz cognosci nisi sub hac conditione. si illud primum qd est ignotũ sit. Sic ergo sequit vtroqz mõ siue ꝑncipia stent siue ꝓcedatur in eis in infinitũ q̃ nullius rei est scientia. ¶ Scdo cum dicit.

¶ At scdi de mõ qdem sciendi consentiunt: per demonstrationem enim solum esse scientiaz dicunt. Verũ oium demonstrationẽ esse nihil inquiunt prohibere. Fieri enim põt vt demõstratio circuli mõ fiet: oiaqz mutuo demõstrent.

¶ Quidam aūt ꝙ ipsum quidē scire sit ɔfitenī per demonstrationem solum esse: sed omnium esse demonstrationem nihil ꝓhibet. Contingit enim circulariter fieri demonstrationez: ⁊ hoc ex his que sunt adinuicem.

¶ Ponit rationē dicentiū solum esse scientiā per demonstrationem: qꝛ ꝑmisse radici.s. ꝙ nō esset scire nisi per demonstrationē. addebāt aliam.s. ꝙ posset circulariter demonstrari. Sic enim sequebatur ꝙ etiam si in principijs demonstrationis esset status. ꝑma tñ principia erāt scita per demonstrationem: qꝛ illa ꝑncipia dicebāt demōstrari ex posterioribus. Nā circulariter demonstrare est demonstrare ex inuicē.s. ꝙ ꝑmo fuit ꝑncipiū. postmodum fit cōclusio. ⁊ ecōuerso. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nos autem dicimus nec omnem scientiā eē demonstratiuam: sed eorum que medijs vacāt indemonstrabilem esse. qđ quidem necessarium esse patet. Nam si necessarium quidē est vt priora sciantur ⁊ ea ex quibus cōficitur demonstratio: statur autem tandez in hisce que vacant medijs: hec indemonstrabilia necesse est esse. Hoc igitur ita sese habere dicimus: vt nō solum sciētiam: sed ⁊ principium scientie qđdam esse asserimus: quo terminos ipsos cognoscimus.

Tex.c.6. ¶ Nos autem dicimus neqꝫ omnem scientiam demonstratiuam esse: sed scientiam imediatorū indemonstrabilē. Et hoc ꝙ necessarium sit manifestū est. Si enim necesse est quidem scire priora ex quibus est demonstratio: stant aūt quandoqꝫ immediata: hec quidem priora indemonstrabilia necesse est esse. Et hoc igit̄ sic dicimus: ⁊ nō solum scientiā: sed ⁊ principiuz sciētie esse qđdā dicimus. Ipsa enim cognoscimus inquantū terminos cognoscimus.

¶ Excludit falsas radices predictaꝝ rōnum. Et primo h qđ supponebāt.s. ꝙ nō est scire nisi per demonstrationē. Scđo hoc qđ dicebāt.s. ꝙ cōtingeret circulariter demōstrari ibi [Circulo quoqꝫ.] Dicit ḡ primo ꝙ nō oīs scientia est demonstratiua.i. per demonstrationē accepta. Sꝫ imediatoꝝ ꝑncipioꝝ est scientia indemonstrabilis.i. nō per demonstrationē accepta. ¶ Sciendū tñ ꝙ hic Aristoteles large accipit scientiā pro qualibet certitudinali cognitione. ⁊ nō ſm ꝙ scientia diuidit̄ cōtra intellectū: put dicit̄. Sciētia est cōclusionū. ⁊ intellectus ꝑncipioꝝ. ¶ Qꝫ aūt necessariū sit vt certa cognitio aliquoꝝ habeātur sine demonstratione sic ꝓbat. Necesse est scire priora ex qbus est demonstratio: sed hoc aliqn cōtingit reducere in aliqua imediata. alias oporteret dicere ꝙ inter duo extrema.s. subiectū ⁊ predicatū essent infinita media in actu. Et plus ꝙ nō esset aliqua duo accipere iter que nō essent infinita media. Qualitercūqꝫ aūt media assumantur est accipere aliqđ alteri imediatum. Immediata aūt cū sint priora opꝫ esse indemōstrabilia. Et ita pꝫ ꝙ necesse est haberi aliquorum scientiam sine demonstratione. Si ergo querat̄ quo mō imediatoꝝ scientia habeat̄. respondendū ꝙ nō solū imediatoꝝ est scientia: imo etiam cognitio eorum est ꝑncipium totius scientie. Nam ex cognitione principioꝝ demonstratur cognitio cōclusionū: quarū proprie est scientia. Ipsa autem principia imediata nō per aliqđ medium extrinsecum cognoscunt̄: sed ꝑ cognitionem proprioꝝ terminoꝝ. Scito enim qđ totum ⁊ quid pars. cognoscitur ꝙ omne totuꝫ est maius sua parte: qꝛ in talibus ꝓpositionibus vt supra dictū est. predicatum est in rōne subiecti. Et iō rōnabiliter cognitio horū principioꝝ est causa cognitionis conclusionū: qꝛ semꝑ id qđ est per se est causa eius qđ est per aliud. Lec.5°.

¶ Et etiam patere dicimus fieri non posse vt circuli modo demonstratio simpliciter conuertatur: si demonstrationem ex prioribus oportet ac notioribus esse. Fieri enim nequit vt eisdem eadem simul priora sint atqꝫ posteriora: nisi altero modo: veluti si alia nostra ex pte: alia simpliciter dicantur: quo quidez modo facit inductio notum. Qđ si ita sit: nō bene est diffinituz ipsum simpliciter scire: sed est sane duplex. An altera demonstratio que fit ex hisce que nobis sunt notiora: non est simpliciter demonstratio.

¶ Circulo quoqꝫ ꝙ impossibile sit demonstrare simpliciter: manifestum est: si vere ex prioribus oportet demonstrationem ⁊ notioribus. Impossibile est enim eadē sibiipsis simul priora ⁊ posteriora esse nisi altero modo: vt hec quidem ad nos: illa autē simpliciter: quo certe modo facit inductio notū. Si aūt sic est: nō erit scire vtiqꝫ simpliciter bene determinatum: sed dupliciter. Aut non simpliciter altera demonstratio fit ex notioribus.

Lec. VIII.

Postq̄ Philosophus exclusit vnā falsam radicem: ostēdens ꝙ nō oīs scientia est per demonstrationē: hic excludit aliam: ostendens ꝙ nō ɔtigit circulariter demōstrare. ¶ Ad cuius euidentiaꝫ sciendum est ꝙ circularis syllogismus dicitur quādo ex cōclusione ⁊ altera premissarum ɔuersa concluditur reliqua. Sicut si fiat talis syllogismus. Omne aīal rationale mortale est risibile. Ois homo est animal rationale mortale. Ergo omnis homo est risibilis. Assumatur ergo conclusio tanq̄ ꝑncipium: ⁊ adiungatur ei minor conuersa: hoc modo. Omnis homo est risibilis. Omne animal rationale mortale est homo. Ergo omne animal rōnale mortale est risibile: que erat maior primi syllogismi. ¶ Ostendit aūt ꝑ tres rationes ꝙ nō contingit circulariter demonstrari. Quaruꝫ prima talis est. In circulari syllogismo idē fit conclusio ⁊ ꝑncipium. Principium autez demonstrationis est prius ⁊ notius ɔclusione: vt supra ostensuz est. Sequit̄ ergo ꝙ idez sit prius ⁊ posterius respectu vnius ⁊ eiusdem: ⁊ notius ⁊ minus notū. Hoc aūt est impossibile. Ergo est impossibile circulariter demonstrari. Sed pōt aliqs dicere ꝙ idē potest esse prius ⁊ posterius alio ⁊ alio modo.s. vt hoc sit prius quo ad nos: ⁊ illud sit posterius simplr. Sicut singularia sint priora quo ad nos ⁊ posteriora simplr. Uniuersalia vō ecōuerso. Hoc autem mō inductio facit notū: sꝫ altero mō a demonstratione. Naꝫ demonstratio ꝓcedit ex ꝑorib⁹ simplr. Inductio aūt ex prioribus quo ad nos. Sꝫ si sic fieret demonstratio circularis: vt.s. ꝑmo ɔcluderet̄ ex prioribus simpliciter: postea vō ex prioribus quo ad nos: sequeret̄ ꝙ nō esset hn̄ determinatū supius: quid

De circularis demōstratio sit impossibile probatur tribus rōnibus. p° rō.

est scire. Dictū est enim q scire est causam rei cognoscere. Et ideo ostensum est q opz demonstrationē que facit scire: ex prioribus simpliciter pcedere. Si aūt demōstratio nūc ex prioribus simpliciter: nūc ex prioribus quo ad nos pcederet. oporteret q scire etiā nō solū esset causaz rei cognoscere: sed diceret q esset etiā qddā scire per posteriora. Aut ergo oportebit sic dicere. aut oportebit dicere q altera demonstratio que fit ex nobis notioribus. nō sit simpliciter demonstratio. Ex his ergo apparet quare dialecticus sylls pōt esse circularis. Procedit enim ex pbabilibus. Probabilia aūt dicuntur: que sunt magis nota: vel sapiētibus vel plurib⁹. Et sic dialecticus sylls pcedit ex his que sunt magis nota nobis. Contingit aūt idez esse magis ꝛ minus notū quo ad diuersos. ꝛ iō nihil phibet syllogismū dialecticū fieri circularem. Sed demonstratio fit ex notioribus simplr. ꝛ iō vt dictuz est nō pōt fieri circularis demonstratio. ℂ Scdaz rōnē ponit ibi.

ℂ Euenit autem hisce qui dicunt demonstrationē versari nō solū id qd nūc est dictuz: sed ēt nil aliud dicere: ꝙ hoc est: si h est. Hoc vo pacto facile est oia demonstrare. Atqz pz idipsuz accidere tribus positis terminis. Siue eniz p multos siue per paucos redire dicatur nihil pfecto refert: atqz per paucos etiam duos.

ℂ Accidit aūt dicentibus circulo demonstrationem esse: nō solum qd nūc dictum est: sed nihil aliud dicere ꝙ qm̄ hoc est: si hoc est. Sic autez facile est demonstrare omnia. Manifestū aūt est q hoc accidit tribus terminis positis. Per
Vide ī an not. multos qdē aut per paucos reflectere nihil differt. Per paucos autem aut per duos.

2ª rō ℂ Ratio talis est. Si sit demōstratio circularis. sequitur q in demonstratione pbet idem per idē: vt si dicamus: si est hoc: est hoc. Sic aūt facile est demōstrare oia. Hoc enim facere qlibet poterit tā sciens ꝙ ignorās. Et sic per demonstrationē nō acquirit sciētia: qd est cōtra diffinitionē demonstrationis. Nō ergo pōt esse demonstratio circularis. Ueritatem aūt pme consequētie sic ostendit. Primo enim dicit q manifestum est q accidit circulari demonstratione facta: hoc qd pus dictū est. i. q idē pbet per idē. Si qs eniz sumat tres terminos. Reflexionem aūt fieri per multos: aut p paucos nihil differt. Nomiat aūt hic reflexionē: pcessum qui fit in demōstratione circulari a pncipio ad cōclusionē: ꝛ iterū a cōclusione ad pncipiū. Huiusmodi aūt reflexio ꝙtū ad vim argumentandi. siue fiat per multa: siue per pauca nō differt. Nec differt de paucis: aut de duobus. Eadē enim virtus arguendi est si qs pcedit sic. Si est. a. est. b. ꝛ si est. b. est. c. ꝛ si est. c. est. d. ꝛ iterū reflectat dicēs: si est. d. est. c. ꝛ si est. c. est. b. ꝛ si est. b. est. a. sicut si statim a pncipio reflectitur dicens. si est. a. est. b. ꝛ si est. b. est. a. Dicit aūt per duos terminos: ꝛ supra dixit tribus terminis positis: qz in deductione quā faciet vtet tertio termino qui sit idem cum pmo. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Naz quādo cū. a. sit: est necessario. b. Et hoc cum sit est necessario. c. Tum cum. a. sit necessario. c. ipsum erit.

ℂ Cum enim sit. a. ex necessitate est. b. Hoc aūt cū sit erit. c. Cū igit. a. sit: ex necessitate erit. c.

ℂ Proponit formā arguēdi in tribus terminis hoc mō. Si sit. a. est. b. ꝛ si est. b: est. c. g si est. a. ex necessitate est. c. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Si igit cum. a. sit: necesse est. b. esse: ꝛ cū. b. sit necesse est esse. a. hoc enim erat circuli mō versari. ponatur. a. eo in loco quo ipsum est. c. Dicere igitur cum. b. sit. a. ipsum esse: nil aliud est ꝙ dicere: cuz. b. sit. c. ipm esse. Id aūt nil aliud est ꝙ dicere: cum. a. sit. c. ipsum esse. At idem est. c. ꝛ. a. quare fit vt hi qui censent orbis mō demonstrationem versari: nihil aliud dicant ꝙ cum. a. sit. a. ipsum esse. hoc vo pacto facile est omnia demonstrare.

ℂ Si igit cū sit. a. necesse est. b. esse: hoc aūt cum sit. erit. a. hoc autē erat circulo. ponat enim. a. in quo est. c: b. igit cum sit. a. esse dicere: est ipsuz c. dicere. Hoc autē est qm̄ cum sit. a. est. c. sed. c. cū. a. idē est. Quare accidit dicere circulo dicētes esse demonstrationem nihil alterz cum sit. a. est. a. Sic aūt omnia demonstrare leue.

ℂ Per formā arguēdi premissaz ostendit q in circulari demonstratione concludit idem per idē: sumptis duob⁹ terminis tm̄. Est enim dicere. Si est. a: est. b. ꝛ reflectēdo si est. b: est. a. qd est circulariter demōstrare. Ex qb⁹ duobus sequitur sm premissam formā arguēdi. si est. a. est. a. Qd sic pz. Sicut enim in pma deductione que fiebat p tres terminos ad. b. sequebat. c. ita in deductiōe reflexa duoꝝ terminoꝝ ad. b. sequit. a. Ponat ergo q idē significet. a. in scda deductiōe reflexa. qd. c. significabat in prima directa que est per tres terminos. igit dicere in scda deductione: si est. b. est. a. est hoc ipsum qd erat dicere in pma deductione: si est. b. est. c. Sed cū dicebat in pma deductione: si est. b. est. c. sequebat. si est. a. est. c. Ergo in deductione circulari sequit si est. a. est. a. cum. a. idem ponatur quod. c. Et ita leue erit demonstrare omnia: vt dictū est. ℂ Tertiam rationem ponit ibi.

ℂ At vo nec idipm fieri pōt nisi i hisce q̄ mutuo se sequunt quēadmodū ipsa ppria. Demōstratū est igit prius vno qdē posito nunqꝫ necessario aliqd aliud esse: vno inqꝫ aut termio aut positione. Ex duab⁹ aūt positionib⁹ primis ac minimis fieri posse: siqdez ꝛ rōcinari ꝯtingit. Si igit. a. ꝛ. b. ꝛ. c. mutuo se sequantur: sic tm̄ fieri pōt vt ostendant ex sese mutuo cuncta que postulata sunt in prima rōcinationis figura: vt in libro prioꝝ ostēdimus. Quo loco etiaz patebit ceteris in figuris aut nō fieri ratiocinationem: aut non ex hisce fieri que sunt sumpta. Ea vo q̄ pdicationē nō suscipiūt mutuā: fieri non pōt vt mutuo demonstrent. Quare cū in demonstrationibus pauca talia sint: ꝯstat vanū esse ac impossibile demōstrationē ipsaz mutuā eē cēsere: atqz ob idipsuz posse demōstrationē oiuz esse.

ℂ At vo nec hoc possibile est nisi in his quecūqz alternatim se sequunt sicut sunt ppria. Uno

quidẽ posito ostensum est ꝙ nequaq̃ est aliqd
esse alterꝫ. Dico aũt vno: ꝙ neqꝫ termino vno:
neqꝫ ꝓpositione vna ꝓposita. Ex duab⁹ autẽ
ꝓpositionibus primis ⁊ minimis contingit sic
qdem syllogizare. Si qͦ igit̃ ⁊.a.ipsi.b.⁊.c.in
hereat: ⁊ hec adinuicẽ: ⁊ ipsi.a. sic qdẽ cõtingit
ex alterutris monstrare oĩa quesita in prima fi-
gura. Sicut ostensum est in his que de syllogi-
smo sunt. Ostẽsuꝫ aũt est ꝙ in alijs figuris aut
nõ fit syllogismus: aut nõ de acceptis. Nõ autẽ
equaliter ꝑdicantia nequaq̃ est monstrare cir-
culo. Quare qm̃ pauca huiusmodi demonstra
tionib⁹ sunt: manifestũ est ꝙ vanũ qdẽ est ⁊ im
possibile sic dicere ex hisq̃ sunt adinuicẽ esse de-
mõstrationẽ: ⁊ propter hoc oium nõ contingit
demonstrationem esse.

3° rõ ¶ Hec rõ est talis. Ponentes omnia posse sciri per demõ
strationẽ: q2 demonstratio est circularis: necesse habẽt di
cere ꝙ oĩa possunt demonstrari demonstratione circula-
ri. ⁊ ita necesse habent dicere ꝙ in demonstratione circu
lari ex cõclusione possit cõcludi vtraqꝫ premissarũ. Hoc
aũt nõ fieri põt nisi in his que ad se inuicẽ cõuertuntur:
idest cõuertibilia sunt: sicut propria. Sꝫ nõ oĩa sunt huiꝰ
ergo vanũ est dicere ꝙ oĩa possunt demonstrari: ꝑpter h
ꝙ circularis est demõstratio. Qͦ aũt opꝫ in demonstra-
tione circulari oĩa esse cõuertibilia ₰m positionẽ istoruꝫ
pꝫ: q2 ostensum est in libro ꝑoꝝ: ꝙ vno posito nõ seq̇t̃
ex necessitate aliud: nec vno posito termino: nec posita
li.p°.c.3° vna ꝓpositione tñ. Nã oĩs syllogismus est ex tribus ter
li.2°.c.2° minis ⁊ duabus ꝓpositionibus ad minus. Opꝫ ğ accipe-
re tres terminos conuertibiles in demonstratione cir-
culari.s.a.b.c. ita ꝙ.a. insit oi.b. ⁊ oi.c. ⁊ hec.s.b.⁊.c. inhe-
reant sibi inuicẽ. ita ꝙ omne.b.sit.c. ⁊ omne.c.sit.b. ⁊ ite-
rũ hec insint ipsi.a. ita ꝙ omne.a.sit.b. ⁊ omne.a.sit.c. Et
ita se habentibus terminis ꝯtingit monstrare in ꝑma fi-
gura ex alterutris.i.circulariter: oĩa quesita.i.cõclusionẽ
ex duabus premissis: ⁊ vtrãlibet premissarũ ex cõclusio-
li.2°.c.5° ne ⁊ alterã ꝑmissarũ ꝯuersa. sicut ostensuꝫ est in his que
sunt de syllogismo in libro prioꝝ in quo agit̃ de syllo sim
pliciter. Qͦ sic pꝫ. Sument̃ tres termini cõuertibiles.s.
risibile: aĩal rõnale mortale: ⁊ hõ. Et syllogiçetur sic. Oẽ
aĩal rõnale mortale est risibile. Oĩs homo est aĩal rõna-
le mortale. Ergo oĩs homo est risibilis. Et ex conclusione
põt iterũ concludi tam maioꝛ q̃ minoꝛ. Maioꝛ sic. Oĩs
hõ est risibilis. Omne aĩal rõnale mortale est hõ. Ergo
omne aĩal rõnale mortale est risibile. Minoꝛ sic. Omne
risibile est aĩal rõnale mortale. Oĩs homo est risibilis.
li.2°.c.6° ergo omnis homo est aĩal rationale mortale. Ostensum
⁊.7°. est aũt in libro prioꝝ: ꝙ in alijs figuris a ꝑma.s.in scda ⁊
tertia aut nõ fit circularis syllogismus.s. per quẽ ex con-
clusione possit syllogiçari vtraqꝫ premissaruꝫ: aut si fiat:
nõ erit ex acceptis: sed ex alijs ꝓpositionibus que nõ su-
muntur in ꝑmo syllogismo. Qͦ sic pꝫ. In scda figura nõ
est cõclusio nisi negatiua. vñ opꝫ alteram premissarum
esse negatiuam: ⁊ alterã affirmatiuã. Nõ enim ex duab⁹
negatiuis põt aliquid cõcludi: nec ex duab⁹ affirmatiuis
põt cõcludi negatiua. Nõ est ergo possibile ꝙ ex ꝯclusio
ne ⁊ premissa negatiua cõcludatur affirmatiua. Si ergo
affirmatiua dꝫ ꝓbari: opꝫ ꝙ per alias ꝓpositiones ꝓbet̃.
que nõ sunt sumpte. Sił̃ in tertia figura nõ est ꝯclusio
nisi particularis. opꝫ aũt alterã premissarũ ad minus eẽ
vlem. Si aũt in ꝑmissis sit aliqua particularis: non põt
cõcludi vlis. Vñ nõ põt esse ꝙ in tertia figura ex cõclu-
sione syllogiçet̃ vtralibet premissarũ. Et eadẽ rõne appa
ret ꝙ nec in ꝑma figura talis circularis syllogismus põt
fieri: per quẽ vtraqꝫ premissarum cõcludat̃: nisi in ꝑmo
mõ: in quo solo cõcluditur vlis affirmatiua. Nec etiaꝫ in
hoc modo põt fieri talis syllogismus circularis per queꝫ
vtraqꝫ premissarũ ꝯcludat̃: nisi sumant̃ tres termini eq̃
les idest cõuertibiles. Qͦ pꝫ ex hoc. Oportet enim ex cõ
clusione ⁊ altera premissarum conuersa concludere reli-
quã: sicut dictũ est. Nõ põt aũt vtraqꝫ ꝑmissaꝝ cõuerti:
cũ vtraqꝫ sit vlis affirmatiua: nisi i terminis ꝯuertibilib⁹.

¶ Cum aũt fieri nequeat vt id aliter sese habeat
cuius est absolute scientia: id necessariuꝫ est ꝑ-
fecto qͦ demonstratiua sciri scientia põt: atqꝫ
ea est demonstratiua scientia quã habemus de
monstrationẽ habendo. Est ergo demonstra-
tio ex necessarijs rõcinatio. Sumenduꝫ est igit̃
ex qbus qualibusue demõstrationes ꝯficiunt̃.

¶ Quoniam aũt impossibile est aliter se habere Tex.c.7.
illud cuius est scientia simplr̃: necessarium vti-
qꝫ erit id scibile qͦ est ₰m demonstratiuam sciẽ
tiam. Demonstratiua aũt est quam habemus
in habendo demonstrationẽ: ex necessarijs ita-
qꝫ syll's est demõstratio. Accipiẽdũ igit̃ ex qb⁹ Tex.c.8.
⁊ qualibus demõstratiões fiunt. Lec. IX.

Postq̃ Philosophus ostendit quid sit syllogi-
smus demõstratiuus. In pte ista incipit ostẽ
dere ex quibus ⁊ qualib⁹ fit. Et circa hoc tria
facit. Primo continuat se ad precedẽtia. Se-
cundo determinat quedam que sunt necessa-
ria ad precognoscendum. ibi [Primo aũt determinabi-
mus.] Tertio determinat ꝓpositũ.s. ex qbus fit syllogi-
smus demonstratiuus ibi [Si igitur est demõstratiua.]
Dicit ergo ꝑmo ꝙ q2 dictum est supra ꝙ impossibile est Lec.4°.
aliter se habere in diffõne eius qͦ est scire: necessarium
erit id qͦ scitur ₰m demonstrationem esse necessarium.
Quid autem sit qͦ est ₰m demonstrationẽ scire: exponit
⁊ dicit ꝙ demonstratiua scientia est quam habemus in
habendo per demonstrationem. idest quaꝫ acquirimus
ex demonstratione. ⁊ sic habetur ꝙ demõstrationis con-
clusio sit necessaria. Cũ autẽ necessarium possit syllogi-
çari ex contingentibus: nõ tamen de necessario põt habe
ri scientia per medium contingens. vt infra ꝓbabitur: ⁊ lec.5.
q2 conclusio demonstrationis nõ solũ est necessaria. sed
etiam per demonstrationẽ scita. vt dictũ est: sequit̃ ꝙ syl
logismus demonstratiuus sit ex necessarijs. ⁊ ideo acci-
piendum est ex qbus necessarijs ⁊ qualibus sint demon-
strationes. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Atqꝫ primo determinemus qd de omni: qd
per se: quid vniuersaliter dicimus.

¶ Primum aũt determinabimus qd dicimus
de omni: ⁊ quid per se: ⁊ quid vniuersale.

¶ Interponit ea que sunt preintelligenda ad ꝑcognoscẽ-
dũ de qbus tractaturus est. Et circa hoc duo facit. Primo
dicit de quo est intentio. ⁊ dicit ꝙ anteq̃ determinet̃ in
spãli ex qbus ⁊ qualibus est demonstratio. ꝑmo determi
nãdũ est qd intelligimus cũ dicimus de omni: ⁊ per se: ⁊
vniuersale. Cognoscere eniꝫ ista est necessariũ ad sciẽdũ
ex qbus est demõstratio. Hoc nãqꝫ oportet obseruari in

[illegible]

demōstrationibus. Oportet eniz in ꝓpositionib⁹ demonstrationis aliquid vniuersaliter predicari. qd significat dici de omni: ⁊ per se. ⁊ primo: qdē significat vniuersale. Hec aūt tria ex additione se hāt adinuicē. Nā omne qd per se p̄dicat̄. predicatur vniuersalr: ⁊ nō ecōuerso. Silr qd p̄ p̄dicat̄: p̄dicat̄ ꝑ se: sed nō ꝯuertit̄. vn̄ ēt apparet rō ordinis istoꝝ. Dr̄ia ēt ⁊ numerus istoꝝ triuz apparet ex hoc ꝙ aliqd p̄dicari dr̄ de oī siue vlr: per cōparationē ad ea q̄ ꝯtinētur sub subiecto. Tūc. n. dr̄ aliqd de oī: vt habetur in libro prioꝝ: qn̄ nihil est sumere sub subiecto de q̄ p̄dicatū nō dicat̄. ꝑ se aūt dr̄ aliqd p̄dicari ꝑ cōparationē ad ipsuz subiectū: qꝛ ponit̄ in ei⁹ diffōne vel ecōuerso: vt infra patebit. Primo vo dr̄ aliqd p̄dicari de altero ꝑ cōparationē ad ea q̄ sunt p̄ora subiecto ꝯtinētia ipz. Nā habere tres angulos nō p̄dicat̄ p̄ de isocheles: qꝛ prius predicatur de priore. s. de triangulo. Scd̄o ibi.

li.p°.c.p° lec. sequē.

Id itaqz de oī dicim⁹ qd nō cuidā inest: cuidā nō inest: nec īterdū cōpetit: interdū nō cōpetit: nā si aīal oī de hoīe dr̄: si verū est hūc dicere hominē: verū est eū ⁊ aīal dicere. Ac si nūc veruz est ⁊ alterū dicere: verū est ⁊ alterū dicere. Et si in omni linea punctū inest: similiter.

De oī qdē h̄ dico qd vtiqz est nō i quodā qdē sic: in quodā aūt nō: neqz aliqn̄ qdem sic: aliqn̄ vo nō: vt de oī hoīe aīal. Si eniz veꝝ est dicere hoīez: veꝝ est dicere aīal: ⁊ si alterum ⁊ alterū. Et si in omni linea punctum: similiter inest.

Determinat ꝓpositū. Et diuidit̄ i tres. Primo ostēdit qd sit dici de oī. Scd̄o qd sit dici ꝑ se. ibi [Per se aūt.] Tertio qd sit vl̄e. ibi [Uniuersale aūt dico.] Circa p̄m̄ duo facit. Primo dicit qd sit dici de oī. Ad h̄ sciēdū est ꝙ dici de oī put hic sumit̄ addit supra dici de oī put sumit̄ in libro prioꝝ. Nā in libro prioꝝ sumit̄ dici de oī cōiter: put vtit̄ eo dialecticus ⁊ demonstrator. Et iō nō plus ponit̄ in diffōne ei⁹ q̄ꝫ ꝙ p̄dicatū insit cuilibet eoꝝ q̄ ꝯtinent̄ sub subiecto. Hoc aūt ꝯtingit vel vt nūc. ⁊ sic vtit̄ qn̄qz dici de oī dialecticus: vel simpliciter ⁊ s̄m omne tp̄s. ⁊ sic solū vtit̄ eo demōstrator. Et iō in diffōne dici de oī duo ponit. quoꝝ vnuz est vt nihil sit sumere sub subiecto cui p̄dicatū nō insit. Et hoc significat cū dicit. [Nō in q̄daz qdē sic: in quodā aūt nō.] Aliud est ꝙ nō sit accipere aliqd tp̄s in quo predicatū nō cōueniat. Et hoc designat cū dicit. [Nō aliqn̄ sic: aliqn̄ nō.] Et ponit exēplū. Sicut de oī hoīe predicat̄ aīal ⁊ de quocūqz verum est dicere ꝙ sit hō: veꝝ est dicere ꝙ sit aīal. ⁊ qn̄cūqz est hō: est aīal. Et similiter se habet de linea ⁊ de puncto. Nam punctuz est in linea qualibet ⁊ semper. Scd̄o ibi.

li.p°.c.p°

Atqz hui⁹ signū est id qd facim⁹. Hoc eni pacto solem⁹ inficiatiōes afferre cū interrogamur de oī: si de aliquo nō dicat̄: aut si interdū nō īsit.

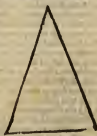
Signū aūt est: nāqz instātias sic ꝓferim⁹: sic de oī īterrogāti: aut si i q̄dā nō: aut si aliqn̄ non.

Manifestat positā diffinitionē per signū ab instantijs sumptū. Nō enim infertur instātia circa vniuersalē propositionē. nisi qꝛ deficit aliqd eoꝝ qd per eaz significat̄. Cū aūt interrogamur an aliqd predicet̄ de oī in demonstratione. Tunc dupliciter ferimus instantias: vel qꝛ in quodā eorū que cōtinentur sub subiecto nō est veꝝ: vel qꝛ aliquādo nō est verum. Unde manifestum est ꝙ dici de omni vnūquodqz eorum significat.

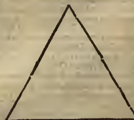
Per se aūt dicim⁹ ea q̄ sunt in rōne qd est dicēte: aut triāgulo linea: ⁊ linea punctuz inest. Ex his eni ipsoꝝ substātia ꝯstat: ⁊ hec ī sunt in rōne qd est dicēte. Et itē ea quoꝝ in rōne q̄ qd est patefacit: ea ipsa sūt qb⁹ ī sunt: quo pacto linee qdē rectū ⁊ curuū iest: numero vo par atqz impar: primū atqz cōpositū: figura deniqz laterū eq̄litas ac altera pte lōgior. Atqz in hoꝝ qdē definitiōe numerus: in illoꝝ aūt linea inest. Que igit̄ aut illo: aut h̄ insunt mō: per se cuiqz cōpetere dico. Que vo neutro mō cōpetūt accidētia: quēadmodū cōpetit animali musicum aut album.

Per se aūt sunt quecūqz sunt in eo qd qd est: vt triāgulo iest linea: ⁊ in linea pūctū: suba eniz ipsoꝝ ex his est: ⁊ q̄ ī sunt in rōne dicenti qd est. Tex. c. 9.

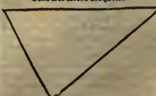
Isocheles seu equicrus habēs duo latera equalia tm̄

Equilaterus seu Isopleuros habēs tria latera equalia

Scalenon seu gradatus habens tria latera inequalia.

Et qbus cunqz eorum que insūt ipsis ipsa in rōne insunt qd est demōstrāti. Ut rectū iest lineę: ⁊ circulare. Et impar ⁊ par numero. Et p̄mūz cōpositū ⁊ isopleuros qd ē equilaterūz: ⁊ scalenon id est altera parte longius: que in omnibus his i sunt in ratione qd est dicēti. Huic qdē linea: huic vo numer⁹. Silr ⁊ in alijs huiusmodi

Vide l. an[te] pos.

vnicuiqꝫ per se esse dico. Quecunqꝫ vero neutraliter insunt: accidentia sunt: vt musicum: aut album animal.

Lectio. X.

Postꝙ determinauit phs de dici de oi. hic determinat de per se. Et circa hoc tria facit. Primo ostendit quot modis dr̃ aliqd per se. Scdo ostendit qualiter his modis demõstrator vtat̃. ibi[Que ḡ dicũt̃.] Circa pᵐ sciẽdũ. ꝙ hec ꝓpositio per. designat habitudinez cause: designat etiã interdũ ⁊ sitũ: sicut dr̃ esse aliqs p se: qñ est solitari⁹. Cause aũt hitudinẽ designat aliqñ qdẽ formalis: sicut dr̃ ꝙ corpus viuit p aiam. Quãdoqꝫ aũt habitudinẽ cause mãlis: sicut dr̃: ꝙ corpus est coloratũ per supficiẽ: q2. s. ꝓpriũ subm coloris est supficies. Designat etiaꝫ habitudinẽ cause extrinsece: ⁊ ꝓcipue efficiẽtis: sicut cũ dr̃ ꝙ aqua calescit p ignẽ. Sicut aũt hec ꝓpositio per. designat habitudinẽ cause: qñ aliqd extrinsecuꝫ est causa eius qd attribuit̃ subiecto. ita qñ subm vel aliqd eius: est causa ei⁹ qd attribuit̃ ei: ⁊ h̃ significat p se. Primus ergo modus dicendi per se est quãdo id qd attribuit̃ alicui ptinet ad formã eius: ⁊ q2 diffinitio significat formã ⁊ essentiã rei. Primus modus eius qd est p se: est qñ ꝑdicat̃ diffinitio de aliquo diffinito: vel aliqd in diffinitione positũ. Et h̃ est qd dicit ꝙ per se sunt quecũqꝫ isunt: in eo qd qd est. i. in diffinitione indicãte quid est: siue ponat̃ in recto: siue in obliquo. Sicut in diffinitione triãguli ponit̃ linea. vñ linea per se inest triãgulo. Et silr in diffinitione linee ponit̃ punctũ. vñ punctũ per se inest linee. Rationem aũt quare ista ponant̃ in diffinitione subiungit dicẽs. [Substantia aũt] .i. essentia quaꝫ significat diffinitio ipsorum. i. triãguli ⁊ linee: est ex his. s. ex linea ⁊ punctis. Qd nõ est intelligendũ ꝙ linea ex punctis cõponatur: sed ꝙ punctũ sit de rõne linee: sicut linea de rõne trianguli. Et hec dicit ad excludẽduꝫ ea que sunt ptes mãe: ⁊ non speciei. que nõ ponunt̃ in diffinitione: sicut semicirculus nõ ponit̃ in diffinitione circuli: nec digitus in diffinitione hoĩs: vt dr̃ septimo metaphysice. Et subiũgit ꝙ quecũqꝫ vr̃ isunt in rõne dicente qd est per se: attribuunt̃ alicui. Scdsmodus dicẽdi p se est qñ hec ꝓpositio per. designat habitudinẽ cause mãlis: put. s. id cui aliqd attribuitur est propria mã ⁊ ꝓpriũ subiectũ ipsius. Oportet aũtẽ ꝙ ꝓpriũ subiectũ ponat̃ in diffinitione accidẽtis: qñqꝫ qdez in obliquo: sicut qñ accidẽs in abstracto diffinit̃. vt cũ dicim⁹ ꝙ simitas est curuitas nasi. Qñqꝫ vero in recto vt cũ accidens diffinit̃ in cõcreto: vt cum dicimus q simus est nasus curuus. Cuius qdẽ rõ est ꝙ cũ esse accidẽtis dependeat a subiecto: opꝫ etiam ꝙ diffinitio eius significãs esse eius cõtineat in se subm. Unñ scds modus dicẽdi per se est qñ subiectuꝫ ponit̃ in diffinitione predicati: qd est ꝓpriũ accidẽs eius. Et hoc est qd dicit [⁊ p se dicuntur quecũqꝫ eoꝝ] .i. de numero eoꝝ [que insunt ipsis] .i. subiectis accidẽtiũ: ⁊ ipsa subiecta insunt in rõne demõstrãti qd est ipsuꝫ accidẽs. i. in diffinitione accñtis. Sicut rectũ ⁊ circulare insunt linee per se. Nã linea ponit̃ in diffinitione eoꝝ. Et eadẽ rõne par ⁊ impar per se insunt numero: q2 numerus in eoꝝ diffinitione ponit̃. Nã par est numerus mediũ hñs. Et silr primũ ⁊ cõpositũ per se predicant̃ de numero. ⁊ numerus in diffinitione eoꝝ ponit̃. Est eniꝫ ꝓmũ in numeris. numerus q nullo numero alio mensurat̃: sed sola vnitate: vt binarius. Cõpositus autẽ est numerus: quẽ etiã alius numerus mensurat: sicut nouenari⁹. Et silr isopleurus. i. equilaterus: ⁊ scalenõ. i. triũ inequalium laterum: ⁊ altera parte longius: per se insunt triangulo: ⁊ triangulus in diffinitione eoꝝ ponitur. Et iõ subiungit ꝙ oĩa subiecta aut insunt oĩbus ꝑmissis accidentibus in ratione dicente quid est. i. in diffinitione: sicut alicui ꝑdictoꝝ accidẽtiũ inest linea: alicui vero numerus. ⁊ silr in alijs. vnicuiqꝫ inquã ipsoꝝ subiectoꝝ: per se inesse dico suum accidens. Que vero predicata neutraliter insunt. i. neqꝫ ita ꝙ ponant̃ in diffinitiõe subiectoꝝ: neqꝫ subiecta in diffinitione eorum: sunt accidentia idest per accidens predicant̃. Sicut musicum ⁊ album predicant̃ per accidens de animali. Deinde cum dicit.

Tex. c. 35.

Preterea id per se dicimus qd nõ de subiecto alio dicitur vllo. Ambulans eniꝫ aliquid aliud est qd ambulans est atqꝫ album. At substantia ⁊ quecunqꝫ hoc aliquid significãt non sunt aliud ꝙ̃ id qd sunt. Ea igitur que de subiecto non dicuntur per se: ea vero que de subiecto dicuntur: accidentia dico.

Amplius qd nõ de subiecto dicitur alio quodã: vt ambulans: cũ alterũ quodã sit ambulãs ⁊ albuꝫ. Subiecta aũt ⁊ quecũqꝫ hoc aliqd significãt: nõ alterũ aliqd sunt qd vere sunt. Que quidem igitur nõ de subiecto sunt: per se dico. Que vero de subiecto: accidentia. Vide l. in not.

Ponit aliũ modũ eius qd est per se: prout per se significat aliquid solitariũ sicut dr̃ ꝙ per se est aliqd particulare: qd est in genere substantie: qd non predicat̃ de aliquo subiecto. Et huius ratio est: q2 cuꝫ dico ambulans vel album: nõ significo albũ vel ambulans: quasi per se aliqd solitariũ existens cũ intelligatur aliquid aliud esse qd sit ambulãs vel albũ. Sed in his que significãt hoc aliqd. s. in primis substantijs hoc nõ cõtingit. Cũ enim dicit̃ sortes vel plato nõ intelligitur ꝙ sit aliqd alteꝝ ꝙ̃ id qd vere ipsa sunt: qd. s. sit subiectum eoruꝫ. Sic igitur hoc mõ que nõ predicantur de subiecto: sunt per se: que vero dicuntur de subiecto: sicut in subiecto existẽtia: accidentia sũt. Nam que dicuntur de subiecto sicut vniuersalia de inferioribus: nõ semper accidentia sunt. Sciendũ est aũt ꝙ iste modus nõ est modus predicandi: sed modus existendi. Unde etiam in principio dixit. per se sunt: ⁊ non per se dicuntur. Deinde cum dicit.

Insuper alio modo id quidem per se dicim⁹ qd vnicuiqꝫ competit ob ipsum: id autẽ qd hãc conditionem egreditur: accidens. Veluti si ambulante quopiam coruscauerit: id accidens dicimus. Nõ enim ob idipsum coruscauerit quia ambulauerit: sed id dicimus accidisse. At cũ iugularet̃ quispiã mortez obierit iugulationeue: id per se dicimus. Ob idipsum. n. q2 iugulabat̃ mortuus est: sed nõ accidit eum cum iugularetur mortem oppetijsse.

Itẽ alio mõ qd qdẽ ꝓpter ipsũ inest vnicuiqꝫ per se: qd vero non ꝓpter ipsuꝫ: accidens est. Ut si ambulante coruscauit: accidens est. Nõ eniꝫ ꝓpter id ꝙ ambulat: coruscauit: sed qd accidẽs est dicimus hoc. Si vero ꝓpter ipsum: de se est: Ut si aliquod interfectũ interierit ꝫm iterfectionem: qm̃ propter id qd interfectum est: sed nõ ꝙ accidat interfectum interire. Vide l. in not.

Primũ in numeris qd numer⁹ cõpositus qd.

¶ Ponit quartū modū ſm quē hec ꝓpoſitio per. deſignat habitudinē cauſe efficientis vel cuiuſcūqȝ alterius. Et ideo dicit ꝙ quicquid ineſt vnicuiqȝ per ſeipſum: ꝑ ſe dicit̄ de eo: qḋ vero nō per ſeipſum ineſt alicui: ꝑ accn̄s dicit̄: Sicut cū dico hoc ambulante coruſcat. Nō enim ꝓpter id qḋ ambulat coruſcauit: ſed hoc dicit̄ ſm accidēs. Si vero qḋ ꝑdicat̄ inſit ſubiecto per ſeipſuȝ: per ſe ineſt: vt ſi dicamus ꝙ interfectū interijt. Manifeſtū eſt enim ꝙ ꝓpter id qḋ illud interfectum eſt interijt: ⁊ nō eſt accidēs ꝙ interfectus interierat. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Que igit̄ in hiis que ſub ſciam ſimpliciter cadunt per ſe dicunt̄: vel eo pacto vt ſint in predicatis ſubiecta: vel eo rurſus vt ipſa ſint in ſubiectis ea ob ipſa ⁊ neceſſario ſunt. Nā fieri nō pōt vt nō cōpetant aut ſimpliciter: aut oppoſita: veluti linee rectū aut obliquuȝ: ⁊ numero par aut impar. Eſt enim cōtrariuȝ: aut priuatio: aut cōtradictio: genere in eodē: ceu par eſt id qḋ eſt nō impar in numeris vbi ſeqnit̄. Quare ſi neceſſe eſt affirmare aut negare: neceſſe eſt ⁊ ea que ꝑ ſe inſunt competere.

Tex.c.10. Vide i an not. ¶ Que ergo dicunt̄ in ſimpliciter ſcibilib⁹ per ſe: ſic ſunt ſicut ineſſe predicātibus: aut ineſſe ꝓpter ipſa: q̄ ſunt ex neceſſitate. Nō eniȝ ꝯtingūt Vide i an not. nō ineſſe: aut ſimpliciter aut oppoſita: vt linee aut rectum aut obliquuȝ: ⁊ numero par aut impar. Eſt eniȝ cōtrariū: aut priuatio: aut ꝯtradictio in eodem genere: vt par vel impar in numeris ſm ꝙ ſequitur. Quare ſi neceſſe eſt affirmare aut negare: neceſſe eſt ⁊ que ſunt ꝑ ſe: ineſſe.

¶ Oſtendit qualiter vtatur predictis modis demonſtrator. Ubi notādū eſt ꝙ cum ſcientia ſit cōcluſionū: intellectus aūt ꝑncipiorū. ꝓprie ſcibilia dicunt̄ ꝯcluſiones demonſtrationis in quibus paſſiones ꝑdicant̄ de ꝓprijs ſubiectis. Propria aūt ſubiecta nō ſolū ponunt̄ in diffinitiōe accidentiū: ſed etiā ſunt cauſe eorū. Uñ ꝯcluſiones demōſtrationū includūt duplicē modū dicēdi ꝑ ſe. ſ. 2ᵐ ⁊ 4ᵐ. Et hoc eſt qḋ dicit ꝙ illa que ꝑdicant̄ in ſimpliciter ſcibilibus. hoc eſt in ꝯcluſionib⁹ demonſtrationū: ſic ſunt ꝑ ſe. ſicut ineſſe predicantib⁹. ideſt ſicut quā ſubiecta inſunt in diffinitione accidentiū que de eis ꝑdicant̄. Aut ineſſe ꝓpter ipſa: ideſt quā predicata inſunt ſubiecto ꝓpter ipm ſubiectū qḋ eſt cauſa predicati. Et ꝯſiter oſtēdit ꝙ huiuſ ſcibilia ſint neceſſaria. quia nō ꝯtingit quin ꝓpriū accidēs predicet̄ de ſubiecto. Sed hoc eſt duobus modis. Quāqȝ quidem ſimpliciter. ſicut cū vnū accidēs ꝯuertit̄ cū ſubiecto. vt hr̄e tres cū triāgulo. ⁊ riſibile cuȝ hoīe. Quandoqȝ aūt duo oppoſita ſub diſiunctione accepta ex neceſſitate ſubiecto īſunt. vt linee aut rectū aut obliquū. ⁊ numero par aut impar. Cuius rōnē oſtendit. Quia cōtrariū priuatio: ⁊ cōtradictio ſunt in eodē genere. Nam ꝑuatio nihil aliud eſt q̄ negatio in ſubiecto determinato. Quandoqȝ etiā ꝯtrariū equiparatur negationi in aliquo genere. Sicut in numeris idem eſt impar qḋ nō par ſm ꝯſequētiā. Sicut ergo neceſſe eſt affirmare vel negare. ita neceſſe eſt alterū eorū que per ſe inſunt: ꝓprio ineſſe ſubiecto. ¶ Deinde epilogat dicens.

¶ Id igit̄ qḋ de oī ⁊ id qḋ per ſe dicimus hoc ſit modo determinatum.

¶ De omni quidem igitur ⁊ per ſe determinatum ſit hoc modo. Tex.c.11.

¶ Quod eſt planum.

¶ Uniuerſaliter autē id cōpetere dico: qḋ de oī dicitur. ⁊ per ſe: atqȝ hoc plane quo ipſum eſt.

¶ Uniuerſale autem dico qḋ cum de omni ſit: ⁊ per ſe ⁊ ſm ꝙ ipſuȝ eſt.

Lectio. XI.

Poſtq̄ ꝑhus determinauit de omni ⁊ ꝑ ſe. hic determinat de vniuerſali. Et diuidit̄ in duas ꝑtes. In ꝑma oſtendit quid ſit vniuerſale. In ſecūda quo mō in acceptione vniuerſalis ꝯtingit errare. ibi. Oportet autē nō latere. Circa ꝑmum duo facit. Primo oſtēdit quid ſit vniuerſale. Scḋo oſtēdit quo mō vniuerſali vtat̄ demonſtrator. ibi. Demonſtratio aūt ꝑ ſe. Circa ꝑmū duo facit. Primo oſtendit ꝙ vl'e ꝯtinet in ſe ⁊ dici de oī ⁊ ꝑ ſe. Scḋo oſtēdit quid ſupra ea addit. ibi. Uniuerſale aūt. ¶ Ad euidentiam aūt eorū q̄ hic dicunt̄ ſciendū eſt ꝙ vl'e nō hoc mō accipit̄ put omne qḋ predicat̄ de plurib⁹ dr̄ vl'e. ſm ꝙ Porphyrius determinat de quinqȝ vl'ibus: ſed dr̄ hic vl'e ſm quandā adaptationē vel adequationē ꝑdicati ad ſubm: cū. ſ. neqȝ predicatū inuenit̄ extra ſubm: neqȝ ſubm ſine ꝑdicato. ¶ His aūt viſis ſciendū eſt ꝙ circa ꝑmum tria facit. Primo dicit ꝙ vl'e. ſ. predicatū eſt etiā qḋ de omni eſt. i. vl'r predicat̄ de ſubiecto. ⁊ etiā ꝑ ſe. ſ. ineſt ei. i. cōuenit ſubiecto ſm ꝙ ipm ſubm eſt. Multa enim de aliquibus predicant̄ vl'r que nō ꝯueniūt ei ꝑ ſe ⁊ ſm ꝙ ipſum eſt. Sicut omnis lapis coloratus eſt: nō tn̄ ſm ꝙ lapis: ſȝ ſm ꝙ ipſum eſt ſuperficiem habens. ¶ Scḋo ibi.

¶ Patet igitur ea neceſſario rebus ineſſe: que ipſis vniuerſaliter competunt.

¶ Manifeſtum igitur eſt quecūqȝ ſunt vniuerſalia ex neceſſitate inſunt rebus.

¶ Infert quoddā correlariū ex dictis dicens. ꝙ ex quo vl'e eſt qḋ per ſe ineſt: que autē per ſe inſunt ex neceſſitate inſunt: vt ſupra oſtenſum eſt: manifeſtuȝ eſt ꝙ vniuerſalia predicata put hic ſumuntur de neceſſitate inſunt rebus de quibus predicatur. ¶ Tertio ibi. Tex.c.

¶ Atqȝ per ſe ⁊ hoc quo ipſum eſt: eadē eſſe dico. veluti linee per ſe punctuȝ ineſt: rectumue: ea nāqȝ rōne qua linea eſt. Et triāgulo: hoc tres anguli competunt duobus rectis equales: quo triangulus eſt. Per ſe enim triangulus duob⁹ rectis equales angulos habet.

¶ Per ſe aūt ⁊ ſm ꝙ ipſum eſt: idem eſt: vt per ſe linee ineſt punctuȝ ⁊ rectitudo: ⁊ nāqȝ ſm ꝙ linea eſt. Et triangulo ſm ꝙ eſt triāgulus duo recti. eteni ꝑ ſe triāgulus duob⁹ rectis eq̄lis eſt.

¶ Ne aliquis crederet aliud eſſe qḋ in diffinitione vniuerſalis diperat. per ſe. ⁊ ſm ꝙ ipſuȝ eſt: oſtendit ꝙ ꝑ ſe ⁊ ſm ꝙ ipſum eſt: idē eſt. Sicut linee per ſe ineſt punctum ꝑmo mō. ⁊ rectitudo ſcḋo modo. nam vtraqȝ ineſt ei: ſm ꝙ linea eſt. Et ſimiliter triāgulo ſm ꝙ triangulus eſt inſunt duo recti. i. qḋ valet duos rectos ꝙ per ſe triangulo ineſt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Tunc autem quippiā vniuerſaliter ineſt: cuȝ de quouis ⁊ primo oſtenditur.

¶ Uniuerſale autem eſt tunc cum in quolibet ⁊ primo demonſtratur.

¶ Oſtendit

¶ Ostendit quid addat vniuersale supra dici de omni et per se. Et circa hoc duo facit. Primo ostendit q̄ tunc est vniuersale predicatum cum non soluz in quolibet est de quo predicatur: sed et primo demonstrat̄ inesse ei de quo predicatur. ¶ Secundo ibi.

¶ Velut equales duobus rectis hr̄e: nō vniuersaliter inest figure: et tn̄ de figura duoꝝ rectoꝝ anguloꝝ equalitatē licet ostendere. Sed nō de quauis figura: nec ostendēs: figura quauis vtitur. Quadratum enim est quidez figura: nō tn̄ hz tres angulos duob⁹ rectis equales. Ysis etiā triangulus qui duoꝝ est equaliuz lateꝝ. hz qdē q̄uis duobus rectis eq̄les: sed nō primus: sed triangulus prior. Qui igit̄ demōstrat̄ primus duobus rectis equales habere: vel quoduis aliud: ei primo vniuersaliter competit.

¶ Ut duos rectos hr̄e: neqz cuilibet figura inest vniuersaliter: et tn̄ est demōstrare de figura q̄ duos hz: sz nō cuiuslibet figure est: neqz vtit̄ q̄libet figura demōstrās. Quadrangulus enim figura qdē est: nō aūt hz duobus rectis eq̄les. Sed isocheles hz qdē fortasse duobus rectis equales: sed nō primum. Sed triāgulus prius. Quod igitur quodlibet primū monstratur duos rectos habere: aut q̄ocunqz aliud: huic primo inest vniuersale.

Quadrangulus.

¶ Manifestat per exēplū dicēs q̄ hr̄e tres angulos equales duobus rectis non inest cuilibet figure vniuersalr̄. lz hoc de figura demōstret̄: q2 de triāgulo demōstrat̄ qui est figura: sz nō cuilibet figure inest: nec demōstrator in sua demōstratione vtit̄ q̄libet figura. Quadrāgulus eni figura est: sed nō hz tres duobus rectis eq̄les. Isocheles aūt .i. triāgulus duoꝝ equaliū lateꝝ hz qdem vniuersalr̄ tres angulos eq̄les duobus rectis: sed non ꝯuenit primo isocheli: sed prius triāgulo: q2 isocheli ꝯuenit inq̄tū est triāgulus. Quod igit̄ primo demōstrat̄ habere duos rectos aut quodcūqz aliud huiusmodi. huic primo inest p̄dicatū vniuersaliter sicut triāgulo. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et demōstratio per se eius vniuersalr̄ est: ceteroꝝ ꝟo quodāmodo nō per se: nec eius vniuersaliter est qui duoꝝ est equalium laterum: sed superat et ad plura sese extendit.

¶ Et demōstratio per se huius vniuersalr̄ est: alioꝝ aūt quodāmodo non per se: neqz isocheles non est vniuersaliter: sed frequentius.

¶ Ostēdit q̄liter demonstrator vniuersali vtat̄. et dicit q̄ demōstratio est p̄ se huius vl'is: sed alioꝝ quodāmodo: et nō per se. Demōstrator eni demōstrat passionē de ꝓprio subiecto. et si demōstret de aliquo alio: hoc nō est nisi inquātū ꝑtinet ad illud subiectū. Sicut passionē trianguli ꝓbat de figura et isochele inquātū q̄dā figura triāgulus est. et triangulus qdā isocheles est. Quod aūt primo nō inest isocheli habere tres: hoc non est q2 non vniuersaliter predicetur de eo: sed quia est frequentius: id est in pluribus q̄ isocheles est. cuz hoc cōmune sit omni triangulo.

¶ Oportet autem non latere errorem persepe fieri: et non esse id quod ostēditur primuz vniuersale quemadmodum esse videtur.

¶ Oportet autem nō latere qm̄ multotiens contingit peccare: et non esse quod demonstratur primum vniuersale s̄m q̄ videtur demonstrari vniuersale primum. T.c.12.

Lectio. XII.

Postq̄ notificauit Arist. qd sit vniuersale. hic ostēdit q̄ȳo in acceptione vniuersalis error ꝯtingat. Et circa hoc tria facit. Primo dicit q̄ aliquādo circa hoc peccare ꝯtingit. Scdo assignat quot modis. ibi [Oberramus.] Tertio dat documētū quo possit cognosci vtrum vniuersale acceptū sit vniuersale. ibi [Utruz aūt s̄m q̄.] Dicit ergo primo q̄ ad hoc q̄ nō accidat in demonstratione peccatū. opz nō latere. q̄ multotiēs videt̄ demōstrari vniuersale qd̄ non demonstratur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Decipimur aūt hac deceptione: cuz aut ꝑter singulare vel singularia nihil est quod accipiat̄ superius: aut est quidez. sed noīe caret in diuersis specie rebus: aut est vt pars totuz id de quo demōstrat̄. Parti nāqz accōmodabit̄ qdē demōstratio: et de qualibet erit. Aut tamē nō erit huius primi vniuersaliter demonstratio. Atqz huiusce primi: vt hoc est demonstrationez dico: cum est primi vniuersaliter.

¶ Oberramus aūt hāc deceptionē: cum aut nil sit accipere a superiori extra singulare q̄ȝ singularia: aut si sit qdē: sed innoīatū sit idifferētibus specie rebus: aut ꝯtingat esse sicut in parte totū in quo monstratur. Eis enim que sunt in parte inest qdē demōstratio: et erit de oī: sz tn̄ nō hui⁹ primi vniuersalr̄ demōstratio. Dico eniz primi s̄m q̄ est demōstratio cū sit primi vniuersalis. Vide in annot.

T.c. 28

¶ Assignat modos q̄bus circa hoc errare ꝯtingit. Et circa h̄ duo facit. Primo enumerat ipsos modos. dicens q̄ tripl'r ꝯtingit decipi circa acceptionē vl'is. Primo qdem cū nihil aliud sit accipe sub aliquo cōi cui p̄mo cōpetat vle. q̄ȝ hoc singulare: cui icōuenièter assignatur. Sicut si sensibile qd̄ p̄mo et p̄ se inest aīali assignaret̄ vt vle p̄mū homini: nullo alio aīali existe. ¶ Un̄ notādū q̄ singulare hic large accipit̄ pro quolibet īferiori. Sicut si spēs dicat̄ esse singulare sub gn̄e ꝯtentuz. Uel potest dici q̄ nō est possibile īuenire aliqd̄ genus cui⁹ vna tm̄ sit species. Genus eniz diuidit̄ in species per oppositas differētias. Opz aūt si vnum ꝯtrarioꝝ inuenit̄ in natura: et reliquuz inueniri. vt pz per Phm in 2° celi et mundi. et ideo si vna species inuenit̄: inuenit̄ et alia. Una aūt species diuidit̄ in diuersa indiuidua per diuisionem materie. Contingit aūt totā mām alicui speciei ꝓportionatā sub vno indiuiduo comprehendi: et tūc nō est nisi vnū indiuiduum sub vna specie. Unde et signāter de singulari mētionē facit. Nō saluatur gen⁹ i vna tm̄ specie. ¶ Secūdus modus est qn̄ qdē est accipere sub aliquo cōmuni multa inferiora: sed tamē illud est cōmune inominatū qd̄ inuenit̄ in differentibus specie. Sicut si animali nō esset nomē impositūz: et sensibile qd̄ est ꝓprium animalis assignet̄ vt vniuersale primū his que sub animali ꝯtinent̄: vel diuisim vel ꝯiunctim. ¶ Tertius modus est qn̄ id de quo demōstrat̄ aliqd vt vniuersale pri-

mũ se hȝ ad qȝ demõstrat̃ de eo sicut totũ ad partẽ. Sicut si posse videre assignaret̃ aiali vt vniuersale primũ. Nõ enim omne aial põt videre. Inest aũt his que sũt in parte. i. que particulariter ⁊ nõ vniuersalr̃ alicui subo cõueniũt (demõstratio). i. ꝙ demõstrari possint: ⁊ erit demõstratio de oĩ: nõ tñ respectu ei⁹ qȝ demõstrat̃. Posse enĩ vidẽ demõstrat̃ qdẽ de aliquo vl̃iter: nõ tñ de aiali vl̃iter: sicut de eo cui pmo inẽt. Et exponit qd sit pmuȝ sȝ ꝙ demõstratio fert̃ qȝ est vl̃e primũ. ¶ Secũdo ibi.

¶ Si igit̃ quispiã ostenderit rectas duas lineas nõ ꝯcurrere iter quas eadẽ in parte sunt anguli recti: recta ex linea secante: illas oborti huius ex eo demonstratio ꝑprie videbit̃ esse: qꝛ sic est in omnibus angulis rectis. Veruȝ non est: ꝗppe cuȝ id fiat non ex eo quia sic sint illi anguli duobus rectis equales: sed ex eo quia quouis modo duobus equales sint rectis.

Vide in anot. ¶ Si igitur aliquis demonstrabit ꝙ recte linee nõ intercidant: videbitur vtiqȝ huiusmodi esse demonstratio: propter id qȝ inest rectis. Non autem est: nisi ꝙ quoniam sic equales sint fiat hoc: sed aut in quolibet equales.

¶ Subiũgit exẽpla ad pdictos modos. Et pmo ad tertiũ dicẽs: ꝙ si qs demõstret de lineis rectis ꝙ nõ itercidãt. i. non ꝯcurrãt: videbit̃ hui⁹ esse demonstratio. s. vniuersalis primi. ꝑpter hoc ꝙ non ꝯcurrere inest aliqbus lineis rectis. Nõ aũt ita ꝙ hoc fiat nisi linee recte sint eq̃les. i. eque distãtes. Sed si linee fuerint eq̃les. i. eque distãtes. tunc nõ ꝯcurrere ꝯuenit eis in quolibet. qꝛ vniuersaliter veꝝ est ꝙ linee recte eque distãtes: etiaȝ si in infinitum ꝓtrahant̃: in neutram partẽ ꝯcurrẽt. ¶ Scḋo ibi.

¶ Et si nullus alius esset triãgulus q̃ hisce qui duorum est equalium laterum: huic vt duoruȝ est equalium lateruȝ angulos equales duobus rectis habere competere videtur.

T.c.15. ¶ Et si triangulus non esset aliud q̃ isocheles: sm ꝙ est isocheles videretur vtiqȝ esse.

¶ Ponit exemplum ad primuȝ modum dicens: ꝙ si non esset alius triãgulus q̃ isocheles qui vere est triangulus duorum equaliũ lateꝝ: qȝ est trianguli inquantuȝ hui⁹: videretur esse isochelis sȝ ꝙ est isocheles: nec tamẽ hoc esset verum. ¶ Tertio ibi.

¶ Et similitudo rationũ mutato ordine: numeris: vt numeri sunt. lineis: vt linee. solidis: vt solida. tẽporibus deniqȝ: vt tẽpora videt̃ cõpetere: quẽadmodũ seorsum olim ostẽdebat̃. Q̃ȝ tamẽ vna demonstratione de oibus demõstrari potest. Sed qꝛ non sunt quippiã vnũ hec oia nomine vocitatum: numeri inquam: longitudines tempora: solidaqȝ: atqȝ differunt inter se specie: ideo sumebantur seorsum.

¶ Et proportionale quod ⁊ cõmutabiliter est: sm ꝙ numeri sunt: ⁊ sm ꝙ linee: ⁊ sȝ ꝙ firma: ⁊ sm ꝙ tempora sunt: quẽadmodum ⁊ demõstratum est aliquando seorsum contingẽs esse de omnibus vna demonstratione monstrari. Sed propter id qȝ non est denominatum aliquid in quo omnia hec vnum sunt: numeri lõgitudines tempora ⁊ firma ⁊ specie: differẽtia seorsum adinuicem accepta sunt. Non autem vniuersale monstratur. Non enim sm ꝙ linee sunt: aut sm ꝙ numeri inerat: sed sȝ ꝙ hoc est: quod vniuersale ponunt esse.

¶ Exemplificat de modo scḋo. Et videt̃ hoc vltimo ponere: qꝛ circa hoc diuturnius imorat̃. Et circa hoc tria facit. Primo ponit exẽplũ. Scḋo iducit quoddã correlariuȝ ex dictis. ibi [Propter h nec si aliqs.] Tertio assignat rõnẽ dictoꝝ. ibi [Qñ igit̃ nouit.] Circa primũ sciẽdũ est ꝙ ꝓportio est habitudo q̃titatis vnius ad alteraȝ: sicut sex ad tria se hñt in ꝓportione dupla. Proportionalitas est collectio duaꝝ ꝓportionũ que si sint disiũcte habent q̃tuor terminos. vt hic. sicut se hñt q̃tuor ad duo. ita sex ad tria. Si vͦo sint ꝯiuncte habent tres terminos. nã vno vtit̃ vt duobus: vt hic: sicut se habẽt octo ad q̃tuor. ita q̃tuor ad duo. Patet ergo ꝙ in ꝓportione duo termini se habẽt vt antecedẽtia: duo vͦo vt ꝯñtia: vt hic. sicut se hñt q̃tuor ad duo: ita se hñt sex ad tria: sex ⁊ q̃tuor sũt añtia. duo vͦo ⁊ tria sũt ꝯñtia. Permutata ergo ꝓportio est qñ añtia inicẽ ꝯferunt̃ ⁊ ꝯñtia silr̃: vt si dicã: sicut se hñt q̃tuor ad duo: ita se habẽt sex ad tria: g̃ sicut se habẽt q̃tuor ad sex: ita se habẽt duo ad tria. ¶ Dicit ergo ꝙ esse ꝓportionale cõmutabilr̃ ꝯuenit lineis ⁊ numeris ⁊ firmis. i. corporibus ⁊ tẽporibus. Sicut aũt de singulis determinatũ est aliquãdo seorsuȝ: de numeris quidẽ in arithmetica: de lineis ⁊ firmis in geometria: de tẽporibus in nãli phĩa vel astrologia: ita ꝯtingens est ꝙ de oibus pdictis cõmutatim ꝓportionari vna demõstratione demõstretur. Sed ideo cõmutatim ꝓportionari de singulis hoꝝ seorsuȝ demõstrat̃: qꝛ nõ est nolatũ illud cõe in quo oĩa ista sunt vnũ. Et si eniȝ q̃titas oibus his cõis est: tñ sub se ⁊ alia pter hec comprehẽdit: sicut orõnẽ ⁊ q̃dã que sũt q̃titates per accidens. Vel melius dicẽdũ ꝙ cõmutatiȝ ꝓportionari q̃titati non ꝯuenit inquãtũ est q̃titas: sed inquãtũ est cõparata alteri q̃titati sm ꝓportionalitatẽ quandã. Et ideo dixerat etiã in pncipio ꝓportionale esse qȝ cõmutabilr̃ est. Oibus aũt istis inquãtũ sũt ꝓportionalia nõ est nomẽ cõe positũ. Cũ aũt demõstrat̃ cõmutatiȝ ꝓportionari de singulis pdictoꝝ diuisim nõ demõstrat̃ vniuersale. Nõ eniȝ cõmutatim ꝓportionari inest numeris ⁊ lineis sm ꝙ hui⁹. Sed sm quoddã cõmune. Demonstrãtes aũt de lineis seorsuȝ vel de numeris: ponũt hoc qȝ est cõmutabilr̃ ꝓportionari esse q̃si quoddaȝ vniuersale predicatum linee sm ꝙ linea est: aut numero sm ꝙ numerus. ¶ Deinde cum dicit.

Propor tio quid

Propor tionalitas qd.

¶ Nũc aũt vniuersalr̃ demõstrat̃. Nõ eni hisce cõpetit: vt linee sunt: vel vti numeri: sȝ vt hoc: qȝ qdem vniuersalr̃ his inesse cunctis supponitur. Quocirca siquis vnũquẽqȝ triangulum: eum inquam qui ex eq̃libus lateribus oibus: ⁊ eum qui ex vniuersis ineq̃libus cõstat: ⁊ itẽ eũ qui duoꝝ est equaliũ lateꝝ: aut vna aut alia seorsum demõstratione tres equales duobus rectis ostẽderit: nõdũ his ꝑfecto triangulum scit duobus rectis equales hr̃e: nisi eo sciẽdi modo quem ipsi suo more ꝑfitent̃ sophiste. Neqȝ de triãgulo vniuersalr̃ id ꝑcipit: ⁊ si nullus alius

preter

preter istos triãgulus est. Nõ enĩ id istis vt triãguli sũt: nec oĩ triãgulo rõne forme sed numeri inesse cognouit: tã ⁊ si nullus triãgulus ẽ: quẽ ipse ⁊ nõ scit equales duobus rectis habere.

¶ Propter hoc neqꝫ si aliqs mõstret vnũquẽqꝫ triãgulũ demõstratione: aut vna aut altera qđ duos rectos hꝫ vnũquodqꝫ: isopleuros id est isocheles seorsum: ⁊ scalenon id est gradatuꝫ: nondũ cognouit triangulũ ꝙ duos rectos hꝫ: nisi sophistico modo: neqꝫ vniuersale triãguli: Vide in annot. neqꝫ si nullus est ꝑter hoc triãgulus alter. Non enĩ sm ꝙ triãgulus est cognouit: neqꝫ oẽm triãgulũ: sed sm numeꝝ. Scđm speciem aũt: non omnem: ⁊ si nullus est quem non nouit.

¶ Inducit quoddã correlariũ ex dictis. ⁊ dicit ꝙ eadem ratione qua non demonstrat vniuersale cuꝫ de singulis speciebus demõstrat aliqđ qđ est vniuersale predicatũ cõmunis innominatu: nec etiã demonstrat vniuersale ꝑdicto modo: si sit cõe nomen positũ. Sicut si aliqs eadeꝫ demõstratione ostẽdat aut demõstret de vnaquaqꝫ specie triãguli ꝙ hꝫ tres angulos equales duob⁹ rectis: aut diuersa seorsum. s. de isochele: ⁊ seorsuꝫ de gradato: id est de triangulo trium lateꝝ inequaliuꝫ: nõ tamẽ ꝓpter hoc cognouit ꝙ triãgulus tres angulos habeat equales duobus rectis: nisi sophistico modo: id est per accidẽs: qꝛ nõ cognouit de triãgulo sm ꝙ est triangulus: sed sm ꝙ est equilaterus: aut duoꝝ equalium lateꝝ: aut triũꝫ inequalium. Neqꝫ etiã demõstrans cognouit vniuersale: id est hꝫ cognitionẽ de triãgulo in vniuersali: etiã si nullus alius triangulus esset preter illos de qbus cognouit. Et hoc ideo qꝛ non de triangulo cognouit sm ꝙ est triangulus: sed sub rõne specieꝝ eius. Unde neqꝫ cognouit per se loquendo oẽm triangulũ. Quia ⁊ si sm numeꝝ cognouit oẽm triangulum: si nullus est quem nõ nouit: tñ sm speciem non cognouit oẽm. Tũc enim cognoscit aliqđ vniuersalr sm spẽm qñ cognoscit sm rõneꝫ speciei. Scđm numeꝝ aũt ⁊ nõ vniuersalr: qñ cognoscit sm multitudinẽ ꝯtẽtoꝝ sub specie. Nec est differẽtia qũtũ ad hoc si cõparemus spẽꝫ ad idiuidua: vel gña ad species. Nã triãgulus est genus eqlateri ⁊ isochelis. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Quãdo igit nõ scit vniuersaliter: ⁊ qñ simpliciter scit: manifestuꝫ est. Enim vero si eadẽ esset triãguli ratio: ⁊ duoꝝ equalium lateꝝ trianguli ceterorũqꝫ triãguloꝝ demonstratio: aut cuiqꝫ: aut oibus: eque sine vllo discrimine accõmodãtur. vt patet. Cũ vero non sit eadeꝫ: sed diuersa: tresqꝫ anguli duobus rectis equales hoc cuiqꝫ cõpetũt: quo quisqꝫ triãgulus est: non scit hisce simpliciter: qui dicto modo demonstrat.

T. c. 14. ¶ Quando igit nõ nouit vniuersaliter? ⁊ quando nouit simpliciter? Manifestũ est: ꝙ si idem inerat triãgulo esse ⁊ isocheli: aut vnicuiqꝫ aut oibus. Si vero non idem: sed alterum est: aut sm ꝙ est triangulus non nouit.

¶ Assignat rõnẽ ꝑdictoꝝ: querẽs qñ aliqs cognoscit vniuersalr ⁊ simplr: ex quo ꝑdicto modo cognoscẽs non cognouit vniuersalr. Et rñdet manifestũ esse ꝙ si esset eadeꝫ rõ trianguli in cõmuni ⁊ vniuscuiusqꝫ specieꝝ eius seorsum accepte: aut vniuersalr simul acceptaꝝ. tũc vniuersalr sciret de triangulo ⁊ simplr: qñ sciret de aliq̃ specie eius: vel de oĩbus simul. Si vero nõ est eadẽ rõ: tũc nõ erit idẽ cognoscere triangulũ in cõmuni ⁊ singulas spẽs eius: sꝫ est alteꝝ. Et cognoscẽdo de spẽbus: nõ cognoscit de triãgulo sm ꝙ est triãgulus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Patet aũt vtrũ id illi competat vt triangulus est: an vt duoꝝ equaliũ lateꝝ: ⁊ qñ per hunc cõpetit primũ: ⁊ cuius est vniuersalr demonstratio. Nã ei cõpetit vt tale est cui ceteris sublatis cõpetet primo: veluti lateꝝ duoꝝ equaliũ eneo triãgulo: cõpetent anguli duobus rectis eq̃les. At ere sublato: vt nõ sit eneus etiaꝫ cõpetẽt. Et item lateꝝ eq̃litate duoꝝ sublata: vt nõ sit duoꝝ equaliũ lateꝝ. At nõ cõpetẽt sublata figura vel termino: sed nõ primis ipsis sublatis. Quo igitur primo sublato non competent? Qꝛ si triangulo per hunc: ⁊ ceteris competunt: ⁊ huius est vniuersaliter demonstratio.

¶ Utrum aũt sm ꝙ est triangulus: aut sꝫ ꝙ est isocheles sit: ⁊ qñ sm hoc est primuꝫ ⁊ vniuersale cuius demonstratio est: manifestuꝫ est qm̃ qñ remoto insit primum: vt isocheles: ⁊ eneo remoto triãgulo insunt duo recti. Sed eneo remoto ⁊ isocheli: sed nõ figura: aut termino: sed non prius. Cuius igit primi? si itaqꝫ trianguli est: ⁊ sꝫ hoc inest ⁊ alijs. ⁊ huiusmodi vniuersaliter est demonstratio.

¶ Dat documentũ quo ꝓprie possit accipi vniuersale: qđ est: verũ aliqđ sit triãguli sm ꝙ triãgulus: aut isochelis sm ꝙ est isocheles: ⁊ qñ id cuius est demõstratio est primũ ⁊ vniuersale sm hoc. i. aliqđ subm positũ. Manifestũ est enĩ ex hoc qđ dicã. Qñcũqꝫ enim remoto aliquo adhuc remanet illud qđ erat assignatũ vniuersale sciendũ est ꝙ nõ est primũ vle illius. Sicut remoto isochele vel eneo triãgulo remanet ꝙ habeat tres angulos. s. duobus rectis eq̃les. Unñ pꝫ ꝙ hr̃e tres angulos eq̃les duob⁹ rectis nõ est vle primũ neqꝫ isochelis neqꝫ enei triãguli. Remota aũt figura nõ remanet hr̃e tres: nec etiaꝫ remoto termino qui est suꝑius ad figurã cũ figura sit que termino vel terminis claudit: sed tñ non primo ꝯuenit neqꝫ figure neqꝫ termino: qꝛ non ꝯuenit eis vniuersalr. Cuius ergo erit ꝑmo. Manifestũ est ꝙ triangulo: qꝛ sm triãgulũ inest alijs tam suꝑioribus q̃ inferioribus. Non enĩ cõpetit figure hr̃e tres: nisi qꝛ triãgulus est q̃dã figura. ⁊ silr isocheli: qꝛ triangulus est: ⁊ de triangulo habere tres demonstrat. Unde est ei vniuersale primum.

¶ Si igit demõstratiua sciẽtia: ex principijs est necessarijs. Quod enim quispiam scit id fieri nequit: vt aliter sese habeat.

¶ Si igitur est demonstratiua scientia: ex necessarijs est principijs. Quod enim scitur non potest se habere aliter. Vide in annot.

Lectio. XIII.

Ostq̃ determinauit Phs de omni ⁊ per se ⁊ vniuersali qb⁹ vtimur in demõstratione. hic iam incipit ostẽdere ex qbus demõstratio ꝓcedit. Et diuidit in duas. In prima ostendit ex qbus ꝓcedit demõstratio ꝓpter qd. In scđa

ex quibus est demonstratio. q2. ibi[Sed q2 differt et propter quid.] Prima in duas. In prima ostēdit qualia sint ex qbus demōstratio pcedit. In scda docet que sunt demonstrationis pncipia. ibi[Quid qdez significent.] Prima in tres. In pma ostēdit q demōstratio est ex necessarijs. In scda q est ex his que sunt per se. ibi[Accidētium aūt.] Tertio q pcedat ex principijs pprijs. ibi[Nō eniz ex aliquo gnē.] Circa pmū duo facit. Primo ostendit q demōstratio pcedat ex necessarijs. Scdo pbat quedam que posuerat. ibi[Qz aūt opz esse ex necessarijs.] Circa pmū tria facit. Primo ptinuat se ad pcedētia. Scdo probat ppositū. ibi[Que aūt sunt p se.] Tertio infert quandam pclonē ex dictis. ibi[Manifestū aūt ex his.] Dicit ergo primo ex pdictis iferēs q si sit demōstratiua scia. i. si scia p demōstrationē acqrat: opz q sit ex principijs necessarijs. Cuius illationis necessitas apparet: q2 qd scitur
Lec. 4. impossibile est aliter se habere: vt habitum est in diffinitione eius quod est scire. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ea vo que per se rebus isunt: necessario competit. Nā qdā isunt in coꝝ: qbus cōpetit ratione: qdā in sua res eas habēt: de qbus dicuntur. quoꝝ alteꝝ oppositoꝝ insit necesse est: pz ex talibus qbusdā rōcinationē pstare. Omne nāqz qd inest: aut hoc pacto aut per accidēs competit: accidentia vo non sunt necessaria.

¶ Que aūt per se sunt necessaria insunt rebus: hec qdē sunt in eo qd qd est: qbusdā aūt alia insunt in eo qd qd est pdicātibus de ipsis: quoꝝ alteꝝ oppositoꝝ necesse est inesse. Manifestū est q ex huiusmodi qbusdā vtiqz fit demōstratiuus syllogismus. Oē eni aut sic est aut sm accidens. Accidētia aūt non necessaria sunt.

¶ Ostēdit q demōstratio sit ex necessarijs. Et primo per rōnē. Scdo per signū. ibi[Signū aūt est.] Circa primuz ponit duas rōnes: quaꝝ pma talis est. Ea que per se pdicant necessario isunt. Et hoc manifestat in duobus modis per se. In pmo qdē: q2 ea que pdicant per se insunt in eo qd qd est: idest in diffinitione subiecti. Qd aūt ponit in diffinitione alicuius necessario pdicat de eo. In secūdo vo. q2 quedam sunt subiecta que ponunt in qd qd est predicantibus de ipsis: id est in diffinitione suoꝝ pdicatoꝝ: que quidē si sint opposita necesse est q alteꝝ eoꝝ subiecto insit: sicut par vel impar numero. vt superius ostensum est. Sed manifestum est q ex quibusdaz principijs
Lec. 5. huiusmodi. s. per se. fit syllogismus demōstratiuus. Quod pbat per hoc: q omne qd predicat: predicat aut per se: aut per accidēs: et ea que predicant per accidēs nō sunt necessaria: ex his aūt que sunt per accidēs nō fit demōstratio: sz magis sophisticus syllogismus. Unde relinquitur q demōstratio sit ex necessarijs. ¶ Sciendū aūt est q cuz in demōstratione pbat passio de subiecto per mediū quod est diffinitio. oportet q prima propositio cuius predicatum est passio: et subiectū est diffinitio que ptinet principia passionis: sit per se in quarto modo. Scda aūt cuius subiectū est ipsuz subiectū. et pdicatū ipsa diffo: in primo modo. Cōclusio vo in qua pdicat passio de subiecto per se: in secundo modo. ¶ Secūdam rationem ponit ibi.

¶ Aut igit ita dicat: aut hoc principiū supponatur: demōstrationē necessariā esse. Et si demōstratū sit quippiā: fieri nō posse: vt illud sese habeat secus. Ex necessarijs ergo pstare demonstratiuā rōcinationē opz. Et eni fit vt et demōstrās rōcinet ex veris: at nō fit vt ex necessarijs quisqz nisi demōstrans rōcinationē pficiat. Id eni ipsuz iam demōstrationis propriuni est.

¶ Aut igit sic dicēdum aut principium ponentibus. q demonstratio circa necessarium sit: et si demonstratuz non potest aliter se habere: ex necessarijs ergo opz esse syllogismū. Ex veris qdem est non demonstrantē syllogizare: ex necessarijs aūt non est: sed qdez demonstrantem. hoc aūt propriuni demonstrationis est. T. c. 16.

¶ Que est talis.[Demōstratio circa necessarium est et demōstratū.] i. demōstrationis pclo non pōt aliter se hr̄e. Et hoc accipiēdū est tanqz principiū ad ostēdēdū ppositū. s. q demōstratio ex necessarijs pcedit: cuius qdē pncipij veritas apparet: vt iaz dictū est. Ex hoc aūt pncipio sic argumētat. Cōclusio necessaria nō pōt sciri nisi ex pncipijs necessarijs: sed demōstratio facit scire pclones necessariā. ergo opz q sit ex pncipijs necessarijs. In quo differt demōstratio ab alijs syllogismis. sufficit eniz in alijs syllogismis q syllogizet ex veris: nec est aliqd aliud genus syllogismi in quo oporteat pcedē ex necessitate. Sed in demōstratione opz h obseruare: et hoc est ppriū demōstrationis ex necessarijs pcedere. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Signo etiā illo patet demōstrationē e necessarijs esse: nam inficiationes aduersus eos qui demonstrare putant: negatione necessitatis inferre nos consueuimus: aut putantes omnino fieri posse quo res aliter sese habeat: aut disputationis causa contendentes.

¶ Signum aūt est q demōstratio ex necessarijs sit: qm̄ instantiam ita ferimus ad opinātes demonstrare: qm̄ non sit necesse: si opinamur aut omnino contingere aliter: aut rationis causa.

¶ Probat idē per signū hoc modo. Cōtra rōnē aliquā nō iferr istātia nisi p hoc qd deficit aliqd eoꝝ q in illa rōne obseruāda sūt: sed ptra eū q opinat sic demōstrare fecimus istātiā q nō sit necesse ea ex qbus pcedit esse vera: siue opinemur ea ptingē aliter se hr̄e: siue talē istātiā ferimus. rōnis id est disputationis causa. ergo demonstratio debet pcedere ex necessarijs. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ex quibus etiā patet stultos eos esse pfecto: qui principia bene sumere putant: si ppositio pbabilis sit atqz vera vel sophiste: scire esse dicentes sciētiā habere. Nō eni ideo ppositio principiū est: q2 pbabilis: aut non pbabilis est: sed q2 primū est ipsius generis: circa qd fit demōstratio: et veꝝ: non omne propriuni est.

¶ Manifestū aūt ex his est: et qm̄ stulti sūt accipere opinari bene principia si pbabilis sit ppositio et vera: vt sophiste: qm̄ et scire sciētiam est habere. Nō enim qd pbabile est aut veꝝ omne principiū est: sed primuz in genere circa qd demonstrant et veꝝ: non omne: sed propriuni. Vide in anot.

¶ Infert pclusionē ex dictis dicēs q[manifestum est ex hoc]

hoc .q ops demōstrationē ex necessarijs ɔcludi[q stul ti sunt illi qui opinati sūt bene se pncipia demōstrationis accipere si solū ppositio accepta sit pbabilis vel vera: vt sophiste faciūt.]id est qui apparēt sciētes: ⁊ nō sūt.[Nā scire nō est nisi per hoc q scia habet].i.ex demōstratione. Ex hoc aūt q aliqd est pbabile vel improbabile non habet q sit pmū vel nō primū: sed tn̄ ops illud circa qd fit demōstratio esse pmū in gn̄e aliquo ⁊ esse vep. Non tn̄ omne pmū accipit demōstrator: sed primū illi generi circa qd demōstrat: sicut arithmeticus nō accipit pmuȝ qd est circa magnitudinē: sed circa numep. ¶ Attēdendū aūt est q sophiste nō sumunt hic sicut in libro elenchop q pcedūt ex his que vident pbabilia ⁊ nō sūt: ⁊ne vident syllogiȥare: nō tn̄ syllogiȥant. Sicut enī tales sophiste dicunt .i. apparētes ⁊ non existentes inquantū deficiunt a dialectica argumentatione. Ita dialectice argumentationes si appareant demonstratiue probare: ⁊ non pbant: sophistice sunt: inquantum vident sua argumentatione scientes: ⁊ non sunt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Atqȝ demonstratiuā rōcinationeȝ ex necessarijs esse oportere: ex hisce pȝ. Nam si nō est iste sciens: qui nō hȝ eius rōnē ppter quid est: cuius est demonstratio. atqȝ fieri pōt vt .a. qdē ipsi .c. necessario cōpetat. Mediū aūt .b. p qd illud est demonstratuȝ non sit necessario: his plane qui talem ratiocinationeȝ extruit: non scit ppter qd est: quippe cum non sit illud ob ipsum medium. Nam ipsum quideȝ fieri potest vt non sit: conclusio autem est necessaria.

2.c.17. ¶ Qr aūt ex necessarijs esse oportet syllogismuȝ manifestum ⁊ ex his est. Si eniȝ non est habēs rationeȝ propter quid: existente demonstratione non est sciens. Sit autē vtiqȝ ⁊ q .a. de .c. ex necessitate esse: b. autem medium per qd demōstratum est non ex necessitate: non sciuit propter quid. Non est enim hoc propter mediuȝ. Hoc enim quidem contingit non esse: conclusionem autem necessariam.

¶ Ostēdit qd supposuerat. Et circa hoc duo facit. Primo ostendit q ɔclusio necessaria nō pōt sciri ex pncipijs nō necessarijs. Scdo q lȝ nō possit sciri necessarium ex non necessarijs: tn̄ syllogiȥari pōt. ibi[Cū qdē igit ɔclo.] Primū ostēdit duabus rōnibus: quap vna talis est. Si quis nō habeat rōnē ppter qd ostēdētē: nō efficit sciens etiaȝ demōstratione habita: qr scire est causaȝ rei cognoscē: vt

2.c.4. supra dictū est. Sed rō que īfert ɔclusionē necessariā ex nō necessarijs pncipijs nō ostēdit ppter qd. Qd exēplificat in terminis cōmunibus. Ponat enī q hec ɔclusio sit necessaria. Omne .c. ē .a. ⁊ demōstret per hoc mediū .b. q nō sit necessariū mediū: sed ɔtingēs. puta q hec ppositio sit ɔtigēs q oē .b. est .a. vel q omne .c. est .b. aut vtraqȝ. cōstat q per hoc mediū ɔtingēs qd est .b. nō pōt sciri de cōclusiōe necessaria que est. omne .c. est .a. ppter qd. Qd sic pbat. Remota causa ppter quaȝ est aliqd ops q remoueat effectus. sed hoc mediū cum sit ɔtingēs ɔtingit remoueri: ɔclusionē aūt remoueri nō ɔtingit cū sit necessaria. relinquit ergo q nō potest sciri ɔclusio necessaria per medium ɔtingens. ¶ Secūdā rōnem ponit ibi.

¶ Preterea si quis nūc nescit: rationē habēs: ⁊ saluus est: re salua neqȝ oblitus his: neqȝ prius sciebat. Quod si medium non est corruptum: fieri vo potest vt corrumpatur: id quod accidit erit possibile atqȝ cōtingens: sed vt his sciat qui sic se habet: fieri minime potest.

¶ Amplius si aliqs nescit rem nunc habēs rationem: ⁊ saluatus est: salua re: nec oblitus: neqȝ prius sciuit. corrūperet autē vtiqȝ medium nisi sit necessarium: quare habebit qdem rationeȝ: nescit aūt: neqȝ ergo prius sciuit. Si vo nō corruptum est: contingit aūt corrumpi: quod accidit vtiqȝ erit possibile ⁊ contingens. Sed est impossibile sic se habentem scire.

¶ Que talis est. Si aliqs nūc nō scit cū tamē habeat eandē rōnē quā prius habuit[⁊ saluatus est].i. nō desit esse [salua re].i. re scita ⁊ nō corrupta: itep ipse[non est oblitus]manifestū est q etiā ipse[nō prius sciuit.] ¶ In hoc aūt Phs innuit q̄tuor modos qb' aliqs amittit sciaȝ quā prius habuit. Unus modus est qn̄ excidit a mēte eius rō per quā prius sciebat. Alius modus est per corruptioneȝ ipsius sciētis. Alius per corruptionē ipsi' rei scite: sicut si scia scit te sedēte dū sedes: te non sedēte perijt. Quartus est per oblinionē. Un̄ nullo istop modop existēte si aliquis nullo modo sciat aliqd: nec prius sciuit. Sȝ ille qui hȝ ɔclonē necessariā per mediū ɔtigēs: corrupto medio ɔtingēti nescit medio nō existe. ⁊ tn̄ eādē rōnē hȝ ⁊ salua est res. ⁊ nō est oblitus. ergo nō prius sciuit qn̄ mediuȝ nō erat corruptū. Qr aūt mediū qd est ɔtingēs corrūpatur. pbat. qr id qd nō est necessariū opȝ q aliqn̄ corrumpat. si dicat q mediū nondū est corruptū. qr tn̄ non necessariū. manifestū est q ɔtingit ipsum corrumpi. Posito aūt ɔtingenti illud qd accidit nō est impossibile: sed possibile ⁊ ɔtingēs. Qd aūt sequebat erat impossibile. s. q aliqs scientiā hrēt alicuius qd postea nesciret manentibus ɔditionibus supra positis: qd tn̄ sequit ex hoc q est mediū ɔtingēs esse corruptū: quod ⁊ si nō sit vep. est tn̄ contingens: vt dictum est. ¶ Deinde cum dicit.

Quatuor modi quibus aliquis pōt amittere sciētiaȝ.

¶ Cuȝ igitur ɔclusio necessaria est: nihil phibet medium non necessariū esse: per qd fuit pbata. Fieri nāqȝ pōt vt necessarium ex nō necessarijs etiā ɔcludat. Et perinde atqȝ sit vt vep ɔcludatur ex falsis. At cū mediū est necessariū ɔclusio quoqȝ necessaria est: queadmodū ⁊ ex veris infert semp ɔclo vera. Nā taȝ .a. ipsi .b: q̄ȝ .b. ipsi .c. necessario cōpetat. Igit ⁊ .a. necesse est ipsi cōpetere .c. Vep fieri nequit vt cum ɔclusio nō est necessaria: mediū necessarij subeat rationē. Jn sit enim .a. nō necessario ipsi .c. Si igit .a. ipsi .b: b. ipsi .c. cōpetē necessario dixeris: ⁊ .a. pfecto ipsi .c. cōpetere necessario cōcedas oportet. At ipsi competere non eo pacto supponebatur.

¶ Cuȝ qdem igit ɔclusio ex necessitate est: nihil phibet mediū nō necessariuȝ esse: ppter qd demonstratū est. Est enim necessariū nō ex necessarijs syllogizare: sicut ⁊ vep nō ex veris. Cuȝ aūt mediū ex necessitate est: ⁊ ɔclusio ex necessitate: sicut ex veris vep semp. Sit enī .a. de .b. ex necessitate: ⁊ hoc de .c: necesse ergo est ⁊ .a. de

necessitate inesse: sed cum non necessaria sit conclusio: neq3 medium necessarium esse possibile est. Sit eni. a. in. c. nõ ex necessitate esse. in. b. aũt. a. ex necessitate: ⁊ b igit in. c. ex necessitate: ⁊. a. ergo i. c. ex necessitate erit: sʒ nõ ꝯcessuʒ est.

C Ostendit ꝙ lʒ per mediũ ꝯtingẽs non possit sciri conclusio necessaria: ꝯcludit tñ ꝯclusio necessaria ex medio nõ necessario. Dicit ergo ꝙ nihil ꝓhibet ꝯclusionẽ necessariã esse per mediũ nõ necessariũ per hoc qd ostẽditur syllogiçatũ syllogismo dialectico nõ demõstrato qui facit scire. Cõtingit enim necessariũ syllogiçari ex non necessarijs sicut ꝯtingit syllogiçari veꝝ ex nõ vero. Non tñ ꝯtingit ecõuerso. qꝛ cũ mediũ est necessariũ: ⁊ ꝯclusio necessaria erit. sicuti ex veris ꝑmissis semꝑ ꝯcludit verũ. Qꝛ aũt ex necessarijs semꝑ ꝯcludat necessariũ. sic ꝓbat. Sit eni. a. de omni. b. necessaria. id est sit hec ꝓpositio necessaria. Omne. b. est. a. Et hoc de. c. id est sit hec etiaʒ necessaria. Omne. c. est. b. ex his enim duob⁹ necessarijs sequit tertiũ necessariũ. s. ꝯclo ꝙ omne. c. est. a. Ostẽsuʒ est enĩ in libro prioꝝ ꝙ ex duabus ꝓpositionibus de necessitate: sequit ꝯclusio ex necessitate. Ostẽdit etiã consequẽter ꝙ si ꝯclusio nõ esset necessaria: nec mediũ posset esse neciuʒ. Ponat. n. ꝙ hec ꝯclusio. Oẽ. c. est. a. sit nõ necessaria. ꝑmisse aũt due sint necessarie: sʒ id qd ꝑmo positũ est: sequit ꝙ ꝯclusio sit necessaria: cũ tñ ꝯriũ sit positũ. s. ꝙ ꝯclusio nõ sit necessaria. C Deinde cũ dicit.

li. p°. c. 8. ⁊ c. 10.

C Cũ igit id qd demõstratiue quispiam scit: necessariũ oporteat esse: ꝯstat per mediuʒ quoq3 necessariũ demõstrationẽ eius illũ hr̃e oportere: vel nescit illud ꝑfecto: aut ꝓpter qd est necessario: aut esse: sed aut arbitrabit se scire nesciẽs: si putauerit vt necessarium: id qd non est necessarium: aut nec arbitrabitur equo discrimine sane: siue esse per media: siue propter quid est: ⁊ per medijs vacantia sciuerit.

Lec. 16. C Quoniam igitur si scit demõstratiue opʒ habere demõstrationẽ: aut non sciet neq3 propter quid neq3 qꝛ necesse est illud esse: sed opinabit nesciẽs: si accipiat tanq̃ necessariũ: non necessarium: aut neq3 opinabitur similr̃: siue qꝛ sciet per media: siue ꝓpter qd ⁊ per immediata.

C Infert ex ꝑmissis ꝙ opʒ demõstrationẽ hr̃i per mediũ necessariũ: alioqn nesciret ꝙ ꝯclusio sit necessaria neq3 ꝓpter qd neq3 qꝛ. cũ necessariũ nõ possit sciri ꝑ nõ necessariũ: vt ostẽsuʒ est. Sed si qs habeat rõnẽ per medium nõ necessariũ dupl̃r põt esse dispositus. Aut eniʒ cũ ipse sit non sciẽs: opinabit tñ se scire: si accipiat in opinatione sua mediũ non necessariũ tanq̃ necessariũ: aut etiã non opinabit se scire si. s. credat nõ se hr̃e mediũ necessariũ. Et h vniuersalr̃ itelligẽdũ est tã de scia qꝛ. qua scit aliqd per imediata. Hoꝝ aũt differẽtia posterius ostendetur.

Lec. 17. C Accidẽtiũ aũt nõ per se eo modo quo determinata sunt ea que per se cõpetunt: nõ est demonstratiua sciẽtia. Nõ eniʒ fit vt necessario ꝯclusio demonstret. Fit enim vt accidens ipsum non insit: de tali naq3 accidente loquor.

Vide l. an. not. C Accidentium aũt non per se quomodo determinatum est: per se quidẽ esse nõ est sciẽtia demonstratiua. Nõ eni ex necessitate demõstrare ꝯclusionem. Accidẽs eni ꝯtingit nõ esse. de tali enim dico accidente. Lectio. XIIII.

POstq̃ ostẽdit Phs ꝙ demõstratio est ex necessarijs: ꝯsequẽter ostendit ꝙ est de his que sũt per se. Et circa hoc tria facit. Primo ostẽdit ꝙ demõstratio est de his que sũt per se. s. ꝙ ꝯclones demõstrationis sũt per se. Scdo mouet dubitationẽ: ⁊ soluit. ibi Et tñ opponet. Tertio. ostẽdit ꝙ demõstratio est ex his que insunt per se. i. ꝙ ꝑncipia demõstrationis oʒ per se esse. ibi Qm̃ aũt ex necessitate. Dicit igit primo ꝙ demõstratiua scia nõ põt esse accidẽtiũ que nõ sũt per se. sicut demonstratũ est de per se supius. s. ꝙ accñs per se est in cuius diffõne ponit subʒ: sicut par ⁊ ipar sũt per se accñs numeri. Albũ aũt aialis nõ est per se accñs: qꝛ aial nõ ponit in diffõne ei⁹. Qꝛ aũt de huiꝰ accñtibus que nõ sũt per se nõ possit eẽ demonstratio: sic ꝓbat. Accñs qd nõ inest per se: ꝯtingit nõ inesse. de hoc eni accñte loqmur. si ergo demõstratio fieret de accñte qd nõ est per se. seq̃ret ꝙ ꝯclio demõstrationis nõ esset necessaria. Cuius ꝯrariũ est supra ostẽsuʒ. Qꝛ autẽ accidẽs qd nõ est per se. nõ isit necessario: ex hoc põt hr̃i. Si eni aliqd accñs ex necessitate ⁊ semꝑ isit subo. opʒ ꝙ causaʒ habeat in subo qua posita nõ possit accñs nõ inesse. Qd qdẽ ꝯtigit dupl̃r. Uno modo qñ ex ꝑncipijs speciei causat: ⁊ tale accñs dr̃ per se passio vel ꝓprium. Alio mõ qñ accñs causat ex ꝑncipijs idiuidui: ⁊ hoc est accñs iseparabile. Omne aũt accñs qd causat ex ꝑncipijs subiecti si debeat diffiniri. opʒ ꝙ subm ponat in sua diffõne. Nã vnũquodq3 diffinit ex ꝓprijs: ⁊ sic opʒ etiã accñs qd de necessitate inest subo esse accidẽs per se. Illa ergo que nõ sũt ꝑ se: nõ ex necessitate isunt. C Uidet aũt ꝙ Ari. vtatur demonstratione circulari quã supra improbauit. Ostẽderat eni supra ꝙ demonstratio necessarioꝝ est ex hoc ꝙ est eoꝝ que sunt per se. nũc aũt ecõuerso ostendit ꝙ demõstratio est eoꝝ que sũt per se. qꝛ est necessarioꝝ. C Sed dicendũ ꝙ supra ostendit Arist. demõstrationẽ nõ solum esse necessarioꝝ ꝓpter hoc ꝙ est eoꝝ que sunt per se. sed ex diffinitione eius qd est scire. ⁊ hic fuit verus demonstrationis modus. Qd aũt ostẽdit demõstrationẽ necessariam esse ꝓpter hoc ꝙ est eoꝝ que sunt per se: nõ est vera demonstratio: sed est ostensio ad hominẽ: apud quem notum est ꝙ demonstratio sit eoruʒ que sunt per se. C Deinde cum dicit.

Lec. 15.

Lec. 16.

C Quanq̃ fortasse quispiã dubitabit cuius nã gratia de his hec interrogare opʒ: si non necesse est ꝯclusionẽ esse. Nihil eniʒ refert si quispiam queuis iterrogans: dicat deinde ꝯclusionem.

C Et tñ opponet fortassis aliqs cuius causa hic opʒ iterrogare de his si nõ necesse est ꝯclusionẽ esse: nihil eniʒ differt si aliquis interrogatus cõtingentia postea dicat conclusionem. Vide l. an. not.

C Mouet dubitationẽ quandam. Et circa hoc duo facit. Primo ponit dubitationẽ ⁊ dicit ꝙ põt aliqs forte opponere si ꝯclusio que sequit ex ꝯtingẽtibus vel ex his que sũt per accñs nõ est necessaria. q̃re de ꝯtingẽtibus fiat interrogatio: siue de his que sũt per accñs. vt ex datis ꝓcedat ad ꝯclusionẽ. cum tñ in syllogismo requirat ꝙ ꝯclusio ex necessitate accidat. Et ꝙ interrogatio fiat de ꝯtingentibus vel ex his que sunt per accidens. manifestat ꝑ hoc qd subdit Nihil eni differt si aliqs iterrogatus ꝯtingẽtia. postea dicat ꝯclonẽ. q̃si dicat. ita põt iferri ꝯclusio

ex ɔtingētibus īterrogatis ⁊ ɔcessis:sicut ex necessarijs. Utriusqꝫ eni eadez forma syllogiȥandi est. ¶ Scdo ibi.

¶ At enim interrogare oportet non vt per interrogata necessarium quicq̄ꝫ sequatur. sed quia dicere necesse est ei qui illa dicit: ⁊ vere dicere si competant vere.

¶ Oportet autem interrogare non tanq̄ꝫ necessarium esse propter interrogata: sed quod dicere necesse est illa dicenti ⁊ vere dicenti si vera sunt que sunt.

¶ Soluit dicēs q̄ nō ita īterrogaṫ de p̄missis ɔtingentibus q̄ si ɔclusio sit necessaria absolute ꝓpter īterrogata. idest ꝓpter p̄missa ɔtingētia: sed qꝛ necesse est dicēti premissa ɔclusionē dicere: ⁊ dicere vera in ɔclusione. si vera sunt que premissa sunt: quasi dicat. q̄ lꝫ ex premissis contingentibus non sequatur ɔclusio necessaria necessitate absoluta. sequiṫ tamen ſꝫ q̄ est ibi necessitas ɔsequētie: ſm q̄ ɔclusio sequiṫ ex premissis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Cum igitur ea que per se insunt necessario circa vnumquodqꝫ competāt genus: ⁊ vt tale est quodqꝫ. patet demonstrationes ipsas scientiaruꝫ effectrices: de his esse que per se cōpetunt: ⁊ ex talibus extrui atqꝫ ɔstare. Accidētia nāqꝫ non sunt necessaria. Quare nō fit vt necessario sciatur cōclusio propter quid est: neqꝫ si sit semper: nō aūt sit per se. Quod ita esse declarāt hee ratiocinationum que per signa conficiuntur. Id eniꝫ quod est per se: non per se quisq̄ꝫ sciet: neqꝫ propter quid est. Scire aūt ꝓpter qd est: nihil aliud est q̄ꝫ per causam scire. Per se ergo tertio mediū: ⁊ medio primū inesse oportet.

T.c.21. ¶ Quoniam aūt ex necessitate sunt circa vnumquodq̄ꝫ genus quecūqꝫ per se sunt: ⁊ ſꝫ q̄ vnūquodq̄ꝫ est: manifestuꝫ est quoniaꝫ de his que per se sunt demonstratiue scientie ⁊ ex talibus sunt. Accidentia eni non necessaria sunt: quare non est necessarium conclusionē scire propter quid sit. Neqꝫ si semper sit: non per se autez: vt sunt per signa syllogismi: hoc eniꝫ per se: nō per se scit: neqꝫ propter qd. Propter qd autē scire est per causaꝫ scire. ꝓpter ipsuꝫ ergo oportet ⁊ medium tertio ⁊ primum medio inesse.

¶ Ostēdit q̄ demōstratio fit ex his que sūt per se tali rōne. Demōstratio est ex necessarijs ⁊ de necessarijs: ⁊ hoc ideo qꝛ est sciētifica. i. faciēs scire: ea aūt que nō sunt per se nō sunt necessaria: sunt eni per accñs: ⁊ hui⁹ nō sūt necessaria: vt dictum est. Sed illa sunt ex necessitate circa vnūquodqꝫ genus: q̄cūqꝫ sunt per se ⁊ ɔueniūt vnicuiqꝫ ſm q̄ vnūquodqꝫ est. Relinquiṫ ergo q̄ demonstratio nō possit esse nisi ex his que sunt per se: ⁊ de talibus. Ulterius aūt ostēdit q̄ etiā si p̄missa essent semꝑ ⁊ necessaria ⁊ vera ⁊ nō per se: nō tñ sciret̄ de ɔclusione ꝓpter qd. Ut pꝫ de syllogismis qui fiūt per signa: in q̄bus ɔclōneꝫ que est per se nō scit aliq̄s per se: neqꝫ ꝓpter qd. Sicut si aliq̄s ꝓbaret q̄ oē elemētatū est corruptibile ꝓpter hoc qḋ videṫ ipsuꝫ antiquari: esset q̄dē ꝓbatio per signū: non aūt per se: neqꝫ ꝓpter qd: qꝛ ꝓpter quid scire est per causaꝫ scire. Oportet ergo mediū esse causam eius qḋ in demōstratione ɔcludiṫ. Et hoc manifestū est ex p̄dictis: qꝛ opꝫ ⁊ medium inesse tertio ꝓpter ipsum. i. per se: ⁊ similr primum medio. Primuꝫ aūt ⁊ tertium vocat duas extremitates: oportet ergo medium causam esse extremorum eius quod in demonstratione concluditur.

¶ Non igiṫ fieri potest vt ex alio genere quisq̄ꝫ in aliud trāsiēs quicq̄ꝫ demonstret: veluti ɔclusionē geometricā: arithmetica demōstratione.

¶ Non ergo est ex alio genere descendentem demonstrare: vt geometricum in arithmeticam. T.c.22.

Lectio. XV.

Postq̄ꝫ ostēdit P̄hs q̄ demōstratio est ex his que sūt per se: hic ɔcludit q̄ demōstratio est ex principijs ꝓprijs nō extraneis: neqꝫ ex cōmunibus. Et diuidiṫ in duas partes. In p̄ma ostēdit q̄ demōstratio ꝓcedit ex ꝓprijs principijs. In scda determinat que sunt p̄ncipia ꝓpria ⁊ que cōmunia. ibi [Difficile autē.] Prima in duas. In prima ostēdit q̄ demōstratio nō ꝓcedit ex p̄ncipijs extraneis. In scda ostēdit q̄ nō ꝓcedit ex p̄ncipijs cōmunibus. ibi [Qm̄ aūt manifestū est.] Prima in duas. In prima eniꝫ ex p̄missis ostēdit q̄ demōstratio non est ex p̄ncipijs extraneis. In scda etiā ex p̄missis ostēdit q̄ demonstrationes nō sūt de rebus corruptibilibus: sed de sempiternis. ibi [Manifestū aūt ⁊ si sint ꝓpositiones.] Circa primuꝫ tria facit. Primo ꝓponit intētū. Scdo ꝓbat propositū. ibi [Tria eni sūt.] Tertio ɔcludit intētū. ibi [Propter h̄ eni geometrie.] Dicit ergo primo q̄ ex quo demōstratio est ex his que sūt per se: manifestū est q̄ nō ɔtigit demōstrare descēdētē vel ꝓcedētē ex vno gn̄e in aliud gen⁹: sicut nō ɔtigit q̄ geometria ex ꝓprijs p̄ncipijs demōstret ad aliq̄d descēdēs in arithmeticā. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Tria nāqꝫ sunt que in demōstrationibus insunt. Unum id qḋ demonstratur inesse. Hoc aūt est id qḋ alicui per se generi cōpetit. Aliud dignitates. Dignitates autez ea sunt: ex quibus fit demonstratio. Tertium est genus ipsum subiectum: cuius affectus accidentiaqꝫ per se demonstratio patefacit.

¶ Tria eni sunt in demōstrationibus. Unū quidez q̄ demonstratur ɔclusio: hoc aūt est quod inest alicui generi per se. Unuꝫ aūt dignitates. dignitates aūt sunt ex quibus demōstratio est. Tertium aūt genus subiectuꝫ: cuius passiones ⁊ per se accidentia ostendit demonstratio.

¶ Propositū ꝓbat. Et circa hoc tria facit. Primo p̄mittit que sunt necessaria ad demōstrationē. Dicit eniꝫ q̄ [tria sūt necessaria in demōstrationibus. Unū est qḋ demonstraṫ] i. ɔclusio: que q̄dē ɔtinet in se id qḋ inest per se alicui gn̄i. Per demōstrationē eniꝫ ɔcludiṫ ꝓpria passio de ꝓprio subiecto. Aliud aūt sunt dignitates ex q̄bus demōstratio ꝓcedit. Tertiuꝫ aūt est genus subm̄ cuius ꝓprias passiones ⁊ ꝑ se accñtia demōstratio ondit. ¶ Scdo ibi.

¶ Fieri igitur potest vt ea quidem sint eadem e quibus fit demonstratio. At quarum genus diuersuꝫ est: vt arithmetice geometrieqꝫ: in hisce fieri nequit vt ad ea que magnitudinibus accidunt accōmodetur arithmetica demonstratio:

nisi sint ipse magnitudines numeri. Hoc aūt vt ī qbusdā fieri pōt: posteri⁹ explicabit. Aritbmetica ꝟo demōstratio: semper in se genus id babet: circa quod ipsa versat: ceteręq3 similiter.

¶ Ex qbus igit demonstratio fit: ↄtingit eadem esse. Quoꝝ aūt genus alteꝝ est. sicut aritbmetice ⁊ geometrie: nō est aritbmeticā demonstrationē ↄuenire in magnitudinibus accidētia: nisi magnitudines numeri sint. Hoc autē quēadmodū ↄtingit in qbusdā posterius dicet. Sed aritbmetica demonstratio semper babet genus circa qd̄ fit demonstratio: ⁊ alie similiter.

¶ Ostendit qd p̄dictoꝝ triū possit esse cōmune diuersis sciētijs: ⁊ qd nō: dicēs q̄ hoꝝ triū vnū .s. dignitates ex qbus demōstratio ꝑcedit ↄtingit esse idem in diuersis demōstrationibus: ⁊ etiam in diuersis sciētijs. Sed in illis scientijs quarum est diuersum genus subiectum: sicut in aritbmetica que est de numeris: ⁊ geometria que est de magnitudinibus: non ↄtingit q̄ demonstratio que ꝑcedit ex principijs vnius scientie puta aritbmetice descendat ad subiecta alterius scientie: sicut ad magnitudines que sunt geometrie: nisi forte subiectum vnius scientie contineatur sub subiecto alterius: sicut si magnitudines contineantur sub numeris. Quod quidem qualiter contingat .s. contineri subiectum vnius scientie sub subiecto

Lec.25. alterius posterius dicetur. Magnitudines enim sub numeris non continētur: nisi forte fm̄ q̄ magnitudines numerate sunt. Subiecta etiam diuersarum demonstrationum siue scientiarum diuersa sunt. Aritbmetica enim demonstratio semper babet genus proprium circa quod demonstrat: ⁊ alie scientie similiter. ¶ Tertio ibi.

¶ Quare si trāsire migrareq3 debeat demōstratio: aut idē genus simpliciter: aut aliqua ex parte: necesse est esse. Aliter ꝟo p3 fieri nō posse.

¶ Quare aut simpliciter necesse est genus idem esse: aut sic: si debet demonstratio descendere: aliter autem impossibile esse manifestum est.

¶ Probat ꝑpositū. Et circa hoc duo facit. Primo inducit principale ꝑpositum per modum ↄclusionis: eo q̄ ex premissis haberi pōt dicens. Quare manifestū est q̄ necesse est aut esse simpliciter idem genus circa qd̄ sumuntur principia ⁊ ↄclusiones. ⁊ sic non est descensus: neq3 transitus de genere in genus: aut si demonstratio descēdere ab vno genere in aliud oportet esse vnu3 genus sic .i. quodā modo. Aliter enim impossibile est q̄ demonstret aliqua ↄclusio ex aliquibus principijs cum non sit idem genus vel simpliciter vel fz quid. Sciendū est aūt q̄ simpliciter idem genus accipitur quādo ex parte subiecti non sumitur aliqua differentia determinans que sit extranea a natura illius generis. Ut si quis per principia verificata de triangulo ꝑcedat ad demonstrandū aliquid circa isocbelem vel aliquam subiectam specie3 trianguli. Scōm quid aūt est vnum genus quādo assumit circa subiectū aliqua differentia extranea a natura illius generis. sicut visuale est extraneum a genere linee: ⁊ sonus a genere numeri. Numerus ergo simpliciter qui est genus subiectū aritbmetice: ⁊ numerus sonoꝝ qui est genus subiectum musice: non sunt vnu3 genus simpliciter. Similiter aūt nec linea simpl'r quam ↄsiderat geometra: ⁊ linea visualis quā cōsiderat ꝑspectiua. Unde p3 q̄ qn̄ ea que sunt linee simpliciter applicant ad lineā visualem fit quodāmodo descensus in aliud genus. nō autē qn̄ ea que sunt trianguli applicant ad isocbelem. ¶ Secundo ibi.

¶ Ex eodē .n. gn̄e: ipsa extrema ⁊ media necesse est esse. Nā si nō sint per se: accn̄tia erūt ꝑfecto.

¶ Ex eode3 eni genere necesse est vltima ⁊ media esse: si nanq3 non sunt per se: accidētia erūt.

¶ Ostēdit ꝑpositū hoc mō. Op3 in demōstratiōe eiusdē gn̄is esse media ⁊ extrema. Extrema aūt in ↄclusione cōtinēt: nā maior extremitas in ↄclone est p̄dicatū. minor ꝟo subm. Mediū ꝟo in p̄missis ↄtinet. Op3 igit p̄ncipia ⁊ ↄclones circa idē gen⁹ sumi. Cū aūt supius dixerim⁹: q̄ diuerse scie sint circa diuersa gn̄a subiecta ex necessitate: sequit q̄ ex vni⁹ scie p̄ncipijs nō ↄcludat aliqd in alia scia que nō sit sub ea posita. ¶ Qꝺ aūt in demōstratione oporteat media ⁊ extrema vni⁹ gn̄is esse sic ꝑbat. Detur eni q̄ mediū sit alteri⁹ gn̄is ab extremis: sicut si extrema sint triāgulus: ⁊ hr̄e tres eq̄les duobus rectis. manifestū est q̄ passio ↄclusa de triangulo per se inest ei: nō aūt per se inest eneo. Et si ecōtrario passio per se inest eneo. puta sonoꝝ esse. vel hui⁹ aliqd. palā est q̄ per accn̄s inest triāgulo. Unī p3 q̄ op3 oīno si sub3 ↄclonis ⁊ mediū sint penitus alteri⁹ gn̄is q̄ passio vel nō per se isit medio: vel nō per se isit subo. ⁊ ita op3 q̄ alteri eoꝝ isit per accn̄s. Et siqdē isit medio ꝑ accn̄s: erit per accn̄s in p̄missis. Si aūt subo: erit in ↄclone: ⁊ hoc ex p̄te passionis. Sz vtroq3 mō oportebit per accn̄s esse in p̄missis: q̄tu3 ad hoc q̄ subm accipit sub medio: sicut si triāgulus accipiatur sub eneo: aut ecōuerso. Ostēsu3 est aūt q̄ in demōstrationibus ta3 ↄclo q̄ p̄misse sūt ꝑ se: ⁊ nō ꝑ accn̄s. op3 ḡ ⁊ in demōstratiōib⁹ mediū: ⁊ extrema eiusdē gn̄is eē. ¶ Deīde cū dic. Lec. secundi.

¶ Quocirca fieri non pōt: quo geometria ↄtrarioꝝ vnā sciētiā esse: vel duos cubos cubu3 esse demōstret: aut alia queuis sciētia: id qd̄ ad alia3 pertinet: nisi in hisce que sic iter sese habēt vt altera sub altera colloceṫ: quo pacto ad aritbmeticā musica: ad geometriā ꝑspectiua se habet.

¶ Propter hoc geometrie nō est monstrare q̄ ↄtrarioꝝ eadē est sciētia: s3 neq3 q̄ duo cubi cubus sit vnus: neq3 sciētie alterius. Qꝺ alterius est: sed aut q̄cunq3 sic se habent adinuice3 q̄ sit alterum sub altero: vt perspectiua ad geometriam: ⁊ vt consonantia ad aritbmeticam. Vide in annot.

¶ Infert duas ↄclones ex p̄missis. Quaꝝ p̄ma est q̄ nulla scia demōstrat aliqd de subo alteri⁹ scie. siue sint scie cōmuniores: siue sint scie disperate. Sicut geometria nō demōstrat q̄ ↄ̄rioꝝ eadē ē scia: ↄ̄ria .n. ꝑtinet ad scia3 cōmunē .s. ad p̄hiā p̄mā vl' dialecticā. Et sil'r geometria nō demōstrat: q̄ duo cubi sint vn⁹ cubus .i. q̄ ex ductu vni⁹ numeri cubi in aliū numeꝝ surgat numerus cubus. Dr̄ aūt cubus numerus qui surgit ex ductu vnius numeri in seip3 bis: sicut octonari⁹ est numerus cub⁹: surgit .n. ex ductu binarij in seip3 bis. Bis .n. duo bis: sūt octo. Et eade3 rōne vigintiseptē est numer⁹ cubicus: ⁊ radix ei⁹ est tria: q2 ter tria ter faciūt vigintiseptē. Si ḡ ducant octo in vigintiseptē ↄsurgit numer⁹ cubic⁹ .i. ducēta ⁊ sexdeci: cui⁹ radix ē sex. q2 sexties sex sexties sūt .ccxvi. Hoc ḡ h3 ꝑbare aritbmetic⁹ nō geometra. Et sil'r qd̄ est vni⁹ scie nō h3 ꝑbare alia scia: nisi forte vna scia sit sub alia. sicut se h3 ꝑspectiua ad geometriā: ⁊ ↄsonatiua vel armonica .i. musica ad aritbmeticā. ¶ Scōa ↄclusio ponit ibi. Cub⁹ numer⁹ qd̄.

¶ Neq3

¶ Neqȝ si qđ lineis inest: nõ vt linee sũt proprio rũqȝ rõne pricipioꝝ geometria demõstrat. Uelut si pulcherrima lineaꝝ sit linea recta: aut si sese hȝ ad circũferẽtiã ꝯrio mõ. Nõ.n. hec rõne ꝓprij generis ipsaꝝ: sed cuiusdã cõis cõpetũt.

¶ Neqȝ si aliqđ inest lineis nõ ſm q̄ linee sũt: ⁊ nõ inquãtũ ex pricipijs ꝓprijs sũt: vt si pulcherrima lineaꝝ recta est: aut si ꝯrio se hȝ circulari: nõ.n. ſm q̄ ꝓpriũ gen⁹ est ipsoꝝ: sȝ inquãtũ cõe quoddam est.

¶ Et est q̄ scia de ꝓprio subto nõ ꝓbat qđlibet accñs sȝ accñs sui gñis. Sic si aliqđ iest lineis: nõ ſm q̄ sũt linee: neqȝ ſȝ ꝓpria pn̄ linearũ: h nõ demõstrat geometra de lineis. Sicut q̄ recta linea sit pulcherrima oium lineaꝝ: aut si linea recta est ꝯria circulari vel nõ. hec eniȝ nõ sunt ſm ꝓpriũ genus linee: sȝ ſm aliqđ cõius. Pulchruȝ enim ⁊ contrarium: genus linee transcendunt.

¶ Patet aũt si ꝓpositiones sint vl'es ex qb⁹ fit rõcinatio. necio ꝯclonẽ quoqȝ ꝑpetuã esse demõstrationis talis: ⁊ demr̃ationis oino. Non est igit coꝝ q̄ itereũt demõstratio: neqȝ scia simplr: sed tanq̄ per accidens.

T.cõ. 19. ¶ Manifestũ est aũt ⁊ si sint ꝓpositiones vl'es ex qb⁹ est syll's q̄ necesse est ꝯclonẽ eẽ ꝑpetuaȝ h⁹ demr̃atiõis. ⁊ simplr vt est dicere demr̃ationis. Nõ ẽ g̃ demr̃atio corruptibiliũ: nec scia simplr: sȝ sic sicut est ſm accidẽs. Lec. XVI.

Postq̄ ex supiorib⁹ Phs ꝯcluserat q̄ demonstratio nõ ꝯcludit ex ex̃neis ꝑncipijs: nũc iterũ ex supiorib⁹ itẽdit ꝯcludẽ q̄ demr̃atio nõ est ex corruptibilib⁹. Et circa h duo fac. p̃ ostẽdit q̄ sempiternoꝝ: ⁊ nõ corruptibiliũ est demr̃atio. Scđo ostendit q̄lr sit coꝝ q̄ sũt vt frequẽter. ibi [Eoꝝ āt.] Circa p̃m duo fac. Pmo ostẽdit q̄ demr̃atio nõ sit corruptibiliũ sȝ sempiternoꝝ. Scđo oñdit idẽ ꝺ diffõne ibi [Silr se hȝ.] Circa p̃m duo fac. Pmo ꝓponit ꝯnẽ intentã. Scđo ponit rõnẽ ꝓbantẽ ipsam. ibi [Qđ aũt vlr.] Pmo g̃ ponit duas ꝯnes: q̄ruȝ vna sequit ex altera. Pma est q̄ neceẽ est ꝯnẽ demr̃ationis hui⁹ de q̄ nũc agit ⁊ quã possumus simplr dicẽ demr̃ationẽ esse ꝑpetuã: qđ qdẽ sequit ex h qđ supra dictũ est. s. q̄ ꝓpositiões ex qb⁹ fit syll's debẽt esse vl'es: qđ significauit per dici de omni. ¶ Scđa ꝯclo est q̄ neqȝ demõstratio neqȝ scia est corruptibiliũ: loquẽdo simplr: sȝ solũ ſm accidens. ¶ Deinde cũ dicit.

Lec. ii. ¶ Quia nõ est ipsi⁹ vlr: sȝ aliquo in tempore: ⁊ quodã etiã mõ. atqȝ cũ est: necesse est alterã ꝓpositionẽ nõ vl'em eẽ: atqȝ caducã. caducã: q̄m ⁊ ipsa ꝯclo talis cũ illa est. Nõ vl'em: q̄m qđdã nõ erit coꝝ: que subiecti subeunt rõneȝ. Quare fieri nequit vlr rõcinatio: sed hoc in tẽpore tm̃.

Uide i an not. ¶ Qđ aũt vlr ipsius nõ est: sȝ aliq̄n sic. Cũ autẽ T.cõ. 20. sit necesse alterã nõ vl'em esse ꝓpositionẽ ⁊ corruptibilẽ qdẽ quare ⁊ ꝯclonẽ cũ sit nõ vl'eȝ aut Uide i an not. q̄n hoc qdẽ erit: h aũt nõ erit: ex qbus est: quare nõ est vl'em syllogizare: sed q̄m nunc est.

Lec. 6. ¶ Inducit rõnẽ ad ꝓbandũ ꝓpositas ꝯnes q̄ talis est. Cõclusionis corruptibilis ⁊ nõ sempiterne nõ est in se ꝯtinere qđ est vlr: sed aliq̄n sic. Dictũ est.n. supra q̄ dici de oi duo ꝯtinet. s. q̄ nõ i qđã sic: ⁊ i qđã nõ. ⁊ iteꝝ: q̄ nõ aliq̄n sic: ⁊ aliq̄n nõ. In oib⁹ aũt corruptibilib⁹ iuenit aliq̄n sic: aliq̄n nõ. Unꝺ pȝ q̄ i corruptibilib⁹ nõ inenit dici de oi: sine q̄ est vlr. Sed vbi ꝯ nõ est vl'is dȝ aliquã ꝑmissaꝝ eẽ nõ vl'is. Cõclusio g̃ corruptibilis opȝ q̄ sequat ex ꝑmissis: quaꝝ altera nõ sit vl'is. Cũ g̃ huic cõiũxerim⁹ q̄ demr̃atio sp dȝ eẽ simplr ex vl'ib⁹. seqt̃ q̄ demr̃atio nõ possit hr̃e ꝯnẽ corruptibilẽ: sȝ sempiternã. ¶ Deide cũ dic̃.

¶ Similr res sese hȝ ⁊ in diffõnibus ipsis: q̄ppe cum diffinitio principiũ sit demõstrationis: aut demonstratio positione differens: aut quedam demonstrationis conclusio.

¶ Silr se hȝ ⁊ de diffinitione. q̄m est qdem aut Uide i an not. principiũ demõstrationis: aut demõstratio positione differens: aut ꝯclo quedã demr̃ationis.

¶ Ostendit q̄ ẽt diffõ nõ est corruptibiliũ: sȝ sempiternorũ tali rõne. Demõstratio q̄tũ ad pn̄ ⁊ ꝯnes ẽ sempiternoꝝ ⁊ nõ corruptibiliũ: sȝ diffõ vel est pn̄ vel ꝯclio demõstratiõis: est.n. diffõ demr̃atio põne differens: g̃ diffõ nõ est corruptibiliũ: sed sempiternoꝝ. ¶ Ad itellectũ āt hui⁹ l'r̃e sciẽdũ est: q̄ ꝯtingit dare diffõnes diuersas eiusdẽ rei sumptas ex diuersis causis. cãe aũt adiuicẽ ordinẽ habẽt: nã ex vna sumit rõ alterius. Ex forma eniȝ sumitur rõ materie. Talẽ eniȝ opȝ esse mãm qualẽ forma requirit. Efficiẽs aũt est rõ forme. q̄r.n. agens agit sil'e sibi: opȝ q̄ ſm modũ agentis: sit etiam modus forme que ex actione cõsequit. Ex fine aũt sumit ratio efficiẽtis: naȝ omne genus agit ꝓpter fineȝ. Opȝ ergo q̄ diffõ q̄ sumit a fine sit rõ ⁊ causa ꝓbatiua aliaꝝ diffõnũ q̄ sumunt ex alijs causis. Ponam⁹ ergo duas diffõnes domus: quaruȝ vna sumit a causa mãli: que est talis. Domus est coopertimẽtũ cõstitutũ ex lapidibus ⁊ cemento ⁊ lignis. Alia sumit a causa finali: que talis est. Domus est operimẽtum ꝓhibens nos a pluuijs frigore ⁊ calore. Põt g̃ pma diffõ demõstrari ex scđa sic. Omne coopertimẽtũ ꝓhibẽs nos a pluuijs frigore ⁊ calore: opȝ q̄ sit cõstitutũ ex lignis cemẽto ⁊ lapidib⁹: domus est hui⁹. g̃ ⁊c̃. Patet g̃ q̄ diffinitio que sumit a fine est ꝑncipium demonstrationis. Illa aũt que sumit a materia est cõclusio demonstrationis: Potest tñ vtraqȝ ꝯiungi: vt sit vna diffinitio: hoc modo. Domus est coopertimẽtũ ꝯstitutũ ex dictis: defendens a pluuia frigore ⁊ calore. Talis aũt diffõ cõtinet totuȝ qđ est in demonstratione. s. mediũ ⁊ ꝯclonẽ. Et iõ talis diffinitio est demõstratio positione differens: q̄r in hoc solo differt a demõstratione: q̄r nõ est ordinata in modo ⁊ figura. ¶ Sciẽdũ est aũt q̄ q̄r demõstratio nõ est corruptibiliũ sed sempiternoꝝ: neqȝ diffinitio: Plato fuit coactus ponere ideas. Cũ.n. ista sensibilia sint corruptibilia. videbat̃ q̄ coꝝ nõ possit esse demonstratio neqȝ diffinitio: ⁊ iõ videbat̃ q̄ oporteret ponere quasdã substantias icorruptibiles de qbus demonstrationes ⁊ diffõnes darentur. Et has sempiternas substãtias vocat spẽs vel ideas. Sed huic opinioni occurrit. Aristoteles superius Lec. xiii dicẽs: q̄ demõstratio nõ est corruptibiliũ nisi ꝑ accidẽs. Et si enim ista sensibilia corruptibilia sint in particulari: tñ in vniuersali quãdã sempiternitatẽ habẽt. Cũ ergo demõstratio detur de istis sensibilibus in vniuersali: nõ in particulari: seqnit q̄ demõstratio nõ sit corruptibiliũ nisi ꝑ accñs: sempiternoꝝ aũt ꝑ se. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Patet etiã demõstrationes atqȝ scientias eorum que sepe fiunt: vt lune defectiões ⁊ huius

cemodi rerū: quo quidem sunt tales: hoc esse semp: quo vo nō sunt semp: hoc esse pticulares

¶ Eorum aūt que sepe fiunt demonstrationes sunt ꝛ scientie: vt lune defectus. Manifestum est qdē ꝙ ſm ꝙ huiusmodi sunt: semp sunt. In quātū aūt nō semp: ſm partē sunt. Sicut autem defectus: similr est in alijs.

¶ Ostendit quō mō eoꝝ que sunt vt frequēter possit esse demōstratio. dicēs ꝙ [eoꝝ que sepe fiūt sunt etiā demōstratiōes ꝛ scie: sicut de defectu lune: qui tñ nō semp est.] Nō enim semp luna deficit: sed aliqñ. Hec aūt que sunt frequēter ſm ꝙ huiꝰ sunt. i. ſꝫ ꝙ de eis demonstratiōes dantur: sunt semp: sed ſm ꝙ nō sunt semp: sunt particularia. De particularibus aūt nō pōt eē demonstratio: vt
Lec.ii°. ostensum est: sed solū de vlibus. Unñ pꝫ ꝙ huiꝰ ſm ꝙ de eis est demōstratio sunt semper. Et sicut est de defectu lune. ita de oībus alijs silibus. Cōsideranda tñ est dr̃ia inter ea. Quedā eniꝫ nō sunt semp ſm tēpus. sunt aūt semper per cōparationē ad causaꝫ. qꝛ nunq̃ deficit qn posita tali causa sequaꝫ effectus. sicut de defectu lune. Nunq̃ eniꝫ deficit: qn semper sit lune eclipsis qñcūqꝫ terra diametraliter interponiꝫ īter solē ꝛ lunā. In qbusdā vo ꝯtingit ꝙ nō semp sunt etiā per cōparationē ad causaꝫ: qꝛ videlicet cause impediri possunt. Nō. n. semp ex semine hoīs generaꝫ hō duas manꝰ habēs: sed qñqꝫ fit defectus: vt ꝑpter impedimētum cause agentis vel materie. In vtrisqꝫ aūt ordinā de sunt sic demonstrationes: vt ex vlibus ꝑpositionibꝰ inferaꝫ cōclusio vlis. remouēdo illa in qbus pōt esse defectꝰ: vel ex pte tpis: vel ex pte cause.

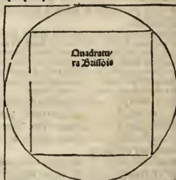
¶ Cum aūt pateat fieri nō posse vt demonstreꝫ quodqꝫ nisi ex cuiusqꝫ principijs: si id qd demonstraꝫ rei cōpetit vt est illa: nō sane quippiā scitur si ex veris ꝛ indemonstrabilibus: medioqꝫ vacantibus ostendatur.

T.c.h.13. ¶ Qm̃ aūt manifestuꝫ est ꝙ vnūqdqꝫ demonstrare nō est: sed aut ex vnoquoqꝫ principioꝝ si id qd demonstratur sit ſm ꝙ est illud: nō est scire hoc qdem si ex veris ꝛ indemōstrabilibus monstretur ꝛ imediatis. Lec. XVII.

Ostēderat supra pħs ꝙ demōstratio nō est ex principijs extraneis: hic aūt ostēdit ꝙ nō pcedit ex cōibus. Et circa hoc duo facit. Primo ostendit ꝑpositū. Scđo inducit quādaꝫ cōclusionē ex dictis. ibi [Si aūt hoc est.] Circa pmū duo facit. Primo ꝑponit intentum dicens: ꝙ qꝛ manifestū est ꝙ nō cōtingit vnūqdqꝫ per vnūqdqꝫ demonstrare: sed oportet ꝙ demōstratio fiat ex vnoquoqꝫ principioꝝ. hoc mō. ꝙ id qd demonstraꝫ sit ſm ꝙ est illud. i. opꝫ ꝙ principia demōstrationis insint per se ei qd demonstratur: si inq̃ ita est: nō sufficit ad hoc ꝙ aliquid sciaꝫ: ꝙ demonstreꝫ ex veris ꝛ imediatis: sed opꝫ ꝙ vlterius demonstretur ex pncipijs proprijs. ¶ Scđo ibi.

¶ Fit enim vt quippiaꝫ perinde ostendaꝫ atqꝫ Brisson quadrationē ostendit. Huiuscemodi nāqꝫ rationes per commune qddaꝫ ostendunt qd ꝛ alij competet. Quapropter ꝛ ad alias res nō propinquas ipse rōnes accōmodanꝫ. Igitur res nō vt illa est: sed per accidens scitur. Nō enī ꝛ ad aliud genus demonstratio accōmodareꝫ.

Tunc aūt vnūqdqꝫ non per accidens scimus: cum per id cognitionem consequimur per qd competit ex principijs illius qua rōne est illud: veluti cū duobus rectis equales habere: rerū ei scimus competere cui per se cōpetit idipsum ex principijs huius. Quare si illud competit ei per se: cui competit: medium necesse est in eadē esse propinquitate.

¶ Est eniꝫ sic monstrare sicē Brisso tetragonismū. Secundum cōe enim demōstrātur rōnes huiusmodi: ꝛ quod alteri inest vnde ꝛ in alijs conueniūt he rōnes: nō tñ ꝑximis. Non itaqꝫ ſm ꝙ illud est scit: sed ſm accidēs. Nō eniꝫ conuenit demonstrare ꝛ in aliud genus. Unūqdqꝫ aūt ſm accidēs est cū ſm illud nō cognoscimus ſm qd est ex principijs illius inquantum illud est: vt duobꝰ rectis equales habere cui inest p se: qd dictum est ex principijs ipsius. Quare si per se ꝛ illud inest cui inest: necesse est mediuꝫ in eadem proximitate esse. Vide in no. Vide in no.

¶ Probat ꝑpositū. i. ꝙ nō sufficiat ex veris ꝛ īmediatis aliqd demōstrare: qꝛ sic ꝯtingeret aliqd demōstrare: sicut Brisso monstrauit tetragonismū. i. quadraturā circuli: ostēdēs aliqd q̃dratū eē circulo eq̃le p aliq̃ pnꝰ cōia hoc mō. In quocūqꝫ genere est inuenire aliqd maius ꝛ minꝰ alicui: in eodē est inuenire ꝛ illi equale. In genere autem q̃dratoꝝ est inuenire aliqd q̃dratum minus circulo: qd. s. scribaꝫ intra circulū: ꝛ aliqd maius circulo: s. extra qd circulus describiꝫ. g̃ est inuenire aliqd quadratū circulo eq̃le. Hec qdē ꝑbatio est ſm cōe: equale enim ꝛ magis ꝛ minus excedūt genus quadranguli ꝛ circuli. Unñ pꝫ ꝙ huiꝰ rōnes demonstranꝫ ſm aliqd cōmune. qꝛ mediuꝫ alteri inest q̃ ei de quo fit demonstratio: ꝛ iō huiꝰ rōnes cōueniūt alijs: ꝛ nō cōueniūt istis de quibus danꝫ tanq̃ ꝑximis. Unñ pꝫ ꝙ qui scit per huiꝰ rōnes. nō scit ſm illō qd est. i. p se: sed p accidēs tñ. Si. n. eēt ſꝫ se nō ꝯueniret demōstratio ī aliō genꝰ. Unūqdqꝫ. n. scimꝰ ſꝫ accñs: cū nō cognoscimꝰ illō ſꝫ ꝙ est ex pncipijs illiꝰ. i. ſꝫ ꝙ est ex pncipijs p se. sicut hr̃e tres angulos eq̃les duobꝰ rectis īest triāgulo per se. i. ſꝫ ꝙ est ex pncipijs illiꝰ. Quare si p se īesset mediū acceptū ꝯclōni necesse esset in eadem ꝑximitate

esse.i. primũ esse ꝫm genus ꝯclioni. ¶ Tertio ibi.

¶ Quod si nõ sit ita: at perinde erit: atqꝫ cuꝫ musica per arithmeticã demonstratur. Atqꝫ talis demonstrantur quideꝫ similiter: differentia tamen est. Nam ipsum quideꝫ esse: ad aliam sciẽtiam attinet. Subiectum enim genus diuersuꝫ est. Ipsum autem propter quid: superioris nimirum est: cuius per se sunt ipsi affectus. Quare patet ex hisce fieri non posse: quo demonstretur quodqꝫ simpliciter nisi ex principijs vniuscuiusqꝫ: sed horum principia habent cõmune.

¶ Si vero non: sed sicut armonica per arithmeticam. huiusmodi demonstrantur quideꝫ similiter: sed differunt. Ipsum.n. q꞉: alterius quideꝫ scientie est: subiectum enim alterum genus est: sed ꝑpter qd superioris est: cuius per se passiones sunt. Quare ex his manifestum est ꝙ nõ sit demonstrare vnũquodqꝫ simpliciter: sed ꝫm ꝙ ex vniuscuiusqꝫ principijs est. Sed horum principia habent cõmune.

¶ Excludit quandã dubitationẽ. Contingit.n. aliqñ mediũ demonstrationis nõ esse in eodẽ genere cũ demonstratione. Qd̃ qualr̃ ꝯtingat ostendit dicens. Si vero non sit mediũ in eodẽ ꝓximitate ꝯclõni: sed hoc mõ sicut demonstratur aliqd in armonica.i. in musica ꝑ arithmeticam: verũ qdem est ꝙ huiꝰ etiã similr̃ demonstrat̃.sit.n. demonstratio in inferiori scientia per principia superioris scientie. vt ostensum est. sicut ꝛ in scīs superiori ꝑ ꝑn-
Lec.15. cipia superioris. Sed in hoc differt ꝙ alterius scie.i. infe-
Lec.25. rioris est tñ scire q꞉ genus.n. subm ĩferioris scie est alterum a genere subiecto supioris scie ex qua sumunt̃ ꝑncipia. Sed scire ꝑpter quid: est superioris scientie: cuius ꝑ se sunt ille passiones. Cũ.n. passio insit subiecto ꝑpter mediũ: illa scia cõsiderabit ꝑpter qd ad quã ptinet mediũ. cuius per se est passio que demõstrat̃. Si vo subm sit ad aliã scientiã ptinens: illius scientie nõ erit ꝑpter qd: sed q꞉ tñ: nec tali subo per se cõueniet passio demõstrata de ipso: sed per mediũ extraneũ. Si vo mediũ ꝛ subm pertineat ad eandẽ sciam: tũc illius sciẽtie erit scire ꝑpter qd ꝛ q꞉. Remota aũt dubitatione vlterius ꝯclusionẽ intentã ꝑncipalr̃ idducit dicẽs. Ex ꝑdictis pꝫ ꝙ nõ est demõstrare vnũ qdqꝫ simplr̃.i. quocũqꝫ mõ: sed ꝫm hoc qd̃ demonstrat̃ ex ꝑprijs ꝑncipijs vniuscuiusqꝫ. Sed ꝛ principia ꝑpria singularum scientiarũ habent aliquod cõmune prius eis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod si id constat: patet fieri non posse quo quisquã propriorum principiorum exhibeat demonstrationem. Erunt enim illa omniuꝫ principia: ꝛ ipsorum scientia: domina oium erit.

Vide I an. not. ¶ Si aũt hoc: manifestũ est ꝙ nõ est vniuscuiusqꝫ principia monstrare: erunt eni illa oiuꝫ principia: ꝛ scientia illorum ꝑpria omnibus.

¶ Inducit quãdã cõclusionẽ sequẽtẽ ex dictis. Et circa h̃ tria facit. Primo idducit ꝯclõnẽ dicẽs. ꝙ si hoc verũ est.i. ꝙ demonstrationes in singulis scientijs non fiunt ex cõmunibus ꝑncipijs: ꝛ iterũ ꝙ ꝑncipia scientiarum hñt aliqd ꝑus se qd̃ est cõe: manifestũ est ꝙ nõ ẽ vniuscuiusqꝫ scie demõstrare ꝑncipia sua ꝑpria. Illa.n. priora ꝑncipia per que possunt ꝑbari singularum sciarũ ꝑpria ꝑncipia: sunt cõmunia ꝑncipia oium: ꝛ illa scia que cõsiderauit huiꝰ ꝑncipia cõia est ꝑpria oibus.i. ita se hꝫ ad ea q̃ sunt cõia oibus: sicut se habẽt alie scie particulares ad ea q̃ sunt ꝑpria: sicut cũ subm arithmetice sit numerus: iõ arithmetica cõsiderat ea q̃ sunt ꝑpria numeri. Similr̃ ꝑma philosophia que ꝯsiderat oia ꝑncipia. hꝫ pro subo ens qd̃ est cõe ad oia: ꝛ iõ cõsiderat ea que sunt ꝑpria entis q̃ sunt oibus cõmunia: tanq̃ ꝑpria sibi. ¶ Scdo cũ dicit.

¶ Etenim is scit magis: qui superioribus ex causis scit. Scit enim tum ex prioribus: cuꝫ ex causis scit: que nõ effectus subeunt rationẽ. Quare si magis scit ꝛ maxime: ꝛ si est illa scientia: magis profecto: maximeqꝫ scientia est.

¶ Et nãqꝫ sciuit magis intelligẽs ex superioribꝰ causis. Ex prioribus.n. sciuit: cũ nõ ex causatis sciat causas. Quare si magis sciuit ꝛ maxime: ꝛ scia illa erit ꝛ magis ꝛ maxime.

¶ Ostẽdit preeminẽtiã huiꝰ scie que ꝯsiderat ꝑncipia cõmunia.i. ꝑme phie ad alias. Semꝑ.n. opꝫ illud ꝑ qd̃ aliqd ꝑbatur: esse magis scitũ vel notũ. Qui.n. scit aliqd ex supioribus causis: opꝫ ꝙ sit magis itelligens illas causas q꞉ sciuit ex ꝑoribꝰ simplr̃. cũ nõ sciat ex causatis causas. Qñ enim aliqs scit ex causatis causas. tunc nõ intelligit ex prioribus ꝛ ex magis notis simplr̃: sed ex magis notis ꝛ prioribus quo ad nos. Cũ aũt ꝑncipia inferioris scie ꝑbant̃ ex ꝑncipijs supioribꝰ: nõ ꝑcedit̃ ex causatis in causas. sed ecõuerso. Vñ opꝫ ꝙ talis ꝑcessus sit ex prioribꝰ ꝛ ex magis notis simplr̃. Opꝫ ergo magis esse scitum qd̃ est superioris scie: ex quo ꝑbat̃ qd̃ est inferioris: ꝛ maxie esse scitũ id quo oia alia ꝑbant̃: ꝛ ipsuꝫ nõ ꝑbat̃ ex aliq̃ priori. Et per ꝯñs scia supior erit magis scia q̃ inferior: ꝛ scia illa.i. phia ꝑma erit maxime scia. ¶ Tertio ibi.

¶ Demonstratio vero non ad aliud genus accõmodatur: nisi eo modo quo tam ad demõstrationem facultatis machinarum extruendarum vel ad ꝑspectiuas geometrice: q̃ ad musicam arithmetice demonstrationes accõmodantur. vt diximus.

¶ Sed demonstratio nõ ꝯuenit in aliud genus: sed aut sicut dictum est geometrice in mechanicas vel machinatiuas aut speculatiuas: ꝛ arithmetice in armonicas.

¶ Redit ad ꝑncipalẽ cõclusionẽ. ꝛ dicit ꝙ demonstratio nõ ꝑcedit in aliud genus: nisi sicut dictũ est. ꝙ demõstratio geometrie ꝑcedit ad scientias ĩferiores sicut sunt artes mechanice que vtuntur mensuris. Aut speculatiue: s. aut scientie que sunt de visu: vt perspectiue que sunt de intelligibili. Similiter est arithmetica in comparatione ad armonicam idest musicam.

¶ At vero difficile admodum est sese percipere quempiam si sciat nec ne. Est enim difficile cognoscere si ex principijs vniuscuiusqꝫ scimus nec ne. Qd̃ quidem est scire. Putamus auteꝫ sepenumero scire: si ex veris quibusdã primis ue ratiocinationem habemus. Id vero non est ita: sed oportet ipsis primis esse propinqua.

¶ Difficile aũt noscere est si sciuit aut nõ. D iffi T.c.24.

esse eni noscere est si ex vniuscuiusq3 principijs scim⁹: aut nō: qd̕ vere est scire. Opinamur aūt si habeam⁹ ex veris aliqb⁹ syllm τ primis scire. Sȝ h nō ē: sȝ prima opȝ eē pmis. Lec. XVIII.

Postq̄ ostēdit φ demonstratio nō pcedit ex pncipijs cōib⁹: sed ex pprijs: hic ad euidētiā pmissoꝝ determinat de pncipijs pprijs τ cōmunib⁹. Et circa h duo facit. Prio ostēdit necessitatē huiꝰ determinationis: dicēs φ difficile est cognoscere verū sciam⁹ ex pprijs pncipijs: qd̕ solū est vere scire: aut nō ex pprijs. Opinant̄. n. multi se scire si habeāt syllm ex aliqb⁹ veris τ pmis. Sed h nō est verū. Imo opȝ φ ad h φ nos sciam⁹. φ pn^a sint prima illis que debēt demonstrari. Que hic dicunt̄ pma sic̄ τ supra dicebant̄ extrema. Uel opȝ prima esse pmis pncipijs demonstrabilibus. ⸿ Scdo ibi.

⸿ Ea aūt in quocunq3 genere principia dico: q̄ fieri nequit: vt demonstrentur esse.

Vide l an not. ⸿ Dico autem principia in vnoquoq3 genere: q̄ cum sint: non contingit demonstrare.

⸿ Determinat de pncipijs pprijs τ cōib⁹. Et circa h duo facit. Prio. n. determīat de pncipijs pprijs τ cōib⁹. Scdo ostēdit q̄lr ad hoꝝ pn^a se habeāt hoꝝ demōstratiue scie ibi [Cōtingere aūt.] Circa p^m duo facit. Prio distinguit pn^a a nō pncipijs. Scdo pn^a adinuicē. ibi [Sūt aūt qb⁹.] Circa p^m duo facit. Prio ostēdit que sint pn^a. τ dicit φ pn^a in vnoquoq3 genere sunt illa que cum sint vera: tn̄ nō ꝯuenit ea demōstrare in illa scia in qua sunt pn^a. Dicit autē cum sint vera: ad differentiā falsoꝝ que nō demonstrantur in aliqua scientia. ⸿ Scdo ibi.

⸿ Sumit̄ igit̄ qd nā ipsa prima τ que ex hisce pficiscunt̄ significāt. At principia sumere: esse cetera demonstrare necesse est. Ceu quid est vnitas: aut rectum: aut triāgulus sumere. Esse vo vnitatē ac magnitudinē: cetera aūt demōstrare.

⸿ Quid qdē igitur prima significent: τ que sūt ex his accipiēdū est. Qr aūt sint principia qdē necesse ē accipe. alia vo demōstrare: vt qd vnitas τ qd rectū: τ qd ē triāgulus. Est aūt vnitatē accipe τ magnitudinē. altera vo demrāre.

⸿ Ostendit ꝯuenientiā τ differentiā iter pn^a τ nō pn^a. Cōueniūt. n. pn^a cū nō pncipijs in hoc φ de vtrisq3 opȝ accipere q̄si supponēdo qd significētn pma. i. pn^a: τ que sunt ex his. i. que ex pncipijs sumunt̄: qr qd̕ qd est proprie ptinet ad sciam q̄ est de suba. s. ad philosophiā pmā a q̄ oēs alie hoc accipiūt. Sed in hoc differūt pn^a: τ que sunt ex pncipijs. qr de pncipijs opȝ accipe supponēdo φ sūt. De alijs aūt q̄ sunt ex pncipijs: opȝ demōstrare qr sunt. Sicut in mathematicis accipit̄ supponēdo τ quid est vnitas q̄ est pn^m: τ qd est rectū: τ qd est triangulus: q̄ nō sunt pn^a. sed passiones. Sed φ vnitas sit: aut φ magnitudo sit accipit mathematicus q̄si pn^a. alia vo demonstrat. s. que sunt ex pncipijs. Demōstrat. n. triāgulū eq̄lat ex: τ angulū rectū: τ etiā hanc lineā rectā esse. ⸿ Deinde cū dicit.

⸿ Eorū aūt qbus in demōstratiuis vtunt̄ scientijs: alia cuiusq3 sciētie ppria: alia cōmunia sūt: communia tamen similitudine rationis quippe cum vsus eorum tantum sese extendat in quācūq3 scientia quantum cuiusq3 subiecto generi congruit.

⸿ Sunt autem quibus vtimur in demonstratiuis sciētijs: alia quidem propria vniuscuiusq3 scientie. alia vo communia. Communia autē sm analogiam: quoniaȝ vtile est in eo quod est sub scientia genere.

⸿ Distinguit pn^a adinuicē. Et pmo pn^a ppria a cōib⁹. Secūdo cōia adinuicē. ibi [Nō est aūt petitio.] Prima diuidit̄ in duas. Prio diuidit pn^a ppria τ cōia. Scdo manifestat qddā qd̕ poterat esse dubiū. ibi [Qua'dā tn̄ scias.] Circa p^m tria facit. Prio ponit diuisionē dicēs: φ [pncipioꝝ qb⁹ vtimur in demōstratiuis sciētijs: alia sunt propria vniuscuiusq3 scie: alia vo cōia.] Et qr posset videri cōtrariū ei qd̕ supra ostensuȝ est. qr scie demōstratiue nō pcedūt ex cōibus. iō subiungit φ [pncipia cōia accipiūtur in vnaquaq3 scia demōstratiua sm analogiaȝ] . i. sm φ sunt pportionata illi scie. Et hoc est qd̕ subdit exponēs φ [vtile est accipe] huiꝰ pn^a in sciētijs inquātū ptinēt ad genus subiecti. qd̕ ꝯtinet̄ sub illa scia. ⸿ Scdo ibi. Lec. sca.

⸿ Propria sunt: vt lineam esse taleȝ rectum ue. Cōmunia: vt si ab equalib⁹ equalia demas: ea que restant equalia sunt.

⸿ Propria principia qdē: vt lineam esse huiusmodi τ rectum: cōmunia aūt: vt ab equalibus equalia si auferas qdē equalia reliqua sunt.

⸿ Exēplificat de vtriusq3 dicēs φ ppria pn^a sunt: vt lineā esse huiꝰ vel rectuȝ. tam. n. subiecti q̄ȝ passionis diffō in sciētijs p pncipio habetur. Cōmunia vo pncipia sunt: vt si ab equalib⁹ equalia demas que remanēt sunt eq̄lia: τ alie cōmunes animi cōceptiones. ⸿ Tertio ibi.

⸿ Atq3 horuȝ vnumqdq3 cuiq3 satisfacit ad cuiusq3 genus accōmodatuȝ. Idem enim hoc faciet: τ si nō de omnibus ipsum accipiet geometra: sed de magnitudinibus tm̄: τ arithmeticus de numeris solum.

⸿ Sufficiens aūt est vnūquodq3 istoruȝ quantūcunq3 in genere est. Idem enim faciet τ si nō de omnibus accipiat: sed in magnitudinibus solum: arithmetica autem in numeris.

⸿ Ostendit quo mō pmissis pncipijs scie demonstratiue vtant̄. Et pmo qdē de cōib⁹ dicit φ [sufficiēs est acape vnūqdq3 istoꝝ] cōiuȝ q̄tuȝ ptinet ad genus subiectum de quo est scia. [Idem. n. faciet] geometria si nō accipiat pmissuȝ pn^m cōe in sua cōitate [sed solū in magnitudinibus: τ arithmetica solū in numeris.] Ita eniȝ poterit cōcludere geometria. si dicat si ab equalib⁹ magnitudinib⁹ eq̄les auferas magnitudines que remanēt sunt eq̄les: sicut si diceret: si ab equalib⁹ eq̄lia demas que remanent sunt eq̄lia. Et silr dōm est de numeris. ⸿ Scdo ibi.

⸿ Sunt etiam τ ea ppria circa que scia cōsiderat: ea que per se illis insunt. Atq3 hec τ esse τ quid sunt scientie sumunt. Ut vnitates arithmetica: puncta lineas geometria. At horū p se affectuū qd qdē quisq3 significat sūmūt. Ut arithmetica qd par: quid ipar: quid quadratum: qd quoq3 cubus. Geometria: qd expers rōnis: qd frangi: qd cōcurrere τ huiusmodi cetera. Demonstrant aūt ipsos esse: τ per cōia τ p ea que

demōstrata sunt. Eadē ꝛ astrologia facē solet. Ois nāqꝫ demōstratiua scia circa tria ꝯsiaꝫ: sūt eniꝫ ea q̄ ponit eē. Hec aūt sunt: genus cuiꝰ ꝑ se affectuū est cōtēplatrix: ꝛ ea q̄ cōes dignitates dicunꝫ ex qbus primis demonstrat: ꝛ tertium affectus quoꝝ quid quisqꝫ significat sumit.

Sunt aūt ꝓpria qdē ꝛ que accipiunꝫ esse circa que scia speculaꝫ que sunt ꝑ se: vt aritbmetica vnitates: geometria auteꝫ signa ꝛ lineas. Hec eniꝫ recipiūt esse ꝛ hoc eē. Hoꝝ aūt passiones ꝑ se: qd qdē significet vnaqueqꝫ accipiūt: vt aritbmetica qdē qd ipar aut par aut quadrangulus aut cubus: geometria ꝟo qd rōnale aut reflecti aut curuare. Que aūt sint: demonstrant ꝑ cōia: ꝛ ex his q̄ demrānꝫ ꝑ cōia. Et astrologia silr. Uide i an not.

Tex.c.25 Ois eniꝫ demrātiua scia circa tria est: ꝛ quecūqꝫ esse ponunꝫ. Hec sunt aūt: genꝰ cuius per se passionū speculatiua est: ꝛ q̄ cōes dignitates dicuntur ex qbꝰ primis demōstrāt: ꝛ tertiū passiones quaꝝ qd significet vnaquaqꝫ accipit.

Ostēdit q̄liter demonstratiue scie vtantur ꝓpriys ṗncipys: ꝛ dicit ꝙ ꝓpria ṗncipia sunt que supponunꝫ esse in scientys .s. subiecta circa que scia speculaꝫ ea que ꝑ se insūt eis. Sicut aritbmetica ꝯsiderat vnitatē: ꝛ geometria ꝯsiderat signa: id est pūcta ꝛ lineas. Predicte .n. supponūt esse: ꝛ hoc eē .i. supponūt de eis. ꝛ qꝛ sunt: ꝛ qd sunt. Sꝫ de passionibus supponunt quid significet vnaqueqꝫ. Sicut aritbmetica supponit qd est par: ꝛ quid est impar: aut qd est numerus q̄drat9 aut cubus. Et geometra supponit qd est rōnale in lineis. Dr̄ enim rōnalis linea de q̄ possumꝰ rōnari ꝑ lineā datā. Unde aūt est ois linea cōmēsurabilis linee date. que ꝟo est icōmēsurabilis ei: vocaꝫ irrōnalis vel surda. Silr ꝛ geometria supponit qd est reflexum aut curuū. Sed ṗdicte scie demonstrant de oibꝰ ṗdictis passionibꝰ ꝙ sint: per ṗncipia cōmunia: ꝛ ex illis ṗncipys que demonstranꝫ ex ṗncipys cōibus. Et qd dictuꝫ est de geometria ꝛ aritbmetica intelligendū est de astrologia. [Ois enim scia demonstratiua est circa tria] quoꝝ vnuꝫ est genus subiectū: cuiꝰ ꝑ se passiones scrutanꝫ. Et aliud est cōmunes dignitates: ex qbus sicut ex primis demonstrat. Tertiū aūt passiones: de qbus vnaquaqꝫ scia accipit quid significent. Deinde cum dicit.

Lineara nalis qd. Linea irrationalis quid.

Nibil tn̄ ꝓhibet sciaꝝ nōnullas: hoꝝ preterire nōnulla: velutí genꝰ nō supponere esse: si pateat esse. Nō enim eque pꝫ numerū esse: ꝛ frigidū: atqꝫ calidū: ꝛ affectus nō sumere qd significāt si sint clari: sicut nec dignitates: vt qd significat eq̄lia ab equalibꝰ auferre: qꝛ est notū: sed nibilo minus hec tria necessaria sunt. Id inquā circa qd scia demonstrāt: ꝛ ea que demonstrat: atqꝫ ea ex quibus demonstrat.

Quasdā tn̄ scias nibil ꝓhibet quedā eoꝝ despicere: vt genꝰ nō supponere eē si sit manifestū qm̄ est. Nō enim silr manifestū ꝙ numerus sit: ꝛ ꝙ calidū ꝛ frigidū. Et passiones nō est recipere qd significant si sint manifeste: sicut nec cōia nō recipit quid significēt: qd est equalia ab eq̄libus demere: qm̄ notū est. Sꝫ nibil minꝰ tria hec necessaria sunt: circa qd demonstraꝫ: ꝛ que demonstrantur: ꝛ ex quibus.

Manifestat qddā de quo poterat esse dubiū. Quia eni dixit ꝙ scie supponūt de ṗncipys qꝛ sunt: de passionibus qd sunt: de subiectis aūt vtrūqꝫ. posset aliqs credere ꝙ oporteret spālē fieri mētionē de oibꝰ istis. Unde hoc remouet dicēs ꝙ nibil ꝓhibet quasdā scias despicere quedaꝫ ṗdictoꝝ. id est nō facere mentionē expressaꝫ de ṗmissis: sicut qn̄ nō facit mētionē de hoc ꝙ supponat genus subꝫ esse si sit manifestū ꝙ sit. qꝛ nō est similr manifestuꝫ de oibꝰ ꝙ sint: sicut ꝙ sit numerus: ꝛ ꝙ sit calidū ꝛ frigiduꝫ quoꝝ vnū est ꝓpinquū rōni: alterū sensui. Similr autē ꝛ quedā scie de passionibꝰ nō supponūt qd significēt. expressaꝫ mētionē de eis faciēdo: sic ēt nō opꝫ ꝙ de cōibus ṗncipys semꝑ scie faciāt mentionē: qꝛ nota sunt. Nibilominꝰ tn̄ tria ṗdicta nālr sunt in scia q̄libet supponenda.

Nō est aūt id suppositio neqꝫ postulatio sane quod necesse est eē ꝑ seipm̄ atqꝫ videri. Demōstratio nāqꝫ nō in oratione q̄ est extra: sꝫ in oratione q̄ est in mēte ꝯsistit. Qn̄ qdē neqꝫ rōcinatio videꝫ in illa ꝯsistere. Etenim fit vt semꝑ aduersus externā orōnē per inficiationē obstetur. At nō semꝑ aduersus eam que est in mente.

Nō est aūt suppositio neqꝫ petitio qd necesse est ꝓpter seipm̄ esse: ꝛ videri necesse est. Nō .n. ad exteriꝰ rōnē est: sed ad eā q̄ est in aīa: qm̄ neqꝫ sylls. Semꝑ eniꝫ est instare ad exteriꝰ rōnē: sed ad interius rōnē nō semꝑ. Uide i an not.

Lec. XIX.

Postq̄ diuisit Aristoteles ṗncipia cōia a proprys: hic distinguit cōia ṗncipia adinuicē. Et diuidiꝫ in tres partes. In ṗma ponit distinctionē ṗncipioꝝ cōium adinuicem. In scd̄a ostendit differētiā diffōnis a quodaꝫ genere ṗncipioꝝ cōium. ibi [Termini igiꝫ nō.] In tertia excludit quedā errorē. ibi [Species qdē igiꝫ.] Circa ṗmū duo facit. Prio distinguit cōes animi ꝯceptiones a petitionibus siue suppositionibꝰ. Scd̄o petitiones ꝛ suppositiōes adinuicē. ibi [De quocūqꝫ qdē igiꝫ.] Circa ṗm̄ ꝯsiderādū est ꝙ cōes animi ꝯceptiones hn̄t aliqd cōe cū alys ṗncipys demōstratiōis ꝛ aliqd ꝓpriū. Cōmune qdē hn̄t: qꝛ necesse est tā ista q̄ alia ṗnᵃ ꝑ se esse va. Propriuꝫ aūt est hoꝝ ṗncipioꝝ ꝙ nō solū necesse est ea ꝑ se vera eē: sed ēt necesse est videri ꝙ sint ꝑ se va. Nullus .n. pōt ꝑ se opinari ꝯtria eoꝝ. Dicit ḡ ꝙ illud ṗnᵐ qd necesse est nō soluꝫ ꝑ seipm̄ eē: sed ēt vlteriꝰ necesse est ipm̄ videri .i. cōis animi ꝯceptio vel dignitas: nō est neqꝫ petitio: neqꝫ suppositio. Qd sic ꝓbat. Petitio ꝛ suppositio exteriori rōne cōfirmari pn̄t .i. argumētatiōe aliq̄. Sꝫ cōis animi ꝯceptio nō est ad exteriꝰ rōnē: qꝛ nō pōt ꝓbari ꝑ aliquā argumētationē. Sꝫ est ad eā rōnē q̄ est in aīa: qꝛ lumie nāli itellectus statim fit nota. Et ꝙ nō sit ad exterius rōnē pꝫ: qꝛ nō sit syllogismus per aliqd exterius ad ꝓbandas huiꝰ cōmunes animi cōceptiones. Et ꝙ huiꝰ nō sunt note per exteriorē rōnē: sed per interiorē ꝓbat per hoc ꝙ exteriori rōne pōt instari vel vere vel apparēter: interiori autē rōne non est possibile semꝑ instari. Et hoc lō: qꝛ nibil est adeo veꝝ: qn voce possit negari. Nā ꝛ hoc ṗncipiū notissimū ꝙ nō ꝯtingat idē esse ꝛ non esse: qdā ore negauere.

Quedā vo adeo vera sunt: ꝙ eoꝝ opposita itellectu capi nō possunt: ⁊ ideo in interiori rōne eis obuiari nō pōt: s; solū exteriori que est per vocem. Et huiꝰ sunt cōmunes animi conceptiones. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod igitur demonstrari qdem pōt. non demōstratum autem a se quispiam sumit: id aut supponit si ita esse discenti videt: atq; nō absolute quidem: sed ad illū tm̄ id est suppositio: aut postulat: si nulla prorsus discenti de hoc opinio: vel etiā cōtraria insit. Atq; hoc iterest inter suppositionē postulationemue. Etenim id est postulatio qd est cōtrariū opinioni discentis: vel qd est quidē demonstrabile: sumit autem quispiam illud atq; vtitur non demonstrato.

Vide l an not. ¶ Quecūq; igit demonstrabilia accipit esse ipse nō demōstrans: hec quidē ꝓbabilia si accipiat: discēti supponunt: ⁊ nō est simplr suppositio: sed ad illum solū. Si vo neq; vnius opinionis aut contrarie esse idem accipiat. idem petit. Et in hoc differunt suppositio ⁊ questio. Est eni; questio in cōtrariu; dicentis opinioni. Aut qd si aliquis demonstrabile cum sit accipiat ⁊ vtatur non demonstrans.

¶ Distinguit suppositiones adinuicē. Sciendu; tn̄ est: ꝙ aliquid cōmune habent: ⁊ etiā in aliquo differūt. Hoc qdem cōe est eis ꝙ cū sint demōstrabilia: tn̄ demōstrator accipit ea nō demonstrās: ⁊ ꝑcipue q2 nō sunt demonstra
Lec. 17a. bilia per suā sciam: sed per aliā: vt supra dictu; est. Unū ⁊ inter imediata ꝑncipia cōputant. q2 demonstrator vtit eis absq; medio: eo ꝙ mediū nō habeant in illa sciētia. Differunt aūt adinuicē: q2 siquidē talis ꝓpositio sit ꝓbabilis addiscēti cui fit demonstratio: dr suppositio. Et sic suppositio nō dicit simplr: sed ad aliquē. Si vo ille nec sit eiusdē opinionis: neq; cōtrarie. op; ꝙ demōstrator hō ab eo petat: ⁊ tunc dr petitio. Si aūt sint ꝯtrie opinionis: tūc erit questio de qua op; disputari inter eos. Hoc tn̄ oibus commune est ꝙ vnoquoq; eoꝝ vtitur demōstrator non demonstrans cum sit demonstrabile.

¶ Diffinitiones igitur: cū affirmationes: aut negationes non sint: suppositiones nō esse patet: quas quidē vt genus complectit ꝓpositio: diffinitiones preterea percipiantur solu; oportet. at id nō est suppositio: nisi quispiam ⁊ audire: suppositionē dixerit esse. Sed ea sunt suppositiones: que cum sint: hoc ipso quod sunt emergit ipsa conclusio.

¶ Termini igitur non sunt suppositiones: nihil eni; esse aut nō esse dicunt. Sed in ꝓpositionibus sunt suppositiones. Termini aūt non: sed solū intelligere op;. Hec aūt nō est suppositio: nisi ⁊ audire: suppositionē aliqs esse dicat: sed quorūcūq; existētiū in eo ꝙ illa sunt fit ꝯclusio.

¶ Distinguit diffinitionē a suppositionibus per duas rōnes: quaꝝ scda incipit ibi [Amplius petitio.] Circa pmū duo facit. Primo ponit rōnē que talis est. Ois petitio vl suppositio dicit aliqd esse vel nō esse: termini aūt .i. diffōnes nō dicūt aliqd esse vel nō esse. termini ergo nō sunt petitiones: neq; suppositiones per se sumpti. Sed in propositionibus assumpti suppositiones sunt. vt cū dr hō est alal rōnale mortale. Sed terminos per se sumptos op; solū intelligere. Intelligere aūt non est supponere: sicut nec audire. Sed illa supponunt quorūcūq; existentiū. i. ex qbuscūq; existentibus fit cōclusio in eo ꝙ illa sunt id est propter premissa. ¶ Secundo ibi.

¶ Neq; geometra falsa supponit qnēadmodū nōnulli putarunt: qui quidē inquiūt demōstrātem falsis vti suppositionibꝰ nō oportere: geometram vo falsa supponere designatā lineam: nunc pedalē: nunc rectam esse dicente;: que qdem nō recta est nō pedalis. Na; geometra cū nō sit ea linea quam designauit aut protulit ore concludere solet: sed cum ea sint que per illam significantur: ac indicantur: que designauit ac protulit ipse.

¶ Neq; geometra falsa supponit sicut quidam affirmant dicētes ꝙ nō op; falso vti geometrā: mentiri aūt dicentē vnius pedis esse nō vnius pedis: aut rectā scriptā nō rectam esse. S; geometra nihil ꝯcludit sm hanc lineam quam ipse posuit: sed que per hanc ostenduntur.

¶ Excludit quādā dubitationē. Dicebāt eni; qdā ꝙ geometra falsa suppositione vtebat cū diceret lineā eē vniꝰ pedis que nō est vnius pedis: aut lineā descripta; in puluere esse rectā que nō est recta. Sed ipse dicit ꝙ geometra nō supponit falsum ꝓpter hoc. Cū enim geometra nihil demonstret de pticularibꝰ: sed de vlibus: vt supra dictū est: he aūt linee sunt quedā pticularia: manifestū est ꝙ de his lineis nō demōstrat aliqd: neq; etia; ex eis: sed vtit eis vt exēplis vlium que per exempla itelligūtur de quibus ⁊ ex qbus demonstrat. ¶ Deinde cū dicit. Lec. 1a et 16a.

¶ Insup ois postulatio suppositioq;: aut vniuersalis est: aut particularis. At neutrum istoꝝ diffinitionibꝰ competit quare diffinitiones suppositiones postulationesq; non sunt.

¶ Amplius petitio ⁊ suppositio omnis: aut sicut totum est: aut sicut in parte. termini autem neutri horum.

¶ Ponit scdam rōnē que talis est. Ois suppositio vel petitio est in toto vel in parte. i. est ꝓpositio vlis vel pticularis: sed diffinitiones neutrū hoꝝ sunt. q2 in eis nihil ponitur siue predicatur: neq; vniuersaliter neq; particulariter. ergo ⁊c. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Formas igit aut vnū qd preter ipsa multa nō necesse est esse si demonstratio est: tamen verū est dicere necessario: vnu; esse de pluribus predicandū. Nā si id nō sit: vniuersale sane nō erit: at si vniuersale nō sit: nō erit mediu; ipsu;: quare nec demonstratio. Esse igit vnum quid op; idēq; de pluribꝰ nō solū cōmuni noie ꝑdicādū.

¶ Species qdē igit esse aut vnū aliqd extra multa: nō necesse est: si demōstratio erit. Esse tamē vnū de multis verū dicere necesse est. Nō eni;

erit vle nisi hoc sit. Si vero vle non sit: medium non erit: quare neq3 demonstratio. Op3 itaq3 aliquid vnum & idem de pluribus esse nõ equiuoce in demonstratione.

Lec.16°. ¶ Ostẽdit ex premissis q nõ est necessariũ ponere ideas vt Plato posuit. Ostensum est enĩ supra q demonstrationes de vlibus sunt. & hoc mõ sunt de sempiternis. Nõ igit̃ necesse est ad hoc q demonstratio sit: species esse .i. ideas: aut q̃cũq3 vnũ extra multa: sicut ponebãt platonici mathematica separata cũ ideis vt sic demonstrationes possint esse de sempiternis. Sed necessarium est esse vnũ in multis & de multis: si demonstratio d3 esse: q2 nõ erit vle nisi sit vnũ de multis. Et si nõ sit vle: nõ erit mediũ demonstrationis. g̃ nec demõ̃ratio. Et q oporteat medium demõstrationis esse vle. p3 per hoc q op3 mediũ demõ̃rationis esse vnũ & idẽ de plurib9 p̃dicatũ nõ equoce: sed ſm rõnẽ eãdẽ: que est rõ vlis. Si aũt equoce eẽt: posset accidere vitiũ in arguendo. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Nulla aũt demonstratio sumit fieri nõ posse vt simul idem affirmet̃ atq3 negetur: nisi fuerit opus: vt hoc etiã pacto ↄclusio demonstretur. Quod quidẽ fuerit: si sumpserimus affirmare quidem primum de medio esse verum: negare autem verũ nõ esse. Nihil aũt refert mediũ esse atq3 nõ esse sumere: & tertium pari modo. Nã si datum est id de quo hominẽ dicere verũ est: dabitur & id ei quo nõ hominem dicere verum est. Sed si tñ hoc totũ sumat̃: hominem inq̃ animal: nõ autem nõ aĩal esse. Erit etiam verũ Calliam dicere & non calliam animal: nõ autẽ non animal. Causa autem est: quia primũ non solum de medio: sed etiam de alio dicitur: propterea q ad plura sese extendit. Quare nihil ad conclusionem refert: & si medium & ipsũ est.

Vide i an not. ¶ Non contingere autem simul affirmare & negare: neq3 vna recipit demonstratio. Sed si indigeat monstrare conclusionem sic ostenditur
T.cõ.26. q accipientibus primum de medio q verum sit affirmare: negare aũt non verum. Medium autem nihil differt esse & nõ esse accipere: similiter autem & tertiũ. Si enim assignetur de quo homine verum est dicere animal: q̃uis nõ hominem verum: sed si solum hominem animal esse omne: non animal aũt non. erit id verũ dicere calliam & non calliam: non animal autem nõ. Causa aũt est q primũ non solũ de medio dicitur: sed de alio: propter quod de pluribus. Quare si neq3 medium & idem & nõ idẽ est ad conclusionem: nihil differt. Lec. XX.

Postq̃ determinauit Ph9 de p̃ncipiis ꝓpriis & cõib9: hic ostẽdit qualiter demõstratiue sciẽtie se habeant ad cõia & ꝓpria. Et diuiditur in duas ptes. In p̃ma ostendit qualr̃ se habeant demõ̃ratiue scie circa cõia. In scd̃a ostendit q̃liter se habeant circa ꝓpria. ibi [Si aũt idẽ est interrogatio.] Circa p̃mũ duo facit. Primo ostendit q̃liter demõ̃ratiue scie circa p̃ma p̃ncipia inter cõia se habeant. Scd̃o quo mõ se habeant cõiter circa oĩa p̃ncipia cõia ibi [Cõmunicant aũt oẽs scie.] Circa p̃mũ duo facit: q2 p̃mo ostẽdit q̃liter se habeant demõstratiue scie circa hoc p̃n̄m q nõ ↄtigit idẽ simul affirmare vel negare. Scd̃o quo mõ se habeant circa istud p̃ncipiũ de quolibet affirmatio vl̃ negatio vera. ibi [Omne aũt affirmare.] Hec enim duo p̃ncipia oĩum sunt p̃ma: vt ꝓbat̃ in 4° metaphy. Dicit g̃ p̃mo q nulla demõ̃ratio accipit hoc p̃n̄m q nõ cõtingit simul affirmare & negare. Si enĩ aliqua demonstratio eo vteret̃ ad ostendẽdũ aliquam ↄclõnẽ: oporteret q sic eo vteret̃ q acciperet p̃mũ .i. maiorẽ extremitatẽ affirmari de medio & nõ negari. Quia si acciperet affirmationẽ & negationẽ ex parte medii: nihil differt vtrum sic vel sic esset. & eadẽ rõ est de tertio: idest de minori extremitate per cõparationẽ ad mediũ. Uerbi grã. Sit aĩal primũ. Homo mediũ. & Callias tertiũ. Si quis vellet vti predicto p̃ncipio in demõstratione: oporteret sic arguere. Oĩs homo est aĩal. & nõ est nõ aĩal. callias est hõ. ergo callias est aĩal: & nõ est nõ aĩal. Cũ enim dicat oĩs homo est aĩal: nihil differt: vtrum etiam hec sit vera: nõ hõ est aĩal: vel nõ sit vera. Et similiter in conclusione nõ differt: ex quo callias est aĩal: vtrũ nõ callias sit aĩal vel nõ aĩal. Et hui9 causa est: q2 p̃mũ nõ op3 dici de solo medio: sed põt dici etiã de aliquo quodã qd̃ est diuersũ a medio qd̃ significat̃ per negationẽ medii. ꝓpter hoc q p̃mũ dr̃ de pluribus q̃nq3 q̃ medium: sicut aĩal de pluribus q̃ homo. vñ dicit̃ de equo qui est nõ hõ. Uñ si accipiat̃ mediũ idem & nõ idẽ. i. si accipiat̃ mediũ affirmatiuũ & negatiuũ. vt cũ dico: hõ & nõ hõ est aĩal: nihil facit ad cõclusionẽ. Cũ aũt accipit̃ affirmatio & negatio ex parte maioris extremitatis. differũt quidẽ quãtũ ad cõclusionẽ: & etiam quantum ad veritatẽ premissarũ. Si enĩ hõ esset nõ aĩal: non esset verũ q hõ est aĩal: neq3 sequeret̃ q callias eẽt aĩal. Tamen nihil plus certificat̃ cũ dicit̃ hõ est aĩal. & hõ nõ est nõ aĩal. q̃ cũ dicit̃ solũ homo est aĩal. Idem enim intelligit̃ per vtrũq3. Et sic manifestũ est q demonstrationes nõ vtunt̃ hoc p̃ncipio. s. q affirmatio & negatio non sint simul vera neq3 ex parte p̃dicati neq3 ex parte subiecti. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Hoc autem omne inquam affirmandum aut negandum esse ea demonstratio sumit: qua deducitur ad id qd̃ fieri nequit: nec tamen semper vniuersaliter: sed quod satis est generi: circa qd̃ genus demonstrationes afferuntur: sicut & prius est dictum.

¶ Omne autem affirmare aut negare que est ad impossibile demonstratio accipit: & hoc neq3 semper vniuersale: sed quantum sufficiens est: sufficiens autem est in genere. Dico autẽ in genere: vt circa qd̃ genus demonstrationes sunt sicut dictum est prius.

¶ Ostendit quo mõ demonstratiue scie vtant̃ hoc p̃ncipio. de quolibet est affirmatio vel negatio vera. & dicit q hoc p̃ncipiũ accipit demõstratio que est ad impossibile. In hac enim demõstratione ꝓbat̃ aliqd esse verũ per h q eius oppositũ est falsũ. Qd̃ nequaq̃ cõtingeret si possibile esset q vtrũq3 oppositorũ esset falsum. Nõ tñ semper vtit̃ p̃dicta demonstratio hoc p̃ncipio. q2 q̃nq3 illud oppositũ qd̃ ostẽdit̃ esse falsum nõ est negatio: sed ↄtrarium imediatũ. Sicut si ostenderet̃ aliquẽ numerũ esse Tx.cõ.9

parem.per hoc ꝙ eius oppositũ falsum est.s.ipsuz esse impar̃ ducẽdo ad ipole. Neqꝫ vtit̃ etiã hoc pncipio vlr.i. in sua vlitate:sub his terminis ens ⁊ nõ ens:sed inquãtũ est sufficiẽs in genere aliquo.vel inquãtũ ꝯbit̃ ad genus subiectũ.Et dico de illo pmo genere circa qd̃ sunt demõstrationes.Sicut si in geometria accipiat̃ rectum:⁊ non rectũ:vt cũ ostẽdit̃ aliq̃ linea esse recta:pp hoc qd̃ est falsuz eã eẽ nõ rectã ducendo ad ipole.¶ Deinde cũ dicit.

¶ Conueniunt aũt inter sese scientie oẽs in hisce que cõmunia sũt:nõ in hisce de qb⁹ demõstrãt: nec in his ẽt que demonstrant. Cõmunia autez ea dico qbus sic vtunt̃ vt ex ipsis demonstrãt.

T.cõ.27. ¶ Cõmunicant aũt scientie omnes ƀz cõmunia. Cõmunia aũt dico quibus vtunt̃ tanq̃ ex his demonstrantes:sed nõ de quibus demonstrãt: neqꝫ qd̃ demonstrant.

¶ Ostendit quo mõ demonstratiue sciẽtie se habeant cõmuniter ad alia pncipia cõmunia.Et circa hoc duo facit. Primo dicit ꝙ oẽs sciẽtie in pncipijs cõibus cõmunicãt hoc mõ:ꝙ oẽs vtunt̃ eis sicut ex qbus demõstrant:qd̃ est vti eis vt pncipijs.Sꝫ nõ vtunt̃ eis:vt de qbus aliqd demonstrant vt de subiectis:neqꝫ sicut qd̃ demonstrant.i. cõclusionibus.¶ Scd̃o ibi.

¶ Differendi quoqꝫ facultas cũ omnibus cõuenit: ⁊ si qua vniuersaliter ipsa cõia ostendere nitatur: velut oẽ quoduis affirmetur aut negetur opꝫ: vel ab equalibus: demptis equalib⁹ equalia sunt ea que restãt: vel taliũ aliqua. Atqꝫ ipsa differendi facultas nõ est sic diffinitorum quorundã:neqꝫ generis cuiusdam. Nõ enim interrogaret. Demõstranti nãqꝫ nõ licet iterrogare: propterea ꝙ ex oppositis nõ ostendit̃ idẽ. Hoc aũt demonstratũ est in hisce que de rõcinatione sunt pertractata.

Vide i an not. ¶ Sed dialectica de oĩbus: ⁊ si aliqua vniuersaliter tentet monstrare cõmunia: vt qdem omne affirmare aut negare:aut qd̃ est equalia ab eq̃libus:aut talium quelibet. Sed dialectica nõ est sic diffinitoꝝ quorundã:neqꝫ generis alicuius vnius. Non enim interrogaret. Non est enim interrogare demonstrantẽ pꝑter id qd̃ oppositoꝝ esse non demonstrat idem. Ostensum aũt est hoc in his que de syllogismo.

Vide i an not.

¶ Ostendit ꝙ quedaz scie vtunt̃ pncipijs cõmunib⁹ alio mõ q̃ dictũ est.Dialectica enim est de cõibus: ⁊ aliqua alia scĩa est de cõmunibus.sicut philosophia pma cuius subiectũ est ens.⁊ ꝯsiderat que ꝯsequunt̃ ens. vt pprias passiones entis.¶ Sciendũ tñ ꝙ alia rõne est de cõmunibus logica ⁊ phĩa prima. Philosophia eniꝫ pma est de cõmunibus:qꝛ eius ꝯsideratio est circa ipsas res cõẽs.s. circa ens ⁊ partes eius.Et qꝛ circa oĩa que sunt hꝫ negociari rõ:logica aũt est de operationib⁹ rõnis:logica etiaꝫ erit de his que cõmunia sunt oĩb⁹.i.de intẽtionib⁹ rõnis que ad oẽs res se hñt. Nõ aũt ita ꝙ ipsa logica sit de ipsis reb⁹ cõib⁹.sicut de subiectis.Cõsiderat eniꝫ logica sicut subꝫ syllm ⁊ enũtiationẽ ⁊ pdicatũ aut aliqd huiꝰ. Pars aũt logice q̃ demõstratiua est ⁊ si circa oẽs itẽtiones versat̃.docendo quo mõ fiant demõstratiue scie.nõ tñ procedendo ex cõibus itẽtionib⁹ ad aliqd ostẽdẽdũ de reb⁹ que sunt subiecta aliarũ sciaꝝ.Sed hoc dialectica facit: qꝛ ex cõib⁹ intẽtionib⁹ pbat arguẽdo ad ea que sunt aliarũ scientiaꝝ.siue sint pꝑia:siue sint cõia:maxime tñ ad cõmunia.Sicut argumentat̃ ꝙ odiũ est in ꝯcupiscibili in qua est amor:ex hoc cõtraria sunt circa ideꝫ. Est ergo dialectica de cõibus:nõ solũ qꝛ ptractat intẽtiones cões rõnis:qd̃ toti logice est cõmune:sed etiã qꝛ circa cõia rerũ argumẽtat̃.Quecũqꝫ aũt scia argumentat̃ circa cõia reꝝ:opꝫ ꝙ argumentet̃ circa pncipia cõia:qꝛ veritas pncipioꝝ cõium est manifesta ex cognitione terminoꝝ cõmuniũ.vt entis ⁊ nõ entis:totius ⁊ partis:⁊ similiũ.Dicit aũt signanter [⁊ si aliqua scientia tentet.]qꝛ phĩa prima nõ demonstrat pncipia cõmunia.sunt enim indemõstrabilia simplr̃:sed aliqui errantes tentauerũt ea demõstrare.vt pꝫ in 4°metaphy.Uel etiã qꝛ ⁊ si nõ possunt demõstrari simplr̃.tñ Phs pmus tentat mõstrare eo mõ quo est possibile.s.cõtradicendo negantibus ea:p ea que opꝫ ab eis cõcedi.nõ p ea que sunt magis nota.Sciendũ est etiã ꝙ pmus Phs hoc mõ nõ solũ demõstrat ea:sed ẽt aliqd de eis monstrat.sicut de subiectis:sicut ꝙ ipole est mente cõcipere opposita eoꝝ.vt pꝫ in 4°metaphy.Cum ergo disputet circa hec pncipia ⁊ phus pmus ⁊ dialecticus.tñ aliter ⁊ aliter.Dialecticus eniꝫ nõ procedit ex aliqb⁹ pncipijs demõstratiuis:neqꝫ assumit alterã pꝛtẽ ꝯdictionis tm̃:sꝫ se hꝫ ad vtrãqꝫ.Cõtingit eniꝫ vtrãqꝫ qñqꝫ vel pbabilẽ esse:vel ex pbabilib⁹ ostendi:que accipit dialecticus.Et pp h̃ interrogat.Demõstrator aũt nõ iterrogat:qꝛ nõ se hꝫ ad opposita. Et hec est differẽtia vtriusqꝫ que posita est in his que de syllo sunt.i.in libro prioꝝ in pncipio. Phĩa ergo pma pcedit circa cõmunia p moduz demonstrationis:⁊ nõ p modũ dialectice disputationis. Tex.c.8. t.9. Tex.c.9.

¶ Qd̃ si eadẽ est interrogatio rõcinatiua ⁊ propositio ꝯtradictionis:sunt aũt in vnaquaqꝫ scia ppositiones ex quibus vniuscuiusqꝫ pꝑia cõficitur ratiocinatio : erũt porro quedã interrogationes ad singulas scientias attinẽtes:ex quibus fit cuiusqꝫ pꝑia rõcinatio. Patet ergo nõ omnem interrogationem geometricã esse:nec ad medendi artem omnem accõmodari: ⁊ pari modo de ceteris.

¶ Si autẽ idem est interrogatio syllogistica ⁊ ppositio contradictionis.ppositiones autẽ sunt ſm vnãquãqꝫ sciam ex quib⁹ est syllogismus: ſm vnamquãqꝫ vtiqꝫ erit interrogatio scibilis: ex quibus qdeꝫ ſm vnãquãqꝫ sciam pꝑius fit syllogismus. Manifestum itaqꝫ ꝙ nõ oĩs interrogatio geometrica vtiqꝫ erit:neqꝫ medicialis. Similiter aũt est ⁊ in alijs. Lec. XXI.

Ostq̃ ostendit Phs qualiter scientie demõstratiue se habeant circa principia cõmunia. hic ostendit qualiter se habeant circa pꝑia. Et diuiditur in duas ptes. In pma ostendit ꝙ in qualibet scientia sunt pꝑie interrogationes:respõsiones:⁊ disputationes. In scd̃a ostendit quo modo in qualibet scia sunt pꝑie deceptiones.ibi [Oĩs aũt sunt geometrice.]Circa pmũ duo facit. Primo ostendit ꝙ in qualibet scientia sunt iterrogationes pꝑie. In scd̃a ꝙ in qualibet scientia sunt responsiones pꝑie:⁊ disputationes.ibi [Neqꝫ oĩum est itaqꝫ.]Circa pmũ duo facit. Primo ostendit ꝙ in q̃libet scia sunt iterrogatiões pꝑie.

proprie. Secũdo que sũt iste. ibi [Ex qbus aũt demõstratio.] Primũ sic ostendit. Idẽ est fm substãtiã interrogatio syllogistica τ ppositio. Propositio aũt accipit alterã partẽ ɔtradictionis: lʒ in modo pferẽdi differãt. Hoc enĩ qđ ad iterrogationẽ rñdet. assumit vt ppõ in syllogismo aliquo. In vnaquaqʒ aũt scia sũt ppie ppões ex qb⁹ fit syllogismus. Ostẽsum est enim ꝙ quelibet scia ex ppriis pcedit. Ergo in qualibet scia sunt ppie iterrogationes. Nõ ergo quelibet iterrogatio est geometrica vel medicinalis. τ sic de aliis sciẽtiis. ¶ Sciẽdũ tñ est ꝙ interrogatio aliter est in sciẽtiis demõstratiuis. τ aliter est in dialectica. In dialectica enĩ nõ solũ interrogat̃ de ɔclõne: sed etiã de pmissis. Demõstrator aũt nõ interrogat de premissis: sed sumit q̃si per se notas: vel per alia principia pbat. Sed interrogat solũ de ɔclõne. Et cũ eam demonstrauerit: vtitur ea sicut alia ppositione ad demõstrãdũ aliquam aliam conclusionẽ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed aut ea ex qbus aliqd ostẽdit̃: de qb⁹ est ipsa geometria: aut ea que ex eisdẽ demõstrant̃: ex qbus geometria demõstrat: q̃lia sunt pspectiua. Idem est τ in ceteris intelligendum.

¶ Sed ex qb⁹ aut demõstrat̃ aliqd eoꝝ de q̃b⁹ geometria est: aut ex eisdẽ demõstrat̃ geometrice: sicut in speculatiua. Simil'r aũt τ in aliis.

¶ Primo ostẽdit que iterrogationes sunt ppie vniuscuiusqʒ sciẽtie. Et primo inquãtũ assumunt̃ vt ppositiones ex qbus demõstrator pcedit. Scđo inquãtũ sumunt̃ vt ɔclusiones. ibi [Ex his qdẽ.] Dicit ergo primo ꝙ iterrogationes geometrice sunt ex qbus demõstrat̃ aliqd circa illa de qbus est geometria: aut circa illa que demõstrant̃ ex pncipiis geometrie eiusdẽ. Sicut illa ex qb⁹ demõstrat̃ aliqd in speculatiua scia. i. pspectiua. que pcedit ex pr̃cipiis geometrie. Et qđ dictũ est de geometria itelligendũ est de aliis sciẽtiis. q2 s. ppositio vel iterrogatio dicit̃ ppie alicuius scientie: ex qua demõstratur in ipsa scientia. vel in sciẽtia subalternata. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Atqʒ de his ipsis reddẽda quoqʒ ratio est ex geometricis principiis: ɔclusionibusue: sed de principiis non est reddenda ratio geometre: vt est professor geometrie. Eadem sunt τ in ceteris scientiis obseruanda.

¶ Et de his qdẽ rationẽ ponẽdaʒ esse ex geometricis principiis τ ɔclusionibus: sed principiorum rationẽ nõ ponẽdam esse geometrie fm ꝙ est geometria. Simil'r aũt τ in aliis scientiis.

¶ Notificat geometricã interrogationẽ put est ɔclusio: τ dicit ꝙ de iterrogationibus geometricis ponẽda est rõ. demõstrãdo. s. veritatẽ ipsaꝝ ex principiis geometricis τ ɔclõnibus que per ipsa pncipia demõstrant̃. Nõ eniʒ cuiuslibet demõstrationis geometrice rõ reddit̃ ex primis geometrie pncipiis. sed iterdũ ex his que per prima pncipia sunt conclusa. Interrogationum autem que semp sunt conclusiones in demonstratiuis scientiis. ratio reddi potest in eisdem: sed principioꝝ ratio non potest reddi a geometra fm ꝙ geometra est. Et simil'r in aliis scientiis est. Nulla enim scientia probat sua prima principia. fm ꝙ ostensuʒ est supra. Et dicit fm ꝙ geometra est. T.c.16. quia contingit in aliqua scientia probari principia illius scie: inquãtũ. s. illa scia assumit principia alterius scie. sicut geometra pbat sua principia fm ꝙ assumit formam philosophi primi. i. metaphysici. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nec igit̃ artificeʒ quẽqʒ quauis percontari: nec ad q̃uis interrogationẽ de singulis rñdere oportet: sed ea tñ que in sciẽtia sua determinata sunt. Quod si quispiã cum geometra vt geometra est: sic disseruit: patet τ bene illuʒ esse disceptatuꝝ: si ex his extenderit aliquid. Qz si nõ hoc disseruerit modo: nõ bene sine dubio disceptabit. Patet etiã illum nõ redarguere geometrã nisi per accidens. Quãobrem inter ignaros geometrie de geometria disserendum non est. Latebit enim is qui dixerit praue. In ceteris etiam scientiis res sese habet similiter.

¶ Neqʒ oẽm iterrogationẽ vtiqʒ est vnũquẽqʒ sciẽtem iterrogare: neqʒ fm omne iterrogatuʒ rñdere de vnoquoqʒ: sed que sunt fʒ sciẽtiã determinatã. Si aũt disputat cũ geometra fm ꝙ est geometra: sic manifestum est qm̃ bene: si ex his aliqd demõstret. Si vo nõ: nõ bene. Manifestũ est aũt ꝙ nõ arguit geometrã: sed aut fʒ accidẽs. Quare nõ vtiqʒ erit in nõ geometricis de geometria disputandũ. Latebit enim praue disputantẽ. Simil'r aũt τ in aliis se hʒ sciẽtiis.

¶ Ostendit ꝙ in qualibet scientia sunt proprie responsiones τ disputationes. Et primo ꝙ sint proprie responsiones. Secũdo ꝙ sint proprie disputationes. ibi [Si autem disputat.] Dicit ergo ꝙ ex predictis patet ꝙ [non contingit vnumquẽqʒ scientem de qualibet questione interrogare.] Unde etiam patet ꝙ nõ contingit de quolibet interrogato rñdere: sed solũ de his que sunt fm ppriã sciẽtiã: eo ꝙ ad eãdẽ sciam ptinet interrogatio τ rñsio. Et q2 ex iterrogatione τ rñsione fit disputatio. ɔñter ondit ꝙ in q̃libet scia est ppria disputatio dicẽs: ꝙ si disputet geometra cũ geometra. fm ꝙ geometra. i. de his que ad geometriã ptinent manifestũ est ꝙ bene pcedit disputatio. Si tñ nõ solũ fiat disputatio de eo qđ est geometrie: sed etiã ex pncipiis geometricis pcedat̃. Si vo nõ sic fiat disputatio in geometria: nõ bene disputat̃. Si vo aliqs disputet cũ geometra nõ de geometricis: manifestuʒ est ꝙ nõ arguit. i. ꝙ nõ ɔuincit: nisi per accñs puta si sit disputatio in musica: τ ɔtingat geometrã p accñs esse musicuʒ. Unñ manifestũ est ꝙ nõ est in nõ geometricis de geometria disputãdũ: q2 nõ poterit iudicari p pncipia illius scie vtrũ bene vel male disputet̃. Et simil'r se hʒ in aliis sciẽtiis.

¶ Cũ aũt interrogationes sint geometrice: sunt ne τ ingeometrice? Et interrogationũ hee que ab ea prodeunt ignoratione que est dispositior geometrice ne sunt: τ in quacũqʒ facultatuʒ similiter. Preterea vtra rõcinationũ ab ignoratione proficiscitur: vtrum ea que ex oppositis constat: an ea que constructa est vitiose.

¶ Quoniã autẽ sunt geometrice interrogationes: nõne sunt τ non geometrice? Et fm vnãquãqʒ scientiam: que fm ignorantiam quamlibet: geometrice sunt? Et vtrum fm ignorantiã syllogismus fit qui est ex oppositis syllogism⁹: aut paralogismus. Lectio. XXII. T.c.28. Vide in annot.

Ostq̃ ostēdit phs q in qualibet sciētia sūt ꝓprie interrogationes r̄nsiones τ disputatiōnes: hic ostēdit q in q̄libet scia sunt ꝓprie deceptiones τ ignorātie. Et diuidit in duas partes. In pma mouet quasdā q̄stiones. In scda soluit. ibi [Scd̄m geometrā vo.] Ponit ergo primo tres q̄stiones. quaꝝ pma est. Cū sint q̄dā iterrogationes geometrice: vt supra ostēsuz est: nōne sūt etiā q̄dā nō geometrice. Et qd̄ de geometria dr̄: pōt etiaz de q̄libet scia q̄ri.

Lec. bre dem.

¶ Scdaz q̄stionē ponit ibi [Et ſm vnāquāqz] que talis est. Utrū iterrogationes que sunt ſz ignorātiā que est in vnaquaqz scia: possint dici geometrice. τ silr alicui scientie alij ꝓprie. Dicunt aūt interrogationes ſm ignorātiaz alicuius scie: q̄n de his iterrogat que sunt ꝯtra veritatē scie illius. ¶ Tertiā q̄stionē ponit ibi [Et vtrū ſm ignorantiā] que talis est. In vnaquaqz scia ꝯtingit decipi per aliquē syllogismū quē vocat ſm ignorātiā. Cōtingit aūt per aliquē syllogismū deceptionez accipere duplr. Uno q̄dē modo q̄n peccat in forma nō seruādo debitā formā syllogismi τ modū. Alio modo q̄n peccat in mā̃ ꝓcedēs ex falsis. Et est differentia inter hos modos duos: q2 ille qui peccat in mā̃: syllogismus est: cum obseruent oia que ad formā syllogismi pertinēt. Ille aūt qui peccat in forma: syllogismus q̄dē nō est: sed paralogismus. i. apparēs syllogismus. In dialecticis q̄dē vtroqz modo ꝯtingit fieri deceptionē. Unde τ in pmo topicoꝝ Arist. facit mētionē de litigioso qui est syllogismus: τ de peccāte in forma qui nō est syllogismus: sed apparēs. Est ergo q̄stio. vtruz syllogismus ignorātie qui fit in sciētijs demonstratiuis: sit syllogismus ex oppositis scientie: idest ex falsis procedens: aut paralogismus. i. peccans in forma qui non est syllogismus: sed apparens. ¶ Deinde cum dicit.

Cap. j.

¶ At enim in geometrice iterrogationes: aut ex geometria sunt: aut ex alia facultate. Nam musica quidem interrogatio: si de geometria fiat: in geometrica est.

¶ Scd̄m geometriam autē: aut que ex alia arte vt musica: est interrogatio non geometrica.

¶ Soluit p̄dictas q̄stiones. Et primo soluit primā. Scdo secūdā ibi [De geometria aūt.] Tertio tertiā ibi [In doctrinis aūt.] Dicit ergo pmo q [iterrogatio oino nō geometrica est illa que oino fit ex alia arte sicut ex musica] vt si q̄rat in geometria: vtrū tonus possit diuidi in duos semitonos eq̄les: talis iterrogatio est oino nō geometrica: q2 est ex his que nullo mō ad geometriā ptinent.

¶ At eque distātes putare ꝯcurrere: tuz geometrica: tuz in geometrica est. Duplex est enim in geometricum: τ perinde atqz informe: atqz alter ex eo q2 nihil hz geometrie: vt informe: qd̄ vacat forma. Alteꝝ ex eo q2 aliquid eius praue complectitur: vt informe: qd̄ turpem hz formā fedamqz. At hec ignoratio: τ que ex talibus est principijs geometrie contrarie est.

¶ De geometria aūt: paralellas subire opinari: geometrica quodāmodo est: τ nō geometrica alio modo. Duplr enīz hoc est. sicut aritbmon: idest qd̄ est sine ritbmo. altera q̄dez nō geometrica est in nō habēdo. sicut aritbmō. Altera vo in praue habendo. Et ignorantia hec que est ex huiusmodi principijs contraria est.

¶ Soluit secūdā q̄stionem dicēs q [est interrogatio de geometria] idest de his que ptinēt ad geometriā: vt cum iterrogat de aliquo aliqs qd̄ est ꝯtra veritatē geometrie. Sicut si fiat q̄stio: de hoc qd̄ est [paralellas subire] .i. lineas eque distantes ꝯcurrere [est quodāmodo geometrica τ quodāmodo non geometrica. Sicut. n. aritbmon. i. qd̄ est sine ritbmo] vel sono duplr dr̄. Uno q̄dē modo quod nullo modo hz sonū. vt lana. Alio aūt modo qd̄ nō hz bene sonū: sicut cāpana nō bene sonās. Ita interrogatio nō geometrica dr̄ duplr. Uno modo q2 est oino nō geometrica: q̄si nihil habens geometrie. Sicut q̄stio de musica ꝓposita. Alio mō q2 praue hz id qd̄ est geometrie: q2 videlicet hz ꝯtrariū geometrie veritati. Ita ergo iterrogatio que est de ꝯcursu lineaꝝ equedistātiū: nō est nō geometrica primo mō: cū sit de reb9 geometricis. Sed scdo modo: q2 praue hz id qd̄ est geometrie. Et ignorātia h scilicet que est in praue vtendo principijs geometrie est cōtra veritatem geometrie. ¶ Deinde cum dicit.

¶ In mathematicis aūt nō similr fraus fit cum differit: q2 mediū est semper duplex: nam alter extremoꝝ de hoc omni: τ hoc rursus idēidem de altero dicit: atqz p̄dicatuz nō dicitur omne. Hec aūt licet q̄si cernē mentis ꝑceptione: in disserendi vo facultatis disceptionibus latēt. Est ne omnis circulus figura: si designauerit patet. Sed quidnam vltra. Carmina ne sunt circulus: continuo patet non esse.

¶ In doctrinis aūt similr nō est paralogismus: eo q mediū sit semꝑ dupliciter: τ de hoc enim oi: τ hoc iteꝝ de alio dr̄ omni: qd̄ aūt p̄dicat nō dr̄ omne. Hec aūt sūt vt videre est itellectu: sed in rōnibus latet: vtrum ois circulus figura sit. Si aūt scribat manifestū est. Qz aūt sunt carmina circulus: manifestū quoniam non est. T. c. 29.

Uide lon not.

¶ Soluit tertiā q̄stionem. Et circa hoc duo facit. Primo ostēdit q in demōstratiuis sciētijs nō fit paralogismus in dictione. Scdo q nō fit extra dictionē. ibi [Nō oportet aūt.] Cuz aūt ſm sex locos sophisticos fiat paralogismus in dictione ex his accipit vnū paralogismū qui fit ſm equiuocationē: ostēdēs q talis paralogismus in sciētijs demōstratiuis esse non pōt. de quo tn̄ magis videt. Dico ergo q [in doctrinis non fit paralogismus] .i. syllogismus peccās in forma. sicut in dialecticis. In demonstratiuis eni opz mediū idē semꝑ esse duplr. idest ad duo extrema comparari. Quia τ de medio maior extremitas vniuersalr p̄dicat. τ mediū vniuersalr de minori extremitate. Sed qd̄ p̄dicat nō dr̄ omne: idest signū vniuersale nō ponit ad p̄dicatuz. In fallacia vo equocationis est q̄dē idē mediū ſm vocē: nō aūt ſm rez. Et ideo q̄n in voce ꝓponit: latet. Sed si ad sensuz demōstrat nō pōt esse aliqua deceptio. Sicut hoc nomē circulus equoce de figura dr̄: τ de poemate. Similr τ in rōnibus. i. in argumētationibus latet. i. deceptio pōt accidere. vt si dicat. Ois circulus est figura. Poema Homeri est circulus. Ergo poema Homeri est figura. Si vo scribat ad sensuz circulus: nulla pōt esse deceptio. Manifestū. n. erit q carmina nō sūt circulus. Sicut aūt hec deceptio excludit per hoc q mediū demōstrat ad sensuz. ita τ in demonstratiuis excludit per hoc q mediū demōstrat ad itellectuz. Cū. n. aliqd diffinit. ita se hz ad itellectū. sicut id qd̄ sensibilr describit: se hz ad visuz. Et ideo dicit q hec. i. diffinita

nita in demõstratiuis sciẽtijs sunt que videnꝰ in intellectu. In demõstrationibus autẽ ꝓcediꝰ semꝑ ex diffõnibus. Unde nõ põt ibi esse deceptio equocationis: ⁊ multo minus ſm alias fallacias in dictione. ¶ Deide cũ dicit.

¶ Atqꝫ non oportet inficiationem ad ipsum afferre: si sit propositio inductiua. Ut enim neqꝫ propositio est ea: que non ad plura sese extendit. Non eniꝫ erit de omnibus. Uniuersalibus autem extruitur ratiocinatio. Sic patet nec eaꝫ inficiationẽ esse: que vniuersalis non est. Eteni eedem sunt propositiones: inficiationes sue. Nã quam affert quispiam inficiationem: ea vel disserendi vel demonstrandi propositio fieri põt.

¶ Non oportet autem instantiam in ipsum ferre si sit propositio inductiua. Sicut enim neqꝫ propositio est que non est in pluribus. non eni ita erit in omnibus: ex vniuersalibus autem est syllogismus: manifestum est ꝙ neqꝫ instantia est. Eedem enim sunt propositiones ⁊ instantie. Quam enim fert instantiam: hec fiet vtiqꝫ propositio aut demonstratiua aut dialectica.

¶ Ostẽdit ꝙ nõ põt fieri paralogismus in demonstratiuis ſm fallaciã extra dictionẽ. Et qꝛ huiꝰ paralogismis frequẽter obuiaꝰ ferẽdo instãtiã per quã ostendiꝰ defectus in forma syllogiçandi. ideo ꝑmo ostẽdit q̃liter ferẽda est istãtia in demõstratiuis. Scdo ostẽdit ꝙ in eis nõ põt esse paralogismus ſꝫ fallaciã extra dictionẽ. ibi [Cõtingit aũt quosdã.] Dicit ergo ꝑmo ꝙ [nõ opꝫ in demonstratiuis ferre instãtiã in ipsũ] .i. in aliquẽ paralogismũ: sumẽdo aliquã ꝓpositionẽ iductiuã .i. particularẽ. Nam inductio ex particularibus procedit sicut syllogismus ex vniuersalibus. Et hoc ideo est: qꝛ in demõstratiuis nõ sumiꝰ ꝓpositio nisi que est in pluribus. Nisi .n. sit in pluribus nõ est in oĩbus. Opꝫ aũt syllogismũ demõstratiuũ ex vniuersalibus ꝓcedere. Unde manifestũ est ꝙ neqꝫ instãtia põt esse in demõstratiuis nisi vlis: qꝛ eedẽ sũt ꝓpositiones ⁊ istãtie. Taꝫ .n. in dialecticis q̃ꝫ in demõstratiuis illõ qꝺ sumiꝰ vt istãtia: postea sumiꝰ vt ꝓpõ ad syllogiçãdũ ꝯtiũ eius qꝺ ꝓbat. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Fit autem vt quidam vitiose cõcludant. propterea quod eos medios sumũt: qui terminos vtrosqꝫ sequuntur. Quale quidem facit ⁊ Ceneus: ignem gigni multiplicata ratione concludẽs hoc pacto. Ignis (vt dicit) celerrime gignitur. Quod multiplicata gignitur ratione: id celerrime gignitur. Hoc auteꝫ modo constare ratiocinatio nequit. Sed si celerrimam generationem multiplicata sequatur ratio: ⁊ ignem celerrima generatio.

Uide in annot. ¶ Contingit autem quosdam non syllogistice dicere propter id ꝙ accipiunt vtrisqꝫ inherentia: vt ⁊ Ceneus facit ꝙ ignis in multiplicata analogia fit. Namqꝫ ignis cito generatur: sicut dicit: ⁊ hoc analogia.

¶ Ostendit ꝙ in demonstratiuis nõ accidit deceptio per
Lec. pñt paralogismos extra dictionem. Et sicut ostẽderat supra ꝙ non erat paralogismus in dictione in demõstratiuis: ostendendo de vno paralogismo qui fit ſm fallaciã equiuocationis. ita hic ostendit ꝙ in demonstratiuis non est paralogismus extra dictionem ostendẽdo de vno qui fit ſm fallaciam ꝯsequentis. Patet enim ꝙ ſm alias fallacias extra dictionem nõ potest fieri paralogismus in demonstratiuis. Neqꝫ enim ſm accidens. cum demonstrationes procedant ex his que sunt per se. Neqꝫ ſm quid ⁊ simpliciter. cum ea que in demonstrationibus sumunꝰ sint vniuersaliter ⁊ semper ⁊ nõ ſm quid. Circa ergo hoc duo facit. Primo ostendit qualiter fiat paralogismus ſꝫ fallaciam consequentis. Secundo ꝙ ex hoc modo non accidit deceptio in demonstratiuis. ibi [Aliquando quidem.] Dicit ergo primo ꝙ [quosdam non contingit syllogistice dicere.] idest non seruare formam syllogismi propter hoc ꝙ accipiunt vtranqꝫ inherentiam. idest qꝛ accipiunt medium affirmatiue predicatum de vtroqꝫ extremorum: quod est syllogiçare in secũda figura ex duabus propositionibus affirmatiuis: quod facit fallaciam cõsequentis. Sicut facit quidam Phs nomine Ceneus. ad ostendendum ꝙ ignis sit in multiplicata analogia. i. ꝙ in maiori quantitate generatur ignis q̃ꝫ fuerit corpus ex quo generatur: eo ꝙ ignis cum sit rarissimuꝫ corpus. per rarefactionem ex alijs corporibus generatur. Unde opꝫ ꝙ materia prioris corporis sub maioribus dimensionibus extendaꝰ: formã ignis assumẽs. Ad hoc aũt ꝓbãdũ vtebaꝰ tali syllogismo. Qꝺ gñaꝰ ex multiplicata analogia cito generaꝰ: sed ignis cito generaꝰ. ergo ignis generatur ex multiplicata analogia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Interdum igitur fieri nequit: vt ex his que sumuntur ratiocinatio construatur interduꝫ ṽo fieri potest: sed non cernitur.

¶ Aliquando quidem igitur syllogizare non cõtingit ex acceptis: aliquando ṽo contingit: sed non videtur.

¶ Ostendit ꝙ per hunc modum syllogiçandi non accidit deceptio in demonstratiuis scientijs. Et circa hoc duo facit. Primo manifestat ꝙ ex hoc modo syllogiçandi non semper accidit deceptio: dicens ꝙ aliquando ſꝫ supradictum modum arguendi non contingit syllogiçare ex acceptis: quãdo .s. termini non sunt conuertibiles. Nõ eniꝫ sequitur. Si omnis homo est animal: ꝙ quicquid est animal sit homo. Aliquando ṽo ꝯtingit syllogiçare. s. in terminis conuertibilibus. Sicut enim sequitur. Si est homo est animal rõnale mortale. Ita etiam sequitur econuerso. Si est animal rõnale mortale. sequiꝰ ꝙ sit homo. Sed tñ non videꝰ ꝙ sequaꝰ syllogistice quãdo nõ seruatur debita forma syllogismi. ¶ Scdo ibi cum dicit.

¶ Quod si fieri non posset: vt verum ostendatur ex falsis: facile esset resoluere. Conuersio nãqꝫ necessario fieret. Si enim .a. veruꝫ: quod cum fit: hec sunt que quideꝫ esse scio: veluti .b. Ex his igitur illud esse ostendam.

¶ Si autem esset impossibile ex falso verũ mõstrare vtiqꝫ facile esset resoluere. Cõuerterenꝰ enim ex necessitate. Sit enim .a. esse. Hoc autẽ cum fit: ⁊ ea vtiqꝫ sunt que noui: quoniã sunt: vt .b. ex his demonstrabo ꝙ illud est. Uide in annot.

¶ Ostendit ꝙ in demonstratiuis scientijs contingit predicto modo syllogiçari sine deceptione. Et hoc ostendit dupliciter. Primo sic. Scdm predictum modum syllogiçandi accidit deceptio ex eo ꝙ non cõuertiꝰ ꝯsequentia:

quam putat conuerti:in qua non accidet deceptio:si quēadmodum conclusio est vera:sic premisse sint vere:tunc enim in ꝯuertendo nō accidet deceptio. Sicut si dicam de sorte. Sortes est homo:ergo sortes est aial:nulla deceptio falsitatis sequit̄. Sicut si econuerso arguat̄ sic. Est aial:ergo est homo. Sed si ꝑmissa est falsa:ꝯclusione existente vera:tūc accidit deceptio in ꝯuertēdo. Sicut si dicam. Si asinus est homo:est aial.ergo si est aial: est homo. Si ergo ex falsis esset impossibile ostendere verū: ⁊ semper oporteret verum ostendi ex veris.tunc facile esset resoluere ꝯclusionē in principia absq3 deceptione: q2 nulla falsitas esset si ex ꝯclusione inferret̄ aliqua premissarꝫ. Tali enim suppositione facta ꝯuertet̄ de necessitate ꝯclusio ⁊ premissa quātū ad veritatem. Sicut eni premissa existente vera:ꝯclusio est vera:ita ⁊ econuerso. Sit eni3 ꝙ.a.sit. Et hoc posito sequit̄ eadē esse de qbus certū est mihi ꝙ sunt vera:sicut.b. Unde cu3 vtrūq3 sit verꝫ ex hoc etia3 scilicet ex.b.potero iterꝫ inferre.a. Sic ergo vna ratio est ꝙ deceptio non accidit in demonstratiuis scientijs per fallaciam ꝯsequentis:q2 in demonstratiuis scientijs īpossibile est syllogiçari ex falsis.sicut ostēsum est supra. ¶ Secūdam rationem ponit ibi.

Lec. 4. ¶ Conuertūtur aūt ea magis que in mathematicis sunt:quia nullum accidens sed diffinitiones accipiunt:atq3 hoc etiam ipso a disserendi differunt facultate.

¶ Cōuertuntur aute3 magis que sunt in mathematicis:qm̄ nullu3 accidēs recipiūt:sed in hoc differūt ab his que sūt in dialogis:sed diffōnes.

¶ In terminis eni ꝯuertibilibus nō accidit deceptio per fallaciā ꝯsequētis:eo ꝙ in his ꝯsequētia ꝯuertit̄. Illa vo que sūt in mathematicis.i.in demōstratiuis scientijs vt plurimū sūt ꝯuertibilia:q2 nō accipiūt pro medio aliqḋ ꝑdicatū per accñs:s3 solū diffōnes que sūt demōstrationis ꝑncipia:vt ostēsu3 est.(⁊ in hoc differt ab his que sūt

Lec.16. in dialogis).i.in dialecticis syllogismis in qbus frequenter recipiunt̄ accidētia. ¶ Tertiā rōnem ponit ibi.

¶ Accrescit etiā rōcinatio non per media sed assumendo:nam.a.de.b.sumitur: ⁊ hoc de.c. ⁊ hoc rursus de.d. Atq3 hoc in infinitum procedit:versus quoq3 latus eius fit incrementu3.a. namq3 de.c:atq3 de.e.concluditur. Sit eni3.a. quidem numerus absolute: b.vo simpliciter numerus impar. Et.c.definitus numerus impar:a.igitur de.c.cōcludetur. Altera rursus in parte:d.quide3 sit impar numerus simpliciter sumptus.e.vo definitus numerus par.a.igitur de.e.concludetur.

Vide i an not. ¶ Augentur autem non per media: sed in post assumendo: vt.a.de.b.hoc autem de.c.iterum hoc de.d. ⁊ hoc in infinitum. Et in latus: vt.a.

Vide i an not. de.c. ⁊ de.e. Ut est numerus quantus finitus aut infinitus.hoc aute3 in quo sit.a. Impar numerus quantus in quo.b. Numerus impar in quo sit.c. Est itaq3.a.de.c. ⁊ est par quātus numerus in quo sit.d.par numerus in quo est.e. est ergo.a.de.e.

¶ Que talis est. In demōstratiuis sciētijs sūt determinata ꝑncipia ex qbus ꝓcedit̄ ad ꝯclusiones. Unū ex ꝯclonibus pōt rediri in principia.sicut ex determinato in determinatū. Et aūt demōstrationes ex determinatis principijs ꝓcedāt:ex hoc ostēdit:q2 [demōstrationes nō augētur per media].i.in demōstrationibus nō assumunt̄ plura media ad vnā ꝯclusionē demonstrādā. Qḋ intelligendū est in demōstrationibus ꝓpter quid de qbus loquit̄. Unius enim effectus nō pōt esse nisi vnica causa ꝓpria ꝓpter quā est. Sed l3 nō multiplicent̄ per media demōstrationes:multiplicant̄ tñ duobus modis. Uno modo in post assumēdo.i.in assumendo mediū sub medio. Sicut sub.a.sumit̄.b: ⁊ sub.b.sumit̄.c: ⁊ sub.c.d: ⁊ sic in īfinitū. Sicut cū habere tres angulos ꝓbat̄ de triāgulo per hoc ꝙ est figura habēs angulum extrinsecū equalē duobus intrinsecis sibi oppositis: ⁊ de isocbele per hoc ꝙ est triāgulus. Alio modo multiplicant̄ in latus. Sicut cū.a.probat̄ de.c. ⁊ de.e. Uerbi gratia omnis numerus quantus aut est finitus aut infinitus: ⁊ hoc ponatur in quo sit.a.s. esse finitu3 vel infinitū. Sed impar est numerus q̄tus. ⁊ hic.s.numerus q̄tus ponat̄ in quo sit.b. Sed numerus impar ponat̄ in quo sit.c. Sequit̄ ergo ꝙ.a.ꝑdicet̄ de.c. idest ꝙ numerus impar sit numerus finitus vel īfinitus. Et similr pōt iterꝫ ꝯcludi de numero pari ⁊ per idē medium. Pōt aūt ⁊ hec pars que incipit ibi [Augent̄ aūt itro duci aliter.] vt q2 dixerat ꝙ in demōstratiuis assumunt̄ diffōnes pro medijs. Unius aūt rei vnica est diffinitio.ex hoc sequit̄ ꝙ demōstrationes nō augeant̄ per media.

¶ Differt aute3 scire esse ⁊ propter quid est:primo quidem in eadem scientia:atque in hac dupliciter:vno quidem modo:si rōcinatio nō per ea que vacant medio fiat:non enim prima sumitur causa:scientia aute3 eius propter quid est: per primam fit causam. Alio vo modo: si per ea quidem quā vacant medio:nō tamē per causam:sed per notius eorꝫ quē ꝯuertunt̄ efficitur. Atq3 nihil ꝓhibet vt eorꝫ que de sese mutuo ꝑdicant̄:notius interdum sit id qḋ non est causa.

¶ Sed quia differt ⁊ ꝓpter quid scire:primum quidem in eadem scientia. ⁊ in hac dupliciter: vno quidem modo si non per nō medium fiat syllogismus.non enim accipitur prima causa: sed que est ꝓpter quid sciētia ſm primā causa3. Alio vo modo si per non media quidem: sed non per causam:sed per ꝯuertentia ⁊ per notius. Prohibet enim nihil eque predicantiu3 notius esse aliquando non causa3:quare per hanc erit demonstratio. T.c.30.

Lectio. XXIII.

Postq̄ Phs determinauit de demonstratione ꝓpter quid.hic ostēdit differētiā inter demōstrationē q3.⁊ demōstratione3 ꝓpter qd. Et circa hoc duo facit. Primo ponit differētiā vtriusq3 in eadē sciētia. Scḋo in diuersis. ibi [Alio aūt modo.] Circa primū duo facit. Primo ponit duplicē differētiā vtriusq3 demōstrationis in eadem scientia. Scḋo manifestat per exēpla ibi [Ut ꝙ ꝓpe sint planete.] Dicit ergo primo. Superius dictū est ꝙ demōstratio est syllogismus faciēs scire. ⁊ ꝙ demonstratio ex causis rei ꝓcedit ex primis ⁊ imediatis.qḋ itelligēdū est de demōstratione ꝓpter quid. Sed tñ differt scire:q2 ita est: ⁊ ꝓpter qd ita est. Et cū demōstratio sit syllogismus Lec.4.

faciēs

faciēs scire vt dictū est. opz etiā q demōstratio que facit scire quia. differat a demōstratione que facit scire ppter quid. Et hec qdē differētia ꝯsiderāda est in eadē sciētia postea ꝯsiderāda est in diuersis. In vna aūt dr dupliciter differre vtrūqz pdictoꝝ fm duo que requirebātur. ad demōstrationē simpliciter que facit scire ppter qd. s. q sit ex causis: ꝛ sit ex imediatis. Uno igiť modo differt scire quia. ab hoc qd est scire ppter quid: qꝛ scire quia: est si nō fiat syllogism⁹ demōstratiuus per nō mediū. id est per imediatū: sed fiat per mediata. Sic eniz nō accipieť prima causa: cū tñ sciētia que est ppter quid. sit fz primā causam. Et ita nō erit scia ppter quid. Alio modo differt scire qꝛ est: qꝛ scire quia: est qñ fit syllogismus nō quidez per media. i. per mediata: sed per imediata: sed nō fit per causam: sed fit per ꝯuertētiā. i. per effectus ꝯuertibiles ꝛ imediatos. Et ista talis demōstratio fit per notius. s. nobis. als nō faceret scire. Nō enim puenimus ad cognitionē ignoti nisi per aliqd magis notū. Nihil enim phibet duoꝝ eque pdicātiū. i. ꝯuertibiliū quoꝝ vnuz sit causa ꝛ aliud effectus: notius esse aliquādo nō causaz: sed effectū magis. Naz effectus aliqñ est notior causa quo ad nos: ꝛ fm sensuz. lz causa sit notior simplr: ꝛ fm nāz. Et ita per effectū notiorē causa pōt fieri demōstratio nō faciēs scire propter quid: sed tñ quia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare demonstratio per idipsum efficietur: veluti vagas stellas esse prope: qꝛ non micant. Uage stelle sunt. c: nō micare. b: prope esse colloccetur in. a. Uere igiť. b. diceť de. c: vage nāqz stelle nō micāt. At vere etiā. a. de ipso diceť. b: qd enim nō micat: id est ppinquū. Hoc aūt per inductionē vel sensuz sumať. A. igiť necesse est ipsi cōpetere. c. Quare demonstratū est vagas esse propinquas. Hec igiť ratiocinatio non est ipsius ppter quid est. Nō enim qꝛ nō micant: vagantes stelle ideo sunt prope: sed quia sunt prope: ideo non micant.

¶ Ut q ppe sunt planete per id q nō scintillant. Sit in quo. c. planete: in quo. b. non scintillare: in quo. a. prope esse. Uerum igitur est. b. de. c. dicere: planete eniz nō scintillāt. Sed ꝛ. a. de. b. Non scintillans enim ppe est. Hoc aūt accipiť per inductionem aut per sensuz. Necesse est ergo. a. ipsi. c. inesse. Quare mōstratū est q erratice ppe sūt. Hic igiť syllogismus nō est propter quid: sed quia. Nō eni ex eo q nō scintillāt: ppe sunt: sed ppter id qd ppe sunt: non scintillant.

¶ Manifestat pdictā differētiā per exēpla. Et diuidiť in duas ptes. In pma manifestat exemplū de demōstratione quia. que est per effectum. In scda de demonstratione quia. que est per causam mediatā. ibi ⌊ Amplius in qbus mediū. ⌋ Prima in duas. In prima ponit exēplū de syllogismo qui fit p effectū ꝯuertibilē. In scda de syllogismo qui fit per effectū nō ꝯuertibilē. ibi ⌊ In qb⁹ aūt media. ⌋ Prima diuidiť in duas partes fz duo exēpla que ponit. Scda pars incipit ibi ⌊ Iteꝝ sic lunā. ⌋ Circa primuz duo facit. Primo ponit exēplū de demonstratione quia: que est per effectum. Scdo docet quomodo posset conuerti in demōstrationē ppter qd. ibi ⌊ Cōtingit aūt. ⌋ Dicit ergo primo q demōstratio quia: est per effectū. Ut si quis cōcludat q planete sunt ppe: ppter hoc q nō scintillāt. Nō eni scintillare est causa q planete sint prope: sed ecōuerso. Propter hoc eni nō scintillāt planete: qꝛ sunt ppe. Stelle enim fixe scintillāt: qꝛ visus in cōprehensione earū caligať ppter eaꝝ distātiā. Formeť ergo syllogismus sic. Omne nō scintillās est ppe. Planete sunt nō scintillātes. Ergo sunt ppe. Sit in quo. c. planete: id est accipiať planete qsi minor extremitas. In quo aūt. b. sit nō scintillare: id est nō scitillare accipiať medius terminus. In quo aūt. a. sit ppe esse. i. ppe esse accipiať vt maior extremitas. Uera igitur est hec ppō. Omne. c. est. b. qꝛ planete nō scintillant. Et iteꝝ veꝝ est q. b. sit. a. qꝛ ois stella non scintillās ppe est. Huiꝰ autē ppōnis veritas opz q accipiať per iductionē: aut per sensuz: qꝛ effectus hic est notior causa. Et sic sequiť ꝯclusio q oē. c. sit. a. Et sic demonstratū est q planete nō scitillātes siue stelle erratice sūt ppe. Hic igiť syllogismus nō est ppter qd: sed quia. Nō enim ppter hoc q scintillāt planete: sūt ppe: sed ppter id q prope sunt: non scintillant. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Fieri etiam pōt: vt per alteꝝ: alterum ostēdatur: atqz tunc erit ipsius ppter quid est ratiocinatio. Nam stelle vagantes quidē sint. c. Prope autē esse in. b: ꝛ non micare collocetur in. a. Et. b. igitur competit ipsi. c: nam vagantes stelle sunt prope. Et. a. constat ipsi competere. b. Ea namqz non micant: que ppe sunt. Quibus fit vt. a. quoqz competat ipsi. c. Atqz hec est ratiocinatio ipsius propter quid est. Nā sumpta est ipsa causa prima.

¶ Contingit aūt ꝛ per alteꝝ: alterum monstrare: ꝛ erit ppter qd demōstrationē. Ut sit. c. erratice. In quo. b. ppe esse. A. non scintillare. Est igitur ꝛ. b. in. c: quare ꝛ in. c. a. ꝛ in. b. a. quod est nō scintillare. Et erit ppter qd syllogismus. Accepta est enim prima causa.

¶ Docet quomodo demōstratio quia: ꝯuertať in demonstrationē ppter quid. ꝛ dicit q ⌊ ꝯtingit per alteꝝ demonstrare alteꝝ. ⌋ idest ppter hoc q est ppe esse: demōstrare q nō scintillāt: ꝛ sic erit demōstratio ppter quid. ⌊ Ut sit c. erratice. ⌋ idest accipiať stella erratica minor extremitas. ⌊ In quo. b. sit ppe. ⌋ idest ppe esse. accipiať vt medi⁹ terminus: qd supra erat maior extremitas. ⌊ A. sit nō scintillare. ⌋ idest accipiať non scintillare maior extremitas: qd supra erat medi⁹ terminus. Est igiť ꝛ. b. in. c. qꝛ ois planeta ppe est: ꝛ. a. est in. b. qꝛ ois planeta qui ppe est nō scitillat. Quare sequiť q ꝛ. a. sit in. c. scilicet q ois planeta non scintillet. Et sic est syllogismus ppter qd: cū accepta sit prima ꝛ imediata causa. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Rursus fit vt luna per accretiones demōstretur esse rotunda: quēadmodum quidā demonstrant: nam si rotundū est id omne quod sic accrescit. Luna aūt sic accrescit: perspicuū est lunam esse rotundā. Atqz hoc quidem modo ea facta est ratiocinatio: qua ipsum esse ostendiť. At si mediuz contra ponatur: extruetur ipsius propter quid est ratiocinatio: non enim ob excretiones tales: rotunda est luna. Sed qꝛ est figure rotūde: ideo talia suscipit incremēta: atqz

sit in.c.luna:rotūdū in.b.sit accrescē ponat in.a.

Vide in annot. ¶ Item sic lunam demōstrant: qz per incrementa circularis sit. Sic quidez igitur ipsius quia: factus est syllogismus. Econuerso aūt posito medio: ipsius ꝓpter quid sit. Non enim ꝓpter augmēta: circularis est: sed quia circularis est: accipit augmēta huiusmodi. Luna in quo.c. in quo.b. augmentum sit: in quo.a. circularis.

¶ Ponit aliud exēplū dicēs ꝙ [sic] .i. demōstratione faciēte scire quia. [demōstrāt ꝙ luna sit circularis per incremēta.] q̄bus.s. omni mēse augeē ꝛ minuit. sic arguentes. Omne qđ sic augeē q̄si circulariter circulare est. augeē aūt sic luna. ergo est circularis. [Sic igit factus est syllogismus demonstrans quia. Sed ecōuerso posito medio ipsi⁹. sit syllogismus ꝓpter quid] .i.s. si ponat circulare vt medius terminus: ꝛ augeē maior extremitas. [nō enim ideo est circularis luna.] qz sic augetur: [sed qz circularis est. ideo talia augmenta recipit.] Sit ergo [luna in quo c.] .i. minor extremitas. [Augmētuz in quo.b.] .i. medius terminus. [Circulariter aūt in quo.a.] .i. maior extremitas. Et hoc itelligendū in syllogismo quia. Ecōuerso aūt in syllogismo ꝓpter quid. ¶ Deinde cum dicit.

¶ In quibus autem ipsa media non conuertuntur: ꝛ est id notius quod non est causa: ostenditur quidem esse. Ipsum autem propter quid est non demonstratur.

¶ In quibus autem media nō conuertunē: sed transcendunt: ꝛ est notius qđ non est causa: qz demonstratur quidem: sed ꝓpter quid non.

¶ Ostēdit ꝙ sit demōstratio quia. per effectū nō ꝯuertibilē. dicēs ꝙ illis etiā syllogismis [in q̄bus media nō cōuertunē] cū extremis. ꝛ accipiē vt notius quo ad nos.s. loco medij [qđ nō est causa.] sed magis effect⁹: [demōstratur q̄dē quia: sed nō ꝓpter q̄d.] Et q̄dē si tale medium cōuertaē cum maiori extremitate ꝛ excedat minorē: manifestū est ꝙ ꝯueniens sit syllogismus. sicut si ꝓbeē de venere ꝙ sit ꝓpe: qz nō scintillat. Si aūt econuerso minor terminus esset in plus q̄z medium nō esset ꝯueniens syllogismus. Nō eniz pōt de stella vniuersalr ꝯcludi ꝙ sit ꝓpe ꝓpter hoc ꝙ nō scintillat. In comparatione aūt ad maiorē terminū est ecōuerso. Nā si mediū sit in minus q̄z maior terminus: ꝯueniēs sit syllogismus. Sicut si per hoc qđ est moueri motu ꝓgressiuo. ꝓbeē de aliquo ꝙ habeat aīam sensibilē. Si aūt sit in plus: nō sit ꝯueniēs syllogismus. Naz ab effectu qui a pluribus causis ꝓcedere pōt: nō potest vna illaꝝ ꝯcludi. Sicut non potest ꝯcludi ꝙ aliquis habeat febrem ex excitatione pulsus.

¶ Preterea in his quibus mediuz extra ponitē: etenim in his ipsis est ipsius esse: ꝛ non ipsius propter quid est demonstratio. Non enim dicit causam ipsam.

Vide in annot. ¶ Amplius in q̄bus mediū extra ponitē. ꝛ in his eni ipsius qz. nō ꝓpter q̄d. demōstratio est. Nō enim dicitē causa. Lectio. XXIIII.

Ostēq̄ manifestauit ꝓhs per exēpla q̄liter demōstraē quia. per effectū. Hic ostēdit qualiter demōstraē quia. per nō immediata. Et circa hoc duo facit. Primo manifestat ꝓpositū. Scđo ostēdit qualiter in huiꝰ demonstrationibus media se habeāt ad ꝯclusiones. ibi [Cōparantur aūt huiꝰ ꝛc.] Circa primū tria facit. Primo ꝓponit intētū. Scđo manifestat per exēpla. ibi [Ut qz nō respirat.] Tertio ordinat in forma syllogistica. ibi [Syllogismus aūt.] Dicit ergo primo ꝙ nō solū in his que ꝓbanē per effectū [demōstraē quia. ꝛ nō ꝓpter q̄d: sed etiā in quibus mediū extraponiē.] Dr̄ aūt medium extraponi qn̄ est diuersuz a maiori termino. vt accidit in syllogismis negatiuis. Uel mediū extraponi dr̄ qn̄ mediū est q̄si cōmunius ꝛ non ꝯuertiē cum maiori termino. Qz aūt per tale mediū nō possit demōstrari ꝓpter q̄d. ꝓbat ex hoc ꝙ demōstratio ꝓpter q̄d: est per causaz. Tale aūt medium nō est per causam ꝓprie loquēdo. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ueluti propter quid paries non respirat: qz non animal est. Nam si hoc non respirādi causa est: oportebat animal respirandi causaz esse: Ceu si negatio causa est non essendi: affirmatio causa est essendi. Ut si calidoꝝ ac frigidoꝛuz in temperatio: sanitatem non habendi: causa est: eorūdem temperatio: sanitatez habendi: causa est. Pari quoqz mō si affirmatio essendi causa est: ad hec autem hec hoc pacto sunt assignata: non accommodantur id quod est dictum: non enim animal omne respirat.

¶ Ut quare nō respirat paries: qz nō est aial. Si eniz hoc causa est nō respirādi: opz aial causaz esse respirādi. Ut si negatio causa est ipsius nō esse: affirmatio est esse. Sicut si sine mensura esse calida ꝛ frigida: nō sanādi causa est: ꝛ cum mēsura esse: sanādi causa est. Similr autē est si affirmatio ipsius esse: ꝛ negatio nō esse. In his aūt sic demōstratis non ꝯtingit qđ dictum est. Non enim omne respirat animal.

¶ Manifestat qđ dixerat per exēplū: ꝛ dicit: vt si q̄s vellet ꝓbare ꝙ [nō respirat paries: qz nō est aial.] nō demōstrat ꝓpter q̄d. nec accipit causaz: qz [si non esse aial esset causa nō respirādi. oporteret ꝙ esse aial esset cā respirādi] qđ falsuz est. Multa eni sunt aialia que nō respirāt. sicut pisces. Opz eni si negatio est causa negationis ꝙ affirmatio sit causa affirmationis: sicut nō esse calidū ꝛ frigidū in mēsura est causa ꝙ aliq̄s nō saneē. ꝛ esse calidū ꝛ frigidū in mēsura est causa ꝙ aliq̄s saneē. Similr aūt ecōuerso est ꝙ si affirmatio est causa affirmationis. negatio est causa negationis. In p̄missis aūt hoc nō ꝯtigit: quia affirmatio non est causa affirmationis: quia [non omne qđ est animal respirat.] ¶ Deinde cum dicit.

¶ Atqz raciocinatio cause talis in media sit figura. a. nāqz sit animal: b. respirare: paries. c. Igiē ipsum. a. cuilibet q̄dē. b. cōpetit: omne nāqz qđ respirat aial est. Nulli aūt inest. c. Quare neqz b. cuiq̄ cōpetit. c. Paries igiē non respirat.

¶ Syllogismus aūt sit huiusmodi cause in media figura. Ut sit.a. animal: in quo.b. respirare: in quo.c. paries. In quo.b. q̄dē igiē omni est.a. Oē eniz respirās aial est. In.c. aūt nullo. Quare.b. in.c. nullo est. Nō igitur respirat paries. Vide in annot.

¶ Ordinat ꝓdictuz exēplū in forma syllogistica: ꝛ dicit ꝙ

syllogismũ p̄dictũ opʒ fieri in media figura. Et hoc ideo est q2 in prima figura nõ põt esse ꝯclusio negatiua. ita ꝙ maior sit affirmatiua: qð opʒ in p̄dicto exẽplo esse. Nam respirare qð est maior extremitas: opʒ ꝙ ꝯiungat cũ ani mali: qð est medius terminus ſm affirmationẽ. Sed pa ries qð est minor extremitas opʒ ꝙ ꝯiungat cũ aiali: qð est mediũ: ſm negationẽ. ⁊ sic opʒ ꝙ maior sit affirmati ua ⁊ minor negatiua. qð nunq̃ fit in prima figura: sed so lũ in secũda. Accipiat ergo aial. a. i. medius terminus: b. respirare. i. maior extremitas: ⁊ paries. c. i. minor extremi tas. [Sit ergo. a. in omni. b.] q2 omne respirans est aial. [In nullo aũt. c. est. a.] q2 nullus paries est aial. Quare se quitur ꝙ etiã. b. in nullo. c. sit. i. ꝙ nullus paries respiret. Si aũt acciperet mediũ propinquũ esset demonstratio propter quid. Ut si ostenderetur ꝙ paries non respiret: quia non habet pulmonem. Omne enim habens pulmo nem respirat: ⁊ econuerso. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Tales vero cause siles sũt hisce que ꝑ exupera tionẽ dicũt. Hoc aũt est mediũ id dicẽ qð supe rat causaʒ: cuius gñis est Anacharsidis illud: in scythia modulatrices non sunt: nã neqʒ vites.

¶ Cõparãt huiꝰ cãꝝ ſʒ excellẽtiã dcis: h̃ ãt ẽ pli
Vide i an not. mũ distãtẽ mediũ dicẽ. Sic ẽ illð qð anachar sidis i scythis ꝙ nõ sĩt sibilatores: neqʒ. n. vites.

¶ Ostẽdit qũo media se habeãt ad ꝯclõnẽ dicẽs: ꝙ huiꝰ cause remote comparant dictis ſm excellentiã: q2 exce dũt cõmunitatẽ ꝯclonis ꝓbãde. Et huiꝰ mediũ ꝯtingit dicere ꝙ est multũ distãs. vt pʒ in ꝓbatione anacharsi dis qui ꝓbat ꝙ apud scythas nõ sũt sibilatores propter hoc ꝙ nõ sunt ibi vites. Hoc eni est mediũ valde remo tũ. Propinquũ eni esset nõ hr̃e vinũ: ⁊ adhuc ꝓpinquius nõ bibere vinũ. ex quo sequit letitia cordis que mouet ad cãtãdũ. vt sic sibilatio pro cantu itelligat. Uel meliꝰ põt dici ꝙ sibilus hic accipit nõ pro quolibʒ cãtu: sʒ ꝓ cã tu vindemiãtiũ. qð vocat celeuma. ¶ Deide cũ dicit.

¶ In eadẽ igit scia ⁊ i medioꝝ positiõe he sũt dr̃ie rõcinatiõis ipsiꝰ eẽ: ad ipsiꝰ ꝑꝑ qd ẽ rõcinationẽ.

Vide i an not. ¶ Scdʒ qdẽ igit eadẽ sciaʒ: ⁊ ſm eorũdẽ põnẽ. he dr̃ie sũt ipsius qa. ad eũ qui est ꝑꝑ qd syllim.

¶ Epilogat qð disperat dicens ꝙ he sunt differentie syllo gismi quia. ad syllogismum qui est propter quid. in eadẽ scientia. [⁊ ſm eorundem positionem.] id est eoꝝ qui ha bent eundem ordineʒ. Quod dicit ad remouendũ illud quod post dicet ꝙ vna scientia est sub altera.

¶ Alio vero modo differũt esse. ⁊ ꝓpter qd est: ꝙ per aliam atqʒ aliam vtrunqʒ ꝯsideratur.

¶ Alio aũt mõ differt ꝑꝑ qd. ab ipso qa. qð est ꝑ aliã sciẽtiaʒ vtrunqʒ speculari. Lectio. XXV.

Postq̃ ostẽdit Phs q̃liter demonstratio q2 differt a demõstratione ꝓpter qd in eadem sciẽtia: hic ostẽdit quomodo differt in diuer sis sciẽtijs. Et circa hoc duo facit. Primo ꝓ ponit intẽtũ dicens ꝙ alio modo a predictis differt ꝓpter quid ab ipso quia: ꝓpter hoc ꝙ in diuersis scientijs ꝯsiderant. id est ꝙ ad vnã scientiã ꝑtinet ꝓpter quid: ⁊ ad aliã scientiã quia. ¶ Scðo cum dicit.

¶ Tales aũt sũt hee: q̃ ita sese habẽt vt altera sub altera collocet: vt ad geometriã ꝑspectiua: ⁊ ad solidoꝝ sciaʒ: machinaꝝ facultas extruẽdaꝝ: ⁊ ad arithmeticam musica: ⁊ ad astrologiaʒ sese habet eorum sciẽtia que apparent.

¶ Huiꝰ aũt sũt q̃cũqʒ sic se habẽt adinuicẽ: ꝙ al teꝝ sub altero est: vt speculatiua ad geometriã: ⁊ machinatiua ad stereometriam: ⁊ armonica ad arithmeticam: ⁊ apparentia ad astrologiaʒ.

¶ Manifestat ꝓpositum. Et circa hoc duo facit. Primo manifestat ꝓpositũ in scientijs quaꝝ vna est sub altera. Scðo in sciẽtijs quaꝝ vna nõ est sub altera. ibi [Multe aũt nõ sibi.] Circa primũ duo facit. Primo ostẽdit qua liter se habeãt scientie adinuicẽ quaꝝ vna est sub altera: ad quaꝝ vnã ꝑtinet ꝓpter qd: ad alteraʒ aũt quia. Scðo ostẽdit qũo in p̄dictis sciẽtijs ad vnã eoꝝ ꝑtinet quia. ⁊ ad aliã ꝓpter qd. ibi [Hoc eni ipsũ ⁊c̃.] Circa primũ duo facit. Primo ostẽdit qũo p̄dicte sciẽtie se habeãt adinui cẽ ſm ordinẽ. Scðo ostẽdit q̃liter se habeãt adinuicẽ ſʒ ꝯuenientiã. ibi [Fere aũt vniuoce.] Dicit ergo primo ꝙ huiꝰ sciẽtie sũt. s. ad quaꝝ vnã ꝑtinet quia. ad aliã autẽ ꝓpter qd: q̃cũqʒ sic se habẽt adinuicẽ ꝙ altera est sub al tera. Hoc aũt ꝯtingit dupl̃r. Uno qdẽ modo qñ subiectũ vniꝰ sciẽtie est spẽs subiecti supioris sciẽtie: sicut aial est spẽs corporis nãlis. ⁊ ideo sciẽtia de aialibus est sub sciẽ tia nãli. Alio aũt modo qñ subiectũ iferioris sciẽtie non est spẽs subiecti supioris scie: sʒ subiectũ iferioris sciẽtie cõparat ad subiectũ supioris sicut mãle ad formale. Et hoc modo accipit hic vnã sciẽtiã esse sub altera. sicut spe culatiua: idest ꝑspectiua se hʒ ad geometriã. Geometria eni est de linea ⁊ alijs magnitudinibꝰ. Perspectiua autẽ est circa lineã determinatã ad mãʒ. id est circa lineaʒ vi sualẽ. Linea aũt visualis non est spẽs linee simpl̃r: sicut nec triãgulus ligneus est spẽs triãguli: nõ enĩ ligneũ est differẽtia triãguli. Et simil̃r machinatiua. i. sciẽtia de fa ciẽdis machinis se hʒ ad stereometriã. id est ad sciẽtiam que est de mẽsurationibus corpoꝝ. Et hec sciẽtia dr̃ esse sub sciẽtia per applicationẽ formalis ad mãle. Nã mẽsu re corpoꝝ simpl̃r cõparant ad mẽsuras lignoꝝ ⁊ aliaruʒ materieꝝ que requirunt ad machinas per applicationẽ formalis ad mãlẽ. Et simil̃r se hʒ armonica id est musi ca ad arithmeticã. Nã musica applicat numeꝝ formalẽ quẽ ꝯsiderat arithmeticus ad mãʒ: idest ad sonos. Et si mil̃r se hʒ apparẽtia id est sciẽtia naualis que ꝯsiderat si gna apparẽtia serenitatis vel tẽpestatis: ad astrologiam que ꝯsiderat motus ⁊ situs astroꝝ. ¶ Deinde cuʒ dicit.

¶ Atqʒ haꝝ nõnulle sciẽtiaꝝ noie ratioñe fo re ꝯueniũt: ceu astrologia est: ⁊ ipsa mathema tica: ⁊ nauigandi scientia: ⁊ musica: ea est que mathematica: ⁊ que auditum oblectat.

¶ Fere aũt vniuoce sũt haꝝ q̃dã sciaꝝ: vt astro Vide in annot.
logia mathematica que ⁊ naualis est: ⁊ armo nica ⁊ mathematica que est ſm auditum.

¶ Ostendit qual̃r se habẽt p̄dicte sciẽtie adinuicẽ ſm cõ ueniẽtiã: ⁊ dicit ꝙ fere huiꝰ sciẽtie sũt vniuoce adiuicẽ. Dicit aũt fere. q2 cõmunicãt in noie gñis ⁊ nõ in noie spe ciei. Dicunt aũt oẽs sciẽtie mathematice: q̃dã qdẽ q2 sũt de subiecto abstracto a mã: vt geometria ⁊ arithmetica que simpl̃r mathematice sunt: q̃dã aũt per applicationeʒ principioꝝ mathematicoꝝ ad res mãles: sicut astrologia dr̃ mathematica ⁊ nãlis scia: ⁊ sil̃r armonica. i. musica dr̃ mathematica: ⁊ q̃ est ſʒ auditũ. i. practica musica que co gnoscit ex experiẽtia auditus. sonos. Uel põt dici ꝙ sunt vniuoce: q2 etiaʒ in noie speciei ꝯueniunt. Nã ⁊ naualis dicit astrologia: ⁊ practica musice dicitur musica. Dicit aũt fere: q2 hoc non contingit in oibus: sed in pluribus.

¶ Hic.n.ipz qdē esse ad eos ptinet scire q sensu vtunt. Ipsuz aūt pp gd est.ad mathematicos ipsos. Hi nāqz cāꝝ demōstratiōes habēt. Et p sepe nesciūt ipz esse: quēadmodū hi q ꝯtēplant ipz vlē: nōnulla singulariū qz nō aiaduertūt sepenumero nesciūt. Hec aūt sūt que formis ipsis vtunt: q̄ qdē sunt alia q̄dā: substātiaqz diuersa. Mathematice nāqz scie sunt: circa formas. De nullo eniz subiecto dicunt. Nā ꝛ si geometrica ipsa sunt in subiecto: non tn̄ vt in subiecto sunt geometrice considerationi subijciuntur.

¶ Hoc.n.ipz qa: sensibiliū ē scire: sz pp gd.mathematicoꝝ. Hi.n.habēt cāꝝ demōstratiōes: ꝛ mltotiēs nesciūt ipm qa. Sicut vlē ꝯsiderātes: mltotiēs q̄dā singulariū nesciūt pp id qd nō itēdūt. Sūt aūt he q̄cūqz alteꝝ qddā sūt ꝫ subaz:
Vide in annot. ꝛ vtuntur spēbus. Mathematice.n.circa spēs sūt: nō eni de subo aliquo. Si.n. ꝛ de subo aliquo geometrice sūt: sz nō ꝫ q de subiecto sūt.

¶ Manifestat quomodo in pdictis sciētijs ad vnā sciētiā ptinet quia: ꝛ ad aliā ppter quid. Et circa hoc duo facit. Primo ostēdit q sciētie que sub se ꝯtinēt alias habēt dicē ppter gd. Scdo quō sciētie que sub eis ꝯtinent habēt dicere ppter gd respectu aliaꝝ sciētiaꝝ.ibi[Habent aūt se.] ¶ Sciendū ergo est circa primū q in oibus pnominatis sciētijs ille que ꝯtinent sub alijs applicāt principia mathematice ad sensibilia. Que autē sub se ꝯtinent alias: sūt magis mathematice. Et ideo dicit primo phs: q scire quia.est sensibiliū id est sciētiaꝝ iferioꝝ que applicāt ad sensibilia. Sed scire ppter gd est mathematicoꝝ id est sciētiaꝝ quaꝝ pncipia nō applicant ad sensibilia. Huiꝰ aūt habēt demōstrare ea que sumunt vt cause in iferioribus sciētijs. Et qz posset aliqs dicere q qui sciret ppter gd.sciret ꝛ de necessitate quia.ꝯsequenter hoc remouet dicēs.q multotiēs illi qui sciūt ppter quid nesciūt quia. Et hoc manifestat per exēplū.s.cū ꝯsiderātes vniuersale multotiēs nesciūt q̄dā singularia: ppter hoc q hoc nō intēdūt per ꝯsiderationē. Sicut qui scit omnē mulā esse sterilē: nescit de ista quā nō ꝯsiderat. Et similr mathematicus qui demōstrat ppter gd: nescit qnqz qa. qz nō applicat principia superioris scientie ad ea que demōstrant in iferiori scientia. Et qz dixerat q scire ppter gd est mathematicoꝝ: vult ostendere cuiusmodi genus cause a mathematicis sumat. Unde dicit q iste scientie que accipiūt ppter gd a mathematicis[sūt alteꝝ qddā.] id est differūt ab eis ꝫm substātiā.s.inquātū applicāt ad materiā. Unde huiꝰ sciētie[vtunt spēbus.]id est formalibus pricipijs que accipiūt a mathematicis. Mathematice eni sciētie sunt circa spēs. Nō enim hoꝝ ꝯsideratio [est de subiecto.]id est de mā: qz q̄uis de qbꝰ geometria ꝯsiderat sint in mā: sicut linea superficies ꝛ huiꝰ: non tn̄ ꝯsiderat de eis geometria ꝫm q sūt in mā: sed ꝫm q sūt abstracta. Nā geometria ea que sunt in mā ꝫm esse: abstrahit a mā ꝫm ꝯsiderationē. Sciētie aūt subalternate econuerso accipiunt ea que sunt ꝯsiderata in abstractione a geometra: ꝛ applicant ad materiam. Unde patet q geometra dicit propter quid in istis scientijs ꝫm causaꝫ formalem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ut aūt pspectiua sese hꝫ ad geometriā: sic alia sese hꝫ ad pspectiuā. Veluti de iride: nā ipsum qdē esse ad naturalē ptinet scire: ipsuz aūt ppter quid est: ipsius est perspectiui: aut simpliciter: aut eius qui complectitur mathematicam.

¶ Hz āt se scia de iride ad pspectiuā sicut hec ad geometriā: ꝛ alia ad istā. Ut ē id qd ē de iride. Vide in annot.
Ipsuz qdē quia: physici est scire: sed ppter gd: perspectiui: aut simpliciter: aut ꝫm doctrinā.

¶ Ostendit etiā q sciētia subalternata dicit ppter quid nō respectu subalternātis: sed respectu cuiusdā alterius. Perspectiua eni subalternat geometrie. ꝛ si cōparemus pspectiuā ad geometriā pspectiua dicit qa. ꝛ geometria ppter gd. Sed sicut pspectiua subalternat geometrie. ita sciētia de iride subalternat pspectiue. Applicat enim principia que pspectiua tradit simplr ad terminatā materiā. Unde ipsiꝰ physici qui tractat de iride est scire qa. sed pspectiui est scire ppter gd. Dicit eniz physicus ꝯuersionem visus ad nubem aliquo modo dispositam ad solem esse causam iridis. Propter quid autem sumit a perspectiuo. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Cōplures etiā sciaꝝ: q̄ nō sunt ita disposite: vt altera sub altera sit collocata pari mō se habēt: vt medicina atqz geometria. Naz scire vlceꝝ ea q̄ orbis subeūt formā tardius ceteris curari: ad medicū spectat. Propter gd āt ad geometrā.

¶ Alie aūt ꝛ nō sibi iuicē sciaꝝ hñt sic: vt medicina ad geometriā. Qz.n. vulnera circularia tardiꝰ sanēt: medici ē scire qa. pp gd aūt geometre.

¶ Ostēdit quō qa. ꝛ pp gd. in diuersis sciētijs nō subalternis differūt. ꝛ dic q[mlte sciaꝝ q̄ sūt adiuicē: sic se hñt adiuicē] .s. q ad vnā ptinet qa: ꝛ ad alterā ptinet pp gd. Sicut pz de medicina ꝛ geometria. Nō.n. subm medicine sumit sub subo geometrie: sicut subm pspectiue: sz tn̄ ad aliquā ꝯclōnē in medicina ꝯsideratā applicabilia sūt pnª geometrie. Sic q vulnera circularia tardius sanent medici est scire qa.q h expit: sz pp gd scire ē geometre: ad quē ptinet cognoscē q circulus ē figura sine angulo. Un̄ ptes circularis vulneris nō appropinquāt sibi vt possint de facili ꝯiūgi. ¶ Sciēdū aūt est q illa dr̄ia quia. ꝛ pp gd. q̄ est ꝫ diuersas sciās: ꝯtiet sub altero dictoꝝ modoꝝ.s.qn̄ fit demonstratio per causam remotam.

¶ Pria āt rōcinatōis figura maxie ad sciaz ipaz accōmodat. mathematice scie nāqz vt arithmetica geometria ꝛ pspectiua: p hāc vt pz suas afferūt demōstratiōes: atqz ēt oēs fere q̄ ipsis pp gd ē faciūt ꝯsideratiōnē: aut.n. oino: aut psepe: ꝛ i plimis: hac i figura ipsiꝰ pp gd ē expit rōcinatio. Quare pp h etiā ipsuz maxime ad sciētiā erit accōmodata. Propriissimus.n. sciēdi modus est contemplari ipsum propter quid est.

¶ Figuraꝝ aūt magis faciēs scire maxie prima est. Mathematice.n.sciaꝝ per hāc primā figurā demōstrationes ferūt: vt arithmetica ꝛ geometria ꝛ pspectiua: ꝛ fere dicē est q̄cūqz ppter gd faciūt speculationē: aut.n. oino: aut sicut frequētiꝰ ꝛ in pluribꝰ per hāc figurā qui est pp gd fit syllogismus. Quare ꝛ per hāc erit faciēs scire ppter quid speculari. T.c.33. Videi in not.

Lectio. XXVI.

Postq̄

Postq̃ ph's determinauit de mã syllogismi: hic determinat de forma ipsius: ostẽdens in qua figura pcipue fiat syllogismus demonstratiuus. Et diuidit in duas ptes. In prima ostẽdit q syllogismus demõstratiuus maxime fit in pma figura. Et qr in pma figura pcedit etiã ex negatiuis: 7 oz demõstrationẽ ex imediatis pcedẽ. Ostẽdit in scda pte q̃ũo ptingit ppõnẽ negatiuã esse imediatã. ibi ℂ Sic aũt etiã oẽ. a. in. b. 7c. ℂ Primũ ostẽdit tribus rõnibus. Quarũ pma talis est. In q̃cũq3 figura maxime fit syll's pp qd. figura ista maxie ẽ faciẽs scire. 7 pp h est magis accõmoda demõstratiõib': cũ demr̃atio sit syll's faciẽs scire. Sz i p' figura maxie fit syll's pp qd. Qd pz ex hoc qd mathematice scie vt arithmetica 7 geometria: 7 q̃cũq3 alie pp qd demr̃ant: vtũtur figura p' vtunt. Ergo p' figura est maxie faciẽs scire 7 maxie accõmoda demr̃ationib'. Causa aũt q̃re demr̃atio pp qd maxie fit in p' figura est hec. Nã in p' figura medi' termin' subycitur maiori extremitati q̃ est pdicatũ pclusionis. 7 pdicat de minori termino qui est subm pclonis. Opz aũt in demõstrationib' pp qd mediũ esse cãm passionis q̃ pdicat in pclone de subiecto: 7 vnus modus dicendi p se est qñ subiectũ est cã pdicati: vt interfectus interijt sicut supra dictum est: 7 hoc competit prime figure in qua medium subycitur maiori extremitati vt dictum est. ℂ Scdam rationem ponit ibi.

ℂ Deinde hac tm̃ figura ipsi' qd est venari sciã possum'. In figura nãq3 media nulla fit affirmatiua rõcinatio: scia vo ipsius qd est: affirmationis nimirũ est. In vltima vo fit qdem: at nõ est vl's vt pz: ipz aũt qd est vl'iũ esse pstat. Nõ enĩ aliqua ex pte homo est animal bipes.

ℂ Postea ipsius qd qd est sciam p solã hãc primã figurã venari posse est. In media qdẽ enim figura nõ fit categoricus syll's: sz ipsius qd qd est scia affirmationis est. In vltima aũt fit qdẽ: sed nõ vl'r: sed qd qd est vl'ium est. Non enim quodãmodo est animal bipes homo.

ℂ Que talis est. Qd qd est potissimũ locũ i demõstratiuis scientijs hz: qr sic dcm̃ est diffõ aut est pn̄ demr̃ationis: aut pclio: aut demr̃atio positione differẽs. Ad inuestigandũ aũt diffõnẽ sola p' figura puenit. Nã in sola p' figura pcludit vl's affirmatiua q̃ sola cõpetit ad sciã qd qd est. Nã qd qd est p affirmationẽ cognoscit: pdicat. n. diffõ de diffinito affirmatiue 7 vl'r: nõ enĩ qdã hõ est aial bipes: sed oĩs hõ. Ergo p' figura maxie est faciens scire 7 accõmoda demr̃ationib'. ℂ Tertiã rõnẽ ponit ibi.

ℂ Insup hec figura ceterarũ nõ indiget figurarũ. At indigẽt hui' ille pfecto: nã hac densant atq3 accrescunt: quousq3 ad ea perueniant q̃ medio vacãt. Patet igitur primã figurã exactissimã atq3 accõmodatissimã ad sciam esse.

ℂ Amplius hec qdẽ illis nihil indiget: ille autẽ per hãc densant 7 augmentant quousq3 vtiq3 ad imediata veniant. Manifestum igitur est q maxime pprium sciẽtie prima figura.

ℂ Que talis est. Alie figure in demr̃atiõib' indigẽt pma: pma aũt nõ idiget aliqs. g pma figura efficaci' facit scire q̃ alie. Qr autem alie figure indigeãt pma ex h manifestũ est: q opz ad pfectã sciam habẽdã q ppõnes medie q̃ sumunt in demr̃atiõib' ad imediata reducant. Qd qdẽ fit dupl'r. s. densando media: 7 augmẽtãdo. Densando qdẽ qñ mediũ acceptũ coniungit mediate vtriq3 extremoz vel alteri. Uñ qñ accipiũtur media alia iter mediũ p' 7 extrema: fit q̃si q̃dã pdensatio medioz. Sicut si acciperet pmo sic. Omne. c. est. c. oẽ. c. est. a. 7 deinde inter. c. 7. c. sumat mediũ. d. 7 inter. c. 7. a. mediũ. b. Augmẽtando aũt qñ mediũ est imediatũ minori extremitati: 7 mediatũ maiori. tũc. n. opz accipere plura media alia supra mediũ pmo acceptũ. Ut si dicat oẽ. c. est. d. oẽ. d. est a. etiã postea supra. d. accipiant alia media. Hec aũt condensatio 7 augmẽtatio medioz fit solũ per primã figuram. tũ qr solũ in pma figura cõcluditur vl's affirmatiua: tum qr solũ in prima figura medium sumitur inter extrema: in scda aũt mediũ accipit extra extrema: quasi predicatum de eis. In tertia vo figura inter extrema q̃si subiectum de eis. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Quẽadmodũ aũt fit: vt. a. indiuidue cõpetat ipsi. b. Sic etiam vt idẽtidem nõ competat fieri põt. Atq3 tum indiuidue cõpetere vel nõ cõpetere dico: cũ inter ipsa nullũ mediũ est. Sic eni nõ erit vlterius per aliud inesse vel nõ inesse.

ℂ Sicut aũt esse. a. in. b. cõtingit indiuidual'r: sic 7 nõ esse cõcedit. Dico aũt indiuidual'r eẽ: aut nõ esse: cum nihil est eorum medium. Vide i ca. not.

ℂ Docet quo mõ ppositio negatiua possit esse imediata. Et circa hoc duo facit. Pmo pponit intentũ dicẽs: q sicut cõtingit oẽ. a. esse in. b. idiuidual'r. i. imediate sic 7 concedit nõ esse. i. ita põt cõcedi q ppositio significans. a. nõ esse in. b. sit imediata. Uñ exponit qd est idiuidual'r esse vel nõ esse. s. qñ affirmatiua vel negatiua nõ hz mediũ per qd probetur. ℂ Scdo ibi.

ℂ Cũ itaq3 vel. a. vel. b. in toto quopiam est: vel etiã vtrũq3: tũ etiã fieri nequit vt. a. primo nõ cõpetat ipsi. b. Sit. n. a. ipsũ in toto. c. Si igit. b. nõ sit in aliquo toto. c: fieri nãq3 põt vt. a. qdẽ in toto quopiã sit: b. vo in hoc eodẽ nõ sit: tũ rõcinatio fiet: ac ipsũ. a. nõ iesse. b. p. c. mediũ pcludet. Nã si. c. cuilibet qdẽ cõpetat. a: de nullo vo b. pdicat. a: sane nulli cõpetet. b. Idẽ fiet 7 si. b. in toto quopiã sit: vel vt in. d. nã ipm. d. cuilibet qdẽ cõpetit. b. de nullo vo di. a. q̃re fit vt. a. per ratiocinationem nulli competat. b. Eadẽ ostẽdentur 7 si vtrũq3 tã. a. q̃. b. in toto quopiã sit.

ℂ Cum igitur aut. a. quidem aut. b. in toto quodam sint: aut ambo: non contingit. a. in. b. primo non esse. Sit enim. a. in toto. c: igitur si. b. non est in toto. c. potest enim. a. esse quidem in quodam toto: sed. b. nõ esse in hoc: syllogismus erit q non sit. a. in. b. Si enim in. a. quidẽ omni est. c: in. b. autem nullo est. c: in nullo. b. est. a. Sil'r aũt est 7 si. b. i toto quodã est vt i. d: d. aũt in oi. b. est: a. aũt i nullo. b. erit p syllm̃. Eodẽ aũt mõ demõstrabit: 7 si vtraq3 in quodã toto sit.

ℂ Manifestat ppositũ. Et circa hoc duo facit. Pmo ostẽ

dit quō ꝓpositio negatiua sit mediata. Scđo quō imediata.ibi[Si vo neutruȝ ⁊c.]Circa pᵐ duo facit. Primo manifestat ꝓpositū. Scđo ostēdit qđdā qđ supposuerat. ibi[Et aūt cōtingit.b.nō eē ⁊c.] Dicit ergo pmo ꝙ cum a.i.maior terminus:aut.b.i.minor terminus sunt in quodam toto sicut spēs in genere:aut etiā ambo sunt sub aliquo genere diuerso nō ꝯtigit.a.nō esse in.b. primo.id est nō contingit ꝙ hec ꝓpositio:nullum.b.est.a. sit imediata.Et pmo manifestat hoc qū.a.s.est i quodā toto.s. in.c: b.aūt i nullo.Utputa si.a.sit hō.c.aūt suba.b. q̄titas:pōt syllꝰ fieri ad ꝓbandū ꝙ.a.nulli.b.insit ꝑ hoc ꝙ.c.oī.a.inest.b.aūt nulli.c.vt si fiat syllꝰ in scđa figura. Ois hō est suba:nulla q̄titas est suba.g̊ nulla q̄titas est hō. Et silr est.⁊ si.b.i.terminus minor sit in quodā toto:vt in.d:a.āt nō sit i aliquo toto.syllogiçari poterit ꝙ.a.sit in nullo.b. Ut sit.a.suba.b.linea.d.q̄titas:⁊ fiat syllꝰ in pma figura sic. Nulla q̄titas est suba:ois linea est q̄titas.g̊ nulla linea est suba.Eodē aūt mō poterit demōstrari ꝯclusio negatiua si vnūqđqȝ sit in quodā toto:vt si sit.a. linea.c.q̄titas.b.albedo.⁊.d.q̄litas.pōt syllogiçari in scđa figura:⁊ in pma. In scđa figura sic.Ois linea ē q̄titas:nulla albedo est q̄titas.g̊ nulla albedo ē linea. In pma figura sic. Nulla q̄litas est linea:ois albedo est q̄litas:g̊ nulla albedo est linea.¶Est aūt intelligēdū ꝓpositionē negatiuā esse mediatā vtroqȝ terminoꝝ existēte i quodā toto:nō qdē in eodē:sed in diuersis.Si eniȝ sint in eodē toto erit ꝓpositio imediata:sicut nullū rōnale est irrationale:vel nullū bipes est quadrupes.¶Deinde cum dicit:

¶At vo fieri posse vt.b.nō sit i eo i quo toto est ipȝ.a.aut rursus:vt.a.nō sit i eo i quo totū ē ipȝ b.pȝ ex dispōnibꝰ reꝝ:q̄ iter sese nō miscent:nā si nihil eoꝝ q̄ i.a.c.d.serie collocant de vllo pdicat eoꝝ q̄ i.b.e.f. diuersa serie collocāt. A. vo in toto ē.g:qđ qdē eiusdē ē seriei:ꝑspicuū ē fieri nō posse:vt.b.in ipso sit.g. Alioqn ꝯuenirēt ac miscerent he series rerum. Idem fiet ⁊ si.b, ipsum in toto quopiam sit.

Vide in not. ¶Qđ aūt ꝯtingit.b.nō eē in quo toto est.a.aut iterū.a.in quo est.b.manifestū ex coordinatiōibus est queciqȝ nō cōmutant adinuicē. Si.n. nihil eoꝝ q̄ sūt i.a.c.d. coordinatione:de nullo pdicat que sūt in.b.e.f:a.aūt in toto.p.sit in coordinatione ꝑexistēti:manifestū est ꝙ.b.nō erit in.p.Cōmutarent eniȝ coordinationes. Similiter aūt est ⁊ si.b.in toto quodā est.

¶Manifestat qđ supposuerat.s.ꝙ altero extremoꝝ existente in aliquo toto:alterū nō sit in eodē dicēs.ꝙ manifestū est ex coordiationibꝰ pdicamētoꝝ diuersoꝝ que nō cōmutant adinuicē:qꝛ scilicet id qđ est in vno pdicamēto nō est in altero.manifestū est ꝙ cōtingat.b.esse nō in toto in quo est.a.aut ecōuerso.qꝛ videlicet cōtingit vnū terminoꝝ accipi in vno pdicamēto.in quo nō est aliud. Sit enim coordinatio vna pdicamēti.a.c.d.puta predicamētū substātie:⁊ alia coordiatio sit.b.e.f.puta pdicamētū q̄titatis.Si g̊ nihil eoꝝ que sunt in coordinatione.a. c.d.de nullo pdicat eoꝝ que sūt in coordinatiōe.b.e.f:a. aūt sit in.p.q̄si in q̄dā gnālissimo qđ sit pnᵐ totiꝰ pme coordinationis:manifestū est ꝙ.b.nō est in.p.qꝛ sic coordinationes.i.pdicamenta cōmutarentur. Similiter autē est si.b.sit in quodā toto:vtputa in.e.manifestuȝ est ꝙ.a. nō est in.e.¶Deinde cum dicit.

¶Sed si.a.nulli.b.insit:⁊ neutrū i toto sit vllo: necē ē.a.sine medio nō cōpetat ipsi.b. Nā si qppiā iter ipsa mediū cadet:necē est alterū ipsoꝝ in toto quopiā esse. Aut.n.in prima figura rōcinatio eoꝝ:aut i media extruet. At si in prima:b. nimirū in toto quopiā erit. Propositionē eniȝ eā q̄ versus.b.collocabit affirmatiuā esse opȝ. Si in scđa vtrūuis in toto quopiaȝ erit. Nam vtrūuis iteruallū affirmatiuū eē pōt. Atqȝ nūc vsus maius nūc versus minꝰ extremū negatiua ꝓpositiōe sumpta:cōficit rōcinatio. Ambe vo ꝓpōnes si fuerit negatiue rōcinatio nō ꝯstabit.

¶Si vo neutrū sit in aliquo toto. est aūt.a.i.b. necē est idiuidualr nō eē. Si.n.erit mediū necē est alterū ipsoꝝ i quodā toto eē. Aut.n.i prima figura:aut in media erit syllꝰ. Siqdē igit i prima figura.b.erit in toto quodā:affirmatiuā.n. opȝ ad hāc fieri ꝓpōnē. Si vo i media:qđcunqȝ ꝯtigit. Ad vtrāqȝ.n.posito priuatiuo fit syllogismꝰ. Cū āt vtraqȝ negatiua sit nō erit syllꝰ.

¶Ostēdit quo mō ꝓpositio negatiua sit imediata:dicēs ꝙ[si neutrū sit in toto aliquo].s.neqȝ.a.neqȝ.b.⁊ cum.a. nō sit in.b.necesse est ꝙ hec sit imediata:nullū.b.est.a. qꝛ si acciperet aliqđ mediū ad syllogiçandū eā:oporteret ꝙ alteꝝ ipsoꝝ esset in aliquo toto:⁊ sic etiā oporteret fieri syllm:aut in pma figura:aut i scđa. In tertia.n.figura nō pōt ꝯcludi vlis negatiua q̄lē opȝ esse ꝓpositionē imediatā. Siqdē syllꝰ sit in pma:opȝ ꝙ.b.sit in quodaȝ toto:qꝛ.b.est minor extremitas:⁊ in pᵃ figura semp opȝ minorē ꝓpositionē eē affirmatiuā. Nō.n.fit syllꝰ in pma figura ex maiori affirmatiua ⁊ minori negatiua. Sed si syllꝰ erit in media figura:contingit qđcūqȝ vel.a.vel.b. esse in toto quodaȝ:qꝛ in media figura pōt esse negatiua tam pma q̄ scđa ꝓpositio. Nunq̄ tñ pōt esse neqȝ in pᵃ neqȝ in scđa vtraqȝ ꝓpositio negatiua.Et iđ opȝ ꝙ altera existēte affirmatiua:alteꝝ extremoꝝ sit i q̄dā toto. Sic igit pȝ ꝙ ꝓpositio negatiua imediata est qñ neutrū terminoꝝ ē i q̄dā toto. Nō aūt pōt dici ꝙ quāuis neutruȝ sit in quodā toto:pōt tñ accipi mediū ad ipsuȝ ꝯcludendū.s.si accipiat mediū ꝯuertibile:qꝛ opȝ tale mediū esse qđ sit prius ⁊ notius.Et hoc est vel genus vel diffinitio que nō est sine genere.¶Deinde cū dicit.

¶Patet igit fieri posse vt sine medio qppiam cuipiā nō insit: atqȝ qñ:⁊ quēadmodū fieri pōt satis iā explanauimus.

¶Manifestū igit ē ꝙ ꝯtigit ⁊ aliud i alio nō eē idiuidualr:⁊ qñ ꝯtingit:⁊ quo mō diximus.

¶Concludēdo epilogat qđ dctū est:⁊ lfa plana ē ex dictis

¶Ignoratio aūt ea q̄ nō negatiōe s; dispōne dr: ignoratio deceptio est:que circa ꝓpōnes medio vacātes:vel nō vacātes:affirmatiuas vel negatiuas:aut ꝑ rōcinationē:aut simplr fit. Nā aut simplr qspiā esse:aut nō eē putat:aut ꝑ ratiocinationem existimationem talem consequitur.

¶Ignorātia aūt nō ſm negationē:sed ſm dispositionem dicta est q̄dem per syllogismuȝ facta Vide in not.

deceptio. Hec aūt in his que sunt primo aut nō sunt: contingit dupl'r. Aut enim est cū simpl'r accipiat esse aut nō esse: aut cū per syllogismum accipiat opinionem. Lec. XXVII.

Postq̄ Phs determinauit de syllo demōstratiuo per quē acquirit̄ scia: hic determinat de syllo p quē iducit̄ in nobis ignorātia siue deceptio. Et circa hoc duo facit. Primo.n. ostēdit q̄lis ignorātia p syllm induci possit. Secūdo ostendit modū quo talis sylls pcedit. ibi. Simplicis qdez igit̄ opinionis rc. Distinguit ḡ pmo duplicem ignorātiā: quarū vna est f3 negationē r alia f3 dispositionē. Ignorātia qdē fm negationē est qn hō oino nihil scit de re. Et hec est ignorātia in nō attingēdo: vt Phs dicit
T. cō. 22. in .9° metaphysice. Sicut p3 de rustico qui oino nihil scit de triāgulo: an habeat tres angulos eq̄les duobus rectis. Ignorātia aūt f3 dispositionē est qn aliqs h3 qdē aliquā dispositionē in cognoscēdo: sed corruptā: dū.s. existimat aliquē currere: sed falso: vel dū existimat esse qd nō est: vel nō esse qd est. Et hec ignorātia idē est qd error. Prima ergo ignorātia nō fit per syllm. Sed scda p syllm fieri pōt: r tūc vocat̄ deceptio. Hec aūt ignorātia siue deceptio pōt cōtingere circa duo. Uno qdē mō circa ea q̄ sunt pma pncipia r imediata: dū.s. opinat̄ opposita pncipiorū: q̄
T. cō. 19. qdē r si nō possit opinari interius in mēte: vt supra dictū est: q: nō cadunt sub apprehensione. Pōt tn̄ eis cōdicere fm vocē: r fm quādā falsaz imaginationē: vt dicit̄ de q̄
T. cō. 9. busdā negantib⁹ pncipia in .4. metaphysice. Alio mō circa cōclōnes que nō sunt pma r imediata. Et prima qdem ignorātia siue deceptio opponitur cognitioni intellectus. Scda aūt cognitioni scie. Utraq3 aūt ignorātia dispositionis siue sit de his q̄ sūt pma. siue sit de his que nō sūt pma: pōt hoi puenire dupl'r. Uno mō simpl'r qn.s. absolute absq3 aliquo ductu rōnis existimat falsu3: siue affirmādo siue negādo. Alio mō qn inducit̄ ad falsum existimādū per aliquā rōnem syllogisticā. sicut dicit Phs in
T. cō. 9. 4. metaphysice. q qdā pncipijs cōdicūt velut rōnib⁹ persuasi. Alij vō nō q̄si rōne psuasi. sed pp̄ter ineruditionē vel pertinaciam: volentes in omnibus querere demonstrationem. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Simplicis igit̄ existimationis: simplex est error. Eius aūt q̄ p rōcinationez efficit̄ plures. a. nāq3 sine medio nulli cōpetat. b. Si igit̄ q̄spiaz concludat. a. cōpetere ipsi. b: sumpto medio. c. deceptus erit sane per ratiocinationem.

ℂ Simplicis qdem igit̄ opinionis simplex deceptio: s3 q̄ est p syllogismū plures sūt. Nō sit.n. a. in nullo. b. indiuidualiter: igit̄ syllogizet eē. a. in. b. mediū accipiēs. c: deceptus erit p syllm.

ℂ Ostēdit quo mō pdicte ignorātie causant̄. Et pmo quō causat̄ ignorantia que est per syllm. Scdo quō puenire ignorantia hoi sine syllo. ibi. Manifestū est aūt rc. Circa pmū duo facit. Primo pponit quo mō causet̄ ignorātia per syllm in pmis r imediatis. Scdo quo mō causat̄ in his que nō sunt pma imediata. ibi. Nō idiuidue autē existētibus. Circa p^m duo facit. Primo pponit quo modo causat̄ ignorātia qua existimat̄ esse qd nō est. Scdo quo mō causet̄ ignorātia qua existimatur nō esse qd est. ibi. Que vō ipsius nō eē. Circa p^m tria facit. Primo pponit modū quo pdicta ignorātia cōiter causet̄. Scdo assignat diuersitates circa hoc cōtingētes. ibi. Cōtingit qdē. Tertio respondet tacite q̄ōni. ibi. Ipsius qdē igitur esse rc. Dicit ḡ pmo q falsε opinionis quā supra vocauit simplicē: est simplex deceptio.i. vno mō solo ad hoc puenitur. Nō eni3 causat̄ ex rōne que diuersificari pōt: sed magis ex defectu rōnis qui nō diuersificat̄ p diuersos modos: sicut nec alie negationes f3 pp̄riā rōnē. Sed q: rō falsa multipl'r variari pōt: inde est q huiꝰ ignorātia que fit p syllm multipl'r accidere pōt: fm q multipl'r falsus esse pōt sylls. ℂ Ponit aūt cōem modū dicēs. Nō sit enim a. in nullo. b. idiuidual'r .i. sit hec ppositio vā imediate. Nullū. b. est. a. Predicant̄ eni3 due negatiōes loco vniꝰ: puta si dicamꝰ. Nulla q̄litas est substātia fm doctrinam supra positā de negatiuis imediatis. Si qs ergo ɔcludit
Lec. 26. oppositū huius per aliquem syllm: ostendens.s. omne. b. esse. a. accipiens p medio. c. erit deceptio per syllogismū. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Atq3 fieri pōt vt ambe ppositiones sint false: r ēt altera tm̄. Nā si neq3. a. cuiq̄3. c. cōpetat. b: vtriq3 aūt interuallum econtra sit sumptum: ambe propositiones erūt sine dubio false.

ℂ Contingit qdez igit̄ vtrasq3 ppositiones esse falsas. cōtingit aūt alterā tm̄. Si enim neq3. a. i
Vide i an not. nullo. c. erit: neq3. c. in nullo. b. accepta aūt sunt vtraq3 ecōtrario: vtreq3 erunt false.

ℂ Ostēdit quot modis pōt hoc variari. Est aūt sciēdū q falsa cōclusio nō cōcludit̄ nisi falso syllo. Syllogismus aūt pōt esse falsus dupliciter. Uno mō q: deficit in forā syllogistica. Et hic nō est sylls: sed apparens. Alio mō q: vtit̄ falsis ppositionibus. Et hic qdē est sylls pp̄ter syllogisticā formā: est aūt falsus pp̄ter falsas ppositiones assumptas. In disputatione ergo dialectica que fit circa pbabilia. vsus est vtriusq3 falsi syllogismi: q: talis disputatio pcedit ex cōibus. Et ita in ea error attendi pōt: r circa mācharacterm quā sumit que est cōis: r etiā circa formaz que est cōis. Sed in disputatione demōstratiua que est circa necessariā: nō est vsus nisi illius syllogismi qui est falsus pp̄ter mām: q: vt dicitur in pmo topicoru3: paralogismus
Ca. 6° discipline pcedit ex pp̄rijs discipline: sed non ex veris. Unde cum forma syllogistica sit inter cōmunia cōputāda. paralogismus discipline de quo nūc agit̄ nō peccat in forma: sed solū in mā: r circa pp̄ria r nō circa cōia. Et iō pmo dicit quo mō huiꝰ sylls pcedat ex duabꝰ falsis. Secūdo quo mō pcedat ex altera falsa. ibi. Sed altera contingit rc. Primū aūt ɔtigit dupl'r. q: falsa ppositio aut est cōtraria vere: aut cōdictoria. Prio ergo ostendit quo mō syllus huiꝰ pcedat ex duabus falsis ɔtrarijs veris. Scdo quo mō accipit̄ cōtradictio. ibi. Potest autem sic se habere. Dicit aūt pmo q in pdicto syllogismo deceptionē causante contingit q̄nq3 vtrasq3 ppositiones esse falsas: r q̄nq3 alterā tm̄. Utrasq3 aūt falsas accipimꝰ contrarias verax. habeat.n. se. c. ad. a. r ad. b. q nullū. c. sit. a. r q nullum. b. sit. c. Si aūt accipiant̄ contraria horum.s. omne. c. est. a. omne. b. est. c. vtreq3 ppositiones erūt false totaliter. Puta si dicā. Ois q̄litas est sūba. ois quantitas est q̄litas. ergo ois quātitas est sūba. ℂ Deinde cū dicit.

ℂ Fieri nāq3 pōt vt. c. sic se habeat ad extremu3 vtrūq3: vt neq3 subijciat̄. a: neq3 vl'r competat ipsi. b. Etenim. b. qdē fieri nō potest: vt in toto quopiam sit. Nā. a: primo remouebat̄ ab ipso: a. vō non necesse est vniuersaliter cunctis que sunt in esse: q̄re sit ambe ppositiones sint false.

¶ Potest aūt sic se habere.c. ad.a. ⁊ ad.b. ⁊ ꝙ neqꝫ sub.a. sit: neqꝫ vniuersaliter.c.in.b: b.gdē īpossibile est in toto aliquo. Primū.n. dictum est in ipso.a.nō esse.a.aūt nō necesse est in oib⁹ q̄ sunt isse vlr: quare vtreqꝫ false sunt.

¶ Ostendit quō mō possunt esse ambe false: ⁊ nō sunt cōtrarie veris: sed ꝯdictorie: puta si sic se habeat.c. ad.a.⁊ ad.b. ꝙ nec ꝯtineat totalr sub.a.neqꝫ vlr insit.b. Puta si accipiamus. Perfectū vel ens in actu: ⁊ ꝓcedamus sic. Omne pfectū est suba.ois quātitas est perfecta. ergo ⁊c. Manifestū est ꝙ vtraqꝫ est falsa: sed nō totalr. Sunt.n. cōtradictorie eaꝝ vere.s.qȯdā pfectū nō est substātia: ⁊ quedā quātitas nō est pfecta. Cōtrarie aūt false.s. nullū pfectū est suba: ⁊ nulla quātitas est pfecta. Cꝫ aūt.c.non vlr isit.b.id est ꝙ ista nō sit vera.ois quātitas est pfecta: que erat minor. vt oē.b.est.c.ꝓbat p hoc ꝙ.b.nō pōt contineri sub aliquo toto qȯ de eo vlr p̄dicet. Et h̄ iō: q2 hec ꝓpositio.nullū.b.est.a.dicebat eē imediata: qȯ est.a.non inesse.b.p̄mo. Dcm̄ est aūt supra illas negatiuas imediatas quarū neuter terminoꝝ est sub aliquo toto. ¶ Sed videt hec ꝓbatio nō esse sufficiēs.q2 de eo etiā qȯ nō est sub aliquo toto: sicut spēs sub genere: pōt aliqd vlr ꝓdicari. Nō.n.solū genus aūt differētia vlr p̄dicat: sed etiā ꝓpriū. ¶ Sed dicendū est ꝙ lꝫ dicta ꝓbatio nō sit efficax cōiter loquendo. est tn̄ efficax in ꝓposito. Quia sicut in p̄mo topicoꝝ dicit: paralogismus discipline (de quo hic loqtur) ꝓcedit ex cōuenientib⁹ discipline. Unde intēdit vti talibus medijs qualibus vtit demonstrator. Demonstrationis aūt mediū est diffinitio: vt supra dictum est. Unde ⁊ in syllogismo de quo hic loquit intendit vti diffinitione pro medio. Diffinitio aūt ꝯtinet genus ⁊ differentiā. Unde opꝫ id qȯ vlr predicat in hoc syllogismo cōtinere id in quo est subm sicut in toto. Cꝫ aūt.a.nō insit vlr ipsi.c.id est ꝙ ista nō sit vlr vā: oē pfectū est suba: que erat maior: vt omne.c.est.a.ꝓbat per hoc ꝙ non est necesse de quocūqꝫ vniuersali qȯ insit vniuersaliter oibus que sunt: q2 nullū predicamentū p̄dicatur de his q̄ cōtinent sub alio p̄dicamēto: neqꝫ etiā vlr p̄dicat de his que cōiter ꝯsequunt ens: q̄ sūt act⁹ ⁊ potētia: pfectū ⁊ imperfectū. p̄us ⁊ posterius: ⁊ alia hȯ. ¶ Deinde cū dicit.

¶ At fieri quoqꝫ potest vt altera vera sumatur nō tn̄ vtrauis: sed.a.c. Nam ꝓpositio.c.b.semper erit falsa: q2 in nullo est ipsum.b. Sed.a.c. vera esse pōt: veluti si.a. sine medio cōpetat quidem ipsi.c: nō cōpetat aūt ipsi.b. Cum.n.idem primo de pluribus quouis dicit mō: neutrum erit in altero. Nihil autem interest ⁊ si non sine medio competat.

Uide i an not. ¶ Sed alterā contingit verā accipere: nō tn̄ quālibet cōtingentē: sed que est.a.c. Nam.b.c. propositio semp falsa erit: ꝓpter id qȯ.c.in nullo est.b.sed que est.a.c.pōt: vt si.a.in.c. ⁊ in.b.ē indiuidualr. Cum enim p̄mūꝫ predicet idēꝫ de pluribus, neutrum in neutro est, Differt autēꝫ nihil si nō indiuidualiter insit.

¶ Ostēdit quō p̄dictus syllogismus ꝓcedat ex altera vā ⁊ altera falsa. ⁊ dicit ꝙ in p̄dicto syllo. cōtingit accipere alterā verā .s.maiorē q̄ est.a.c.altera existēte falsa.s.minore quē est.b.c. Et ꝙ ꝓpositio minor que est.b.c.semp sit falsa ꝓbat sicut ⁊ supra: ꝓpter hoc ꝙ.b.in nullo est.c. sicut i toto: sed ꝙ hec ꝓpositio.a.c.possit esse vera altera existēte falsa ꝓbat in terminis. Sit enim ita ꝙ.a.insit.b.⁊.c.indiuidualiter: id est imediate sicut genus ꝓprijs specieb⁹: vt color albedini ⁊ nigredini. Manifestū est enim sꝫ h̄ ꝙ maior erit vera.s.ꝙ oē.c.est.a. vtputa ois albedo est color. minor est falsa.s.ois albedo est nigredo: q2 qn̄ aliqd p̄dicat p̄mo de plurib⁹: neutrū istoꝝ pluriū de neutro p̄dicat. Prima eni predicatio generis est de oppositis speciebus. ¶ Est aūt circa hoc dubitatio: q2 his terminis positis nō sequitur cōclusio falsa sed vera. Erit enīꝫ conclusio ꝙ.a.insit.b.cui suppositum est inesse indiuidualiter. ¶ Sed dicendū ꝙ hoc exēplū ponit solum ad manifestandū quo mō possit esse maior vera ⁊ minor falsa: sed hoc exemplū nō hꝫ locum in ꝓposito: vbi querit cōclusio falsa. Et iō Phs subiungit. Differt aūt nihil si nō indiuidualiter insit. Possumus autē accipere tales terminos: ꝙ.a.nō insit.b.indiuidualiter: neqꝫ aliquo mō: imo potius ab eo indiuidualiter remoueat. Nec est etiāꝫ necesse ꝙ insit.c.indiuidualiter: q2 nō est necessariū ꝙ demonstrator vtatur solū ꝓpositionibus imediatis: sed ēt his que p imediata fidē acceperūt. Accipere ergo possumus alios terminos ad ꝓpositū ptinētes. Ut si accipiamus pro medio substātiā itellectualē. Ois enīꝫ itelligentia est substātia. Minor aūt est falsa. Ois quātitas est intelligētia. Unū seqt cōclusio falsa. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Deceptio igit essendi per hec atqꝫ hoc mō fit solum. Non enīꝫ alia in figura ratiocinatio erat essendi.

¶ Ipsius quidem igitur esse deceptio per istam fit: ⁊ sic fit solum. Non enim erit in alia figura ipsius esse syllogismus.

¶ Respondet tacite qōni. Posset enim aliquis ab eo requirere ꝙ ostenderet diuersitatē hui⁹ syllogismi in alijs figuris. Sed ipse respondet ꝙ deceptio que est ipsius eē: id est per quā aliqs existimat ꝓpositionē affirmatiuam falsaꝫ. pōt fieri solū p p̄mā figurā: q2 in alia figura scilꝫ in scḋa nō pōt fieri syll's affirmatiuus. Tertia aūt figura nō ptinet ad ꝓpositū. q2 nō pōt ꝯcludi vlis que p̄ncipaliter intendit in demonstratione ⁊ in hoc syllo.

¶ Non essendi xȯ: ⁊ in prima fit: ⁊ in media. Atqꝫ primūꝫ dicamus quot modis ⁊ quo mō sese hn̄tibus ipsis ꝓpōnib⁹ fit in prima figura.

¶ Que xȯ est ipsius nō eē in prima ⁊ media figura est. Primū igitur dicamus quot modis in prima sit: ⁊ quo modo se habentibus propositionibus. Lec. XXVIII.

Postq̄ Phs ostendit quo mō cōcludat p syllogismū affirmatiua falsa cōtraria negatiue imediate: hic ostēdit quo mō per syllogismū cōcludat negatiua falsa ꝯtraria affirmatiue imediate. Et p̄mo in p̄ma figura. Scḋo in secūda. ibi. Sed in media gdē figura. Circa p̄mū duo facit. Prio ostēdit de quo est intentio: ⁊ dicit ꝙ cum negatiua vlis cōcludi possit in prima ⁊ in scḋa figura. p̄mo dicendū est quot modis syll's ignorātie fiat in p̄ma figura. ⁊ qualr se habentibus ꝓpositionib⁹ in vitate ⁊ falsitate. ¶ Secundo ibi.

¶ Fieri itaqꝫ pōt: vt ambe false ꝓpōnes sumantur: veluti si ipꝫ.a.tā.c. q̄ꝫ.b. sine medio cōpetat Nā si sumat.a.gdē nlli iesse.c: ipꝫ āt.c. cuilibet

competere.b.erit vtraqȝ propositio falsa.

¶ Contingit qdeȝ igit vtrisqȝ falsis: vt si.a.ꝛ in c.ꝛ in.b.sit idiuidualiter. Si.n.accipiat.a.qdē in.c.nullo.c.aūt in oi.b.false sunt ꝓpositiones.

¶ Prosequitur ꝓpositū. Et ṗmo ostendit qualr fiat talis sylls in prima figura ex duab⁹ falsis. Scdo quo mō fiat ex altera vera:ꝛ altera falsa.ibi[Contingit aūt ꝛ altera.] Dicit ergo ṗmo ꝙ ṗdictus sylls fieri pōt ex vtrisqȝ falsis. Qḋ pȝ si.a.sit.ꝛ i.c.ꝛ in.b.idiuidualr:idest imediate. Est aūt imediate gen⁹ in primis spēbus in quas ṗmo diuidit:sicut color in albedine ꝛ nigredine. Genus.n.per se ṗdicat de specie:qꝛ ṗmo ponit in eius diffōne.ꝛ imediate ṗdicat de specie prima.qꝛ imediate in ei⁹ diffōne ponitur. Nō aūt ex hoc ꝙ ponat in diffōne alicuius partis diffiniētis:sicut se hȝ gen⁹ remotū ad vltimā spēm. Sint ergo termini:color:albedo:nigredo. Si ergo accipiat.a. qdē in nullo.c.eē:vtpote si dicam⁹ nulla albedo est color. c.aūt in oi.b.vtputa si dicam⁹ ois nigredo est albedo.false sunt ambe ꝓpositiones:ꝛ falsa est cōclusio.s.nulla nigredo est color.¶ Deinde cum dicit.

¶ Fieri quoqȝ pōt:vt altera ꝓpositionū vtrauis falsa sumat. Nā esse pōt.a.c.qdē vera.c.b.ꝟo falsa.a.c.qdē vera:qꝛ.a.nō oib⁹ inest q̄ sūt.c.b. ꝟo falsa:tū qꝛ fieri nequit:vt.c.cui ipm.a.nulli cōpetit:ipsi cōpetat.b:nā.a.c.ꝓpositio non erit vera:tūȝ qꝛ si ambe sint vere:erit ipsa ꝯclio ꝟa.

¶ Cōtingit aūt ꝛ altera falsa:ꝛ hac quacūqȝ cōtingēte. Pōt.n.que est.a.c.vera eē:q̄ ꝟo.b.c. falsa esse. Sȝ q̄ est.a.c.qdē ꝟa:qm̄ nō oib⁹ q̄ sūt.iest.a. Sȝ q̄ est.b.c.falsa:qm̄ ipoīe est eē i.b.c. in quo nullo est.a. Nō.n.ꝟa erit q̄ est.a.c.ꝓpositio. Silr aūt ꝛ si sint vtreqȝ ꝟe:ꝯclio erit ꝟa.

¶ Ostendit quo mō possit esse in ṗdicto syllō altera vera ꝛ altera falsa. Et ṗmo ostendit quo mō possit esse maior vera ꝛ minor falsa. Scdo quo mō ꝯtingit econuerso.ibi [Sed ꝛ que est.] Dicit ergo ṗmo ꝙ cōtingit syllm ignorantie negatiuū fieri in ṗma figura existēte altera ꝓpositionū indifferēter falsa quecūqȝ sit illa. Potest.n.contingere ꝙ hec ꝓpositio.a.c.que est maior sit vera. Et propositio que est.b.c.sit falsa:que est minor. Et ꝙ ꝓpositio maior possi⁹ esse vera:ꝓbat ꝑ hoc ꝙ iste terminus.a.gcūqȝ sit ille:nō est necesse ꝙ insit oibus:sicut color nō predicat de oibus entibus. Qꝛ aūt minor sit falsa ꝓbat ꝑ hō. qꝛ nō pōt accipi aliqs termin⁹ a quo vlr negetur.a.qui qdē terminus ṗdicet de.b. Supponim⁹.n.ꝙ hec sit vera ꝛ imediata.omne.b.est.a. Si g̊ aliqd vlr ṗdicet de.b. ita ꝙ huiꝰ sit vera.oē.b.est.c.nō pōt esse ꝙ de illo vlr negetur.a. Et ita hec ꝓpositio.nullū.c.est.a.non erit vera que erat maior. Si.n.oē.b.est.a.vt supponit:ꝛ omne.b.est.c. vt assumit.sequit in tertia figura.qōdam.c.est.a.que est cōtradictoria maior. Falsa ergo erit ista.nullum.c.est.a. Si ergo hec sit vera q̄ est maior:necesse est ꝙ hec sit falsa que est minor. Omne.b.est.c. Scdo ꝓbat ꝙ ex duab⁹ veris nō pōt cōcludi falsū:vt supra ꝓbatū est.dat autē hec esse vera.nullū.c.est.a. Si g̊ etiā hec sit vera.oē.b.est c.sequit ꝙ cōclusio sit vera.nullū.b.est.a.qḋ tn̄ est inconueniens in syllō ignorātie qui debet concludere falsam: que tn̄ supponitur esse falsa:vtpote ꝯtraria huic imediate ꝓpositioni.omne.b.est.a.¶ Deinde cū dicit.

¶ At.c.b.et ꝟa esse pōt:altera sūpta falsa:ceu si b.ꝛ in.a.sit.ꝛ in.c. Necesse est.n.tūc alterū esse sub altero:q̄re si sumat.a. nulli cōpetere.c:erit hec ꝓpositio falsa. Patet igit ꝛ ex altera tm̄:ꝛ ex ambab⁹ ꝓpōnib⁹ falsis rōcinationē fieri falsā.

¶ Sȝ ꝛ eā q̄ est.c.b.ꝯtingit verā eē,cū altera sit falsa:vt si.b.ꝛ in.c.ꝛ i.a.erit. Necesse est.n. alterū sub altero esse:q̄re si accipiat.a.in nullo.c. esse falsa erit ꝓpositio. Manifestū igit est:qm̄ ꝛ cū altera falsa sit:ꝛ in vtrisqȝ erit falsus sylls.

¶ Ostendit quo modo minor sit vera maiori existēte falsa:ꝛ dicit ꝙ ꝓpositio.c.b.s.minor pōt esse vera cū maior sit falsa. Quia.n.hec ꝓpositio.oē.b.est.a.cuius ꝯtraria dȝ cōcludi:est imediata:necesse est ꝙ.b.sit in.a.sicut pars in toto:sicut albedo in colore. Pōt aūt accipi aliqd aliud in quo ēt sit.b.sic in toto.nō tn̄ imediate:ꝛ illud sit q̄litas:q̄ sit.c. Necesse est g̊ fm ṗdicta ꝙ hoꝝ duoꝝ.s.a.ꝛ.b.alterū sit sub altero idest color sub q̄litate. Si g̊ aliqs accipiat a.in nullo.c.esse:vtputa si dicat.nulla q̄litas est color.falsa erit ꝓpositio. Minor aūt erit vera.s.ois albedo est q̄litas. Conclusio aūt erit falsa ꝛ imediate ꝯria.s.nulla albedo est color. Sic g̊ manifestū est ꝙ pōt fieri sylls ignorātie negatiuus in ṗma figura:ꝛ altera ꝓpositione falsa:ꝛ vtrisqȝ.¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed in figura media:vt tote qdē ꝓpositiōes ambe sint false fieri nequit. Nā cū.a.cuilibet inest.b.nulli:tū sumi mediū pōt:qḋ alteri cuilibet alteri nulli cōpetet. Opȝ aūt hoc pacto sumere ꝓpositiones:vt alteri qdē insit:alteri ꝟo nō insit:si hac in figura rōcinatio fieri debeat. Si igitur sic sumant:sint false cōstat:si sumant econtra veras vtrasqȝ fore:qḋ qdē fieri neqt. Verū aliq̄ ex pte falsaȝ esse vtrāqȝ nō obstare qcq̄ȝ videt:veluti si mediū.c.tā.a.q̄ȝ.b.cuidā insit:hic enīȝ si ipsum.c.cuilibet qdē.a:nulli ꝟo.b.dicatur inesse:false qdē erūt ambe ꝓpositiones. At nō simplr:sed aliq̄ ex pte sicuti pȝ. Eadē erūt ꝛ si ꝓpōnē negatiuā ꝟsus extremū mai⁹ posueris.

¶ Sed in media figura vtrasqȝ quidem ꝓpositiones totas falsas esse non contingit. Cum enī a.in omni.b.sit:nihil erit accipere qḋ in altero quidem omni:in altero ꝟo nullo. Opȝ autem sic accipere propositiones:ꝛ qḋ in hoc quideȝ sit: in hoc autem nō sit:si vere erit syllogismus. Si igitur sic accipiantur false:manifestum est ꝙ contrarie,econuerso se habebunt. Hoc aūt impossibile est. In quodam autem vtranqȝ nihil prohibet falsam esse:vt si.c.in.a.ꝛ in.b.quodā est. Si enim.c.quidem in omni accipiatur esse a.in.b.autem nullo:false quideȝ vtreqȝ propositiones:non tamen tote:sed in quodam. Econuerso autem posito priuatiuo.

¶ Ostendit quo mō sylls ignorantie negatiuus fiat in secunda figura. Et ṗmo qn̄ vtraqȝ est falsa. Scdo qn̄ altera tm̄.ibi[Silr aūt ꝛ alterā esse falsam.] Dicit g̊ ṗmo ꝙ nō cōtingit in media figura vtrasqȝ ꝓpositiones esse

totas falsas. Et dicit totas illas que sunt 9rie ppositionibus veris. Et h pbat. q2 cũ debeam⁹ negatiuã cõcludere falsaz 9riã affirmatiue imediate. necesse est accipere q̄ hec sit vera ⁊ imediata. omne. b. est. a. puta ois albedo est color. Sic aũt se hñtibus terminis nõ põt inueniri aliqs medius terminus q̄ vlr pdicet̃ de vno termino: ⁊ vlr remoueat̃ ab altero. Detur enim q̄ ille terminus. c. vlr remoueat̃ ab. a. ⁊ vlr pdicet̃ de. b. erit ergo hec vera. Nullum. a. est. c. Quare ⁊ cõuersa erit vera. Nullum. c. est. a. Sed oẽ. b. est. c. g̃ nullũ. b. est. a. cuius 9riũ fuit suppositũ. Silr etiã nõ põt esse q̄ vlr remoueat̃. a. b. ⁊ vlr pdicet̃ de. a. q2 si hec est vera. omne. a. est. c. ⁊ cõuersa erit vã. qõdã. c. est. a. Si aũt hec est vera. nullũ. b. est. c. ⁊ 9uersa erit vera. nullũ. c. est. b. Sic ergo ex his duabus ppositionib⁹. qõdã. c. est. a. nullũ. c. est. b. sequit̃ qõdã. b. nõ est. a. que est cõtradictoria eius que supponebat̃. omne. b. est. a. Relinquit̃ g̃ q̄ ipossibile est inueniri aliqd mediuz qd pdicto mõ se habẽtibus. a. ⁊. b. de vno pdicet̃: ⁊ ab alio remoueatur. ⁊ tñ opz si debeat fieri sylls in scda figura. q̄ mediuz de vno extremoz pdicet̃: ⁊ de alio neget̃. Et iõ si ambe sunt false totaliter: opz q̄ earuz cõtrarie sint vere: qd est impole: vt pbatũ est. Nihil. n. prohibet vtrãqz ppositionẽ esse falsam particulariter: puta si accipiamus qõdam mediũ qd particulariter pdicet̃ de. a. ⁊ de. b. puta masculus: qd particulariter pdicat̃ de aiali ⁊ de hoie. Si vo accipiat̃. c. esse in oi. a. puta si accipiam⁹ omne aial esse masculũ: ⁊ accipiamus. c. in nullo. b. esse. puta si dicam⁹. nullus homo est masculus vtraqz ppositio est falsa: non tñ totalr: sed particulariter. Et eadẽ rõ est si econuerso maior sit negatiua: ⁊ minor affirmatiua: vt si dicam⁹. nulluz aial est masculũ: ois hõ est masculus. ¶ Deide cũ dicit.

¶ Fieri tñ põt vt altera falsa atqz vtrauis propositionũ sumat̃: qd enim inest cuilibet. a: id. b. quoqz cuilibet inest. Si igit̃ ipsuz. c. tale sũptũ cuilibet qdẽ. a: nulli vo. b. cõpetẽ dixeris. a. c. q̃dẽ erit va. c. b. aũt falsa. Rursus qd nulli. b. cõpetit: id nec. a. cuilibet inerit. Nã si cuilibet ipsi cõpetet ⁊ ipsi quoqz. b. cuilibet pfecto cõpeteret. At nulli inesse supponit̃. Si igit̃ cuilibet qdem a. nulli vo. b. cõpetere dixeris. c. b. quidem veram: alteram vo falsam efficiens.

¶ Silr aũt alteraz falsam ⁊ quãlibet contingit. Qd. n. est in. a. oĩ: ⁊ in. b. est. Si igit̃ accipiatur in. a. toto esse. c. in. b. aũt toto nõ esse: que qdez c. a. vera erit: s3 que. c. b. est falsa. Iterũ qd in. b. nullo est neqz in. a. oi erit. Si. n. in. a. est: ⁊ in. b. S3 nõ erat. Si igit̃ accipiat̃. c. i toto qdẽ. a. eẽ: in. b. aũt nullo. b. c. ppositio va ẽ: altera vo falsa.

¶ Ostendit quo mõ contingit alterã esse falsam. Et pmo in scdo mõ scde figure. Scdo in pmo ibi [Similr autem transposito ⁊c.] Dicit g̃ pmo q̄ 9tingit in hac figura alterã ppositionẽ esse falsaz indifferẽter quecũqz fit illa. Qd pz ex h q̄ supponat̃. a. per se ⁊ imediate pdicari de. b. qc̃ qd est in oi. a. est i oi. b. sicut omne qd vlr pdicat̃ de aiali: predicat̃ vlr de hoie. Si ergo accipiat̃ aliqd mediũ. c. qd vlr pdicet̃ de. a. vt si dicam⁹ oẽ aial est viuũ: ⁊ vlr remoueatur. a. b. vt si dicamus. nullus hõ est viuus. pz q̄. a. c. que est maior ppositio erit vera: sed. b. c. q̃ est minor erit falsa. Et silr pbat q̄ ecõuerso 9tingit maiorẽ esse falsaz. Non. n. põt esse q̄ aliqd vlr remoueat̃. a. b. ⁊ vlr pdicet̃ de. a. terminis sic se habentibus. Dictũ est. n. q̄ si aliquid est in. a. vlr: sequit̃ q̄ sit in. b. Si g̃ aliqd remoueat̃. a. b. vlr: nõ põt esse q̄ vlr pdicet̃ de. a. Sicut q̄ vlr remouet̃ ab hoie: nõ põt vlr pdicari de aiali. Si ergo accipiat̃ aliquid qd vlr remoueat̃ ab hoie. puta irrõnale. ⁊ dicat̃ sic: oẽ aial est irrõnale. nullus hõ est irrõnalis: sequit̃ q̄ minor ppositio est vera: ⁊ maior falsa. Sed in his terminis maior ppositio nõ est totaliter falsa. Põt aũt accipi terminus in quo sit totaliter falsa. puta si accipiamus inanimatum pro medio. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Idẽ vtiqz fiet ⁊ si versus maius extremũ propositionẽ negatiuẽ posueris. Qd enim nulli cõpetit. a. id etiam nulli cõpetit. b. Si igit̃. c. nulli qdẽ. a. cuilibet vo. b. cõpetere dixeris. a. c. qdez propositio erit vera: altera vo falsa. Rursus si id qd. b. cuilibet inest: nulli cõpetere dixeris. a. falsam tñ efficies ppositionẽ. Necesse est. n. si b. cuilibet inest: ⁊. a. cuidã cõpetat. Si igit̃ huiuscemodi sũptũ. c. nulli qdez. a. cuilibet vo. b. dicat̃ cõpetere. erit. c. b. qdẽ vera. a. c. aũt falsa. Patet igit̃ ex vtrisqz falsis ⁊ ex altera tñ circa ppões idiuiduas rõcinationẽ fieri falsã posse.

¶ Similr aũt fit trãsposito priuatiuo. Qd eniz in nullo est. a. neqz in. b. nullo erit. Si igitur accipiat̃. c. in toto qdez. a. nõ esse: in. b. aũt toto eẽ: que qdem est. a. c. ppositio vera est: altera autẽ falsa. Et iterũ qd in omni. b. est: in nullo accipere. a. nõ esse falsum est. Necesse est. n. si in oi. b. est: ⁊ in quodã. a. esse. Si igit̃ accipiat̃ in omni qdem. b. esse. c: in. a. aũt nullo: que qdẽ est. b. c. vera erit: que aũt est. c. a. falsa. Manifestũ igit̃ est q̄ vtrisqz falsis: ⁊ altera tñ: erit syllogism⁹ deceptiuus in indiuiduis.

¶ Ostendit idẽ in pmo mõ scde figure in quo maior est negatiua. Manifestuz est. n. q̄ pdictis terminis. s. a. ⁊. b. sic se hñtib⁹: vt dctũ est. qd vlr remouet̃ ab. a. nõ poterit eẽ in nullo. b. Si g̃ accipiat̃. c. mediũ qd vlr remouet̃ ab. a. ⁊ vlr pdicet̃ de. b. erit maior vera ⁊ minor falsa. Puta si sint isti termini inanimatũ. aial. hõ. Et silr ostendit q̄ põt esse minor vera ⁊ maior falsa. Manifestũ est enim s3 predicta: q̄ id qd vlr pdicat̃ de. b. nõ remouet̃ vlr ab oi. a. q2 qd vlr predicat̃ de. b. ad minus opz in quodaz. a. eẽ. Si g̃ accipiat̃. c. mediũ qd vlr pdicet̃ de. b. puta rõnale vel viuuz: ⁊ vlr neget̃ de. a. minor ppositio erit vera. s. ois hõ est rõnale vel viuũ. Maior aũt nullũ aial est rõnale. est falsa in pte. Nullũ aial est viuũ est falsa in toto. Deinde epilogando cõcludit q̄ sylls deceptiuus põt fieri in imediatis: vtrisqz ppositionibus existentibus falsis: vel altera tñ.

¶ Sed cũ propositiones affirmatiue vel negatiue medio nõ vacantes falso per medium pprũ concluduntur: fieri nõ potest vt propositiones ambe false sumantur: sed ea tñ sumitur falsa: que est versus extremũ maius. Atqz propriuz id mediũ dico: per qd fit ea rõcinatio que opponit̃ false. A. nãqz per. c. mediũ cõpetat ipsi. b. cũ igitur. c. b. propositionẽ affirmatiuaz oporteat sumi: si prima in figura ratiocinatio fieri debeat

patet hanc quidē perpetuo veram esse. Nō enī ipsam vertere licet. a.c. autē esse falsam.

¶ In his aūt que nō īdiuidua sunt cum qdē per ꝓprium mediuz fiat falsitatis syllogismus non possibile est vtrasqꝫ falsas esse ꝓpositiones: sꝫ solum que est maius. Dico autem ꝓprium mediū per qđ fit ꝯtradictionis syllogismus. Sit enim. a. in. b. per mediū. c. Qm̄ igit̄ necesse est que est. c. b. affirmatiuā accipi syllogismo facto: manifestum est ꝙ semper hec est vera. Non enim cōuertitur: sed que est. a. c. falsa. Hac. n. ꝯuersa cō̄trio fiet sylls. Lec. XXIX.

Posteaq̄ phs ostēdit quo mō syllogism⁹ ignorantie fit in ꝓpositionib⁹ imediatis: hic ostēdit quo mō fit in ꝓpositionibus mediatis. Et pmo quo mō cōcludatur ꝓpositio negatiua falsa q̄ opponit̄ affirmatiue vere. Scđo q̄ mō ꝯcludatur affirmatiua falsa q̄ opponit̄ negatiue vere. ibi [Si vo sit affirmatiuus.] Circa pmuz duo facit. Primo ostendit hoc in pma figura. Scđo in scđa. ibi [Sed p mediā figurā.] Circa pmū tria facit. Pmo ostendit quo mō fit sylls ignorantie in ꝓpositionibus mediatis p mediuz ꝓpriū. Scđo quo mō fit p mediū qdē nō ꝓpriū. sed tn̄ similē habitudinē hn̄s ad terminos. sicut mediū ꝓpriū. ibi [Simil'r aūt ꝛ si ex alia ordinatione.] Tertio ostēdit quo mō fit pdictus sylls per mediū extraneum. ibi [Si vo nō per ꝓpriū mediū.] Dicit ergo pmo ꝙ qn̄ sylls concludens falsuz fit in ꝓpositionib⁹: que nō sunt īdiuidue: idest imediate. si accipiat̄ ꝓpriū mediū vnde fit syllogismus: nō pōt esse vtrasqꝫ ꝓpositiones esse falsas: sed solū maiorē. Et exponit qd nominet ꝓpriū medium. Ex quo enim ꝓpositio cuius cōtraria syllogiçat̄ est mediata: opꝫ ꝙ pdicatū syllogiçet̄ de subiecto per aliqđ mediū. Pōt ergo illud idē mediū accipi ad cōcludendū oppositū. puta hec est ꝓpositio mediata: ois triāguls hꝫ tres angulos equales duob⁹ rectis. Mediū aūt per qđ syllogiçat̄ pdicatū de subiecto est figura habēs triāgulū extrinsecū eq̄lē duobus intrinsecis sibi oppositis. Si ergo volumus pbare ꝙ nullus triangulus habet tres angulos eq̄les duobus rectis per idē medium: erit syllogismus falsitatis p proprium mediū. Et iō dicit ꝙ mediū ꝓprium est p qđ fit sylls cōtradictionis: idest ad oppositū. puta in predicto exemplo. Sit. a. triangulus: habere tres. b. mediuz. c. sit figura talis. In pma aūt figura necesse est minorē eē affirmatiuā. ꝛ iō opꝫ ꝙ illā que erat minor in syllo vero: maneat nō cōuersa nec trāsmutata in suā oppositam in syllo falsitatis. vn̄ opꝫ ꝙ semper sit vera. Sed maior ꝓpositio veri sylli ꝯuertit̄ in negatiuā ꝯriā. ꝛ iō opꝫ ꝙ maior sit falsa. Puta si dicamus nulla figura hn̄s ꝛc. habet tres ꝛc. ois triāgulus est figura ꝛc. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Idem efficietur: ꝛ si mediumalia ex serie fuerit sumptuz ceu. d. si in toto sit. a. ꝛ de omni. b. predicetur. Etenim. d. b. quidē intacta maneat propositio: altera vo vertat̄ necesse est. Quib⁹ efficitur: vt illa quidem perpetuo vera: hec aūt semper falsa sumatur. Atqꝫ talis error cōcurrit cū eo q per mediuz efficit̄ ꝓpriū: ac fere idē est.

¶ Similiter aūt est: ꝛ si ex alia ordinatione accipiat̄ mediuz. vt. d: quāuis in toto. a. sit: ꝛ de. b. predicetur omni. Necesse enim est que qdē. b. d. propositionē manere: alteram autem conuerti. Quare hec quidē semp vera: illa vo semp falsa. Et fere huiusmodi deceptio eadeꝫ est ei que fit per proprium medium.

¶ Ostēdit quo mō fit pdictus sylls per mediū extraneū ꝛ nō ꝓpriuz: sed simile ꝓprio: ꝛ dicit ꝙ simil'r syllogiçabitur si medium accipiatur ex alia ordinatione. Puta si. a. demonstretur de. b. per c: ꝛ accipiamus in syllogismo falsitatis medium nō. c. sed. d. ita tamen ꝙ. d. etiā contineatur sub. a. vl'r: ꝛ predicet̄ vl'r de. b. puta si accipiamus pro medio figurā cōtentā tribus lineis rectis. Quia hic etiā necesse est minorē propositionē. s. d. b. manere: sicut erat in syllogismo cōcludente verū: q̄uis per ꝓpriū medium. maiorem aūt ꝓpositionē necesse est transmutari in contrariam: ꝛ iō semper minor erit vera: ꝛ maior semp erit falsa. Et quātū ad modum arguendi ista deceptio est similis ei que fit per ꝓpriū mediuz. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si vo nō per medium propriū extruit̄ ratiocinatio. Cū hoc tale est: vt ipsi quidē subijciatur a. de nullo vo dicatur. b. tum ambas ꝓpositiones falsas esse necesse est. Etenim mō cōtrario sunt sumende: si ratiocinatio fieri debeat. At si hoc modo sumantur: ambe sane vertent̄ in falsas: veluti si. a. quidē cuilibet insit. d. ipsum aūt d. nulli competat. b. His enim versis ratiocinatio fiet: ꝛ ambe ꝓpōnes erūt (vt diximus) false. Cum vo mediū ceu. d. nō subijcit̄ ipsi. a. tuꝫ. a. d. qdeꝫ: ꝓpositio erit vera: qꝛ. d. nō erat in. a: d. b. vo falsa: qm̄ si esset vera: cōclusio etiam esset vera. At erat falsa.

¶ Si vo nō p ꝓpriū mediū fiat sylls: cū qdē sub a. sit mediū. in. b. aūt nullo est: necesse est vtrasqꝫ falsas eē. Recipiēde. n. vtiqꝫ econtrario sunt q̄ꝫ se habēt ꝓpositiones si dꝫ sylls fieri. Sic. n. acceptis vtreqꝫ fiūt false. Ut si. a. qdeꝫ in toto d: d. aūt in nullo. b: cōuersis. n. his: sylls qdem erit: ꝛ vtreqꝫ ꝓpositiones false. Cum vo nō sit sub. a. medium: vt. d: que quidem est. a. d. vera erit: que vo est. d. b. falsa: Quia si esset vera ꝛ cōclusio esset vera: sed erat falsa.

¶ Ostendit quo mō fit syllogismus falsitatis p medium extraneuꝫ ꝛ dissimile ꝓprio. Pōt aūt hoc mō medium accipi. vt contineatur vl'iter sub. a. ꝛ de nullo. b. pdicet̄: ꝛ in hoc casu oportebit vtrasqꝫ ꝓpositiones esse falsas. qꝛ oportebit ad hoc ꝙ fiat syllo in pma figura accipere propositiones ecōtrario: vt. s. accipiam⁹ maioreꝫ negatiuā: ꝛ dicamus: nullū. d. est. a. ꝛ minorē affirmatiuā: ꝛ dicamus. oē. b. est. d. ꝛ sic pꝫ vtrasqꝫ esse falsas. Et hec qdeꝫ hitudo terminoꝝ īueniri nō pōt in ꝯuertibilibus. sicut in subiecto ꝛ passione: que per aliqđ mediū de subiecto ꝯcludit̄. Manifestū est enim ꝙ non potest accipi aliquid de quo passio vl'r predicetur: qđ a subiecto vniuersaliter remoueatur. Sed hec habitudo pōt inueniri qn̄ ꝓpositio est mediata: ex hoc ꝙ superius genus vel passio superioris generis pdicatur de vltima specie. Puta si dicamus. ois homo est viuus. Uiuū enim pōt cōcludi de homine per

totas falsas. Et dicit totas illas que sunt 𝔷rie ꝑpositionibus veris. Et h̃ ꝓbat. q2 cũ debeam⁹ negatiuã cõcludere falsaꝫ 𝔷riã affirmatiue imediate. necesse est accipere ꝙ hec sit vera ꝛ imediata. omne. b. est. a. puta oıs albedo est color. Sic aũt se hñtibus terminis nõ põt inueniri aliqs medius terminus q vlr ꝑdiceẽ de vno termino: ꝛ vlr remoueaẽ ab altero. Detur enim ꝙ ille terminus. c. vlr remoueaẽ ab. a. ꝛ vlr ꝑdiceẽ de. b. erit ergo hec vera. Nullum. a. est. c. Quare ꝛ cõuersa erit vera. Nullum. c. est. a. Sed oẽ. b. est. c. g̃ nullũ. b. est. a. cuius 𝔷riũ fuit suppositũ. Silr etiã nõ põt esse ꝙ vlr remoueaẽ. a. b. ꝛ vlr ꝑdiceẽ de. a. q2 si hec est vera. omne. a. est. c. ꝛ cõuersa erit v̾a. qõdã. c. est. a. Si aũt hec est vera. nullũ. b. est. c. ꝛ ꝯuersa erit vera. nullũ. c. est. b. Sic ergo ex his duabus ꝑpositionib⁹. qõdã. c. est. a. nullũ. c. est. b. sequiẽ qõdã. b. nõ est. a. que est cõtradictoria eius que supponebaẽ. omne. b. est. a. Relinquiẽ g̃ ꝙ ĩpossibile est inueniri aliqõ mediuꝫ qõ ꝑdicto mõ se habẽtibus. a. ꝛ. b. de vno ꝑdiceẽ: ꝛ ab alio remoueatur. ꝛ tñ opꝫ si debeat fieri syll̃s in scd̃a figura. ꝙ mediuꝫ de vno extremoꝝ ꝑdiceẽ: ꝛ de alio negeẽ. Et iõ si ambe sunt false totaliter: opꝫ ꝙ earuꝫ cõtrarie sint vere: qõ est impoſe: vt ꝓbatũ est. Nihil. n. prohibet vtrãqꝫ ꝑpositionẽ esse falsam particulariter: puta si accipiamus qõdam mediũ qõ particulariter ꝑdiceẽ de. a. ꝛ de. b. puta masculus: qõ particulariter ꝑdicaẽ de aiali ꝛ de hoie. Si v̾o accipiaẽ. c. esse in oi. a. puta si accipiam⁹ omne aial esse masculũ: ꝛ accipiamus. c. in nullo. b. esse. puta si dicam⁹. nullus homo est masculus vtraqꝫ ꝑpositio est falsa: non tñ totalr̃: sed particulariter. Et eadẽ rõ est si econuerso maior sit negatiua: ꝛ minor affirmatiua: vt si dicam⁹. nulluꝫ aial est masculũ: oıs hõ est masculus. ¶ Deide cũ dicit.

¶ Fieri tñ põt vt altera falsa atqꝫ vtrauis propositionũ sumaẽ: qõ enim inest cuilibet. a: id. b. quoqꝫ cuilibet inest. Si igiẽ ipsuꝫ. c. tale sũptũ cuilibet qdẽ. a: nulli v̾o. b. cõpetẽ dixeris. a. c. qdẽ erit v̾a. c. b. aũt falsa. Rursus qõ nulli. b. cõpetit: id nec. a. cuilibet inerit. Nã si cuilibet ipsi cõpetet ꝛ ipsi quoqꝫ. b. cuilibet ꝑfecto cõpeteret. At nulli inesse supponiẽ. Si igiẽ cuilibet qdem. a. nulli v̾o. b. cõpetere dixeris. c. b. quidem veram: alteram v̾o falsam efficiens.

¶ Silr aũt alteraꝫ falsam ꝛ quãlibet contingit. Qõ. n. est in. a. oi: ꝛ in. b. est. Si igiẽ accipiatur in. a. toto esse. c. in. b. aũt toto nõ esse: que qdeꝫ c. a. vera erit: sꝫ que. c. b. est falsa. Iteꝝ qõ in. b. nullo est neqꝫ in. a. oi erit. Si. n. in. a. est: ꝛ in. b. Sꝫ nõ erat. Si igiẽ accipiaẽ. c. ĩ toto qdẽ. a. eẽ: in. b. aũt nullo. b. c. ꝑpositio v̾a ẽ: altera v̾o falsa.

¶ Ostendit quo mõ contingit alterã esse falsam. Et pmo in scd̃o mõ scd̃e figure. Scd̃o in pmo ibi. [Similr autem transposito ꝛc.] Dicit g̃ pmo ꝙ ꝯtingit in hac figura alterã ꝑpositionẽ esse falsaꝫ indifferẽter quecũqꝫ sit illa. Qõ pꝫ ex h̃ ꝙ supponaẽ. a. per se ꝛ imediate ꝑdicari de. b. gc gd est in oi. a. est ĩ oi. b. sicut omne qõ vlr ꝑdicaẽ de aiali: predicaẽ vlr de hoie. Si ergo accipiaẽ aliqõ mediũ. c. qõ vlr ꝑdiceẽ de. a. vt si dicam⁹ oẽ aial est viuũ: ꝛ vlr remoueatur. a. b. vt si dicamus. nullus hõ est viuus. pꝫ q2. a. c. que est maior ꝑpositio erit vera: sed. b. c. q̃ est minor erit falsa. Et silr ꝓbat ꝙ ecõuerso ꝯtingit maiorẽ esse falsaꝫ. Non. n. põt esse ꝙ aliqd vlr remoueaẽ. a. b. ꝛ vlr ꝑdiceẽ de. a. terminis sic se habentibus. Dictũ est. n. ꝙ si aliquid est in. a. vlr: sequiẽ ꝙ sit in. b. Si g̃ aliqd remoueaẽ. a. b. vlr: nõ põt esse ꝙ vlr ꝑdiceẽ de. a. Sicut ꝙ vlr remoueẽ ab hoie: nõ põt vlr ꝑdicari de aiali. Si ergo accipiaẽ aliquid qõ vlr remoueaẽ ab hoie. puta irrõnale. ꝛ dicaẽ sic: oẽ aial est irrõnale. nullus hõ est irrõnalis: sequiẽ ꝙ minor ꝑpositio est vera: ꝛ maior falsa. Sed in his terminis maior ꝑpositio nõ est totaliter falsa. Põt aũt accipi terminus in quo sit totaliter falsa. puta si accipiamus manimatum pro medio. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Idẽ vtiqꝫ fiet ꝛ si versus maius extremũ propositionẽ negatiuã posueris. Qõ enim nulli cõpetit. a. id etiam nulli cõpetit. b. Si igiẽ. c. nulli qdẽ. a. cuilibet v̾o. b. cõpetere dixeris. a. c. qdeꝫ propositio erit vera: altera v̾o falsa. Rursus si id qõ. b. cuilibet inest: nulli cõpetere dixeris. a. falsam tñ efficies ꝑpositionẽ. Necesse est. n. si. b. cuilibet inest: ꝛ. a. cuidã cõpetat. Si igiẽ huiuscemodi sũptũ. c. nulli qdeꝫ. a. cuilibet v̾o. b. dicaẽ cõpetere. erit. c. b. qdẽ vera. a. c. aũt falsa. Patet igiẽ ex vtrisqꝫ falsis ꝛ ex altera tñ circa ꝑpõnes idiuiduas rõcinationẽ fieri falsã posse.

¶ Similr aũt fit trãsposito priuatiuo. Qõ eniꝫ in nullo est. a. neqꝫ in. b. nullo erit. Si igitur accipiaẽ. c. in toto qdeꝫ. a. nõ esse: in. b. aũt toto eẽ: que qdem est. a. c. ꝑpositio vera est: altera autẽ falsa. Et iterũ qõ in omni. b. est: in nullo accipere. a. nõ esse falsum est. Necesse est. n. si in oi. b. est: ꝛ in quodã. a. esse. Si igiẽ accipiaẽ in omni qdem. b. esse. c: in. a. aũt nullo: que qdẽ est. b. c. vera erit: que aũt est. c. a. falsa. Manifestũ igiẽ est ꝙ vtrisqꝫ falsis: ꝛ altera tñ: erit syllogism⁹ deceptiuus in indiuiduis.

¶ Ostendit idẽ in pmo mõ scd̃e figure in quo maior est negatiua. Manifestuꝫ est. n. ꝙ ꝑdictis terminis. s. a. ꝛ. b. sic se hñtib⁹: vt dctñ est. qõ vlr remoueẽ ab. a. nõ poterit eẽ in nullo. b. Si g̃ accipiaẽ. c. mediũ qõ vlr remoueẽ ab. a. ꝛ vlr ꝑdiceẽ de. b. erit maior vera ꝛ minor falsa. Puta. si sint isti termini inanimatũ. aial. hõ. Et silr ostendit ꝙ põt esse minor vera ꝛ maior falsa. Manifestũ est enim sꝫ predicta: ꝙ id qõ vlr ꝑdicaẽ de. b. nõ remoueẽ vlr ab oi. a. q2 qõ vlr predicaẽ de. b. ad minus opꝫ in quodaꝫ. a. eẽ. Si g̃ accipiaẽ. c. mediũ qõ vlr ꝑdiceẽ de. b. puta rõnale vel viuuꝫ: ꝛ vlr negeẽ de. a. minor ꝑpositio erit vera. s. oıs hõ est rõnale vel viuũ. Maior aũt nullũ aial est rõnale. est falsa in pte. Nullũ aial est viuũ est falsa in toto. Deinde epilogando cõcludit ꝙ syll̃s deceptiuus põt fieri in imediatis: vtrisqꝫ ꝑpositionibus existentibus falsis: vel altera tñ.

¶ Sed cũ propositiones affirmatiue vel negatiue medio nõ vacantes falso per medium ꝓpriũ concludantur: fieri nõ potest vt propositiones ambe false sumantur: sed ea tñ sumitur falsa: que est versus extremũ maius. Atqꝫ propriuꝫ id mediũ dico: per qõ fit ea rõcinatio que opponiẽ false. A. nãqꝫ per. c. mediũ cõpetat ipsi. b. cũ igitur. c. b. propositionẽ affirmatiuaꝫ oporteat sumi: si prima in figura ratiocinatio fieri debeat

patet hanc quidē perpetuo veram esse. Nō eni ipsam vertere licet. a.c. autē esse falsam.

¶ In his aūt que nō īdiuidua sunt cum q̄dē per ꝓprium mediū fiat falsitatis syllogismus non possibile est vtrasq̄ʒ falsas esse ꝓpositiones: sʒ solum que est ad maius extremū. Dico autem ꝓprium mediū per qd̄ fit ꝯtradictionis syllogismus. Sit enim. a. in. b. per mediū. c. Quoniā igit̄ necesse est que est. c. b. affirmatiuā accipi syllogismo facto: manifestum est ꝙ semper hec est vera. Non enim cōuertitur: sed que est. a. c. falsa. Hac. n. ꝯuersa cōtrario fiet syll'is. Lec. XXIX.

Postq̄ʒ Phūs ostēdit quo mō syllogism⁹ ignorantie fit in ꝓpositionib⁹ īmediatis. hic ostēdit quo mō fit in ꝓpositionibus mediatis. Et pmo quo mō cōcludat̄ ꝓpositio negatiua falsa q̄ opponit̄ affirmatiue ve. Scdo q̄ mō ꝯcludatur affirmatiua falsa q̄ opponit̄ negatiue vere. ibi [Si vo fit affirmatiue.] Circa pmuʒ duo facit. Primo ostendit hoc in pma figura. Scdo in scda. ibi [Sed p mediā figurā.] Circa pmū tria facit. Prio ostendit quo mō fit syll's ignorantie in ꝓpositionibus mediatis p mediuʒ ꝓpriū. Scdo quo mō fit p mediū q̄dē nō ꝓpriū. sed tñ similē habitudinē hñs ad terminos. sicut mediū ꝓpriū. ibi [Similr aūt ꝛ si ex alia ordinatione.] Tertio ostēdit quo mō fit p̄dictus syll's per mediū extraneum. ibi [Si vo nō per ꝓpriū mediū.] Dicit ergo pmo ꝙ qñ syll's concludens falsuʒ fit in ꝓpositionib⁹: que nō sunt īdiuidue: idest imediate. si accipiat̄ ꝓpriū mediū vnde fit syllogismus: nō pōt esse vtrasq̄ ꝓpositiones esse falsas: sed solū maiorē. Et exponit q̄d nominet ꝓpriū medium. Ex quo enim ꝓpositio cuius cōtraria syllogiçat̄ est mediata: opʒ ꝙ p̄dicatū syllogiçet̄ de subiecto per aliqd̄ mediū. Pōt ergo illud idē mediū accipi ad cōcludendū oppositū. puta hec est ꝓpositio mediata: ois triāguls hʒ tres angulos equales duob⁹ rectis. Mediū aūt per qd̄ syllogiçat̄ p̄dicatū de subiecto est figura habēs triāgulū extrinsecū eq̄lē duobus intrinsecis sibi oppositis. Si ergo volumus ꝓbare ꝙ nullus triangulus habet tres angulos eq̄les duobus rectis per idē medium: erit syllogismus falsitatis p propriū mediū. Et iō dicit ꝙ mediū ꝓprium est p qd̄ fit syll's cōtradictionis: idest ad oppositū. puta in predicto exemplo. Sit. a. triangulus: habere tres. b. mediuʒ. c. sit figura talis. In pma aūt figura necesse est minorē eē affirmatiuā. ꝛ iō opʒ ꝙ illā que erat minor in syll'o vero: maneat nō cōuersa nec trāsmutata in suā oppositam in syll'o falsitatis. vñ opʒ ꝙ semper sit vera. Sed maior ꝓpositio veri syll'i ꝯuertit̄ in negatiuā ꝯriā. ꝛ iō opʒ ꝙ maior sit falsa. Puta si dicamus nulla figura hñs ꝛc̄. habet tres ꝛc̄. ois triāgulus est figura ꝛc̄. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Idem efficietur: ꝛ si medium alia ex serie fuerit sumptuʒ ceu. d. si in toto sit. a. ꝛ de omni. b. predicetur. Etenim. d. b. quidē intacta maneat propositio: altera vo vertat̄ necesse est. Quib⁹ efficitur: vt illa quidem perpetuo vera: hec aūt semper falsa sumatur. Atq̄ʒ talis error cōcurrit cū eo q̄ per mediuʒ efficit̄ ꝓpriū: ac fere idē est.

¶ Similiter aūt est: ꝛ si ex alia ordinatione accipiat̄ mediuʒ. vt. d: q̄ʒ āuis in toto. a. sit: ꝛ de. b. predicetur omni. Necesse enim est que q̄dē. b. d. propositionē manere: alteram autem conuerti. Quare hec quidē semp vera: illa vo semp falsa. Et fere huiusmodi deceptio eadeʒ est ei que fit per proprium medium.

¶ Ostēdit quo mō fit p̄dictus syll's per mediū extraneū ꝛ nō ꝓpriuʒ: sed simile ꝓprio: ꝛ dicit ꝙ similr syllogiçabitur si medium accipiatur ex alia ordinatione. Puta si. a. demonstretur de. b. per e: ꝛ accipiamus in syllogismo falsitatis medium nō. c. sed. d. ita tamen ꝙ. d. etiā contineatur sub. a. vlr: ꝛ predicet̄ vlr de. b. puta si accipiamus pro medio figurā cōtentā tribus lineis rectis. Quia hic etiā necesse est minorē propositionē. s. d. b. manere: sicut erat in syllogismo cōcludēte verū: q̄uis per ꝓpriū medium. maiorem aūt ꝓpositionē necesse est transmutari in contrariam: ꝛ iō semper minor erit vera: ꝛ maior semp erit falsa. Et quātū ad modum arguendi ista deceptio est similis ei que fit per ꝓpriū mediuʒ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si vo nō per medium propriū extruit̄ ratiocinatio. Cū hoc tale est: vt ipsi quidē subijciatur a. de nullo vo dicatur. b. tum ambas ꝓpositiones falsas esse necesse est. Etenim mō cōtrario sunt sumende: si ratiocinatio fieri debeat. At si hoc modo sumantur: ambe sane vertent̄ in falsas: veluti si. a. quidē cuilibet insit. d. ipsum aūt d. nulli competat. b. His enim versis ratiocinatio fiet: ꝛ ambe ꝓpōnes erūt (vt diximus) false. Cum vo mediū ceu. d. nō subijcit̄ ipsi. a. tuʒ. a. d. q̄deʒ: ꝓpositio erit vera: q̄r. d. nō erat in. a: d. b. vo falsa: q̄m si esset vera: cōclusio etiam esset vera. At erat falsa.

¶ Si vo nō p ꝓpriū mediū fiat syll's: cū q̄dē sub a. sit mediū. in. b. aūt nullo est: necesse est vtrasq̄ʒ falsas eē. Recipiēde. n. vtiq̄ʒ econtrario sunt q̄ʒ se habēt ꝓpositiones si dʒ syll's fieri. Sic. n. acceptis vtreq̄ʒ fiūt false. Ut si. a. q̄deʒ in toto d: d. aūt in nullo. b: cōuersis. n. his: syll's q̄dem erit: ꝛ vtreq̄ʒ ꝓpositiones false. Cum vo nō sit sub. a. medium: vt. d: que quidem est. a. d. vera erit: que vo est. d. b. falsa: Quia si esset vera ꝛ cōclusio esset vera: sed erat falsa.

¶ Ostendit quo mō fit syllogismus falsitatis p medium extraneuʒ ꝛ dissimile ꝓprio. Pōt aūt hoc mō medium accipi. vt contineatur vlr sub. a. ꝛ de nullo. b. p̄dicet̄: ꝛ in hoc casu oportebit vtrasq̄ʒ ꝓpositiones esse falsas. q̄r oportebit ad hoc ꝙ fiat syll's in pma figura accipere propositiones ecōtrario: vt. s. accipiam⁹ maioreʒ negatiuā: ꝛ dicamus: nullū. d. est. a. ꝛ minorē affirmatiuā: ꝛ dicamus. oē. b. est. d. ꝛ sic pʒ vtrasq̄ʒ esse falsas. Et hec q̄deʒ hitudo terminoʒ inueniri nō pōt in ꝯuertibilibus. sicut in subiecto ꝛ passione: que per aliqd̄ mediū de subiecto ꝯcludit̄. Manifestū est enim ꝙ non potest accipi aliquid de quo passio vlr predicetur: qd̄ a subiecto vniuersaliter remoueatur. Sed hec habitudo pōt inueniri qñ ꝓpositio est mediata: ex hoc ꝙ superius genus vel passio superioris generis p̄dicatur de vltima specie. Puta si dicamus. ois homo est viuus. Uiuū enim pōt cōcludi de homine per

medium qd est aial. Si ergo accipiamus aliquid de quo viuuz vliter predicetur: sicut est oliua que vere remouetur ab hoie vniuersaliter. erit habitudo terminoꝝ quaz querimus. Hec enim erit falsa: nulla oliua est viua. ꝛ minor erit similr falsa: ois hõ est oliua: ꝛ similr ꝯclusio erit falsa: nullus hõ est viuus: qd est ꝯtriũ ppositioni vere medi ate. Cõtingit etiã maiorẽ esse verã: ꝛ minorez esse falsam. Puta si accipiamus pro medio aliquid qd nõ contineatur sub. a. puta lapidẽ: tũc. n. maior que est. a. b. erit vera. s. nullus lapis est viuẽs: qꝛ lapis nõ cõtinet sub viuo: sed minor erit falsa. s. ois hõ est lapis. Si. n. esset hec vera pma existẽte falsa: sequeret ꝙ cõclusio esset vera: cuz tñ dictũ sit ꝙ sit falsa. Nõ aũt põt esse econuerso: ꝙ minor sit vera si sit mediũ extraneũ. qꝛ medium extraneuz nõ poterit vliter pdicari de. b. opꝫ aũt semper minorẽ affirmatiuam accipere in pma figura. ℭ Deinde cũ dicit.

ℭ Cum aũt per mediam figuram fit error: tum fieri nequit vt ambe ppositiones tote false sumantur. Nam cum. b. subijcitur ipsi. a. fieri nõ põt: vt quicꝗ vnquã alteri cuilibet: alteri nulli cõpetat: sicut ꝛ antea diximus. Altera tamen ppositio falsa: ꝛ vtrauis etiaz sumi potest. Nã si. c. tam. a. ꝗ. b. cuilibet inest: si idipsum cuilibet quidẽ. a. nulli vero. b. competere dixeris. a. c. qdẽ erit vera: altera vo falsa. Rursus si ipm. c. nulli qdẽ. a. cuilibet vo. b. competere dixeris. c. b. quidẽ erit vera. a. c. autem falsa. Si igit decepṫionis rõcinatio sit negatiua: dictũ est quãdo: ꝛ ex quibus ipsa deceptio erit.

ℭ Sed per mediam figuram facta deceptione: vtrasqꝫ qdem nõ contingit falsas esse propositiones totas. Cum enim sit. b. qdez sub. a. nihil contingit in hoc omni qdem: in illo autẽ nullo esse: sicut dictum est prius. Altera vo falsa põt esse: ꝛ quecũqꝫ cõtingit. Si enim. c. ꝛ in. a. ꝛ in. b. est. si accipiat. c. in. a. qdem eẽ: in. b. vo nõ eẽ: que quidez est. a. c. vera erit: altera aũt falsa. Iterum autem si in. b. quidem accipiatur. c. esse: in. a. autem nullo: que quidẽ est. c. b. vera erit: altera autẽ falsa. Siquidez igitur sit priuatiuus deceptionis sylls dictũ est qñ ꝛ p q̃ erit deceptio.

ℭ Ostendit quo mõ fit sylls ignorantie negatiuus in secũda figura. Et dicit ꝙ nõ põt contingere in scda figura ꝙ vtraqꝫ ppositio sit falsa totaliter. Si enim debeat cõcludi hec falsa: nullũ. b. est. a. contraria vere: opꝫ ꝙ. a. vniuersaliter pdicetur de. b. vnde nõ poterit aliqd inueniri qd vniuersaliter pdicetur de vno: ꝛ vliter negetur de alLec.hec. tero: sicut supra dictũ est cum agebat de syllogismo ignorantie in imediatis. Potest tñ altera tñ esse totalr falsa: quecunqꝫ sit illa. Et manifestat pmo in scdo mõ scde figure in quo maior est affirmatiua ꝛ minor negatiua. Sit ergo medium sic se habens ad extrema: vt vlr predicet de vtroqꝫ: sicut vniuersaliter viuum de aiali predicat ꝛ de homine. Si ergo accipiat maior affirmatiua vt dicamus: omne aial est viuum: ꝛ accipiat minor negatiua. vt dicatur. nullus homo est viuus. maior erit vera ꝛ minor falsa: ꝛ cõclusio falsa. Similr etiam si accipiamus in primo mõ secũde figure maiorem negatiuam: vt si dicam⁹ nullũ aial est viuũ: ꝛ minorẽ affirmatiuam. vt dicamus. ois homo est viuus. erit maior falsa: ꝛ minor vera: ꝛ conclusio falsa. Et his dictis epilogando cõcludit dictuz esse qñ ꝛ p que possit fieri deceptio. si syllogismus deceptiu⁹ sit priuatiuus. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Sed si affirmatiua sit: cum per mediũ quidez extruit pprium: fieri nõ põt vt ambe ppositiões sint false. Necesse est enim intacta maneat ipsa. c. b. Si rõcinatio fieri debeat: quemadmoduz ꝛ antea diximus. Quare semp erit. a. c. propositio falsa. Hec est enim ea que vertitur.

ℭ Si vo sit affirmatiuus: tũc qdez per pprium medium impossibile vtrasqꝫ esse falsas. Necesse. n. est que est. b. c. manere: siquidẽ erit sylls sicut dictum est prius: quare. a. c. semper erit falsa. Hec enim est econuersa.

ℭ Ostendit quo mõ fiat affirmatiuus syllogismus deceptionis in ppositionibus mediatis. Et pmo qñ fit per pprium mediũ. Scdo quãdo fit per mediũ sine pprio. ibi [Similiter aũt ꝛ si ex alio ꝛc.] Tertio qñ fit per mediũ extraneum. ibi [Cuz vo fit per ppriũ.] Dicit ergo pmo ꝙ si fiat syllogismus deceptionis affirmatiuus in ppositionibus mediatis: si accipiatur pprium mediũ vt supra expositũ est: impossibile est ꝙ vtraqꝫ sit falsa. qꝛ cum talis syllogismus nõ possit fieri nisi in pma figura. vtraqꝫ existente affirmatiua. necesse est ꝙ minor ppositio maneat hoc mõ: sicut erat in vero syllogismo. Ũn oportebit maiorem ppositionẽ esse mutatã. s. de negatiua in affirmatiua. ꝛ oportebit ꝙ sit falsa. Puta si velimus concludere ꝙ ois homo sit quãtitas. qd est ꝯtriũ huic. nullus hõ est ꝗtitas. cuius ppriũ mediũ est suba. accipiemus istam falsam. ois suba est quantitas. ꝛ hanc veram. omnis homo est substantia. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Idem efficietur: ꝛ si ex alia serie mediũ ipsuz sumatur: sicut ꝛ in errore diximus negatiuo. Etenim. d. b. propositio maneat. a. d. vertat necesse est. Atqꝫ hic error conuenit cum priore.

ℭ Similr aũt ꝛ si ex alia ordinatione accipiatur medium sicut dictũ est ꝛ in priuatiua deceptione. Necesse est enim que quidem est. d. b. manere: que vo est. a. d. cõuerti. Et hec deceptio est eadem priori.

ℭ Ostendit quo modo fit sylls ignorantie qñ accipit medium nõ pprium qd nõ sit eiusdẽ ordinis: sed ex alia coordinatione. puta si dicerẽ. omne agẽs est ꝗtitas. ois hõ est agens. ergo ois hõ est quantitas. Opꝫ enim minorem manere: maiorem aũt mutari de negatiua in affirmatiuam. Ũn ꝛ hec deceptio silis est priori deceptioni: sicut dicebat in syllogismo priuatiuo. ℭ Deinde cũ dicit.

ℭ Sed cum nõ per propriuz ratiocinatio conficitur medium: si. d. quidem collocatur sub. a. propositio quidem. a. d. erit vera. d. b. autem falsa. Fieri naqꝫ potest: vt. a. cuidam insit: cuidaz nõ insit: quorum neutrum sub altero collocatur. Sin vo. d. nõ subijcitur ipsi. a. tum. a. d. quidẽ semper est falsa: quippe cuz affirmatiuam eam esse oporteat. d. b. vo fieri potest: vt nũc vera: nunc falsa sumat. Nihil enim vetat: vt. a. quidẽ nulli

nulli.d.cōpetat:d.ṽo cuilibet insit.b: Aial eni nulli scie cōpetit. At scia musice cuilibet inest. Neqꝫ rursus ꝓhibet quicꝙ̄ vt neqꝫ.a.cuiꝙ̄.d: neqꝫ.d.cuiꝙ̄ insit.b. Pꝫ igit̃ fieri posse: vt ambe atqꝫ altera sit falsa: cum mediū non collocat̃ sub.a. Perspicuū igit̃ est: quot modis per ratiocinationē error: ꝛ ꝑ q̄ fieri pōt circa ꝓpōnes vacātes medio: ꝛ itē eas q̄ demōstrari possūt.

Uide in not. ¶ Cū ṽo sit nō per ꝓprīū: siqdē sit.d.sub.a.hec qdē erit vera: altera aūt falsa: pōt eni.a.in pluribus esse que nō sūt subinuicē. Si ṽo non sit.d. sub.a.hec qdē semꝑ manifestū est qm̄ erit falsa: affirmatiua eni accipit̃. Que ṽo est.d.b.cōtingit verā ꝛ falsaꝫ. Nihil eni ꝓhibet.a.qdeꝫ in d.nullo esse.d.autē in oī.b.vt aial: scia: musica. Nō aūt iterꝫ neqꝫ.a.in nullo.d.neqꝫ.d.in nullo b. Manifestū igit̃ est: qm̄ cū non sit mediū sub a. ꝛ vtreqꝫ ꝓn̄t false esse: ꝛ q̄cūqꝫ ꝯtigit. Quot qdē igit̃ modis: ꝛ ꝑ que possūt fieri ꝑ syllm̄ deceptiones: ꝛ in his que sūt sine medio: ꝛ in his que sūt per demōstrationē manifestum est.

¶ Ostēdit quō fiat syllogismus deceptionis affirmatiu⁹ per mediū extraneū: ꝛ dicit ꝙ si accipiat̃ tale mediū extraneū quod ꝯtineat̃ sub maiori extremitate: tūc maior erit vera: ꝛ minor falsa. Pōt eni.a.que est maior extremitas de pluribus vniuersalr̃ ꝑdicari que nō sūt subinuicē. puta habitus de grāmatica ꝛ ṽtute. Hec eni est mediata. nulla grāmatica est ṽtus. Possumus ergo ꝯcludē ꝯ̄riuꝫ huius.s.oīs grāmatica est ṽtus per aliqd̄ medium qd̄ ꝯtineat̃ sub ṽtute: ꝛ tūc maior erit vera: ꝛ minor falsa. Puta si dicamus. oīs tēperātia est ṽtus. oīs grāmatica est tēperātia. ergo oīs grāmatica est ṽtus. Si ṽo accipiat̃ aliqd̄ mediū qd̄ nō sit sub a: maior semꝑ erit falsa. q: accipit̃ affirmatiue. Sed minorē ꝯtingit esse cū hac qnq̄ꝫ qdē falsaꝫ: ꝛ tūc ambe erūt false: q: si dicamus. oīs albedo est ṽtus: oīs grāmatica est albedo. ergo ꝛc̄. Qnq̄ꝫ aūt pōt esse vera. Nihil.n.ꝓhibet sic se habētibus terminis. ꝙ.a. remoueatur ab oī.d: ꝛ.d.sit in oī.b. Sicut est in terminis his. aial: scia: musica. Aial eni qd̄ est maior extremitas remouet̃ vniuersalr̃ ab oī scia. vñ hec que sumit̃ vt maior in syllogismo ignorātie. oīs scia est aial. est falsa. Minor ṽo.s.oīs musica est scia est vera: sed ꝯclō falsa ꝯtraria negatiue vere mediate. Cōtingit etiā ꝙ.a.sit in nullo.d: ꝛ.d. in nullo.b. vt dictū est. Sic igit̃ pꝫ ꝙ qn̄ mediū non ꝯtinet̃ sub maiori extremitate possūt esse vtreqꝫ false: ꝛ altera eaꝝ q̄cūqꝫ ꝯtingit. q: maior ꝛ minor pōt esse falsa. maior aūt nō pōt esse vera: sic se habētibus terminis: vt supra dictū est. ¶ Ultimo aūt epilogādo ꝯcludit manifestū esse ex ꝑdictis quot modis: ꝛ per quas ꝓpositiones veras vel falsas possūt fieri deceptiones per syllogismū: tam in ꝓpositionibus immediatis: q̄ꝫ in propositionibus mediatis que demonstratione probantur.

¶ Manifestū est etiā si sensus quispiam defuerit: necessario ꝛ sciētiam aliquam deesse: quam quidem consequi non possumus.

¶ Manifestuꝫ aūt est: ꝛ si aliquis sensus defecerit: necesse est ꝛ sciētiā aliquā deficere: quam impossibile est accipere. Lectio. XXX.

Ostq̄ꝫ Phs determinauit de ignorātia dispositionis que fit per syllm̄: hic determinat de ignorātia simplicis negationis que fit absqꝫ syllo. Et primo ostēdit in qbus habeat̃ talis ignorātia ex necessitate. Scdo ꝓbat ꝓpositū. ibi ¶ Siqdē addiscimus ꝛc̄. Dicit ergo primo ꝙ si alicui deficiat aliqs sensus: puta visus aut auditus. necesse est ꝙ deficiat ei scia ꝓprioꝝ sensibiliū illius sensus. Puta si cui deficit sensus visus necesse est ꝙ deficiat ei scia de coloribus. Et sic habebit ignorātiā negationis de colorib⁹: oīno ignorās colorē. Sed hoc itelligēdū est qn̄ nunq̄ꝫ habuit sensuꝫ visus. sicut pꝫ in ceco nato. Siqs eni amittat visuꝫ prius habitū: nō opꝫ ꝓpter hoc ꝙ careat scia coloꝝ: q: ex his que prius sensit remanet in eo coloꝝ memoria. Cōtingit aūt de aliqbus reb⁹ hr̄i ignorātiā negationis: q̄ tn̄ cognosci possūt ꝑ sensuꝫ quē habem⁹: sicut si aliqs habēs visuꝫ semꝑ fuisset i tenebris: careret qdē scia coloꝝ: sed nō ex necessitate: q: posset accipe sentiēdo colores: qd̄ nō ꝯtingit in eo q caret sensu visus. Et ideo addit ꝙ impossibile est accipe: q: videlꝫ ille qui caret potētia visiua: nō pōt etiā percipe cognitionē coloꝝ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Siqdē discimus: vel iductione: vel demonstratione. Est aūt demōstratio qdē ex vniuersalibus. inductio ṽo ex particularibus. Fieri ṽo nō pōt vt vniuersalia ꝑcipiant̃: nisi per iductionē. Qm̄ ꝛ ea que abstracta dicunt̃: erūt per inductionē nota: siqs nota voluerit facere: inesse inquā nōnulla gn̄i cuiqꝫ: ꝛ si nō separabilia sūt: ꝛ vnūquodqꝫ est tale. Inductionē aūt euꝫ qui sensu caret ꝯficere: vnū eoꝝ esse ꝯstat que nullo pacto fieri possūt. Ipsoꝝ nāqꝫ singulariū ē ipse sensus. Nō eni fieri pōt vt ipsoꝝ accipiat̃ sciencia: neqꝫ eni ex vniuersalib⁹ absqꝫ inductione: neqꝫ per inductionē sine vi sentiendi.

¶ Siqdē addiscim⁹: aut per iductionē aut per demōstrationē. Est aūt demōstratio qdem ex vniuersalibus: inductio aūt ex his que sunt ꝯm partē. Impossibile est aūt vniuersalia speculari nisi per iductionē: qm̄ ꝛ que ex abstractione dicunt̃: est per iductiones nota facere: q: isunt in vnoquoqꝫ genere quedam: ꝛ si nō separabilia sint: ꝯm ꝙ huiusmodi vnūquodqꝫ est. Inducere aūt nō habentes sensum ipossibile est. Singulariū sensus est enim. Nō eniꝫ ꝯtingit accipere ipsoꝝ sciaꝫ: neqꝫ.n.ex vl'ibus est sine iductione: neqꝫ per inductionem sine sensu. — Uide in annot.

¶ Probat ꝓpositū.per hoc ꝙ duplex est modus acquirēdi sciētiā. Unus qdē per demōstrationē: alius aūt per inductionē: qd̄ etiā in ꝑncipio huius libri positū est. Differūt aūt hi duo modi: q: demōstratio ꝑcedit ex vniuersalibus. Inductio aūt ꝑcedit ex ꝑticularibus. Si ergo vl'ia ex qb⁹ ꝑcedit demōstratio cognosci possent absqꝫ inductione: seq̄ret̃ ꝙ hō posset accipe sciaꝫ eoꝝ quoꝝ non hꝫ sensuꝫ. Sed ipossibile est vl'ia speculari absqꝫ iductione. Et h̄ qdē in reb⁹ sensibilibus est magis manifestū: q: in eis per experiētiā quā habemus circa singularia sensibilia: accipim⁹ notitiā vl'eꝫ. sicut manifestat̃ in ꝑmo meta. Sꝫ maxime videt̃ h̄ dubiū in his que dicunt̃ ꝯꝫ abstractionē sicut in mathematicis. Cū eniꝫ experiētia a sensu — Circa hunc.

Circa primum. ortū habeat: vt dicit in primo meta. videt q hoc locum nō habeat in his q̄ sunt abstracta a mā sensibili. Et ideo ad hoc excludēdū dicit q etiā ea que dicunt fm abstractionē ꝯtingit nota facere per iductionē: qz in vnoquoqz gñe abstractoꝝ sunt q̄dā ꝑticularia que nō sūt separabilia a mā sensibili: fm q vnūquodqz eoꝝ est h. Quāuis enī linea fz abstractionē dicat linea in cōi: tñ hec linea que est in mā sensibili: inquātū est indiuiduata: abstrahi nō pōt: qz idiuiduatio eius est ex hac mā. Nō aūt manifestant nobis ꝓncipia abstractoꝝ ex qbus demōstrationes in eis ꝓcedūt nisi ex ꝑticularibus aliqbus que sensu ꝑcipimus. Puta ex hoc qd videmus aliqd totū singulare sensibile iducimur ad cognoscēdū qd est totū ⁊ pars ⁊ cognoscimus q oē totū est maius sua parte ꝯsiderādo hoc in pluribus. Sic igit vniuersalia ex qbus demōstratio ꝓcedit nō sūt nobis nota nisi per iductionem. Hoies aūt carētes sensu aliquo nō possūt iductionem facere de singularibus ꝑtinētibus ad sensuz illū: qz singulariuz ex qbus ꝓcedit iductio est solū cognitio sensus. Unde opz q oino sint huiꝰ singularia ignota. qz nō ꝯtingit q aliqs carēs sensu accipiat taliū singulariū sciaz: qz neqz ex vniuersalibus pōt demōstrare sine iductione. per quā vniuersalia cognoscunt: vt dictū est: neqz per iductionē pōt aliqd cognosci sine sensu qui est singulariū ex qbus ꝓcedit iductio. ¶ Est aūt ꝯsiderādum q per vba Phi que hic iducunt excludit duplex positio. Prima qdē est positio Platonis qui ponebat q nos habebamus sciaz de rebus per species ꝑticipatas ab ideis. Qd si esset veꝝ vniuersalia fierēt nobis nota absqz iductione: ⁊ ita possemꝰ acquirere sciaz eoꝝ quoꝝ sensuz nō habemus. Unū ⁊ hoc argumēto vtit Arist. ꝯtra Platonem in fine ꝑmi meta.

Opi. platonis falsa.

Scđa est positio dicētiū q possumus in hac vita cognoscere subas separatas. itelligēdo qditates eaꝝ: que tñ per sensibilia que cognoscimus: que ab eis oīmode trāscēdūtur cognosci nō possunt. Unū si ipse cognoscerent fz suas essentias: sequeret q aliqua cognoscerent absqz iductione ⁊ sensu. Quod Phs hic negat: etiam de abstractis.

Opi. alia falsa.

¶ Omnis aūt ratiocinatio tribꝰ ex terminis constat: atqz alia est affirmatiua que qdē ostēdere pōt. a. cōpetere ipsi. c: ex eo qz. a. cōpetit ipsi. b. ⁊ b. cōpetit ipsi. c. Alia est negatiua: q̄ qdē alteraz ꝓpositionē hz affirmatiuā: alterā negatiuam.

¶ Est aūt oīs syllogismus ꝑ tres terminos. Et hoc qdē demonstrare possibile est: qm̄ est. a. in c. propter id quod est in. b. ⁊ hoc in. c. Sed priuatiuus est alteram quidē propositionē habēs quoniam est aliud in alio: alterum autem quoniam non est.

Tex. 34.

Lectio. XXXI.

Ostq̄ Phs determinauit de syllogismo demōstratiuo ostēdēs ex qbus ⁊ q̄libus ꝓcedat: ⁊ in qua figura demōstrationis fieri possūt. hic inquirit vtrū demōstrationes possint in ifinitū ꝓcedē. Et ꝑmo mouet q̄stionē. Scđo determinat eā. ibi [Qđ qdē igit non ꝯtingit media ⁊c.] Circa primū duo facit. Primo ꝑmittit q̄dā antecedentia que sūt necessaria ad itellectū q̄stionis. Scđo mouet q̄stionē. ibi [Sic ergo. c. huiꝰ ⁊c.] Circa primuz duo facit. Primo ꝑmittit de forma syllogistica: quā opz in demonstrationibꝰ obseruare. Scđo resumit q̄lis debeat esse demōstrationis mā. ibi [Manifestū igit est q ꝓncipia.] Circa ꝑmū tria tangit. Quoꝝ ꝑmū est cōe oī syllogismo. s. q oīs sylls est per tres terminos: vt manifestuz est in libro prioꝝ. Scđm aūt ꝑtinet ad syllogismū affirmatiuū: cuiꝰ forma talis est q ꝯcludit. a. esse in. c. ꝓpter id q. a. est in b. ⁊. b. est in. c. ⁊ hec est forma syllogistica in prima figura in qua sola pōt ꝯcludi affirmatiua vlis: q̄ maxime q̄rit in demōstrationibꝰ. Tertiū est qđ ꝑtinet ad syllm negatiuū qui de necessitate vnā ꝓpōnē hz affirmatiuā: aliam aūt negatiuā: differēter tñ in ꝑma figura: ⁊ in scđa: vt pz ꝑ ea que in libro prioꝝ sūt ostēsa. ¶ Deinde cū dicit. Libro primo. c. 3. Priorum. c. 25.

¶ Patet igit hec esse principia: ⁊ ea que suppositiones dicunt. His. n. sumptis necesse est demonstrare. a. per. b. mediuz: ipsi cōpetere. c. Et rursus. a. ꝑ mediū aliud: ipsi inesse. b. Et itē. b. per aliud quippiam: ipsi competere. c.

¶ Manifestum igit est q principia ⁊ dicte suppositiones he sunt. Accipientes enim hoc: sic necesse est demōstrare: vt quia. a. sit in. c. per. b. Iterum autem quia. a. sit in. b. per aliud medium: ⁊ q. b. sit in. c. similiter.

¶ Resumit que sit mā demonstrationū. ⁊ circa hoc tria facit. Primo eni ꝓponit māz. Scđo ostēdit differētiam huius materie ad māz sylli dialectici. ibi [Scđm qdem igit opinationē.] Tertio differētiā positā manifestat. ibi [Habet aūt sic se.] Dicit ergo primo q cuz syllogismus habeat tres terminos: ex qbꝰ formant due ꝓpōnes ꝯcludētes tertiā: manifestū est q he ꝓpositiones ex qbus ꝓcedit in syllogismo demōstratiuo fz formā ꝑdictā: sunt ꝓncipia ⁊ suppositiones de qbus in ꝑcedētibus dictū est. Qui eni accipit huiꝰ ꝓncipia: sic demonstrat per ea sicut expositū est in forma syllogistica. vt. s. quia. a. sit in. c. probat per. b. ⁊ si ꝓpositio. a. b. sit iteꝝ mediata. q. a. sit in. b. demōstrat per aliqđ mediuz: ⁊ simile est si ꝓpositio minor. s. b. c. sit mediata. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si igit ꝓbabilr solūqz differēdi mō rōcinari volumus: id tātū vt pz ꝯsiderādū est: si rōcinatio: ex qua maxime ꝓbabilibus verisimilibusqz ꝯficit. Atqz si per. a. b. ꝓpositionē: que qdem: tāetsi vere nō vacat medio: videt tñ eodē vacare rōcinationē quispiā fecerit: his est vt ad differētē ꝑtinet rōcinatus. Sin ꝟo non illo pacto: sed ad veritatē rōcinationes extruere libet: tum id ꝯsiderādū est: vt ex hisce q̄ cōpetunt: rōcinatio semper ꝯficiatur. Res aūt ita sese habet.

¶ Scđz qdē igit opinionē syllogizātibus: ⁊ solū dialectice: manifestū est q hic solū itēdēduz sit: ex qbꝰ ꝯtigit verisimilis fiat sylls: q̄re ⁊ si est aliqđ in veritate eoꝝ q̄ sūt. a. b. mediū. videt āt nō ꝑ hoc syllogizāds: syllogizatus est dialectice. Ad veritatē aūt ex his que sunt opz intendere.

¶ Ostēdit q̄tū ad ꝑdicta differētiā iter syllm demōstratiuū ⁊ syllm dialecticū. qz eni sylls dialecticus ad hoc tēdit: vt opinationē faciat: hoc solū est de itētione dialectici: vt ꝓcedat ex his que sūt maxime opinabilia: ⁊ hec sūt ea que vident: vel pluribus: vel maxime sapiētibus. Et ideo si dialectico in syllogiçando occurrit aliq̄ ꝓpositio que fm rei veritatē habeat mediuz: ꝑ qđ possit ꝓbari: sz tñ nō videat hre mediū: sz ꝓpter sui ꝓbabilitatē videat per se nota: h sufficit dialectico: nec iquirit aliud mediū: sz ꝓpō sit mediata: ⁊ ex illa syllogiçās sufficiēter perficit

dialecticū syllogismū. Sz syll's demōstratiuus ordinat̄ ad sciaz veritatis. ideo ad demōstrationē ptinet vt pcedat ex veris que sunt fm rei veritatē imediata. Et si occurrit ei mediata propositio: necesse est q̄ pbet eam per mediū ppriū: quousqz deueniat ad imediata: nec est cōtentus pbabilitate ppositionis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoniaz est id qđ de alio nō p accñs pdicat̄: atqz per accñs dico: veluti cū dicimus: nōnūq̄ albū illud hominē esse: nō peride dicētes atqz cū dicimus hominē esse albū. Homo nāqz qui nō est aliud quicq̄: est album. At album est homo: qz accidit homini vt sit albuz. Sunt igitur nonnulla talia: vt per se predicentur.

Vide in anot.

¶ Habet aūt se sic. Qm̄ aūt est q̄ ipsum qdē de alio pdicat̄ nō fm accidēs. Dico aūt fm accñs: vt albū aliqñ illud dicimus hoiem esse nō similiter dicētes τ hoiez albū. Quod qdē eni cum non alteꝝ aliqđ sit: albū est: albū aūt quoniā accidit homini esse album. Sunt igitur quedam huiusmodi que fm se predicantur.

Dupliciter aliqd pdicatur sz accñs

¶ Manifestat qđ dixerat dicēs: q̄ hoc dictū est q̄ demōstrator ad veritatē ex his que sunt pcedit: sic se hz vt dicet̄. Inuenit̄.n. aliqd qđ de alio pdicat̄: non fm accñs: τ exponit per affirmatiuā: dicēs qd pdicet̄ fm accñs. Dupliciter eni aliqd pdicat̄ sz accñs. Uno mō qñ subiectū pdicat̄ de accñte: puta cū dicamus albū est hō. Alio mō dissimiliter qñ accñs predicat̄ de subo: sicut cū dr̄ homo est albus. Et differt hic modus a pmo. qm̄ hic qñ accñs pdicat̄ de subo: dicit̄ hō est albus: nō qz aliqd alteꝝ sit albū: sed qz ipse hō est albus: τ tñ est ppositio p accñs: qz albū nō ꝯuenit homini fm ppriā rōnē. Neqz.n. ponit̄ in diffinitione eius: neqz ecōuerso. Sed qñ dr̄ albū est homo. nō dr̄. qz esse hominē insit albo: sed qz esse hoiez inest subo albi: cui.s. accidit esse albū. Unde hic modus est magis remotus a pdicatione per se: q̄ꝫ primus. Sūt aūt qdā que neutro istoꝝ modoꝝ per accñs pdicant̄: τ ista dicunt̄ per se. Et talia sūt ex qb⁹ demōstrator pcedit. Sed hoc dialecticus nō reqrit. Et ideo q̄stio que ita pponit̄ de huiꝰ que per se pdicant̄. nō hz locū in syllogismis dialecticis: sed solū in syllogismo demōstratiuo. ¶ Deide cū dicit.

¶ Sit itaqz. c. tale: vt ipsuz quidez nulli competat rei: b. aūt huic cōpetat primo: vt non sit inter ipsa medium vlluz. τ rursus. d. ipsi. b. τ. e. ipsi d: τ. f. identidem ipsi competat. e. Querendū est igitur si necesse est hoc stare: an fieri potest: vt in infinitum proficiscatur.

¶ Sit igit̄. c. huiꝰ q̄ ipm qdē nō sit in alio: i hoc aūt. b. sit primo: τ nō est aliud mediuz. Iteꝝ. f. in. e. sit similr̄ τ hoc in. b. nunqđ igit̄ hic necesse est stare: aut contingit in infinitum ire.

¶ Mouet q̄stiones ītētas. Et circa hoc duo facit. Primo mouet q̄stiones in qbus locū habēt. Scđo ostēdit in qb⁹ locū nō habēt. ibi. Sed in ꝯuertētibus τc. Circa primū duo facit. Primo mouet q̄stiones in demonstrationibus affirmatiuis. Scđo ostēdit q̄ he q̄stiones silr̄ locū hñt in demōstratiōib⁹ negatiuis. ibi. Similr̄ aūt dico τ in pnatiuis. Circa primū duo facit. Primo.n. mouet q̄stiones. Scđo ostēdit ad qd huiꝰ q̄stiones ptineāt. ibi. Est aūt h̄ itēdere. Circa pmū mouet tres q̄stiones fm tres terminos syll'i. Et primo mouet q̄stionē maioris extremitatis: vtrū sit abire in īfinitū in ascēdēdo. Et in hac q̄stiōe supponit̄ vltimū subm qđ nō pdicat̄ de alio: τ alia pdicant̄ de ipso. Sit g̃ hoc. c. τ in. c. pmo τ imediate sit. b. τ in. b. sit e. q̄si de eo vniuersalr̄ pdicatū: τ iteꝝ. f. sit in. e. similr̄ de eo vniuersalr̄ pdicatū. Est g̃ q̄stio vtrū iste ascēsus alicubi stet: ita q̄ sit deuenire ad aliqd qđ pdicet̄ de alijs vniuersalr̄: τ nihil aliud pdicet̄ de ipso. Aut hoc nō sit necesse: sed ꝯtingat ascēdere in infinitum. ¶ Secūdo ibi.

Mouet tres questiones

pri⁹ q̄stio

¶ Rursus sit. a: quo de nihil per se pdicat̄. Atqz hoc ipsi primo cōpetat. b: τ nulli priori medio cōpetat. Et. b. identidem ipsi. g: τ. g. ipsi. f: τ. f. ipsi cōpetat. e. Querimus igit̄ vtruz τ huiusce pfectionis sit necessario status: an sine modo sit semper abūcio. Atqz hoc tātū ab illo differt: qđ illū qdē est: fieri ne pōt: vt quispiā si a tali incipiat: vt ipsuz qdem nō insit cuiq̄: aliud aūt de ipso dicat̄ versus supera pgēdo: sine fine semp pficiscat̄. Hoc aūt est: fieri ne pōt: vt qspiā si incipiat ab eo de quo nihil dicit̄: ipsuz vō de altero pdicat̄: pateatqz in inferiora semp hoc pacto proficiscat̄: nullusqz ei modus occurrat.

¶ Et iteꝝ si de. a. qdē nihil pdicat̄ per se. a. aūt in c. est prio: mediū aūt in nullo priori. τ iteꝝ. c. sit in. i. τ hoc in. b. nunqđ τ in h̄ stare necesse est: aut in hoc ꝯtigit in īfinitū abire. Differt aūt h̄ a priori: qm̄ hoc qdē est: nūqd ꝯtigit īceptuꝫ ab huiꝰ qđ in nullo est altero: sz aliud in illo: in sursuz in īfinitū abire. Alteꝝ aūt inceptuꝫ ab huiꝰ quod ipsum qdem de alio: de illo aūt nihil pdicat̄: in deorsuz itēdere: si ꝯtingit in īfinitū ire.

¶ Mouet q̄stionē ex pte minoris termini vtrū.s. sit ire in īfinitū descēdēdo. Et in hac qōne supponit̄ aliqđ primū pdicatū vl'e qđ de alijs pdicet̄: τ nihil sit vlt⁹ eo: qđ pdicet̄ de eo. Sit ergo. a. tale q̄ nihil de eo pdicet̄ sicut totū vl'e de pte: a. vō de. c. pdicet̄. τ pmo τ imediate: τ. c. de. i. τ i. de. b. Est g̃ q̄stio vtrū necesse sit h̄ in. c. descēdēdo stare: aut ꝯtingat in īfinitū ire. Et ostēdit ꝯñter drīaz haꝝ duarū q̄stionū: qz in pma qōne q̄rebat̄: si aliqs icipiat a particularissimo subo q̄ nulli inest per modū quo totū vl'e est in pte: sed alia isunt ei: vtrū ꝯtingat pcedē in īfinituz ascendēdo. Scđa q̄stio vō est: si aliquis icipiat ab vniuersalissimo pdicato qđ predicet̄ de aliqa sicut totuz vl'e de parte: τ nihil hoc modo pdicat̄ de illo: vtrum ꝯtingat descendendo pcedere in infinitum. ¶ Tertio ibi.

2⁹ q̄stio

¶ Preterea querēdū est: fieri ne pōt: vt si extrema sint finita. veluti si. a. competat ipsi. c: τ iter ipsa sit mediū. b: ac iter. a. τ. b. mediū etiā aliud cadat: τ iter hec rursus aliđ: vtrū τ in his ipsis sit in īfinitū pcessio: an idipsuz fieri nequeat.

¶ Amplius media nunqđ ꝯtingit īfinita esse determinatis terminis. Dico autē: vt si. a. in. c. sit: medium aūt ipsoꝝ sit. b. ab ipso aūt. b. ad. a. alterum: sed horum alia: nunquid τ hoc in infinitum contingit abire: aut impossibile est.

¶ Mouet tertiā q̄stionē ex pte medij termini. Et in hac q̄stione supponant̄ duo extrema.s. vniuersalissimū pdi-

3⁹ q̄stio

catū: ⁊ ꝑticularissimū subꝫ: ⁊ q̄rit̄ cū hoc: vtrū pōssit esse infinita media: puta si .a. sit vniuersalissimū ꝑdicatū. ⁊ .c. sit particularissimū subꝫ: ⁊ īter .a. ⁊ .c. sit mediū .b. ⁊ īter .a. ⁊ .b. iterū sit aliqđ: ⁊ sīlr īter .b. ⁊ .c. ⁊ hoꝝ etiā medioꝝ sunt alia media: īter ipsa .s. ⁊ extrema: tam ascēdēdo q̄ descendendo. Est ergo questio vtrū hoc possit ꝓcedere in infinitum: aut impossibile sit hoc. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Idem est aūt hoc ɔsiderare: ⁊ si demōstrationes in īfinitū ꝓficiscant̄: ⁊ si sit cuiuslibꝫ demōstratio: an ad vtranqꝫ partē finis occurrat.

Uide in ℂ Est aūt hoc intendere idem esse ⁊ si demonstrationes in infinitum veniunt: ⁊ si est demonstratio omnis rei: aut adinuicem includantur.

ℂ Ostēdit ad qđ tendāt huiꝰ q̄stiones: in quo declaratur ꝙ huiꝰ q̄stiones ꝑtinēt ad mām̄ de qua nūc agit̄ .s. ad demōstrationes. Dicit ergo ꝙ ītēdere acq̄sitionē veritatis in istis q̄stionibus. idē est ac si q̄rat̄. vtrū demonstrationes ꝓcedāt in īfinitū vel ascēdēdo vel descēdēdo. Ascendēdo qdē ita ꝙ q̄libet ꝓpō ex qua demōstratio procedit sit demōstrabilis ꝑ aliā ꝑorē demōstrationē. ⁊ hoc est qđ subiūgit. [⁊ si est demōstratio oīs] .i. cuiuslibet ꝓpōnis. Qđ qdā existimātes circa ꝑncipia errauerūt. sicut dr̄ in

T.c.10. 4° meta. Descēdēdo aūt si ex aliqua ꝓpōne demōstrata ɔtingat iterū ad aliam demōstrationem posteriorem ꝓcedere. Et hoc est vnum membrum dubitationis. Si demōstratiōes in īfinitū ꝓcedūt: vel descēdēdo vel ascēdēdo. Aliud aūt mēbrū dubitationis est: si demōstrationes adinuicē terminant̄. ita .s. ꝙ vna demōstratio ɔfirmet̄ ꝑ aliā ascēdēdo: ⁊ ex vna demōstratione ꝓcedat alia descēdēdo: ⁊ hoc vsqꝫ ad aliquē terminū. ℂ Deinde cū dicit.

ℂ Similr̄ ⁊ de rōcinationibus negatiuis ⁊ ppositionibus est dicēdū: veluti si .a. nulli .b. cōpetat: aut illi pzimo inest: aut est aliqđ medium cui priori nō inest: atqꝫ si sit .c. qđ qdē cuilibꝫ cōpetit .b: rursus .a. aut ipsi .c. pzimo: aut aliij priori nō iest: qđ qdē cuilibet cōpetit .c. ⁊ in his eni: aut īfinita sunt ea qbus nō inest prioribus ipsuꝫ .a. aut finita: modusqꝫ tandem occurrit.

ℂ Similr̄ aūt dico ⁊ in priuatiuis syllogismis ⁊ ꝓpositionibus: vt si .a. nō inest nulli .b. prio: aut aliqđ īfra: cui priori nō inest .a. vt ipsi .i. qđ est in omni .b. Et iterū hoc etiā in alio priori: vt si .c. est quod sit in oī .i. Et nāqꝫ in his aut īfinita sūt in qbus nō inest prioribus: aut statur.

ℂ Ostēdit ꝙ ꝑdicte dubitationes habēt locū etiāꝫ in demōstrationibus negatiuis: q2 demōstratio negatiua opꝫ ꝙ vtat̄ ꝓpōne affirmatiua in qua subiectū ɔclonis ɔtineat̄ sub medio. ⁊ a quo ꝑdicatū ɔclonis remoueat̄. Sm̄ ergo ꝙ est ascēsus ⁊ descensus in affirmatiuis. opꝫ ꝙ sit ascēsus ⁊ descēsus in negatiuis syllogismis ⁊ ꝓpōnibus: vtputa si ɔclusio demōstratiui syllogismi sit nullū .c. est .a. ⁊ accipiat̄ sicut mediuꝫ .b. a quo .a. remoueat̄. Est ergo primo ɔsiderādū vtrū .a. remoueat̄ a .b. primo siue īmediate: aut sit aliud mediū accipere a quo ꝑmo remoueatur .a. q̄ a .b. puta si prius remoueat̄ ab .i. qđ opꝫ vl'iter ꝑdicari de .b. ⁊ iterū erit cōsiderandū vtrū .a. remoueatur ab aliquo per prius q̄ ab .i. s. a .c. qđ predicatur vniuersaliter de .i. Ita ergo ⁊ in his potest procedi in infinituꝫ in remouendo: vt semper sit accipere a quo per prius remoueatur: vel opꝫ alicubi stare. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ In his aūt que ɔuertunt̄ res nō sese hꝫ similr̄. Nō est enim in hisce que mutuā suscipiūt ꝑdicationeꝫ id de quo primo vel vltimo ꝑdicatur. Oīa nāqꝫ similr̄ hoc pacto sese habēt ad cuncta: siue sint ea īfinita que ꝑdicant̄ de ipso: siue vtraqꝫ dubitata sint infinita: preter idipsuꝫ qđ non sit vt similiter conuertātur sed alteruꝫ per accidens. Alterum ꝟo natura.

ℂ Sed in ɔuertētibus nō sīlr se hꝫ. non enim est in eque ꝑdicabilibus de quo primo ꝑdicat̄ aut vltimo. oīa enim ad oīa sic similr̄ se habent: ⁊ si sint īfinita de ipso ꝑdicātia: vtriqꝫ sunt ꝑdicta īfinita: nisi similr̄ nō ɔtingat ɔuerti: sꝫ hoc qdeꝫ sicut accidēs: illud ꝟo sicut ꝑdicamentum. Uide in annot.

ℂ Ostēdit in qbus dicte q̄stiones locū nō habeant. q2 in his que equalr̄ de se inuicē ꝑdicant̄ ⁊ ɔuertunt̄ adinuicē: nō est accipere aliqđ prius ⁊ posterius: sm̄ illū modū quo prius est a quo nō ɔuertit̄ ɔsequentia essendi: prout vniuersalia sunt priora. q2 siue sint infinita ꝑdicata: ita .s. ꝙ ꝓcedat̄ in īfinitū in ꝑdicādo: siue sit īfinita ex vtraqꝫ parte: id est tam ex parte ꝑdicati q̄ ex parte subiecti: oīa huiꝰ infinita similr̄ se habebūt ad oīa: q2 quodlibet eoꝝ poterit predicari de quolibet: ⁊ subiici cuilibet ɔuertibiliū: nisi solū ꝙ pōt esse talis differentia: ꝙ vnuꝫ eoꝝ ꝑdicat̄ vt accñs: ⁊ aliō ꝑdicat̄ vt ꝑdicamētū. id est sicut formale ꝑdicatū. Et hoc est differētia ꝓprij: ⁊ diffōnis: quorū vtrūqꝫ est ɔuertibile: ⁊ tñ diffō est ꝑdicatuꝫ essentiale: ⁊ ꝓpter hoc est prius nāl'r ꝓprio qđ est ꝑdicatū accñtale. Et inde est ꝙ in demōstrationibus vtunt̄ diffōne q̄si medio ad demōstrādū ꝓpriā passionem de subiecto.

ℂ His hoc pacto dispositis patet fieri nō posse: vt media sint infinita. Si predicationes versus supius īferiusue ꝓficiscant̄ ad statū. Atqꝫ versus qdē superius ꝑdicationē eaꝫ dico que ꝑgit ad id qđ est magis vniuersale: versus aūt inferius: eam que ad particulare descendit.

ℂ Quod qdē igit̄ nō ɔtingit media īfinita esse si in sursuꝫ ⁊ deorsuꝫ stent ꝑdicamēta: manifestū est. Dico aūt sursuꝫ qdē qđ in vl'e magis est: deorsuꝫ aūt qđ in ꝑticulare. Lectio. XXXII.

Postq̄ ꝑhs mouit q̄stiones. hic īcipit eas determinare. ⁊ diuidit̄ in duas partes. In prima parte ostēdit ꝙ q̄rūdaꝫ dubitationū solutio reducit̄ ad solutionē aliaꝝ. In scđa soluit dubitationē q̄tū ad illa in qbus per se ⁊ principalr̄ difficultas ɔsistit. ibi [Et aūt in illis logice autē ⁊c̄.] Circa primū duo facit. Primo .n. ostēdit ꝙ dubitatio que pōt esse circa media reducit̄ ad dubitationeꝫ que mouet̄ de extremis: ⁊ ea soluta soluit̄. Scđo ostēdit ꝙ dubitatio que est circa negatiuas demōstrationes: reducit̄ ad dubitationes que est de affirmatiuis. ibi [Manifestū est aūt in ꝑuatiuis ⁊c̄.] Circa ꝑmū tria facit. Primo ꝓponit qđ ītēdit. Scđo ꝓbat ꝓpositū. ibi [Si .n. a. ꝑdicāte ⁊c̄.] Tertio excludit quādā obuiationeꝫ. ibi [Nec si aliqs dicat.] Dicit ergo primo ꝙ manifestū est si qs rōnē sequētē ɔsideret: ꝙ nō ɔtingit esse media infinita: si ꝑdicationes tam in sursum q̄ in deorsum stent in aliquibus terminis .s. in summo predicato ⁊ in infinito subiecto. Et exponit quid sit procedere predicationes sursum ⁊ deorsum.

fum.⁊ dicit ꝙ ſurſum aſcenditur qñ proceditur ad magis vniuerſale de cuius ratione eſt ꝙ predicetur. deorſū proceditur quando itur ad magis particulare: de cuius ratione eſt ꝙ ſubijciatur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nam ſi cum.a.in.c.ꝑdicat̃ ifinita ſunt media ceu.b: pꝫ fieri poſſe vt ab.a. verſus iferius in ĩfinitum aliud de alio ꝑdicet̃. Nã antea ꝙ̃ accedat̃ ad.c. ĩfinita media ſunt: ⁊ a.c. verſus ſuperius ifinita ſilr ſunt antea ꝙ̃ aſcēdat̃ ad.a. Quare ſi hec fieri nequeunt: fieri profecto non poteſt: vt inter.a. ⁊ .c. media ſint infinita.

¶ Si eni.a.ꝑdicātē de.c. ĩfinita ſunt media in quibus eſt.b. manifeſtū eſt ꝙ ꝯtingit vtiqꝫ: quare ab.a. in deorſuꝫ alterꝫ de altero ꝑdicari ꝯtingit in infinitū: anteꝙ̃ eniꝫ in.c. veniat infinita ſunt media: ⁊ a.c. in ſurſum infinita anteꝙ̃ in.a. veniat. quare ſi hec impoſſibilia ſunt: ⁊ ipſius.a. ⁊.c: impoſſibile eſt infinita eſſe media.

¶ Oſtendit ꝓpoſitū per hūc modū. Sit ita ꝙ.a. ſit ſummū ꝑdicatū. ⁊.c. ſit ĩfimū ſubm. ⁊ ſint ifinita media quorū qdlibet vocet̃.b. qꝛ igit̃.a. erat primū ꝑdicatū: ꝑdicabit̃ de aliquo medio īferiori: ⁊ cū media ſint ĩfinita: ſeqt̃ ꝙ in infinitū ꝓcedit ꝑdicatio in deſcēdendo: qḋ eſt ꝯtra poſitū. Ponit.n. ꝙ nõ deſcēdebat ꝑdicatio in infinitum. Similr ſi incipiamus a.c. qḋ eſt infinitū ſubm: ꝓcedet aſcendēdo in ĩfinitū anteꝙ̃ ꝑueniat̃ ad.a. qḋ etiā eſt cõtrariū poſito. Si ergo hec ſint impoſſibilia.ſ. ꝙ ꝓcedat̃ predicando in infinitū ſurſuꝫ ⁊ deorſum: ſequetur ꝙ impoſſibile ſit media eſſe ĩfinita. Et ita patet ꝙ queſtio de infinitate mediorum reducitur ad queſtionem de infinitate extremorum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neqꝫ quicꝙ̃ refert ſi quiſpiā dicat alia qdem ipſoꝝ.a.b.c. īter ſeſe herere: vt nihil prorſus ſit īter ipſa. Alia vero nõ poſſe talia ſumi. Quoniā nãqꝫ medio.b. ſumpto ab hoc aut̃ ad.a. aut ad c. ĩfinita vel finita media erūt. Nihil igit̃ intereſt a quo nã primo ſint infinita ſiue ſtatim ſiue nõ ſtatiꝫ. Nã ea q̃ ſūt poſt hec ĩfinita eſſe ponunt̃:

Vide in annot. ¶ Neqꝫ eni ſi aliqs dicat ꝙ hec qdē que ſunt.a.b.c. habita ſunt adinuicē: quare neceſſe eſt media hec: illa vero non eſſe: accipere nihil differt. Quod eniꝫ vtiqꝫ accipio eoꝝ que ſūt.b. erit ad a. aut ad.c. aut ĩfinita media: aut nõ: a quo tam ſunt primum infinita: ſiue ſtatim, ſiue nõ ſtatim nil differt. que eniꝫ ſunt poſt hec infinita ſunt.

¶ Excludit quādā obuiationē. Poſſet eni aliqs obuiare dicēs ꝙ ꝑdicta ꝓbatio ꝓcedat: ac ſi.a.b.c.ĩ. medium. ⁊ extrema ita ſe haberēt ꝙ eſſent habita adīuicē: ita.ſ. ꝙ īterea nõ eſſet aliqḋ mediū. ſic.n. diffinit̃ habitus in 5° phyſicoꝝ ꝙ.ſ. ꝯſiter ſe hꝫ. cū nõ cadat mediū. Hoc eni videbat̃ in ꝑdicta ꝓbatione ſupponi.ſ. ꝙ.a. ꝑdicet̃ de aliquo medio quaſi habito: id eſt imediate ſequēti. Sed ille qui ponit media ĩfinita dicet ꝙ nõ ꝯtingit accipere. Dicit.n.

T.c.26. ꝙ inter quoſcūqꝫ terminos acceptos eſt aliqḋ medium: Sed hic Phs dicit ꝙ nihil differt ſiue ſic accipiant̃ infinita media ꝙ ſint habita adinuicē ſicut ꝯtingit in diſcretis. Puta in ciuitate: domus domui eſt habita: ⁊ in numeris vnitas vnitati. Siue nõ poſſit inueniri in medijs aliquid habitū: ſed ſemper inter duo media ſit aliqḋ medium accipere. ſicut accidit in ꝯtinuis: in qbus īter q̃libet duo ſigna ſiue inter duo puncta: ſemper eſt aliqḋ mediū accipere. Et ꝙ hoc nihil differat ad ꝓpoſitū ſiue vno modo ſiue alio ſic manifeſtat ſubdēs: qꝛ ſuppoſito ꝙ ſint ĩfinita media inter.a. ⁊.c. quoꝝ quodlibet vocat̃.b. quodcūqꝫ hoꝝ accipio neceſſe eſt ꝙ inter illud ⁊.a. ⁊.c. ſint infinita media. vel non ſint ĩfinita reſpectu alterius eoꝝ. Vbi gr̃a. ponemus ꝙ media ſint habita adinuicē ſicut accidit in diſcretis: ⁊ accipiamus aliqḋ mediū qḋ ſit habitū ad ipſum.a. neceſſe erit ꝙ inter illud mediuꝫ ⁊.c. ſint adhuc infinita media. Et ſilr ſi ponant̃ qdā finita media īnter.a. ⁊ illud mediū acceptū. Et eadē rõ eſt ſi ponatur mediū acceptū imediate ꝯiūgi ipſi.c. vel per finita media ab eo diſtare. Ex quo igit̃ ſemꝑ a medio accepto opꝫ accipe ĩfinita media ad alterꝫ extremoꝝ: nõ differt vtrū ſtatim ꝯiūgat̃ alij extremoꝝ.ı. ſine medio: vel nõ ſtatim .i.ꝑ aliq̃ media: qꝛ etiā ſi ꝯiūgat̃ vni extremo ſine medio neceſſe eſt ꝙ poſtea īueniāt̃ ĩfinita media reſpectu alterius: ⁊ ita ſemꝑ oportebit ſi eſt ĩfinitū in medijs ꝙ veniat̃ in ĩfinitū in ꝑdicationibus vel aſcēdēdo vel deſcēdēdo: ſicut predicta ꝓbatio ꝓcedebat. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Atqui patet ⁊ in negatiua demõſtratione finē eſſe ꝓceſſionis. ſi in affirmatiua verſus vtrūqꝫ fatet̃. Supponat̃.n. fieri non poſſe vt ꝑdicatio aut ab vltimo verſus ſupera: aut a primo verſus vltimū in infinitū ꝑficiſcat̃. Atqꝫ id vltimū dico: quod non predicati rationeꝫ: ſed ſubiecti tantūmodo ſubijt: ſitqꝫ id.c. Primū aūt id qḋ nõ ſubijcit̃ cuiꝙ̃: ſed ſoluꝫ de alio dr̃. Hec ſi ita ſint: erit profectionis in negatione etiā ſtatus.

¶ Manifeſtū eſt aūt ⁊ in priuatiua demonſtratione qm̃ ſtatur ſiqdem in predicatiua ſtatur in vtriſqꝫ. ſic. Ab vltimo eniꝫ nõ ꝯtingēs eſt: neqꝫ in ſurſum ab eo in quo ſtatur in infinitū ire. Dico autem in quo ſtatur: ꝙ ipſum qdem in alio nullo eſt: ſed in illo aliud: vt.ꝫ. Neqꝫ a primo in id quod ſtatur in vltimum. dico aut̃ primum ꝙ ipſum quidē de alio: ſed de illo nulluꝫ aliud. Si igitur hoc erit: ⁊ in negationem ſtabitur.

¶ Oſtēdit ꝙ quia in affirmatiuis demõſtrationibus nõ ꝓcedit̃ in ĩfinitū neqꝫ in negatiuis in infinitū ꝓcedit̃: ⁊ ſic q̃ſtio de demõſtrationib⁹ negatiuis reducit̃ ad q̃ſtionē de affirmatiuis. Et circa hoc tria facit. Primo ꝓponit qḋ īntēdit. Scḋo ꝓbat ꝓpoſitū. ibi[Triplr eni demõſtratur.] Tertio excludit quādā obuiationē. ibi[Manifeſtū eſt aūt.] Dicit ergo primo ꝙ manifeſtū erit ex ſequentibus ꝙ ſi in ꝑdicatiua.i. in affirmatione ſtat̃ in vtriſqꝫ.i. in ſurſuꝫ ⁊ deorſuꝫ: neceſſe erit ꝙ ſtet̃ in negatiua demõſtratione. Et ad exponēdū hoc qḋ ꝓpoſitū eſt: dicit. Sit ita ꝙ nõ ꝯtigat ab vltimo.i. ab ĩfimo ſubiecto ire in ſurſuꝫ in ĩfinitū verſus ꝑdicata vlia. Et exponit qd eſt vltimū.ſ. illud qḋ nõ ineſt alicui alij tanꝙ̃ minori ꝑticulari: ſed aliud ſit in illo. ⁊ ſit illud.ꝫ. Et ſic etiā ꝙ in accipiēdo a p̃mo v̄ſus vltimū nõ ꝓcedat̃ in ĩfinitū. Et exponit̃ qd ſit primū: illud.ſ. qḋ ꝑdicat̃ de alijs: ⁊ nihil aliud ꝑdicat̃ de eo: ⁊ q̃ſi eo vlius. vt ſic p̃mū itelligat̃ vniuerſaliſſimū. vltimū aūt particulariſſimū. Si igit̃ ex vtraqꝫ ꝑte ſtet̃ in demõſtrationib⁹ affirmatiuis: dicit ꝯſequēs eē ꝙ et ſtet̃ in demõſtrationib⁹ negatiuis. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Triplicitter enim ostendi negatiua conclusio potest. Et primo quidē hoc pacto cum.b.cuilibet.c.⁊.a.nulli.b.competere sumitur.b.c. Igitur propositio; ac interuallū oīno minus si medio non vacet: in ea necessario reducet: que medio vacant. Quippe cum id fit vt patet affirmatiuū. Alterū aūt interuallum: si medio non vacet: ad id redigi poterit: quod medio vacat: nā si.a.non sine medio non competat ipsi.b: tum aliquid erit. A quo plus ipsum q̄ a.b.remouetur: quod quidem cuilibet competere.b.oportet. Atq̄ illud sit.d. Rursus si interuallū.a.d. non vacat medio. Aliquid iterū erit: a quo prius ipsū.a.q̄ a.d.remouet. Atq̄ illud sit.e: quod quidē necesse est cuilibet competere.d. Cū igit eius vie qua superiora petuntur: finis sit atq̄ status: stabitur ⁊ hic tandē: eritq̄ aliquid sane primo cui non competit ipsum.a.

¶ Triplicitter enī demōstratur non esse: aut in quo qdem est.c.b.inest omni: sed in quo.b.nulli inest.a. Ipsius qdem igit.c.b.qđ semp alterius spatiū: necesse est ire in imediata: predicatiua enī hec est distātia. Sed alterū manifestum est q̄ si in alio nō est priori: vt in.d.hoc indigebit in omni.b.esse: ⁊ si iterū in alio ipso.d.priore non fuerit: illud indigebit in oī.d.esse: quare qm̄ deorsū statur: ⁊ que est in sursum stabit: ⁊ erit quoddā principium, in quo non erit.

¶ Probat ppositū. Et pmo in pma figura. Scdo in scda ibi [Iterū sit.b.qdez.] Tertio in tertia. ibi [Tertius est.] In tribus.n.figuris ɔtingit negatiuū ɔcludi. Dicit ergo pmo q̄ tripl'r pōt demōstrari ppō negatiua per quā significat aliqđ nō esse. Uno qdē mō in pma figura. ⁊ fm hūc modū q̄.b.insit.c.vl'iter in minori existēti vli affirmatiua.a.vō insit nulli.b.hoc est maiori existēti vli negatiua. Quia igit supponit q̄ in affirmatiuis stet ⁊ in sursus ⁊ in deorsū: necesse est q̄ ista ppō que est.b.c.que est affirmatiua: si nō sit imediata. ⁊ qđcūq̄ aliud spatiū accipit existe aliquo medio īter.b.⁊.c.necesse erit reducere in imediata: q̄ ista distātia que attēdit fm habitudinē medij ad minorē extremitatē affirmatiua est: in qua supponit esse status. Si aūt accipiamus alterū spatiū qđ est inter.b.⁊.a.manifestū est qdē q̄ si hec ppō: nullū.b.est.a. nō est imediata: necesse est q̄.a.remoueat ab aliquo per prius q̄.a.b.⁊ sit illđ.d.qđ si accipiat vt mediū īter.a.⁊.b. necesse est q̄ pdicet vl'iter de.b.q̄ opz minorē esse affirmatiuā. Et iterū si hec nō sit imediata.nullū.d.est.a.opz q̄.a.neget ab aliquo alio per prius q̄ a.d.puta sit illud.e. qđ eadē rōne oportebit vl'iter pdicari de.d.q̄ ergo ascēdēdo stat in affirmatiuis vt supponit. seqt per ɔsequēs q̄ sit deuenire ad aliquid de quo primo ⁊ imediate negetur ipsum.a. Alioquin adhuc pcederet amplius in affirmatiuis sicut ex predictis patet. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Secundo aūt hoc ostenditur modo. Cū.b. cuilibet quidem.a: nulli vō.c. competere sumitur: ⁊ hoc enim pacto.a.nulli competere cōcludetur. Si igitur hoc opz ostendere: aut per medium superius dictū: aut per hunc vt patet: aut per tertiū ostēdetur. At primus est dictus. Per scđm aūt hoc ostendetur pacto si quis.d: cuilibet quidez.b: nulli vō.c.competere sumpserit: modo competat aliquid ipsi.b. Quod si d.sine medio segregatur a.c.bene est. Sin vō mediū cadit: necesse est illud.d.quidez cuilibet inesse: nulli vō cōpetere.c. Cū igit in affirmationibus cū superiora petunt finis occurrat: ⁊ in negationibus itidem hic sese offert tandem.

¶ Iterū si.b.quidem in omni.a.in.c.aūt nullo.a. in.c.nullo erit. Iterū si hec opz demonstrare: manifestū est: qm̄ aut per superiorē modū demōstrabit: aut per hūc: aut per tertiū. Primus qdē igit dictus est. Scđs aūt demonstrabitur. Sic aūt vtiq̄ demonstrat: vt.d.in.b.omni est: in.c.autem nullo si necesse est aliquid esse in.b. Iterum si hoc in.c.non erit: aliud vō in.d.est: quod in.c.non est: igitur quoniam esse semper in sursum stat: stabit ⁊ non esse. Vide in annot.

¶ Probat idem in negatiua que cōcludit in scđa figura. Sit enim ita q̄.b.qđ est mediū: predicet vniuersal'r de a.⁊ neget vniuersal'r de.c.⁊ ex his ɔcludit q̄ nullū.c.sit a. Si aūt iterū negatiuā demōstrari oporteat. pp̄ter hoc est q̄ mediata: necesse est vel q̄ demōstret in prima figura. de quo modo demōstrationis iam ostensum est q̄ hz statū: si in affirmatiuis sit status. Aut opz q̄ demōstretur per hūc modū.i.per scđaz figurā. Aut per tertium.i. per tertiā figurā. Dictū est aūt in prima figura q̄ habet statū in negatiuis si sit status in affirmatiuis. Sed hoc quidē demōstrabit nūc quātū ad scđam figuraz. Demōstret ergo hec ppositio. Nullū.c.est.b.sic q̄.d.vniuersaliter predicet de.b.maiori existēte vniuersali affirmatiua. ⁊ neget vniuersal'r de.c.minori existēte vniuersali negatiua. Si vō hec ppositio nullū.c.est.d.est mediata: necesse erit accipere aliquod aliud mediū qđ quidez predicetur de.d.vniuersaliter: ⁊ vniuersaliter remoueat a.c. Et ita sicut pcedit in negatiuis demonstrationibus: oportebit pcedere in affirmatiuis.i.q̄.b.predicabit de.a.⁊.d.de.b. ⁊ aliqđ aliud de.d.⁊ sic pcedit in infinitum in affirmatiuis. Quia ergo supponit q̄ in affirmatiuis stet in sursū: necesse est etiā q̄ stet in negatiuis. fm istū modū quo negatiua demōstrat in scđa figura. ¶ Deinde cū dicit. Lec. pūa

¶ Tertio hoc ostenditur pacto si.a.quidem.b. cuilibet competit.c.vō nulli eidem inest: tunc enim concluditur.c.non cuilibet competere.a: Et hoc igitur aut per antea dictos modos: aut per hunc tertium ostendet. At per illos vt ostēdimus statur: per hunc aūt ostendet. Si.b.quidem sumet cuilibet competere.d: ipsum vō.c. nulli eidez inesse. Atq̄.d.rursus cuilibet inesse e: ipsum vō.c.nulli eidem competere. Cū igitur suppositum sit versus etiam infera predicationis affirmatiue statum ac vltimū esse: patet ipsius etiam.c.predicationem negatiuam stare tandem: ⁊ non in infinitum procedere. Vide in annot.

¶ Tertius

Vide in ann. ¶ Tertius autē est si.a.in.b.omni insit.c.vo in nullo sit:non in oi sit.c.in quo est.a. Iterū autē hoc aut per superius dicta:aut similr demōstrabit. Illo aūt modo statur. Si vo sic est:iterū accipiet.b.in.e.esse:in quo.c.nō in oi.e. & hoc iterū similr. Qm̄ aūt cōcessū est stare & in deorsum: manifestum est q stabit & in.c.qd non est.

¶ Ostendit idē in tertia figura. Sit ergo mediū vt.b.de quo.a.vniuersaliter pdicet.c.vo ab eo remoueat.sequit particularis negatiua.s.q.a.neget a quodā.c.Et q qdē in pmissa affirmatiua que est.omne.b.est.a.stetur:habet ex suppositione. Qz aūt necesse sit stare etiā in hac negatiua:nullum.b.est.c.que est minor:ps qz si hoc debeat demōstrari:necesse est q demōstret per supius dicta.i.per primā & scdaz figurā:vel demonstrabit silr sicut cōcludebat cōclusio.s.per tertiā figurā.ita tn̄ q hec minor nō affirmat vt vniuersalis:sed vt particularis.[Illo aūt modo statur].s.si pcedatur in prima & in scda figura. Si aūt pcedat in tertia figura ad cōcludēdū quoddā.b.nō esse c.accipiat mediū.e.de quo qdē.b.vniuersalr affirmet.c.vo ab eo particulariter neget.Et hoc iterū silr cōtingit q sz hoc pcedetur in demonstratione negatiua semper sm augmētū predicationis affirmatiue in inferius.qz.b.qd erat primum medium pdicabit de.e.&.e.de quodā alio. & sic in infinitum.Quia igitur supponitur statum esse in affirmatiuis in deorsum: manifestum est q stabitur in negatiuis ex parte ipsius.c. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Perspicuū aūt est: & si nō vna via sed vniuersis ostēdit:nūc p primā:nūc p scdaz:nūc p tertiā figurā: vt patuit:hoc etiā pacto stare ac finē ipsi⁹ esse. Hec nāqz finite. Ea vo q sūt finita finities:necesse est vniuersa eē finita. Pz igit in negatiōe statū ac finē eē:si in affirmationib⁹ stat.

¶ Manifestū aūt est qm̄ & si nō vna via demōstraret:sed oib⁹:aliqn̄ qdē ex prima figura:aliqn̄ vo ex scda aut tertia:qm̄ & sic stabit: finite eni sūt vie:finita aūt finite multotiēs sumpta necesse est finiri oia. Qd qdē igit in priuatione:si quidem & in esse statur:manifestum est.

¶ Excludit quādam obuiationē. Posset enim aliqs dicere q necesse est stare in ppōnibus negatiuis:statu existe in affirmatiuis:si semp syllogizet sm eādē figurā:sz pōt in īfinitū pcedi:si nūc demōstrat per vnā figurā: & nūc per aliā.Et dicit manifestū est q si nō pcedat in demōstrationibus vna via:sed oībus:aliqn̄ qdē ex prima figura:aliqn̄ aūt ex scda vel tertia.sic oportebit statū esse in negatiuis:statu existe in affirmatiuis. Quia.n.vie diuerse demōstrādi sūt finite:& qlibet earū multiplicat nō in T.ec.pñt īfinitū:sed finite ascēdēdo vel descēdēdo.vt ostēsuz est. Si aūt finita finities accipiant necesse est totū esse finitū.Unī relinquit q oib⁹ modis necesse sit in demōstrationib⁹ negatiuis eē statū.si sit status in affirmatiuis.

¶ At idipsum & illis ita esse patebit: si primum disserendi modo:deinde resolutiue id contemplabimur. In his itaqz verū id esse patet:que de diffiniendis rebus dicuntur:earundemqz diffinitionem ingrediuntur.

T.cō.15. Vide in annot. ¶ Quod aūt in illis (logice qdem speculentur) hic manifestum sit. In his qdem igitur que qd quidest pdicant patens est. Si enim est diffinire:aut si notum est q quid erat esse:infinita autē non est transire:necesse est finiri in eo quod quidem est predicantia. Lectio. XXXIII.

Postqz pħs ostēdit q si sit stat⁹ in extremis necesse est esse statū in medijs. & si sit stat⁹ in affirmatiuis necesse est eē statū in negatiuis: hic itēdit ostēdē q sit status in affirmatiuis in sursuz & deorsuz.Et diuidit in duas ptes. In pma pte ostēdit ppositum logice.i.per rōnes cōes oīs syllo que accipiunt sm predicata cōiter sumpta. In scda ostēdit idez analetice.i.per rōnes pprias demōstrationi.que accipiunt sm pdicata per se:que sūt demōstrationi ppria.ibi[Analetice aūt manifestū.] Prima aūt pars diuidit in duas ptes. In pma ostēdit q nō sit pcedere in īfinitū in pdicatis que pdicant in eo qd qd. In scda ostēdit q nō sit pcedere in īfinitū in pdicatis affirmatiuis. ibi[Uniuersalr aūt sic dicimus.] Dicit ergo primo q cū ostēsuz sit q in priuatiuis nō est in īfinitū ire si stetur in affirmatiuis:hic iaz ostēdēdū erit qūo aliqs speculat in illis affirmatiuis eē statū per logicas rōnes.Et dicūr logice rōnes que pcedūt ex qbusdā cōib⁹:que ptinēt ad cōsiderationē logice. Hec aūt veritas manifesta est in his q predicant in eo qdqdest.i.in pdicatis ex qbus qdqdest.i. diffō cōstituit. Si.n.huiusmodi pdicata dicant esse infinita:seqt q nō cōtingat diffinire aliqd.Et si diffinit aliqd ei⁹ diffō nō possit eē nota.Et hoc ió.qz in īfinitū nō est ptransire. Nō aūt cōuenit diffiniri:neqz diffōnē cognosci nisi descēdēdo pueniat vsqz ad vltimū.& ascēdēdo pueniat vsqz ad primū. Si ergo cōtingat aliqd diffinire:vel si cōtingat diffōnē alicuius esse notā:ex vtroqz antecedenti sequit hoc cōsequēs q in pdictis pdicatis nō sit pcedere in infinitū:sed in eis cōtingat stare. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Uniuersaliter autez dicamus hoc pacto. Sit enim vt vere dicat cum albuz ambulare: & magnum illud dicit esse lignū. Et rursus lignū magnū esse:ac hoiem ambulare. At differt hoc: & illo dicere modo. Nā cū albū dico esse lignum: tum lignuz id esse dico:cui accidit vt sit album: sed nō albū esse subiectū ipsius ligni. Nō enim aut albū simplr erat:aut aliqd albū deinde factū est lignū. Quare non dr hoc pacto nisi p accñs. Cū aūt lignū albū esse:tūc nō dico aliqd aliud albū esse:atqz illi vt sit lignū accidere: veluti cū dico musicū albū esse:tūc eni hoiem eū albū esse dico:cui accidit vt musicus sit:sed lignum esse subiectū. Qd qdē nihil aliud erat:qz aut absolute lignū:aut aliqd lignū:deinde factū est albuz. Qd si oporteat noia ponere:hoc qdē dicere pacto:sit pdicare. Illo aūt pacto: aut nullo pacto pdicare:aut absolute:sed per accñs pdicare dicat. Est aūt id qdē qd pdicat: vt albū:id vo de quo pdicat vt lignū. Supponat igit id qd predicatur absolute:semper de eo de quo dicitur. sed non per accidens predicari. Hoc enim pacto demonstrationes demonstrant.

¶ Uniuersalr aūt sic dicimus. Est.n.vere dicere albū ambulare: & magnū illud lignū esse: &

iter lignū magnū esse: ⁊ hoiez ambulare. Alterū igit est sic dicē: aut illo mō. Cū.n. qdē albū eē dico lignū: tūc dico ꝙ cui accidit albū eē: lignū est: sed nō ꝙ subm ligno albū sit. ⁊ nāqȝ neqȝ qđ albū est neqȝ qđ vere albū aliqd factū est lignū. q̄re nō est hoc ꝑ se: sȝ aut ꝑȝ accñs. Cū ꝟo huiꝰ lignū albū esse dico: nō ꝙ alteꝝ aliqđ sit albū: illi aūt accidit lignū esse: vt cū musicū esse albū dico: tūc.n. qm̄ hō est albus cui accidit musicū esse dico: sȝ lignū est subm qđ vere factū est albū: non qđ alteꝝ aliqđ sit q̄ȝ qđ vere lignū est aut lignuȝ aliqđ. Si igit opȝ noia ponē sic dicē ꝑdicari: sȝ illo mō aut nequaq̄ȝ est ꝑdicari: aut ꝑdicari qdē nō simplr: sȝ ꝑȝ accñs ꝑdicari. Est aūt tanq̄ȝ albū qdē qđ ꝑdicaꝫ: sȝ sicut lignuȝ est de quo ꝑdicaꝫ. Subijciaꝫ igit ꝑdicatū ꝑdicari semꝑ de quo ꝑdicaꝫ simplr: sȝ nō ꝑm accidens. Sic enim demonstrationes demonstrant.

C Ostēdit vniuersa'r ꝙ in ꝑdicatis affirmatiuis non sit ꝓcedere in infinitū. Et circa hoc duo facit. Primo q̄dā ꝑmittit que sunt necessaria ad ꝓpositū ostēdēdū. Scđo ostēdit ꝓpositū. ibi[Amplius si nō est.] Circa primū duo facit. Primo distinguit ꝑdicata per accidens a ꝑdicatis per se. Scđo distinguit ꝑdicata per se adinuicē. ibi[Quare aūt in eo qđ qd est.] Dicit ergo ꝑmo ꝙ cū ostēsuȝ sit in quibusdā ꝑdicatis ꝙ in eis nō est ꝓcedere in infinitū. s. in his que ꝑdicanꝫ in qđ qd est: ostēdendū est hoc vl'iter in oībus ꝑdicatis affirmatiuis. Et incipit suā ꝯsiderationez a ꝑdicatis per accñs. In quibus est triplex modus vere ꝑdicationis. Unus qdē modus est qñ accñs ꝑdicaꝫ de accidēte. puta cū dicimꝰ albū ambulat. Scđs modus ē qñ subiectū ꝑdicaꝫ de accñte: puta cū dicimus hoc magnū est lignū. Tertius modus est qñ accñs ꝑdicaꝫ de subiecto: puta cū dicimus: lignū est albū: vel cū dicimꝰ: homo ambulat. Isti modi ꝑdicādi sunt alterī ⁊ diuersi adinuicem: qꝛ cū subm ꝑdicaꝫ de accñte: puta cū dꝛ albū est lignū: hoc significo ꝙ illud vl'e ꝑdicatū qđ est lignum ꝑdicaꝫ de subiecto cui accidit esse lignū. s. de hoc particulari ligno in quo est albedo. Idē enī est sensus cū dico. albūm est lignū: ac si dicerē: hoc lignū cui accidit esse albū: est lignū: nō aūt est sensus ꝙ albū sit subiectū ligni. Et hoc ꝓbat: qꝛ subiectū fit hoc qđ ꝑdicaꝫ de ipso sicut de subiecto: vel ꝑm totū vel ꝑm partem: sicut homo fit albus: sed neqȝ albū neqȝ aliqua pars albi que vere sit albū. s. que fit de subā ipsiꝰ albedinis fit lignū: nō enī accñs est subiectū trāsmutationis qua de nō ligno fit lignū. Omne aūt qđ incipit esse hoc: fit hoc. si igiꝫ nō fit hoc: hoc nō est h: nisi detur ꝙ hoc semꝑ fuerit: nō aūt semꝑ fuit veꝝ dicere: albūm est lignū: qꝛ aliqñ nō simul fuerūt albedo ⁊ lignū. Cum ergo nō sit veꝝ dicere ꝙ albū fiat lignū. manifestū est ꝙ albū nō est lignū ꝓprie ⁊ per se loquendo. Sed si hoc ꝯcedaꝫ albū est lignū itelligiꝫ per accñs. qꝛ. s. illud particulare subm cui accidit albū: est lignū. Iste ergo est sensus huiꝰ ꝑdicationis in qua subiectū ꝑdicaꝫ de accñte. Sed cū dico lignū est albū ꝑdicādo accidens de subiecto. nō significo sicut in ꝑdicto modo ꝑdicationis: ꝙ alteꝝ aliqd sit substātialr albū cui accidit lignuȝ esse: qđ qdē significaꝫ tam in ꝑdicto modo quo subiectū ꝑdicaꝫ de accñte: q̄ȝ etiaȝ in alio modo quo accñs ꝑdicaꝫ de accñte: vt cū dico. Musicū est albū. ꝑdicādo accñs. Dicens enī hoc lignū est albū: aliud significo nisi ꝙ ille homo ꝑticularis: puta sortes: cui accidit esse musicū: est albꝰ. Sed qñ dico lignū est albū: significo ꝙ ipsum lignū vere factū est subm albi. nō ꝙ aliqd aliud a ligno vel a pte ligni que est lignuȝ aliqđ: sit factū albū. Est ergo dr̄ia in tribꝰ modis ꝑdictis. qꝛ cū ꝑdicaꝫ accñs de subiecto nō ꝑdicaꝫ per aliqđ aliud subm: cum aūt predicaꝫ subm de accñte vel accidens de accidēte fit ꝑdicatio rōne eius qđ subijciꝫ termino posito in subiecto: de quo quidē predicaꝫ aliud accidens accidētaliter: ipsa ꝟo spē̄s subiecti essentialiter. Et quia in quolibet ꝑdictoꝝ modoꝝ vtimur nomine ꝑdicationis: ⁊ sicut possumus noia ponere: ita possumus ea restringere: imponamus etiā sic nomina in ꝓbatione sequenti: vt ꝑdicari: solum dicamus illud qđ dꝛ modo. s. non rōne alterius subiecti. Illud ꝟo qđ diciꝫ illo modo. s. ratione alterius subiecti: velut cum subiectum predicatur de accidēte: vel accidens de accidente. non diciꝫ ꝑdicari: vel si dꝛ ꝑdicari: nō dꝛ ꝑdicari: simpliciter: sed ꝑm accidēs. Et accipiamus semꝑ illud qđ se hȝ per modū albi ex parte ꝑdicati. ⁊ id qđ se hȝ per modū ligni accipiaꝫ ex pte subiecti. Hoc ergo supponamus ꝑdicari semꝑ in ꝓbatione sequēti: qđ ꝑdicaꝫ de eo de quo ꝑdicaꝫ simplr: ⁊ nō ꝑȝ accidēs. Et rō q̄re debemꝰ sic vti vocabulo ꝑdicationis: hec est. qꝛ loqmur de mā demōstratiua: demōstrationes aūt nō vtunꝫ talibus ꝑdicationibus. C Deinde cū dicit.

C Quare cū vnū ꝑdicaꝫ de vno: illud aut subiē rōnē coꝝ que diffiniēdo subiecto cōpetunt: aut est quale: aut quantuȝ: aut ad aliquid: aut agēs: aut patiens: aut vbi: aut quando.

C Quare aūt in quod qd est: aut qm̄ quale: aut quantum: aut ad aliqd: aut faciēs: aut patiens: aut vbi: aut qñ: cum vnum de quo predicabiꝫ.

C Ostēdit differētiā ꝑdicatoꝝ per se adinuicē. Et circa h̄ duo facit. Primo distinguit ꝑdicata adinuicē ꝑm diuersa genera. Scđo ostēdit differētiā ꝑdicatoꝝ. ibi[Amplius subam qdē ⁊c.] Dicit ergo primo ꝙ qꝛ nos ꝑdicari dicimus solū illud qđ ꝑdicaꝫ nō ꝑm aliqđ subm: hoc autē diuersificaꝫ ꝑm decē ꝑdicamenta: sequiꝫ ꝙ omne qđ ꝑdicaꝫ sic. ꝑdiceꝫ[aut in qđ qd est.] id est per modū substātialis ꝑdicati: aut per modū qualis vel q̄nti vel alicuius alterius ꝑdicamētoꝝ de quibus actū est in ꝑdicamētis. Et addit cū vnū de vno ꝑdiceꝫ. qꝛ si ꝑdicatū nō sit vnum: sed multa: nō poterit ꝑdicatū simplr dici qd vel q̄le: sed forte diceꝫ simul q̄le qd: puta: si dicā: hō est aīal albū. Fuit aūt necessaria hec additio: qꝛ si mlt̄a ꝑdicenꝫ de vno: ita ꝙ accipianꝫ in rōne vnius ꝑdicati. poterūt in infinitū ꝑdicationes multiplicari ꝑm infinitos modos cōbinandi ꝑdicata adinuicē. Uñ cū q̄riꝫ status in his que ꝑdicanꝫ: necesse est accipe vnū de vno ꝑdicari. C Deide cū dicit.

C Preterea omne quod substātiam significat id quod illud est: aut quod illud est quoddaȝ: id esse significat de quo predicatur. Quod ꝟo non substantiam significat: sed de subiecto dicitur alio: quod quidem nec est idipsum quod: illud est quoddam: id omne accidens est.

C Amplius substātiā qdē significantia qđ vere illud est: aut qđ vere illđ aliqd est significāt de quo ꝑdicāꝫ. Quecūqȝ ꝟo nō subaȝ significāt: sed aliquo subiecto dicunꝫ: qđ neqȝ vere illđ ē: neqȝ qđ vere illud aliqd est: accidētia sunt.

C Ostēdit

Triplex modus vere ꝑdicationis per accidens.

Vide i an not.

¶ Ostēdit drīam pdictoꝝ pdicatoꝝ. Et circa hoc tria facit. Pri̇o ꝓponit drīam. Scdo manifestat p exempla. ibi [Ut de hoīe ꝛ albo ꝛc.] Tertio excludit quādā obuiationē. ibi [Spēs.n. gaudeāt ꝛc.] Dicit ḡ pmo q̄ illa q̄ substātiā significant opꝫ q̄ significēt respectu eius de quo pdicant [qḋ vere illud est: aut q̄ vere illud aliqd.] qḋ potest dupl'r intelligi. Uno mō vt ostēdat distinctio ex pte pdicati: qḋ vel significat totā essentiā subiecti sicut diffinitio. Et hoc significat cū dicit [Qḋ vere illud ꝛc.] vel significat partē essentie: sicut gen' vel drīa. Et hoc significat cū dic̄ [Aut q̄ vere illud aliqd.] Alio mō ꝛ meli': vt ostendat distinctio ex pte subiecti: qḋ qn̄qꝫ est ꝯuertibile cū pdicato essentiali: sicut diffinitū cū diffinitione. Et hoc significat cū dicit [q̄ vere illud est.] Qn̄qꝫ vō est ps subiectiua pdicati: sicut hō aīalis. Et hoc significat cū dicit [Aut q̄ vere illud aliqd.] Hō.n. aliqḋ aīal est. Sed illa q̄ nō significāt subam: sed dicū'r de aliquo subiecto: qḋ qdē subm nec vē. i. eēntial'r est illud pdicatū: neqꝫ aliqd ei'. oīa huiꝰ pdicata sūt accn̄talia. [Deinde cū dicit.

¶ Ut cū album de homine predicatur. Homo nāqꝫ neqꝫ id est qḋ album: neqꝫ id qḋ albuꝫ est quoddam: sed animal fortasse. Est enim homo id quod animal est. Atqꝫ ea omnia que nō substantiam significant: de subiecto aliquo predicari opꝫ: ꝛ nō esse quicq̄ꝫ album. qḋ quidem sit album non aliud quicq̄ꝫ.

¶ Ut de homine est albū. Nō.n. est hō neqꝫ qḋ vere album est: neqꝫ qḋ vere albuꝫ aliquid est: ſꝫ aīal forsitan: qḋ vere.n. aīal est: hō est. Quecunqꝫ vō nō substantiā significāt: opꝫ de quodam subiecto pdicari: ꝛ nō esse aliqḋ albuꝫ: qḋ nō cum aliqd alterum sit: album est.

Uide in annot.

¶ Manifestat pmissāꝝ drīa p exēpla: ꝛ dicit q̄ cū dicimus hō est albus: pdicatū illud est accn̄tale: qꝛ hō nō est qḋ vē albū est. i. esse albū nō est essentiale hoīs: neqꝫ qḋ vere albū aliqd: vt supra expositū est. Sed cū dr̄ hō est aīal [forsan hō est qḋ vere est aīal.] Aīal.n. significat eēntiaꝫ hoīs: qꝛ illud ipꝫ qḋ est hō est eēntial'r aīal. Et q̄uis illa q̄ nō significāt subam sint accidētia nō tn̄ p accidēs pdicant: Predicant.n. de quodā subiecto nō ꝓpter aliqḋ aliud subm: puta cum dico. hō est albus. pdicat albus de hoīe nō ea rōne q̄ aliqḋ aliud subiectū sit album rōne cuius homo dicat albus. sicut supra dictū est in his q̄ predicant per accidens. [Deinde cum dicit.

¶ Forme nāqꝫ valeāt. Fidiā enīꝫ sunt attrectationes. Et si sint: nihil prorsus ad presenteꝫ sermonem pertinet. Ipse nāqꝫ premonstrationes de rebus talibus sunt.

¶ Species enim gaudeant: monstra enīꝫ sunt: ꝛ si sint nihil ad rationem sunt: premonstrationes enim de huiusmodi sunt.

¶ Excludit quādā obuiationē. Posset enim aliqs dicere q̄ predicata que significant subam nō sunt vere ꝛ eēntialiter id de quo pdicat: vel aliqd eius: neqꝫ accidētia que sunt in indiuiduis sicut in subiectis cōueniūt huiꝰ cōib' pdicatis essentialib': qꝛ huiꝰ vlia predicata significant quasdā essentias semp separatas p se subsistentes: sicut platonici dicebāt. Sed ipse ridet: qꝛ si supponant spēs. i. idee esse: debēt gaudere: qꝛ s'm platonicos hn̄t aliqḋ nobilius esse q̄ res nobis note māles. Huiꝰ enim res sunt particulares ꝛ materiales. ille aūt sunt vl'es ꝛ imateriales. Sunt enīꝫ quedā premonstrationes respectu nālīū. i. quedā exēplaria hoꝝ. vt accipiant hic monstra vel pmōstrationes. sic̄ supra premonstrat aliqd ad aliqd ꝓbādū. Quia ergo sunt premōstratiōes vel exēplaria reꝝ nālīū necesse est q̄ in istis rebus nālibus inueniant alique participationes illaꝝ specieꝝ que ꝑtinēt ad essentiā harū rerū nālīū. Et iō si sint huiꝰ species separate sicut platonici dixerūt siue posuerūt: nihil pertinēt ad rōnē p̄sentē. Nos enim intendimus de huiꝰ rebus de quib' in nobis scientia per demonstrationeꝫ acq̄rit. Et huiꝰ sunt res in mā existentes nobis note: de qbus demōstrationes fiūt. Et iō si dr̄ q̄ aīal sit qḋdā separatuꝫ quasi premonstratio existēs aīaliū nālīū: tūc cū dico. hō est aīal: s'm q̄ hac ꝓpositione vtimur in demōstrando. li aīal significat eēntiā rei nālis de qua fit demonstratio. [Deinde cū dicit.

¶ Preterea si nō hoc illius est qualitas: ꝛ illud huius: neqꝫ qualitatis est qualitas.

¶ Amplius si non est hoc huiusmodi qualitas ꝛ illud huiusmodi: neqꝫ qualitatis qualitas est. Uide in annot.

Lectio. XXXIIII.

PRemissis his que necessaria sunt ad ꝓpositū demonstrandū de distinctione pdicatoꝝ ad inuicē. Hic accedit ad ꝓpositū ostēdendū. s. q̄ nō ꝓcedat in pdicatis in infinitū. Et diuidit hec ps in ptes duas s'ꝫ duos modos qb' ostendit ꝓpositū. Scda ps icipit. ibi [Adhuc aūt ali' ꝛc.] Circa pmū duo facit. Primo ostēdit q̄ nō est ꝓcedere in infinitū in pdicatis per modū circulationis. Scdo q̄ nō ꝓcedat in infinitū in eis s'm rectitudineꝫ in sursum: neqꝫ in deorsum. ibi [Sed vtiqꝫ qḋ neqꝫ in sursum.] Circa primū tria facit. Primo pmissis suppositis addit quedā necessaria ad ꝓpositū ostēdēdū. Scdo ex his ꝛ aliis premissis cōcludit ꝓpositū. ibi [Impossibile est eque pdicari.] Tertio ꝓbat. ibi [Aut.n. sicut substātia.] Primo ergo ꝓponit duo: quoꝝ vnū est. qꝛ cum predicatuꝫ qḋ significat accidēs significet aliqḋ genus accidētis. puta qualitatē: nō pōt esse q̄ duo se habeant hoc mō adinuicē q̄ pmum sit qualitas scdi. ꝛ 2m sit qualitas pmi. Alia est enīꝫ ratio qualitatis. ꝛ eius cui qualitas inest. Scdm est q̄ vniuersaliter nō est possibile q̄ qualitas habeat quācūqꝫ aliam qualitatē sibi inherentem: qꝛ nullū accidens est subiectū alterius accidentis per se loquēdo. soli.n. substantie cōuenit ꝓpria ratio subiecti. [Deinde cū dicit.

¶ Fieri ꝑfecto nequit vt hoc pacto mutuo predicentur: sed fit quidem vt verum dicas: at nō fit vt econtra predices vere.

¶ Impossibile est eque predicari adinuiceꝫ sic: sed vere quidem contingit dicere: eque autem predicari vere nō contingit.

¶ Proponit q̄si ex pmissis cōcludēs q̄ intēdit ꝓbare ꝛ dicit. Si ista sunt vera que pmissa sunt [impossibile est q̄ fiat mutua pdicatio adinuicē sic] . i. s'm aliqueꝫ predictoꝝ modoꝝ. Non aūt hoc dicimꝰ quin contingat vere predicari vnum de alio ꝛ ecōuerso. Dicimus enim vere q̄ hō est albuꝫ. ꝛ albuꝫ est homo. Sed hoc nō fit eque. i. s'm equalem rationeꝫ predicandi. Et similiter est in predicatis essentialibus. [Deinde cum dicit.

¶ Nā aut accidens aut vt substantia predicabit' veluti si sit genus vel differentia predicari.

¶ Aut enim sicut substantia predicabitur vt est

Uide in annot.

aut cum genus sit: aut differentia.

¶ Ostēdit ppositū. Et pmo in pdicatis essentialibus. Secūdo in accntalibus. ibi[Ue℞ etiā ipsi⁹ q̄lis.] Circa primū tria facit. Primo ponit quādā diuisionē essentialiu℥ pdicato℞. Scđo resumit quoddā qđ supra pbatū est. ibi [Hec aūt ostēsa.] Tertio pbat ppositū. ibi[Sigdē igit genera.] Dicit ergo pmo φ ad ostēdēdū φ nō sit adinuicē eque pdicari. primo op℥ hoc cōsiderare in essentialib⁹ pdicatis. Aut eni qđ pdicat eque pdicabit sicut substantia: aut alio modo. Et si sicut substantia: aut sicut genus: aut sicut differētia. Hec eni due sunt partes diffinitionis que significant essentiam. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Hec aūt demōstratū est neq℥ ad supera: neq℥ ad īfera īfinita esse. Neq℥ eni℥ homo est bipes: ⁊ bipes aīal: ⁊ aīal aliud: neq℥ rursus aīal de homine: homo de callia: ⁊ is de alio hoc ipso quid est predicatur. Omnem enim talem substantia℥ diffinire possumus. At fieri nequit vt infinita quisq℥ intelligendo pertranseat. Quare neq℥ ad supera: neq℥ ad infera sunt infinita. Fieri enim non potest vt ea substantia de qua infinita dicuntur diffiniatur.

¶ Hec aūt ostensa sunt qm̄ non erūt infinita nec in sursum nec in deorsum: vt homo bipes. hoc aīal: hoc aūt alte℞ est: ⁊ aīal de hoīe: hic aūt de callia. hic aūt de alio in eo quod qd est. Substātiā qdem oēm esse diffinire huiusmodi. infinita autem non est transire intelligentē. quare neq℥ in sursum neq℥ in deorsum infinita sunt. Illam enim non est diffinire de qua infinita pdicant.

Lec. sec. ¶ Resumit qđ supra pbauerat in pncipio pcedētis lectionis. s. huiꝰ pdicata nō esse īfinita: qꝛ si in īfinitū pcederet nō haberet in eis locū reciprocatio siue circulatio. Dicit ergo φ sicut supra de his ostēsu℥ est. in huiꝰ nō ꝯtingit pcedere in īfinitū neq℥ in sursu℥ neq℥ in deorsu℥. sicut si pdicat bipes de hoīe. ⁊ aīal de bipede. ⁊ de aīali aliqd alte℞ū: nō est hoc pcedē in īfinitū in sursu℥: neq℥ in deorsu℥. vt si aīal dicat de homine in eo qđ qd est. ⁊ homo de callia. ⁊ hoc de quodā alio: supposito φ ita eēt genus ꝯtinēs sub se multas species. qua℞ vna esset callias. non posset sic pcedi in īfinitū. Et resumit rōnē ad ostēdendū qđ supra posuit: qꝛ omnē huiꝰ suba℥: que. s. h℥ aliqd vniuersalius: qđ de ipsa pdicetur. ⁊ que pōt de alio inferiori predicari: ꝯtingit diffinire. genera vo generalissima de quibus alia vniuersaliora nō pdicant: ⁊ singularia que nō pdicātur de aliqbus īferioribus nō ꝯtingit diffinire. Solū aūt suba℥ mediā diffinire ꝯtingit. Illā vo suba℥ non ꝯtingit diffinire de qua īfinita pdicant: qꝛ op℥ diffinientē itelligēdo pertrāsire oīa illa que substātialr pdicant de diffinito. cū oīa cadāt in diffōne: vel sicut genus: vel sicut differētia. Infinita aūt nō ꝯtingit ptransire. Ergo op℥ oēm vniuersalē suba℥ que nō est supremū genus: neq℥ infimum subiectum non habere infinita que de ipsa substantialiter predicant. Sic ergo non est procedere in infinitum: neq℥ in sursum neq℥ in deorsum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ut genera igit mutuo non predicabunt. Erit eni℥ ipsum id quod ipsum est quoddam.

¶ Sigde℥ igit genera adinuicē equaliter predicantur. erit eni ipsu℥ qđ vere ipsu℥ aliquid est.

¶ Ostēdit φ in substātialibus pdicatis nō possit esse processus in īfinitū p modū circulationis. Et dicit φ si aliq̄ pdicata subalia pdicant de aliquo vt genera: nō pdicantur adinuicē eq̄liter. i. cōuertibilr. i. φ vnū genus sit alterius. ⁊ ecōuerso. Et ad hoc pbandū subdit. [erit. n. ipsu℥ qđ vere aliqd.] q̄si diceret. Si aliqd pdicat de aliquo vt genꝰ. illud de quo pdicat est aliqd qđ vere est ipm. i. est aliqd pticulariter qđ substātialiter recipit pdicationem ipsius. Si g̊ hoc predicet de illo vt genus. sequeretur φ ipsum qđ particulariter ꝯueniebat alicui: ecōuerso particulariter recipiat pdicationē illius. qđ est idem respectu eiusdē esse partē ⁊ totū. qđ est impossibile. Et eadē rō est de dñtijs. Unā ⁊ in pmo topico℞ dr φ pblema de dña reducit ad pblema de genere. ¶ Deinde cum dicit. Ca. 3°.

¶ At vo neq℥ de qualitate: aut de ceteris qcq℥: nisi per accidens predicabit. Hec enim omnia accidunt: ⁊ de substantijs predicantur.

¶ Neq℥ tamen de qualitate aut aliorum nullu℥: nisi fm accidens predicabitur. Omnia hec accidunt ⁊ de subiectis predicari.

¶ Ostēdit φ nō pōt ire in infinitū p modū circulatiōis in pdicationibꝰ in qbꝰ pdicat acciñs de subiecto. ⁊ dicit φ neq℥ ēt ipsius q̄lis pōt esse cōuersio cū suo subo: aut alio℞ū nullū pōt hre huiꝰ pdicationē q̄ accidētalr pdicātur. nisi fiat pdicatio per acciñs fm φ dcm̄ est φ accidentia nō pdicant de subiectis nisi p acciñs. Qualitas eni℥ ⁊ oīa alia huiꝰ accidūt substantie. vn̄ ⁊ pdicant de subiectis sicut accidēs de subiecto. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed neq℥ sursus supera īfinita erūt. De vnoquoq℥ nāq℥ pdicat id qđ significat: aut q̄le qđ: aut quātū qđ: aut aliqd taliū: aut ea q̄ in substātia sunt. Hec aūt sunt finita: ⁊ genera pdicamento℞ finita sunt. Est. n. aut q̄le aut quātū ⁊ cetera que iamdudū enumerauimꝰ. Atq℥ supponuntur vnū pdicari de vno: ⁊ itē ipsa nō pdicari de ipsis: nisi rōne ipsius qđ est pdicent. Eteni℥ accidētia sunt vniuersa. Sed quedā p se: q̄dā alio mō. Atq℥ hec oīa de subiecto quodā dicimꝰ predicari: ⁊ accidēs nō eē subiectū vllū. Nihil. n. taliū ponimꝰ id eē qđ id est qđ dr nō aliud qcq℥ s℥ ips℥ ī alijs eē: ⁊ alia q̄dā de alio dicimꝰ pdicari.

¶ Sed vtiq℥ neq℥ in sursu℥ īfinita erūt. Unūqđq℥. n. qđ pdicat significat aut q̄le aliqđ: aut quātu℥ aliqđ: aut hꝰ: aut q̄ sūt ī suba. Hec aūt finita sunt. Et genera pdicamēto℞ finita: aut eni quale: aut quātu℥: aut ad aliqd: aut facere: aut pati: aut vbi: aut quādo. Cōcessum aūt est vnum de vno pdicari. Vide l co no. Ipsa aūt de ipsis queccūq℥ nō aliqd sunt nō pdicari dicimꝰ. Accidētia. n. sūt hec oīa: s℥ hec qdē fm seipsa: illa vo fm alterū modū. Hec aūt de quodā subiecto oīa pdicari dicimus. fm accidēs aūt nō esse subiectū aliqđ. Nihil eni℥ talium ponimus esse subiectum qđ alterum aliquod esse dicat qđ dicit: sed ipsum in alijs: ⁊ alia quedam de alio.

¶ Ostendit vlr φ in nullo genere pdicationis sit procedere

re in infinitū in sursuз aut in deorsuз. Et dicit ꝙ nō solū nō est ꝓcedere in predicationib⁹ in infinitū ſm circulationē: sed neqз ꝓcedēdo in sursum infinita erunt ꝑdicata: ⁊ simr nec deorsuз. Et ad hoc ꝓbādū. ꝑmo resumit quedā supra posita. Scđo ex his ꝓbat intentū. ibi. Neqз in sursuз ergo ⁊c. Circa p᷑ resumit qđ de vnoquoqз pōt aliqđ ꝑdicari qđqđ significēt: siue sit q̄le siue q̄tū vel qđcūqз aliud genus accidētis: vel ēt que intrant substātiā rei q̄ sunt essentialia ꝑdicata. Scđo resumit ꝙ hec. s. predicata substātialia sint finita. Tertio resumit ꝙ gnā ꝑdicamentoꝝ sunt finita. s. q̄le ⁊ quātū ⁊c. Si. n. aliqs diceret ꝙ quātitas ꝑdicet de suba: ⁊ q̄litas de quātitate: ⁊ sic in ifinitū: hoc excludit ꝑ h ꝙ genera ꝑdicamētoꝝ sūt finita. Quarto resumit ꝙ sicut supra expositū est: vnū de vno ꝑdicat simplici ꝑdicatione. Et hoc iō inducit: q2 posset aliqs dicere: ꝙ ꝑmo ꝑdicabit vnū de vno: puta de hoīe aīal: ⁊ ista ꝑdicatio multiplicabit quousqз poterit inueniri aliquod vnū: qđ de hoīe ꝑdicet: qb⁹ finitis ꝑdicabūt duo de vno. puta: dicet ꝙ hō est aīal albuз. ⁊ sic multo plura ꝑdicata inuenirent ſm diuersas cōbinatiōes ꝑdicatoꝝ. Rursus ꝑdicabunt tria de vno. puta. dicet ꝙ hō est aīal albū magnū. ⁊ sic semꝑ addēdo ad numerū magis multiplicabūtur ꝑdicata. ⁊ erit ꝓcedere in infinitū in ꝑdicatis. sicut ēt in additione numeroꝝ. Sed hoc excludit ꝑ ꝑdicationē vnius de vno. Quinto resumit vt nō dicamus aliqua simplr ꝑdicari de ipsis que nō aliqd sūt: id est de accītibus. quoꝝ nullū est aliquid subsistēs. De accīte. n. neqз subiectū neqз accīs ꝓprie ꝑdicat: vt supra dictū est. Oia eni huiꝰ que nō sūt aliqd subale: sūt accītia: ⁊ de his nihil ꝑdicat simplr loquēdo: sed hec ꝑdicant qdē per se. s. de subiectis: vel subalia ꝑdicata vel accītalia. Illa vō ſз aliū modū. i. per accīs. s. cum ꝑdicant de accītibus aut subiecta aut accītia. Hec. n. oīa. s. accītia hnt de sui rōne ꝙ dicant de subo. illud aūt qđ est accīs nō est subm aliqđ. vn nihil ꝓprie loquēdo pōt de eo ꝑdicari: q2 nihil taliū. s. accītiū ponimus esse tale qđ dicat id qđ dr. s. ꝙ suscipiat ꝑdicationē eius qđ de eo ꝑdicat: nō q̄si aliqd alteꝝ existēs sicut accidit in substātiis. Hō. n. nō dr aīal vel albū: q2 aliqđ aliud sit aīal vel albū: sed q2 ipsummet qđ est hō est aīal vel albū: sed albū ideo dr hō vel musicuз: q2 aliqd alteꝝ. s. subm albi est hō vel musicū. Sed ipsuз accīs inest alicui: ⁊ alia que ꝑdicant de accīte ꝑdicantur de altero. i. de subo accītis. ⁊ ꝓpter hoc ꝑdicant de accidēte vt dictū est. Hoc aūt introduxit: q2 si accīs ꝑdicatur de subo. ⁊ ecōuerso. ⁊ oīa que accidunt subiecto ꝑdicentur de se inuicē: sequetur ꝙ predicatio ꝓcedat in infinitum: q2 vni infinita accidunt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neqз igit ad superiora: neqз ad inferiora vnū de vno in infinitū dicet. De qb⁹ enim accidētia dicunt quecunqз in vniuscuiusqз substātia sūt: ea nō sunt infinita. Versus etiā supera: nec ipsa: nec vtraqз accidētia sunt ifinita. Necesse est igitur aliqd eē de quo primū aliqđ ⁊ de hoc aliđ: ⁊ huius ꝑfectionis tādeз existū esse: vt id sit qđ de nullo vlterius alio dicat: ⁊ id ēt de quo non predicat aliud prius. Vnus igit hic est modus ad hoc ꝓpositum demonstrandum.

¶ Neqз in sursum ergo vnū de vno: neqз in deorsum dicere. De qbus qdē. n. dicunt accidentia sunt: quecūqз in suba vniuscuiusqз sūt. Hec aūt nō sunt infinita. Sed in sursuз ipsaqз ⁊ accidētia vtraqз nō infinita sunt. Necesse est ergo esse aliquid de quo primū predicet: ⁊ de h aliđ: ⁊ h stare: ⁊ esse aliqđ qđ nō ampli⁹ neqз de aliquo priori: neqз de illo aliđ pri⁹ ꝑdicet. Vnus quidē igit modus dr demōstrationis huiꝰ.

¶ Ostendit ꝓpositū ex premissis. s. ꝙ in predicatione qua predicat vnū de vno non ꝓceditur in infinitum neqз in sursuз neqз in deorsum: q2 omnia accidentia predicātur de his que pertinent ad substantiam rei: qđ erat quinta suppositio. Substātialia aūt predicata nō sunt infinita. qđ erat scđa suppositio. ⁊ ita ex parte subiectoꝝ non procedit in infinitū in huiꝰ predicationibus quasi in deorsum. In sursum aūt neutra sunt ifinita. s. neqз substātialia predicata neqз accidentalia: q2 ⁊ genera accidentium sunt finita. ⁊ in vnoquoqз generum non est procedere in infinitum neqз in sursum neqз in deorsum. sicut neqз in substantialibus predicatis: quia in quolibet predicamento genus ꝑdicatur de specie in eo qđ quid est. Unde concludi potest vniuersaliter ꝙ necesse est esse aliquod primum subiectū de quo aliquid predicetur: existente statu predicationis in deorsum. ⁊ de hoc aliquid aliud predicatur. ⁊ hoc habebit statū in sursuз: ⁊ erit inuenire aliqđ qđ non amplius predicabitur de alio: neqз sicut posterius predicatur de priori per accidēs: neqз sicut prius predicatur de posteriori per se. Hic igitur est vnus modus logice demonstrandi propositum qui sumitur ſm diuersos modos predicationis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Alius aūt est hic. Patet. n. hoꝝ demſrationeз esse de qbus priora aliqua ꝑdicant. Et itē fieri nō posse vt aut meli⁹ simus ad ea dispositi quorū est demōstratio q̄ꝫ si sciamus: aut ea sine demonstratione sciam⁹. Quibus efficit vt si pꝫ aliqua priora quippiā inotescit. Illa vō nescim⁹: neqз ad illa melius sumus affecti q̄ꝫ si sciam habere mus: nec id ꝑfecto sciamus qđ ꝑ illa notū efficit. Si igit fit: vt simplr quippiā ꝑ demonstrationē: ⁊ nō ex qbusdaз: nec ex suppositione sciamus: necesse est ꝑdicationes medias stare. Nā si nō stent: sed semper sit aliqd superi⁹ sumptorum erit tū demonstratio. Quare si fieri nō pōt vt infinita q̄sq̄ꝫ ꝑtranseat: ea ꝑfecto quorū est demonstratio nunq̄ꝫ ꝑ demonstrationeз sciem⁹. Qđ si neqз melius ad ipsa sumus affecti q̄ꝫ si sciremus: nihil tū ꝑ demōstrationē simpliciter: sed ex suppositione sciemus. Ex his igitur que differendi diximus mō id de quo loquimur ita esse quispiā credet.

¶ Adhuc aūt alius si de quibus priora quedam predicant: erit horum demonstratio quoꝝ demonstratio est: neqз potius habere pōt ad ipsa q̄ꝫ scire: neqз scire esse sine demōstratione. Si hoc aūt per hoc notū est: hoc autem nescimus neqз melius habemus ad ipsa q̄ꝫ scire: neqз per hoc notum sciemus. Si igitur est aliquid scire per demonstrationē simpliciter ⁊ nō ex aliquibus neqз ex suppositione: manifestuз est stare

predicamēta media. Si.n.non steterint:sed est semꝑ acceptio in supius:oium erit demonstratio:si nō cōtingit percurrere infinita:hec nō scie mus per demonstrationē. Si igit̄ neqꝫ melius habemus ad ipsa q̃ȝ scire:nō erit nil scire per demōstrationē simplr̄:sȝ ex suppōne. Logice qdē igit̄ ex his vtiqꝫ aliqs credet de eo qd̄ dcm̄ est.

¶ Ponit 2m modū ꝓbationis.ꝛ dicit ꝙ qn̄ est aliqua talis ꝓpositio in q̄ ꝑdicat̄ aliqd de subiecto.si aliq̄ p̄nt per ꝑus ꝑdicari de illo subto:talis ꝓpositio demr̄abilis erit: puta hec ꝓpositio:hō est suba. demōstrat̄ ꝑ hãc.aial est suba:qꝛ de aiali ꝑ ꝑus predicat̄ suba q̃ȝ de hoie. Si autem aliq̄ ꝓpositio est demr̄abilis:nō possum⁹ meli⁹ cognoscere q̃ȝ sciendo:sicut p̄ncipia idemonstrabilia meli⁹ cognoscimus q̃ȝ sciēdo:qꝛ cognoscim⁹ ea vt ꝑ se nota. Et iterū huiꝰ demōstrabilia nō possum⁹ scire nisi ꝑ demr̄ationē: qꝛ demōstratio est sylls faciēs scire.vt supra dcm̄ est. Itē cōsiderādū est ꝙ si aliq̄ ꝓpositio est nota ꝑ aliā.si illā ꝑ quā nota est nescim⁹:neqꝫ cognoscim⁹ eā meliori mō q̃ȝ sciēdo.ꝯńs est ꝙ nō sciam⁹ illā ꝓpōnē q̄ ꝑ eā cognoscit̄. His igit̄ trib⁹ suppositis ꝓcedit sic. Si ꝯtingit aliqd simpliciter scire ꝑ demr̄ationē:ꝛ nō ex aliqb⁹ nec ex suppositione necesse est ꝙ sit stat⁹ in ꝑdicatis q̄ accipiunt̄ vt media. Dicit aūt simplr̄ ꝛ nō ex aliqb⁹:ad excludēdū demōstrationes ducētes ad ipole.in qb⁹ ꝓcedit̄ ꝯtra positiōes aliquas ex aliqb⁹ ꝓpositionib⁹ datis: Dicit aūt neqꝫ ex suppositione.ad excludendū demr̄ationes q̄les fiunt in sciētijs subalternis.que supponūt ꝯclusiones supioꝝ scientiarū:vt supra habitū est. Est ḡ simplr̄ ꝑ demōstrationē scire:qn̄ quelibet ꝓpositionū ꝑmissarū si sit demonstrabilis scit̄ per demōstrationē:ꝛ si nō est demōstrabilis intelligit̄ per seipsaȝ. Et hoc supposito necesse est ꝙ sit status in ꝑdicationib⁹:qꝛ si nō fuerit stat⁹:sed semꝑ pōt accipi aliqd supius.sequit̄ ꝙ oium sit demr̄atio.vt ꝑmo dicebat̄. Si ergo aliq̄ ꝯclusio demonstrat̄:opȝ ꝙ quelibet ꝑmissarū sit demōstrabilis. Si ergo ad eius cognitionē nullo mō possum⁹ meli⁹ nos habere q̃ȝ sciēdo eā per demonstrationē.ḡ oportebit eā demōstrare ꝑ aliquas alias ꝓpositiones:ꝛ illas iterū ꝑ alias:ꝛ sic in infinitū.qꝛ igit̄ infinita nō est trāsire nō poterimus eaȝ cognoscere per demonstrationē:neqꝫ meli⁹ eā cognoscere possumus:cuȝ oia sint demr̄abilia.ergo sequet̄ ꝙ nihil cōtingit scire ꝑ demonstrationē simplr̄:sed solū ex suppositiōe. Ultimo aūt epilogando cōcludit principale ꝓpositum.

¶ Resolutiue aūt ꝑ hec breuius perspicuū fuerit fieri nō posse vt v̄sus superi⁹ aut īferi⁹ īfinita sint predicata in demonstratiuis scientijs: de quibus est hec presens cōsideratio.

¶ Analetice aūt manifestū est per hoc velocius ꝙ neqꝫ in sursum:neqꝫ in deorsum infinita predicantia cōtingit esse in demonstratiuis sciētijs de quibus intentio est. Lec XXXV.

Ostq̃ phs ostendit logice ꝙ nō sit ꝓcedere in īfinitū in ꝑdicatis sursuȝ aut deorsum:hic ostēdit idē analetice. Et diuidit̄ ī duas ptes. In p̄ pte ostendit p̄ncipale ꝓpositū. In scda infert qdā correlaria ex dictis.ibi Demōstratis aūt his manifestū ꝛc. Circa p̄m duo facit. Primo ꝓponit qd̄ intēdit. Scdo ꝓbat ꝓpositū.ibi Demōstratio qdē enim ꝛc. Dicit ḡ p̄mo ꝙ hoc qd̄ nō ꝯtingit in demōstratiuis scientijs de qb⁹ intēdim⁹ ꝑdicationes in īfinitū ꝓcedere neqꝫ in sursuȝ:neqꝫ in deorsuȝ:breuius ꝛ citius poterit manifestari analetice:q̃ȝ manifestatuȝ sit logice. Ubi ꝯsiderādū est ꝙ analetica id est demonstratiua scia que resoluendo ad p̄ncipia ꝑ se nota iudicatiua dicit̄:est pars logice que etiā dialecticā sub se ꝯtinet. Ad logicā aūt cōiter ꝑtinet ꝯsiderare ꝑdicationē vlr̄ sm̄ ꝙ ꝯtinet sub se ꝑdicationē q̄ est ꝑ se ꝛ q̄ nō est ꝑ se. Sȝ demr̄atiue sciē ꝓpria est ꝑdicatio ꝑ se. Et iō supra logice ꝓbauit ꝓpositū:qꝛ ostēdit vlr̄ in oi genere ꝑdicationis nō eē ꝓcessum in īfinitū. Hic aūt itendit ostēdere analetice:qꝛ ꝓbat solū in his q̄ ꝑdicant̄ per se. Et huiꝰ est via expeditioꝛ.ꝛ iō sufficit ad ꝓpositū.qꝛ in demonstrationibus nō vtimur nisi tali mō predicationis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Demonstratio eni est de hisce q̄ reb⁹ īsūt ꝑ se.

¶ Demonstratio quidem enim est queciuqꝫ ipsa insunt sm̄ seipsa rebus.

¶ Ostendit ꝓpositū. Et circa hoc tria facit. Pͦo ꝓponit q̄ predicatione:analetica.i.demōstratiua sciētia vtat̄:qꝛ predicatione per se. Scdo resumit quot sunt modi talis ꝑdicationis.ibi Per seipsa vō ꝛc. Tertio ostendit ꝙ in nullo mō ꝑdicatōis ꝑ se possit ꝓcedi ī īfinitū.ibi Hoꝝ aūt neutra ꝯtingūt. Dicit ḡ p̄ ꝙ demr̄atio est solū circa illa que ꝑ se insunt reb⁹. Tales.n.sunt ei⁹ ꝯclusiones:ꝛ ex talib⁹ demonstrat.vt supra habitū est. ¶ Deinde cū dic.

¶ Ea vō q̄ ꝑ se cōpetūt duplicē subeūt moduȝ. Quedā.n.in eadē rerū sūt diffōne. Quibus inesse dicunt̄: vt multitudo vel diuisibile. Hec.n. numero cōpetūt ꝛ in ipsi⁹ sunt diffōne. Quedā i rōne sua res eas suscipiūt qb⁹ cōpetūt vt ipar. Hoc.n.numero competit:ꝛ in diffinitione sua numerum suscipit.

¶ Scdm̄ seipsa aūt duplr̄:queciūqꝫ.n. illis īsūt in eo qd̄ qdest:ꝛ in quibus ipsa in eo qd̄ qdest insunt ipsis: vt numero impar qd̄ inest qdeȝ numero. Est aūt ipse numerus in rōne ipsius. Et iteꝝ multitudo aut diuisibile ī rōne numeri est;

¶ Ponit duos modos ꝑdicādi ꝑ se. Nā p̄ qdeȝ ꝑdicant̄ ꝑ se queciūqꝫ insunt subiectis in eo qd̄ qdest.s.cuȝ ꝑdicata ponunt̄ in diffōne subiecti. Scdo qn̄ ipsa subiecta insūt ꝑdicatis in eo qd̄ qdest.i.qn̄ subiecta ponunt̄ in diffōne ꝑdicatoꝝ. Et exēplificat de vtroqꝫ mō: Nā ipar ꝑdicatur de numero ꝑ se scdo mō.qꝛ numerus ponitur in diffōne ipsius iparis. Est.n.ipar numerus medio carens. Multitudo aūt vel diuisibile ꝑdicat̄ de numero:ꝛ ponit̄ in diffinitiōe ei⁹. Ut n̄ huiꝰ ꝑdicant̄ ꝑ se de nūo p̄ mō. Alij aūt modi q̄s supra posuit rēducūt̄ ad istos. ¶ Deinde cū dic.

¶ At fieri nequit:vt aut hec aut illa sint infinita: Nec enim ea que vt impar de numero predicantur. Nā in ipare rursus aliud erit ī diffōne cui⁹ est ipȝ. Hoc si sit primū:numerus ipse cui qdeȝ cōpetunt in diffōne erit ipsorum. Si igitur fieri nequit vt insint vni talia infinita:nec infinita versus superius erunt.

¶ Hoꝝ aūt neutra ꝯtingit eē īfinita:nec vt ipar/ fecti numeri. Iterū enim si ipari aliud insit cui inerat existenti:hoc aūt si est primuȝ;numerus inerit his que insunt ipsi. Si igit̄ nō ꝯtingit infinita huiꝰ esse in vno:neqꝫ in sursuȝ erūt īfinita. Vide l an not.

¶ Ostendit q in vtroqȝ mō predicationis per se necesse est esse statū. Et circa h tria facit. Primo ostēdit q necessariū est esse statū in vtroqȝ mō praedicationis p se tam in sursum q̄ȝ in deorsuȝ. Scdo cōcludit q nō possit īfinitū esse in medijs. ibi [Si autē sic est ⁊c.] Tertio cōcludit q nō pōt pcedi in infinitū in demonstrationibus. ibi [Si vero hoc ⁊c.] Circa pm̄ duo facit. Primo pponit ppositū in scdo mō dicēdi p se. s. qn̄ subiectū ponit̄ in diffōne pdicati. Scdo in pmo mō qn̄ pdicatū ponit̄ in diffōne subiecti. ibi [Si etiā quecūqȝ.] Circa pm̄ ponit duas rōnes. Circa quaꝝ pmā sic pcedit. Primo gdē pmittit ppositū. s. q in neutro mō dicendi p se ɔtingit in infinituȝ pcedere. Deinde pbat hoc in scdo mō: puta cū ipar pdicat̄ de numero. Si enim pcedat̄ vlterius q aligd aliud pdicet̄ p se de impari fm istū modū dicēdi per se. sequit̄ q impar insit in diffōne eius. Numerus aūt ponit̄ in diffōne iparis. vn̄ sequeret̄ q etiā numerus ponat̄ in diffōne illius tertij qd̄ p se inest impari. Sed hic nō cōtingit abire in infinitū: vt. s. infinita insint in diffōne alicui⁹: sicut supra pbatū est. Relinquit̄ ergo q in talib⁹ per se predicationibus nō cōtingit pcedere in infinitū in sursuȝ: id est ex parte pdicati. ¶ Secundam rōnem ponit ibi.

¶ At vero necesse est ipsi primo competant vniuersa: veluti numero: ⁊ numerus illis insit. Quare conuertuntur: ⁊ non superabunt.

¶ At vero necesse est omnia inesse primo vt numero: ⁊ in illis numerum. Quare conuertibilia erunt: sed non excedentia.

¶ Et dicit q quātūcūqȝ pcedat̄ in huiꝰ per se pdicationibus scdi modi oportebit q oīa pdicata per ordinez accepta īsint pmo subiecto: puta numero q̄si pdicata de eo: qꝛ si impar p se pdicat̄ de numero. opȝ q gcqd predicat̄ de ipari: etiā p se pdicet̄ de numero. Et iteꝝ opȝ q numerus oībus illis insit: qꝛ si numerus ponit̄ in diffōne iparis opȝ q ponat̄ in diffōne oīum eoꝝ que diffiniunt̄ per ipar. Et ita sequit̄ q mutuo sibi inuicē īsint. Ergo erūt cōuertibilia ⁊ nō se inuicē excedentia. sic. n. ppie passiones se hñt ad subiecta sua. Vn̄ si etiā sint īfinita p se predicata fm hunc modū: nō erit ad ppositū quo aliqs intēdit ponere infinita in pdicatis esse in sursum vel in deorsum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nec itē ea que diffōnes eoꝝ qbus īsunt ingrediunt̄. Nō enī assignari diffōnes possent. Quare si hec sunt vniuersa ea que per se predicant̄: hec aūt infinita non sunt: stant oīa plane versus supera: quare stant ⁊ ad infera.

¶ Si etiam quecunqȝ sunt in eo qd̄ qd est nec hec infinita sunt: nec enim esset diffinire. Quare si predicantia quidem per se omnia dicūtur: hec autez non infinita sunt: stabunt vtiqȝ in sursum: quare ⁊ in deorsum.

¶ Probat ppositū in pmo mō dicēdi per se. ⁊ dicit q illa que pdicant̄ in eo qd̄ gd est. i. quasi posita in diffōne subiecti nō pñt esse infinita. qꝛ nō cōtingit infinita diffinire

Lec. viii vt supra pbatū est. Ex h ergo ɔcludit q si oīa que ponūtur in demonstrationibus per se ponunt̄: ⁊ in pdicatis p se nō est pcedere in infinitū in sursuȝ. necesse est q predicata in demonstrationibus stent in sursuȝ. Et ex hoc etiā sequit̄ q stent in deorsuȝ: qꝛ ex quacūqȝ parte ponat̄ infinitum tollit̄ scientia ⁊ diffinitio: vt ex supra dictis pȝ.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod si ita sit: erunt ⁊ ea sane finita que inter duos terminos collocantur.

¶ Si autem sic est: ⁊ que sunt in medio duoꝝ terminorum semper sunt finita.

¶ Cōcludit ex pmissis q si est status in sursum ⁊ deorsuȝ q media nō cōtingit esse infinita. Supra enim ostendit q extremis existētibus determinatis. media nō possunt esse infinita. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod rursus si ita sit: patet iam ⁊ demōstrationū esse principia necessario: ac demōstrationē nō oiuȝ esse: qd̄ gdē nōnullos asserere iaȝ in initio diximus. Eteniȝ si principia sint neqȝ demōstrabilia sunt oia: neqȝ in infinitum fieri pōt abijcio. Nā alteꝝ istoꝝ vtrūuis esse nil aliud est q̄ȝ nullum interuallū esse medio vacās: atq̄ȝ indiuisibile: sed vniuersa esse diuisibilia. Id eniȝ qd̄ demōstrat̄: nō foris addito sed imisso termino demonstrat̄. Quapropter si fieri pōt vt hoc pacto pcedat̄ in infinitum: fieri quoqȝ potest vt inter duos terminos īfinita media cadant. At hoc fieri nequit: si tā versus superius q̄ȝ versus inferius pdicationum sit finis. Esse vero pdicationū hoc pacto finem: antea disserendi modo: nunc resolutiue satis ostendimus.

¶ Si vero hoc est: manifestū iaȝ est ⁊ demōstrationū q necesse est principia esse ⁊ nō oiuȝ esse demōstrationē: qd̄ vere diximus quosdā dicere iuxta principiū. Si enī sint principia nō oia sint demōstrabilia: neqȝ in īfinitū possunt ire. Esse eniȝ hoꝝ quodlibet nihil aliud est q̄ȝ esse nullū spatium sine medio ⁊ īdiuisibile: sed oia diuisibilia: intus enim imittendo terminum: sed non assumendo demonstratur: id quod demonstratur: quare si hoc in infinitum ɔtingit ire: continget vtiqȝ duoꝝ terminoꝝ īfinita esse īterius media. Sed hoc īpossibile est: si pdicamenta steterint superius, ⁊ īferius. Qꝛ aūt stent demonstratum est logice prius: analetice vero nunc.

¶ Cōcludit vlterius q in demonstrationib⁹ non pcedit̄ in īfinitū. ⁊ dicit q si pdicta sint vera: necesse est esse aliqua pncipia demonstrationū que nō demonstrant̄: ⁊ sic nō omnium erit demonstratio fm q gdam dicunt. vt in pncipio huius libri dictum est. Et q hoc sequatur ostendit. Posito enim q sint aliqua pncipia demonstrationū. est necesse esse q illa sint indemonstrabilia: quia cuȝ oīs demonstratio sit ex priorib⁹ vt supra habitum est si pncipia demonstrant̄. sequet̄ q aliquid esset prius pncipio. qd̄ est contra rationem pncipij. Et ita si non sunt omnia demonstrabilia: sequeretur q non pcedant demonstrationes in infinitum. Omnia aūt huiꝰ pdicta cōsequūtur ex hoc qd̄ ostensum est q nō pcedit̄ in infinitum in medijs: qꝛ nihil est aliud ponere veꝝ esse qdcūqȝ predictoruȝ. s. vel q demōstrationes pcedāt in īfinitū. vel q oia sunt demōstrabilia. vel q nulla sint demōstrationū principia: q̄ȝ ponere nullū spatiū eē imediatū ⁊ īdiuisibile. i. ponē duos terminos sibi inuicē coherere in aliq̄ ppōne Lec. 4.

affirmatiua vel negatiua nisi p mediũ. Si.n. aliq̃ ꝓpositio sit imediata. sequit̃ ꝙ sit indemonstrabilis. q2 cum aliqd demõstrat̃: opꝫ sumere terminũ imittẽdo. i. ꝙ fiet īfra ꝑdicatũ ꝛ subm̃ de quo. s. ꝑ ꝑus ꝑdicet̃ ꝑdicatũ q̃ȝ de subo. vel a q̃ ꝑus remoueat̃. Nõ aũt in demõstrationib9 accipit̃ mediũ assumẽdo extrīsecus. hoc. n. eẽt assumere extraneũ mediũ: ꝛ nõ ꝓpriũ: qḋ contingit in litigiosis ꝛ dialecticis syll'is. Si ḡ demr̃ationes ꝯtingit in īfinitũ ꝓcedere. sequit̃ ꝙ sint media īfinita inter duos terminos. Sed hoc est ipoı̃e si ꝑdicationes steterint ī sursuȝ ꝛ deorsuȝ. vt supra ꝓbatũ est. Et ꝙ stent ꝑdicationes in sursuȝ ꝛ deorsuȝ ꝑus ostendim9 logice: ꝛ postea analetice. vt expositũ est. Per hãc igit̃ ꝯnẽ vltimo īductã manifestat intentionẽ toti9 capituli. ꝛ q̃re quelibet ꝓpositio sit īducta.

❡ Demonstratis aũt his pȝ si quippiã idẽ vt. a. duob9 insit q̄busdã: vt. c. atq3. d: quoꝝ alterum de altero: aut nullo mõ: aut nõ de quolibet ꝑdicat̃: nõ semꝑ illud ꝑ cõe aliqd ipsis cõpetere.

T.cõ.37. ❡ Monstratis aũt his: manifestũ est ꝙ si aliqḋ idẽ duob9 insit: vt. a. ꝛ in. c. ꝛ in. d. nõ ꝑdicante altero de altero: aut nullo mõ: aut non de oı̃: qḋ nõ sꝑ ꝑm cõe aliqd inerit. Lec. XXXVI.

POstq̃ ꝓhs ostẽdit ꝙ nõ cõtingit ꝓcedere in infinitum in demonstrationibus. hic inducit quedã correlaria ex ꝑdictis. Et circa h̃ duo facit. Prio oñdit ꝙ nec̃e est accipe aliq̃s ꝑmas ꝓpositiones. Scḋo q̃ḋo illis ꝑmis sit vtendũ in demõstrationibus. ibi [Cuȝ aũt opꝫ demr̃are.] Circa ꝑm̃ duo facit. Prio ostẽdit ꝙ necesse est deuenire ad aliqḋ ꝑm̃. qñ vnũ de plurib9 ꝑdicat̃. Scḋo qñ vnuȝ ꝑdicat̃ de vno ibi [Manifestum aũt est.] Circa ꝑm̃ q̃tuor facit. Prio ꝓponit intẽtuȝ. Scḋo manifestat ꝓpositũ ibi [Ut scalenõ ꝛc̃.] Tertio ꝓbat ibi [Sit aũt. b. ꝛc̃.] Quarto excludit quãdã obiectionẽ ibi [In eodẽ qdẽ genere ꝛc̃.] Dicit ergo ꝑmo ꝙ demõstratis premissis. s. ꝙ nõ sit ꝓcedere in īfinitũ in ꝑdicationib9 ꝛ demõstrationib9: manifestũ est ꝙ si aliqd ꝑdicat̃ de duob9. puta. a. de. c. ꝛ. d. ita. s. ꝙ vnũ eoꝝ nõ ꝑdicet̃ de altero. aut nullo mõ. sicut aı̃al ꝑdicat̃ de hoı̃e ꝛ boue. quoꝝ vnũ nullo mõ de alio predicatur. aut nõ de oı̃. puta aı̃al predicat̃ de hoı̃e ꝛ masculo quoꝝ neutrũ de altero vl̃r predicat̃. sic manẽ͂ se hñtibus terminis. manifestũ est ꝙ nõ opꝫ ꝙ id ꝑdicatum qḋ de vtroq3 ꝑdicat̃ insit vtriq3 ꝑm aliqḋ cõmune. ꝛ hoc in infinitũ ꝓcedendo. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Triangulo nãq3 duoꝝ equaliũ: ꝛ oı̃um inequaliũ lateꝝ angulos habere duob9 rectis equales. per cõmune cõpetit qḋdã. Cõpetit enĩ vt vterq3 est quedam figura: ꝛ nõ vt aliud quicq̃. At non semper id ita se habet.

Vide latẽ not. ❡ Ut scalenon ꝛ isocheli duob9 rectis equales habere ꝑm cõmune aliquid inest. ꝑm enim ꝙ figura quedam est: ꝛ nõ ꝑm alterum qḋ iest. hoc autem nõ semꝑ sic se habet.

❡ Manifestat ꝓpositũ ꝑ exẽplũ. Sunt enĩ due species triãguli. quaꝝ vna vocat̃ scalenon vel triangulus gradatus: cui9 sunt tria latera ineq̃lia. alius est isocheles: cuius sunt duo latera eq̃lia. vnũ aũt hoꝝ nõ ꝑdicat̃ de altero: vtriq3 aũt iest hec passio habere tres angulos eq̃les duobus rectis. Inest aũt hoc eis ꝑ3 aliqd cõe. s. ꝙ vtrq3 hoꝝ est figura q̃dã. s. triangulus. Hoc aũt nõ sic semꝑ se hȝ. s. ꝑm ꝙ in infinitum cõueniat ꝑm aliqd aliud. puta ꝙ hñe tres conueniat triangulo iterum ꝑm aliqd aliud. ꝛ sic in infinitũ. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Sit enim. b. per qḋ. a. tam ipsi. c. q̃ȝ. d. cõpetere dr̃. Patet igit̃ ipsũ. b. ꝑ aliud cõmune quippiam ipsis cõpetere: ꝛ illud item ꝑ aliud. Quare inter duos terminos infiniti termini cadent. At hoc fieri nequit. Nõ ergo necesse est pluribus idem per aliquod cõmune semper inesse: si quidem sint interualla que medio vacant.

❡ Sit aũt. b. ꝑm ꝙ est. a. in. c. d. manifestũ igitur est. b. in. c. d. ꝑm cõe est: ꝛ illud ꝑm alterũ quare duoꝝ terminoꝝ in medijs īfiniti vtriq3 incident termini. Sed hoc est ipossibile. Scḋm igit̃ cõmune aliqd: esse nõ necesse est semꝑ idẽ in pluribus: qñ vere erunt imediata spatia.

❡ Probat ꝓpositũ ꝛ dic̃. Sit ita ꝙ. b. ꝑdicet̃ de. c. ꝛ de. d. ꝑm h̃ cõe qḋ est. a. manifestum est ḡ ꝙ. b. erit in. c. ꝛ in. d. ꝑm illud cõe qḋ est. a. ꝛ si iterũ insit. a. ꝑ3 aliqḋ cõe. ꝛ iterum illi cõi ꝑ3 aliqd aliud ꝓcedet̃ in īfinituȝ in medijs. sequit̃ igit̃ ꝙ inter duo extrema q̃ sunt. c. ꝛ. b. cadãt īfiniti termini medij. Hoc aũt est ipoı̃e. ḡ nõ necesse est si idẽ insit plurib9. ꝙ semꝑ in īfinitũ insit eis ꝑm aliqd cõe. q2 necesse est ꝙ deueniat̃ ad aliq̃ spatia imediata. i. ad aliquas imediatas ꝑdicationes quas appellat spatia: vt supra dictũ est. Quãtũ igit̃ videt̃ ex hac ꝓbatione Ari. nõ est suus itellectus. ꝙ hoc nõ sit verũ. s. qñ aliquid ꝑdicatur de plurib9 q̃ de se inuicẽ nõ ꝑdicant̃ ꝙ illud nõ insit illis plurib9 ꝑm aliqd cõe. Hoc enĩ veꝝ est in oı̃ qḋ ꝑdicat̃ sicut passio. opꝫ enĩ si inest plurib9 ꝙ isit ei ꝑ3 aliqd cõe. lȝ forte id sit innominatũ: sicut supra dictũ est: cum de vl̃i ageret̃. Sed in illo cõmuni nõ ꝓcedit̃ in īfinituȝ. vt hec rõ īducta a Philosopho euidẽter ꝓbat. Si autem accipiat̃ aliqd cõmune qḋ insit plurib9 sicut gen9 speciebus. non semꝑ oportebit aliqd ꝑus accipere ꝑm ꝙ insit. Puta si viuũ insit homini ꝛ asino ꝑm aliqḋ ꝑus. scilicet ꝑm aı̃al. aı̃ali aũt ꝛ plante nõ inest ꝑm aliqḋ ꝑus. q2 hec sũt ꝑme spẽs corpis viui siue aı̃ati. ❡ Deinde cũ dicit. Te.cõ. Te.c.3.

❡ Terminos tñ eodẽ in genere ꝛ indiuiduis ex eisdem necesse est esse: siquideȝ ipsum cõmune rõnẽ eoꝝ que ꝑ se cõpetunt subit. Fieri nãq3 nõ potest vt ea que demõstrantur ad aliud genus ex alio migrent ac transeant: vti diximus.

❡ In eodẽ quidẽ genere ꝛ ex eisdeȝ athomis necesse est terminos esse: siquidem his q̃ per se sũt erit cõmune. Nõ enim erit ex alio genere in aliḋ descendentem demonstrare. Te.cõ.38.

❡ Excludit quãdã obiectionẽ. Posset enĩ aliqs dicere ꝙ semꝑ accipit̃ ꝑm aliqd cõe. q2 põt accipi cõe alterius generis: puta si dicamus ꝙ esse seipsuȝ mouens inest hoı̃ ꝛ asino ꝑm hoc cõe qḋ est aı̃al: ꝛ ꝑm aliud cõmune qḋ est hñs quãtitatẽ: vel hñs colorẽ: aut aliqd aliud huiꝯ q̃ põt accipi in infinitũ. Et ad hoc excludendũ dicit ꝙ necesse est eẽ terminos medios q accipiunt̃ ex eodẽ gñe [ꝛ eisdẽ athomis]. i. idiuisibilib9. Et appellat athomos ipsos terminos extremos inter q̃s opꝫ accipi mediũ: si id cõe qḋ accipit̃ vt medi9 terminus sit de numero eoꝝ q̃ ꝑdicant̃ ꝑ se. Quare aũt oporteat ex eodẽ gñe sumẽ terminos medios ostẽdit ꝑ hoc ꝙ sicut supra habitũ est: nõ ꝯtingit demonstratione trãsire de vno gñe in aliud. ❡ Deide cũ dicit. Te.cõ.39.

¶ Patet etiā cū.a. cōpetit ipsi.b: atq3 est aliqd mediū: tū.a. posse ostēdi ipsi cōpetere.b. Atq3 huius hec erūt et totidem elemēta quot media sunt. Propositiones enim hec que medio vacāt: elemēta sunt: aut oēs aut hec que vlēs sūt. Qd si nullū sit mediū: non est vlteri⁹ demōstratio: sed hec est ea via qua acceditur ad principia.

Vide in annot. ¶ Manifestū aūt est et cū.a. in.b. sit: siqdez est aliquod mediuz: est demonstrare ꝙ.a. in.b. sit: et elemēta hui⁹ sunt hec, et tot quot media sūt. Immediate eni ꝓpositiones sunt elemēta: aut oēs aut vlēs. Si vō nō est mediū: nō amplius erit demōstratio: sed in principia via hec est.

¶ Ostēdit ꝙ necesse est deuenire ad aliqd vnū in ꝑdicabilibus in qbus ꝑdicat vnū de vno. Et pmo in affirmatiuis. Scdo in negatiuis. ibi [Silr aūt et si.a. etc.] Dicit ḡ pmo manifestū esse ꝙ cū.a. ꝑdicat de.b. si hoꝝ sit aliqd mediū: ꝙ illo medio vti possumus ad demōstrādū ꝙ.a. sit in.b. et hec sunt pncipia hui⁹ ꝯclonis. Et qcūq3 accipiunt vt media sūt pncipia ꝯclonū mediataꝝ que ꝑ ea cōcludunt. Nihil eni aliud sūt elemēta siue pncipia demōstrationū: qꝫ ꝓpōnes imediate. Et hoc dico [vel oēs vel vlēs:] qd qdē pōt dupl̄r itelligi. Uno mō vt ꝓpō vlis accipiat ꝑm ꝙ diuidit ꝯtra singularē. Nā spēs spālissima nō ꝑdicat de singulari ꝑ aliqd mediuz. Unū ꝓpō hec est imediata. sortes est homo. Nō tn̄ est pncipiū demōstrationis: qꝛ demōstrationes nō sūt de singularibus: cū eoꝝ nō sit scia. et ita nō ois imediata est demōstrationis pncipiū: sz solū vlis. Alio mō pōt itelligi ꝑm ꝙ ꝓpōnes vlēs dicunt ꝓpōnes cōmunes in oībus ꝓpōnibus alicui⁹ sciē. sicut oē totū est maius sua pte. vn̄ hui⁹ sūt simpl̄r demōstrationum pncipia: et in oībus per se nota. Hec aūt ꝓpō. hō est aīal: vel isocheles est triāgulus. nō est pncipiū demōstrationis in tota scia: sz solū aliquaꝝ pticulariū demōstrationū: neq3 hui⁹ etiaz ꝓpōnes sunt oīb⁹ per se note. Sic igit si sit aliquod mediū ꝓpositionis date: erit demonstrare per aliqd mediū quousq3 deueniat ad aliqd imediatū. Si vō nō sit aliquod mediū ꝓpositionis date: nō poterit demōstrari. Sed hec est via ad inueniendum prima principia demonstrationum. id est pcedere a mediatis ad imediata resoluendo. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Silr sit et si.a. nō cōpetit ipsi.b. nā si est medium aliqd aut prius cui nō cōpetit ipsum.a. est sine dubio demōstratio. Si vō non est: nulla est demōstratio. Atq3 quot sūt termini: tot sūt elemēta principiaue. Propositiones enim que ex hisce ꝯstāt: ipsius sūt demōstrationis pricipia. Et vt qdā principia sūt demōstrabilia hoc pacto: h̄ est illud: et illud inest huic. sic et h̄ mō h̄ nō est illud: et illud nō inest huic. Quare qdaz essendi quippiā qdā nō essendi pricipia erūt.

¶ Similr aūt erit et si.a. in.b. nō sit: siqdē enim aut erit mediū aut prius cui nō inest: erit demōstratio: si vō nō: nō est: sed pricipiū. Et elemēta tot sūt quot sūt termini. et hoꝝ ꝓpōnes pricipia demōstrationis sunt. Et sicut qdā pricipia sunt indemonstrabilia ꝙ sit hoc illud: et ꝙ sit hoc in illud: sic et ꝙ non erit hoc illud: nec ꝙ sit hoc in illud. Quare hec quidem esse aliquid: alia aūt non esse aliquid: erunt principia.

¶ Ostēdit ꝙ sit accipe primū in negatiuis: et dicit ꝙ si.a. negef de.b. si sit accipe aliqd mediū a quo. s. per prius remoueat.a. qꝫ.a.b. tūc hec ꝓpō.b. nō est.a. erit demonstrabilis. Si aūt nō sit aliqd tale mediū accipe. non erit hec ꝓpō demōstrabilis: sed pncipiū demonstrationis. Et tot erūt elemēta. i. pncipia demōstrationis quot erūt termini ad quos. s. statur. vt vltra nō sit iuenire mediū. Propositiones eni que fiūt ex hui⁹ terminis sūt pncipia demōstrationis. Puta si.c. imediate ꝑdicef de.b. et.a. imediate remouef a.b. aut ꝑdicef de eo imediate. b. est terminus ad quē vltimo puenit in medijs sumēdis. vn̄ vtraq3 ꝓpositio erit imediata et demōstrationis pncipiū. Et pꝫ ex pmissis ꝙ sicut sūt qdā pncipia idemōstrabilia affirmatiua in qbus vnū de alio ꝑdicat: significādo ꝙ hoc essentialr est illud: sicut cū genus ꝑdicat de prima specie: vel hoc sit in illo: sicut cū passio ꝑdicat de ꝓprio et imediato subiecto: ita etiā sūt pncipia indemōstrabilia in negatiuis: negādo essentiale ꝑdicatū vel etiā ꝓpriā passionem. Ex quo pꝫ ꝙ qdā sūt pncipia demōstrationis ad demonstrādū ꝯclusionē affirmatiuā: quā opꝫ ꝯcludere ex oībus affirmatiuis: et qdā sunt principia demōstrationis ad ꝓbandū ꝯclusionē negatiuā: ad cui⁹ illationē opꝫ assumere aliquam negatiuam. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Cū aūt ostēdēdū quippiā est: sumendum est quippiā: qd primū de ipso.b. ꝑdicat: sitq3 id.c. de quo similr ipsuz dicit.a. Atq3 hoc mō semp ꝓficiscēti: nulla ꝓpositio tibi nullusq3 termin⁹ affirmādus: extra ipz.a. sumunt iprobādo: sed mediū semp densat quousq3 idiuisibilia fiāt et vnū. Est āt tūc vnū: cū fuerit vacās medio interuallū: ac vna simpl̄r ꝓpō: q̄ qdez medio vacat.

¶ Cū āt oporteat demōstrare aliqd accipiedū ē qd de.b. primū ꝑdicet: sit.c: et de h̄ silr.a. et sic semp vadēs nequaqꝫ extra ꝓpō cadet: neq3 extra cē ipsi⁹.a. accipiat vt demret: sz sp medium ꝯdēset qusq3 idiuisibilia fiāt et vnū: ē āt vnū cū imediatū fiat: et vna ꝓpō simplex et imediata.

¶ Ostēdit quō vtēdū sit pmis ꝓpōnib⁹ in demōstrādo. et primo in ꝓpōnibus affirmatiuis. Scdo in negatiuis. ibi [In ꝓuatiuis aūt etc.] Circa pmū tria facit. Primo ostendit q̄liter oporteat sumē ꝓpōnes imediatas in demonstrationibus. Scdo ostēdit quō hui⁹ ꝓpōnes se habeant ad demōstratiōes. ibi [Et quēadmodū in alijs.] Tertio epilogat. ibi [In ostēsiuis qdē igit.] Dicit ergo primo ꝙ qn̄ opꝫ demōstrare aliquā ꝯclonē affirmatiuā: puta oē.b. est.a. necesse est accipe aliqd qd primo ꝑdicef de.b. qꝫ.a. de quo.a. etiā ꝑdicef: et sit illd.c. et si iterꝫ aliqd sit de quo a. per pus ꝑdicef qꝫ de.c. sic semp pcedendo: sit nec ꝓpō nec termin⁹ significās aliqd ens: accipief in demōstrādo extra ipz.a. qꝛ oportebit ꝙ.a. ꝑdicef de eo ꝑ se: et ita ꝙ ꝯtineat sub eo et nō sit ab eo extrisecū: sz oportebit semp cōdēsare media. Et loquit ad silitudinē hoīuz q videnf eē ꝯdēsati sedētes in aliq̄ sede: qn̄ iter sedētes nullus pōt iteradē medi⁹. ita et media in demōstratione dicunt densata: qn̄ iter terminos acceptos nihil cadit mediū. Et h̄ ē qd dicit ꝙ mediū dēsat quousq3 ꝑueniat ad h̄ ꝙ spatia [fiāt idiuisibilia] .i. distātie iter duos terminos sūt tales ꝙ nō pnt diuidi i plures hui⁹ distātias: sz sit vnū spatiū

tm̄.Et hoc ꝯtingit.qn̄ ꝓpositio est imediata. Tūc enim vere est vna ꝓpositio nō solū actu:ſʒ etiā potētia:qn̄ est imediata.Si enim sit mediata:q̄uis sit vna in actu:quia vnū ṗdicat̄ de vno:tn̄ est multa i potētia:qꝛ accepto medio formant̄ due ꝓpositiones.Sicut ēt linea q̄ est vna i actu inquātū est cōtinua.est multa in potētia inquātum diuisibilis per punctū mediū.Et iō dicit ꝙ ꝓpositio im mediata est vna sic̄ simplex idiuisibilis.¶ Deide cū dic̄

¶ At que vt ceteris in rebus principiū simplex est:idq̣ʒ nō est idē vbiq̣ʒ:sed in pondere qdem est mina:in modulatione ꝟo primus sensibilis sonus:ꝛ in alijs aliud:sic in rōcinatione quidem est vnum:vacans medio ꝓpositio. In demonstratione autem ꝛ scientia intellectus.

Vide l an no. ¶ Et queādmodū in alijs est principiū simplex. hoc aūt nō idē vbiq̣ʒ. Sed in graui qdē vncia: in melodia aūt ton⁹:in mēbris aūt diuisio:aliō aūt in alio:sic est in syllō vna ꝓpositio imediata. In demōstratione aūt ꝛ scia intellectus.

¶ Ostēdit quō se habeat ꝓpositio imediata ad demonstratonē.Ubi ꝯsiderādum est ꝙ sicut habet̄ in decimo metaphysice.in quolibet genere opʒ esse vnum ṗ^m qō est simplicissimū in genere illo:ꝛ mēsura oīum q̄ sūt illius generis.Et qꝛ mēsura est homogenea mēsurato:ſʒ diuersitatē generū opʒ esse huiꝰ ṗma idiuisibilia diuersa.Unn̄ hoc nō est idē in oībus:sed in grauitate ponderū accipit̄ vt vnū idiuisibile vncia.i.qōdā minimū pondus:qō tn̄ non est simplex oīno:qꝛ qōlibet pondus est diuisibile in minora pondera:sed accipit̄ vt simplex p suppositionem. In melodijs aūt accipit̄ vt vnū ṗncipiū tonus q cōsistit in sexquioctaua ꝓportione.vel diesis q̄ est dr̄ia toni ꝛ semitoni ꝛ in diuersis generibꝰ sunt diuersa ṗncipia idiuisibilia.Syllī aūt ṗncipia sūt ꝓpositiones:vn̄ opʒ ꝙ ꝓpositio simplicissima q̄ est imediata sit vnū qō est mēsura syllogismoꝝ.Demōstratio aūt addit supra syllm̄ qō fac̄ sciam.Cōparat̄ aūt itellectus ad sciam:sicut idiuisibile ad multa.Nā scia est p decursuʒ a ṗncipijs ad ꝯclones: itellectus aūt est absoluta ꝛ simplex acceptio ṗncipij per se noti.Unn̄ intellectus rn̄det imediate propositioni:scia aūt ꝯclusioni q̄ est ꝓpositio mediata.Sic igit̄ demōstrationis diuisibilis inchoatiū est syll's:vnū indiuisibile est ꝓpositio imediata.Ex pte aūt scie quā causat:vnum eius est intellectus.¶ Deinde cum dicit.

¶ In affirmatiuis igit̄ ratiocinationibus nihil extra id qō inest atq̣ʒ cōperit cadit.

¶ In demōstratiuis quidem igit̄ syllogismis eiꝰ qō est:nihil cadit extra.

¶ Epilogādo cōcludit qō supra ostensum est.s.ꝙ in affirmatiuis syllogismis medium non cadit extra extrema. ¶ Deinde cum dicit.

¶ In negatiuis aūt:vbi qdē est id qō iesse opʒ: nihil extra hoc cadit:veluti si.a.per.b.nō cōpetit b. Nā si.c.qdem cuilibet insit.b:ipm̄ aūt.a.nulli cōpetat.c. Atq̣ʒ sit rursus.a.nulli cōpetere.c.demonstrandū:medius inter hec ipsa sumendus est terminus:atq̣ʒ hoc mō semp ꝓficiscēdum.

¶ In priuatiuis aūt ū qdē qō opʒ eē:nihil extra hoc cadat:vt si.a.nō est in.b.per.c.si eni in.b.oī qdem est.c.in nullo.c.autem est.a. Item si indigeat ꝙ in.c.a.nullo sit: medium accipiendum est ipsius.a.ꝛ.c.ꝛ sic semp ꝓceder.

¶ Ostendit q̄ vtēdū sit in ꝓpōnibꝰ imediatis i syllis negatiuis.Et ṗ in ṗª figura.Scdō in scda ibi[Si ꝟo oporteat monstrare.]Tertio in tertia ibi[In 3° aūt mō.]Dicit ꝙ in negatiuis syllis nihil medioꝝ acceptoꝝ ꝓcedēdo ad imediata cadet ex̄ genus terminoꝝ affirmatiue ꝓpositionis in ṗª figura.puta:si demonstrādū sit ꝙ nullū.b. est.a.ꝛ accipit̄ mediū.c.tali existe syllo.nullū.c. est.a.oē b.est.c.g̃ nullū.b.est.a.Si ergo oporteat iteꝝ ꝓbare ꝙ in nullo.c.sit.a.opʒ accipe mediū ipsiꝰ.c.ꝛ.a.qō.s.ṗdicet de c.ꝛ p ꝯñs de.b.ꝛ sic ꝓueniet ad genꝰ terminoꝝ affirmatiue ꝓpōnis.ꝛ ita semp ꝓcedet̄ ꝙ media accepta nō cadēt extra affirmatiuā ꝓpōnē:cadēt tamen extra genus ṗdicati negatiui:puta extra genꝰ.a.¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod si sit ipsum.d.nulli.c.cōpetere demonstrādū:hoc pacto vt.c.cuilibet qdē.d.nulli ꝟo vel nō cuilibet isit.e:nullus ex̄ ipʒ.c.terminꝰ vnquā cadet. Hoc aūt est id cui nō inesse opʒ.

¶ Si ꝟo oporteat demr̄are ꝙ.d.i.e.nō sit:in eo qō ē.c.in.d.qdē oī:in.e.aūt nullo:aut nō in oī. nūq̄ ex̄.e.cadet. Hoc aūt est cui opʒ nō inesse. Vide l an no.

¶ Ostendit q̄liter se hēt in scda figura:ꝛ dicit ꝙ si oporteat demr̄are ꝙ nullum.e.sit.d.in scda figura accipiendo mediū.c.vt fiat syll's:oē.d.est.c.nullū.e.est.c.aut qōdā.e. est.c.g̃ nullū vel nō oē.e.est.d.nunq̄ mediꝰ terminꝰ acceptus cadet ex̄.e.qꝛ si oportebit iteꝝ demr̄are ꝙ nullū.e. est.c.oportebit iteꝝ accipe aliqō medium inter.e.ꝛ.c. qꝛ oportebit in scda figura ꝓbare negatiuā. Affirmatiua.n.i hac figura ꝓbari nō pōt. Unn̄ sicut in ṗma figura media accepta semper accipiunt̄ ex parte ꝓpositionis affirmatiue.ita opʒ in scda figura semp media accipi ex parte ꝓpositionis negatiue.¶ Deinde cum dicit.

¶ At in tertio modo nec id a quo negare:nec id quod negare sciungereq̣ʒ oportet terminus sumendus vnquam egreditur.

¶ In tertio autem modo neq̣ʒ a quo oportet:neq̣ʒ qō oportet priuari:neq̄q̄ extra ibit.

¶ Ostendit qualr̄ hoc se habeat in tertia figura:ꝛ dicit ꝙ in tertia figura media accepta nō erunt extra ṗdicatum qō negat̄:neq̣ʒ ex̄ subm̄ a quo negant̄.Et ū iō qꝛ mediū subijcit̄ affirmatiue vel negatiue vtriq̣ʒ.vn̄ si opʒ accipe aliqō mediū opʒ iteꝝ id medium subijci affirmādo vel negando.ꝛ sic media accepta nunq̄ acciperent̄ neq̣ʒ ex̄ ṗdicatū negatiū:nec extra subiectū de quo negant̄.

¶ Cū aūt demr̄ationū alia sit vl'is:alia pticularis:ꝛ alia affirmatiua:alia negatiua:ambigitur vtra sit ṗstabilior. Et eodē mō de ea q̄ recte dr̄ demr̄are. ꝛ de ea q̄ deducit ad id qō fieri neqt.

¶ Cū aūt sit demōstratio alia qdē particularis: alia ꝟo vl'is:ꝛ hec qdē categorica:illa ꝟo priuatiua:dubitat̄ q̄lis potior sit. Silr̄ aūt ꝛ de ea que demr̄are dr̄:ꝛ de ducēti ad impōle demōstratione. X.c.h.2.

Lectio. XXXVII.

Postq̄ Phs determinauit de syllo demōstratiuo hic agit de cōparatione demr̄ationū adinuicē.Et qꝛ scia ex demōstratione causat̄:iō diuidit̄ pars in duas ptes. In ṗma agit de cōparatiōe demr̄ationis. In scda de cōparatiōe scie.

sciētie. ibi[Certior aūt sciētia est rc̄.] Circa primū tria fa cit. Primo mouet dubitationē de cōparatione demonstrationū. Scdo dicit quo ordine sit pcedendū. ibi[Primo qdem igif.] Tertio psequif dubitationes motas. ibi [Uidebif qdē igif rc̄.] Dicit ergo pmo φ demōstratio triplr diuidif. Uno eni modo diuidif in vlez ⁊ pticularē. Alio aūt modo in categoricā ⁊ priuatiuā. i. affirmatiuā ⁊ negatiuā. Tertio aūt modo diuidif in eā que demōstrat ostēsiue: ⁊ in eā que ducit ad īpossibile. Est ergo qō in singulis diuisionib⁹ q̄lis potior sit. (Deide cū dicit.

(Atq3 hoc de vniuersali primo particularine: deinde de affirmatiua negatiuaq3: ⁊ postea de recta: deducenteq3 ad impossibile demonstratione determinabimus.

(Primum quidem igitur intendamus de vniuersali ⁊ de particulari. Ostendentes aūt hoc: ⁊ de ea que demonstrare dicitur: ⁊ que est ad impossibile dicemus.

(Ostendit quo ordine sit agēdū: ⁊ dicit φ primo agēdū est de cōparatione vlis ⁊ particularis demonstrationis. Et cū hoc fuerit ostēsuz: tūc dicemus ⁊ de demōstratione que demōstrat aliqd affirmatiue: ⁊ de ea que demonstrat ad īpossibile: vtruz. s. affirmatiua sit potior: ⁊ vtrum ea que est ad īpossibile sit potior. (Deinde cum dicit.

(Forsitan itaq3 cuipiam hoc pacto ꝯsideranti pticularis prestabilior vniuersali videbif. Naz si ea demōstratio qua magis scimus est p̄stabilior. Hec enim sane demōstrationis est virtus: atq3 magis vnūquodq3 tum scimus cū ipsum per se: q̄3 cū per aliud scimus: ceu musicū Coriscum: tu3 scimus magis cū pcipimus Coriscū esse musicū: q̄3 cum cognoscimus hominē esse musicum: ⁊ in ceteris similr. Uniuersalis autē ostēdit quippiā nō vt ipsum est. sed vt aliud: velut triangulū duoꝝ equaliū lateꝝ: angulos habere duobus rectis equales: nō hoc sane quod duoꝝ est equaliū lateꝝ: s3 qō triāgulus est: particulari demōstratione cuipiam inesse quippiā: vt ipsum est ostendēte. Si igif ea demōstratio p̄stabilior est que per se quippiā demōstrat: ⁊ particularis est talis: ipsa demōstratio particularis magis nimiꝝ demōstratio ac prestabilior q̄3 vniuersalis esse videbitur.

(Uidebif qdē igif forassis vtiq3 qbusdam sic intēdētibus particularis esse dignior. Si eni s3 quā maxime scimus demōstrationē potior est demōstratio: hec eni virt⁹ demōstrationis est: magis aūt scimus vnū cū ipsuz cognoscim⁹ sm ipsuz q̄3 sm aliud: vt musicū Coriscū qn̄ Coriscus musicus est q̄3 cu3 homo musicus sit. silr aūt ⁊ in alijs. Sed vniuersalis qm̄ aliud: nō qm̄ ipsuz ꝯtingit demōstrat: vt qm̄ equicrurū est. non q2 equicruꝝ: sed quonia3 triangulus: sed particularis qm̄ ipsum est. Si igif potior qde3 est que est sm ipsum: huiusmodi autē est particularis: vniuersali magis ⁊ potior vtiq3 sm partem demonstratio erit.

(Prosequif dubitationes ppositas. Et pmo de cōparatione demōstrationis pticularis ⁊ vlis. Scdo de cōparatiōe affirmatiue ⁊ negatiue. ibi[Qr aūt affirmatiua rc̄.] Tertio de cōparatione ostēsiue: ⁊ ducentis ad īpossibile. ibi[Qm̄ aūt affirmatiue rc̄.] Circa primū tria facit. Primo pponit rōnes ad ostēdēdū φ pticularis demōstratio sit potior q̄3 vlis. Scdo soluit eas. ibi[Aut pmū qdē rc̄.] Tertio ponit rōnes in cōtrariū. ibi[Adhuc si demōstratio rc̄.] Circa primū ponit tres rōnes dicēs φ qbusdam forte videbif per has rōnes imediate ponēdas: φ pticularis demōstratio sit potior vel dignior q̄3 vlis. Et pma rō talis est. Illa demōstratio est potior p quā3 maxime scimus. Et hoc sic pbat. q2 v̄tus demōstrationis est scire. Dr̄ eni v̄tus vniuscuiusq3 id qō vltimum pōt: sicut hois qui pōt ferre. c. libras v̄tus non est φ ferat. x. sed φ ferat c. qō est vltimū sue potētie: vt dicif in pmo de celo ⁊ mūdo. Hoc aūt maximū est qō pōt facere demōstratio. s. φ faciat scire. Uñ hec est v̄tus demōstrationis. Unūqōq3 aūt tāto pfectius est: q̄to magis attigit ad ppriā3 v̄tutē: vt p3 in 7° physicoꝝ. Uñ manifeste p3 hec ppō φ quāto magis demōstratio facit scire: tāto est potior. Assumit āt φ magis scim⁹ vnūqōq3 cū cognoscim⁹ ipsuz s3 se. q̄3 qn̄ cognoscim⁹ ipm s3 aliud: vtputa de Corisco: φ Coriscus est music⁹ magis h scim⁹: q̄3 si sciam⁹ solū φ hō est musicus. Et ista ppō simplr vera ē: q2 semp id qō est p se: prius est eo qō est p aliō ⁊ cā ei⁹. vt dr̄ in 8° physi. Ex his itaq3 subītelligif ꝯclō φ potior est demōstratio que facit scire aliqd sm se q̄3 que facit scire s3 aliud. Demōstratio aūt vlis demōstrat aliqd ⁊ facit scire nō s3 ip3: s3 s3 aliud. s. s3 vle: sicut φ triāgulus duoꝝ eq̄liū lateꝝ qui est isocheles: h3 tres: nō q2 est isocheles: s3 q2 est triāgulus. Particularis aūt demōstratio demonstrat de aliq̄ re pticulari sm seipsā3. Uñ sequif s3 pmissa φ pticularis demōstratio sit potior q̄3 vlis. (Scdā3 ⁊ tertiā rōnem ponit ibi.

(Preterea si vniuersale qdē nō sit p̄ter res singulas quicq̄3: demōstratio aūt opinionem efficit esse qd: id de quo demōstrat: vt q̄da3 in rōne reꝝ talē esse naturā: ceu triāguli p̄ter singulos: figure p̄ter singulas: numeri deniq3 p̄ter singulos. Atq3 ea demōstratio que circa id versatur qō est in rōne reꝝ: ea est demōstratiōe p̄stātior: que circa id versaf: qō rōnē eoꝝ que sūt egredif. Eaq3 rursus per quā nō efficif error: p̄stantior est ea per quā error efficif. Uniuersalis aūt talis est demōstratio. Qō qdē inueri licet cū rōnū similitudo mutato ordine demōstraf. (Nā id inquiūt qō est quid tale similitudinem mutato ordie rōnū subibit: qō qdē: neq3 linea: neq3 numerus est: neq3 solidū: neq3 planū: sed p̄ter hec aliud qddā.) Si igif hec demōstratio vniuersalis est magis: ⁊ est de eo qō minus esse videtur: q̄3 id de quo particularis demōstrat. Atq3 opinionē efficit falsam: vniuersalis pfecto demonstratio inferior erit longe particulari.

(Amplius si vniuersale qdē non est aliqd p̄ter singularia: demōstratio aūt opinionē ꝯficit esse aliqd hoc: sm φ demōstrat: ⁊ quādā naturā

T.cō.lii.

T.cō.lv.

T.c.lx.

esse hāc in his que sūt: vt triāguli p̄ter quosdaʒ: ⁊ figure p̄ter aliquas: ⁊ numeri p̄ter numeros. Potior aūt est que est de esse: q̄ȝ de non esse: ⁊ ꝑpter quā nō errabit. q̄ȝ ꝑpter quā errabit. Est aūt vniuersalis huiꝰ. Procedētes eni demonstrāt qḋ est analoguʒ: qḋ neqȝ linea neqȝ numerus neqȝ solidū neqȝ planū est: sed p̄ter hoc aliqd. Si igit̄ vl̄is qdē magis hoc est: de eo aūtē qḋ est minus: q̄ȝ particularis: ⁊ facit opinionē falsaʒ: idignior vtiqȝ erit vl̄is particulari.

Que talis est. Uniuersale nō est aliqd p̄ter singularia: vt ꝓbat̄ in 4° meta. Demōstratio aūt vl̄is facit opinionē ex ipso mō sue demōstrationis ꝙ sit aliqd ⁊ q̄daʒ nā in entibꝰ: puta cū demōstrat aliqd de triāgulo p̄ter ꝑticulares triangulos: ⁊ de numero p̄ter ꝑticulares numeros. Premissis aūt duabꝰ ꝓpōnibꝰ addit alias duas. Nā p̄me ꝓpōni que dicebat ꝙ vl̄e nō ē aliqd p̄ter singularia. addit hāc ꝓpōnē: ꝙ potior est demōstratio que est de ente q̄ȝ que est de nō ente. Scḋe aūt ꝓpōni que dicebat ꝙ demōstratio vl̄is fac̄ opinionē ꝙ vl̄e aliqd sit in reꝝ nā: addit aliā ꝓpōnē. s. ꝙ demōstratio que non facit errare est potior q̄ȝ ea per quā errat̄. Et ostēdit ꝙ ꝑpter demonstrationē vl̄eʒ errat̄: q̄ꝛ ꝓcedēs ƀʒ demōstrationē vl̄em demōstrat de aliquo vl̄i sicut de quodaʒ analogo. i. sicut de quodā cōi qḋ ꝓportionalr̄ se hʒ ad multa: q̄si sit aliqd cōe qḋ neqȝ est linea: neqȝ numerus: neqȝ solidū. i. corpꝰ: neqȝ planū. i. supficies: ſʒ aliqd p̄ter h̄. i. ipsa q̄titas vl̄is: vel aliqd p̄ter hoc. i. ꝙ necesse est ponē ad h̄ ꝙ ista habeant rōnē q̄titatis. Sic igit̄ ƀm duo media q̄si dupliciter rōne ꝯcludit vnā ꝯclōnē dicēs ꝙ si vl̄is demōstratio ita se hʒ: ꝙ minus de ente hʒ q̄ȝ ꝑticularis. ⁊ magis facit opinionē falsaʒ q̄ȝ ꝑticularis. seq̄t̄ ex his duobꝰ medijs: ꝙ vl̄is sit idignior q̄ȝ ꝑticularis. Deinde cum dicit.

An harꝫ altera rō nō magis est de vl̄i q̄ȝ de particulari. Nā si duobus rectis eq̄les hr̄e: nō hoc ei triāgulo cōpetit: qui duoꝝ est equaliū laterūʒ quo est talis: sed quo triāgulus est: his qui scit illud ipsi cōpetere: quo duoꝝ est equaliū lateꝝ: minus ꝑfecto scit: cui nā ⁊ ipsuʒ est cōpetit: q̄ȝ qui scit idem eidem ea rōne cōpetere: qua triangulus est. Atqȝ oīno si illud nō eo triangulo cōpetit quo triāgulus est: deinde quispiā idipsuʒ oñdit: nō erit ipsiꝰ vtiqȝ demōstratio. Sin ꝟo triāgulo cōpetit: vt triāgulus est: his magis ꝑfecto scit: qui illud triāgulo quo triāgulus est ꝑcipit cōpetere. Eadē est ⁊ in ceteris rō. Si igit̄ triangulus ad plura sese extēdit: rōqȝ est eadē: ⁊ nō solo cōis est noīe: atqȝ cuiuis insit triāgulo tres anguli duobus rectis eq̄les: nō sane triāgulus: vt duoꝝ est eq̄liū lateꝝ: sed ecōtra qui duorū est equaliū lateꝝ vt triāgulus est: tales angulos habʒ. Quare qui scit vniuersalr̄: his magis scit vt qḋq̄ȝ cuiqȝ cōpetit q̄ȝ his qui particulariter scit. Uniuersalis igitur demonstratio prestabilior est demonstratione particulari.

Aut p̄mū qdē nihil magis in vl̄i q̄ȝ in ꝑticulari rō est. Si eni qḋ duobꝰ rectis iest: nō est ƀʒ ꝙ est isochel̄es: sed ƀm ꝙ triāgulus est cognoscēs: q̄m ipsuʒ minus cognouit iquātū ipʒ est: q̄ȝ cognoscēs q̄m triāgulus est: ⁊ oīno si nō sit qdē ƀm ꝙ est triāgulus: postea demōstrat: non vtiqȝ erit demonstratio. Si ꝟo sit cognoscēs vnūqḋqȝ ƀʒ vnūqḋqȝ est: magis cognouit. Si igit̄ triāgulus in plus est: ⁊ eadē rō: ⁊ nō ƀʒ equiuocationē triāgulus est: ⁊ inest oī triāgulo qḋ est duobꝰ rectis habēs eq̄les: nō vtiqȝ ⁊ triāgulus inq̄tū eq̄tibiaꝝ: sed eq̄tibiaꝝ ƀm ꝙ est triangulus hʒ huiꝰ angulos. Quare vniuersalr̄ sciens magis cognouit ƀm ꝙ est: q̄ȝ ƀm partem. Potior itaqȝ est vniuersalis q̄ȝ particularis.

Soluit p̄dictas rōnes per ordinē. Et p̄mo p̄mā dicens. ꝙ p̄mū qdē. i. ƀm qḋ ꝓcedebat p̄ma rō nō hʒ aliā rōneʒ in vl̄i q̄ȝ in ꝑticulari: q̄ꝛ vtrobiqȝ inenit̄ ƀm se ⁊ ƀm aliḋ. Et manifestat ꝙ in vl̄i inueniat̄ ƀm se. Hr̄e eni tres angulos eq̄les duobꝰ rectis: nō ꝯuenit isochel̄i ƀm se. i. ƀm ꝙ isochel̄es est: ſʒ ƀʒ ꝙ est triāgulus: ⁊ iō qui cognoscit quēdā triāgulū hr̄e tres. s. isochelē: minꝰ hʒ cognitionē de eo qḋ est per se q̄ȝ si cognoscat ꝙ triangulus habeat tres. Et est vl̄r dicēdū: ꝙ si sit aliqd qḋ nō isit triāgulo ƀʒ ꝙ triāgulus. ⁊ demōstret̄ de eo: q̄cq̄d sit illud: nō erit vera demōstratio. Si aūt isit ei ƀm ꝙ est triāgulus: cognoscens in vl̄i de triāgulo ƀʒ ꝙ huiꝰ ꝑfectiorē cognitionē hʒ. Ex his igit̄ ꝯcludit ꝯditionalē in cuiꝰ añti ponunt̄ tria: quorū vnū ē ꝙ triāgulus sit in plus q̄ȝ isochel̄es. 2ᵐ est ꝙ triangulus p̄dicet̄ de isochel̄e ⁊ alijs ƀm eādē rōnē ⁊ nō equiuoce. Tertiū est ꝙ hr̄e tres angulos eq̄les duobus rectis isit oī triāgulo. Ex his tribꝰ suppositis: ꝯsequēs est ꝙ hr̄e tres nō ꝯueniat de triāgulo inq̄tuʒ est isochel̄es: sed ecōuerso. Apposuit aūt p̄ma duo in añte: q̄ꝛ si triāgulus non esset in plus: vel si equiuoce p̄dicaret̄ de pluribus: nō cōpararet̄ ad isochelē sicut vl̄e ad particulare. Tertiū aūt addit. q̄ꝛ si hr̄e tres nō ꝯueniret oī triāgulo: nō ꝯueniret ei inq̄tū triāgulus: ſʒ inq̄tū aliq̄s triāgulus. Sicut hoc ip̄m ꝙ est hr̄e tres: q̄ꝛ nō ꝯuenit oī figure inq̄tū est figura: sed iq̄ātū est figura q̄dā: que triāgulus est. Ex his cōcludit oppositū eius quod obiectio supponebat. s. ꝙ ille qui scit in vniuersali magis cognoscat reʒ per se ⁊ inq̄tuʒ huiꝰ q̄ȝ ille qui cognoscit in ꝑticulari. Et ex h̄ ꝯcludit p̄ncipale ꝓpositū: scilicet ꝙ potior sit demonstratio vniuersalis q̄ȝ particularis. Scḋam rationem soluit ibi.

Preterea si vl̄e vna q̄dā sit rō: ⁊ non solo cōe noīe: nō minꝰ erit q̄ȝ res nōnulle ꝑticulares: q̄n etiā magis erit ac tāto quāto in illis sunt ea que nō intereunt. Particularia aūt magis occidūt.

Amplꝰ si qdē sit q̄dā rō vna: ⁊ nō equiuocatio: vl̄e erit vtiqȝ nihil minꝰ q̄busdā ƀm partē: ſʒ magis est. q̄ȝto icorruptibilia in illis sūt. Que ꝟo ƀm partem sunt: corruptibilia sunt magis.

Et dicit ꝙ si vl̄e p̄dicat̄ de pluribꝰ ƀʒ vnā rōnē: ⁊ nō equiuoce: vl̄e q̄ȝtū ad id qḋ rōnis est: id est q̄tū ad sciaʒ ⁊ demōstrationē: nō erit minus ens q̄ȝ ꝑticulare: sed magis. Quia qḋ icorruptibile est magis est q̄ȝ corruptibile. Nō aūt vl̄is est icorruptibilis: ꝑticularia aūt sūt corruptibilia. q̄bꝰ accidit corruptio ƀʒ p̄nꝰ idiuidualia: nō ƀʒ rōneʒ spēi que cōis est oībꝰ ⁊ ꝯseruat̄ ꝑ gñationē. Sic igit̄ q̄ȝtū

ad id qd rõnis ẽ: vlia magis sũt entia q̃ pticularia. Quã
tũ vo ad nãlẽ subsistẽtiã: pticularia sũt magis entia: que
dicunt pme & pncipales substãtie. ¶ Tertiã rõnẽ soluit.

¶ Preterea nulla prorsus necessitas cogit. Nõ p̃
ter hec aliqd hoc esse putat: qz vnũ significat.
Nõ eni id in ipso magis q̃ in alijs cõpelleret: q̃
cunq3 nõ subaz: sed q̃ntũ: aut q̃le: ceteraq3 signi
ficãt talia. Quod si putatur: non demonstratio
sane: sed his qui audit huius est causa.

¶ Amplius neq3 vna necessitas est opinari ali-
quid esse hoc preter hec: quoniã vnũ ostendit
nihil magis q̃ in alijs quecũq3 nõ aliquid signi
ficãt. sed aut q̃le aut ad aliqd aut facere. Sic er-
go nõ demõstratio est causa. sed male audiẽs.

¶ Et dicit q̃ q̃uis in ppõnib⁹ vel demõstrationib⁹ vlib⁹ significet aliqd vnũ s̃m se: puta triãgulus: nulla tñ necessitas est q̃ ppter hoc aliqs opinet q̃ triãgulus sit quodda vnũ p̃ter multa: sicut in his que nõ significãt subam: sed aliqd gen⁹ accñtis. cũ ea absolute significam⁹: puta dicẽdo albedinẽ vel paternitatẽ: nõ ppter h̃ cognoscimus aliquẽ opinari q̃ huiõ sũt p̃ter subam. Intellect⁹ eni põt itelligẽ aliqd eoz que sũt cõiũcta s̃m rẽ: sine hoc q̃ actu itelligat aliud: nec tñ itellectus est falsus. Sicut si albuz sit musicũ: possuz itelligẽ albũ: & aliqd attribuere ei: & demõstrare de ipso: puta q̃ sit disgregatiuũ visus: nulla cõsideratione facta de musico. Si tñ aliqs itelligeret albuz nõ esse musicũ: tũc itellectus esset falsus. Sic igit cũ dicimus aut itelligimus q̃ albedo est color: nulla mẽtione facta de subo: vez dicimus. Esset aũt falsaz si diceremus: albedo que est color nõ est in subo. Et silr cuz dicim⁹: oĩs hõ est aĩal. vere loqmur: nõ facta mẽtione de aliquo pticulari hoĩe. Esset tñ falsuz si diceremus: hõ est aĩal extris separatus a particularibus hoĩbus. Si aũt hoc est. ergo sequit q̃ demõstratio nõ sit causa false opinionis: qua qs opinat vle esse extra singularia: sed audiẽs qui male intelligit. Vñ ex hoc nihil derogat vli demonstrationi.

¶ Preterea si demõstratio qdẽ est rõcinatio cãz
ostẽdẽs: & ppter qd est: vle aũt magis est cã. nã
cui per se q̃ppiã inest: id sibiipsi est cã atq3 vle:
primũ est sane: ergo est cã. Demõstratio nimiz
vlis p̃stabilior est demonstratione particulari.
Est eni magis cause: & ipsius ppter quid est.

¶ Amplius si demõstratio est sylls demõstrati
uus cause & ppter qd: vniuersale aũt magis est
causa. Cui eni per se inest aliqd: hoc idẽ ipsum
causa est. Vniuersale autẽ primo est cui inest p
se: causa ergo vniuersale est. Quare & demon
stratio dignior est. Magis eniz causa est: & qd
ppter quid est.

Lectio. XXXVIII.

Postq̃ phs soluit rõnes que erãt vel stãt ad partẽ falsaz: hic iducit rõnes ad partẽ verã. s. ad ostẽdẽdũ q̃ demonstratio vlis sit potior. Et circa hoc ponit septẽ rõnes annectens eas pmissis solutionib⁹ ex qb⁹ etiã ppositũ cõcludi põt. vt supra patuit. ¶ Pma ergo rõ talis est. Demonstratio est sylls ostẽdẽs cãm & ppter qd: sic eni cõtingit scire sicut habitũ est. Sz vle magis est tale q̃ pticulare. Iã eni ostẽsuz est in pma solone: q̃ vli magis inest per se aliqd: q̃ pticulari. Illud aũt cui inest aliqd per se. est cã ei⁹.

Subiectũ enim est causa pprie passionis que ei per se inest. Universale aũt est primũ cui ppria passio inest. vt ex supra dictis pz. Unde pz q̃ pprie causa est id qd est vniuersale. Ex quo cõcludit ppositum. s. q̃ demonstratio vniuersalis sit dignior: vtpote magis declarans causaz & propter quid. ¶ Secundam rationem ponit ibi.

¶ Preterea vsq3 ad hoc ppter qd q̃rim⁹: & tũc
arbitramur scire: cũ nõ est aliqd aliud: q̃ hoc ob
qd aut sit q̃ppiã aut est. Sic eni ipsuz extremũ
iaz finis ac vltimũ est. Veluti gratia cui⁹ acces-
sit: vt argẽtũ accipiat: & hoc grã cui⁹: vt reddat
id qd mutuo cepit ac hz: & hoc itẽ grã cuius: vt
nõ iniuriã faciat. Et sic eũtes cũ nõ est ob aliud
vlteri⁹: nec est aliud cui⁹ grã: tũz ob idipsuz vt
finẽ accessisse: & esse: ac fieri dicim⁹. Et tũ maxi
me scire ppter qd accessit putam⁹. Qd si cũctis
in causis res sese hz silr: & cũ ppter qd q̃rit. In
his aũt que sic sũt cause vt haz grã cetera sint &
fiãt: hoc scimus maxime pacto: & in ceteris tuz
maxime scim⁹: cũ nõ vlteri⁹: hoc est qz aliud est.
Percepto hoc igit angulos externos q̃tuor re
ctis eq̃lis hñe: qz duoz est equalium lateẓ restat
q̃rere: ppter qd hoc eos angulos hz. Atq3 co-
gnito qz triãgulus est: restat itẽ q̃rere: ppter qd
hoc eos triãgulos hz. Qd si pcipiamus: qz est
figura que rectis ex lineis cõstat: cui qdẽ nõ pro-
pterea qd aliud quippiã est: anguli cõpetunt di
cti: tum profecto maxime scimus: ac etiaz tum
vniuersalr̃ scimus. Demõstratio igitur vniuer
salis prestabilior est longe particulari.

¶ Ampli⁹ vsq3 ad hoc q̃rimus ppter qd: & tũc
opinamur scire: cũ nõ sit aliqd aliud q̃ hoc: aut
qd fiat. aut qd sit. Finis eni & termin⁹ vltimus
iam sic est vt cui⁹ cã venit. vt accipiat argẽtũ: h̃
aũt est. q̃ten⁹ reddat cui debuit: hoc aũt est vt nõ
iniuste agat: & sic pcedẽtes: cũ nõ ampli⁹ ppter
aliud neq3 alteri⁹ cã: ppter hoc sicut ppter finẽ
dicim⁹ venire: & eẽ: & fieri: & tũc cognoscẽ ma-
gis ppter qd venit. Si igit se hz silr in alijs cau
sis & que sũt ppter qd: in his aũt q̃cunq3 cã e sic
sũt sicut que est cui⁹ cã: sic scimus maxime: & in
alijs igit tũc maxime scimus qñ nõ amplius sit
hoc qm̃ aliud est. Cũ igit cognoscat qdez q̃ q̃-
tuor: qui sunt extra equales sũt: qm̃ isochceles:
adhuc deest ppter quid: qz triãgulus: & hoc qz
est figura rectilinea. Si autẽ hoc non amplius
ppter qd aliud: tũc maxime scimus: & vniuersa
le aũt tũc. Vniuersalis itaq3 potior est.

¶ Et sumit hec rõ a causis finalib⁹. vbi cõsiderãdũ est: q̃ aliqd est finis alteri⁹: & q̃tũ ad fieri & q̃tũ ad eẽ. Quãtũ ad fieri qdẽ. sicut gñatio est pp formã. Quãtũ ad eẽ. sicut domus est ppter habitationẽ. Dicit ergo vsq3 ad illũ terminũ q̃rim⁹ pp qd fiat aliqd: quousq3 nõ sit aliqd aliud assignare q̃ hoc ad qd puẽtũ est pp qd fiat vel sit id de

quo q̃rit pp qd: z qñ hoc inenimus: opinamur nos scire pp qd: z hoc idõ: qr illud qd iaz sic est vltimũ: vt nõ sit ali qd aliud vlteri⁹ q̃rẽdũ: est id qd est vere finis z termin⁹ qui q̃rit: cũ q̃rim⁹ pp qd. Et ponit exẽplũ puta. si q̃ram⁹ cui⁹ cã aliqs venit: z rñdeat: vt accipiat argẽtũ. hoc aũt pp qd: vt reddat debitũ. z hoc pp h: vt. s. nõ iniuste agat: z sic semp pcedẽtes: qñ iaz nõ erit amplius aliqd aliud pp qd sicut pp finẽ: puta cũ puenim⁹ ad vltimũ finẽ que est beatitudo. dicem⁹ q pp hoc venit sicut pp finẽ. Et silr in oib⁹ aliis que sũt vel fiũt pp finẽ. z qñ ad h puenirem⁹ sciem⁹ pp qd venit. Si igit ita se hz in aliis causis sicut in finalib⁹: q tũc maxime scim⁹: qñ ad vltimũ fuerit puẽtũ. ergo tũc in aliis maxime scim⁹ qñ puenimus ad h qd hoc inest huic nõ amplius pp aliqd aliud. Et hoc ptigit qñ puenerimus ad vle. Et hoc manifestat in tali exẽplo. Si eni q̃ramus de isto triãgulo pticulari: q̃re anguli ei⁹ extrinseci sũt eq̃les q̃tuor rectis: Rñdebit q hoc ptingit huic triãgulo: qr est isocheles. Isocheles aũt est talis: qr est triãgulus. Triãgulus aũt est talis: qr est figura rectilinea talis. Si amplius nõ possit pcedi: tũc maxime scim⁹. Hoc aũt est. qr puenit ad vle. Ergo vlis demõstratio potior est particulari. ¶ Tertiã rõnem ponit ibi.

¶ Preterea demõstratio quo pticularis est magis: eo magis ad simplex: ac ipsuz vltimũ pgit: at res quo sũt ifinite eo nequeũt sciri. Quo vo sũt finite: eo sub sciaz cadũt: qbus efficit vt res quo sũt vles: eo magis sub sciam cadãt: q̃z hoc sane quo sũt pticulares. Universalia igit sũt demõstrabilia magis. At eoz magis est demõstratio: que sũt demõstrabilia magis. Nã ea que referũtur simul sũt talia magis. Universalis igit demõstratio pstabilior est lõge particulari: cuz sit z magis: vt probatum est: demonstratio.

¶ Amplius quãtocũqz aliqd ̃hz ptes est. in ifinita cadit. Universalis aũt in simplex z finẽ est: ̃hm q sũt ifinita nõ sũt scibilia: s3 ̃hz q sũt finita scibilia sũt: ̃hm itaqz q vlia sũt: magis sũt scibilia q̃z que sũt ̃hz ptẽ. Demõstrabilia g magis sũt vlia. De demõstrabilib⁹ aũt magis est demõstratio: silr eniz magis ad aliqd sũt. Dignior ergo vlis est q̃z particularis: z magis demõstratio est.

¶ Et dicit q q̃to magis pcedit vlis pticularis: tãto magis itur versus ifinitũ. qr vt dr in 3° phys. ifinitũ pgruit mãe que est idiũidnationis pricipiũ. Sz q̃to magis itur versus vle tãto magis itur ad aliqd simplr z in ipz finẽ. qr rõ vlis sumit ex pte forme que est simplex: z hz rõnẽ finis inq̃tũ terminat ifinitatẽ mãe. Manifestũ est aũt q ifinita inq̃tũ huiõ nõ sũt scibilia. s3 inq̃tũ aliqua sũt finita int̃tũ sũt scibilia: qr mã nõ est pricipiũ cognoscẽdi rẽ s3 magis forma. Manifestũ est ergo q vlia sũt magis scibilia q̃z pticularia. Ergo etiã sũt magis demonstrabilia: qr demõstratio est syllis faciẽs scire: sed magis demõstrabiliũ est potior demõstratio. Simul eni īcẽdũtur ea que dicunt adiuicẽ. Demõstratio aũt ad demonstrabile dicit. Et sic cũ vlia sint magis demõstrabilia demõstratio vlis erit potior. ¶ Quartã rõnẽ ponit ibi.

¶ Preterea si ea demõstratio magis est expetẽda: per quaz hoc z aliud scit: q̃z ea per quã hoc solus pcipit: hisqz qui hz vle scit z pticulare: z nõ ecõtra: p3 vniuersalẽ demõstrationẽ expetẽdã esse magis: z prestabiliorẽ hoc quoqz pacto q̃z demonstrationem particularem.

¶ Amplius si magis pponẽda est ̃hm quã hz hoc z aliud: q̃z ̃hz hoc solũ cognouit. vle aũt habẽs: cognouit z pticulare. hoc autẽ: vniuersale non sciuit. q̃re z sic vtiqz magis pponẽda erit.

¶ Que talis est. Cũ demõstrationis finis sit scia: q̃to demõstratio plura facit scire tanto potior est. Et hoc est qd dicit q magis pferẽda est demõstratio ̃hz quã hõ cognoscit hoc z aliud q̃z ista ̃hz quã hõ cognoscit vnũ solũ. Sz ille qui hz cognitionẽ de vli cognoscit etiã pticulare. duñmõ sciat q sub vli ptineat pticulare. sic g cognoscit oẽz mulã eẽ sterilẽ cognoscit hãc eẽ sterilẽ: s3 ille q cognoscit pticulare: nõ pp h vle cognoscit. nõ. n. si cognosco hãc mulã eẽ sterilẽ: pp h cognosco oẽz mulã eẽ sterilẽ. Relinquit g q demõstratio vlis p quã cognoscit vle: sit potior q̃z pticularis p quã cognoscit pticulare. ¶ Quitã rõnẽ põit ibi.

¶ Insup vniuersalr magis demõstrare nil aliud est q̃z per id ostẽdere mediũ: qd principio ppinquius est. Propinquissimũ aũt id est qd vacat medio: at hoc est pricipiũ. Si igit demõstratio que pficit ex pricipio: vel ex magis pricipio: exactior est ea que nõ ex pricipio: vel ex minus pricipio pficiscit atqz talis est ea que magis vlis est demõstratio. Universalis pfecto demõstratio pstabilior est demõstratiõe pticulari: veluti si demõstrare oporteat. a. cõpetere. d. mediaqz sint. b: atqz. c. z. b: sit superius ipso. c. Ea sane demõstratio que p. b. mediuz pficit: magis erit vniuersalis: q̃z ea que per mediũ. c. extruet. At eni hax rõnũ nõnulle differẽdi subeũt modus.

¶ Amplius aũt z sic. Universale eni magis demõstrare est q est per mediũ demõstrare cũ ppinquius sit in pricipio. primũ aũt est imediatũ: hoc aũt est pricipiũ. Si igit que ex pricipio est: ea que nõ est ex principio: z que magis etiaz ex pricipio ea que min⁹ ẽ: certior est demõstratio. Est aũt hui⁹ vlis magis: dignior vtiqz erit vlis magis. Ut si oz demõstrare. a. de. d. media sũt in qb⁹ ẽ. b. c. Magis aũt sursuz sit. b. q̃re si p. b: vle magis ẽ. Sz eoz q̃ dcã sũt q̃dã logica sũt.

¶ Que talis est. Q̃to mediũ demõstrationis est ppinquius pmo pn°: tãto demõstratio est potior. h pbat: qr si illa demõstratio q̃ pcedit ex pn° imediato est certior ea que nõ pcedit ex pn° imediato: sed ex mediato: necesse est q q̃to aliq̃ demõstratio pcedit ex medio ppiqori pn° imediato: tãto sit potior. Sed vlis pcedit ex medio ppiquiori pn° qd est ppõ imediata. Et h manifestat in terminis. Si. n. oporteat demõstrare. a. qd est vlissimũ de. d. qd est pticularissimũ: puta subaz de hole: z accipient. b. z. c. puta aial z viuũ: ita q. b. sit supius q̃z. c. sicut viuuz q̃z aiale manifestũ est q. b. qd est vlius erit mediatũ ipsi. a. z per hoc magis cognoscit q̃z per. c. qd est minus vle. Unde relinquit q demõstratio vlis potior sit q̃z pticularis. Addit aũt q̃dã pdictaz rõnũ logicas eẽ: qr. s. pcedũt ex cõib⁹ pncipiis que nõ sũt demõstrationi ppria. Sicut pcipue

tertia

tertia et q̄rta que accipiūt pro medio id qđ est cōe oī cognitioni. Alie vō tres p̄dictarū rōnū .s. p̄ma scđa et q̄rta magis videnī esse analetice. vtpote pcedentes ex ppriis principiis demōstrationis. ¶ Sextā rōnē ponit ibi.

¶ Maxime aūt inde patet vniuersalē magis prestabilem esse. Nā eam ,ppositionē priorē habemus: posteriorē quoqz tū quodāmodo scim⁹: potētiaqz habemus: veluti si quispiā oēs triangulū scit duobus rectis equales hr̄e: eū quoqz qui duorū est equaliū laterū scit quodāmodo potentiaqz duobus rectis equales habere: et si nescit ipsum triangulū esse. Sed qui propositionem hanc habet: his vniuersalem nullo fit modo neqz potentia neqz actu.

¶ Maxime aūt manifestū est q̄ vniuersalis magis ,ppria sit. qm̄ ,ppositionū hāc qdē priorē habētes: scimus quodāmodo et posteriorē: et habemus potētia. Ut si aliqs cognouit q̄ omnis triangulus h3 angulos tres equales duobus rectis: sciuit quodāmodo q̄ isocheles duobus rectis potentia sit: et si nō cognouit qdem q̄ triangulus sit. Hāc aūt habēs ,ppositionē: vniuersale nullo mō cognouit neqz potētia neqz actu.

¶ Et dicit: q̄ maxime euidēs est vlē3 demōstrationē principaliorē eē: ex ipsis ,ppōnib⁹ ex qb⁹ vtraqz demōstratio pcedit. Nā vlis demōstratio pcedit ex vlib⁹ ,ppōnibus. Particularis aūt demōstratio pcedit ex aliq̄ pticulari ,ppositione. Propositionū aūt vlis et pticularis talis est cōparatio: q̄ ille q̄ h3 cognitionē de pori .s. de vli: cognoscit quodāmodo posteriorē .s. in potētia. Nā in vli sūt in potētia pticularia. sicut in toto sūt potētia ptes. Puta si aliqs cognoscit q̄ ois triāgulus h3 tres angulos eq̄les duobus rectis: iā in potētia cognoscit h̄ de isochele. Sed ille q̄ cognoscit aliqd de pticulari nō pp h̄ cognoscit in vli: neqz in potētia neqz in actu. Nō eni vlis ,ppō ɔtinet in pticulari neqz in actu neqz in potētia. Si igit̄ demōstratio est potior que ex potiorib⁹ ,ppōnib⁹ pcedit, sequit̄ q̄ demōstratio vlis sit potior. ¶ Est aūt attēdendū: q̄ hec non differt a quarta suprapostia: nisi q̄ ibi fiebat comparatio cōclusionum que cognoscunt̄ per demōstrationes, hic aūt: m fit comparatio propositionū ex qbus demonstratio pcedit. ¶ Septimā rationem ponit ibi.

¶ Preterea vniuersalis qdē intelligibilis est: particularis aūt ad ipsum sensu3 vtiqz terminatur. Sed vniuersalem quidem demonstrationem prestabiliore3 esse particulari: satis ia3 per ea que dicta sunt demonstrauimus.

Lec.40. ¶ Et vniuersalis quidē intelligibilis est: sed particularis in sensu pficitur. Qz vniuersalis igitur dignior sit particulari: tot nobis dicta sunt.

¶ Que talis est. Uniuersalis demōstratio itelligibilis est id est in ipso itellectu terminat̄: q2 finit̄ ad vle q̄ solo intellectu cognoscit̄. Sed demōstratio pticularis in itellectu icipiēs terminat̄ ad sensu3: q2 ɔcludit particulare qđ directe per sensu3 cognoscit̄: et per quādā applicationem seu reflexionē vere nō demōstrans vsqz ad pticulare pducit̄. Cū igit̄ itellectus sit potior sensu: sequit̄ q̄ demōstratio vniuersalis potior sit q̄ȝ pticularis. Ultimo epilogādo ɔcludit hoc esse manifestum per oīa supra dicta.

¶ Affirmatiuā aūt negatiue demōstrationi prestare hinc sane patebit. Sit eni ea p̄stabilior demōstratio: (cetera modo sint eadē:) que ex minoribus postulationibus: aut suppositionib⁹: aut ,ppositionibus: ɔstat. Na3 si sint similr̄ note: citius per hasce cognitio cōparabit̄. Quod quidem magis est expetendū. Huius aūt ,ppositionis prestabiliorē eam inqua3 esse vniuersaliter que ex paucioribus ɔstat: hec est rō. Nam si similr̄ sunt ipsa media nota: priora vō sūt notiora: sit vna qdē demōstratio: qua .b.c.d. mediis .a. demōstrat̄ ipsi competere .e. Alia vō que rursus .a. per .b.c. media ipsi .d. cōpetere demōstrat̄. Hec igit̄ a.d. inquam et a.e. simili modo se se habent: sed a.d. prior est atqz notior a.e. per illam eni3 hec demonstratur: atqz id magis creditur per quod ostenditur aliud. Demonstratio igitur ea que ex paucioribus constat: modo sint cetera paria: prestabilior est: vt ,pbauimus. Ambe igit̄ per tres terminos ,ppositionisue duas demōstrant. Uerū altera esse qppiā: altera et esse quippiā et nō esse sumit. Ex pluribus ergo cōstat. Quare inferior est vt ɔstat affirmatiua.

¶ Quod aūt affirmatiua: priuatiua: hinc manifestum fit. Sit eni demonstratio dignior aliis: eisdem existentibus: aut que ex minoribus questionibus: aut suppositionibus: aut ,ppositionibus. Si eni note sint similr̄: velocius cognoscere per hec est: hoc aūt appetibilius est. Rō antē huius propositionis q̄ melior sit ex minoribus vniuersalis sic est. Si eni similr̄ erit cognita eē media: priora antē notiora. Sit igit̄ per media demonstratio eorū: que sunt .b.c.d. q̄ .a. in .e. sit: altera vō per .b.c. q̄ .a. in .d. sit. Similr̄ igit̄ habet hoc q̄ .a. in .d. sit et q̄ .a. in .e. sit: sed q̄ .a. in .d. sit prius est et cognoscibilius q̄ȝ q̄ .a. in .e. sim eni3 hoc illud demonstrat̄: Credibilius aūt est illud quod est ,ppter quod aliquid: et que vtiqz per minima demōstratio: melior est aliis eisdē existentibus. Utreqz quide3 igitur per tres terminos et propositiones duas demonstrantur. Sed et hec quidem esse aliquid accipit: illa vō et esse et nō esse aliquid. Per plura itaqz. Quare indignior est.

Unde in an not.

Lectio. XXXIX.

Postq̄ Phs ostendit q̄ demōstratio vlis est potior q̄ particularis. hic ostendit q̄ demonstratio affirmatiua sit potior negatiua. Et circa hoc ponit qnqz rōnes: in quarū prima hoc psupponit: q̄ ceteris paribus illa est dignior demonstratio: que pcedit ex paucioribus petitionibus et suppositionibus aut ,ppositionibus. Que qdē qualr̄ differant ex supra dictis patet. Nā ,ppositiones possunt dici ille que sūt per se note: que neqz suppositiones neqz peti- Lec.40.

tiones sunt. vt supra dictū est. Suppositio aūt a petitio-ne differt. Nā suppositio est ꝓpositio nō per se nota: ſꝫ ac-cipit̃ sicut a discēte opinata. Positio aūt est ꝓpositio que nō est opinata a discēte: siue habeat ꝯtrarias opiniones siue nō. Qꝫ aūt demōstratio sit dignior que paucioribus vtitur ceteris paribus: ostēdit dupl̃r. Primo qdē qꝛ si de tur ꝙ vtreqꝫ ꝓpositiones ex qbus ꝓcedit̃ sint eque note. sequit̃ ꝙ velocius esset cognoscere per pauciores ꝓposi-tiones q̄ꝫ per plures: qꝛ citius determinat̃ discursus qui est per pauciores ꝓpositiones q̄ꝫ qui est per plures. Hoc enīꝫ est eligibilius seu appetibilius ꝙ homo citius addi-scat. Unde relinquit̃ ꝙ demōstratio que ex paucioribus ꝓpositionib⁹ ꝓcedit: dūmodo sint eque note sit melior. ¶ Scdo ꝓbat eādē ꝓpositionē vniuersal̃r absqꝫ ṗdicta suppositione. s. ꝙ oēs ꝓpositiones assumpte sint equal̃r note. Et ad hoc ꝓbandū assumit hāc suppositionē ꝙ me-dia que sūt vnius ordinis sint eque nota: sed media que sunt priora sunt notiora. Hoc enīꝫ opꝫ esse vniuersal̃r ve-rū. Hoc igit̃ supposito. Sit vna demonstratio in qua de-monstret̃ ꝙ. a. sit in. e. per tria media que sunt. b. c. d. que qdē ꝯcludit ex q̄ttuor ꝓpositionibus que sunt oē. b. est. a. omne. c. est. b. omne. d. est. c. omne. e. est. d. Alia vo demō-stratio sit que ꝯcludat eandē ꝯclusionēꝫ. s. a. esse in. e. per duo media que sunt. ꝫ. b. vel tres ꝓpōnes. His itaqꝫ sup-positis manifestū est ex quo ordo cognitionis ꝓportiona-

Tex. 4. tur ordini medioꝝ: qꝛ priora sūt notiora vt dictū est. ne-cesse est ꝙ equaliter sit nota hec ꝓpositio. omne. d. est. a. etiā in demonstratione prima. ⁊ omne. e. est. a. in secūda: qꝛ vtrobiqꝫ inueniunt̃ duo media. Sed manifestū est ꝙ in prima demōstratione hec ꝓpositio. omne. d. est. a. prior ⁊ notior est q̄ꝫ hec ꝓpositio. omne. e. est. a. Et qꝛ hec scda demōstrat̃ ex priori in prima demonstratione: ⁊ ex his que supra dicta sunt apparet ꝙ id per qd̄ demōstrat̃ ali-quid est credibilius ⁊ notius eo quod per ipsum demon-strat̃. relinquit̃ ꝙ hec ꝓpositio. omne. e. est. a. ſm ꝙ ꝯclu-dit̃ per scdāꝫ demōstrationē. sit notior q̄ꝫ eadē ꝓpositio ſm ꝙ ꝯcludit̃ per priorē demōstrationē que vtebat̃ plu-ribus medijs. Relinquit̃ igit̃ ꝙ demōstratio que ex pau-cioribus ꝓcedit est potior ea que ꝓcedit ex plurib⁹. Ma-iore igitur ꝓpōne ꝓbata Arist. assumit ꝙ affirmatiua de-mōstratio ex paucioribus ꝓcedit q̄ꝫ negatiua. Nō qdem ex paucioribus terminis: vel ex paucioribus ꝓpositioni-bus ſm māꝫ: qꝛ vtraqꝫ demōstratio tā affirmatiua q̄ꝫ negatiua demonstrat per tres terminos ⁊ duas ꝓpōnes. Sed ꝓpō negatiua dr̃ ex plurib⁹ ꝓcedē ſꝫ ꝓpōnū q̄lita-tē. Nā demōstratio affirmatiua solū accipit esse: id est ꝓ-cedit ex solis ꝓpositionibus affirmatiuis: demonstratio vo negatiua accipit esse ⁊ non esse: id est assumit affirma-tiuam ⁊ negatiuāꝫ simul. ergo dignior est affirmatiua q̄ꝫ negatiua. ¶ Secundam rationem ponit ibi.

¶ Preterea id ita esse pꝫ cum demōstratū sit ra-tiocinationem esse non posse: si ambe proposi-tiones sint negatiue: sed alteram talem alteram affirmatiuam esse oportere.

¶ Amplius qm̄ ostēsuꝫ est impossibile esse per vtrāqꝫ priuatiuaꝝ ꝓpōnū fieri syll̃m: sed vnāꝫ qdē opꝫ hui⁹ esse: alteram vo quoniāꝫ est.

¶ Et iducit̃ hec scda rō ad ꝯfirmationē prime que pote-rat videri deficiēs ex hoc ꝙ nō assumebat̃ sub maiori ꝓ-positione eo mō quo ꝓbabat̃. ⁊ iō vt ois calūnia exclud-tur: addit hāc scdāꝫ rōnē ad ꝯfirmationē prime. Ostēsuꝫ

Tex. 6. enī est in libro ṗoꝝ ꝙ ex duab⁹ ꝓpōnibus negatiuis nō pōt fieri syll̃s: sed opꝫ ad min⁹ vnā qdē ꝓpōnē esse affir-matiuā ⁊ alterā negatiuā: ex quo apte apparet ꝙ ꝓpōnes affirmatiue maiorē hn̄t efficaciā ad syllogiꝫādū: q̄ꝫ nega-tiue. Unī seq̄t̃ ꝙ demōstratio affirmatiua que ꝓcedit ex solis affirmatiuis est potior q̄ꝫ demōstratio negatiua q̄ ꝓ-cedit ex affirmatiua ⁊ negatiua. ¶ Tertiā rōnē pōit ibi.

¶ Preterea insuper hoc sumere opꝫ. Nā cum demōstratio accrescit: affirmatiuas qdē ꝓposi-tiones necesse est fieri plures: ſꝫ fieri nequit: vt vlla in rōcinatione plures vna sint negatiue. a. nāqꝫ nulli cōpetat. b. ⁊. b. cuilibet insit. c. Si igi-tur ambe ꝓpositiones sūt augēde: media sunt īterponēda atqꝫ inter. a. b. sit. d: inter. b. c. sit. e. Patet igitur. e. qdeꝫ affirmatiue tāꝫ subijci q̄ꝫ etiā dici. d. vo dici qdē affirmatiue: subijci aūt negatiue. Nā ipsuꝫ qdē de quolibet. b. ṗdicet̃. A vo nulli ipsi insit opꝫ. Fit igit̃ vna ꝓpō nega-tiua: ipsa inquā a. d. Idē est ⁊ ceteris in rōcina-tionibus modus. Etenīꝫ necesse est mediuꝫ q-dē id qd̄ īter affirmatiue ꝓpositionis terminos cadit: īteruallū vtrunqꝫ affirmatiuū: alteꝝ nega-tiuū efficere. Quare tm̄ vna sit hec ꝓpositio ta-lis: cetere oēs sunt: vt pꝫ affirmatiue. Si igit̃ id per qd̄ quippiā demōstrat̃ notius est magisqꝫ credit̃: ⁊ negatiua qdē per affirmatiuā demon-stratur vt patuit. Affirmatiua vo per negati-uam non demonstrat̃: hec ipsa sane cum prior sit: ⁊ notior: ⁊ magis credatur: prestabilior erit sine dubio negatiua.

¶ Amplius iuxta hoc opꝫ hoc accipe. Predica-tiuas qdē augmētata demōstratione necesse est fieri plures: priuatiuas aūt īpossibile est plures vna in oi syll̃o esse. Sit enī in nullo esse. a. in q-bus est. b: in. c. aūt oi sit. b. Si igit̃ opus est iteꝝ augere vtrasqꝫ ꝓpōnes: mediū inueniēdum est. Hui⁹ qdē. a. b. sit. d. ſꝫ. b. c. sit e. E. qdē igit̃ ma-nifestū est ṗdicatiuū esse: ſꝫ. d. de. b. ṗdicatiuū qdē: ad. a. aūt tāq̄ꝫ priuatiuū ponit̃. d. qdē enim de oi. b. sed. a. in nullo opꝫ. d. esse. Fit igit̃ vna priuatiua ꝓpō que est a. d. Idē aūt modus est in alijs syll̃is: semꝑ enī mediū qdē ṗdicatiuoꝝ terminoꝝ ṗdicatiuū in vtraqꝫ est: sed priuatiui alteꝝ tm̄ priuatiuū necesse est esse. q̄re hec vna sit hui⁹ ꝓpō: alie vo ṗdicatiue. Si igit̃ notius est illud per qd̄ demōstrat̃ ⁊ credibili⁹: demon-strat̃ aūt priuatiua qdē per ṗdicatiuā: ṗdicati-ua aūt per illā nō demōstrat̃: prior ergo ⁊ noti-or ⁊ credibilior cum sit melior vtiqꝫ erit. Vide in anot.

¶ Et dicit ꝙ ſꝫ ꝯsiciā ṗmissaꝝ rōnū possum⁹ hoc accipe: ꝙ qn̄ demōstratio augmētat̃. s. per resolōnēꝫ ꝓpōnuꝫ in sua ṗncipia: necesse est esse plures ꝓpōnes affirmatiuas: sed negatiuas īpossibile est esse plures q̄ꝫ vnā. Sit enim talis demōstratio negatiua. nulluꝫ. b. est. a. omne. c. est. b. ergo nullū. c. est. a. Augeat̃ ergo demōstratio quantū ad vtrunqꝫ ꝓpositionē. si vtraqꝫ sit mediata: accipiēdo me-

diū

diū vtriusqȝ: ⁊ mediū qdē maioris ꝓpōnis. s. nullū. b. est. a. sit d. mediū aūt minoris ꝓpōnis. s. omne. c. est. b. sit. e. Et qꝛ hec ꝓpositio omne. c. est. b. est affirmatiua ad quam ꝯcludēdā nō ꝯcurrit aliqua negatiua: necesse est ꝙ eius mediū qđ est. e. sit affirmatiuū ad vtrāqȝ extremitatē: ⁊ sic sumunt̄ due ꝓpōnes affirmatiue. s. omne. e. est. b. oē. c. est. e. ex gbus ꝯcludit̄ omne. c. est. b. Sed maior ꝓpositio est negatiua. s. nullū. b. est. a. negatiua aūt nō ꝯcludit̄ ex duab⁹ negatiuis: sed in ꝑma figura per quaȝ maxime fit demōstratio ſm ꝑmissa maiorē opȝ esse negatiuam ⁊ minorē affirmatiuā. vnde oportebit ꝙ hoc mediuȝ. d. sit affirmatiuū per cōparationē ad. b. sit aūt negatiuuȝ per cōparationē ad. a. tali demonstratione facta. nullū. d. est. a. omne. b. est. d. ergo nullū. b. est. a. Sic igit̄ augmentata demōstratione negatiua per resolutionē ꝓpositionuȝ in sua ꝑncipia erūt q̄tuor ꝓpōnes: quaꝝ vna sola est negatiua. s. nullū. d. est. a. tres alie erūt affirmatiue. s. oē. b. est. d. omne. c. est. b. omne. c. est. e. ⁊ idē est in oīb⁹ alijs syllis: qꝛ semꝑ necesse est mediū per qđ affirmatiue ꝓpōnes ꝓbant̄ esse affirmatiuā ad ambo extrema. mediū aūt per qđ ꝓbat̄ negatiua ꝓpositio necesse est esse solū negatiuū ad vnā extremitatē: ⁊ ita sequet̄ ꝙ vna sola ꝓpō est negatiua: alie oēs affirmatiue. Ex quo pȝ ꝙ ꝓpō negatiua maxime demōstrat̄ per affirmatiuas. Si ergo illud per qđ demōstrat̄ est notius ⁊ credibili⁹ eo qđ per ipsuȝ demōstrat̄: cū negatiua ꝓpō maxime demōstret̄ per affirmatiuas: nō aūt ecōuerso: sequeret̄ ꝙ affirmatiua ꝓpositio sit prior ⁊ notior ⁊ credibilior q̄ȝ negatiua. vñ demōstratio affirmatiua erit dignior. ℂ Quartā rōnē ponit ibi.

ℂ Preterea si vlis ea ꝓpō que vacat medio rōcinationis est vt pȝ ꝑncipiuȝ: atqȝ in affirmatiuis qdeȝ affirmatiua: in negatiua ṽo est negatiua: ꝯstat aūt affirmatiuā negatiua priorē esse notioremq̄. negatio nāqȝ per affirmationē inoscescē solet: ꝑceditqȝ negationē affirmatio: ꝑinde ac esse ꝑcedit nō esse: affirmatiua ꝑfecto demōstratio ꝓbabilior est negatiua: qppe cū principiū ipsi⁹ negatiue sit ꝑcipio ꝑstabilius: eāqȝ ꝑstabiliorē esse oporteat: q̄ ꝑstabiliorib⁹ principijs vtit̄.

ℂ Ampli⁹ si ꝑcipiū sylli ꝓpō vlis imediata est: est āt in demōstratiua affirmatiua: in priuatiua āt negatiua vlis ꝓpō: affirmatiua aūt negatiua prior ⁊ notior: ꝑ affirmatiuaȝ. n. negatiua nota est. Et prior affirmatiua ē: sicut prius est eē q̄ȝ nō esse. q̄re poti⁹ est ꝑcipiū demōstratiue q̄ȝ priuatiue. Dignioribus aūt ꝑcipijs vtit̄ dignior.

ℂ Et dicit ꝙ ꝑncipiū demōstratiui sylli est ꝓpō vlis immediata: ita tn̄ ꝙ affirmatiui sylli est ꝑncipium ꝓpriū affirmatiua ꝓpō: negatiui aūt sylli ꝓpriū principiū negatiua ꝓpō vlis. Sed nobilioris ꝑncipij nobilior est effectus. ergo ſȝ ꝓportionē ꝓpōnis affirmatiue ad negatiuā est ꝓportio demōstrationis affirmatiue ad negatiuā. Sed affirmatiua ꝓpō est potior q̄ȝ negatiua. Quod ꝓbat dupli̇r. Primo qdē qꝛ affirmatiua est prior ⁊ notior cū per affirmatiuā ꝓbet̄ negatiua ⁊ nō ecōuerso. Scđo qꝛ affirmatio ꝑcedit nāl̄r negationē. sicut esse ꝑus est q̄ȝ nō eē. Quia in vno ⁊ eodē qđ de nō esse in esse ꝑcedit. nō esse sit ꝑus tpe. eē tn̄ est ꝑus nā. ⁊ simpli̇r ꝑus etiā tpe. qꝛ nō entia nō ꝓducūt̄ in eē nisi ab aliquo ente. q̄ pȝ ꝙ affirmatiua demōstratio est potior q̄ȝ negatiua. ℂ Quītā rōnē pōit ibi.

ℂ Insuper antiquior est: Nam absqȝ affirmatiua negatiua esse non potest.

ℂ Adhuc ⁊ principalior est. Sine enim demōstratiua non est priuatiua.

ℂ Que talis est. Illud ex quo aliud depēdet est ꝑncipali⁹. Sed demōstratio negatiua dependet ex affirmatiua: qꝛ nō pōt esse negatiua demōstratio sine affirmatiua ꝓpōne. que nō ꝓbat̄ nisi per affirmatiuā demōstrationē. ergo demōstratio affirmatiua est ꝑncipalior q̄ȝ negatiua.

ℂ Cū aūt affirmatiua prestabilior sit negatiua: patet rectam etiam ea prestabiliorem esse que ad id deducit quod fieri nequit.

ℂ Qm̄ aūt categorica priuatiua dignior sit: manifestū ē ⁊ ad ipōle ducēte. Lectio. XL. T.c.41.

Postq̄ ph̄s ondit ꝙ demōstratio vlis dignior est particulari. ⁊ affirmatiuā negatiua. hic ostēdit tertio ꝙ ostēsiua potior est ea que ducit ad īpossibile. Et circa hoc tria facit. Primo ꝓponit qđītēdit. Scđo ꝑmittit q̄daȝ necessaria ad ꝓpositū ostēdēdū. ibi[Opȝ aūt scire.] Tertio ꝓbat ꝓpositū. ibi[Nā aūt pōt ⁊c.] Dicit ergo ꝑmo ꝙ qꝛ ostēsuȝ est ꝙ affirmatiua demōstratio est potior q̄ȝ negatiua. ex hoc vlteri⁹ seqt̄ ꝙ affirmatiua demōstratio ostēsiua est potior ea q̄ ducit ad īpossibile. ℂ Deide cū dicit.

ℂ Atqȝ primo scire differētiā ipaꝝ opȝ. Igit̄. a. qdē nulli. b. cōpetat: b. ṽo cuilibet insit. c. Atqȝ hoc pacto negatiua recta fit demonstratio: qua qdē. a. ꝓcessiōe recta nulli. c. cōpetē demōstrat̄.

ℂ Opȝ aūt scire que dr̄ia sit ipsaꝝ. Si igit̄. a. in nullo. b. inest: c. autē oī. b. necesse est in nullo. c. esse. a. Sic igit̄ acceptis demōstratiua priuatiua erit demōstratio: quoniā. a. in. c. non erit.

ℂ Premittit q̄dā que sūt necessaria ad ꝓpositum ostēdēdū. Et circa hoc tria facit. Primo ostēdit que sit demonstratio negatiua. Scđo ostēdit que sit demonstratio que ducit ad īpossibile. ibi[Que ṽo ad ipōle.] Tertio ꝯcludit cōparationē vni⁹ ad alteꝝ. ibi[Termini igit̄.] Dicit ḡ ꝑmo ꝙ ad ꝓpositū ostēdēdū opȝ ꝯsiderare dr̄iaȝ ipsoꝝ. s. demōstrationis negatiue ⁊ ducētis ad ipōle. Si ergo accipiat̄ ꝙ. a. in nullo. b. sit. ⁊. b. sit ī oī. c. ⁊ ꝯcludat̄. a. esse in nullo. c. erit demōstratio negatiua. ℂ Deide cū dicit.

ℂ Sed ea que ducit ad id qđ fieri nequit: sic sese hȝ. Nā si demōstrādū est. a. nulli cōpetē. b: sumēdū est ecōtra: cuilibet eidē ipsuȝ cōpetē. At b. etiā cuilibet. c. Quare fit vt. a. cuilibȝ cōpetat c. Sit aūt notū atqȝ ꝯcessuȝ hoc minime fieri posset. Nō ergo fieri pōt vt. a. cōpetat ipsi. b: qđ si sub: conceditur ipsi competere. c: fieri profecto nequit: vt. a. competat ipsi. b.

ℂ Que ṽo est ad impossibile sic se hȝ. Si opus est demōstrare ꝙ. a. in. b. nō sit: accipiēdū est affirmatiue. a. eē in. b. ⁊. b. in. c. q̄re accidit. a. in. c. eē. Hoc aūt sit notū ⁊ certū qđ ipōle est esse. Vide in annot.

ℂ Manifestat q̄ sit demōstratio ducēs ad īpossibile: ⁊ dicit ꝙ demōstratio ducēs ad īpossibile hoc mō se hȝ. Sic ita ꝙ oporteat demōstrare ꝙ. a. nō īsit. b. accipiam⁹ oppositū ei⁹ qđ ꝓbare volum⁹. s. oē. b. est. a. ⁊ accipiam⁹ ꝙ. b. sit in. c. ꝑ hāc ꝓpōnē. oē. c. est. b. ex qb⁹ seqt̄ ꝯclo. oē. c. est. a. ⁊ sit ita ꝙ notū sit ⁊ ꝯcessuȝ apud oēs qđ est ipōle. Et ex B

ꝯcludim⁹ p̄mā esse falsā.s.oē.b.est.a.ꝛ ita oportebit vel ꝙ nullū.b.sit.a.vel saltē ꝙ quoddā.b.nō sit.a. ¶ Sed hoc tñ itelligēdū est qđ sequit̄.a.nō esse in.b.qñ manifestū est.b.esse in.c.q2 si manifestū esset hāc esse falsā.oē.c.est.a.ꝛ si nō esset manifestū hāc esse verā.oē.c.est.b.nō esset per ꝯsequēs manifestū hanc esse falsam.omne.b.est.a.q2 falsitas ꝯclusionis poterat ꝓcedere ex alterutra p̄missarum.vt ex supra dictis pꝫ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Termini igit̄ ordine sīlī disponunt̄: veꝝ dīa ꝯsistit in ꝓpositionū negatiuaꝝ cognitiōe: vtra īquā istaꝝ sit notior. vtrū hec.a.nulli competit b.an ista.a.nulli cōpetit.c. Cū igit̄ ꝯclusio notior est: tū ea sane fit demonstratio: qua deducit̄ in id qđ haud q̄q̄ fieri pōt. Sed cū ea ꝓpositio que in ratiocinatione sumitur notior est: tum recta nimirum efficitur demonstratio.

¶ Termini qdē sīlr ordinant̄. Differunt aūt ī quo ꝛ q̄lis sit notior priuatiua ꝓpō: vtrū igit̄ q̄ est.a. b.nō inest: aut.a.c.nō iest. Cū igit̄ ꝯclō notior: qñ nō est.a.in.b: ad ipossibile fit demōstratio. Cū aūt in syllogismo fit: demōstratiua est.

¶ Cōcludit cōparationē vtriusq3 demōstrationis p̄ma manifestate. Et p̄mo ostēdit in quo ꝯueniunt: q2 in sīli ordinatione terminoꝝ. Nā sicut in demōstratione negatiua accipit̄.b.mediū iter.a.ꝛ.c.ita in ea que ducit ad ipōle. Scđo aūt ostēdit dr̄iā: q2 differt in vtraq3 demōstratione que negatiua ꝓpō sit notior: vtrū.s.ista ꝓpō.nullū.b.est.a.vel ista nullū.c.est.a.q2 in demōstratiōe ducēte ad ipōle accipit̄ ista ꝓpō.c.nō est.a.vt notior: q2 ex hoc ꝙ est a.nō in.c.esse: ostēdit̄.a.nō esse in.b.vñ hec.c.nō est.a.sumit̄ vt notior. Sed qñ illa que ponit̄ vt p̄missa in syllō accipitur vt notior: tunc est demonstratiua: id est ostensiua demonstratio negatiua. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At ꝯstat ꝓpōnē hāc.a.nulli cōpetit.b.prioreꝫ hac eē nā: a.nulli cōpetit.c. Ea nāq3 sūt ꝯclōne priora ex qb⁹ emergit ipsa ꝯclo. Atq3 pꝫ hāc q̄dē.a.nulli.c.cōpetit: ꝯclōnē eē. Illā aūt.a.nulli b.cōpetit: id esse ex quo emergit ipsa ꝯclusio.

¶ Nā aūt prior est q̄ est ꝙ.a.in.b.nō sit q̄.a.nō nō in.c. Priora eniꝫ ꝛ notiora nā ꝯclōne sūt ex qb⁹ est ꝯclo. Est aūt que est.a.qdeꝫ in.c.nō eē: ꝯclusio.a.aūt nō in.b.ex qbus est conclusio.

¶ Ostēdit ꝓpositū hoc mō. Ista ꝓpō.b.nō est.a.est nāliter prior q̄ ista ꝓpō.c.nō est.a. Et hoc ꝓbat per hoc ꝙ p̄missa ex quibus infertur ꝯclusio sūt nāliter priora cōclusione. Sed in ordine syllī.c.nō est.a.ponit̄ vt ꝯclusio: sed b.nō est.a.ponit̄ vt id ex quo ꝯclo īfert̄. ergo.b.nō est.a. est nāliter prior. ¶ Consequenter cum dicit.

¶ Nō eni si fit vt q̄ppiā tollat̄: hoc qdē est ꝯclo: illa vō ex qb⁹. Sed id qdē ex quo fit rōcinatio sic sese hꝫ: aut toti⁹ ad ptē: aut ptis ad totū habeat rōnē: at.a.c.ꝛ.a.b.ꝓpōnes: nō sic iter sese habēt: vt pꝫ. Si igit̄ ea demōstratio que ex notiorib⁹: prioribusue ꝯficit̄: semꝑ est p̄stabilior: vtraq3 vō demōstratio dicta ex negatione qdē credit̄: altera tñ ex priore: altera ex posteriore: negatiua demōstratio recta p̄stabilior ē ea simpliciter demonstratione: qua deducit̄ ad id qđ fieri nequit. Quare pꝫ affirmatiuā quoq3 demōstrationē rectā: que qdem negatiue prestat: vt patuit prestabiliorem esse eadem.

¶ Nō eni si ꝯtigit remoueri aliqđ: hec ꝯclō ē: illa aūt sūt ex qb⁹. Sed hoc qdē ex quo syllō est: qđ vtiq3 sic se hꝫ: qñ aut totū ad ptē: aut pars ad totū se hꝫ: sed que sūt.a.in.c.ꝛ.a.b.ꝓpōnes nō sic se hñt adinicē. Si igit̄ ex notioribus fit ꝛ credibiliorib⁹: dignior est. Sūt aūt vtreq3 ex nō esse credibiles. Sed hec qdē ex priori: illa aūtē ex posteriori: potior simpl'r vtiq3 erit ea que est ad ipossibile priuatiua demonstratio: quare ꝛ cuꝫ hac dignior predicatiua. manifestum est ꝙ ꝛ ea que est ad impossibile potior est.

¶ Remouet quādā obuiationē. Posset eni aliqs dicē: ꝙ etiā ista negatiua.c.nō est.a.est id ex quo ꝯcludit̄ in demōstratione ad ipossibile ꝙ.b.nō est.a. Sꝫ hoc excludit dicēs.ꝙ ꝑ hoc ꝙ ꝯclo iterimit̄ ꝛ ex ei⁹ iteremptione iterimit̄ aliqđ p̄missoꝝ: nō efficit̄ qđ p̄us erat ꝯclusio sit p̄ncipiū.ꝛ ecōuerso simpl'r ꝛ ſꝫ nāꝫ: sed solū quo ad aliquid. Nā ista est habitudo ꝯclōnis ꝛ p̄ncipioꝝ: ꝙ interempta ꝯclōne iterimit̄ p̄ncipiū. Sed illud qdē est sicut p̄ncipiū ex quo syllō ꝓcedit qđ se hꝫ ad ꝯclōnē vt totū ad partē: ꝛ ꝯclo se hꝫ ad p̄ncipiū vt pars ad totū. Nā subm ꝯclōnis negatiue sumit̄ sub subō p̄me ꝓpōnis. Nō aūt ita se hñt a.c.ꝛ.a.b.ꝓpōnes ꝙ a.c.cōparet̄ ad.b.vt totū ad ptē. Nō eni.b.a.accipit sub.c.a.sed poti⁹ ecōuerso. Vñ relinquit̄ ꝙ lꝫ interēpto.c.a.ꝯcludat̄ iteremptio ei⁹ qđ est.b.a.nālr tñ.c.a.est ꝯclo ꝛ.b.a.est p̄ncipiū: ꝛ per ꝯñs.b.nō est.a: est nālr notior.q̄.c.nō est.a. Et ex hoc sic argumentat̄. Illa demōstratio est dignior que ꝓcedit ex notiorib⁹ ꝛ priori bus: sed demōstratio negatiua ꝓcedit ex notiori ꝛ priori q̄ demōstratio ducēs ad ipossibile. Vtraq3 eni facit scire ꝑ aliquā negatiuā ꝓpōnē: ſꝫ demōstratio negatiua ꝓcedit ad faciēdā fidē ex hac ꝓpōne negatiua.b.non est.a.q̄ est nālr p̄or. Demōstratio aūt ducēs ad ipōle ꝓcedit ad faciēdū fidē ex hac ꝓpōne negatiua.c.nō est.a.que est posterior nālr. Relinquit̄ ergo ꝙ demōstratio negatiua sit potior ea que ducit ad ipossibile. Sed affirmatiua est potior negatiua: vt supra ostēsuꝫ est.ḡ demōstratio affirmatiua ostēsiua est multo potior ea que ducit ad ipossibile. T.c.pin

¶ Sciētia aūt sciētia est exactior: atq3 prior: ea q̄ est eadē ipsi⁹ esse: atq3 ꝓpter qđ est: ſꝫ nō ea que est ipsi⁹ eē: sine ea que est ipsi⁹ ꝓpter qđ est. Et ea que non est de subiecto: vt aritbmetica: ipsa musica. Et itē ea que est ex paucioribus: ea que est ex additiōe: vt aritbmetica ipsa geometria. Ex additiōe aūt dico hoc pacto. Vnitas ē substantia vacās positione: punctū vō est cum positione substantia: hoc igitur ex additione esse dico.

¶ Certior aūt scia est ꝛ prior q̄cūq3 ipsius quia. ꝛ ꝓpter qđ eadē est: sed non est ipsi⁹ quia.extra eā que est ꝓꝑ qđ.ꝛ q̄ nō est de subō: illa que est de subō: vt aritbmetica armonica: ꝛ que est ex minoribus ea que est ex appositione. dico autē ex minoribus eā que nō est ex additione: vt vni T.c.42

tas suba est sine positione: pūctū aūt suba posita. hoc aūt est ex appositione. Lectio. XLI.

POstq̄ phs cōparauit demōstrationes adinuicē. hic agit de cōparatione scientie que est demōstrationis effectus. Et diuidit in duas partes. In prima parte comparat scientiam ad scientiam. In secunda comparat scientiā ad alios modos cognoscendi. ibi [Scibile & scientia differunt.] Circa p̄mum duo facit. Primo comparat scientiam ad scientiam sm certitudinem. Secundo sm vnitatem & pluralitatem. ibi [Una scientia autem &c.] Circa primum ponit tres modos quibus vna scientia est certior alia. Primum modum ponit dicens: q̄ illa scientia est prior & certior q̄ alia que scilicet eadem facit cognoscere: & quia. & ppter quid. non autem est illa certior que est cognoscitiua solum ipsius quia separatim ab ea que cognoscit propter quid. Hec enim est dispositio scientie
T.c. 25. subalternantis ad subalternatam. vt supra dictum est. Nam scientia subalternata separatim scit quia nesciens ppter quid. Sicut chirurgicus scit q̄ vulnera circularia tardius curantur: nō autem scit ppter quid. sed huiusmodi cognitio pertinet ad geometram qui cōsiderat rōnes circuli: sm quam partes eius non appropinquāt sibi per modum anguli: ex qua propinquitate contingit q̄ vulnera triangularia citius sanantur. Scdm modum ponit dicens: q̄ illa scientia que nō est de subiecto est certior illa que est de subiecto. Et accipitur hic subiectum pro mate-
T.c. 19. ria sensibili: qz vt Philosophus docet in. 2. physicorum. quedaz sunt scientie pure mathematice que omnino abstrahuntur sm rationem a materia sensibili: vt geometria & arithmetica. quedam autem scientie sunt medie: que scilicet principia mathematica applicant ad materiam sensibilem: sicut perspectiua applicat principia geometrie ad lineam visualem: & armoniaca .i. musica applicat principia arithmetice ad sonos sensibiles. Unde hic dicit q̄ arithmetica est certior q̄ musica & prior. Prior quidem quia musica vtitur principijs eius ad aliud. Certior autem: quia incertitudo causatur per transmutationes materie sensibilis: vnde quanto magis acceditur ad eam: tanto scientia est minus certa. Tertiū modum ponit dicēs: que est ex paucioribus est prior & certior ea que est ex appositione .i. q̄ illa que se habet ex additione. Et ponit exemplum. sicut geometria est posterior & minus certa q̄ arithmetica. Habent enim se ea de qbus est geometria ex additione ad ea de quibus est arithmetica. Et hoc quidē planum est sm positiones platonicas sz quas hic Aristo. exponit: vtens eis ad propositū ostendendū. sicut frequenter in libris logice vtitur opinionibus aliorum philosophoꝝ ad propositum manifestandū per mo-
Positio Platonis dū exempli. Posuit autem Plato: q̄ vnum est substantia cuiuslibet rei: quia non distinguebat inter vnum qđ conuertitur cum ente qđ significat substātiā rei: & qđ est p̄ncipiuz numeri qđ considerat arithmeticus. Hoc ergo vnū sm q̄ recipit additionē positionis in cōtinuo accipit rationem puncti. Unū dicebat q̄ vnū est substātia nō habens positionē. Punctū aūt est substantia habens positionē: & sic punctū supra vnitatē addit positionez. Et sicut ex vno causant̄ oēs numeri nō habētes positionē: ita ex puncto sm platonicos causant̄ omnes quantitates cōtinue. Nam punctus motus facit lineam: linea mota facit superficiem: superficies mota facit corpus. Et sm hoc quātitates continue de quibus est geometria. se habent ex appositione ad numeros de qbus est arithmetica. Unū platonici posuerunt numeros esse formas magnitudinū. dicentes formā puncti esse vnitatem: formam autem linee esse binarium: ppter duo extrema. formam autem superficiei esse ternarium. ppter p̄mā superficiem triangularem .s. que tribus angulis terminat̄. formam aūt corporis ponebat quaternarium: ppter hoc q̄ prima figura corporea est pyramis triangularis: que quatuor angulos corporales habet. vnum quidem .s. in conum & tres in basim. Et sm hoc patet q̄ cōparatio certitudinis scientiarum accipitur hic sm duo. Nam primus modus accipitur sm q̄ causa est prior & certior suo effectu. Alij aūt duo modi accipiunt̄ sm q̄ forma est certior materia: vtpote qz forma est p̄ncipium cognoscendi materiam. Est
T.c. 35. autem duplex materia vt dicitur in septimo metaphysice. vna quidem sensibilis sm quā accipitur scdus modus. Alia vero itelligibilis .s. ipsa continuitas. & sm hanc accipitur tertius modus. Et q̄uis hic tertius modus expositus sit sm opinionē platonis: tamen etiam sm opinionē Aristotelis: punctus se habet ex additione ad vnitatem. Nā punctum est qđdam vnum indiuisibile in continuo abstrahens sm rōnem a materia sensibili: vnum autez abstrahit & a materia sensibili & ab intelligibili. Deinde cum dicit.

Una aūt est scientia: que vnius est generis.

Una aūt scia est que est vnius generis.

Comparat scientias adinuicem sm vnitatem & diuersitatem. Et circa hoc duo facit. Primo enim ostendit vnitatem & diuersitatem esse in scientijs & sm subiectum & p̄ncipium. Secundo prosequitur & de subiectis & de p̄ncipijs. ibi [Eius autem qđ est a fortuna.] Circa p̄mum duo facit. Primo ostendit quid faciat ad vnitatem & diuersitatem scientie. Secundo ostendit quoddam necessariuz ad cognoscendum quid faciat ad pluralitatem scientiarum. ibi [Plures autem demonstrationes.] Circa primū duo facit. Primo ostendit quid faciat ad vnitatem scientie. Secundo quid faciat ad scientiarum diuersitatem. ibi [Altera autem scientia.] Circa primum duo facit. Primo enim ponit q̄ vnitas scientie cōsideratur ex vnitate generis subiecti. Secundo ostendit quale sit genus quod ponit esse subiectum scientie. ibi [Quecunqz ex primis.] Dicit ergo primo q̄ scientia dicitur vna ex hoc q̄ est vnius generis subiecti. Cuius ratio est quia processus scientie cuiuslibet est quasi quidam motus rationis. Cuiuslibet autem motus vnitas ex termino p̄ncipaliter cōsideratur: vt patet in. 5. physicorum. & ideo opz q̄ vnitas scientie cōsideretur ex fine siue ex termino scientie. Est autem cuiuslibet scie finis siue terminus: genus circa qđ est scia: qz in speculatiuis sciētijs nihil aliud querit̄ q̄ cognitio generis subiecti. In practicis aūt sciētijs intēdit̄ q̄si finis ꝯstructio ipsius subiecti. Sicut in geometria intēdit̄ q̄si finis cognitio magnitudinis: que est subiectuz geometrie. In scia aūt edificatiua itēdit̄ q̄si finis ꝯstructio domus q̄ est huiꝰ artis subm. Unū relinquit̄ q̄ cuiuslibet scie vnitas sm vnitatē subiecti est attendēda. Sed sicut vnius generis subiecti vnitas est cōior q̄ alterius: vtpote entis siue sube q̄ corpis mobilis: ita vna scia ē cōior q̄ alia. Sicut metaphysica q̄ est de ente siue de suba est cōior q̄ physica q̄ ē de corpe mobili. Deinde cū dicit.

Que componuntur ex primis: & sunt partes aut affectus horum per se.

Quecunqz ex primis cōponunt̄ & partes, aut passiones eorum sunt per se.

Ostendit q̄lia sūt illa genā de qbus pōt esse scie: & ponit duas ꝯditiōes siue rōnes: q̄rū vnā ponit dicēs. [Quecū-

qȝ ex p̄mis cōponunt.] Ista.ſ.ſūt q̄ȝ vni⁹ gn̄is vna ſcia eſt. ¶ Ad cui⁹ euidētiā ꝯſiderādū eſt q̄ ſicͤ iaȝ dictū eſt ꝓgreſſus ſcie ꝯſiſtit in quodā motu rōnis diſcurrētis ab vno i aliud. Ois aūt mot⁹ a p̄n° quodā ꝓcedit: ⁊ ad aliqd terminat. vn̄ opȝ q̄ in ꝓgreſſu ſcie rō ꝓcedat ex aliqb⁹ p̄ncipijs p̄mis. Si q̄ ḡ res eſt q̄ nō habeat p̄n° p̄ora ex q̄bus rō ꝓcedere poſſit. hoꝝ nō pōt eē ſcia ſm q̄ ſcia hic accipit: put eſt demr̄ationis effect⁹. Vn̄ ſcie ſpeculatiue nō ſunt de ipſis eſſentijs ſubarū ſeparataꝝ. Nō.n. p ſcias demr̄atiuas poſſum⁹ ſcire q̄ōgdeſt in eis: q̄ ipſe eſſentie harū ſubaꝝ ſūt itelligibiles p ſeipſas ab itellectu ad hoc ꝓportionato. Nō aūt ꝯgregat earū notitia q̄ cog̃ſcit q̄ō gdeſt ipſaꝝ p aliq̄ p̄ora. Sȝ p ſcias ſpeculatiuas pōt ſciri de eis an ſint: ⁊ gd nō ſūt: ⁊ aligd ſm ſilitudinē in rebus inferiorib⁹ inuentā. Et tūc vtimur poſteriorib⁹ vt p̄orib⁹ ad eaꝝ cognitionē: q̄ q̄ ſunt poſteriora ſȝ nām: ſunt p̄ora ⁊ notiora q̄ ad nos. Et ſic pȝ q̄ illa de q̄b⁹ habet ſcia p eē q̄ ſunt p̄ora ſimplr ſunt cōpoſita ſȝ ſe ex aliqb⁹ p̄oribus. Quecūqȝ vō cog̃ſcunt p poſteriora q̄ ſūt p̄° quo ad nos: ⁊ ſi i ſeipſis ſint ſimplicia. ſȝ tn̄ q̄ a nr̄a cognitiōe accipiū tur cōponunt ex aliqb⁹ p̄mis q̄ ad nos. Scdam ꝯditionē ponit cū dicit. [Et ptes aut paſſiōes eoꝝ ſunt p ſe.] Vbi cōſiderādū eſt q̄ ſubm alicui⁹ ſcie duplices ptes habere pōt. ſ. ptes ex q̄b⁹ cōponit ſicͤ ex p̄mis. vt dictū eſt: id eſt ipſa p̄n° ſubiecti: ⁊ ptes ſubiectiuas. Et q̄uis de vtriſqȝ ptib⁹ poſſit itelligi q̄ō hic dn̄r magis videt eē itelligēdū de p̄ ḡne ptiū. In q̄libet.n. ſcia ſunt q̄dā p̄n° ſubiecti de q̄b⁹ eſt p̄° ꝯſideratio. ſicut in ſcia nāli de mā ⁊ forma: ⁊ in grāmatica de litteris. Eſt ēt in q̄libet ſcia aligd vltimū ad q̄ō terminat ꝯſideratio ſcie: vt.ſ. paſſiones ſubiecti manifeſtent: Sȝ vtrūqȝ hoꝝ.ſ. ⁊ ꝓprie ptes ⁊ paſſiones pſt alicui attribui ⁊ p ſe: ⁊ nō p ſe. Nā ea q̄ ſūt per ſe p̄n° ⁊ paſſiones triāguli. nō ſunt p ſe p̄n° ⁊ paſſiones iſochelis inq̄ntū iſocheles eſt: ſed inq̄ntū triangulus. Nec ēt ſunt p ſe p̄n° ⁊ paſſiones erei ⁊ albi: q̄uis ꝯtigat aliq̄ō ereū triāgulū eē: vel aliq̄ō albū. Vn̄ ſi q̄ ſcia eſſet q̄ ex p̄ncipijs triāguli manifeſtaret paſſiōes triāguli. hui⁹ ſcie ſubiectū nō eſſet iſocheles: neqȝ albū aut ereū: ſed triangulus: cui⁹ ēt p ſe ſubiectiue ptes ſūt iſocheles eq̄laterus ⁊ gradatus. Sed p tanto dixi de his ptib⁹ hic ad p̄ſens nō ita ꝯuenīēter accipi: q̄ magis accipe poſſum⁹ documētū q̄liter ſcia ſe habeat ad hui⁹ ptes ſubiectiuas ex eo q̄ ſe hȝ aliq̄liter ad totū gen⁹: ⁊ ecōuerſo. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Diuerſe vō ſcientie ſunt: quaruȝ principia nō ſunt ex eiſdeȝ: nec ex vnius principijs principia proficiſcuntur alterius.

Vide in anno. ¶ Altera aūt ſcia eſt ab altera; quorūcūqȝ principia: neqȝ ex eiſdē: neqȝ ex alterutris ſunt.

¶ Oſtendit rōnē diuerſitatis ſciaꝝ. Et p̄mo ponit hāc rōnē. Scdo manifeſtat eā ibi [Hui⁹ aūt ſignū.] Eſt ḡ cōſiderādū circa p̄m̄: q̄ cū rōnē vnitatis ſcie accepit ex vnitate gn̄is ſubiecti: rōnē diuerſitatis ſciaꝝ non accipit ex diuerſitate ſubiecti: ſed ex diuerſitate p̄ncipioꝝ. Dicit.n. q̄ vna ſcia eſt altera ab alia: quarū p̄ncipia ſunt diuerſa: ita q̄ nec ambarū ſcientiaruȝ principia ꝓcedant ex aliquibus principijs p̄orib⁹: nec principia vnius ſcientie procedant ex principijs alterius: q̄ ſiue ꝓcedāt ex eiſdeȝ p̄ncipijs: ſiue alia ex alijs nō eſſet diuerſa ſcia. ¶ Ad huiuſmodi ergo euidētiam ſciendū eſt q̄ mālis diuerſitas obiecti nō diuerſificat habitū. ſed ſolum formalis. Cum ergo ſcibile ſit ꝓpriuȝ obiectum ſcientie: nō diuerſificabunt ſcie ſm diuerſitatem materialē ſcibiliū: ſed ſm diuerſitatē eoꝝ formalem. Sicut aūt formalis rō viſibilis ſumitur ex lumine per q̄ō color videt: ita formalis ratio ſcibilis accipit ſm p̄ncipia ex quibus aliquid ſcitur. Et iō quātūcūqȝ ſint aliq̄ diuerſa ſcibilia per ſuam naturā: dūmō per eadē p̄ncipia ſciantur: pertinēt ad vnaȝ ſciam q̄ nō erunt iam diuerſa inq̄ntum ſunt ſcibilia: ſunt.n. per ſua p̄ncipia ſcibilia. Sicut patet q̄ voces humane multū differūt ſm ſuā naturā a ſonis inanimatoꝝ corpoꝝ: ſȝ q̄ ſm eadē p̄ncipia attendit ꝯſonantia in vocib⁹ humanis. ⁊ ſonis inaiatoꝝ corpoꝝ: eadē eſt ſcie muſice que de vtriſqȝ ꝯſiderat. Si vō aliq̄ ſint eadeȝ ſm nām. ⁊ tn̄ per diuerſa p̄ncipia cōſiderent. manifeſtū eſt q̄ ad diuerſas ſcientias pertinēt ſicut corpus mathematicū nō eſt ſeparatuȝ ſubiecto a corpore nāli. Quia tn̄ corpus mathematicū cognoſcit p p̄ncipia quātitatis. corpus aūt naturale per p̄ncipia motus: nō eſt eadem ſcia geometrie ⁊ naturalis. Pateȝ ergo q̄ ad diuerſificādū ſcias ſufficit diuerſitas p̄ncipioꝝ: q̄ comitat diuerſitas gn̄is ſcibilis. Ad h̄ aūt q̄ ſit vna ſcia ſimplr vtrūqȝ reqrit ⁊ vnitas ſubiecti ⁊ p̄ncipioꝝ. Et iō de vnitate ſubiecti ſupra fecit mentionē cū dixit [que eſt generis vni⁹] de p̄ncipijs aūt cum dixit [Quecunqȝ ex p̄mis ⁊c.] ¶ Sed vlterius cōſiderandū eſt q̄ ſcdā p̄ncipia virtutē ſortiunt a p̄mis. Unde requirit diuerſitas p̄morū p̄ncipioꝝ ad diuerſitatē ſciarū. Quod qdē nō eſſet: ſi vel diuerſoꝝ p̄ncipia ex eiſdē p̄ncipijs fluant ſicut p̄ncipia trianguli ⁊ quadrati deriuantur ex p̄ncipijs figure: vel p̄ncipia vnius deriuant ex principijs alterius. ſicut p̄ncipia iſochelis dependēt a p̄ncipijs trianguli. Nec tamen intelligendū eſt q̄ ſufficiat ad vnitatem ſcie vnitas p̄ncipioꝝ p̄moꝝ ſimpliciter: ſȝ vnitas p̄ncipioꝝ p̄moꝝ in aliquo gn̄e ſcibili: Diſtinguunt aūtē genera ſcibiliū ſm diuerſum modū cognoſcendi. Sicut alio modo cognoſcunt ea que diffiniunt cum mā: ⁊ ea q̄ ſine mā. Vn̄ aliud genus ſcibiliuȝ eſt corpus naturale. ⁊ corpus mathematicū. Unde ſunt diuerſa p̄ncipia prima vtriuſqȝ generis: ⁊ per cōſequens diuerſe ſcie. Et vtrūqȝ hoꝝ generū diſtinguunt in diuerſas ſpēs ſcibiliū ſȝ diuerſos modos ⁊ rōnes cog̃ſcibilitatis. ¶ Deīde cū dicit.

¶ Huius aūt eſt ſignū: cum ad ea que nō demōſtrantur fiunt ventum. Opȝ enim ipſa eodem in genere eſſe in quo ſunt ea q̄ ſunt demōſtrata. Eſt aūt ⁊ huius ſignū: cuȝ ea q̄ demonſtrant p ipſa: eodē in genere ſunt: atqȝ ꝓpinqua.

¶ Huiuſmodi aūt ſignū eſt cū in indemōſtrabilia veniēt. Opȝ eniȝ ipſa in eodeȝ gn̄e eē his q̄ demonſtrant. Signū aūt hui⁹ eſt q̄n demōſtrabilia per ipſa in eodē genere ſunt ⁊ cōgenea.

¶ Manifeſtat poſitā rōnē: ⁊ dicit q̄ ſignū hui⁹ eſt q̄ ſcientie ſint altere ſm p̄ncipia: cū perueniat reſoluendo in p̄ma p̄n° que ſunt idemōſtrabilia que opȝ eē eiuſdē generis cū his q̄ demōſtrant: q̄ ſicut ſupra oſtēſuȝ eſt non cōtingit ex alio genere ꝓcedentem demōſtrare. Ad hoc aūt q̄ p̄ncipia indemonſtrabilia ſint vnius generis: accipit vt ſignū. cū ea que demonſtrant p ipſa ſint in eodē genere: ⁊ cōgenea. i. ꝯnālia vel ꝓxima ſm gen⁹ ſibiipſis. hui⁹.n. habent eadē p̄n°. Et ſic pȝ q̄ vnitas gn̄is ſcibilis inq̄ntū eſt ſcibile: ex quo accipiebat vnitas ſcie: ⁊ vnitas p̄ncipioꝝ ſm que accipiebat ſcientie diuerſitas: ſibi mutuo correſpondent. ¶ Deinde cum dicit. Lec. 15.

¶ Atqȝ fieri pōt vt plures eiuſdē ſint demr̄ationes: nō ſolū ſi ex eadē ſerie mediū nō coherens accipiat: vt ſi inter. a. b. nūc. c. nūc. d. nūc. e. mediū accipiat: ſed etiā ſi ex diuerſa ſumat. Sit.n.

a.mutat.c.mouet.b.voluptate afficit. Uer igitur dices si.c.de.b:τ.a.de.d.pdicaueris. Quinãq₃ voluptate afficitur:mouet τ q mouet mutat. Rursus iter eosdē terminos mediū.d.ponatur in quo sit.quietē ↄsequit. Uer igit idētidē dices si.a.de.d:τ.d.de.b.pdicaueris. Quinãq₃ afficit voluptate:is qetē consequit:τ qui quietem ↄsequit:is mutat. Quare per diuersa media nō ex eadē serie sumpta cōficit rōcinatio. Nō tñ adeo diuersa vt neutrū dicat de altero. Necesse est enim ambo cuipiā eidē inesse. Cōsiderandū aūt est quot modis p ceteras quoq₃ figuras eiusdē ratiocinatio fieri potest.

¶ Plures aūt demōstrationes esse eiusdē possibile est:τ nō solū ex eodē ordine accipienti:sed sumēdo nō cōtinuū mediū:vt eorū q̄ sunt.a.b.c.τ.d. Sed ex altero:vt sit.a.transmutari:in quo aūt.d.moueri:s₃.b.letari:τ iter.c.qescere. Uerū igit est:τ.d.de.b.τ.a.de.d.pdicari. Letans enim mouet:τ qd mouet transmutat. Iterū a.de.c.τ.c.de.b.verū est predicari. Ois enim letans quiescit:τ quiescēs transmutat. Quare per altera media τ nō ex eodē ordine syll'ss est:quare τ neutrū de neutro dici cōtingit mediorum. Necesse est enim eidē alicui vtraq₃ inesse. Intendere autē est per alias figuras quot modis contingit eiusdem fieri syllogismum.

¶ Ostendit quo mō vna ↄclusio per plura pncipia demōstrari pōt. Et hoc qdē cōtingit dupl'r. Uno qdē mō qñ ponunt plura media in eadē coordinatione:τ in vna demonstratione accipit vnū illorū mediorū:τ in alia demōstratione accipit aliud ad eandē ↄclusionem:τ sic opз q accipiat mediū nō ↄtinuū:vt si sūt duo extrema.a.b.vt puta habere tres τ isocheles:τ sint eorū duo media coordinata.s.d.c.vtputa triāgulus τ figura talis. Posset ergo demōstrari.a.de.b.duabus demonstrationib':in quarū vna accipiet pro medio.c.τ in alia.d:τ in neutra accipietur mediū ↄtinuū extremis.qr in vna accipiet medium ↄtinuū vni extremo:τ discōtinuū ab altero:τ in alia ecōuerso. Alio mō hoc ↄtingit qñ accipiunt diuersa media ex diuersa coordinatione:vtputa si.a.qd est maior extremitas sit trāsmutari.τ.b.qd est minor extremitas sit delectari:τ accipiant diuersa media nō existentia subinuicē.s.c.qd est qescere.τ.d.qd est moueri. Sm hoc eadem ↄclusio pōt ↄcludi p diuersa media nō vnius ordinis.τ erit demōstratio vna talis. Omne qd qescit trāsmutat:qr eiusdē est trāsmutari τ qescere.τ oē qd delectat quiescit:qr quies i bono desiderato causat delectationē:ergo oē qd delectat trāsmutat. Alia demōstratio esset. Oē qd mouet trāsmutat.oē qd delectat mouet:qr delectatio est qdā motus appetitiue potētie:ergo oē qd delectatur transmutat. Uel qd dicit. Oē qd delectat mouet:est sm opinionē Platonis.τ h₃ locū in delectationib' sensibilibus que sunt cū motu. Aliud qd dicit. Oē qd delectatur

Tex. 12°. Tex. 10°. ca. 6. qescit.est verū sm opinionē Aristo.vt p₃ in septimo τ decimo ethicorū. Et hoc pcipue verificat in delectationib' intelligibilibus. ¶ Deinde cum dicit.q sicut h ostensum est in pma figura.ita etiā pōt in alijs figuris de facili cōsiderari q eadē ↄclusio diuersis medijs pōt syllogizari. Inducit aūt hoc Phs ad ostēdēdū q diuersū medium demonstrationis qñq₃ ptinet ad eandē sciam:puta cum est ex eadē coordinatione.qñq₃ aūt ad diuersas scias:puta qñ est ex alia coordinatione. Sicut terrā esse rotūdā per aliud mediū demōstrat astrologus.s.p eclipsim solis τ lune:τ p aliud nālis.s.p motū grauium tendentium ad centrum:vt dicitur in 2° physicorū.

¶ Eius aūt qd pficiscit a fortuna nō est per demonstrationē scia. Quod.n.fortuito fit:nec est vt necessariū:nec vt plerūq₃:s₃ est id qd fit preter ista. Demonstratio vo alterius est istorū. Ois.n.ratiocinatio que fit:p ppositiones aut necessarias aut eas q̄ sunt plerūq₃ cōficit:atq₃ si necessarie qdē sint:cōclusio quoq₃ necessaria est. Sin vo plerūq₃ sint:conclusio quoq₃ talis efficit. Quare si id qd proficiscit a fortuna:neq₃ plerūq₃:neq₃ neciō fit:nulla prorsus ipsius erit sine dubio demonstratio.

¶ Eius aūt qd est a fortuna nō est scia p demōstrationē. Neq₃ enim sicut necessariū est:neq₃ sicut frequēter qd est a fortuna:s₃ qd extra hoc fit. Sed demonstratio alteri' horū est. Ois enim syll's est aut p necessarias:aut per eas que sunt tanq̄ frequēter ppositiones. Et si qdē ppositiones necessarie sunt:τ cōclusio necessaria est. Si vo sint vt frequēter:τ ↄclo hui' est. Quare si id qd est a fortuna neq₃ est sicut frequenter neq₃ sicut necessarium:neq₃ vtiq₃ ipsius erit demonstratio.

Lectio. XLII.

Postq̄ Phs assignauit rōnē vnitatis τ diuersitatis sciarū ex pte generis subiecti:τ ex parte pncipiorū.hic de vtrisq₃ psequit. Et pmo de subiectis de qb' est scia. Scdo de pncipijs ibi[Eadē aūt pncipia τc.] Circa pm cōsiderādū est q supra duas ↄditiōes posuit generis qd est subiectū scie.quarū vna est vt componat ex pmis. Alia est vt partes τ passiones sint ei' p se. Quarū cōditionū vna deest in his que sunt a fortuna:qr nō eueniunt p se:sed p accidēs τ pter itētionē:vt pbat in scdo physicorū. Alia vo cōditio deest in his q̄ p sensū cognoscunt:que sunt pma in nostra cognitione. Et iō ostēdit q scia nō est eorū que sunt a fortuna. Scdo ostēdit q nō est eorū q̄ cognoscunt p sensū.ibi[Neq₃ p sensū est scire.] Dicit ḡ pmo q demōstratiua scia nō pōt eē de eo qd est a fortuna:qd est p accidēs eueniēs. Et h pbat sic. Ois syll's demōstratiuus:aut pcedit ex ppositionib' necessarijs:aut ex ppōnibus q̄ sunt vere vt frequēter. Ex ppōnib' aūt necessarijs sequitur ↄclo necessaria:vt supra pbatū est. Et sil'r ex ppōnibus q̄ sunt vere sicut frequēter.sequit ↄclo q̄ est vera vt frequēter:vel forte ēt necia:sm q ex cōtingēti pōt seq neciū:vt ex falso verū. Nunq̄ aūt ex ppōnib' q̄ sunt vere vt frequēter:sequet ppositio q̄ est vera vt in paucioribus:qr sequeret q aliqñ ppōnes eēnt vere τ ↄclusio falsa:quod est impossibile:vt ostensum est. Necesse est ergo q conclusio syllogismi demonstratiui:vel sit necessaria:vel sit vera sicut frequenter. Sed id quod est a fortuna nō est necessariū:neq₃ qd verū vt frequēter:sed accidit in paucioribus:vt in 2° physicorū pbat.ergo demonstratiu

T.c.51.8 inde. Tex.8. Tex.16. T.cō.55.

na scia nõ põt esse de eo qd̃ est a fortuna. ¶ Est aũt ɔsiderandũ φ de his qdẽ que sunt sicut frequẽter cõtingit esse demõstrationẽ: inquãtũ in eis est aliqd necessitatis. L.cõ.lxx. Necessariũ aũt vt dicit in 2° physicoꝝ aliter est in naturalibus que sunt vera vt frequẽter ꝛ deficiũt in minori parte. ꝛ aliter in disciplinis id est in mathematicis q̃ sunt semp̱ vera. Nam in disciplinis est necessitas a priori. In naturalibus a posteriori: qd̃ tñ est p̱us ẜm nãm. scilꝫ a fine ꝛ forma. Unñ sic docet Aristoteles ostẽdere ꝓpter qd: vt si hoc debeat esse: puta φ oliua generetur: necesse hoc preexistere. s. semen oliue: nõ aũt ex semine oliue generatur ex necessitate oliua: qꝛ põt ipediri p̱ aliquã corruptionẽ generatio. Unñ si fiat demõstratio ex eo qd̃ est p̱us in generatione: nõ cõcludit ex necessitate: nisi forte accipiamus hoc ipm esse necessarium: semen oliue vt frequẽter esse gñatiuũ oliue ꝓprie: qꝛ hoc facit ẜꝫ ꝓprietatẽ sue nature nisi impediatur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At vero neqꝫ fit vt p̱ sensum sciamus. Nam si sensus talis: ꝛ nõ huius alicuius est: sentire tñ necesse est hoc aliqd: ꝛ aliquo in loco: ꝛ nunc. Uniuersale vero ꝛ qd̃ est supra oia fieri nequit vt sentiat̃: ꝙppe cũ nõ sit hoc: neqꝫ nũc. Nõ. n. esset vniuersale. Qd̃. n. semper est: ꝛ vbiqꝫ: id vle dicimus esse. Cũ igit̃ demonstratiões qdẽ sint vles: vlia vero sentiri nequeãt: perspicuum est fieri nõ posse: vt per sensum sciamus.

Uide in annot. L.c.44. ¶ Neqꝫ per sensum est scire. Si enim ꝛ est sensus talis qdẽ huiꝰ: ꝛ nõ huiꝰ alicuius: sed tñ sentire necesse est hoc aliqd ꝛ vbi. ꝛ nũc. Uniuersale aũt ꝛ in oibꝰ ipossibile est sentire. Nõ enim est hic: neqꝫ nũc. Nõ enĩ vtiqꝫ esset vle. Qd̃ enĩ semp̱ est ꝛ vbiqꝫ est: vle esse dicimꝰ. Qm̃ igit̃ demõstrationes vles sunt: has aũt nõ est sentire: manifestũ est φ neqꝫ scire per sensum.

¶ Dicit φ scia nõ est eoꝝ que cognoscunt̃ ẜm sensum. Et circa hoc duo facit. Pͥo ostẽdit φ scia nõ ɔsistit in sensu. Scdo ostendit quo mõ sensus ordinat̃ ad sciam. ibi [Sunt tñ quedã reducta.] Circa p̱mũ duo facit. Pͥo ostendit sciam nõ esse p̱ sensum. Scdo prefert sciam sensui. ibi [Uniuersale aũt honorabile ꝛc.] Circa p̱mũ duo facit. Pͥo ostẽdit veritatẽ. Scdo excludit errorẽ quorũdã. ibi [Sed manifestũ ꝛc.] Dicit ergo p̱mo φ sicut scia nõ est eoꝝ que sunt a fortuna: ita etiã scia nõ consistit in cognitione que est p̱ sensuꝫ. Et hoc ꝓbat sic. Manifestũ est enĩꝫ φ sensus cognoscit aliqd tale: ꝛ nõ hoc. Nõ enĩꝫ obiectũ per se sensus est subã: ꝛ qd̃ qd est: sed aliqua sensibilis q̃litas: puta calidũ: frigidũ: albũ: nigrum: ꝛ alia hõ. Huiꝰ aũt q̃litates afficiũt singulares quasdã subas i determinato loco ꝛ tp̱e existentes. vñ necesse est φ hoc qd̃ sentit̃ sit h aliqd. s. singularis suba: ꝛ sit alicubi. ꝛ nunc. i. in determinato tp̱e ꝛ loco. Ex quo pꝫ φ id qd̃ est vle non põt cadere sub sensu. Nõ. n. qd̃ est vle determinat̃ ad hic ꝛ nũc: qꝛ iam nõ esset vle. Illud enim vle dicimus qd̃ est semper ꝛ vbiqꝫ. Qd̃ quidẽ nõ est ẜm viaꝫ affirmationis intelligendũ: φ hoc sit de rõne vlis: aut eius qd̃ est vle. φ sit semp̱ ꝛ vbiqꝫ: puta de rõne hois aut aialis: qꝛ oporteret φ qdlibet singulare hois ꝛ aialis eẽt semp̱ ꝛ vbiqꝫ: qꝛ rõ hois ꝛ aialis in quolibet singulariũ inuenit̃. Si vero esset de rõne ipsius vniuersalis: sicut de rõne generis est φ ɔtineat sub se species: sequeret̃ φ nihil esset vle: qd̃ nõ

Nõ sic intelligendus sit vle eẽ vbiqꝫ et semper.

esset ꝛ semp̱: ꝛ vbiqꝫ inueniret̃: ꝛ ẜm hoc oliua non esset vel nõ haberet esse vniuersale: qꝛ nõ in omni terra potest inueniri. Est ergo hoc itelligẽdũ p̱ modũ negationis seu abstractionis: qꝛ scilꝫ vle abstrahit ab omni determinato tempore ꝛ loco. Unñ ɔ̃tinũ est de se: sicut inuenitur in quolibet vno loco vel tempore: sic natũ est in omnibꝰ inueniri. Sic igitur pꝫ φ vle nõ cadit sub sensu. Quia igit̃ demonstrationes sunt vles ꝑcipue. vt ostensum est supra Lec. iiᵃ. manifestũ est φ scia per demonstrationẽ acq̃sita nõ ɔsistit in cognitione sensus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quin vt pꝫ si fieri posset: vt sensu triangulũ angulos habere duobꝰ rectis eq̃les ꝑciperemꝰ: quereremus vtiqꝫ demonstrationẽ. Et nõ (vt inquiũt qdã) sciremus. Sentire nãqꝫ necesse est singulare: at sciẽtia in vlis cognitione consistit. Quãobrem si in luna ẽt essemus terraqꝫ videremus obijciẽtẽ se lune: nõ profecto cãm ipsaꝫ defectionis sciremus. Sentiremus enim lunã deficere: ꝛ non ꝑp qd oino sensu ꝑciperemꝰ. Nõ. n. ipsius vlis est sensus. Attamen ex eo qꝛ sepe hoc accidere videremus ipsum vlr venari demonstrationẽ vtiqꝫ haberemus. Ex singularibus. n. pluribꝰ: vle ipsum patefieri solet.

¶ Sed manifestũ est qm̃ ꝛ si esset sentire triãgulũ duobus rectis equales habere angulos: quereremus vtiqꝫ demonstrationẽ: ꝛ nõ sicut qdã fatentur sciremus. Sentire qdẽ enĩꝫ necesse est singulariter: sciẽtia aũt est in cognoscẽdo vle. Unñ ꝛ si in luna essemus: ꝛ videremus obiectã terrã: nõ vtiqꝫ sciremus causaꝫ defectus. Sentiremus enim qm̃ deficeret nũc: sed nõ ꝑp quid oino. Nõ. n. esset vlis sensus. Sꝫ ex cõsiderare hoc multotiẽs accidere vle venantes. demonstrationem habemus. Ex singularibus enĩ pluribus vniuersale manifestum est.

¶ Excludit errorẽ quorũdã qui credebãt in ipsa ꝑceptione sensus cõsistere sciam. Et videt̃ hec ratio ꝑtinere ad illos qui nõ ponebãt intellectũ differre a sensu: ꝛ per cõsequens nullã aliã cognitionẽ esse nisi sensitiuã: vt habetur in tertio de aia. ꝛ in 4° metaphysice. Et ad hoc excludendũ dicit: φ si etiã per sensuꝫ ꝑcipere possemus φ triangulus hꝫ tres angulos eq̃les duobus rectis. adhuc oporteret querere demonstrationẽ ad habenduꝫ sciam: neqꝫ p̱ sensuꝫ perceptionẽ sciremus. qꝛ sensus est singulariũ. scia aũt cõsistit in hoc φ vniuersale cognoscimus. vt ostẽsuꝫ est. Et qꝛ posuerat exẽplũ de his que sensu ꝑcipi nõ p̱nt ad maiorẽ euidentiã ponit exẽplum in his que sensibilia sunt: videlicet in eclipsi lune: que cõtingit ex oppositiõe terre que interponit̃ iter solẽ ꝛ lunã: vt claritas solis nõ possit pertingere ad lunã ꝓpter vmbram terre quã dum luna subintrat eclipsat̃. Ponamus ergo φ aliqs esset in ipsa luna ꝛ sensu ꝑciperet interpositionem terre per vmbram ipsius. Sensu qdem perciperet φ luna tũc deficeret ex vmbra terre: sed nõ ꝓpter hoc sciret totaliter cãm eclipsis. Illd̃ enĩꝫ est p̱ se causa eclipsis: qd̃ causat vlr eclipsim. Uniuersale aũt nõ cognoscit̃ sensu: sed ex pluribus singularibus visis: in q̱bus multotiens cõsideratis inuenit idẽ accidere: accipimus vlem cognitionẽ. Et sic per

T.cõ.2.

Lec. iiᵃ.

causam vniuersalem demonstramus aliquid in vniuersali de quo est scia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ipsum aūt vniuersale pstabile nimirū est. Propterea qd ipsaz cām idicat: q̄re de talib⁹ notitia vlis pstabilior ē pceptiōe sensuum. Et itellectione eorū quorū est alia cā. De primis autē alia rō est. Patet igit̄ fieri nō posse: vt quisq̄ sentiēdo quicq̄ vnq̄ eorū sciat que demōstrabilia sūt: nisi sentire quispiā id esse dicat: sciētiam inquam per demonstrationem habere.

¶ Uniuersale aūt honorabilius est: qm̄ ostēdit causaz: q̄re de huiꝰ vli scia honorabilior est sensibus et cognitione quorūcūq; cā est: sz de primis alia ratio est. Manifestū est igitur q̄ impossibile sit sentiendo scire aliquid demonstratorum: nisi iam aliquis sentire hoc dicat scientiaz habere per demonstrationem.

¶ Ostendit q̄ scia est potior q̄ sensus. Manifestuz est.n. q̄ cognitio que est per cām nobilior est: causa aūt per se est vniuersalis cā: vt iam dictū est. et ideo cognitio per vlez causaz. qualis est scia: est honorabilis. Et qz huiꝰ vniuersalē cām impossibile est apprehendere per sensuz: iō consequens est: q̄ scia que ostendit cām vlem non solum sit honorabilior omni sensitiua cognitione: sed etiam omni alia itellectiua cognitione: dūmō sit de rebus que habēt causam: qz scire aliquid per causam vniuersalem est nobilius q̄ intelligere qualitercūq; id qd habet causam sine cognitione sue cause. Sed de pmis que nō habēt causaz est alia rō. Illa eni per se itelligunt̄. et talis eorū cognitio est certior ol sciētia: qz ex tali itelligētia: sciētia certitudinē hz. ¶ Ultimo aūt cōcludit pncipale ppositū: q̄ impossibile sit per sensuz cognoscere aliquid demonstrabile: nisi forte equiuoce aliquis vtat̄ nomine sensus: vocans demonstratiuam scientiam sensum: propter hoc q̄ scientia demonstratiua est determinate vnius s̄m certitudinem: sicut et sensus. Propter qd et certe extimationes scientie vocantur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sūt tn̄ inter ea que pponunt̄ nōnulla que q̄dē ad sensus reducunt̄ defectionem. Nōnulla nāq; nō q̄reremus: si illa visu pciperemus: nō pptērea qd scimus vidēdo: sed qd ex eo qz vidēmus habemus tādē ipsuz vniuersale: veluti si vitrū pforatū esse: lumenq; penetrare p meatus visu pciperemus: pateret etiā nobis p p qd post vitrū lumē efficit̄: ex eo plane qz viderem⁹ qdē seorsuz idipsuz fieri in vnoquoq;: itelligeremus aūt simul in vniuersis hoc fieri pacto.

¶ Sūt tn̄ q̄dā reducta ad sensus defectū in ppositis: q̄dā eni si videremus nō vtiq; q̄reremus: nō tanq̄ sciētes in vidēdo: sed tanq̄ habentes vniuersale ex eo qd videm⁹. Ut si vitrū pforatū videremus: et lumen pertransiens: manifestū vtiq; erit et ppter qd. Et ppter id qd videmus quidem seorsum in vnoquoq;: intelligere aūt simul est: quoniam in oibus sic est.

¶ Ostēdit quō sensus ordinat̄ ad sciētiā. Quedā eni problematice dubitationes reducunt̄ sicut in causam ad defectū sensus. Quedā etiā sunt de qbus nō q̄reremus dubitādo si ea vidissemus. nō qdē eo q̄ scia psistat in vidēdo: sed inquātū ex reb⁹ visis per viā experimēti accipit̄ vle de quo est scia. Puta si videremus vitrū pforatum: et quō lumē ptrāsit per foramina vitri. sciremus ppter qd vitrū est trāsparēs. Et vtit̄ hoc exēplo s̄z opinionē eorū: qui ponebāt lumē esse corpus. et q̄dā corpora eē trāsparētia pp subtilia q̄dā foramina que pori dicunt̄: quos qz visu discernē nō possum⁹ pp paruitatē dubitamus q̄re vitrū sit trāsparēs. Et pōt silē exēplū poni de qbuscūq; rebus que habēt cām sensibilē latētē. Et qz dixerat q̄ scia huiꝰ rei nō est in vidēdo. manifestat hoc esse verū. Nam in vidēdo cognoscimus seorsuz vnūquodq; singulariū: sed in sciēdo: opz oia itelligē simul in vli: vt. s. itelligam⁹ ita se hre in oibus. Uidemus enim sigillatim de diuersis vitris: sed scientiā accipimus de omni vitro q̄ sit tale.

¶ At qui fieri nō pōt: vt oium rōcinationū eadē pricipia sint. Quod qdē pri⁹ disserēdi mō ptēplabimur. Nā rōcinationū alie vere sūt: alie false.

¶ Eadē aūt pricipia esse oium syllorū ipossibile est: primū qdē logice speculātib⁹. Hi qdē.n. veri sūt sylli: aliȷ̄ aūt falsi. t.c. 45.

Lectio. XLIII.

Postq̄ phs psecutus est de illis quorū ē scia. hic psequit̄ de pncipijs sciētiarū. ostēdēs non esse eadē pncipia oium syllogismorū. Primo ostēdit hoc logice. i. per rōnes cōes oibus syllogismis. Scdo hoc ostēdit analetice. s. p rōnes pprias demōstrationes. ibi. Si vo alr tc. Circa primū tria facit. Primo ostēdit ppositū p drīaz syllogismorū falsorū a veris. Scdo p drīaz falsorū adinuicē. ibi. Postes neq; false tc. Tertio p drīam syllogismorū verorū adinuicē. ibi. Neq; verorū. Circa pmū duo facit. Primo ondit ppositū. Scdo excludit quādā obuiationē. ibi. Et si nāq; sit verū. ¶ Dicit ergo pmo q̄ pmo logice speculādo manifestū est q̄ nō possūt esse eadez pncipia oium syllogismorū: ppter hoc q̄ qdā syllogismi sūt falsi. i. pcludētes falsum: et qdā veri. i. pcludētes verū. Syllogismorū aūt falsorū et verorū sūt diuersa principia. Nā syllogismorum verorum sunt principia vera: syllogismorū autez falsorum sunt principia falsa. Nō ergo omniuz syllogismorum sunt eadem principia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quāq̄ eni fieri pōt: vt verū pcludat̄ ex falsis: tn̄ id semel efficit̄: veluti si. a. qdē vere de. c. pdicet̄: mediū aūt. b: falsuz sumat̄. Tū eni neq;. a. cōpetit ipsi. b: neq;. b. cōpetit ipsi. c. Sed si iter has ppōnes sumant̄ media: false erūt: ex eo qz pclusio ois falsa ex ppōnibus proficiscit̄ falsis. Ex veris aūt vere conclusiones emergunt. At patet a falsis vera differre: ac esse diuersa.

¶ Et si nāq; sit verū ex falsis syllogizare: sed semel hoc fit: vt si. a. de. c. verum sit: mediū autez b. falsuz. Neq; eniz. a. in. b. est: neq;. b. in. c. sed si harū media accipiant̄ ppositionū: false erunt: ex eo q̄ omnis conclusio falsa ex falsis est. vera autem ex veris. Altere autez sunt vere, et false.

¶ Excludit quādā obuiationē. Posset enim aliqs dicere q̄ ēt syllorū verorū sunt pncipia falsa: qz ptingit ex falsis syllogizare verū. Sed hoc excludit dicens. q̄ q̄uis contingat syllogizare verū ex falsis: tn̄ hoc solū cōtingit in p

syllo:quo ex falsis cõcludit verũ. Sed si oporteat aliq̃s syllos inducere ad pbandũ p̃missas ppositiones. necesse esset q̃ illi sylli pcedant ex falsis:q2 ex veris nõ cõcludi tur falsuz: et ita in sola p̃ma syllogizatione ex falsis cõclu dit verũ. Et hoc manifestat p exẽpluz. Sit.n. hec ppositio vera. Oẽ.c.est.a: accipiat aũt ad vtrãqz extremitatez mediũ falsuz:qd est.b. ita.s.q̃ neqz.a. insit.b. neqz.b. insit c. Si accipiant aliq̃ media ad pbãdũ p̃missas ppõnes: oẽs ppõnes falsoz syllõz erunt false:q2 ois 9clio falsa 9cludit ex falsis. cõclusio aũt va põt 9cludi ex oibus veris. Un̄ qñ ppositiones p̃misse sunt vere ex qb9 9cludit verũ: nõ oportebit deuenire ad aliqd falsuz. Si g cũ alie sint ppõnes vere. alie false. sequit q̃ alia sunt pn̄a veroꝝ syllõz: et alia falsoꝝ. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Deinde neqz ipsa falsa ex eisdez proficiscunt. Sunt enim et talia falsa: vt inter sese sint cõtraria: et simul esse nõ põt: vt iustitiam et iniustitiã vel fortitudinẽ esse: et hoiem equum vel bouẽ: aut equale maius vel minus. Ex his aũt que lacent hoc pacto.

Vide in not. ¶ Postea neqz false ex eisdẽ sunt. Est.n. falsas adinuicẽ et 9rias, et ipole siĺ esse; vt iustitiã eẽ in iustitiã: aut timorẽ; aut hoiez equũ et bouẽ; aut equale maius, et min9. Ex positis aũt sic est.

Vide in annot. ¶ Ostendit q̃ neqz falsoꝝ syllõꝝ sunt eadẽ pn̄a. Cõtingit eni 9cliones falsas eẽ 9rias adinuicẽ: et icõpossibiles sibi. Sicut hec 9clio. Justitia est iniustitia est incõpossibilis huic 9ni. Justitia est timor: cũ vtraqz sit falsa. Timor.n. sicut differt genere a iustitia: ita etiaz ab iniustitia. Silr etiaz he due 9cliones false sunt 9rie et incõpossibiles. hõ est equus. et hõ est bos. Et silr he due ppõnes sunt incõpossibiles. equale est maius: et equale est minus. Ops eni 9cludere sic esse ex aliqb9: qbus positis ista sequent. vñ ops q̃ cũ ista sint 9traria et impossibilia: ita etiã p̃ncipia ex quibus cõcludant. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neqz enim rõcinationũ verarũ oium eadem principia sunt. Cõpluriũ nãqz principia diuersa sunt genere: neqz qbusuis accõmodant quevis. Unitates eniz nõ accõmodant punctis. Ille nãqz positione vacant: his eadẽ cõpetit. Necesse est aũt vt ad media accõmodari: aut supera ex parte aut infera: aut alios intra alios extra terminorum habere.

Vide in annot. ¶ Neqz ẽt veroꝝ eadẽ principia oiuz sunt. Alia enim multoꝝ genere principia sunt: neqz cõueniũt: vt vnitates punctis nõ cõueniunt. hec qdẽ eni nõ hñt positionẽ: illa ãt hñt. Necesse aũt est in media 9uenire aut ad sursuz aut ad deorsuz: aut hos itert9 hẽr: illos aũt exteri9 terminorum.

¶ Ostẽdit q̃ nec syllõꝝ veroꝝ sũt eadẽ pn̄a: q̃tuor rõnib9: quaꝝ vna sumit ex dr̃ia p̃ncipioꝝ pprioꝝ. Un̄ dr̃ q̃ [neqz ẽt veroꝝ syllõꝝ sunt eadem pn̄a.] Diuersoꝝ.n. generũ diuersa pn̄a sunt; sic pz q̃ magnitudinũ pn̄a sũt pũcta: numeroꝝ aũt vnitates: q2 nõ 9ueniũt adinuicẽ. q2 vnitates nõ habẽt positionẽ. puncta vo hñt. Si aũt oia p̃ncipia syllogismoꝝ cõuenirent adinuicẽ necesse esset q̃ vel cõuenirent in medio: vel sursuz ascendẽdo versus maiorẽ extremitatẽ: vel deorsuz versus minorem: q2 in syllogismo necesse est q̃ termini vel assumant interius vel exteri9.

Interius qdẽ qñ multiplicant syllogismi ad pbandũ ppositiones inductas. Tunc eniz necesse est q̃ accipiantur media q̃ sunt inter p̃dicata ppõnũ et subiecta: vt puta si sit talis sylls. Oẽ.b.est.a. oẽ.c.est.b. g oẽ.c.est.a. si oporteat pbari oẽ.b.est.a. ops assumere aliqd mediũ inter.b. et.a. puta.d. Et silr si debeat pbari minor ops accipere aliqd mediũ inter.c. et.b. puta.e. et sic semp termini assumpti interius habent. Exterius aũt assumunt: qñ vel maior extremitas accipit vt mediũ ascendẽdo: vel minor descẽdendo: puta si.a. cõcludat de.c. per.b. et iterũ.c. cõcludat de.b. per.a. Et sic silr ẽt pcedit descẽdẽdo si.b. cõcludat de.a. per.c. necesse est ergo in syllõis cõmunicãtib9 in p̃ncipiis: vel q̃ accipiat mediuz vnius syllogismi supra ppositiones alterius syllogismi. vel accipiant extrema vnius syllogismi supra extrema alterius syllogismi. Sed hoc non põt esse in reb9 quaꝝ sunt p̃ncipia diuersa: q2 puncta non possunt accipi neqz vt media neqz vt extrema in syllõis in qbus cõcludit aliqd de numero: neqz vnitates in syllogismis in qbus cõcludit aliquid de magnitudinibus. Relinquit ergo q̃ nõ possunt esse eadem principia oius syllogismoꝝ. ¶ Scda ratio ponitur ibi.

¶ At neqz fieri põt: vt p̃ncipioꝝ cõium vlla sint ex qb9 cuncta demonstrabunt. Dico aũt cõia: veluti quoduis affirmandũ aut negandum est. Gñ̃a.n. coꝝ q̃ sunt nõ eadẽ sunt sz diuersa: atqz alia solis cõpetunt quãtis: alia solis hisce que rõnem subeunt qualitatis. Cum quibus per communia demonstrationes cõficiuntur.

¶ Sed neqz cõium principioꝝ possunt esse aliq̃ ex qbus oia demonstrabunt. Dico aũt cõia vt omne affirmare et negare. gñ̃a.n. coꝝ sunt altera. Et alia quidẽ in quãtitatibus: alia vo in qualitatibus sũt solis: cũ qb9 demõstrat p cõia.

¶ Hic sumit ex p̃ncipiis cõibus: et dicit q̃ nõ põt esse aliqua p̃ncipia cõia ex qbus solũ oia syllogizant. sicut hoc p̃ncipiũ cõe. de quolibet affirmatio vel negatio: qd qdez cõiter est verũ in oi genere. nõ tñ est pole q̃ ex solis aliqbus taliter cõibus possint oia syllogizari. q2 genera entiũ sunt diuersa: et diuersa sunt pn̄a q̃ sunt solũ quãtitatũ. pn̄a: ab his q̃ solũ sũt pn̄a q̃litatũ: q̃ ops coassumere p̃ncipia cõib9 ad 9cludẽdũ in q̃libet mã: puta si in quãtitatibus oporteat ex dicto p̃ncipio cõi syllogizare: ops accipere. q̃ cũ hec sit falsa. punctus est linea. ops hãc esse veram: punctus nõ est linea. Et silr in q̃litatib9 ops coassumere aliqd ppriũ qualitati. Un̄ relinquit q̃ ipole sit eẽ eadẽ p̃ncipia oium syllogismoꝝ. ¶ Tertiã rõnẽ ponit ibi.

¶ Preterea principia nõ multo sũt pauciora cõclusionibus. Principia eniz ipse sunt ppositiones. Propositiones aũt sunt cum aut additur aut interponit terminus. Preterea 9clusiones sunt infinite: termini vo finiti.

¶ Amplius principia nõ multo minora sunt cõclusionib9. Principia qdẽ eniz ppõnes sunt: ppõnes aũt assũpti termini aut imissi sũt. Adhuc 9clusiones ifinite sũt: termini aũt finiti. Vide in not.

¶ Hic sumit ex cõparatione p̃missarum ad 9clusiones: et dicit q̃ p̃ncipia nõ sunt multũ pauciora 9clonib9. Sũt qdẽ pauciora: q2 q̃uis ad vnã 9clionẽ iferẽdã duo p̃ncipia. i. due ppõnes requirant: q2 vna 9clio nõ cõcludit

imediate nisi ex duab⁹: cũ vna ,ppõne põt qs vel ad iferendũ plurimas ↄclones: fm q sub subiecto aut sub predicato multa accipi põt. Nõ tñ sũt multo plura pncipia q̃ ↄclones: qr plurima eo᷑ q̃ pncipia coassumuntur ad ↄclones alias iducẽdas. sunt et ↄnes. Principia .n. ,ppõnes hic appellant. ,ppõnes aũt aut assumpti termini: aut imissi sunt. i. ,ppõnes in syllis multiplicant: aut assumẽdo terminos extrinsecus: vel supra maiorẽ extremitatẽ
Lec.hce. ⁊ ifra minorẽ: vt supra dictũ est. aut accipiẽdo terminos q sũt in medio. Et ad hoc addẽdũ est q ↄclones sunt infinite. Põt enĩ qõlibet cõcludi de quolibet vel affirmatiue vel negatiue. Et ne videret hoc esse ↄriũ ei qõ supra
Lec.34. & 35. ostenderat pdicationes nõ ,pcedere in ifinitũ. subiungit q termini sunt finiti: ⁊ ad hoc ptinẽt qõ supra ostensum est: esse statũ in pdicationib⁹: sed ex terminis ifinitis põt infinite ↄclusiones fieri fm diuersas cõbinationes: vt tñ accipiam⁹ cõiter ↄclones tã que sunt p se: q̃ q̃ sunt p accidẽs. Loquit .n. nũc cõiter de syllis. Si g̃ ↄclones sunt ifinite: pn⁹ aũt nõ sunt multo pauciora ↄclonib⁹. sequit q et pn⁹ sylloꝝ sunt infinita: nõ ergo sunt eadẽ pncipia syllogismoꝝ. ¶ Quartam rõnem ponit ibi.

¶ Insuper pricipioꝝ alia sunt necessaria. alia cõtingentia. Hoc igit mõ cõsiderantibus fieri nõ posse porro videt: vt eadẽ sint principia: aut finita: si conclusiones sint infinite.

¶ Amplius principia hec qdem ex necessitate: illa vo cõtingentia. Sic igitur in intentione his habitis impossibile est eadẽ esse principia: aut finita cum infinite sint cõclusiones.

¶ Que sumit ex dña necessarij ⁊ cõtingẽtis. ⁊ dicit q pncipioꝝ qbus vtimur in syllo: q̃dã sunt ↄtingentia: ⁊ q̃daz necia: vt pz in lib. poꝝ. vbi docuit syllogiçare ex necũs ⁊ cõtingẽtib⁹. Nõ aũt eadẽ sũt necessaria ⁊ ↄtingẽtia: g̃ nõ sunt eadẽ pn⁹ oium sylloꝝ. Et hoc est qõ cõcludit ex his duab⁹ vltimis rõnib⁹: qõ fm ↄsideratione pmissoꝝ cuz infinite sint ↄnes ipoẽ est esse eadẽ pncipia oium sylloꝝ aut etiam finita. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Mõ si qspiã alio mõ dicat: veluti hec qdẽ geometrie: hec aũt arithmetice: ⁊ hec medicie: principia esse: qd aliud erit qõ dr: q̃ sciaꝝ principia eẽ. At et eo dicere eadẽ eẽ qr ipsa sibiipsis eadẽ sunt ridiculũ est. Hoc .n. pacto cũcta eadez fiũt.

Uide in annot. ¶ Si vo aliter quodã mõ dicat aliqs: q hec qdẽ geometrie: alia vo sylloꝝ: alia autez medicine: quid vtiqz erit aliud qõ dr: nisi q sunt principia sciarũ: sed eadem dicere derisio est: qñ eadem eisdẽ eadẽ essent. Omnia enim sic fiũt eadem.

¶ Ostendit idẽ analetice. s. p rõnes ,ppias pncipioꝝ qbus scie demonstrãt. Et ponit tres rõnes. Circa quarũ pmaz dicit q si aliqs nõ dicat oiuz sylloꝝ esse eadẽ pn⁹: sz aliq̃ mõ dicat aliter. s. q q̃dã sunt pncipia geometrie: ⁊ q̃dam logice: q̃ dicunt pn⁹ sylloꝝ vel rõcinationũ: ⁊ q̃dã sũt pncipia medicine ⁊ sic accipiẽdo pn⁹ oium sciarũ: ista sic accepta eadẽ sunt pn⁹ oium demõstrationũ h non facit ad ,ppositũ quo qs vult sustinere eadẽ eẽ pn⁹: qr ,pter hoc dictũ. nihil aliud dicit nisi q q̃libet scia hz sua pn⁹: ⁊ non sint pn⁹ vni⁹ scie q̃ sunt alteri⁹: qõ oporteret si eadẽ eẽnt pn⁹ oium sylloꝝ sciaꝝ. Sed istud est ipoẽ ⁊ derisibile: qr fm hoc sequeret q que sunt in scientijs essent eadez: ⁊ ita oẽs scie essent vna scia. Que enim eisdẽ sunt eadez sibiinuicẽ sunt eadẽ. Sz pncipia cuiuslibet scie sunt quodãmõ eadẽ ↄclonibus: qr sunt vnius generis. Nõ .n. est ex vno in aliud genus demonstrare: vt supra dictum est. Lec.15.
Si g̃ pncipia sunt eadẽ: sequeret q oĩa que sunt in scientijs essent eadẽ. ¶ Scdam rõnem ponit ibi.

¶ At vo neqz hoc est: ex oibus inquã qd vis demonstrari querere oĩuz eadẽ pricipia esse. Est enim insignis stultitie sane. Nã neqz in manifestis h fit scientijs: neqz in resolutione fieri põt. Propositiones enim vacantes medio principia sunt: atqz diuersa plane cõclusio fit assumpta vacante medio ,ppositione.

¶ At vo neqz qõ est ex oib⁹ demõstrare qõlibet hoꝝ est. Nã h quare oium eadẽ esse principia. multũ .n. insipiẽs est. Neqz enim in manifestis mathematicis: neqz in resolutiõe possibile est. Immediate .n. ,ppõnes pricipia sunt: altera aũt cõclusio fit: accepta ,ppositione imediata. Uide in annot.

¶ Que talis est. Si aliqs querẽs esse oium eadẽ pncipia: hoc intendat dicere q qõlibet demonstret ex quolibet: hoc est stultum dicere: qr hoc neqz est poẽ in manifestis mathematicis: nec i resolutione. Et vocat manifesta mathematica. i. ↄsiderationes vel disciplinas: qñ ex aliqbus ,ppõnibus manifestis statim infert ↄclio. Uocat autem resolutionẽ: qñ ,ppõnes assumpte nõ sunt manifeste: sed opz eas resoluere in alias manifestiores. Et q hoc sit impoẽ ,pbat. qr vtroqz mõ pncipia demõstratiuoꝝ sylloꝝ sunt imediate ,ppõnes: q̃ vel statiz assumunt in manifestis mathematicis siue doctrinis: vel ad eas deuenit per resolutionẽ. Uidemus aũt q demonstrat alia cõclusio: coassumpta imediata ,ppõne alia. Et iõ nõ põt esse q ex quolibet demonstret qõlibet. ¶ Cõsequẽter cũ dicit.

¶ Mõ si quispiam ipsas primas vacantes medio ,ppositiones oium esse principia dicat: sciat is vnã in vno quoqz genere esse.

¶ Si aũt dicat aliqs primas imediatas ,ppõnes esse principia: vnum in vnoquoqz genere est. Uide in annot.

¶ Excludit quãdã obuiationẽ. Posset .n. aliquis dicere q duplex est gen⁹ imediataꝝ ,ppõnũ. q̃dã .n. sunt imediate ,ppõnes pme: ⁊ q̃dã scde: ita q accipiat ordo imediataꝝ ,ppositionũ fm ordinẽ terminoꝝ. Nã ille ,ppõnes q̃ cõsistunt in terminis pmis ⁊ cõibus: sicut est ens ⁊ nõ ens: equale ⁊ inequale: totũ ⁊ pars sunt pme ⁊ imediate ,ppõnes. vt nõ ↄtingit idẽ esse ⁊ non esse: ⁊ que vni ⁊ idẽ sunt equalia sibiinuicẽ sunt equalia. ⁊ silis. Immediate autẽ ,ppositiones que sunt circa posteriores terminos ⁊ min⁹ cõẽs: sunt scde respectu pmarũ: sicut q triangulus est figura. vel q hõ est aial. Põt ergo aliqs dicere q scde propositiones coassumunt ad diuersas cõclusiones demonstrandas: sed pme ,ppõnes imediate sunt eedez in oĩbus demõstrationib⁹. Et iõ ad hoc excludendũ dicit: q si aliquis dicat pmas imediatas ,ppõnes has esse illa pncipia ex qb⁹ oĩa demonstrant: cõsiderare opz q nihilominus in vnoquoqz genere opz esse vnũ pncipiũ vel vnã ,ppositionẽ imediatã primã in illo genere: nõ primã oĩno simpliciter. Et q ex illa que est pma simpliciter coassumpto isto pncipio huiꝰ generis oportebat in hoc genere demõstrari. Et ita non ex solis cõibus pncipijs possunt oĩa demonstrari: sed opz accipere propria que sunt diuersorum generum. ¶ Consequenter cum dicit.

¶ Quod si neqꝫ eadē oīum principia sunt hoc pacto: vt ex oībus quodvis oporteat demonstrari: neqꝫ sunt adeo diuersa vt vniuscuiusqꝫ sciētie sint diuersa. Restat si principia oīuꝫ generis sint eiusdē: ex his tñ hec: ⁊ ex his hec deuenirent.

Vide in annot. ¶ Si vero neqꝫ ex oībus: vt opus est demonstrari qdlibet neqꝫ sic ex altera: quare erunt vniuscuiusqꝫ scie altera. Relinquitur igit̄ si prima sunt principia oīuꝫ: sꝫ ex his qdē hec: ex illis aūt illa.

¶ Excluso stulto itellectu ꝓpositionis ꝯtra quā disputat̄. ꝯcludit ꝓpositū. ⁊ dicit ꝙ si nō dicat̄ ꝙ qdlibet demonstret̄ ex quolibet. sicut opus est dicere ꝑ ꝓmissa: sequit̄ ꝙ nec sic ex pncipio ex quo cōcludit̄ hec ꝯclusio ꝯcludatur altera: alioquin ex quolibet demōstrat̄ qdlibet. Unde necesse est ꝙ diuersarum scientiaꝝ sunt diuersa pncipia. Sꝫ nec opꝫ ꝙ oīum sciaꝝ sint pnᵃ vniᵘ gnīs his q̄ ex his demonstrant̄: sed oportebit ꝙ ex his demonstrent̄ he cōclusiones. ⁊ ex illis ille ex diuersis. s. pncipijs demonstratione facta in diuersis scientijs: que sunt de diuersis generibus. ¶ Tertiā rōnem ponit ibi.

¶ At patet ⁊ hoc esse nō posse. Demonstratum est eniꝫ sciaꝝ que genere differunt principia diuersa genere eē. Principia nāqꝫ duplicia sunt: ex qbus ⁊ circa qd. Principia igit̄ ex qbᵘ cōia sunt. Principia vero circa qd propria: vt vnitas magnitudo.

¶ Manifestū aūt hoc est qm̄ nō cōtingit. Monstratū est eniꝫ ꝙ altera principia genere sunt differentiū genere. Principia eni duplicia sunt ex qbus: ⁊ circa q̄. Ex qbᵘ qdē igit̄ cōia sunt. Que aūt sūt circa q̄ ꝓpria sūt: vt numerᵘ magnitudo.

Le. 41. ¶ Et dicit ꝙ manifestū est ēt alio mō ꝙ nō cōtingit h. s. ꝙ eadē sūt pncipia oīum sciarū. qꝛ ostensum est supra ꝙ diuersoꝝ generū diuersa sunt pncipia genere. Unde cū diuerse scientie sint de diuersis generibus: sequit̄ ꝙ diuersa pncipia sint diuersarū sciaꝝ. ¶ Sed qꝛ quodāmō eadē pncipia cōia sunt qbᵘ oēs scie vtunt̄: iō ꝯīter distiguit de pncipijs: ⁊ dicit ꝙ duo sunt pnᵃ: qdā pma ex qbus demonstrat̄ sicut pme dignitates: vt ꝙ nō sint idē eē ⁊ nō eē. Et iterū sunt qdā circa que sunt scie. s. subiecta sciaꝝ: qꝛ diffōnibᵘ subiecti vtimur vt pncipijs i demrationibᵘ. Illa ergo pma ex qbᵘ demōstrat̄: sunt cōia oībᵘ sciētijs: sed pncipia circa que sunt scie sunt ꝓpria cuiuslibet scie: sicut numerᵘ arithmetice: ⁊ magnitudo geometrie. Principia aūt cōia opꝫ ad hec ꝓpria applicari ad hoc ꝙ demōstret̄. Et qꝛ nō ex solis cōibus pncipijs demonstrat̄. non pōt dici eadē eē pncipia oīum syllogismoꝝ demonstratiuoꝝ: qd intendit ꝓbare.

¶ Interest aūt inter id qd sub scientia ⁊ id quod sub opinione cadit: ⁊ inter scientiā ⁊ opinionē.

Le. cō. 46 ¶ Scibile autē ⁊ scientia differunt ab opinabili ⁊ opinione. Lectio. XLIIII.

Postq̄ Phs ostendit cōparationē sciaꝝ ad inuicē ⁊ ꝓm certitudinē ⁊ ꝓm vnitatē ⁊ diuersitatē. hic ostendit cōparationē scie ad oīa que ad cognitionē ptinēt. Et diuidit̄ i duas ptes. In pma agit de cōparatiōe scie ad opinionē que est veroꝝ ⁊ falsoꝝ. In scda de cōparatione sciētie ad aliquos habitus cognoscitiuos qui sunt semꝑ veroꝝ. ibi [Reliqua aūt quo opꝫ ⁊c.] Prima autē pars diuidit̄ in duas ptes. In pma determiat veritatē. In scda excludit dubitationē. ibi [Qualiter ḡ est idē ⁊c.] Circa pmuꝫ tria facit. Primo eniꝫ ꝓponit dr̄iam esse inter scientiā ⁊ opinionē. Scdo ostendit qd ptineat ad sciam. ibi [Unde qdē scia ⁊c.] 3ᵒ qd ptineat ad opinionē. ibi [Sunt aūt qdam vera ⁊c.] Dicit ergo pmo ꝙ scia differt ab opinione: ⁊ similr̄ scibile qd est obiectū scie differt ab opinabili qd est obiectum opinionis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nā scia qdē vlis est cognitio ⁊ ꝑ necessaria cōparat̄: necessariū aūt aliter sese habere non pōt.

¶ Quoniā scia vlis ⁊ ꝑ necessaria est. Necessarium aūt nō cōtingit aliter se habere.

¶ Ostendit qd ptineat ad sciam: ⁊ ponit duo ad eā ptinere: quoꝝ vnū est ꝙ sit vlis. Nō. n. est scia de singularibus ⁊ sub sensu cadentibᵘ: ⁊ hoc supra manifestū est. Et aliud est ꝙ scia est ꝑ necēia. Et exponit qd sit necessariū. s. illud qd nō ꝯtingit aliter se hr̄e. Et h etiā est supra manifestū ꝙ demratio ꝓcedat ex necessarijs. ¶ Deinde cū dicit.

¶ At sunt qdā vera qdē: ⁊ numerant̄ inter ea q̄ sunt: tñ ⁊ aliter sese habere pñt. Patet igit̄ circa hec nō esse scientiā. Nā ea nō possent aliter se se habere: q̄ aliter sese hr̄e pñt. At vero neqꝫ intellectū. Intellectū enim principiū scie dico: neqꝫ sine demonstratione sciam. Que qdem est existimatio vacantis medio ꝓpositionis. Est aūt intellectus verus: ⁊ scia: ⁊ opinio: ⁊ id qd per hec dicit̄. Quare restat opinionē eē circa id qd veꝝ qdē est: aut falsuꝫ: aliter aūt sese habere potest. Hec aūt est existimatio vacantis medio: ⁊ nō necessarie ꝓpositionis.

¶ Sunt aūt qdā vera ꝯtingentia aliter se habere. Manifestum igit̄ est ꝙ circa hec scia nō est. Esset enim vtiqꝫ impoſe aliter se hr̄e possibilia aliter se habere. At vero neqꝫ itellectus. Dico. n. intellectū principiū scie. Neqꝫ. n. scia est idemōstrabilis. Hec aūt opinio est imediate ꝓpōnis. Verus est. n. itellectᵘ ⁊ scia ⁊ opinio: ⁊ qd ꝑ h dr̄. Quare relinquit̄ opinionē eē circa veꝝ qdē aut falsuꝫ: sꝫ ꝯtingēs est ⁊ aliter se hr̄e. Hec aūt est acceptio imediate ꝓpōnis: ⁊ nō necessarie. Vide in not. Vide in annot. Vide in annot.

¶ Ostendit qd ptineat ad opinionē. s. ꝙ sit circa cōtingētia aliter se habere: siue in vli siue in pticulari. Et hoc ꝓbat tripl̄r. Primo qdē ꝑ modū diuisionis ꝙ ꝓter vera necessaria que nō contingunt aliter se habere. sunt quedā cōtingētia vera: que cōtingunt aliter se habere. Manifestū est aūt hoc ex pdictis ꝙ circa huiꝰ nō est scia: qꝛ sequeret̄ ꝙ ꝯtingentia non possent aliter se habere. Circa talia eniꝫ est scia: vt iam dictū est. Similiter etiam non pōt dici ꝙ eoꝝ sit intellectus. ⁊ accipimus hic intellectū nō ꝓm ꝙ intellectus dr̄ quedā potētia aīe: sed ꝓm ꝙ est pncipiū scie. i. ꝓm ꝙ est habitus qdā pmoꝝ pncipioꝝ ex qbus ꝓcedit demratio ad causandaꝫ sciam. ¶ Et iō ad exponēdū qd sit iste itellectᵘ ꝗ est pncipiū: subdit [neqꝫ scia idemrabilis est] scilicet eoꝝ q̄ ꝯtingūt aliter se habere: ac si dicat ꝙ intellectus nihil aliud sit q̄ qdā scia indemonstrabilis. Sicut. n. scia iportat certitudinē cognitionis ꝑ demōstrationē acqsitā: ita intellectus iportat certitudinē Le. 45.

tudinē cognitionis absq3 demōstratione:nō ꝑpter defectū demōstrationis:sed q2 id de quo certitudo habet̄ est īdemōstrabile:ꝛ ꝑ se notū. Et ideo ad hoc exponēdū subdit:ꝙ scīa demōstratiua nihil aliud est q̄ꝫ certa existimatio īmediate ꝑpōnis. Qꝫ aūt ītellectus sit scīa īdemōstrabilis pꝫ ex hoc ipso:qꝺ dicit ꝙ est ꝑncipiuꝫ scīe. Cū.n. scīa sit necessarioꝝ:ꝛ necessaria nō ꝯcludant̄ nisi ex necessariis:vt supra ꝑbatū est:necesse est ꝙ ītellect⁹ qui est ꝑncipiuꝫ scīe nō sit ꝯtīgētiū. (Lec.15°.) ⁋ Ostēso ḡ ꝙ neq3 scīa neq3 ītellectus sūt ꝯtīgētiū. ponit quādā diuisionē. Et dicit ꝙ cōtigit veꝝ esse:ꝛ ītellectū:ꝛ scīaꝫ ꝛ opinionē:ꝛ qꝺ per hoc dr̄. id est qꝺ enūciat̄ voce ꝑ ītellectū ꝛ scīaꝫ ꝛ opinioneꝫ verā. Est enī veꝝ ꝛ in cōpositione ꝛ diuisione ītellectus: ꝛ in enūciatione exteriori inq̄ꝫtū significāt īteriorē veritatē opinionis scīe vel ītellect⁹. Si ergo cuiuslibet veri vel est ītellectus vel scīa vel opinio:ꝛ sūt q̄dā v̄a ꝯtingētia:quoꝝ nō est neq3 scīa neq3 ītellectus:relinquit̄ ꝙ circa huiꝰ sit opinio: siue sint actu vera:siue sint actu falsa: dūmō possint aliter se hr̄e. Et ad exponēdū qꝺ sit opinio subiūgit ꝙ opinio est acceptio.i.existimatio q̄dā īmediate ꝑpōnis ꝛ nō necessarie. Qꝺ pōt duob⁹ modis ītelligi. Uno mō sic:q2 ꝑpō īmediata in se qdē sit necessaria:sed ab opināte accipiat̄ vt nō necessaria. Alio mō vt sit in se ꝯtingēs. Dr̄ enī īmediata ꝑpō:q̄cūq3 per aliqꝺ medium ꝑbari nō pōt:siue sit necessaria:siue nō necessaria. Ostēsuꝫ est enī supra ꝙ nō est ꝑcedē in īfinitū in ꝑdicationibus:neq3 q̄ꝫtū ad media:neq3 q̄ꝫtū ad extrema:ꝛ hoc nō solū analetice in demōstrationib⁹:sed etiā logice cōiter q̄ꝫtū ad syllos. (Lec.32°. & inde) Si ergo sit aliq̄ ꝑpō ꝯtīgēs mediata:opꝫ ꝙ reducat̄ ad aliq̄s īmediatas. Nō aūt reducit̄ ad īmediatas necessarias:q2 necessaria nō sūt ꝑncipia ꝯtingētiuꝫ:neq3 ex necessarijs pōt ꝯcludi ꝯtingēs. Unā relinquit̄ ꝙ sit aliqua ꝑpō īmediata ꝯtingēs:ꝛ aliq̄ mediata. Sicut hō nō currit est mediata:pōt enī ꝑbari per hoc mediuꝫ. homo nō mouet̄:que etiā est ꝯtingens:sed īmediata. Existimatio ergo taliū ꝑpōnū ꝯtingētiū īmediataꝝ est opinio. sed per hoc nō excludit̄ qn etiā acceptio ꝑpōnis ꝯtingētis mediate sit opinio. Sic enī se hꝫ circa ꝯtingētia:sicut scīa ꝛ ītellectus circa necessaria. ⁋ Scḋo ibi.

⁋ Atq3 hoc ꝯsentaneū est etiā hijs que apparēt. Tā enī opinatio q̄ꝫ talis natura īcertū est sane.

⁋ Et ꝯfessum aūt est sic apparentibus. Opinio enim incertum est ꝛ natura huiusmodi est.

⁋ Probat idē per id qꝺ cōiter apparet:ꝛ dicit ꝙ id qꝺ dictū est.s. opinionē esse ꝯtingētiū. est quoddā ꝯfessuꝫ.i. cōsentaneū his que apparēt. Opinio enī videt̄ sonare aliqꝺ debile ꝛ īcertū:ꝛ videt̄ esse aliqua talis nā que habeat in se imbecillitatē ꝛ incertitudinē. ⁋ Tertio ibi.

⁋ Nemo p̄terea tū opinari q̄ppiā arbitrat̄:cū illud putat aliter sese hr̄e nō posse: sꝫ scire. Sed cū eē qdē sic putat:existimat aūt ꝛ aliter sese hr̄e posse:nihil ꝑhibet illū tūꝫ opinari:ꝑpterea qꝺ rei qdē talis opinio est:necessarie v̄o scientia.

⁋ Adhuc aūt nullus opinat̄ ꝑbare:cū opinet̄ īpossibile aliter se hr̄e:sed scire. Sed aliq̄n qdēꝫ esse sic:sed tñ nihil aliter ꝑhiber:tūc ꝑbare:tāq̄ꝫ huiꝰ qdē opinionē esse:sed necessarij scientiam.

⁋ Probat idē per experimētū. Nullus enī q̄n opinat̄ ꝙ īpossibile sit aliter se hr̄e:reputat se opinari:sed tūc reputat se scire. Qn̄ aūt opinat̄ ꝙ sic est:ꝛ ꝙ nihil ꝑhibeat aliter se hr̄e:reputat se opinari:ac si opinio sit talis.i. ꝯtingentiū:scientia aūt necessarij. ⁋ Deinde cum dicit.

⁋ Quō igit̄ sit:vt idē vnus opinet̄: ali⁹ sciat:ꝛ cur opinio nō erit scīa:si q̄spiā posuerit fieri posse:vt de eodē oī opinio habeat̄ ꝙ scit. Proficiscet̄ enī ꝛ iste qui scit:ꝛ iste qui opinat̄ per media quousq3 ꝑueniat ad ea que medio vacant. Quare si ille scit:ꝛ qui opinat̄ scit. Fieri.n. pōt vt queādmodū ipm esse:scit ꝛ ipsum ꝑpter qꝺ est opinemur. Hoc aūt ꝯstat ipsuꝫ mediū esse.

⁋ Quaret̄ igit̄ est idē opinari scire:ꝛ q̄re nō erit opinio scīa:ꝛ si q̄s posuerit esse:aut nihil ꝯtigē opinari ꝯsequet̄ ꝙ h̄ qdē sciēs. ille v̄o opinans ꝑ media quousq3 ad īmediata veniat. Quare si qdē ille sciuit:ꝛ opināns sciuit. Sicut enī ꝛ q2 est opinari:ꝛ ꝑpter qꝺ. Hoc aūt mediū est. (Vide in annot.)

⁋ Mouet dubitationē circa p̄missa. Et primo mouet dubitatiōes. Scḋo soluit. ibi [Aut si qdē sit ꝛc.] Circa p̄mū mouet duas dubitationes: quaꝝ vna est de opinabili ꝛ scibili. Si opinio est ꝯtingētis:scīa v̄o necessarij non est idē necessariū ꝛ ꝯtingēs. ergo remanet dubiū q̄liter possit hō aliqꝺ idē opinari ꝛ scire. ⁋ Scḋa dubitatio est de scīa ꝛ opinione:q̄re.s. opinio nō sit sciētia. Si tñ aliq̄s ponat ꝙ de oī cognito possit esse opinio:de quolibet enī cognito pōt hō opinari ꝙ possit aliter se hr̄e: nisi forte de p̄mis ꝑncipijs per se notis. quoꝝ ꝯtraria nō cadūt in existimatione:de q̄bus tñ nō est scīa. Sed circa oīa mediata quoꝝ est demōstratio ꝛ scīa. pōt aliquis existimare ꝙ possibile sit aliter se hr̄e:ꝛ ita pōt ea opinari. Nō enī opinio est solū de his que sūt ꝯtingētia in sui nā:q2 sꝫm hoc non oē qꝺ q̄s nouit ꝯtingeret opinari. Sed opinio est de his que accipiunt̄ vt ꝯtigētia aliter se hr̄e:siue sint talia: siue nō. ⁋ Hoc ergo supposito videt̄ ꝙ sit idē scīa ꝛ opinio:q2 taꝫ sciēs q̄ꝫ opināns ꝯsequunt̄ scīaꝫ ꝛ opinionē per aliqua media quousq3 ꝑueniāt ad aliqua īmediata:sicut ex dictis pꝫ. Unā si aliq̄s sit ꝑcedēs ꝑ media ad īmediata hꝫ scīaꝫ. Qꝫ aūt opinio ꝑ media veniat ad īmediata. manifestat ꝑ hoc:q2 sicut ꝯtigit opinari q2 ita est:ita ꝯtingit opinari ꝑpter qꝺ sit ita. Hoc aūt qꝺ dico ꝑpter qꝺ significat mediū. Unā pꝫ ꝙ opinio pōt ꝑcedē ꝑ mediū ad īmediata:siue opinio sit coꝝ q̄ in nā sūt ꝯtigētia. siue sit coꝝ que accipiunt̄ vt ꝯtingentia. ⁋ Deinde cum dicit.

⁋ An si existimauerit qdē ea que aliter sese hr̄e nequeunt:pinde atq3 hn̄t diffōnes sese hr̄e:per quas ipse demōstrationes ꝯficiunt̄:sciet nō opinabit̄. Sin aūt vera qdē esse crediderit: non tñ hec ipsis putauerit cōpetere rōne subē atq3 forme:opinabit̄:nō vere sciet. Atq3 si per ea qdēꝫ que medio vacant ꝑcesserit ipsum esse:ꝛ ꝑpter quid est opinabit̄. Sin v̄o nō per ea que vacāt medio:tm̄ ipsum esse opinabitur.

⁋ Aut si qdē sic arbitrat̄ nō ꝯtīgētia aliter se hr̄e: sicut hn̄t diffōnes per quas sūt demōstratiōes: nō opinabit̄:sed sciet. Si aūt vera qdē esse:non tñ hoc ipsis inesse sꝫm subaꝫ ꝛ spēm opinabit̄: ꝛ nō sciet vere:ꝛ q2 ꝛ ꝑpter quid:siquidēꝫ per immediata opinabitur. Si v̄o non per immediata:solum ipsum quia opinabitur.

⁋ Soluit ꝑdictas dubitatiōes. Et p̄mo scḋaꝫ que est de idētitate scīe ꝛ opinionis. Scḋo p̄mā que est de idētitate

sciti τ opinati. ibi[Eiusdem aūt τc.] Dicit ergo primo ꝙ si aliqˢ ꝓcedat per media ad imediata: ita ꝙ illa media nō arbitreṫ vt ꝯtingētia aliter se hr̄e: sed arbitreṫ ea sic hr̄e sicut diffōnes que sūt per media per que demōstrationes ꝓcedūt: neqȝ erit opinio: sed scia. Si aūt aliqˢ ꝓcedat vsqȝ ad imediata per aliqua media vera: que tamē vel nō insit illis de qbus dr̄ per se sicut diffōnes que ꝑdicanṫ subalr̄ τ significāt spēm rei. vel nō accipiat ea q̄si isūt: tūc habebit opinionē: τ non sciet vere qꝛ τ ꝓpter qd simul. si tn̄ ꝓcedat vsqȝ ad imediata: tūc. n. ꝑ imediata opinabiṫ: τ nō sciet. Si vo nō ꝓcedat ꝑ imediata: sȝ ꝑ mediata: tūc nō opinabiṫ ꝓpter qd: sed opinabiṫ solum quia. nā τ sciētia que nō est ꝓpter qd τ imediata: non est scientia ꝓpter quid. sed quia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Opinionāqȝ sciaqȝ: nō oino eiusdē est. Sed vt est: τ vera τ falsa mō quodā eiusdē opinio: sic τ scia τ opinio est eiusdē. Etenīȝ quēadmodū qdē opinionē verā ac falsam (inquiūt qdā) eiusdē esse accidūt: aliaqȝ absurda: τ nō opinari quēpiā: qd̄ opinaṫ falso. Sȝ cū multipl̄r idē dicaṫ partim esse pōt: partim esse nō pōt. Nam opinari vere diametrū cōmēsurabileȝ esse: absurdū est sane: sed sic est eiusdē: qꝛ diameter circa quē sūt ipse opiniones est idem. Vtriusqȝ tn̄ rō nō eadē est. Pari modo scia eiusdē esse atqȝ opinio pōt. Illa nāqȝ sic erit aialis existimatio: vt fieri nō possit: veluti si illa qdē existimatio sit homini sub ee rōne cōpetere. Hec aūt homini qdē: sed nō illo cōpetere mō. Idē est enīȝ id circa qd̄ vtraqȝ fit. Est eni hō: sed modus nō est idē: vt pȝ. Ex his āt emergit fieri nō posse: vt simul idē opineṫ quisq̄ȝ ac sciat. Nā simul existimatio nē hr̄et: τ aliter τ nō aliter idē sese hr̄e. Qd̄ qdē fieri nequit. Eteni fieri qdē pōt: vt in alio atqȝ alio sit eiusdē vtrūqȝ: sicuti diximus: sȝ in eodē si hoc pacto fieri nequit. Hr̄et enim simul existimationē hominē per se aial esse: τ nō per se aial esse. Quorum primum est non posse: secūduȝ sit posse hominem non animal esse.

¶ Eiusdē aūt opinio τ scia nō penitus est. Et sicut falsa τ vera eiusdē quodāmō est: τ sic scia τ opinio eiusdē: τ opinionē. n. verā τ falsaȝ: sicut dicūt qdā eiusdē esse: icōueniētia accidit appetē alia τ non opinari qd̄ opinaṫ falso. Qm̄ aūt idē multipl̄r dr̄: est sicut ꝯtigit: est aūt sicut nō. Cōmēsuratā. n. eē diametrū coste vere opinari icōueniēs est: sȝ ꝙ diametros circa quā sūt opiniones idē: sic eiusdeȝ est. Sed ꝙ aliqd erat esse vnicuiqȝ ɓm rōnē nō ideȝ est. Similr̄ autē τ scia τ opinio eiusdem est. Hoc qdē enim sic aial est: ꝙ nō est ꝯtingē nō esse aial: sed illa qdeȝ qd̄ est ꝯtingē. Vt si hoc qdeȝ qd̄ vere hois: illa vo hois est qdē: nō aūt veri hois. Idē. n. est qꝛ hō: hoc aūt nō sic idē. Manifestū aūt ex his est ꝙ neqȝ opinari: simul idē τ scire ꝯtingit. simul

Vide in annot.

Vide in annot.

Vide i annot.

eni vtiqȝ hr̄et opinionē aliter habēdi τ nō aliter idē esse: qd̄ vere nō ꝯtigit. In alio eni vtrūqȝ qȝ esse ꝯtigit eiusdē: sicut dictū est: sed in eodē nihil sic pōt esse. Hr̄et. n. opinionē simul: vt ꝙ hō esset ꝙ vere est aial: hoc enim sic contingere.

¶ Soluit ꝑmā dubitationem que est de identitate sciri τ opinari. Ubi ꝯsiderādū est ꝙ nō est icōueniēs id qd̄ est scitū ab vno: esse opinatuȝ ab alio: qꝛ qd̄ vnus accipit vt īpossibile aliter se hr̄e q̄si scitū: alter accipit vt ꝯtingens aliter se hr̄e q̄si opinatū. Sed ꝙ idem hō de eodē simul habeat opinionem τ sciaȝ: nō est verꝫ oino. sȝ aliquo mō. Sicut eni falsa opinio τ vera opinio possūt esse de eodeȝ quodāmō: sed nō simpl̄r: sic etiaȝ est de opinione τ scia. Si qˢ eni diceret ꝙ opinio vera τ falsa essent penitus de eodē: sicut aliq dicūt. puta illi qui dicebāt ꝙ oē qd̄ alicui videṫ est verꝫ: vt dr̄ in 4° meta. ille qui sic diceret. vellet ꝯsequi aliqua icōueniētia: τ multa qdem alia que posita sūt in 4° meta. que ꝯsequunṫ ex hoc ꝙ aliqˢ dicit idē eē verꝫ τ falsuȝ: τ specialr̄ hoc icōueniēs ꝯsequereṫ ei ꝙ nulla opinio esset falsa. τ ꝙ ille qui opinaṫ falsa nō opinaretur. Nō ergo pōt dici ꝙ vera opinio τ falsa sint eiusdem simpl̄r. Sed qꝛ idē dr̄ multipl̄r: ꝯtigit quodāmō opinionē verā τ falsaȝ esse eiusdē. τ quodāmō nō. Si. n. accipiatur idē subm ɓm rē de quo sūt opiniones: sic de eodē pōt esse opinio vera τ falsa. Si aūt accipiaṫ idē eē ipsuȝ enūtiabile opinatū. sic hoc est īpossibile. puta diametrū esse cōmēsurabilē lateri q̄drati opinaṫ aliqˢ falsa opinione: τ icōueniēs est dicere. ꝙ hoc enūtiabile aliqˢ opineṫ vera opinione. Sed ɓm ꝙ accipimus ipȝ subiectū enūtiabile diametrū: sic eiusdē pōt esse opinio vera τ falsa. Nā circa diametrū: vnus vere opinaṫ ꝙ sit vere icōmēsurabilis: ali° false ꝙ sit cōmēsurabilis. Et sic manifestū est ꝙ id de quo est opinio τ scia: τ si sit idē subo: nō tn̄ est idē ɓm rōnē. Est. n. idē subo diametrū cōmēsurari: τ diametrū nō cōmēsurari: qꝛ subm vtriusqȝ enūtiabilis est idē: tn̄ manifestū est ꝙ rōne differt diametrū ɓm ꝙ accipiṫ vt cōmēsurabilis: τ ɓȝ ꝙ accipiṫ incōmēsurabilis. Et sic opinio vera τ falsa pn̄t esse eiusdē subi: nō aūt eiusdē ɓm rōnē. Similr̄ est etiā de scia τ opinione. Nā scia qdē est de hoc ꝙ aliqˢ sciat aial. ita tn̄ ꝙ nō ꝯtingat id non esse aial: sed opinio est de hoc ꝙ aliqˢ scit aial: ita tn̄ ꝙ ꝯtingat illud nō esse aial. Puta si scia sit ꝙ hō vere sit id qd̄ est aial: τ sic īpossibile sit se hr̄e. opinio vo sit de h ꝙ hō non vere sit id qd̄ est aial: τ per hoc ꝯtingat aliter se hr̄e. Manifestū est eni ꝙ idē est subm τ scitū τ opinatuȝ qd̄ est hō: sed nō est vt idē rōne. Sic ergo ex dictis manifestū est ꝙ nō ꝯtingit oino simul idem scire τ opinari. qꝛ si simul hō hr̄et existimationē ꝙ posset aliter se hr̄e: τ ꝙ non posset aliter se hr̄e. Sed in alio hoie hoc ꝯtingit ꝙ de eodē vnus hȝ sciaȝ τ ali° opinionē sicut dcm̄ est. In eodem vo hoie nō ꝯtingit rōne iam dicta. ¶ Deinde cuȝ dicit.

T. cō. 11. τ inde.

T. cō. 9. τ inde.

¶ De reliqˢ aūt quo nā pacto distribuēda sint: de mēte inquā: de intellectu: de scia: de arte: de prudentia: de sapiētia: aliīs in locis ꝑtractabiṫ. Quedam enim ipsoꝝ ad naturalē: quedam ad moruȝ magis pertinet contemplationem.

¶ Reliq̄ aūt qūo opȝ distribuere in rōnē τ intellectū τ sciaȝ τ artē τ prudētiā τ sapiaȝ: hec qdē physice: illa vo ethice speculatiōis magis sṫ.

¶ Cōparat sciam ad aliquos habitus q se hn̄t ad verꝫ. Et ꝑmo ad illos habitus qui sūt de ꝯclonibus. Scdo ad habitū qui spālr̄ respicit mediū. ibi[Solertia aūt τc.] Dicit

cit ergo primo q reliqua ab opinione ad cognitionē ptinētia quō distinguant in rōne ⁊ itellectū ⁊ sciaȝ ⁊ artē ⁊ prudētiā ⁊ sapiaȝ: qntū ad aliqd ptinēt ad osiderationem phie pime: vel etiā phie nālis: qntū aūt ad aliqd ad osiderationē phie moralis que dr̄ ethica. ℂ Ad cui⁹ euidētiaȝ

Ca. 4° sciēdū est q Arist. in 6° ethicoꝝ ponit quinqȝ que se hnt semꝑ ad veꝝ .s. artē sciaȝ sapiaȝ prudētiā ⁊ itellectū: subiungēs duo que se hnt ad veꝝ ⁊ falsuȝ .s. suspitionē ⁊ opinionē. Prima aūt qnqȝ se hnt solū ad veꝝ: qꝛ iportāt rectitudinē rōnis. Sed tria eoꝝ .s. sapia scia ⁊ itellect⁹ iportāt rectitudinē cognitionis circa necessaria. Scia qdem circa oclones. itellect⁹ aūt circa pncipia. sapia aūt circa altissimas cās que sūt cause diuine. Alia vo .s. ars ⁊ prudētia iportāt rectitudinē rōnis circa otingētia. Prudentia qdē circa agibilia .i. circa act⁹ q sūt in opante: puta amare: odire: eligere ⁊ huiꝰ que ptinēt ad act⁹ morales: quoꝝ etiā est directiua prudētia. Ars aūt iportat rectitudinem rōnis circa factibilia .i. circa ea que agunt in exteriorem mūȝ: sic est secare ⁊ alia huiꝰ opa in qb⁹ dirigit ars. Dic aūt addit rōnē que ptinet ad deductionē pncipioꝝ in oclusiones. Determinare qdē de sapia qd sit: ⁊ quō se habeat ⁊ de scia ⁊ itellectu ⁊ arte: ptinet aliqualr ad phiam pmā. Prudētia vo ptinet ad osiderationē moralē: itellectus ⁊ rō fȝ q significāt potētias qsdā ptinēt ad osiderationē nālē: vt pȝ in libro de anima. ℂ Deinde cū dicit.

ℂ Sollertia vo bona qdā est oiectatio mediȷ̄ in tēpore admodū breui: veluti si qspiaȝ hoc viso lunā eā ptē que est versus solē lucidā semꝑ hr̄e: cito pceperit: ppterea idipsuȝ effici qd lumen ex sole suscipiat luna: aut si viso paupere: diuitē adeunte: hoc illū ppterea facere q mutuo argētū accipit: itellexerit: aut si cognouerit cur hi sūt amici: qꝛ sūt eiusdē hois inimici. Oēs eniȝ medias causas q vidit: extrema cognouit. Lucidā ptē versus solē hr̄e sit .a. Solis lucere lumine sit .b: luna sit .c. Igit ipsuȝ .b: id est solis lucere lumine cōpetit .c: ipsi iquā lune. At ipȝ .a. lucidā inquā semꝑ versus solē hr̄e parteȝ. ipsi .b. inest: qre fit vt .a. per .b. mediuȝ ipsi cōpetat .c.

ℂ Sollertia aūt est subtilitas qdā in nō pspecto tēpore mediȷ̄ inueniēdi: vt si aliqs vidēs q splendorē semꝑ hȝ a sole luna: statim itellexit ppter qd hoc sit: qꝛ ppter id q illustrat a sole: aut disputātē cū diuite cognouit qm̄ accōmodat⁹ est: aut ppter id q amici sunt qꝛ inimici eiusdē sūt. Omnes enim causas medias videns cognouit ⁊ vltimas. Splendiduȝ esse a sole sit in quo .a: lucere a sole .b: luna .c. Inest autem lune qdem .c: ipsi inest .b. quod est lucere a sole: ipsi autem .b. a. quod est hoc esse splendidum a quo splendor: quare ⁊ ipsi .c. a. per .b.

ℂ Facit mētionē de habitu qui spālr respicit mediū: ⁊ dicit q sollertia est qdā subtilis ⁊ facilis oiecturatio mediȷ̄ ppter qd aliqd euenit. ⁊ hoc qn nō hȝ maximū tēpus ad pspiciēdū vel deliberādū. sicut si aliqs vidēs q semꝑ lune qn ouertit opposita ad solē: splēdorē hȝ per totū: statī itellexit ppter qd h sit .s. qꝛ illustrat a sole. Et silr in actibus humanis. Si aliqs videat aliquē pauperē altercātē cū aliquo diuite: cognoscit q ille diues accōmodauit ei aliqd ⁊ altercat de redditione. Uel si aliquis vidēs aliquos qui prius fuerāt inimici eos esse factos amicos: cognouit ⁊ ppter qd hoc sit: qꝛ .s. sūt inimici eiusdē. Et q cognoscē mediū sit cognoscere ppter qd manifestat dupli. Primo qdē per rōnē: qꝛ talis sollers vidēs oēs cās medias: cognouit ⁊ vltimas in quas fit vltima resolō per quas cognoscit ppter qd. Scdo manifestat per exēplū ordinatū in syllo. Ut ponamus lunā esse .c .i. minorē extremitatē. Sed esse splēdidū per oppositionē ad solē sit .a. maior extremitas. Sed illuminari a sole sit .b .i. mediū. C. eniȝ est .b .i. luna hȝ lumē a sole: ⁊ .a. inest ipsi .b. qꝛ qd hȝ lumē a sole splēdet oversum ad solē: ⁊ sic pbat q .a. insit ipsi .c. per .b. Un pȝ q sollertia est qdā pspicacitas velociter apprehēdēdi mediū. qd oigit ex nāli aptitudine. ⁊ etiaȝ ex exercitio. Posuit aūt diuersa exēpla sollertie. vt ostēdat q in oibus pdictis habitibus .s. prudētia ⁊ sapientia ⁊c. possit esse sollertia. Finis.

ℂ Incipiunt Cōmentaria diui Thome Aquinatis in secundum librum Posteriorum Aristotelis.

Eadem que qruntur tot sane profecto quot sunt ea que scimus. Querimus autem quatuor: esse: propter quid est: si est: atqȝ quid est.

Questiones sunt equales numero his queciqȝ, vere, scimus. Querimus autem quatuor: quia: propter quid: si est: quid est. Lectio. .I.

Postq̄ Ph's in primo libro determinauit de syllo demōstratiuo. In hoc libro intēdit determinare de pncipijs eiꝰ. Est aūt duplex pncipiū demōstratiui sylli .s. mediū eiꝰ: ⁊ prime ppōnes idemōstrabiles. Diuidit ergo liber iste in duas ptes. In pma determinat de cognitione mediȷ̄ in demōstrationibus. In scda de cognitione pmaꝝ ppositionū. ibi [De pncipijs aūt qualiter fiūt cognita ⁊c.] Quia eni in pmo libro habitū est q ois doctrina ⁊ disciplina fit ex preexistēti cognitione: in demōstrationib⁹ aūt cognitio oclonis accipit per aliqd mediuȝ: ⁊ per primas ppōnes idemōstrabiles: residuū erat inuestigare qliter ista cognoscant. Prima aūt pars diuidit in duas partes. In pma inuestigat qd sit mediū in demōstrationibus. In scda pte inquirit quō illud medium nobis inotescat. ibi [Quō aūt qd qd est ostēdit.] Quia vo mediū in demonstrationib⁹ assumit ad aliqd inotesceēdū de quo poterat esse dubitatio vel qstio: ideo circa primū duo facit. Primo eni ponit numeꝝ qstionū. Scdo ex ipsis qstionibus inuestigat ppositū. ostēdēs qliter qstiones ptineāt ad mediū demōstrationū. ibi [Querimus aūt cū qrimus.] Circa pmū tria facit. Primo enumerat qstiones. Scdo manifestat cōpositas qstiones. ibi [Cū qdē eni vtruȝ hoc.] Tertio simplices. ibi [Quedaȝ aūt alio mō.] Dicit ergo pmo q eqlis est numerus qstionū: ⁊ eoꝝ que sciunt. Cuius rō est: qꝛ scia est cognitio per demōstrationē acqsita. eoꝝ aūt opȝ per demōstrationē cognitionē acqrere que ante fuerit ignota: ⁊ de his qōnes facim⁹ que ignoram⁹. Un seqt q ea que qrunt sint eqlia numero his que sciunt. Quatuor aūt sūt que qrunt .s. quia: ppter qd: si est: ⁊ qd est: ad que qtuor reduci pōt qcqd est qribile vel scibile. ℂ Diuidit aūt in pmo topicoꝝ qōnes siue pblemata aliter in qtuor: que oia cōprehēdunt sub vna hac qstionū: que dr̄ qstio qa. Nō eni itēdit ibi nisi de qstionibus ad quas dialectice disputat. ℂ Deinde cum dicit.

¶ Nā cū q̄rimus vtrū hoc an hoc sit plura com plectētes hoc pacto: vtrū sol deficiat: an nō deficiat: esse tū q̄rim⁹. Cui⁹ id indiciū est. Hoc. n. inuēto: solē iquā ipsuȝ deficere statim cessamus. Atqȝ si a principio solem deficere scimus: non querimus vtrum deficiat sol.

¶ Cū qdē eni vtrū hoc aut hoc sit q̄rim⁹ in numerȝ ponētes: vt vtrū sol deficiat aut nō: ipȝ q̄ q̄rimus. Signū est. Inuenientes enīȝ q̄ deficit: pausamus. Et si in principio sciremus q̄ deficeret: non quereremus vtrum deficeret.

¶ Manifestat ppositas q̄stiones: et p̄mo cōpositas. Ad cuius euidētiā ɔsiderādū est q̄ cū scia nō sit nisi veri: verȝ aūt significat solū per enūciationē: opȝ solā enūciationē esse scibilē: et per ɔñs q̄ribilē. Sicut aūt in 2° periermenias dr̄: enūciatio dupl'r format. Uno qdē mō ex noie et vbo absqȝ aliquo apposito: vt cuȝ dr̄ hō est. Alio mō qñ aliqd tertiū adiacet: vt cū dr̄. hō est albus. Pōt ergo rō formata referri vel ad p̄mū modū enūciationis: et sic erit q̄si q̄stio simplex. Uel ad scdȝ modū: et sic erit q̄stio q̄si cōposita: vel in numerȝ ponēs: q̄ videlȝ est q̄stio de compositione duoȝ. Circa hūc ergo modū enūciationis duplex q̄stio formari pōt. Una qdē an hoc sit verȝ qd̄ dr̄. Et hāc q̄stionē p̄mo exponit dicēs: q̄ cū de aliq̄ re q̄rimus. vtrū illa res sit hoc aut illud: sic quodāmō ponim⁹ in numerȝ accipiēdo. s. duo. quoȝ vnū est p̄dicatū. et aliō subȝ. Puta cū q̄rimus vtrū sol sit deficiēs per eclipsiȝ. vel nō: et vtrū hō sit aial. vel nō: tūc dicimur q̄rere. q̄a. nō ita q̄ hoc qd̄ dico. quia. sit nota vel signū iterrogationis: sed q̄ ad hoc q̄rimus vt sciamus q̄ ita est. Cuius signuȝ est. q̄ cū inueniremus per demōstrationē: quiescimus a q̄rēdo: et si in p̄ncipio hoc sciuissemus nō q̄reremus vtrū ita sit. Inquisitio aūt nō cessat nisi habito eo qd̄ q̄rebat. et ideo cū qd̄ quiȝ q̄rim⁹ vtrū hoc sit hoc: cesset habito q̄ ita est: manifestū est qd huiꝰ qd̄ q̄rit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Cū aūt scimus eē: tū ppter qd est dicere ɔsueuimus: Deficere nāqȝ solē terrāqȝ moueri sciētes: cūr deficit q̄rim⁹ aut mouet. Atqȝ hec hoc pacto. Quedā i alio q̄rim⁹ mō. Querim⁹. n. si sit an nō sit: cētaur⁹ aut de⁹. Si sit āt nec ne simpl'r dico: sed nō si alb⁹ sit: aut nō alb⁹. Hoc pcepto.

¶ Cum aūt scimus ipsuȝ q̄a. ipsuȝ ppter qd q̄rimus: vt scientes quia deficit luna: et q̄ mouet terra: ppter quid deficit: et ppter quid terra mouetur: querimus: hoc quidem igitur sic.

¶ Manifestat ɔsequētē q̄ōnē que etiā in numerȝ ponit: et dicit q̄ cū scim⁹ q̄ ita est: q̄rimus pp qd ita sit. puta cū scim⁹ q̄ sol est deficiēs p eclipsim. et q̄ terra est mota in terremotu: q̄rim⁹ pp qd sol deficiat: aut pp qd terra moueat. B q̄ q̄rim⁹ ponētes. s. in numerȝ. ¶ Deīde cū dicit.

¶ Deū iquā eē: vel hoiem: qd est postea q̄rim⁹: vt qd est de⁹ qd hō. Hec igit et tot sūt que q̄rere ɔuenimus: et que iaȝ scimus inuenta.

¶ Quedā aūt alio mō q̄rimus: vt si est aut non est cētaurus aut deus: hoc aūt si est aut nō est: simpl'r dico: sed nō si albū est aut nō. Cognoscētes aūt q̄ sunt: qd est q̄rimus. vt qd est deus: aut qd est homo. Que qdem igitur querimus: et que inuenientes scimus: hec et tot sunt.

¶ Manifestat alias duas q̄ōnes q̄ nō ponūt in numero: sȝ sūt simplices: et dicit q̄ q̄dā q̄rimus alio mō a p̄dictis q̄ōnibus. s. nō ponētes in numerȝ. vtpote si q̄ramus an sit cētaurus vel nō. hic simpl'r q̄rimus de cētauro an sit: nō aūt q̄rit an cētaurus sit hoc. puta albū vel nō: et sicut sciētes q̄ hoc est illud q̄rebamus ppter qd. ita etiā scientes de aliquo. q̄ est simpl'r: q̄rimus qd sit illō. puta quid est deus. aut qd est homo. Hec igit et tot sunt illa que q̄rim⁹ que cū inuenerimus dicimur scire. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Cū aūt q̄rim⁹ eē: aut si est simpl'r: tū si sit: nec ne ipsi⁹ mediū q̄rimus. Atqȝ cognito vel esse: qui qdē modus aliq̄ ex pte rei cōplectit q̄ōnem: vel si est: quod quidem simplex est rei questio: rursus ppter quid est: aut qd est querimus: qd nam sit tunc ipsum medium querimus.

¶ Querimus aūt cū queramus q̄ aut si est simpliciter: vtrum sit medium ipsius aut non. Cū aūt cognoscētes: aut q̄ est: aut si est aut in parte aut simpl'r: iterȝ ppter quid querimus: aut quid est: tunc querimus quid sit medium.

¶ Ostēdit qual'r p̄dicte q̄ōnes se hēant ad mediū. Et circa hoc tria facit. Primo pponit qd̄ itēdit. Scdo manifestat qd̄ dixerat. ibi[Dico aūt q̄a.] Tertio pbat ppositū. ibi[Cōtingit aūt itaqȝ in oibus q̄ōnibus rc.] Circa p̄mū sciēdū est q̄ p̄dictarȝ q̄tuor q̄ōnū quarȝ due ponūt in numerȝ et due nō ponūt p̄ma vtraqȝ in vnā coordiat. s. q̄stionē: q̄a. et q̄ōnē an est. et dicit q̄ cū q̄rimus: q̄ hoc est B: aut cū q̄rimus de aliquo simpl'r si est. nihil aliud q̄rim⁹ q̄s vtrū aliqd̄ mediū ipsi⁹ qd̄ q̄rimus sit iuenire vel nō. Qd̄ nō dr̄ sȝ ipsas formā q̄ōnis. nō eni cū q̄ro an sol eclipset: vel an hō sit: ex ipsa forma q̄ōnis q̄ro an sit aliquod mediū quo possit demōstrari solē eclipsari vel hoieȝ eē. Sed si sol eclipsat vel hō est. ɔñs est q̄ sit aliqd̄ mediuȝ iuenire ad demōstrādū ista que q̄runt. Nō eni sit qd̄ de imediatis et si va sūt: nō tū hñt mediū. q̄ huiꝰ cū sint manifesta sub q̄ōne nō cadūt. Sic ergo qui q̄rit an hoc sit hoc: vl' an B sit simpl'r: ex ɔñti q̄rit an sit huiꝰ mediū. Queri. n. in q̄ōne si est: vel q̄ est. an sit id qd̄ est mediū: q̄ id qd̄ est mediū est rō eius de quo q̄rit an hoc sit hoc: vel an simpl'r: vt infra dicet. Nō tū q̄rit sub rōne medij. Cōtingit aūt iuēto qd̄ q̄rit per duas q̄ōnes cognoscē aut q̄ est: aut si est: quoȝ alterȝ est cognoscē esse simpl'r alterū esse in pte: sicut cū cognoscimus q̄ hō est alb⁹. q̄ esse albū nō significat total'r esse hoīs. sed significat ipm esse aliqd. et ideo cū homo sit albus nō dr̄ esse simpl'r. sed esse sm qd. Sed cū dicit hō est. significat ipsum esse simpl'r. et cum homo sit ens dicit generari simpliciter. Cuȝ ergo cognito quia est. querimus ppter quid est. aut cognito si est: querimus quid est. tunc q̄rimus qd sit medium. Et hoc sil'r est accipiēdū nō sȝ formā q̄ōnis. sed sȝ ɔcomitātiā. Nō. n. qui q̄rit cām ppter quā sol eclipsat: q̄rit ipsaȝ vt mediū demōstrās. sed q̄rit id qd̄ est medium. q̄ ɔseques est vt hoc habito possit demonstrare. Et eadem rō est de questione quid est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Atqȝ modū tū aliquis ex pte rei q̄ōnē cōplecti dico: cuȝ hoc dr̄ pacto. Deficit ne luna: aut accrescit: tum enim vt patet si quippiam compētat: in sitqȝ cuispiam queritur. Simpliceȝ hanc q̄ōnē appello. Est ne luna: vel nox: vel dies.

¶ Dico aūt q̄a aut si est: in parte aut simpl'r. In

pte qdē igiť vtrū deficit luna: aut augeť. Si.n. est aliqd: aut non est aliqd in huiꝰ inquirimus. Simplr aūt est: si est aut nō est luna aut nox.

℄ Manifestat qđ dixerat ꝙ qꝛ est: ⁊ si est differūt sicut in pte ⁊ simplr. Cū.n. q̄rimus vtrū luna deficit: aut vtrū augeť: est qđ in pte. In huiꝰ.n. qōne q̄rimꝰ si luna est aliqd: puta si deficiēs aut aucta vel nō: sꝫ cū q̄rimꝰ an luna sit: siue an nox sit: est q̄stio de esse simplr. ℄ Deinde cū dicit.

℄ Fit igiť vt oibus in qōnibus q̄rať: aut si sit mediū: aut qdnā mediū ipsuꝫ sit. Causa.n. est ipm mediuꝫ atqꝫ vniuersis hec q̄riť: deficit ne luna: est ne huiꝰ aliq̄ causa: Postea cognito hoc: cāꝫ q̄nā aliquā esse: qdnā sit illa cā q̄rimus. Causa eni tā essendi simplr: q̄ essendi q̄ppiā eoꝝ que vel per se vel p accñs cōperiūt ipsuꝫ mediū est. Atqꝫ simplr esse dico subm ipsuꝫ: vt lunā: aut solē: aut terrā: aut triāgulū q̄ppiā esse: vt defectionē: si in medio vniuersi ꝯsistat: an non in co ꝯsistat: eq̄litatē: ineq̄litatē: ⁊ huiuscemodi. In his enim oibꝰ pꝫ idē esse qd est: atqꝫ pp qd est. Quid est lune defectio priuatio lune lucis ob īterpositionēꝫ terre: pp qd est defectio: aut cur deficit luna: qꝛ lux eiꝰ deficit: obijciēte se terra. qd est ꝯcētus: rō numeroꝝ inter acutū ⁊ graue. Cur īter sese graue atqꝫ acutū ꝯsona sūt: qꝛ numeroꝝ īter sese suscipiūt rōnē acutū ipm ⁊ graue. Est ne īter acutū ⁊ graue ꝯcentus: ꝯsistit ne ratio ipsoꝝ in numeris. Quod simul atqꝫ percepimus: quenā sit illa ratio querimus.

Vide in anno. ℄ Cōtingit itaqꝫ in oibus qōnibus q̄rere: aut si est mediū: aut qd est mediū. Causa qdē.n. mediū est. In oibꝰ aūt hoc q̄riť. vt vtrū luna deficiat: vtrū sit aliqđ mediū aut nō. Post hoc sciētes qa est: qd igiť hoc sit q̄rimꝰ. Causa.n. ipsiꝰ esse nō hoc aut hoc: sꝫ simplr subaꝫ. aut nō simpliciter sꝫ aliqd hoꝝ que sūt per se: aut sꝫ accñs: mediū est. Dico aūt simplr qdē subaꝫ. vt lunā: aut terrā: aut triāgulū. qd aūt est defectū: eq̄litatē ineq̄litatē: si in medio terra sit: aut nō. In oibus.n. his manifestū est ꝙ idem sit qđ qd est: ⁊ ppter qd est. Amplꝰ qd est defectus: priuatio luminis a luna ex terre obiectu. Propter qd est defectus: aut ppter qđ deficit luna: ppter defectū luminis opposita terra. Quid est ꝯsonātia: rō numeroꝝ in acuto ⁊ graui. Propter qd desonat acutū graui: ppter id qđ rōnē hꝫ numeruꝫ acutū ⁊ graue: vtrū sit in numeris rō ipsoꝝ: accipientes aūt quia est qd igiť est ratio.

℄ Probat ppositū.s. ꝙ pdicte qōnes ptineāt ad mediuꝫ. Et pmo pbat per rōnē. Scđo pbat per signū.ibi[Oē aūt sit mediȷ.] Cōcludit ergo pmo ex pmissa manifestatione ꝙ in oibus pdictis qōnibus: vel q̄riť an sit mediū.s. in q̄stione.qa. ⁊ in qōne si est: vel q̄riť qd est mediū.s. in qōne ppter qd: ⁊ in qōne qd est. Et pbat ꝙ qđ ppter qd. q̄rer

qd sit mediū. Manifestū est.n. ꝙ cā est mediū in demōstratione que facit scire. qꝛ scire est cāꝫ rei cognosceř. Causa aūt est qđ q̄riť in oibꝰ pdictis qōnibus. Qđ pmo manifestat in qōne.qa. Cū.n. q̄riť vtrū luna deficiat: q̄riť scđꝫ modū supra expositū: vtrū aliqd sit cā defectus lune: vel nō est. Et ꝯīter hoc manifestat in qōne ppter qd. Cuꝫ.n. scimus qꝛ est aliqd cā defectus lune: q̄riť qd sit cā. ⁊ h̄ est q̄rere ppter qd. Et eadē rō est in alijs duabꝰ qōnibus: vt per sequētia manifestat. Dicit.n. ꝙ siue accipiamꝰ aliquā rē eē nō hoc aut hoc. puta cū dico. hō est albꝰ aut grāmaticus: sꝫ accipiamꝰ ipsaꝫ subam simplr esse: siue etiā nō accipiamus rē aliquā esse: ⁊ simplr: sed rē aliquā esse aliqd ponēdo in numeꝝ: siue id aliqd sit de numero eoꝝ que pdicanť per se: siue de numero eoꝝ que pdicāť per accñs. siue hoc mō siue illo accipiamus rē esse: causa eiꝰ est mediū ad demōstrādū ipꝫ. Exponit aūt ꝯīter qđ dixit. simpliciter subaꝫ esse. cū q̄rimus de luna: aut de terra: aut de triāgulo: aut de quolibet subō an sit. ⁊ ad hoc demōstrandū accipiť aliqđ mediū. Dico aūt reꝫ esse aliqd: cū querimus eclipsiꝫ de luna: aut eq̄litatē aut ineq̄litatē de triāgulo: aut de terra vtrū sit in medio mūdi aut nō. Et ostēdit ꝙ nō differt q̄tū ad ppositū vtrolibet mō accipiať rem esse. qꝛ in oibus pdictis idē est qd est. ⁊ ppter qd. Et hoc manifestat pmo in defectu lune. Si.n. q̄rať qd est defectus lune: rñdeť ꝙ est priuatio luminis a luna ppter terrā que obijciť īter ipsam ⁊ solē. Et hoc idē rñdemus si q̄rať ppter qd luna deficit. Dicit.n. ꝙ luna deficit ppter defectū luminis ex oppositione terre. Et idē manifestat in alio exēplo. Si.n. q̄rať qd est ꝯsonātia. rñdeť ꝙ est ratio.i. pportio numeroꝝ sꝫ acutū ⁊ graue. Et rursuꝫ si q̄ratur ppter qd acutū ꝯsonat graui. rñdeť ppter id qđ hñt numeralē pportionē acutū ⁊ graue. Sic ergo qđ qd est. ⁊ q̄stio ppter qd. redeūt in idē subō: q̄uis differāt rōne. Unđ qꝛ cū q̄riť ppter qd: q̄riť qd sit mediū. vt ostēsuꝫ est. relinquiť ꝙ cū q̄riť qd est. silr q̄rať mediū. Et idē ostēdit in qōne.qa. Ut eniꝫ dictū est. ꝯsonātia est rō in numeris acuti ⁊ grauis. cū ergo q̄riť vtrū acutū ⁊ graue ꝯsonent. q̄riť vtrū sit aliq̄ rō numeralis acuti ⁊ grauis. ⁊ hoc est mediū ad demōstrādū ꝙ acutū ⁊ graue ꝯsonāt. Relinquiť ergo ꝙ in qōne.quia. q̄riť an sit mediū. Cū aūt acceperimus qa est aliq̄ rō numeralis acuti ⁊ grauis. queremus que sit rō illa. Et hoc est q̄rere qd vel ppter qd.

℄ Videť hic Arist. dicere ꝙ diffō passionis sit mediuꝫ in demōstratione. ℄ Sed ꝯsiderānduꝫ est. ꝙ diffō passionis pfici nō pōt sine diffōne subi. Manifestū est eniꝫ ꝙ pncipia que ꝯtinet diffō subi sūt pncipia passionis. Nō ergo demōstratio resoluet in pmā cām nisi accipiať vt mediū demōstrationis diffō subi. Sic ergo opꝫ passionē ꝯcludere de subō per diffōnē passionis. ⁊ vlterius diffōnē passionis ꝯcludere de subō per diffōnē subi. Unđ etiaꝫ in pncipio dictū est ꝙ opꝫ pcognoscere qd est nō solū de passione sed etiā de subō: qđ nō oporteret nisi diffō passionis ꝯcluderet de subō per diffōnē subi. Et hoc pꝫ per exēplū. Si velimus de triāgulo demonstrare ꝙ hꝫ tres angulos eq̄les duobꝰ rectis. accipiamus pmo pro medio qđ est figura habēs angulū extrinsecū equalē duobus rectis itrinsecis sibi oppositis: qđ est quasi diffō passionis. Quod iteꝝ demōstrare opꝫ per diffōnē subi: vt dicamꝰ. Ois figura tribus rectis lineis ꝯtenta: hꝫ angulū exteriorē equalē duobus iterioribus sibi oppositis: sed triangulus est huiꝰ. ergo ⁊c. Et idē pꝫ si velimus demōstrare ꝙ vox acuta ⁊ grauis ꝯsonēt: accipiamus diffōnē passionis vt hic dř.s. ꝙ habēt pportionē numeralē. Sed rursus ad hoc demōstrādū opꝫ accipere diffōnē grauis acuti. Nā grauis vox est que in multo tpe nata est mouere sensuꝫ:

acuta aūt que i modico tēpore:modici aūt ad multū est proportio numeralis. Nec refert si aliter diffiniatur acutum τ graue. Oportet eniz in eoꝝ diffinitione ponere aliquid ad q̄titates ptinens:τ sic necesse erit concludere in eis proportionē numeralem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Indicat etiā ea quoꝝ mediuz sensu pcipi pōt: nos ipsuz mediū q̄rere. Nā nō sentiētes lune defectionē: τ ne an non est defectio q̄rimus lune. At si essemus in ipsa luna: neqꝫ si fit: neqꝫ cur fit defectio vtiqꝫ q̄reremus: sed simul vtrunqꝫ se nobis vltro offerret: atqꝫ patefieret. Etenim ex sensus pceptione: τ ipsuz vniuersale notum nobis fuisset. Sensu nāqꝫ terrā nūc sese obijcē lune cognosceremus. Pateret eni visu nūc deficere lunā: atqꝫ ex hoc ipsuz emersisset vniuersale. Ut igit̄ dicebamus idē est scire: qd est τ ꝓpter qd est. Et hoc: aut simplr̄ τ nō aliqd eoꝝ que isūt: aut aliqd eoꝝ que cōpetūt: veluti duo recti: aut maius: vel minus. τ huiuscemodi. Pꝫ igit̄ oia que q̄runt̄ mediū questionez esse.

t. c. 2. ¶ Qꝫ aūt mediū sit q̄stio: ondit̄ q̄ncūqꝫ mediuz sensibile est: q̄rimus. n. nō sentiētes: vt defectū si est. Si v̄o essemus sup lunā nō vtiqꝫ q̄reremus neqꝫ si fit neqꝫ ꝓpter qd: sed simul manifestū esset vtiqꝫ: ex eo. n. ꝙ sentim⁹: τ vl'e nobis factū est scire. Sēsus qdē est ei⁹ qd nūc obijcit̄: τ manifestū eni est ꝙ nūc deficit: ex his aūt vl'e vtiqꝫ factū est. Sicut igit̄ diximus. q̄dqd est scire idē est τ ꝑꝑ qd est. Hoc aūt: aut ē simplr̄ τ nō eoꝝ q̄ isūt aliqd: aut q̄ isūt: vt q̄m duo recti sūt: aut q̄m mai⁹ aut q̄m min⁹ est. Qꝫ qdē igit̄ oia q̄ querunt̄: mediū questio sit: manifestum est.

¶ Ostēdit ꝓpositū per signū sensibile: τ dicit ꝙ ea in quibus mediū est sensibile: manifeste ondūt ꝙ ois q̄stio sit q̄stio medij: q2. s. q2 mediū sensibile per sensuz inotescit nullus relinquit̄ q̄ōni locus. Tūc. n. q̄rimus in reb⁹ sensibilibus s3 aliquā pdictaꝝ q̄ōnū: q2 mediū nō sentim⁹ sicut q̄rimus an sit defect⁹ lune. vel si est defectus lune: vel nō: q2 nō sentimus mediū qd est causa faciēs deficere lunā. Sed si essemus in loco q2 est super lunā: videremus q̄ñ luna subintrādo vmbrā terre deficeret: τ ideo circa hoc nihil q̄reremus: nec si est: nec ꝓpter qd est: sed simul vtrūqꝫ nobis fieret manifestū. Et q2 posset aliqs obuiādo dicere ꝙ sensus est singulariū: ea v̄o que q̄runtur sūt vl'ia: sicut τ ea que sciunt̄: τ ita per sensuz nō videt̄ ꝙ possit nobis inotescē id de quo est q̄stio. Ideo q̄si obuiationi ridēs subiūgit ꝙ ex hoc ipso ꝙ sentiremus pciculare. s. ꝙ hoc corpus lune nūc subīrrat hāc vmbrā terre: statim accideret nobis ꝙ scirem⁹ vl'e. Sēsus. n. noster esset de hoc ꝙ nūc lumē solis obstruit̄ per oppositionē terre: τ per hoc manifestū esset nobis ꝙ luna nūc deficit. Et q2 nos conijceremus ꝙ semꝑ hoc mō accideret lune defectus: statim in nr̄a scia sensus rei singularis fieret vl'e. Et ex hoc exēplo ɔcludit ꝙ idē est scire q̄dqd est: τ ꝓpter qd. Nā ex hoc ꝙ videmus terrā interpositā īter solē τ lunā: sciemus τ qd est defectus lune: τ ꝓpter qd luna deficit: quoꝝ vnuz. s. scire qd est: refert̄ ad sciam qua scimus de aliquo ꝙ simplr̄ sit: nō aūt ꝙ aliqd isit alicui: sed ꝓpter qd refert̄ ad cognitionē eoꝝ que isūt: sicut cū dicim⁹ ꝙ tres anguli sūt eq̄les duobus rectis: aut maiores aut minores. Ultimo aūt epilogando concludit principale ꝓpositum. s. manifestum est ex predictis in omnibus que queruntur esse medij questionem.

¶ His itaqꝫ determinatis dicenduz esse videt̄: quonam pacto ostenditur ipsuz quid est: quis reductionis est modus: qd est deniqꝫ τ quoꝝ est diffinitio. Atqꝫ antea dubitādū esse videt̄.

¶ Quomodo autem quodqdest demonstret̄: τ quis modus introductionis; τ quid est diffinitio: τ quorum; dicemus: opponentes primum de ipsis. Lectio. II.

Postq̄ p̄hs ostēdit ꝙ ois q̄stio est quodāmodo qd medij qd qdē est q̄dqdest. τ ꝓpter qd. hic icipit manifestare qualr̄ mediū nobis inotescat. Et diuidit̄ in ptes duas. In prima pte ostēdit q̄ñ τ qd est: τ ꝓpter qd se hꝫ ad demōstrationē. In scd̄a pte ostēdit q̄ñ oporteat inuestigare q̄dqdest: τ ꝓpter qd. ibi. Q̄ñ aūt opꝫ errare. Prima aūt pars diuidit̄ in ptes duas. In prima manifestat q̄ñ se habeat ad demōstrationē illi qd est. In scd̄a manifestat q̄ñ se habeat ad demōstrationē illi ꝓpter qd. qd significat causaz. ibi. Q̄m aūt scire opinamur cū sciamus causaz. Circa primū duo facit. Primo dicit de quo est itētio. Scd̄o ꝓsequit̄ ꝓpositū. ibi. Principiū aūt futurorū. Dicit ergo p̄mo ꝙ q2 ois q̄stio ad cui⁹ determinationē demōstratio iducit̄: est q̄stio medij: qd est qd. τ ꝓpter qd. oportet p̄mo dicere per quē moduz hoc ipsum q̄dqd est nobis ostēdat̄. vtrū. s. per demōstrationē vel per diuisionē: vel quouis alio mō. Et iteꝝ opꝫ dicē q̄ sit modus reducēdi ea que apparent de re ad q̄dqdest. Et q2 diffō est oratio significās q̄dqdest. oportet etiam scire quid sit diffinitio: τ que sint diffinibilia. In his aūt hoc ordine procedemus. Primo qdem opponendo. Scd̄o autem veritatem determinando. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Idqꝫ initium faciendum: quod maxime dicēdis erit accōmodatuz. Dubitauerit itaqꝫ quispiam: vtrum fieri possit: vt idē rationeqꝫ eiusdem diffinitione: demonstrationeqꝫ: sciatur. An idipsum fieri nequeat.

¶ Principiuz aūt sit futuroꝝ quod vere sit magis proprium habitaꝝ rationuz. Dubitabit enī aliquis vtrum sit idem τ s̄m idem diffinitione scire τ demonstratione: aut impossibile.

¶ Exequit̄ ꝓpositum ordine p̄dicto. Unde primo pcedit circa p̄missa disputatiue opponēdo. Scd̄o veritatē determinando. ibi. Iteꝝ aūt speculandū: si nō dr̄ bene. Circa primū duo facit. Primo pcedit disputando de ipsa diffinitione que significat q̄dqdest. Scd̄o de ipso qd est per diffinitionē significato. ibi. Ipsi⁹ aūt qd est. vtrū syllo. Circa primū tria facit. Primo inquirit disputatiue vtrū oium quoꝝ est demōstratio sit diffō. Scd̄o vtrū ecōuerso oiuz quoꝝ est diffō sit demōstratio. ibi. Quid aūt cui⁹ est diffō. Tertio vtrū alicui⁹ eiusdē sit diffō τ demōstratio. ibi. S3 vtrū si nō ois. Circa p̄mū duo facit. Primo dicit de quo est itētio. Scd̄o exequitur ꝓpositū. ibi. Dubitabit. n. vtiqꝫ aliqs. Dicit ergo p̄mo ꝙ īter ea que in futuꝝ dicēda sūt p̄ncipiū opꝫ sumere ab eo qd est ɔuenientissimū habitaꝝ. i. ɔsequētiū rōnū. Quod qdē est de hoc

ꝙ posset

ꝙ posset aliqs dubitare. vtrū ꝯtingat idem ⁊ ẜm idē scire per diffōnē ⁊ demōstrationē. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Etenim diffinitio ipsius quid est esse videtur. Omne autem quid est: vniuersale est: atq; affirmatiuū. At ratiocinationes alias negatiuas: alias nō vniuersales esse patet. Uniuerse nāq; ratiocinationes secunde figure sunt negatiue. Tertie autem vniuersales non sunt.

¶ Diffinitio quidem enim q̄d quid est scire videtur: q̄d aūt qd est oē vl'e ⁊ p̄dicatiuū est. Syllogismi aūt sunt alij quidem priuatiui: aut nō vniuersales. Sicut in secūda qdē figura priuatiui omnes sunt. In tertia v̄o nō vniuersales.

¶ Probat ꝙ nō oīum quoꝝ est demōstratio sit diffō. Et hoc q̄druplr. Primo qdem: q2 diffō est idicatiua eius q̄d qd est. oē aūt q̄d ptinet ad q̄d qd est p̄dicat̄ ⁊ affirmatiue ⁊ vniuersalr. ergo diffō est solū coꝝ ꝯtētiua siue significatiua que p̄dicant̄ affirmatiue ⁊ vl'iter. Sed nō oēs syllogismi sūt demōstratiui ꝯclonū affirmatiuaꝝ vniuersaliū: sed qdā sunt negatiui: puta oēs qui fiūt in scda figura: qdā v̄o particulares: puta oēs qui fiūt in tertia figura. Nō ḡ oīum est diffō quoꝝ est demōstratio. ¶ Scdo ibi.

¶ Deinde nec eoꝝ oīum est diffō: que per primā affirmatiue demōstrant̄ figurā. quale est hoc. Ois triāgulus h3 tres angulos duobus rectis equales: aliaq; similia. Huiꝰ aūt rō est: quia id scire q̄d demonstrari potest nil aliud est q̄ꝫ demonstrationē eius habere: quare si est talium demonstratio: patet eorundem ⁊ diffinitionem non esse. Nam si esset: per diffinitionem etiam quispiam sciret: demonstrationem non habēs. Nihil enim vetat: vt non simul demonstratio atq; diffinitio habeatur.

¶ Postea neq; eorum que sunt in prima figura oīum est diffinitio: vt ꝙ omnis triāgulus duobus rectis equales habet. Huiusmodi autē ratio est: quoniam scire demonstrare est demonstrationem habere: quare si in talibus demonstratio est: manifestum est ꝙ non erit ipsorum diffinitio. Scit enim vtiq; aliquis ⁊ ẜm diffinitionem non habens demonstrationem. Nihil enim prohibet non simul habere.

Vide in annot.

¶ Ostēdit idē dicēs: ꝙ neq; diffō etiam pōt esse oīum eorū que ꝯcludunt̄ per syll'os affirmatiuos: q̄d ꝯtingit esse solū in p̄ma figura: sicut demōstratiue syllogiçat̄ ꝙ triāgulus h3 tres angulos eq̄les duobus rectis. Huiꝰ aūt q̄d dictū est. s. ꝙ nō oīum que syllogiçant̄ possit esse diffō rō est: q2 scire aliqd demōstratiue nihil aliud est q̄ꝫ demonstrationē hr̄e. Ex quo p3 ꝙ si oīum hoꝝ scia solū per demōstrationē habet̄: nō est eoꝝ diffō. Ea. n. quoꝝ est diffō cognoscunt̄ per diffōnē. Sequeret̄ ergo ꝙ aliqs nō hn̄s eoꝝ demōstrationē sciret ea: eo ꝙ nihil p̄hibet aliquem habētē diffōnē nō simul hr̄e demōstrationē: q̄uis diffō sit demōstrationis p̄ncipiū. Nō. n. q̄cūq; cognoscit p̄ncipia: scit ꝯclonē iducere demōstrādo. ¶ Tertio ibi.

¶ Inductione etiā idē satis ostēdi: crediq; pōt. Nihil enim vnq̄ꝫ eoꝝ que vel per se vel per accidens insunt diffinientes cognouimus.

¶ Sufficiens aūt fides est ex inductione. Nihil enim aliquādo diffiniētes cognoscēt: neq; eoꝝ que per se insunt: neq; que insunt ẜm accidens.

¶ Ostēdit idē per iductionē ex qua pōt fieri p̄misse ꝯclonis sufficiēs fides: q2 demōstratio est eoꝝ que per se insunt: vt p3 de his que in primo habita sunt. Nullus autem vnquā cognouit per diffinitionem: neq; aliquid eoꝝ que per se insunt: neq; etiā aliquid eoꝝ que per accidēs isūt: q̄ꝫ accidētiū que per se vel per accn̄s isunt nō possūt esse alique diffōnes: vt habet̄ in 7° meta. Quare eius q̄d est inesse per se vel per accidens: q̄d syll's ꝯcludit: nullus vnq̄ꝫ dedit diffinitionem. ¶ Quarto ibi.

Lec. 4. ⁊ sequētibus

T. cō. 4. 15.

¶ Preterea si diffinitio substātiā explicat atq; declarat: patet talia non substantias esse. Perspicuum igitur est non omnis eius diffinitionem esse cuius est demonstratio.

¶ Amplius si diffinitio: substātie quedā est notificatio: huiusmodi manifestum est ꝙ non sint substātie. Quod qdem igit̄ nō est diffinitio oīs cuius est ⁊ demonstratio: manifestum est.

¶ Ostēdit idē per rationē: q2 diffinitio est notificatio substātie: tum q2 subā principalr diffinitur. accidēs aūt per posterius: diffōne que est per additamentum: vt habetur in 7° meta. tum etiā q2 accn̄s nō diffinit̄ nisi quatenus significat̄ per modū substātie per aliq̄d nomen. Hec autē de qbus sunt demōstrationes nō sunt substātie: nec per modū subē significant̄: sed per modū accidētiū. s. ẜm inesse aliqd alicui. Unde ꝯcludit nō esse possibile ꝙ diffō sit oīs eius cuius est demōstratio. ¶ Deinde cū dicit.

T. cō. 4. 14. 15.

¶ At est ne eius omnis demonstratio cuius est diffinitio. At videt̄ non esse: vna nāq; ⁊ eadem de hoc etiā ei ratio. Constat enim vnius ea rōne qua vnum est: sciētiam vnā esse: quare si id scire quod demōstrari potest: nil aliud est q̄ꝫ demonstrationem eius habere: eueniet aliquid quod fieri nequit. Sciet enim is quid diffinitionem habet sine demonstratione profecto.

¶ Quid autē: cuius est diffinitio nunqd oīs est demonstratio: aut nō. Una qdem iam rō: ⁊ de hac eadē est. Unius eni inquātū vnum vna est sciētia; q̄re si vere scire demōstrabile est sciētiam habere: accidet quoddā impossibile. Diffinitionē enim habēs sine demōstratione sciret.

¶ Inquirit an ecōuerso demōstratio sit oīs eius: cuiꝰ est diffinitio. Et ostēdit ꝙ nō duplici rōne: quaꝝ prima supra tacta est. Unius eni inquātū est vnum videt̄ esse vna sciētia. i. vnus modus cognoscēdi. Unde si id q̄d est demonstrabile vere scitur per hoc ꝙ habet̄ demonstratio de eo: sequit̄ quoddā ipossibile si per diffōnem sciri possit. q2 habens diffinitionē sciret aliquid demonstrabile absq; hoc ꝙ haberet demonstrationem: quod videt̄ inconueniens. Et hec ratio fuit secundo posita inter premissas. ¶ Secundam rationem ponit ibi.

Lec. pen.

¶ Preterea demōstrationū principia sunt diffinitiones. Quoꝝ non esse demonstrationes: antea demōstrauimus. Alioquin in infinitū esset processio. Etenim aut principia demōstrant̄:

⁊ principioꝝ sūt semꝑ principia: modusq; nullus vnquam occurrit: aut in primis stetur necesse est: que quidem ⁊ diffinitiones sunt: ⁊ demonstrari non possunt.

¶ Amplius principia demōstrationū diffōnes sunt: quaꝝ nō esse demōstrationes mōstratum est prius: aut erūt pricipia demōstratiua ⁊ principioꝝ principia: ⁊ hoc in infinitum abibit: aut primaꝝ diffinitiones erūt indemonstrabiles.

¶ Diffinitiones enī sunt principia demōstrationū: vt in primo habitū est: sed principia nō sūt demōstrabilia: q2 sic sequeret ꝙ ꝑncipioꝝ essent ꝑncipia: ⁊ ꝙ demōstrationes in īfinitū ꝓcederēt: qḋ est īpossibile: vt in primo ostēsū est. Vn̄ sequit ꝙ diffōnes sint idemōstrabiles tanq̄ quedā ꝑncipia prima in demōstrationib⁹. Et sic nō oīū quoꝝ est diffinitio est demōstratio. ¶ Deinde cū dicit.

¶ At si non omnis eiusdem: cuiusdā ne saltem diffinitio ac demōstratio est. An neq; hoc esse potest. Non eniꝫ eius est demonstratio cuius est diffinitio. Eteniꝫ diffinitio est ipsius qḋ est: substantiāq; declarat. Demōstrationes aūt id ipsū subijcere sumereq; videnꝰ. Mathematice nāq; qḋ est vnitas: quid par: qḋ impar: accipiunt. Ceteręq; demōstrationes similiter.

¶ Sed vtrū si nō oīs eiusdē: sed cuiusdā eiusdē sit diffō ⁊ demōstratio: aut īpossibile sit. Non est demōstratio cuius est diffō: diffō qdē ipsi⁹ qḋ est: ⁊ sube est: sed demōstrationes videntur oēs supponē esse: ⁊ accipiētes qḋ qḋ est: vt mathematice qḋ vnitas: ⁊ qḋ impar: ⁊ alie sil'r.

¶ Inquirit vtrū sit possibile ꝙ alicuius eiusdē sit diffinitio ⁊ demōstratio: ⁊ si nō oīs ei⁹. Et ostēdit ꝙ nō: tribus rōnibus: quaꝝ prima est: q2 diffinitio est manifestatiua eius qḋ qḋ est: ⁊ sube idest essentie cuiuslibet rei. Demonstrationes aūt hoc non manifestant: sed supponunt. sicut in mathematicis demonstrationibus arithmetice supponitur quid est vnitas: ⁊ quid est par. ⁊ simile est etiam in alijs demonstrationibus. ergo non est eiusdem demōstratio ⁊ diffinitio. ¶ Secūdam rōnem ponit ibi.

¶ Preterea oīs demōstratio aliqḋ demonstrat de aliquo: vt esse: aut nō esse. At in diffōne nihil de alio ꝑdicat: veluti neq; aīal de bipede: neq; hoc de aīali: nec itē figura de plano. Nō est enī planum figura: neq; figura planum.

¶ Ampli⁹ oīs demōstratio aliqḋ de aliquo demōstrat: vt q2 est: aut nō est: in diffinitione aūt nil alteruꝫ de altero ꝑdicat: vt ꝙ aīal de bipede: neq; hoc de aīali: neq; de plano figura. Neq; enim planum est figura: neq; figura planum.

¶ Que talis est. In eo qḋ per demōstrationē ↄcludit predicat aliqḋ de aliquo vel affirmatiue vel negatiue: s; in diffōne nō predicat aliqḋ de aliquo: sicut in hac diffōne. homo est animal bipes: neq; ꝑdicat aīal de bipede: neq; bipes de aīali. Et sil'r in hac diffōne circulus aut triāgulus est figura plana: nec planū ꝑdicat de figura: neq; ecōuerso. Si n. ptes diffōnis adiūgerēt sibi inuicē: oporteret ꝙ ꝑdicatio itelligeret per modū ↄueniētē diffōni. s. in eo qḋ qḋ est: hoc aūt non videmus. Nec enim genus ꝑdicat in eo qḋ qḋ est de dr̄ia: neq; ecōuerso. Nō ergo eiusdē est diffō ⁊ demōstratio. ¶ Tertiā rōnem ponit ibi.

¶ Preterea differt qḋ est: ⁊ esse ostēdē. At diffinitio qdē qḋ est patefacit. Demonstratio xo ꝗppiā inesse cuipiā vel nō inesse demōstrat. Diuersoꝝ aūt diuersa est demōstratio: nisi qḋ totius sit pars. Qḋ qdē ꝓpterea dictū est: qḋ si demōstratū est: triangulū oēm duobus rectis angulos tres equales hr̄e: demōstratū est etiā triāgulū duoꝝ equaliū lateꝝ tres angulos equales duobus rectis hr̄e. Iste nāq; partis: ille totius rōnē hr̄e videt. At qḋ est: ⁊ esse: non ita sese hr̄e videnꝰ. Q nippe cū neutrū ad alteꝝ partis habeat rōnē. Pꝫ igit nec eius oīs demōstrationē esse cuius est diffinitio: nec ei⁹ oīs diffōnē esse: cuius est demōstratio. Quibus efficit: vt oīno cuiusq; eiusdē vtrūq; haberi non possit. quare perspicuum est: neq; idem esse diffinitionem demōstrationēq;: neq; alteꝝ in altero esse. Nā ea que subijciunt sil'r ꝓfecto sese hn̄t. Sed de his hacten⁹: satis enī de hisce diximus dubitādo.

¶ Ampli⁹ alteꝝ est qḋ qḋ est: ⁊ q2 est demōstrare. Diffō qdē igit qḋ est ondit: sed demōstratio q2 si est hoc de hoc: aut nō est. Alterius aūt altera demōstratio est: nisi sit tanq̄ qdā pars toti⁹. Hoc aūt dico qm̄ ostēsū est ꝙ isocheles duobus rectis hꝫ tres: si oīs ostēsus est triangulus: pars. n. est: hoc aūt totū. Hec aūt adinuicē non se hn̄t sic: ⁊ q2 est ⁊ qḋ est. Nō. n. alteꝝ est alterius pars. Manifestū itaq; est ꝙ neq; cui⁹ est diffō oīs sit demōstratio: neq; cuius oīs sit demōstratio hui⁹ oīs sit diffō. Quare oīno eiusdē nulli⁹ ↄtingit hr̄e vtrūq;. Manifestū igit est ꝙ neq; diffinitio est demōstratio: neq; idē erūt: neq; alteꝝ in altero: ⁊ nāq; subiecta sil'r se haberēt. Hec qdem igit vsq; ad hoc opposita.

¶ Et dicit ꝙ alteꝝ est manifestare qḋ qḋ est: ⁊ q2 est. vt pꝫ in dr̄ia qōnū suprapositā: sed diffō ostēdit de aliquo qḋ est: demōstratio aūt ostēdit affirmatiue vel negatiue aliqḋ esse de aliquo vel nō esse. Videmus aūt ꝙ alteri⁹ rei alia est demōstratio: nisi illa duo se habeāt adinicē sicut totū ⁊ pars: q2 tunc vna ⁊ eadem esset demonstratio de vtroq;. Sicut demōstrato ꝙ triāgulus hꝫ tres angulos eq̄les duobus rectis. sil'r etiā ostēsum est de isochele: qui se hꝫ ad triāgulū sicut pars ad totū: sed nō ita est in his duobus: q2 est ⁊ qḋ est: neutrū enī est pars alterius. Ostēsuꝫ est igit ꝙ nec oīs cui⁹ est diffō sit demōstratio: neq; ecōuerso. Et ex hoc vlteri⁹ ↄcludi pōt: ꝙ nulli⁹ eiusdem sint. Et ꝙ diffō ⁊ demōstratio neq; sūt idē: neq; vnū sit in alio: sicut pars subiectiua in suo toto. q2 oporteret ꝙ etiā ea quoꝝ sunt se haberent per modū totius ⁊ partis. ita. s. ꝙ omne diffinibile esset demōstrabile aut ecōuerso: qḋ supra improbatuꝫ est. Vltimo epilogando ↄcludit vsq; ad hoc processum esse opponendo.

¶ Nunc

¶ Nunc inuestigem⁹ opz vtrum ipsius qd est: ratiocinatio sit demōstratioq3: an nō sit: vt nūc sermo noster supponit.

T.cō.3. ¶ Ipsius aūt qd est vtrū syll'us sit: aut demr̄atio est: aut nō sicut rō supposuit. Lectio. III.

Postq̄ p̄hs disputatiue inqsiuit. vtrū diffō significās qōgdest possit demonstrari. Hic procedit vlteri⁹ ad inqrendū disputatiue: vtrum ip̄z qōgdest qd est diffōnis significatū: possit demr̄atiue pbari. Et p̄mo pponit qd intēdit. Scdo exequit ppositū. ibi [Syll's qdē enim.] Mouet g̃ p̄mo qōnē. vtrū possit esse syll's aut demr̄atio ei⁹ qōgdest ita. s. q̄ ɔcludat h eē qōgdest hui⁹: aut h nō sit poīe: sicut supposuit rō imediate p̄missa. Fuit aūt necīa hec dubitatio post p̄missa: q2 in diffōne attēdit nō solū vt illud qd significat sit qōgdest: sed ēt vt tali mō tradat q cōpetat ad manifestandū qōgdest. ita. s. q̄ sit ex prioib⁹ ꝛ notioribus: ꝛ alia hui⁹ hēat q̄ in diffōne sunt obseruāda. Signāter aūt dicit vtr̄ sit syll's aut demr̄atio. Nā rōnū subsequentiū q̄daz ɔcludūt q̄ eius qōgdest nō sit demr̄atio: q̄daz vō q̄ ei⁹ oīno nō sit syll's. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Patet. n. rōcinationē qdē aliqd p medium de aliquo semp ostēdere. Ipsum aūt qd est ppriuz eē: ꝛ h ip̄o qd est p̄dicari. hec aūt ɔuerti necē ē.

¶ Syll's qdē. n. aliqd de aliquo demōstrat per mediū: sed quid est ppriuz est: ꝛ in eo qōgdest p̄dicat: hoc aūt necesse est conuerti.

¶ Procedit disputatiue ad ostendēdū q̄ nō sit syll's vel demōstratio eius qōgdest. Et p̄mo excludit quosdā speciales modos qb⁹ posset videri q̄ posset demōstrari qd qdest. Scdo ponit rōnes cōes ad hoc. ibi [Ampli⁹ scim⁹ qūo demōstrabit.] Circa p̄mū tria facit. Prio ostēdit q̄ nō pōt demōstrari qōgdest p acceptionē cōuertibilium terminoꝝ. Scdo q̄ nō pōt demōstrari p diuisionē. ibi [At vō neq3 p diuisionis.] Tertio q̄ nō pōt demr̄ari accipiēdo id qd requirit ad qōgdest. ibi [Sed vtrū sit demōstrare.] Circa p̄mū tria facit. Prio premittit quedaz que sunt necessaria ad ppositū ostendēdū. 2⁹ inducit rōnē. ibi [Si. n. ipsius. c. a. ppriū est.] Tertio manifestat inconueniens qd sequit. ibi [Opz aūt in duab⁹ ppositionibus.] Circa p̄mū p̄supponit duo: quoꝝ p̄mum ptinet ad ip̄m syll'm. s. q̄ omnis syll's pbat aliqd de aliquo p aliud mediū: vt ex supiorib⁹ pz. Aliud aūt ptinet ad ip̄m qōgdest: qd est p syll'm probandū: ad qd requirunt due conditiones: quaꝝ vna est q̄ qōgdest sit ppriū. Quelibet eniz res habet ppriā essentiā siue qditatē. Et q2 nō omne qd est propriū alicui pertinet ad essentiā eius: sicut risibile homini. ideo requirit scda ɔditio q̄ p̄dicet in qd. Et has duas cōditiones necesse est sequi tertiaz. s. vt qōgdest sit ɔuertibile cū eo cuius est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nā si. a. sit ppriū ipsi⁹. c. pz. b. quoq3 ipsi⁹. c: ꝛ. a. rursus ipsius. b. ppriū esse. Quo fit vt oīa ɔuertant mutuāq3 predicationē suscipiāt.

¶ Si. n. a. ipsi. c. est ppriū: manifestū est qd ꝛ. a. ipsi. b. ꝛ hoc ipsi. c. Quare oīa sunt adinuicem.

¶ Ponit rōnē ad ppositū ostendendū. Et circa hoc tria facit. Prio dicit qualē oportet esse syll'm qui concludit qōgdest: si hoc sit possibile. Scdo cōcludit inconueniēs qd ex hoc sequit. ibi [Si ergo qōgdest.] Tertio exēplificat in terminis. ibi [Et oīno si est monstrare.] Circa p̄mū tria facit. Primo enim ostendit quid requirat ad syll'm concludentem qōgdest ex eo qd est propriū. Scdo quid requiratur ex eo qd predicatur in quid. ibi [At vō ꝛ si. a.] Tertio ostendit q̄ sine his talis syll's esse non possit. ibi [Si vō aliqs.] Dicit g̃ p̄mo q̄ si. a. qd est pbanduz de. c. tanq̄ qōgdest eius: est ppriū ipsi. c. qd requiritur ad qd qdest: vt dictū est. oportebit q̄ p̄mū. s. a. sit ppriuz medij quod est. b. Nam si. a. excedit. b. qd vniuersaliter predicatur de. c. sequit q̄. a. multo magis excedat. c. Et silr manifestū est q̄ oportebit. b. esse ppriū ipsius. c. Nam si. b. excedat. c. sequit q̄. a. qd vlr predicat de. b. excedat. c. ꝛ sic nō erit ppriū eius: vt supponebat. Relinquit ergo q̄ si aliquis syllogismus sit qui cōcludit qōgdest. opz esse talem habitudinem terminoꝝ eius: vt omnes adinuicem conuertantur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At vō si tam. a. cōpetit ipsi. b. vt qd est ipsius q̄. b. competat idērīdē ipsi. c: necesse est tum. a. de. c. predicet: vt quid est ipsius.

¶ At vō ꝛ si. a. in eo qōgdest in oī. b: ꝛ vlr. b. d̄ oī. c. in eo qōgdest dr̄: necesse est ꝛ. a. i eo qōgd est predicari de. c.

¶ Ostendit qd dz hr̄e syll's p̄dictus ex eo q̄ concludit id qd predicatur in eo qōgdest: ꝛ dicit q̄ opz hoc mō syll'm procedere: vt maior extremitas que est. a. p̄dicetur in eo qd qd de medio: qd est. b. ꝛ. b. silr predicet in eo qd qd de minori extremitate: que est. c. ꝛ sic ɔcludit q̄. a. predicetur de. c. in eo qōgdest. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Qd si nō hoc pacto his illud q̄spiā sumpserit: nulla sane necessitas oino cōpellet vt. a. de. c. vt qd est ipsi⁹ dicat. Ut si. a. qdē. vt qd est ipsi⁹. b. cōpetere dixeris: b. vō nō codē mō de quolibet c. p̄dicaueris: q̄re nō solū. a. d̄. b. dicat oz: vt qd est ipsi⁹: s3. b. quoq3 d̄. c. mō codē p̄dicet necē ē.

¶ Si vō aliqs nō accepit sic reduplicās: nō necesse est. a. in eo qōgdest de. c. predicari. Si aūt a. qdē d̄. b. in eo qōgdest nō de qbuscūq3. b. in eo qōgd est: ipsum aūt qōgdest vtrūq3 hoc habebit: erit itaq3 ꝛ. b. d̄. c. in eo qōgdest.

¶ Ostēdit q̄ p̄dict⁹ modus syllogiçādi reqrat. ꝛ dicit q̄ [si aliqs nō ita accipiat terminos duplicās] i. obseruans duas ɔditiones p̄dictas: vel potius accipiens qōgdest ex duab⁹ ptib⁹: nō sequit ex necessitate q̄. a. p̄dicet de. c. in eo qōgdest. Sed ꝛ si ex vna tm̄ pte p̄dicte ɔditiones obseruent: nō sufficit ad ppositū. Et si eniz detr̄ q̄. a. p̄dicetur de. b. in eo qōgdest. nō propter hoc sequit q̄ predicet in eo qd qd de qbuscūq3 p̄dicat. b. ꝛ q̄litercūq3. Et sic sequit q̄ ex vtraq3 pte oporteat accipere qōgdest: ita. s. q̄ nō solū. a. sit qōgdest ipsi⁹. b. s3 ēt ip̄m. b. sit qd est ipsi⁹. c: ɔuertibilr ꝛ in eo qd qd p̄dicatū. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Hec enim ita sint: si in vtroq3 ratiocinationis internallo ipsum quid est quiditasq3 sumatur: quiditas nimirum antea q̄ cōcludatur: in ipso medio ratiocinationis termino collocabitur.

¶ Si igit qōgdest ꝛ qōgd erat esse vtraq3 habēt: in medio erit prius qd qd erat esse.

¶ Ducit ad incōueniēs: q2 si sicut ostensum est ex vtraq3 pte inuenit nō solū p̄dicari aliqd in eo qd qd: sicut gen⁹ p̄dicat de spē: sed ēt q̄ ex vtraq3 pte sit qd qd erat esse. qd significat diffinitio: sequit qōgd erat esse p̄us fuisse in medio termino. i. q̄ medi⁹ terminus sit qd qd erat eē.

minoris extremitatis. et ita supponit q oportebat proba re.s.quiditate ipsius.c. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Atqz oino si fieri pot: vt ostedat qd na sit ho: sit.c.qde ho.a.vo qd est ipsi: siue sit aial bipes siue aliqd aliud. Si igit huiusce rocinatio fiet: necesse est.a.de quolibet.b.predicet. Hoc aute erit alia media inter.a.et.c.ro: que qde etia quid est ipsius hois erit. Sumit igit id pfecto qd de monstrare opz.b.naqz diffo ipsi hois est.

¶ Et oino si est monstrare qd est ho: sit.c.ho:a. vo qdqdest siue aial bipes siue aliqd aliud. Si igit syllogizat necesse est de.b.a.oi predicari: et huis aut erit alia media ro.qre et h qdqdest ho.

¶ Manifestat qd dixerat in terminis:putal si volumus mostrare qd est ho: sit.c.i.mior extremitas ho.a. vo.i. maior extremitas sit qdqdest hois:putal aial bipes: vel aliqd aliud huio. Si ergo hoc oporteat p syllm pbari: necesse est q diffiniat aliqd mediu.s.b.de quo oi.a.pdicetur. et ad hoc mediu ptinebit queda alia media diffo:q.s. erat diffinitio minoris extremitatis. Un sequet q hoc etia mediu sit qdqdest hominis. Et ita g sic syllogizat accipit supponendo id qd oportebit ostendere.s. q.b.sit qd qd erat esse hois. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Id aut ipsuz in duabus ppositionibus: et pri mis medioqz vacantibus terminis considerare opz. Maxie aut id qd dictu est elucescit.

¶ Opz aut in duab ppoib primis et imedia tis terminis considerare. Maxime aut manife stum est quod dicitur sic.

¶ Manifestat quo hoc inconueniens sequit ex pmissis. Et circa hoc tria facit. Primo ostedit modu quo h conuenien ter manifestet. et dicit q id qd dcm est opz psiderare in duab ppositionib q sint pme: et habeat terminos ime diate sibi inheretes. Possibile.n. esset p plures ppones h ostedere: ex qb plures sylli pstaret: vel et esse pole duas solas ppones accipiedo accipe eas mediatas:sz qr opz ip deducere ad duas pmas imediatas. Io vt breuior et ex peditior sit psideratio:assumam a pncipio tales ppositiones: et sic maxie poterit manifestari ppositu. ¶ 2o ibi.

¶ Qui igit per ea couertunt: qd sit aia: qd ho: vt quoduis aliud conant ostedere: hi petut id sine dubio qd initio querut: demonstrareqz nitun tur. Ut si qs censuerit id aiaz esse.qd est sibi vi uendi causa: atqz hoc numeru esse seipsum mo uente. Is enim necesse est postulet adeo aiam numeru esse seipsuz motu cientem: vt idem sit anima numerusqz seipsum mouens.

¶ Qui qde itaqz p puersione demrantes qd est aia: et qd est ho: aut aliud qlibet eoz q sunt: qd est ex principio petut. Ut si aliqs diffiniat aiam esse eandem eide cam viuendi: hoc aut numeru seipm mouente: necesse est repetere si cosequit q hec est esse numeru seipz mouete sic sic idez.

¶ Proponit qd intedit: et dicit pcludes ex pmissis: q illi q volut demrare p terminos puertibiles qdqdest alicui rei.putal qd est aia: vel qd est ho. vl qdcuqz aliud huio

necesse est q incidat in hoc q petat pn. Et inducit exe plu de diffone aie fm Platone.qr.n.aia viuit: et est corpo ri ca viuedi: sequit q differat a corpe p h q corpus vi uit pp alia cam: aia vo viuit p seipsam. Ponebat autem Plato q numerus est suba oium rex: eo q no distinguebat iter vnu qd puertit cu ente qd significat subam ei de quo dr: et vnu qd est pn numeri: et ita sequebat q aia subalr sit numerus. sicut et quelibet alia res multa in se cotines. Itez ponebat Plato q viuere sit qda moueri. Duobus.n. distinguit viuu a no viuente.s.sensu et motu: vt dr in p de aia: et ipm sentire siue cognoscere dicebat ee qda moueri. Sic g dicebat aiam ee numeru seipm mo uente. dicebat et aiam esse id qd est sibi ca viuedi. Sigs ergo velit pbare qd est aia:qr.s.est id qd est sibi ca viue di. et assumat p medio q aia est numerus seipm moues: necesse est h petere.s.q aia sit numerus seipm mouens. ita.s. q hoc sit ide ipsi aie: tanq qdqdest eius. Aliogn no sequeret q si aliqd est qdqdest ipsius numeri mouentis seipm q sit qdqdest ipsius aie. ¶ Tertio ibi.

¶ Non enim si.a.qde ipsuz.b:b. vo.c. ipsum se quatur:a. diffinitio erit ipsius.c: sed de ipso tm vere dicet; vt pz. Neqz si rursus.a.rone substa tie coperit et de oi.b.predicat:a.ptinuo diffini tio erit ipsius.c. Queuq enim aialis esse: de ho minis esse: dicit: oe enim aial ronis particeps sub stantia vere est aial particeps: que est principiu sentiendi quemadmoduz et ois homo est aial: no tm hoc di pacto vt vnuz sit. Si igit quispiaz no hoc pacto terminos sumpserit: nunq.a. sa ne qditate ipsius.c. substatiuqz esse concluserit. Sin autem hoc acceperit mo: tu antea profecto b.ipsius.c. diffone sumpserit esse: quare no de monstrabit. Sumit enim id qd initio querebat.

¶ No.n. si psequit.a.ipsi.b. et hoc ipsi.c.erit ipsi c.a.qd qd erat esse: sz vez erat dicere q erit so lum: neqz si est.a.qdqdest: et de.b. predicat oi. Na aialis esse pdicat de hois esse: sicut et dici mus omnem hoiem esse animal: sed no sic sicut vnu est esse. Siquidem igit no sic accipiat non syllogizat q.a.sit in.c.in eo qd qd erat in suba. Si vo sic accipiat. tuc prius erat accipies q in.c. est in eo qd qd erat esse.b. Quare neqz demon stratu est. Qd enim erat in principio accepit.

¶ Probat ppositu.s.q talis pbatio ptineat petitionem pncipij: et dicit q no sequit q maior extremitas q est.a. sit qdqdest minoris extremitatis qd est.c.ex h q.a.sequit ad.b.et.b.sequit ad.c.sed sequit simplr q.a.solu sit.c. Et si vlterius dr q ipm.a.sit qdqdest alicui: et pdicet vlr de.b.no adhuc sequit q.a.sit qdqdest ipsius.c.i.qdqdest aialis pdicari de h qd est hoi esse.i.de eo qd est qdqdest hominis. Sicut enim vez est q aial vlr pdicat de hoie. ita vez est q diffinitio aialis vniuersaliter pdicetur de diffone hois: no tm vt sint oino vnu et idez. Sic g pz q si aliquis no sic accipiat terminos: vt primu sit oino vnuz et ide medio: et mediu vltimo: no poterit syllogizari q.a. qd est pmu sit qdqdest ipsi.c.qd est vltimum ex essentia eius. Si vo accipiant termini mo pdicto: sequit q prius q cocludat: accipiat in pmissis qdqdest ipsius.c.s.ipsius

b. Ex quo sequit꜓ ꝙ non sit demonstratio:sed petitio vel acceptio principij.

ℭ Atqui neqȝ p̱ diuisionis viam fit rõcinatio vt in prioꝝ resolutiuoꝝ diximus libro nunq̃ enim in diuisione fit vt cuȝ hec sint necessario illa sequant꜓:sed fit perinde atqȝ cũ q̃spiã inducit. Nõ enim demonstrat:nã nõ interrogare cõclusionem opȝ:nec q: data est. ideo ipsam esse opȝ:sȝ necesse est ipsam esse cum illa sint: τ si hisce qui respondet nõ dicit nec assentitur. Etenim si q̃spiã hoc interrogat pacto:homo animal ne an inanimatum est: deinde accipit animal: nullaȝ prorsus ratiocinationeȝ facit vt patet. Rursus si omne animal gressibile esse: aut aquaticuȝ dixerit. Deinde gressibile ceperit:nullã rõcinationem fecit profecto:nec hominem hoc esse totũ animal inq̃ȝ gressibile necessario ex dictis emergit:sȝ hoc quoqȝ perinde vt illa sumit. Atqȝ nihil omnino refert siue in multis siue in paucis hoc pacto fiat:est enim idem. Fit igit꜓ vt hisce q̃ hoc procedunt modo inutilis sit hic vsus: τ ad ea quorum fieri ratiocinatio potest.

Lect. 4. ℭ At vero neqȝ p̱ diuisionis viã est syllogizare:sicut in resolutiõe circa figuras dictũ est. Nequaq̃ enim necesse est illã rẽ esse cũ hec sint. Sed sic neqȝ inducens demõ̃strat. nõ enim opȝ ꝯclusionẽ interrogare:neqȝ in concedendo esse:sed necesse est esse cũ sint illa: τ si nõ dicat respondẽs: vt hõ aial est aut inanimatũ:postea accepit aial: non syllogizatũ est. Itẽ oẽ aial aut gressibile aut aq̃tile: τ si accepit gressibile: τ hoiem totũ animal gressibile:non necesse est ex dictis:sed accipit τ hoc. Differt aũt nihil in multis aut in paucis sic dicere. idem enim est. Non syllogisticus quidẽ igitur vsus fit sic ꝓcedentibus: τ de conuenientibus syllogizari. Lectio. IIII.

Postq̃ ph̃s ostẽdit ꝙ nõ põt demõ̃strari q̃õgd est p̱ terminos ꝯuertibiles. Hic ostẽdit ꝙ nõ põt demõ̃strari p̱ viã diuisionis. Et circa h̃ duo facit. Primo ostẽdit ꝓpositũ. 2° excludit quãdã solutionẽ. ibi[Cõtingit soluere aũt.] Circa p̃mũ duo facit. Primo ostẽdit ꝓpositũ p̱ rõnẽ cõem oĩbus que syllogiçari pñt. Scd̃o ostẽdit ꝓpositũ q̃tũ ad ea q̃ sũt ꝓpria ei q̃õgdest. ibi[Quid enim ꝓhibet τc.] Dicit g̃ p̃mo ꝙ sicut nõ põt demõstrari q̃õgdest p̱ terminos conuertibiles:ita ẽt nõ põt demõ̃strari p̱ viã diuisionis:p̱ quaȝ etiã nihil syllogistice ꝓbat꜓ sicut dictũ est in resolõne circa figuras. i. in p̃ prioꝝ analeticoꝝ. Sicut. n. in posterioribus analeticis docet꜓ resolõ vsqȝ ad p̃nª prima:ita ẽt in prioribꝰ analeticis fit resolõ ad p̃ma q̃dã simplicia pertinẽtia ad dispõnẽ sylli in mõ τ figura. Qꝫ aũt p̱ viã diuisionis nõ possit aliq̃d syllogiçari ꝓbat p̱ hoc ꝙ via diuisionis nõ ex necessitate sequit꜓ ꝯclõ existentibus p̃missis:q̃õ requirit꜓ ad rõneȝ syllogismi. Sed ita se hȝ in via diuisionis:sicut τ via inductionis. Ille enim qui inducit p̱ singularia ad vle:nec demonstrat:neqȝ syllogiçat ex necessitate. Cũ enim aliq̃d syllogistice ꝓbat꜓:nõ est necessariũ vlterius ꝙ vel interroget de ꝯclõne:nec ꝙ rñdens ei det ꝯclõnẽ:sed necesse est ꝙ ꝯclusio sit vera p̃missis existentibus veris. Hoc aũt nõ accidit in via diuisionis:sic manifestat p̱ exẽpla. Procedit꜓ enim via diuisionis:cũ accepto aliquo cõi q̃õ p̱ multa diuidit꜓:remoto vno cõcludit꜓ alteꝝ. Puta si entium aliud est aial: τ aliud est inanimatũ:habito ꝙ homo non sit inanimatum concluditur ꝙ sit animal. Sed ista conclusio nõ sequitur:nisi respondens det ꝙ hõ vel sit aial vel inanimatũ. ℭ Et est attẽdẽdũ ꝙ satis ꝯuenientẽr cõparauit diuisionẽ inductioni. Utrobiqȝ enim opȝ supponere ꝙ accepta sint oĩa que cõtinent꜓ sub aliquo cõmuni. Aliogn nec inducens poterit ex singularibus acceptis ꝯcludere vle:nec diuidẽs ex remotione quarũdã partiũ poterit ꝯcludere aliã. Patet g̃ ꝙ inducẽs facta iductione ꝙ sortes currat τ plato τ cicero nõ põt ex necessitate ꝯcludere ꝙ oĩs hõ currat:nisi detur sibi a rñdente ꝙ nihil aliud cõtineat꜓ sub hoie q̃ ista que inducta sunt. Silr ẽt nec diuidens si ꝓbauerit ꝙ h̃ coloratũ nõ sit albũ nec pallidũ:nõ põt ex necessitate cõcludere ꝙ sit nigrũ:nisi detur sibi a respondẽte:ꝙ nihil aliud cõtineat꜓ sub colorato:nisi ea que assumpta sunt in diuisione. Et q: inuestigantibꝰ q̃d est hõ:opȝ accipere nõ solũ genus q̃õ est aial:sed differẽtiã:vlterius in suo exẽplo ꝓcedit ꝙ si omne aial:aut gressibile est:aut aquaticũ τ accipiat ꝙ hõ g̃ nõ est aial q̃õ est aquaticum sit totũ h̃ q̃õ est aial gressibile:nõ ex necessitate sequit꜓ ex dictis:sȝ opȝ ꝙ hoc etiã supponat datũ sibi a rñdente. s. ꝙ aial sufficiẽter diuidat꜓ p̱ gressibile τ aquaticũ. Et q: q̃nqȝ p̱ plures diuisiones ꝓcedit꜓ ad accipiẽdũ q̃õgdest alicuiꝰ rei:iõ p̃missis duabꝰ diuisiõibꝰ in suo exẽplo:subdit ꝙ nihil differt ꝙ sic ꝓcedat꜓ in multis:aut in paucis. Eadẽ enim est rõ in oĩbus. Et sic vlterius ꝯcludit ꝙ ꝓcedentes per viã diuisionis etiam circa ea que ꝯtingit syllogiçari non vtunt꜓ ꝓbatione syllogistica. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Quid vero ꝓhibet vt illud totũ vere q̃dẽ dicat꜓ de hoie:nõ tñ q̃d est:neqȝ q̃ditatẽ declaret.

ℭ Quid. n. ꝓhibet hoc veꝝ q̃dẽ oẽ esse de hoie: nõ tñ q̃õgdest:neqȝ q̃õ q̃d erat esse ostendens.

ℭ Inducit duas rõnes ꝓprias ei q̃õgdest:quarũ p̃ma est q: nõ oẽ q̃õ vere p̃dicat꜓ de aliquo. predicat꜓ in eo q̃õgdest:nec significat eẽntiã eius. si igit꜓ det꜓ ꝙ p̱ viã diuisionis sufficiẽter ꝓbet꜓ ꝙ totũ hoc. s. aial gressibile vere p̃dicet꜓ de hoie:nõ tñ ꝓpter hoc erit ꝓbatum ꝙ p̃dicet꜓ de eo in eo q̃õgdest:vel ostendat q̃õ q̃d erat esse. i. ꝙ demõstrat essentiã rei. ℭ Scd̃am rõnem ponit ibi.

ℭ Quid insup obstat: vt aut addatur substantie quippiã:aut auferat꜓:aut pretermittatur.

ℭ Amplius quid prohibet aut apponere aliq̃d aut auferre aut superegredi substantiam. Hec igitur dimittuntur quidem. Vide i an not.

ℭ Que talis est. Essentia enim cuiuslibet rei declarat꜓ per aliq̃ certa q̃bus nec addere opȝ nec subtrahi. Nihil autẽ ꝓhibet q̃n ille q̃ ꝓcedit per viã diuisionis:aut apponat aliq̃d supra ea que sufficiunt ad ostendẽdũ q̃õgdest:aut auferat aliq̃d eoꝝ q̃ ad hoc sunt necessaria. aut etiã ꝙ supergrediat꜓ vel excellat essentiã rei:vtpote si sit cõmuniꝰ q̃ ipsa res. q̃õ fit dũ subtrahunt꜓ dĩe vltime q̃bꝰ ea que sunt cõia ꝯtrahunt꜓. Unde p̱ diuisionẽ nõ ꝓbat꜓ sufficiẽter q̃õgdest. Et h̃ est q̃õ ꝯcludit ꝙ in via diuisiõis p̃termittunt꜓ p̃dicte ꝯditiões:vel. s. id q̃õ ꝯcludit꜓ p̃dicet꜓ in eo q̃õgdest: τ ꝙ nec excedat nec excedat꜓. ℭ Deinde cum dicit.

¶ Atq3 hec quidē euenlūt: sed summā q̄spiā di perit vniuersa ea q̄ hoc ipso qd est p̄dicanť. Et adhibita diligētia post primi diuisionē alterius ne postulationē: ipsius rursus postulare distributionē deinceps faciā. Atq3 adeo vt nihil pretermittať qd qdē est necessariū. Si omne cadit in diuisionem: ⁊ nihil deest. Id ṽo est necessariū. Indiuiduū eni3 ia3 esse oportet.

¶ Cōtingit aūt soluere in accipiēdo in eo q̄d qd est oīa: ⁊ qd est ɔ̄ňter p diuisionē facere q̄ fiunt prius: ⁊ nihil relinquere. Hoc aūt necessarium est: indiuiduum enim specie op3 esse.

¶ Excludit quandā solutionē. Et p̄mo ꝓponit ea3. Scd̄o excludit ipsa3. ibi [Sed syll's tñ ⁊c.] Dicit ḡ p̄mo ꝙ ɔ̄tingit soluere ea q̄ obiecta sunt: ex eo ꝙ aliq̄s dicat ꝙ diuidēdo accipiat oīa q̄ p̄dicanť in eo qd qd: ⁊ ita per ɔ̄sequētiā ad diuisionē faciat id qd p̄mo intendiť: vt .s. ɔ̄stituat diffōnē significantē qd̄qdest: ⁊ nihil relinquat eorū que requiruntur ad diffiniendū. Et si hec duo faciat .s. ꝙ oīa q̄ accipit p diuisionē predicenť in eo qd qd. ⁊ oīa huiꝰ cadant in diuisione. ita ꝙ nihil desit: necessarium est id qd est inuentū sit qd̄qdest. Et huiꝰ necessitatis rō est: q2 acceptis oībꝰ q̄ p̄dicanť in eo qd quid: nullo derelicto: iam id qd inuentū est: op3 esse quoddā indiuiduū .s. indiuiduam rōnē talis rei. ita .s. ꝙ nō indigeat vlteriori diuisione ad hoc ꝙ appropriet huic rei. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At q̄q̄ id fieri pōt: nulla tñ h̄ pacto vnq̄ efficitur rōcinatio: Sed si noscere diuisio facit: alio quodā id facit mō. Atq3 hoc qdē nō est absurdum. Neq3 eni3 is q vtitur inductione fortasse demonstrat. Notū tñ aliqd facit: rōcinationem aūt nō dicit: qui diffinitione3 ex diuisione dicit. Nā vt in conclusionibꝰ q̄ sine mediis inferuntur si quispiā dixerit hoc necesse est esse cu3 ista sint: sic vt interrogeť ꝓpter qd: sic ⁊ in diffinitionibus cū p diuisionē inuestiganť fieri pōt. Na3 cū hec cōficitur diffinitio hoīs: aīal mortale pedes habēs: bipes ac alis vacās. Cur hoc in vnaquaq3 partiū additione nimirū interrogatio fieri pōt. Dicet eni3 atq3 ostēdet p diuisionem: vt putat: omne aīal aut imortale esse aut mortale. Talis aūt oratio tota nō per rōcinationem esse ostenditur. Quare etiam si definitio per diuisionem demonstrareť: nunq̄ tamen per rōcinationem conficitur.

¶ Sed syll's tñ nō inest: ⁊ si vere alio mō cognoscere facit: ⁊ hoc qdē nō est incōueniēs. Neq3 eni3 inducens fortasse demonstrat: s3 tñ manifestat aliqd. Syll'm aūt nō dicit: ex diuisione dicens diffinitionē. Sicut enim in cōclusionibus que sine mediis sūt: si aliq̄s dicat q̄ñ his existētibus necesse est hoc esse: ɔ̄tingit interrogare ꝓpter qd sic: ⁊ in diuisiuis terminis qd est homo aīal mortale bipes habens pedes sine pennis. ꝓpter qd s̄m vnamquāq3 appositionem. Dicet enim ⁊ monstrabit diuisionē sicut opinať ꝙ oē aīal aut mortale aut immortale sit. Huiusmodi aūt rō non oīs est diffinitio: q̄re ēt̄si diuisione demōstrauerit: sed diffō nō syll's fit.

Vide in annot.

¶ Excludit p̄dictā solōnē ⁊ dicit ꝙ ēt̄si necesse sit predictis existib' aliqd idiuiduū fieri: sicut expositū est: tñ p̄dicta via nō est syllogistica: ēt̄si cognoscere faciat qd̄qdest p aliū modū: ⁊ h̄ nō est icōueniēs .s. ꝙ aliquid alio mō manifesteť q̄ p syllogismum. Ille enim qui vtituř inductione nō ꝓbat syllogistice: sed tñ aliquid manifestat. Et aūt ille qui per diuisionē ad diffōnē peruenit nō faciat syll'm: ostendit per qddam simile. Si enim inducať ɔ̄clusio ex maiori propositione: subtracta media: ⁊ cōcludens dicat ꝙ necesse est sequi ex p̄missis poterit interrogare respondens ꝓpter qd sit necessariū: qd nō accidit in syllogistica ꝓbatione. Unde talis modus argumentādi nō est syllogisticus. Ita etiā in terminis diuisiuis non fit syllogismus. q2 semꝑ restat interrogatio ꝓpter qd. puta si aliq̄s volens notificare qd est hō: accipiat per viam diuisionis ꝙ hō est aīal mortale bipes: vel habens pedes sine pennis: ad quālibet oppositionē p̄dictoꝝ poterit cōuenienter queri ꝓpter quid sit necesse. Ille enim qui ad manifestandū qd̄qdest conať: nō solū dicet: sed etiā probabit p diuisione3 s̄m ꝙ ipse opinatur ꝙ omne qd est sit mortale aut imortale. Et quāuis detur ꝙ per hanc diuisionē possit demonstrare ꝓpositū: tñ nō est necesse ꝙ rō sic conclusa sit diffinitio: q2 forte ea ex q̄bus cōstat ratio talis: nō predicanť in eo qd̄qdest: vel excedunt substantiā diffiniti. Sed ⁊ si cōtingat ꝙ talis rō sit diffō: non tñ per syll'm ꝓbať ꝙ diffinitio sit: vt ex supra dictis patet.

¶ Sed ne fieri pōt vt ipsum qd est: accōmodatum substātie demonstrareť: ex suppositiōe tñ: hoc pacto: vt accipiať id qdem propriu3 qd ex hisce cōstat: que hoc ipso qd est: predicanť: diffinitione3 esse: hec aūt sola dicto predicari mō: totūq3 qd ex hisce constat ꝓprium esse. Id est enim illius nimirum ratio.

¶ Sed vtrum sit demonstrare qd̄qdest s̄m substantiā, ex conditione accipiente qd qd erat esse: qd est ex his, que sunt in eo qd̄qdest, propriis. Hec autem in qd̄qdest sola: ⁊ ꝓpriū est omne, Hoc enim est esse illi.

Vide in annot.

Lectio. V.

Postq̄ ph's ostendit ꝙ nō pōt demonstrari qd̄qdest nec p cōuertibiles terminos nec per via3 diuisionis. hic ostēdit vlterius ꝙ nō pōt qd̄qdest demōstrari accipiēdo id qd requiriť ad qd̄qdest. Et circa hoc duo facit. P'rio ostēdit ꝓpositū. Scd̄o cōcludit ex oībus predictis ꝙ nullo modo qd̄qdest demonstrari possit. ibi [Qualiter igiť diffiniens ⁊c.] Circa primū duo facit. Primo inducit rōnes ꝓprias ad ꝓpositū. Scd̄o inducit quādā rōnē cōmunē ad id qd nūc dicitur. ⁊ ad id qd supra dictum est. ibi [Ad vtrosq3 autem ⁊c.] Circa p̄mū duo facit. Primo ostēdit ꝙ nō pōt demonstrari qd̄qdest per hoc ꝙ accipiatur id qd pertinet ad rationem eius qd̄qdest. Scd̄o ostendit ꝙ nō pōt demonstrari qd̄qdest huiꝰ rei ex hoc ꝙ accipitur qd̄qdest alteriꝰ rei. ibi [Ex suppositione aūt ⁊c.] Circa p̄m duo facit. P'rio mouet q̄ōnē. Scd̄o argumētať ad ꝓpositū. ibi [Aut iteꝝ accipit ⁊c.] Queriť ḡ p̄ vtꝝ ɔ̄tingat de-

mōstrare qd sit aliqd ſm suā ſubām: ex tali ſuppōne per quā accipiat qd qd erat eē alicui⁹ rei: ex illis ɔditionib⁹ que ſunt ꝑprie ei qdqdeſt. puta ſi aliqs ꝓbet ꝙ aial greſſibile bipes ſit qdqdeſt hoīs: accipiens pro medio ꝙ hec rō ɔuertat cū hoīe: ɔſtat ex genere ꝛ drīa. hec aūt sola requirunt: ad qdqdeſt: ꝛ totū h̄ qd dictū eſt eſt ꝑpriū ei qdqdeſt: qꝛ eſt eſſe illi. i. ei qdqdeſt: quaſi dicat: ꝙ hoc qd eſt eſſe rōnē ɔuertibilē ex genere ꝛ differētijs ɔſtātē: eſt oīno idē ei qdqdeſt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ An ꝛ hic rurſus ſumit diffinitio: neceſſe eſt enim per medium ipſum oſtendere.

¶ An itez accepit qd qd erat eſſe: ꝛ in hoc neceſſe eſt enim per medium monſtrare.

¶ Obijcit ad ꝑdictā queſtionē duab⁹ rōnib⁹ oſtēdens ꝙ nō pōt qdqdeſt ꝑdicto mō demrari. quaꝝ ꝑma eſt. qꝛ ſicut ꝑmiſſi modi demōſtrandi deficiūt in hoc ꝙ accipiūt id qd querit. ita eſt in ꝓpoſito. Accipit. n. ꝛ in mō ꝓbatiōis qd qd erat eſſe: puta dū accipit ꝙ oīs rō cōuertibilis cōſtans ex genere ꝛ drītijs ſignificat qdqdeſt: ꝛ ita incōueniens eſt ꝓbatio. Neceſſe eſt. n. id ad qd demrātio inducit nō ſupponere q̄ſi mediū: ſed potius per aliud mediū demonſtrare. ¶ Scdām rōnem ponit ibi.

¶ Preterea queadmodū nec in rōcinatione ſumit qd eſt rōcinari: ſemꝑ enim tota vel pars eſt ꝓpoſitio ex qb⁹ rōcinatio ɔſtat: ſic neqꝫ diffōnē opꝫ in rōcinatione ineſſe: ſed ſeorſum a ꝓpoſitionib⁹ eſſe. Atqꝫ vt ſi qs ambigat: ſi rōcinatio ſit ɔfecta: necne obuiandū eſt aſſerendo rōcinationē eſſe extructā: id enim rōcinatio: ſic ꝛ ad eū qui dicit nō diffōnē eſſe cōcluſaꝫ aſſerendūꝫ eſt diffinitionē eſſe cōcluſam. Id enim nobis ſupponebat eē rō diffōne. Quare neceſſe eſt ꝛ ſine rōcinationis ꝛ ſine diffinitionis ratione: aliqd per ratiocinationem concluſum eſſe.

¶ Amplius ſicut in ſyllō neqꝫ accipit qdqdeſt ſyllogizare: ſemꝑ eniꝫ totū aut pars eſt ex qbus eſt ſylls. ſic neqꝫ qd qd erat eſſe opꝫ eſſe in ſyllogiſmo: ſed ſeorſuꝫ hoc appoſitis eſſe. ꝛ ad dubitātē: ſyllogizatū eſt: aut nō: eſt h̄ ɔtradicē: qm̄ hic erat ſyllogiſmus. Et adhuc ꝙ neqꝫ qd erat eſſe ſyllogizatū eſt: qm̄ vtiqꝫ eſt: h̄. n. poſitū eſt nobis qd qd erat eē. Quare neceē eſt ſine eo qd qdeſt ſylls: aut qd qd erat eē ſyllogizare aliqd.

¶ Que ſumit ex ſimilitudine ſyllogiſmi. Cū. n. aliqs ſyllogiçat. nō opꝫ ꝙ accipiat diffōnē ſyllogiſmi ad ſyllogiçandū: qꝛ ea ex qb⁹ ꝓcedit ſylls hoc mō ſe habēt: ꝙ ſemper qdlibet eoꝝ eſt aut tota ꝓpoſitio. i. vniuerſalis ſeu maior: aut eſt pars. i. ꝑticularis ſeu minor q̄ ſumit ſub maiori. Et ita diffō ſylli nō eſt aliqd eoꝝ ex qb⁹ ꝓcedit ſylls. Et ſilr ſi aliqs velit ſyllogiçare qd qd erat eſſe alicui⁹ rei: nō opꝫ ꝙ accipiat qd ſit qd qd erat eſſe: ſed opꝫ hoc ſeorſum haberi in mente: pꝛeter ea q̄ ponunt in diffōne vel ſyllō. Habīt. n. rōnes ſyllogiſmi ꝛ diffōnes ſe hñt in diffinīēdo ꝛ ſyllogiçādo ſicut regule artis ad quas dꝫ aſpicere artifex in operādo. Artifex eni q facit cultellū: nō facit opando regulā ſm quā operat: ſed ſm regulā quā hꝫ in mente examinat an cultellus bñ ſit fact⁹. Et ita etiaꝫ ille qui ſyllogiçat nō accipit rōnē ſylli in ſyllogiçādo: ſed examinat ſyllm factū. an ſit bon⁹. Vñ ſi aliqs dubitet de ſyllogiſmo facto an ſit ſyllogiçatū vel nō: poterit ſyllogiçans obuiare. oſtendēdo ꝙ ſylls ſit tale aliqd. Silr etiā ei qui intēdit ſyllogiçare qd qd erat eſſe: ɔuenit vt habeat ſeorſum in mēte rōnē eius qd qd erat eſſe: vt ſi aliqs dicat ꝙ nō eſt ſyllogiçatū qd qd erat eſſe. ipſe dicat ꝙ ſimiliqꝫ tale aliqd ponit qd qd erat eſſe. Sic ergo pꝫ ꝙ ſyllogiçās qd qd erat eſſe: nō dꝫ ſumere qd eſt ſyllogiſmus. neqꝫ qd eſt qd qd erat eſſe. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At. n. neqꝫ ſic bene ſeſe habebit ipſius qd eſt: ꝓbatio: ſi ex ſuppoſitione ēt qſpiam ipꝫ oſtendat hoc pacto: ſi rō mali eſt diuiſibile eſſe: qb⁹ aūt eſt ɔtrariū: coꝝ ꝛ rō ɔtraria eſt rōni cōtrarij atqꝫ bonū eſt malo ɔtrariū: ꝛ idiuiſibile diuiſibili: rō boni nimirum eſt indiuiſibile eſſe.

¶ Et ſi ex ſuppoſitione alia demōſtret: vt ſi malo ineſt diuiſibile eſſe. in ɔtrario aūt ɔtrarij eſſe in qb⁹ eſt ɔtrariū: bonū aūt ɔtrario malo: ꝛ indiuiſibile diuiſibili: ē itaqꝫ bonū eē idiuiſibile.

T. c. 6. Uide I an not.

¶ Oſtendit ꝙ nō pōt demonſtrari qdqdeſt vnius rei ex qdqdeſt alteri⁹ rei. Et circa hoc duo facit. Pꝛio ꝓponit qd intendit. Scdo ꝓbat ꝓpoſitū ibi Eteni hic accipiens ꝛc. Dicit ḡ ꝑmo ꝙ etiā nō ꝓbat qdqdeſt. ſi aliqs velit hoc ꝓbare ex ſuppoſitione qdqdeſt alteri⁹ rei. puta ſi aliquis ſic ꝓcedat accipiēs ꝙ idez ſit eē diuiſibili ꝛ malo. i. ꝙ diuiſio ſit qdqdeſt mali: ꝛ vlteri⁹ argumētet ſic. In oībus q̄ hñt ɔtrariū: ɔtrarij eſt ɔtrariū qdqdeſt. ſed bono eſt ɔtrariū malū: ꝛ idiuiſibile eſt ɔtrariū diuiſibili: ſequitur ergo ꝙ indiuiſibile ſit qdqd ipſius boni. Et ſumunt iſta exēpla ſm Platonē: q poſuit ꝙ eadē eſt rō vni⁹ ꝛ boni. Uidemus. n. ꝙ vnūqdqꝫ appetit vnitatē ſicut ꝓpꝛiū bonū. vnū aūt eſt idē qd indiuiſibile. ꝛ ſic ꝑ oppoſitū ſequitur ꝙ malū ſit idē qd diuiſibile. Vnū. n. refugit diuiſionem ſui: qꝛ ꝑ hoc tendit ad diminutum ꝛ imperfectum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et hic. n. accipiens: diffinitionem oſtendit.

¶ Eteni h̄: accipiēs qd qd erat eſſe: demonſtrat.

¶ Pꝛobat ꝓpoſitū. ſ. ꝙ non poſſit demonſtrari qdqdeſt. Et hoc duab⁹ rōnibus: quaꝝ ꝑma eſt: qꝛ ēt in hoc mō ꝓbationis demrāt aliqs: accipiēdo qd qd erat eſſe. ꝛ ita accipit qd opꝫ ꝓbare. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sumit aūt diffōnē ad oſtendendā diffōnem. At ſit aliqd aliud. Et in demōſtrationibus eniꝫ aliquid de alio dici ſumit. Non tamen ipſum neqꝫ id cuius eſt eadē rō atqꝫ conuertitur.

¶ Accipere aūt ad demonſtrationeꝫ qd qd erat, eſſe alterū tm̄ ſit: ꝛ in demrātionib⁹ eſt: qm̄ eſt h̄ de h̄: ꝫ nō ipꝫ: neqꝫ cui⁹ eadē ipa rō: ꝛ ɔuertit.

Uide I an not.

¶ Et dicit ꝙ nō ſolū eſt icōueniēs ꝙ accipiat qd qd erat eſſe ad demonſtrandū: ſed ꝛ alteꝝ incōueniēs ſit ꝙ accipit qd qd erat ad demōſtrādū qd qd erat eſſe: qꝛ ēt in demōſtrationib⁹ in qb⁹ ꝓbat hoc de hoc: puta paſſio de ſubiecto: accipit ꝓ medio qd qd erat eſſe: non tm̄ qd qd erat eē qd accipit eſt ipꝫ vꝫ qd dꝫ ɔcludi: vel aliqd qd habeat eandē rōnē ꝛ cōuertat. Eandē aūt rōnē hꝫ ꝙ bonum ſit indiuiſibile. ꝛ malū diuiſibile. ꝛ hec duo ɔuertunt: qꝛ poſito vno ponit alteꝝ: ꝛ ecōuerſo. ¶ Deinde cū dicit.

¶ At vtroſqꝫ aūt: quoꝝ alter diuiſione alter tali rōcinatiōe oſtēdit eadē eſt dubitatio: cur hō ſi-

mul aial bipes gressibile:sed nō aial seorsum: ⁊ bipes erit seorsum. Nulla nāq₃ necessitas cogit vt ex ijs que sumunť vnū efficiať qđ prediceť: sed erit forsitan perinde atq₃ idē homo ⁊ musicus est ⁊ grāmaticus.

℄ Ad vtrosq₃ aūt ⁊ ƀm diuisionē demōstrātez, ⁊ ad sic syllm, est eadē oppositio:pp qđ est hō aial ⁊ bipes gressibile:sed nō aial ⁊ bipes. Ex acceptis.n.neq₃ vna nec̃itas ē vnū fieri qđ pdicať:s₃ vtrq₃ idē erit hō ⁊ grāmaticus ⁊ music⁹.

℄ Inducit rōnē eādem ↄtra eū q demōstrat ex suppositione ⁊ diuisione:⁊ dicit ꝙ eadē oppositio habet locū cōtra vtrosq₃.s.cōtra eū q vult demr̃are qđqđest p diuisionez ⁊ cōtra eū q vtiť suppositione qđqđest in syllo. Manifestū est.n.ꝙ diffō significat vnū aliqđ.vñ ea q̃ ponunť in diffōne:ad significādū vnitatē debēt poni absq₃ copula. vt dicať ꝙ hō est aial gressibile bipes.non aūt dz dici ꝙ hō sit aial ⁊ bipes. Vñ si aliqs vult pbare qđqđest.oz ꝙ pbet que assumunť fieri vnū. Sed nō est necessariū ƀm pdictas vias diuisionis ⁊ suppositionis.ꝙ ex his q̃ accipiunť ad diffiniendū fiat vnū pdicatū:sed poterit esse ꝙ sint multa.puta si dicať ꝙ est grammaticus ⁊ musicus. Videtur ergo ꝙ ƀm vias predictas nō pbetur qđqđest. ℄ Deinde cum dicit.

℄ Hec cū ita sint quonā pacto is q diffinit substantiā: ⁊ ipsū₃ qđ est ostēdet rei differende:neq₃ eniz vt is qđ demōstrat ex hisce que cōceduntur notū faciet ipsuz:vt cum illa sint necessario aliqđ aliud sit. Hec.n.est demōstratio:neq₃ ēt vt his qui p singula nota inducit vniuersa. Ex eo sic se habere:q₂ nihil singulo₂ sese aliter hēt. Non eniz quid est:sed esse:aut nō esse ostendit. Quis igitur alius modus restat. Non eniz sensu vel digito demonstrabitur.

℄ Qualiter igitur diffiniēs demōstrabit substātiā:aut qđqđest. Neq₃ eniz sicut demonstrans ex certis esse:manifestum faciet qđ necesse est: cum sint illa alterū esse aliqđ. demōstratio eniz hec est;neq₃ demōstrabit sicut inducēs p singularia cū manifesta sint:qm̄ oē sic cui nihil aliter est:nō eniz qđ est demōstrat:s₃ qm̄ est:aut non est. Quis igitur est modus relictus. Nō enim monstrabit sensu:aut digito.

℄ Cōcludit ex pmissis ꝙ nullo mō pōt pbari qđqđest.⁊ dicit. Si igiť neq₃ p terminos cōuertibiles:neq₃ p diuisionē:neq₃ p suppositionē demonstrať qđqđest:quo mō igiť diffiniēs poterit demōstrare subāz rei:vel qđqđest. Ii eniz ex pmissis pz ꝙ nō pbať:sicut manifestū faciēs ex his que sunt p se nota ꝙ necesse sit alterū aliqđ sequi p ea q̃ dicta sunt:ꝙ reqriť ad demonstrationē. Relinq̃tur aūt pter tres modos q̃rtus modus q est p inductionē. Sed nec ↄtingit pbare qđqđest per singularia manifesta.s.ꝙ aliqđ pdiceť de oīb⁹:⁊ nō sit aliqđ eo₂ ꝙ aliter se habeat:q₂ sic inducēdo nō demonstrabit qđqđest:sed demōstrabit aliqđ esse vel nō esse:puta ꝙ ois hō est aial vel nullus hō est lapis. Nullus vāt alius modus relinq̃tur ad demōstrandū qđqđest:nisi forte modus demonstrationis q est ad sensu₃:sicut cū demōstrať digito. Manifestū est aūt ꝙ hic modus nō pōt cōpetere in pposito; q₂ qđqđest nō est obiectū sensus:sed itellect⁹: vt dr̃ in 3° de aīa. Reliquiť ḡ ꝙ nullo mō possit demr̃ari qđqđest. T. c. 8. 9.

℄ Preterea quonā pacto ipsu₃ qđ est:ostēdet. Necesse est eniz eū qui scit:qđ est hō:aut aliud quoduis: ⁊ esse ēt scire. Id enim qđ nō est in ratione:nemo scit vnq̃₃ qđ est:sed quid nā oratio vel nomen significat:cū dico hippocentaurus bene percipimus. Fieri ṽo nequit vt sciamus quid hippocentaurus est.

℄ Amplius autē quo mō monstrabit qđqđest. T. cō. 7. Necesse est eniz qđqđest hō aut aliqđ quomodolibet scire q₂ est. Qđ.n.nō est:nullus scit qđ est:sed qđ significat diffinitio qđē: aut nomen cum dico tragelaphus : qđ aūt est tragelaphus impossibile est scire.

Lectio. VI.

Postq̃₃ Phs ostendit ꝙ nō cōtingit demr̃are qđqđest:inducēdo p singulos modos qb⁹ aliqđ demōstrari pōt.hic ostendit ppositū per rōnes cōes. Et circa hoc tria facit. Primo premittit qđdā qđ est necessariū ad ppositum ostēdēdū. Scđo ostēdit ppositū.ibi. At ṽo si demōstrabit qđqđest. Tertio epilogat que dicta sunt.ibi. Ex his igiť neq₃ diffinitio ⁊c̃. Dicit ḡ pmo ꝙ nō videť esse possibilis aliqs modus quo aliqs demonstret qđqđest esse hois.⁊ hoc iō:q₂ necesse est ꝙ qcūq₃ scit qđqđest eē hois vel cuiuscūq₃ rei ꝙ sciat rē illā esse. Quia.n.nō entis nō est aliq̃ qđitas vel essentia:de eo qđ nō est nullus pōt scire qđqđest:sed pōt scire significationē nois vel rōnez ex plurib⁹ noib⁹ cōpositā.sicut pōt aliqs scire qđ significat hoc nomen tragelaphus vel hircocervus qđ idē est:q₂ significat qđdā aial cōpositū ex hirco ⁊ ceruo:sed impossibile est sciri qđqđest hircocerui:q₂ nihil est tale in re₂ natura. ℄ Deinde cum dicit.

℄ At ṽo si qđ est:ostenderit; ⁊ esse quoq₃ ostendet. Et quonā modo ratione eadem ostendet. Nam vnū qđdā diffinitio ipsa declarat. Et demonstratio ēt vnū₃. Quid aūt est homo: ⁊ hominem esse; diuersa sane:nō eadem sunt.

℄ At ṽo si demōstrabit qđ est. ⁊ q₂ est: ⁊ qualiter eadē₃ rōne monstrabit. Diffinitio eniz quoq₃ vnū aliqđ manifestat, ⁊ demōstratio. Id aūt qđqđest homo: ⁊ esse hominem, aliud est.

℄ Ex eo qđ pmissū₃ est pcedit ad ppositū ostēdēdū. Circa hoc duo facit. Primo ostēdit ꝙ nō pōt ostendi qđqđest demr̃atione. Scđo ꝙ nō pōt ostendi diffōne.ibi. Si ḡ ⁊ diffiniēs demr̃at. Circa p^m ponit tres rōnes quaz pma talis est. Sicut diffō iduciť ad manifestādū aliqđ vnu₃: inquātū.s.ex ptib⁹ diffōnis fit vnū p se.⁊ nō p accñs.ita ēt opz ꝙ demr̃atio q̃ vtiť diffōne tanq̃₃ medio:vnū aliqđ demōstret. Opz.n.ↄclusionē eē medio pportionatā. Et ita pz ꝙ p vnā ⁊ eādē demr̃ationē nō pōt diuersa demōstrari. sed aliud est qđqđest hō ⁊ eē hoiem. In solo.n.p̃o essendi pn° qđ est essencialr ens:ipm esse ⁊ qđitas ei⁹ est vnum ⁊ idē;in omnibus aūt alijs q̃ sunt entia p participationē:opz ꝙ sit aliud esse, ⁊ qđitas entis. Non est ergo possibile ꝙ eadem demonstratione demōstret aliqs qđ est.⁊ q₂ est. ℄ Scđam rationem ponit ibi.

¶ Deinde etiam dicimus omne quoduis nisi sit substantia necessario p demonstrationem esse ostendi. Esse ho rei: nullius est vt pz substātia. Idem qd est: nō est genus. Demōstratio igit id est quo quippiā ostendit esse: qd gdē etiā nunc ipse scie faciunt. Geometra nāqz qd significat qdem triangulus sumpsit. Esse aūt ipsum demonstrat. Quo mō igit ostendet ipse diffiniēs qd est triāgulus. Sciēs ergo qspiā diffōne qppiā qd est: si sit illō nesciet. At nūquaz fieri pōt.

Vide l an nos. ¶ Postea ꝛ per demonstrationē dico necessariū esse oē demōstrare quia est: nisi substātia sit esse: aut nulla substātia est. Nō enim est genus qd est. demōstratio vtiqz erit qōgdest, qd vere ꝛ nūc faciūt scie: Quid enim significat triangulus accepit geometra: quid aūt est, demonstrat. Quid igit monstrabit diffiniens. qd est. non qz est. vt triāgulū. Sciēs itaqz aliqs diffōne qōgd est. si est, nō sciet. Sed impossibile est.

¶ Que talis est. Scdm cōe sapientū dictū: necessariū est ꝙ oē. i. pmū totū qd per demrationē demōstrat sit ipm qz est. nisi forte aliqs dicat ꝙ hoc ipsuz qz est sit substantia alicuius rei. Hoc aūt est impole. Hoc eniz ipm qd est esse: nō est suba vel essentia alicu⁹ rei in genere existentis. Aliogn oporteret ꝙ hoc qd dico ens: esset gen⁹: qz genus est qd pdicat de aliquo in eo qd qd. Ens aūt non est

T. c. 10. gen⁹ vt pbat 3ᵒ metaphy. Et ppter hoc etiā deus qui est suū esse nō est in genere. Si aūt qz est esset suba alicuius rei: simul cū aliqs ostēderet qz est: ostēderet qd est, ꝛ ita nō totū qd demōstratio demōstrat esset qz est. Illud aūt est falsuz. Ergo pz ꝙ demōstratio solū demōstrat qz est. Demōstrat. n. enūtiationē aliquā que significat esse ꝛ nō esse. Et hoc etiā apparet in pcessu sciaꝝ. Geometra enim accipit qd significat hoc nomē triāgulus ꝛ demōstrat ꝙ sit. puta cū demonstrat: Sup lineā rectā datam cōtingit triāgulū equilaterū cōstituere. Si igit aliqs demonstraret solū qd est triangulus: pter morem demōstrationum qbus vtuntur scie: nō demonstraret hoc totū qd est triāgulū esse: sz demōstraret solū hoc qd dico triangulū. Sicut enim ppter hoc ꝙ esse nō est substātia rei: ille qui demonstrat esse hoc solū demōstrat: ita si aliqs demonstraret qd est: hoc soluz demraret. Sequeret igit ꝙ aliquis sciens per diffōnē qd est: nesciret an est: qd est impole. vt ex predictis pz. ¶ Tertiā rōnē ponit ibi.

¶ Patet aūt per ipsos etiā diffinitionū: que nūc assignant modos eos qui diffiniūt nō ostēdere esse. Naz ꝛ si est medio quid equale: tū cur est ipsum diffinituz. Et ppter qd hoc circulus est quereē. Poterit eniz illud dicere quispiā diffōnem oricbalci etiā eē. Neqz eni id esse posse qd dicit: ipse diffinitiones insup faciūt manifestū. Neqz illud ꝛ nō aliud esse cuius inquiūt diffōnem esse: sed ppter quid semp dicere licet.

Vide l an nos. ¶ Manifestū aūt est ſm nūc modos terminoꝝ ꝙ nō demōstrāt diffinientes: qz est. Si. n. est ex medio aliqd equale: sed ppter qd est qd diffinitur: ꝛ ppter qd est circulus: esset enim vtiqz ꝛ montis enei dicere ipsam. Neqz. n. ꝙ possibile sit esse qd dz, cū assignant termini; neqz qd illud est cuius dicunt esse diffinitionem: sed semper licet dicere propter quid.

¶ Per exempla cōsuetaꝝ diffōnū manifestat idez qd in precedenti rōne est cōclusuz. s. ꝙ monstrans qd est: non monstrat: qz est. Unde dicit manifestuz esse nō solū ſm predicta. sed etiā ſm modos terminoꝝ id est diffinitionū que nūc sunt in vsu ꝙ illi qui diffiniūt: nō manifestāt qz est: puta qui diffinit circulū dicēs ꝙ est aliqd ex cuius medio linee ad circūferētiā ducte sunt eqles: adhuc restat questio ppter qd oporteat poni eē id qd diffinit. puta ppter qd oporteat poni ꝙ sit circulus q pdicto modo diffinit. Cōuenit enim aliquā simile rōnez dicere montis enei. puta ꝙ est corpus eneū in altū ꝛ visquequaqz diffusum. ꝛ tamen adhuc restat querere an sit aliqd tale in rerū nā. Et hoc iō qz termini. i. rōnes diffinitiue non declarant ꝙ illud de quo assignant: aut sit: aut possibile sit esse: sz semp assignata tali rōne: licet querere si oporteat tale aliqd esse. Sic igit pz ꝙ impole est ꝙ simul demonstretur qd est: ꝛ qz est. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Si igit is qui diffinit: aut qd est ostendit: aut qd ipsuz nomen significat. Si diffinitio nullo pacto est ipsius qd est: erit ipsa profecto oratio idem qd nomen significans.

¶ Si ergo diffiniēs demonstrat: aut qd est: aut qd significet nomen. sed nō est vllo modo eius quodquidest: erit vtiqz diffinitio ꝛ ratio nominis idē significans.

¶ Ostēdit ꝙ nō pōt ostendi qōgdest diffinitione ducendo ad incōueniēs. vñ pmo ppoīt. scdo ostēdit qd ex hoc sequat. ibi [Sed incōueniēs ꝛc.] Dicit ergo pmo ꝙ cum ille q diffinit possit ostendere vel qd est: vel tm qd significat nomē nō ppter hoc oportebit ꝙ diffinitio sit manifestatiua ipsius qōgdest qd ppie pertinet ad diffōnem. aliogn sequet ꝙ diffō significans qōgdest nihil sit aliud q̄z rō significās idē qd nomen: nec enim sup talē rōnem addit aliqd diffinitio: nisi qz significat essentiam alicui⁹ rei. vñ si nō sit aliqua res cuius essentiā diffinitio significet nihil differt diffinitio a ratione exponente significationem alicuius nominis. ¶ Deinde cū dicit.

¶ At hoc absurdū est sane. Prio nāqz ꝛ nō substantiarū: ꝛ eoꝝ que non sunt in ratione rerum erit vtiqz diffinitio. Nam ꝛ ea que nō sunt significare nomine licet.

¶ Sed inconueniens est. Primū quidem ꝛ nō substantiam vtiqz esset: ꝛ eorum q nō sunt. Significare. n. est etiam que nō sunt.

¶ Ostēdit incōueniens esse ꝙ diffinitio nihil aliud sit q̄z rō exponēs nois significationē. Et hoc tribus rōnib⁹. quaꝝ pma est. ꝙ ꝯtingit etiā ea q̄ nec sunt substātia: nec sunt vl'iter entia: aliquo noie significare. Qdlibet autez nomen p aliquā interpretationē exponi pōt. Si ḡ nihil aliud esset diffinitio q̄z rō interpretatiua nois. sequeret ꝙ diffō eēt nō subaꝝ ꝛ totaliter nō entiū: qd pz esse falsuz. Ostensum est enim in 7ᵒ metaphysice ꝙ diffō pncipaliter quidē est sube: alioꝝ autē inquātū se habent ad substātiā. ¶ Scdam rōnem ponit ibi. T. c. 4.

¶ Deinde oēs orationes diffōnes erunt sine dif crimine vllo. Fieri nāqz pōt vt cuiuis orationi nomē ponatur. Quare diffōnibus differemus omnes atqz loquemur. Et ilias ipsa diffō erit.

¶ Amplius diffōnes oēs rōnes eēnt. Esset enī vtiqz nomen ponere cuilibet rōni. Quare oēs terminos vtiqz disputarem⁹: ꝛ ilias diffō sit.

¶ Que talis est. Cuilibet rōni.i.orationi aliqd significātī est īponere aliqđ nomen qđ est ei correspondens qđ per illā rōnez manifestaꝛ. si ergo nihil aliud est diffinitio ꝗ̄ rō interpretatiua nōis. sequeꝛ ꝙ oēs rōnes essent diffinitiones. ꝛ ita sequeꝛ cū disputamus vel collogmur adinuicem ꝙ ipse disputationes vel collocutiones nostre sint qdā diffōnes. ꝛ silr sequeꝛ ꝙ ilias.i.poema Homeri de bello troiano sit qdā diffō. ¶ Tertiā rōnē ponit ibi.

¶ Preterea nulla scia demōstrabit. Hoc nomē hoc indicare ac significare: ergo nec diffinitiones idipsum indicant.

¶ Amplius neqz vna scientia demonstrat vtiqz ꝙ hoc nomen eius qđqđest significat: neqz diffinitiones igitur huius assignant.

¶ Que talis est. Nulla scia demōstrat ꝙ tale nomē significet talē rem. Noīa.n.significāt ad placitū. vñ opz hoc supponere ſm volūtatē instituētis. Manifestuz est ergo ꝙ diffōnes nō significant hoc.i.solam nominis interpretationem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ex his igiꝛ nec idem esse diffōnē rōcinationē qz videꝛ. Et insuper neqz diffōnem demōstrare gdnā sit quicquā: fieriqz nō posse: vt ipsum quid est demonstratione diffinitioneue vnquā percipiatur: aut cognoscatur.

¶ Ex his igiꝛ neqz diffō neqz syllᷣs idē existens: neqz eiusdē syllᷣs ꝛ diffō est. Adhuc aūt ꝙ neqz diffō nihil demōstrat: neqz mōstraꝛ. Neqz qđgdest neqz diffōne neqz demřatiōe cogſcē est.

¶ Epilogat que disputatiue pmissa sunt. ꝛ dicit ꝙ ex premissis videꝛ seq ꝙ diffinitio ꝛ syllᷣs nō sunt idē: neqz de eodē: ꝛ ꝙ diffō nihil demonstret: qꝛ non est de eodez de quo est demōstratio. Et silr videꝛ esse ostensum ꝙ non est possibile cognoscere qđgdest: neqz per diffōnez neqz per demōstrationē: qꝛ diffō solū ostendit qd. ꝛ demōstratio ostendit qꝛ est. Sed ad cognitionem qđgdest requiritur cognitio: quia est: vt dictum est.

¶ Uerum ꝯsiderandū est rursus: qd istoꝝ bene ꝛ quid non bene recteqz dicꝛ. Et qd est diffinitio. Et vtrū aliquo mō sit ipsius qd est demonstratio diffinitione: an nullo sit modo.

T.cō.6. ¶ Iterū aūt speculandū est qd hoꝝ dicꝛ bene: ꝛ quid nō bñ: ꝛ qd sit diffō: ꝛ eius qđgdest nunqd quodāmō est demōstratio aut diffinitio: aut nullo modo.

Lectio. VII.

POstqꝫ phs disputatiue inqsiuit qualiter cognoscaꝛ diffinitio ꝛ qđgdest. hic determinat vtrāqz veritatē. Et pmo dicit de quo est intentio. Scdo exequiꝛ ꝓpositū. ibi [Qm̄ aūt sicut diximus.] Tertio epilogat q̄ dicta sunt ibi [Manifestum est igiꝛ ex dictis ꝛc.] Dicit ergo pmo ꝙ iterū post disputatiuū processum considerandum est veritatē determinādo qd predictoꝝ dicaꝛ bene ꝛ qd nō bene. ꝛ hoc tam circa ipsam diffōnē: vt cōsideremus qd sit ipsa diffō ꝗ̄ etiā circa ipsum qđgdest. vt cōsiderem⁹ vtrū aliqualiter possit manifestari demonstratione vel diffinitione vel nullo mō. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Cum itaqz scire qd est: ꝛ scire causam ipsius si est: idē sit vti diximus: fieri pōt: vt qd est ostēdatur. Cuius qdē hec rō est. Est enim quedaz causa: ꝛ hec aut est eadem: aut alia: ꝛ si sit alia: aut est demonstrabilis: aut indemonstrabilis. Si igitur alia sit demonstrariqz pōt: cum causa sit mediuz: ꝛ prima figura rōcinationis ostēdatur necesse est: id qđ ostendiꝛ vniuersale esse ꝛ affirmatiuū vt patet. Unus igitur is est modus: quem nūc inquisiuimus per aliud inquaz ipsum qd est ostendere. Nā medium ipsorum quid est: necesse est esse quid est: ꝛ propriū idē tidē ꝓpriū. Quare diffinitionū eiusdem rei alia ostendet; alia non ostendet. Atqz hisce modus nō est demōstratio ipsi⁹ qd est: vt antea dixim⁹: sz rōcinatio ad differendi modū accōmodata.

¶ Qm̄ aūt sicut diximus idez scire qđquidest: ꝛ scire causaz ipsius si est. Ratio aūt huius est qm̄ est aliqua causa: ꝛ hec aut eadē: aut alia est: ꝛ si vtiqz alia est: aut demonstrabilis: aut indemonstrabilis est. Si igiꝛ est alia: ꝛ cōtingit demonstrare: necesse est medium cām esse: ꝛ in figura prima demonstrari: vle.n. ꝛ predicatiuū est qđ demonstratur. Unus quidē igiꝛ modus nūc exquisitus per aliud qđgdest monstrare: ꝛ hoꝝ enim qđgdest necesse est mediū esse qđgd est: ꝛ ꝓprioꝝ ꝓpriū. Quare hoc qdē medium monstrabit: illud vō nō mōstrabit eoꝝ q̄ qđgd erant esse eiusdem rei. Hic qdez igiꝛ modus ꝙ nō sit demonstratio dictum est prius; sed est logicus syllogismus ipsius qđgdest. Vide in annot.

¶ Exequitur ꝓpositū. Et pmo quātū ad ipsum qđgdest. Scdo quātū ad diffōnē que est rō significatiua eius. ibi [Diffinitio aūt qm̄ dicꝛ rō ꝛc.] Circa pmuz ponit duos modos manifestādi qđgdest. Et pmo ponit moduz logice ꝓbationis. Scdo modū demōstratiue ꝓbationis. ibi [Quo aūt mō ꝯtingat ꝛc.] Circa pmum resumiꝛ pmo id qđ supra manifestatū est. s. ꝙ idē est scire quid est ꝛ scire causam questionis: an est; sicut idē est scire ꝓpter quid ꝛ causam scire questionis qꝛ est. [rō aūt hui⁹]. s. ꝙ idez est scire quid est ꝛ scire causam ipsius si est ita: est: qꝛ opz ꝙ eius qđ est rē esse sit aliqua causa. Propter hoc enim dꝛ aliqd causatū qđ habet cām sui esse. Hec aūt causa essendi: aut est eadē. s. cū essentia ipsius rei: aut alia. Eadē qdē sicut forma ꝛ mā que sunt ptes essentie: alia vō sicut efficiens ꝛ finis: que quidez due cause sunt quodāmō cause forme ꝛ materie. Nā agens operatur ꝓpter finez ꝛ vnit formā materie. Et si accipiamus causam que est alia ab essentia rei: quādoqz quidē est talis per quaz possit fieri demōstratio: qñqz aūt nō. Nō eniz ex omni causa agēte sequiꝛ ex necessitate effectus. Ex suppositione aūt finis

sequiꝛ

T.c.h.90. sequit̃ q̄ sit id qd̄ est ad finē: vt ꝓbat̃ in 2° phys. Supponamus ergo q̄ sit aliquis effectus: cuius esse: causa sit non solum ipsa essentia rei. sed habeat etiā aliā causam: ꝛ sit talis per quam possit demonstrari: puta si dicamus q̄ si homo pringit ad beatitudinem necesse est preexistere virtutē. Accipiamus aūt q̄ essentia virtutis sit habitus operans ſm rōnē rectā. Potest ergo demōstrari esse aliquē habitū ſꝫ rectā rōnē operātē: si sit aliqs habitus ad beatitudinē ꝑducēs. Accipiat̃ ergo pro medio illa causa alia que est demōstratiua: ꝛ formet̃ syllogismus in p̄ma figura. qd̄ necesse est fieri: q2 oportet qd̄quidest vniuersalr ꝛ affirmatiue predicari de re cuius est. Syllogiçabit̃ ergo sic. Omnis habitus ꝑducēs ad beatitudinē est habitus ſꝫ rectā rōnē operās: sed virtus est huiꝰ. ergo ꝛc̃. Cōcludit ergo q̄ iste modus qui est nūc q̄quisitus est vnus modus ostēdēdi qd̄quidest per aliud qd̄ est causa. Et q̄ ille modus sit ꝯueniēs pꝫ. q2 necesse est sicut supra dictum est q̄ mediū ad ꝓbandū qd̄quidest accipiat̃ ipsum qd̄ est. ꝛ similr mediū ad ꝓbandū aliqua ꝓpria accipiat̃ aliqd ꝓprium. Est aūt ꝯsiderandū q̄ cū qd̄ est sit causa ipsius rei: ſm diuersas causas eiusdem rei pōt multipliciter qd̄quidest eiusdē rei assignari. Puta qd̄ est domus pōt accipi per cōparationē ad causaꝫ mālē. vt dicamus q̄ est aliqd compositū ex lignis ꝛ lapidibus. ꝛ etiā per cōparationē ad causam finalē. vt dicamus q̄ est artificium preparatū ad habitandū. Sic ergo ꝯtinget q̄ cuꝫ sint multa qd̄ qd̄ est eiusdē rei. aliquod illoꝝ monstrabit̃ ꝛ aliqd̄ non mōstrabit̃: sed supponet̃. Unde non sequit̃ q̄ sit petitio principij: q2 aliud qd̄quidest supponit̃ ꝛ aliud ꝓbat̃: Nec tamē est modus probādi qd̄quidest demōstratiue: sed logice syllogiçandi: q2 nō sufficiēter per hoc ꝓbatur q̄ id qd̄ concludit̃ sit qd̄quidest illius rei de qua ꝯcluditur: sed solum quod insit ei. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quo aūt modo fieri pōt: vt quid est eliciat̃ ex demonstratione: deinceps dicamus opꝫ: hinc rursus initio sumpto. Naꝫ vt querimus ꝓpter quid est prius habentes esse: interdū vo ꝛ simul nota nobis hec fiunt: sed nunq̄ꝫ fieri pōt: vt antea cognoscamus cur est q̄ꝫ ꝑcipiamus esse: sic pari rōne neqꝫ quid est querere: atqꝫ cognoscere possumus sine ꝑceptione ipsiꝰ esse. Fieri eni nequit vt qd̄ est vnq̄ꝫ sciamꝰ: si ignoremꝰ si est.

¶ Quo aūt modo contingat dicemus: dicentes itex ex principio. Sicut enim ꝓpter quid querimus habētes quia. aliquādo aūt ꝛ simul manifesta fiunt: sed neqꝫ prius propter quid possibile est cognoscere q̄ꝫ quia. manifestū est q̄ similr ꝛ qd̄ quid erat esse non sine quia est. Impossibile enim est scire quid est ignorantes si est.

¶ Ostendit quomodo per demonstrationē potest accipi qd̄quidest. Et circa hoc duo facit. Primo ostendit quomodo manifestet̃ qd̄quidest per demonstrationē in aliqbus. Scdo ostendit q̄ non est ita in omnibus. ibi [Est autem quorundā ꝛc̃.] Circa primū tria facit. Primo premittit quedā que sunt necessaria ad ꝓpositū ostendēdū. Scdo manifestat ꝓpositū. ibi [Quoꝝ igit̃ habemus ꝛc̃.] Tertio epilogat. ibi [Quomodo qd̄ē igit̃ ꝛc̃.] Circa primum premittit tria quoꝝ primū est cōparatio quedam ipsius qd̄quidest ad ꝓpter qd̄. Dicit ergo q̄ ad ostēdēdū quomodo ꝯtingat accipere qd̄quidest per demōstrationē: opꝫ iteruꝫ a principio resumere. Ubi ꝯsiderandum occurrit q̄ dupliciter se hꝫ aliqd ad cognoscēdū ꝓpter quid. Qñqꝫ eni habemus q2 in nostra cognitione ꝛ q̄rimus adhuc ꝓpter qd̄. qñqꝫ aūt simul manifestata sunt nobis vtraqꝫ. Tertiū aūt impossibile est vt. s. prius cognoscat aliqs de aliq̄ re ꝓpter qd̄ q̄ꝫ q2. Et silr est de eo qd̄ qd̄ erat esse: q2 aliqñ scimus rē esse: nec tñ ꝑfecte scimꝰ qd̄ sit: aliqñ aūt simul scimus vtrunqꝫ. Sed tertiū est īpossibile vt. s. sciamus quid est: ignorantes si est. ¶ Secūdū ponit ibi.

¶ Habemus aūt si est nōnunq̄ꝫ per accñs: nonnunq̄ꝫ aliqd habētes ipsiꝰ rei. Ueluti tonitruuꝫ esse scimus: habētes sonū quēdā nubiū esse. Et defectionē: lucis esse quandā priuationē. Hominem item quoddam animal esse. Et animaꝫ etiam id esse: quod ipsum se motu ciet.

¶ Hoc aūt si est aliqñ qd̄ēꝫ ſm accñs habemus. aliquādo vo habētes qd̄quidest ipsius rei: vt tonitruū qm̄ sonus qdā nebulaꝝ est: ꝛ defectum qm̄ priuatio q̄dam luminis est: ꝛ hominē qm̄ aial quoddā est: ꝛ animā qm̄ seipsum mouēs.

¶ Et dicit q̄ rem aliquā esse possumus scire absqꝫ eo q̄ sciamus ꝑfecte qd̄ est dupliciter. Uno mō ſm q̄ cognoscimus aliqd̄ accidēs eius. puta si per velocitatē motus existimemus leporē esse. Alio modo per hoc q̄ cognoscimus aliqd de essentia eius. qd̄ quidē est possibile in substantijs cōpositis. vt puta si cōprehēdamus hominē esse per hoc q̄ est rōnale. nōdum cognitis alijs que cōplent essentiā hominis. In substātijs vo simplicibus hoc non ꝯtingit: q2 nō pōt cognosci aliqd de substātia simplicis rei nisi tota cognoscat̃. vt pꝫ in 9° meta. Opꝫ autē q̄ qui cognoscit aliqd esse q̄ per aliquid rei illud cognoscat. ꝛ hoc vel est aliqd preter essentiā rei. vel aliqd de essentia ipsius. Et de hoc ponit exēplum. puta si cognoscamus tonitruū esse ꝓpter hoc: q2 ꝑcipimus quēdā sonuꝫ in nubibus: qd̄ quidē ꝑtinet ad essentiā tonitrui. non tñ est tota tonitrui essentia. q2 nō omnis sonus nubiū est tonitruū. Et similr si cognoscamus defectum. i. eclipsim solis vel lune esse ꝓpter hoc q̄ est quedā priuatio luminis. cum tamē nō ois priuatio luminis sit eclipsis. Et eadē ratio est. si aliquis percipiat hominē esse ꝓpter hoc q̄ est quoddā animal: vel si percipiat animam esse: propter hoc q̄ est aliquid seipsum mouens. ¶ Tertium ponit ibi. T.cō.22.

¶ Quc igit̃ per accñs esse scimus: necesse est ad coꝝ ꝑcipiēdū qd̄ est nullo modo nos quicq̄ꝫ habere. Neqꝫ eni illa esse scimus: atqꝫ querere qd̄ est nō habētes esse: perinde atqꝫ est si nihil prorsus querat̃. Quoꝝ aūt habemus aliquid coꝝ: quid est faciliꝰ percipere possumus. Quapropter vt habemus ipsum esse sic ꝛ ad ipsum qd̄ est percipiendum sumus dispositi.

¶ Sed quecūqꝫ quidē ſm accidēs scimus quia sunt: necesse nullo modo habere se ad quid est: Neqꝫ eni scimus q2 sūt. Querere aūt qd̄ est nō habētes q2 est: nihil q̄rere est. Sꝫ cū habemus q2 est: qd̄ est facile est q̄rere. Quare quēadmodū habemus q2 est: sic habemꝰ ad id qd̄quidest.

¶ Et dicit q̄ illa de qbus scimus: q2 sūt per aliqd̄ accidēs ipsoꝝ: nullo mō per hoc se habēt ad hoc q̄ cognoscamus de ipsis qd̄ est. q2 nec etiā per huiꝰ accñs vere scimus ea esse. Scimus qd̄ē esse coꝝ accidētia: sed q2 accidētia nō

sũt ipse res:nõ ppter hoc vere scimus ipsas res esse. Uanũ aũt est querere qd est. si aliquis nesciat: qz est. sed illa de qbus scimus ea esse per aliqd ipsoꝝ facilius possũt cognosci a nobis qd sũt. Unde manifestum est ꝙ sicut nos habemus ad cognoscendũ: qz est aliqd: ita nos habemus ad cognoscendum quid est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quaꝝ igit reꝝ aliqd habemus ipsius qd est: eaꝝ hec sint exẽpla. Sit defect⁹ eo in loco quo ipsũ est. a: luna in eo quo ipsũ est. c: iterpositio vel obiectio terre: in quo est ipsum positum. b. Querere igit vtrũ luna deficiat: an non deficiat nil aliud est: q̃ ipsũ. b. querere si sit: nec ne. At idipsũ nil ab hac questione differre videt̃ sit ne rõ eius. Quod si sit: ⁊ illud dicimus esse. Uel querat̃ vtrius partiũ ꝯtradictionis sit rõ: vtrũ habẽdi duobus rectis eq̃les: an nõ habẽdi. Qd cũ inuenerimus: ⁊ esse: simul ⁊ ppter quid scimus: si modo sit mediũ. Qd si nõ sit: esse qdẽ scimus: ppter qd aũt nescimus. Atqz idipsum hoc exẽplo patefieri põt. Sit nãqz. c. luna: a. defectio: b. nõ posse: cũ est tota refecta lumine vmbraz efficere itercedẽte manifesto corpe nullo. Si igit̃. b. qdẽ ipsi. c. insit: a. vo cõpetat ipsi. b: lunã qdẽ deficere notũ sit nobis. Cur aũt deficit nondũ est notũ. Atqz defectionẽ qdẽ esse scimus: sed quid est defectio nescimus. Atqz cuz a. qdẽ ipsi inesse. c. patet: querit̃ aũt ppter quid insit. Nil aliud cuz querit̃ q̃ qd. Nã sit ipsum b: vtrũ obiectio terre an ecõuerso lune: an lucis eius extinctio. Hoc aũt alterius extremi rõ est: vt hoc in exẽplo: ipsi⁹. a. Est eni defectus obiectio terre. Preterea qd tonitruuz est: extinctio ignis in nube: ppter qd tonitat: qz ignis in nube extinguit̃. Nubes sit. c. Tonitruũ. a: ignis extinctio. b. Igitur ipsi. c. nubi inquã. b. ipsum inest: extinguitur eniz ignis in nube. At huic. a. ipsuz inest tonitruũ seu sonus. Atqz. b. rõ ipsi⁹ est. a: primi inquã extremi. Qd si rursus huius aliud mediũ sit: id ex hisce rõnibus erit que restant.

¶ Quoꝝ igit̃ habemus aliqd ipsius qd̃ qd est: primũ qdẽ sit defectus in quo. a: luna in quo. c: oppositio terre in quo. b: vtrũ qdẽ igit̃ deficit: aut nõ. b. querere est vtrũ est: aut nõ. Hoc autẽ nihil differt q̃rere q̃ si est rõ ipsius: ⁊ si sit hoc: ⁊ illud dicimus esse. Aut q̃lis ꝯtradictionis est rõ: vtrũ habẽdi duos rectos: aut non habendi. Cũ aũt inueniamus simul qz ⁊ ppter qd est scimus si per media sit. Si vo nõ: quia: ppter qd aũt nõ. Sit igit̃ luna. c. defectus. a. lunã plenaz vmbrã nõ posse facere nullo nr̃m medio existe manifesto in quo. b. Si igit̃ in. c. est. b. qd est lunã nõ posse facere vmbrã: cũ nullus nr̃z medi⁹ sit. In hoc aũt. a. qd est deficere: qz deficit qdez manifestũ est: sed ppter qd nõdũ: ⁊ qz defectus est qdẽ scimus: qd aũt est nescimus. Cũ manifestũ aũt est: qz. a. in. c. sit: sed ppter qd est querere. b. est querere qd est: vtrũ sit obiectio: aut cõuersio lune: aut extinctio. hec aũt est rõ alterius termini: vt in his que sũt ipsi⁹. a: est. n. defectus obiectio. Quid est tonitruuz ignis extinctio in nube: sit nubes. c. tonitruũ. a. extinctio ignis. b. In. c. igit̃ nube est. b. extiguit̃. n. in ipsa ignis: h aũt est son⁹. ⁊ est. b. rõ ipsi⁹. a. primi termini. Si aũt iteꝝ hui⁹ aliqd mediũ sit: ex reliqs erit rõnib⁹.

¶ Manifestat ppositũ ꝫm premissa ⁊ dicit ꝙ in his que scimus esse per hoc ꝙ cognoscimus aliqd essentie ei⁹. accipiam⁹ p̃mo tale exẽplũ. Sit defectus. i. eclipsis in quo a. que est maior extremitas. luna in quo. c. que est minor extremitas. oppositio terre directa iter lunaz ⁊ solem in quo. b. qd est mediũ. Idem igit̃ est querere vtrũ deficiat luna vel nõ: ⁊ querere vtrũ. b. sit vel nõ. Querere autem vtrũ. b. sit vel nõ. nihil differt q̃ querere si est aliqua rõ ipsi⁹ defectus. Nã. b. id est oppositio terre est rõ defectus lune. ⁊ si sit oppositio terre. etiã tũc dicimus esse. s. defectũ lune aut nõ. Similr̃ si queramus q̃lis sit rõ ꝯdictionis: vtrũ. s. in habẽdo duos rectos vel nõ habẽdo sit ꝯtradictio. Cũ aũt inueniamus esse id qd querimus: puta esse defectũ: simul sciemus: qz ⁊ ppter qd: si inueniat̃ ppositũ per mediũ debitũ qd est causa. Si vo nõ: sed per aliquod extrinsecũ: sciemus qz. sed nõ ppter qd. puta si sit luna. c. ⁊ defectus. a. accipiamus pro medio ꝙ est. b. hoc est ꝙ luna nõ põt facere vmbrã aliquo nostrum medio nõ existẽte cũ sit pleniluniũ. Luna. n. qñcũqz nõ deficit facit vmbrã iterposito aliquo corpore: sed hoc qd est nõ posse facere vmbrã nisi aliqs nostrũ existat in medio: nõ est causa defectus: sed potius effectus. Si ergo. b. p̃dicet̃ de. c. qz. s. luna põt in plenilunio facere vmbrã aliquo nostrũ medio existente. ⁊ iteꝝ si in hoc medio sit. a. id est si accipiat̃ ꝙ qñ hoc accidit luna deficit manifestũ erit lunã deficere: sz ppter qd luna deficiat nõduz erit manifestũ. ⁊ similr̃ sciemus qz est defectus: sz nesciemus qd est defectus. qñ aũt manifestũ est ꝙ. a. est in. c. id est ꝙ luna deficit sicut in p̃dicto exẽplo: nec scitur ppter qd est: nec scit̃ qd est: tũc querere ppter qd est nihil eni aliud est q̃ querere qd est: puta si q̃ramus q̃re deficit luna vtrũ deficiat ppter hoc qd obijcit̃ terra in medio inter solẽ ⁊ lunã. vel hoc fiat per ꝯuersionez lune: vt tũc vertat̃ versus nos supficies lune que est tenebrosa: vt qdã dixerũt: vel etiã lumẽ extiguat̃ in aliquo humido. Querere aũt vtrũ ppter aliquam haꝝ causaꝝ fiat defectus lune: nihil est aliud q̃ querere vtruz defect⁹ lune sit obiectio terre aut ꝯuersio lune: aut extinctio luminis eius. Et hoc mediuz est ratio alterius extremitatis sicut in p̃missis exemplis est ratio ipsius. a. qd est maior extremitas qz defectus lune nihil est aliud q̃ obiectio facta lunari lumini a terra. Ponit etiã aliud exempluz. vt si queramus qd est tonitruũ ⁊ dicamus ꝫm opinionẽ Anaxagore ⁊ Empedoclis: ꝙ est extinctio ignis in nube. ꝫm vo opinionẽ eius in 2⁹ metheoroꝝ tonitruũ fit ex pcussure exhalatiõis sicce in frigiditate ad nubes. Utitur aũt multotiẽs in exemplis opinionibus alioꝝ. Si ergo ꝫm p̃dictam opinionez querat̃ ppter qd tonat. Respõdet̃ ppter hoc ꝙ extinguitur ignis in nube. Sit igit̃ nubes. c. qd est minor extremitas: tonitruũ aũt. a. qd est maior extremitas. extinctio ignis sit. b. qd est mediuz. Syllogiçet̃ ergo sic. in. c. est. b. id est

in nube

in nube est extinctio ignis:sed ois extinctio ignis est sonus tonitrui.Et sic pz q accipiēdo ppter qd:per demonstrationē accipimus qd est:qz ipsum mediū ostēdēs propter qd:est ratio diffinitiua primi termini.i.maioris extremitatis.Sed si oportet accipere aliqd aliud mediū ad hoc demōstrādū:hoc assumet (ex reliquis rōnibus) id est ex diffōne minoris extremitatis. τ aliarum causarum extrinsecarum.Cū.n.subiectū sit causa passionis:necesse est q diffinitio passionis demonstret per diffinitionē subiecti.Et hoc pz in exēplo pposito.qz enim luna est corpus natum sic moueri.ideo necesse est q obijciatur certo tēpore terra inter solē τ ipsam. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quo igit pacto sumit ipsuz qd est τ sit notū: satis iaz diximus. Quare rōcinatio qdē ipsius quid est demonstratioqz non fit:per rōcinationē tamen innotescit τ demonstrationē. Quocirca neqz sine demonstratione fieri potest: vt cognoscatur ipsum quid est cuius est alia causa:neqz rursus ipsius est demonstratio: vt in dubitationibus etiam diximus.

¶ Quo qdē igit accipit qd est τ sit notū dictum est:qre syllogismus qdez ipsi⁹ qd est nō sit neqz demōstratio:manifestuz tñ est per sylim τ demōstrationē. Quare neqz sine demōstratione est cognoscē qd est cui⁹ est cā aliq̄ neqz ē demōstratio ipsi⁹ sicut τ in oppositionib⁹ diximus.

¶ Epilogat qd dictū est.τ dicit:Dictū est quō accipiat τ innotescat qōgdest.i.per hoc q accipit ppter qd.Dictū est etiā q nō est syllogismus neqz demōstratio ipsius qd est.vt.s.pprie syllogiçetur vel demonstret qōgdest.τ tñ manifestat qōgdest per syllogismū τ per demonstrationē:inquātū.s.mediū demonstrationis ppter qd est qōgdest.Unde manifestum est q neqz sine demonstratione potest cognosci qōgdest:cuius est altera causa.nec tñ est demonstratio ipsius qōgdest:sicut probatur in obijciendo.Et ſm hoc obiectiones inducte sunt vere.

¶ Est aūt quorūdā quidē alia quedā causa:quorundā autē nō est. Quare patet vt ipsorum qd est quedā vacare medio principiaqz esse. Que quidē τ esse: τ quid sint supponere:vel alio modo facere manifesta oportet. Quod arithmeticus facit. Nam τ quid sit vnitas: τ vnitatē esse supponit. Eoruz aūt que medium habent: τ quorum est aliqua causa:alia a substantia sit: vt per demonstrationem ipsum quid est: vt diximus declaretur: non demonstretur.

¶ Est aūt quorundā qdē q̄dā altera causa:quorundā aūt nō est. Diffōnes qdez ſm spēs facte nullū habēt mediū quo demōstrent: sed diffōnes ſm materiā facte possunt hēre mediū. Quare manifestū est qm eorum que sunt qd est:alia qdē sine medio τ pricipia sūt:que τ esse τ qz sūt supponere opz:aut alio modo manifesta facere. Qd vere arithmeticus facit: τ nāqz qd est vnitatē supponit: τ qz est. Sed habētiū mediū quorum est q̄dā altera cā substātie τ ipsius esse est

per demōstrationē sicut dictū est ostēdere:non qōgdest demonstrantes. Lectio. VIII.

Postq̄ phs ostēdit q in qbusdā per demonstrationē accipit qōgdest:hic ostendit q hoc nō est possibile in oibus. Et ad hoc ostēdēdū psupponit q quorundā est q̄dā altera causa: quorundā aūt nō. Quia igit qōgdest accipit per demōstrationē:cuius mediū est causa:manifestū est q sunt q̄daz quorum qōgdest opz accipere sicut quoddam imediatū principiū:ita q opz supponere de tali re τ esse τ qd est:vel manifestare aliquo alio modo q̄ per demonstrationē.puta per effectuz vel per simile vel aliquo tali modo.Est aūt ɔsiderādū q hoc qd dicit quorūdam nō esse aliam causaz:pōt itelligi tripliciter. Uno modo q simplr τ absolute causaz nō hz sui esse.Et hoc cōpetit soli primo principio qd est causa esse τ veritatis in oib⁹ rebus. Nihil eniz phibet etiā eorum que ex necessitate:sunt esse aliquā causam necessitatis.vt pz in 5° meta. Et ideo cum hic phs pluralr loquat nō sic est intelligēdum qd hic dicit:q aliqua sint que nullā habēt causam sui esse. Alio modo pōt itelligi ſz ordinē causarum eiusdē rei.Manifestū est eni in rebus habētibus quatuor causas q vna causa est quodāmodo cause alterius:qz eniz materia est ppter formā τ nō ecōuerso: vt pbat in 2° phys. diffinitio que sumit ex causa formali:est causa diffōnis que sumit ex causa materiali eiusdem rei.Et qz generatū ɔsequit formā per actionē generātis.ɔñs est q agēs sit quodāmodo causa forme:τ diffō diffōnis.Ulteri⁹ aūt omne agēs agit ppter finē.vñ diffō que a fine sumit est quodāmodo causa diffōnis que sumit a causa agēte. Ulterius aūt nō est pcedere in generibus causarum.vnde dicit q finis est causa causarum. Pōt tñ in singulis causarum generib⁹ fieri demōstratio a posterioribus ad priora:sed diffōnes vel demōstrationes debēt dari per causas primas.Et ſz hūc sensuz in qbusdā libris interponitur q diffōnes ſm spēz facte nullū habēt mediū quo demōstrent.diffōnes aūt ſm materiā facte possūt hēre medium: qz.s.diffōnes que dant ſz causaz meraz mālē possunt demōstrari per diffōnes que dant ſz causaz formalē.Diffō aūt que dat ſz causaz formalē nō pōt vlterius demōstrari per aliqd pncipiū intrisecū rei qd pprie ptinet ad qōgdest.vtpote intrās essentiā rei.Sed τ si demōstret per causaz efficiētē τ finalē.dicēdū erit q semp cā superior se hz vt formalis respectu iferioris. Predicta tñ verba nō habent in libris grecis. Unde magis videt esse glosa que per errorē scriptorum itroducta est loco textus. Tertio modo pōt intelligi inquātū aliq̄ sūt que nō hāt cām in genere subiecto alicui⁹ sciētie.sicut in gñe numeri de quo est arithmetica est deuenire ad vnitatē eius. In hoc.n.genere nō est accipere aliud pncipiū.Et hic sensus ɔcordat exēplo qd phs subiūgit dicēs q arithmeticus supponit qd est vnitas.τ qz est.Et sicut illa quorum nō est alia causa ita etiam illa que possūt hēre mediū τ quorum est altera causa potest manifestari qōgdest.ita tamen q nō demonstret ipsum qōgdest:sed magis vt mediuz demonstrationis qōgdest accipiatur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Cū aūt diffinitio dicat esse oratio ipsi⁹ qd est: patet quandā diffinitionē orationē esse: que id explicat qd nomen significat: vel que nominis interpretationē cōplectit: veluti quid significat triāgulus nomine: quē habētes esse querimus: deinde ppter qd est. Difficile aūt est hoc pacto sumere ea que nescim⁹ esse: causamqz difficul-

tatis antea diximus: nam neq3 si sint an non sint scimus: nisi per acciñs. At eni oratio est vna dupliciter. Alia nãq3 ꝯiunctione est vna: vt ilias. Alia q2 vnũ3 de vno declarat: nõ ꝑ acciñs. Vna igiẗ hec est diffinitio diffõnis quã diximus.

¶ Diffinitio aũt qm̃ qdẽ3 diciẗ rõ ipsi⁹ qd̃ est manifestũ est. Qm̃ aliq̃ rõ ipsi⁹ qd̃ est significat nomẽ: aut erit rõ altera nomina ponẽs: vt qdẽ significãs qd est ẞm ꝙ triangulus est. Nõ ꝟo habẽtes q2 est. q̃rimus ꝓpter qd est. Difficile aũt est sic accipe que nõ scimus q2 sũt. Cã aũt prius dicta est difficultatis: q2 neq3 si est: neq3 si nõ scimus: sed aut ẞm acciñs. Rõ autẽ vna est duplex: hec qdẽ ꝯiũctio est vt que est ilias. Alia ꝟo vnũ de vno oñdẽs nõ ẞm acciñs. rõ aũt vna quidẽ igiẗ terminus est termini que dicta est.

T. cõ. 10

¶ Ostẽso qualiter se habeat qd̃ est ad demõstrationẽ3: ostẽdit quõ se h3 diffõ. Et circa ẞ duo facit. Primo ostẽdit q̃liter diffõ se habeat ad demõstrationẽ. Scdo manifestat qd̃ dixerat per exẽplũ. ibi[Differt. n. dicere ꝓpter qd.] Circa primũ tria facit. Primo ꝓponit vnũ modum diffõnis significantis qd est. Scdo ꝓponit aliũ modum diffõnis significãtis ꝓpter qd. ibi[Alius ꝟo terminus.] Tertio oñdit qualr̃ se habeat vtraq3 diffõ ad demõstrationẽ. ibi[Quare prima qdẽ.] Circa ꝑmũ3 supponit ꝑmo ꝙ diffõ sit rõ significatiua illi⁹ qd̃ est. Si aũt nõ posset hr̃i aliqua rõ rei ꝗ̃ diffõ impossibile esset ꝙ sciremus aliquã rem esse quin sciremus de ea qd est. q2 impossibile est ꝙ sciamus aliquã rem esse nisi per aliquã illius rei rõnẽ. De eo eni qd̃ est nobis penitus ignotũ nõ possum⁹ scire si est aut nõ. Inueniẗ aũt aliq̃ alia rõ ꝑter diffõnes que qdẽ vel est rõ expositiua significationis nõis. vel est rõ ipsius rei nõiate. altera tñ a diffõne. q2 non significat qd est sicut diffõ: s3 forte aliqd̃ acciñs. Sicut forte inueniẗ aliq̃ rõ que exponit qd significat hoc nomẽ triãgulus. ⁊ per huiꝰ rõnẽ hñtes qa est. adhuc querim⁹ ꝓpter qd est: vt sic accipiamus qd̃ est. Sed sicut supra dictũ est. hoc est difficile accipe in illis in qb⁹ nescimus an sit. Et huiꝰ difficultatis cã superioris est assignata. q2. s. qñ nescimus rẽ esse per aliqd rei. nõ absolute scimus si est vel nõ: sed solũ acciñs. vt supra expositũ est. ¶ Ad distinguẽdũ aũt rõnẽ significãtẽ qd est ab alijs subiũgit ꝙ dupl̃r aliq̃ rõ põt dici vna. Quedã. n. est vna sola ꝯiũctione. per quem modũ etiã h3 vnitatẽ ilias. i. poema de hystoria troiana. Et per hũc etiã modu3 dr̃ esse vna rõ que est expositiua nõis. vel manifestatiua ipsi⁹ rei nõiate per aliq̃ acciñtia. vt si dicaẗ ꝙ hõ est aĩal risibile susceptibile discipline. Alia ꝟo rõ est vna inquãtũ simpl̃r significat vnũ de vna re cui⁹ rõ est. ⁊ ẞ nõ ẞm acciñs. Et talis rõ est diffõ significãs qd est. q2 essentia cuiuslibz rei est vna. Sic ergo cõcludit ꝙ illa que dicta est: est vna diffõ diffõnis. s. ꝙ diffinitio est rõ ipsius qd̃ est. ¶ Deinde cum dicit.

Tex. cõ. 11

¶ Alia autem est diffinitio oratio que declarat propter quid est.

¶ Alia ꝟo termin⁹ est demõstrãs ꝓpter qd est.

¶ Ponit aliũ modũ diffõnis. ⁊ dicit ꝙ alia diffõ diffõnis est. vt sit rõ manifestãs ꝓpter qd. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare prior significat qdẽ: sed nõ ostẽdit: posteriorẽ autẽ p3 q̃si demõstrationẽ esse ipsi⁹ qd est: positione differentem a demonstratione.

¶ Quare prima quidem significat qd̃ est. demõstrat aũt nõ. Que ꝟo posterius est: manifestum est qm̃ erit vt demõstratio eius qd̃ est: positione differens a demonstratione.

¶ Ostẽdit quomodo vtraq3 diffõ se habeat ad demõstrationẽ ꝯcludẽs ex ꝑmissis ꝙ prima diffõ solum significat qd̃ est: sed nõ demõstrat ipsum. Scda ꝟo diffinitio est quasi demonstratio quedã3 ipsius qd̃ est. ⁊ non differt a demonstratione nisi sola positione id est ordine terminorum ⁊ propositionum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Interest eni eni3 ꝓpter qd tonitat atq3 qd est tonitruũ diciẗ. Quippe cũ ad primu3 hec accõmodeẗ redditio: q2 in nubibus ignis extinguiẗ. Ad scdm̃ hec cõpetat: sonus cũ extinguiẗ in nubib⁹ ignis. Quare eadẽ rõ diuerso diciẗ modo. Et illo qdẽ modo ꝯtinua est demõstratio: hoc aũt est diffõ. Preterea est tonitrui diffõ sonus in nubibus: atq3 hoc est demõstrationis ipsius quid est positio. Est igitur diffinitio vna qdẽ3 oratio ipsius quid est conclusio.

¶ Differt eni dicere ꝓpter qd tonat: ⁊ qd est tonitruũ. Dicet eni siquidẽ: ꝓpter id qd̃ extinguiẗ ignis in nubibus. Quid aũt tonitruũ est: sonus extincti ignis in nubibus. Quare eadem rõ alio modo dr̃. Et sic qdẽ demõstratio ꝯtinua: sic aũt diffinitio. Amplius est terminus: cõtinuus sonus in nubibus. Hoc autem est que est ipsius quid est demonstrationis conclusio.

¶ Manifestat qd̃ dixerat per exẽpla. Et circa hoc duo facit. Primo manifestat per exẽpla que dicta sunt. Scdo colligit ex ꝑmissis diuersitatẽ diffinitionu3. ibi[Immediatoꝝ aũt diffinitio.] ¶ Dicit ergo ꝑmo ꝙ differt dicere ꝓpter qd tonat: ⁊ qd est tonitruũ: q2 ẞm opinionẽ illorũ qui dicũt ꝙ extinctio ignis in nube est cã tonitrui: dicit aliqs ꝓpter qd: cũ dicit tonitruũ esse ꝓpter ẞ ꝙ ignis extinguiẗ in nube. Ille aũt dicit qd est tonitruũ: qui dicit ꝙ sonus ignis extincti in nubibus. Utrũ aũt hoꝝ significat eãdẽ rõnẽ: sed per aliũ modũ. Nã cũ dr̃: tonat ꝓpter hoc ꝙ extinguiẗ ignis in nube: significaẗ per modu3 demõstrationis ꝯtinue: idest nõ distincte per diuersas ꝓpositiones: accipiunẗ tñ ꝯtinue oẽs termini demonstrationis. Cũ aũt dr̃ ꝙ tonitruũ est sonus extincti ignis in nubibus: significaẗ per modũ diffõnis. Sed si dicamus ꝙ tonitruũ est sonus in nubibus nulla mẽtione facta de extinctione ignis: erit diffõ significãs qd est. ⁊ erit solũ demonstrationis ꝯclusio. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Eoꝝ aũt diffinitio que medijs vacãt indemõstrabilis est ipsius qd est positio. Est igiẗ diffinitio vna qdẽ oratio ipsius qd est indemonstrabilis. Alia ꝟo ratiocinatio ipsius quid est a demonstratione differens casu. Et tertia demonstrationis ipsius quid est conclusio.

¶ Immediatoꝝ aũt diffinitio positio est ipsius quid est indemõstrabilis. Una ꝟo syll'is ipsius quid est: casu differens a demonstratione. Tertium aũt est que est ipsius quid est conclusio.

¶ Colligit ex premissis quot sunt modi diffinitionu3 per

respectū ad demonstrationē. Et primo resumit quoddam qđ supra dixerat: q eorū que nō habēt causam diffinitiones sunt accipiende. sicut quedā immediata pricipia. Et idō dicit h. q diffinitō immediatorū id est rerū nō habētiū causas est sicut quedam indemōstrabilis positio eius qđ quid est. Ex hoc ↄcludit q triplex est genus diffinitōnis per cōparationē ad demōstrationē. Quedā .n. est diffinitō que est indemōstrabilis rō ei⁹ qđ quid est. Et hec est illa quam dixerat esse immediatorū. Alia aūt diffinitō est que est q̄si quedam syllis demōstratiuus eius qđ quid est. ꝛ nō differt a demōstratione nisi casu id est ſm diuersam acceptionē ꝛ positionē dictionū. vt cū dr̄ tonitruū est sonus extincti ignis in nubibus. Tertia aūt diffinitō est que solū est significatiua ipsius qđ quid est. ꝛ est ↄclō demōstrationis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Patet igit̄ ex hisce que diximus: quo pacto est: quo pacto nō est ipsius qđ est demōstratio. Et quorū est ꝛ quorū nō est: quotqꝫ modis preterea dicit̄ diffinitio: quoqꝫ pacto ipsum qđ est ostendit̄. Et quo pacto etiā nō ostēdit̄. Atqꝫ quorum est ꝛ quorū nō est. Insup q̄ō sese hꝫ ad demonstrationē: quo neqꝫ mō fieri pōt: ꝛ q̄ō fieri nequit: vt eiusdē sit diffinitō demonstratione.

¶ Manifestū igit̄ ex dictis est ꝛ qualr̄ est ipsius qđ quid est demōstratio: ꝛ quo modo non est: ꝛ quorū est: ꝛ quorū non. Amplius aūt diffinitio quot modis dicit̄: ꝛ qualiter qđ quid est demonstret̄: ꝛ quo modo nō: ꝛ quorū est: ꝛ quorū non T.c.11. est. Adhuc aūt ꝛ ad demonstrationem quo mō se hꝫ: ꝛ quo mō ↄtingere ꝛ quo modo non.

¶ Epilogat que dicta sūt: ꝛ dicit manifestū esse ex p̄dictis per quē modū est demōstratio ipsius qđ quid est. ꝛ per quē modū nō. q: s. qđ quid est pōt accipi ex ipsa demonstratione: nō aūt pōt demōstrari. Dictū est etiam in q̄bus possit esse demōstratio eius qđ quid est ſm modū p̄dictū: q: in habentibus cām. ꝛ in q̄bus nō: q: in nō habētib⁹ cām. Dictū est etiā quot modis dr̄ diffinitō. q: s. q̄dā significat qđ quid est: q̄dā aūt etiā manifestat pp̄ter qđ. Dictū est etiā q̄ō qđ est demōstrat̄ inquātū. s. significat̄ per diffinitōnē significantē solū qđ quid est: ꝛ q̄ō nō demōstrat̄ inquātū. s. per diffinitōnē accipit̄ nō solū qđ: sed etiā pp̄ter qđ. Dictū est et q̄ō diffinitō se hēat diuersimode ad demōstrationē: ꝛ q̄ō ↄtingat q eiusdē sit demōstratio ꝛ diffinitō. ꝛ q̄ō h nō ↄtingat.

¶ Cū aūt tum arbitremur scire cū cognoscimus causam. q̄tuor vō cause sunt: vna quidē quidditas: alia aūt que cū sint hoc esse necesse est: ꝛ tertia que primū mouit: ꝛ q̄rta gr̄a cui⁹ cetera fiūt: oēs he per demōstrationis mediū ostenduntur.

¶ Qm̄ aūt scire opinamur cum scimus causam: cause aūt q̄tuor sunt: vna quidē qđ quid erat esse: vna vō cum hec sit necesse est hoc esse. altera aūt aliqđ primo mouet: quarta vō causa cui⁹ [gratia]: oēs he per mediū mōstrant̄. Lectio. IX.

Postqꝫ Phs ostēdit q̄liter ipsum qđ est se habeat ad demōstrationē: h ostēdit q̄ō ad demonstrationē se habeat pp̄ter qđ qđ significat cām. Et circa hoc duo facit. Primo ostendit q̄ō cause assumant̄ in demōstratione. 2° q̄ō diuersimode in diuersis reb⁹. ibi [Eadē aūt cā est.]

Circa primū duo facit. Primo p̄ponit qđ intēdit. 2° manifestat p̄positū. ibi [Et hoc eni existēre.] Dicit ergo primo q q: scire opinamur cū sciamus cām: vt in p̄mo habitū est: demōstratio aūt est sylls faciēs scire. ita ↄñs est q mediū demōstrationis sit cā. Sūt aūt q̄tuor gn̄a cāꝝ: vt in 2° phys. ꝛ in 5° meta. plenius manifestat̄. quaꝝ vna est qđ qđ erat esse. i. cā formalis que est cōplectiua essentie rei. Alia aūt est cā qua posita necesse est causatū poni: ꝛ h est cā mālis: q: ea que sequunt̄ ex necessitate materie sūt necessaria absolute: vt habet̄ in 2° phys. Tertia aūt cā est que est p̄n^m mot⁹. i. cā efficiēs. Quarta cā est cui⁹ gr̄a fit aliqđ. s. cā finalis. Et ita pꝫ q per mediū demōstrationis oēs he cause manifestant̄: q: q̄libet haꝝ causaꝝ pōt accipi vt mediū demōstrationis. ¶ Deinde cum dicit. Phys.l. cō.18. Meta.l. co.1. T.c.17. t.88.

¶ Nam id quod cum sit necesse est hoc esse: non est vna p̄positione sumpta: sed saltem duabus. Hoc aūt est cum vnum mediū habent. Hoc igitur vno sumpto necesse est conclusionē esse.

¶ Et hoc enim q cū sit: hoc necesse est esse; vna quidem propositione accepta non est: duabus autem ad minus: hoc autem est cum vnum medium habeant. Hoc igitur vno accepto ↄclusionem necesse est esse. idem vid 2° phy. ... in prim° in Auero... ci 101

¶ Manifestat qđ dixerat. Et circa hoc duo facit. Primo ostēdit q̄ō diuerse cause sumūt̄ vt mediū demōstrationis in diuersis reb⁹. 2° ostēdit q̄ō vni⁹ ꝛ eiusdē rei possunt esse diuerse cause. ibi [Cōtingit aūt ibidē.] Circa primū q̄tuor facit. Primo manifestat q̄ō cā mālis accipiatur in demōstratione. 2° manifestat p̄positū in cā formali. ibi [At vō ipsius.] Tertio ostēdit idē de cā efficiēti. ibi [Propter qđ aut medioꝝ.] Quarto autē in cā finali. ibi [Quorūcūqꝫ aūt.] Circa p̄mū duo facit. Primo p̄ponit modū quo cā mālis assumit̄ in demōstratione: qui etiam cōpetit in alijs causis. Scđo ponit exēplū. ibi [Manifestū est aūt.] ¶ Dicit ergo p̄mo q illud quo existe necesse est aliud esse. i. cā mālis nō ↄtigit accipi sic: vt ex necessitate aliqđ sequat̄: si accipiat̄ vna sola p̄pō: sꝫ opꝫ accipere ad min⁹ duas h mō se hñtes q cōicēt in vno medio. Si g̊ accipiat̄ in duab⁹ p̄pōnib⁹ vnū mediū qđ est cā mālis: ex necessitate sequit̄ ↄclō necessaria. Puta si dicam⁹. oē cōpositū ex ↄ̄rijs est corruptibile. lapis ē huiō. g̊ ꝛc. Opꝫ aūt accipere duas p̄pōnes nō solū pp̄ter exigētiā forme syllogistice. sed etiā q: nō oia que sūt ex mā hñt ex mā necessitatē. vt p̄bat̄ in 2° phys. Et idō p̄ter p̄pōnē in qua sumit̄ h hr̄e talē māꝫ. opꝫ q sumat̄ alia p̄pō que declaret q ex tali mā aliqđ ex necessitate seq̄t̄. ¶ Deīde cū dic̄. T.cō.89.

¶ Patet aūt ꝛ hoc pacto. Cur rectus his angulus est: qui in semicirculo designatur: quid cum sit rectus est ille. Sit itaqꝫ rectus. a. Dimidium duorum rectoꝝ. b: angulus deniqꝫ qui est in semicirculo designatus. c. Vt igit̄. a. id est rectus cōpetat ipsi. c. id est angulo qui est in semicirculo designatus. causa est ipsum. b. Nā duoꝝ q̄dē rectoꝝ dimidiū eq̄le est ipsi. a. Ipsum aūt. c. eq̄le est ipsi. b. Angulus. n. in semicirculo designat⁹ duoꝝ rectoꝝ dimidiū ē. Cū igit̄. b. duoꝝ rectorū dimidiū sit. a. cōpetit ipsi. c: qđ q̄dē est rectū eū angulū eē q ē in semicirculo designat⁹. Quidditas aūt est idē qđ h: ꝛ eo sane q: h signt̄ ipsa rō.

Vide in annot.

¶ Manifestū autē est ⁊ sic: ꝓpter qd recta in medio circulo quo existēte recta est. Sit igitur recta in quo.a.duorū rectorū in quo.b:q̄ est i medio circulo in quo.c:a.igit̄ rectaȝ esse in.c.que est in medio circulo causa.b.est:hoc eni ipsi.a.equale est:qđ v̄o est.c.ipsi.b.duoꝝ eni rectoꝝ mediuȝ est. Existe igit̄.b.medio duoꝝ rectoꝝ.a.in.c.est.h aūt erat in semicirculo rectaȝ eē. Huic aūt idē est qđ qd erat esse:cum hoc significet rōne.

¶ Proponit exēplaȝ in mathematicis:nec est ɔtra id qđ T.cō.3. dr̄ in 3° meta.ꝙ mathematice scie nō demōstrāt per cās mālē. Mathematica.n.abstrahit qdē a mā sensibili.nō T.c.2. aūt a mā itelligibili.vt dr̄ in 6° meta.que qdē mā itelligibilis ɔsiderat̄ ꝑm ꝙ aliqd diuisibile accipit̄ vel in numeris vel in ɔtinuis.Et iō qñcūqȝ in mathematicis aliqd demonstrat̄ de toto per ptes:vr̄ esse demōstratio per cām mālē.ptes eni se hn̄t ad totū ꝑm rōnē mãe.vt dr̄ in T.cō 31. 2° phys.Et qȝ mā magis ꝓprie dr̄ in sensibilib⁹:ꝓpter h̄ noluit eā nōiare cām mālez:sed cām necessitatis. ¶ Ad euidētiā aūt exēpli qđ in lr̄a ponit̄ sciēdū est ꝙ ois triangulus cadēs i semicirculo est rectus.vt ꝓbat̄ in 3° Euclidis.est aūt ꝓbatio talis. Sit semicirculus.a.b.c.chorda aūt eius que est diameter circuli diuidat̄ in pūcto.d.qđ est cētrū circuli.erigat̄ ergo sup pūctū.d.linea ꝑpēdicularis que attigat circūferētiā circuli in pūcto.b:a quo ducant̄ due linee ad duo pūcta.a.⁊.c. Dico ergo ꝙ angulus a.b.c.cadēs in semicirculo est rectus. Probatio. Triāgulus.b.d.c.hȝ tres angulos eq̄les duob⁹ rectis:sed angulus ei⁹.b.d.c.est rect⁹:qȝ linea.b.d.est ꝑpēdicularis.ergo duo alij anguli.s.d.b.c.⁊.b.c.d.sūt eq̄les vni recto.Sȝ hi duo anguli sūt eq̄les:eo ꝙ due linee.d.b.⁊.d.c.sunt eq̄les:qȝ ɔtrahunt̄ a cētro ad circūferētiā.relinquit̄ ergo ꝙ angulus.d.b.c.sit media pars recti anguli. Pari quoqȝ modo ꝓbat̄ ꝙ angulus.a.b.d.sit media pars recti.ergo tot⁹ angulus.a.b.c.d.est rect⁹. Hac ergo ꝓbatione vtit̄ hic Phs dicēs ꝙ manifestū est per hūc modū ꝙ est recta que in semicirculo.i.rect⁹ angulus qui cadit in semicirculo.dū accipit illud quo existēte sequit̄ ꝙ sit rectus. Sit ergo rect⁹ angulus in quo.a.qđ est maior extremitas.medietas duoꝝ anguloꝝ sit mediuȝ in quo.b:angulus cadēs in semicirculo sit minor extremitas in quo est.c. Hoc ergo qđ est.a.esse in.c.i.ꝙ angulus in semicirculo sit rectus cā est.b.i.ꝙ angulus semicirculi est mediuȝ duoꝝ rectoꝝ. Hoc.n.mediū est eq̄le per ɔuersionē ipsi.a.⁊ ipsum.c.est simili mō eq̄le ipsi.b. Nā.b.est esse medietatē duoꝝ anguloꝝ rectoꝝ. Hoc ergo existēte necesse est ꝙ.a.sit in.c. qđ nihil aliud est q̄ȝ anguli semicirculi esse rectū. Subiūgit aūt hic ꝙ modus demōstrationis pōt etiā ad formalē causaȝ ɔtinere quā nominauerat qđ qd erat esse: eo ꝙ esse medium duoꝝ rectoꝝ pōt accipi vt ratio significās qđ qd est recti anguli. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At v̄o quidditatem etiam causam esse mediaȝ antea demonstrauimus.

¶ At v̄o ⁊ ipsius quod quid erat esse causa mōstrata est media.

¶ Remittit ad p̄missa:⁊ dicit ꝙ in supiorib⁹ mōstratū est q̄ūo cā formalis que est quod qd erat esse ꝑtineat ad medium demonstrationis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Idē fit cū q̄rit̄ ꝓpter qd aduersus athenīēses ꝑsicū bellū exarsit.que cā fuit:vt athenīēses bello vexent̄:qȝ ɔtra sardes ipsi cū eretrīēsibus irruerūt. Hoc.n.primū mouit:sit itaqȝ belluȝ.a:priores irruisse.b:athenienses.c:b.igit̄:priores inquā irruisse ipsi.c.id est athenienses inest. A.quoqȝ.b.ipsi cōpetit. Mediȳ nāqȝ lacessiri bellū aduersus eos agūt qui priores iniuriā itulerūt. A.igit̄ id est bellū:vexariqȝ bello:b.ipsi inest:id est hisce qui priores belluȝ gessere.b.v̄o ipsi.c.id est athenīēsib⁹ inest. Hi nāqȝ tractare bellū cepere medosqȝ lacessiue re. Mediū igit̄ ⁊ hoc in loco cā est:atqȝ ea que primū mouit.

¶ Propter qd aūt medoꝝ bellū factuȝ est athenis:q̄ cā est ꝑliari athenīēses:qm̄ in sardos cōmiserūt.ꝓpter hoc.n.motū est primū. Sit bellū in quo.a:pri⁹ cōmittit.b:athenīēses.c.est igit̄ b.in.c.pri⁹ est cōmittere athenīēsib⁹.a.aūt in.b:debellari.n.pri⁹ iniustos.est itaqȝ in.b.a. debellari pri⁹ icipiētes:b.āt pri⁹ī athenīēsib⁹. Pri⁹.n.iceperūt. Mediū itaqȝ hic cā ē primū mouēs. Vide in annot.

¶ Ponit exēplū de cā mouēte tāgēs q̄dā grecā hystoriā videlȝ.ꝙ athenīēses quōdā adiūctis sibi q̄busdam alijs grecis iuaserūt sardēses qui erant subti regi medoꝝ.⁊ iō medi iuaserūt athenīēses.Dicit ergo p̄mo ꝙ q̄ri pōt ꝓꝑ qd bellū medoꝝ factū est cuȝ athenīēsibus.⁊ hoc ꝓꝑ qđ est:cā q̄re athenīēses ipugnati sūt a medis:qȝ.s.ipsi simul cū q̄busdā alijs.s.eretrijs fecerūt isultū in sardēses. Hoc enim est quod fuit motiuū belli. Sit ergo bellū in quo a.qđ est maior extremitas:ꝙ p̄ores isultū fecerūt sit.b.id est mediū:sȝ athenīēses sit.c.i.minor extremitas.q̄.b.est in.c.iquātū.s.athenīēsib⁹ ɔuenit ꝙ p̄ores fecerūt isultū. A.aūt est in.b.qȝ.s.illi qui p̄us alijs iniustitiā itulerūt sūt debellari. Sic ergo.a.est in.b.inquātū debellant̄ illi qui p̄us iceperūt. Hoc aūt.s.b.quod est mediū ꝑtinet ad athenīēses:qui p̄us bellū iceperūt. Et sic pȝ ꝙ hic accipit̄ q̄si mediū cā que p̄mo mouit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ea v̄o quoꝝ cā est id qđ alicui⁹ est grā:eādeȝ subesse modū:ceu ꝓpter qd deambulat:vt valeat. Cur dom⁹ est:vt cōseruet̄ suppellex. Nēpe valitudinis deābulatio:suppellectilis ɔseruandedom⁹ est grā. Atqȝ iter hec ꝓpter qd post cenā ambulare opȝ:⁊ cui⁹ opȝ grā:nihil iteresse videt̄. Sit itaqȝ deābulatio post cenā.c.nō natare cibū cū occupet locum in quo est.b:valere sit.a. Cōpetit igit̄ deābulationi post cenā id efficere:cibū inquā sumptū in ore vētris nō supnatare:

tare: atqꝫ idipsuꝫ sanitatē ꝯseruet. Sic.n. videt b. Igit cibū inquaꝫ haud natare.c. ipsi inest: id est deābulationi post cenā. At.a. valitudinem inquā ꝯseruare: b. ipsi cōpetit. Que igit est cā: vt.a. grā cui⁹ cetera fiūt: ipsi cōpetat.c: nēpe.b. ipsuꝫ est: nō supnatare iquā cibū. Atqꝫ hoc est tanq̄ȝ ipsius ratio: naꝫ.a. hoc assignabit pacto. Cur autē.b. competit ipsi.c. Quia sanum esse id nimirum est: sic inquam sese habere. Veruꝫ mutentur ratiocinationes opoꝛtet: magis eniꝫ hoc pacto singula elucescent.

Vide in anot. ¶ Quoꝛūcunqꝫ aūt cā est ꝑpter aliqd: vt ꝑpter qd ambulat. vt sanus fiat: ꝛ ꝑpter qd facta est domus: vt saluet vasa. Hoc ergo vt sanet: illud vo ꝑpter id ꝙ saluet. ꝑpter qȯ post cenaꝫ opꝫ ambulare ꝛ cui⁹ grā opꝫ: nihil differt. Ambulare post cenā in quo.c. nō eminere cibos i quo

Vide in annot. b. sanari in quo.a. Sit igit in eo qȯ post cenam ambulat esse facere nō supeminere cibos iuxta os vētris: ꝛ hoc esse sanuꝫ. Videt.n. inesse ipsi ambulare qȯ est.c.b. qȯ est nō eminē cibos: in hoc aūt qȯ sanatiuū est. Que igit cā est in.c. qȯ a. sit: ꝑpter qd est: sit.b. nō eminere cibos. Hoc aūt est sicut illi⁹ rō.a.n. sic demonstrabit. ꝑpter

Vide in annot. qd.a. in.c. est q̄m hoc est sanari. Opꝫ aūt cōmutare rōnes: ꝛ sic magis vnaqueqꝫ apparebit.

¶ Manifestat idē in cā finali. Et circa h duo facit. Pri-mo ꝑponit exēplū in cā finali. Scdo oñdit dr̄iaꝫ iter cāꝫ finalē ꝛ cāꝫ que est ꝑn^m mot⁹. ibi[Gñationes aūt ecōtrario.] ¶ Dicit ergo pmo ꝙ siīr se hꝫ cū ꝑdictis l qbuscūqꝫ accipit.q. cā finis cui⁹ cā fit aliqd. Puta si dicam⁹ ꝑpter qd aliqs ambulat post cenaꝫ vt.s. fiat sanus: ꝛ iteꝝ ꝑpter qd est domus: ad hoc vt.s. vasa.i. supellectilia hoīs saluentur.i. ꝯseruent. Sic ergo h.s. ambulatio post cenā fit grā sanādi: hoc aūt.s. edificatio domus est grā seruādi suppellectilia. Sic ḡ nihil differt dicere ꝑpter qd opꝫ post cenā ambulare. ꝛ cui⁹ grā h oportat. Sit ḡ ambulare post cenā in quo.c. minoꝛ extrēmitas: sꝫ nō eminere cibos i oꝛe stomachi sit mediū in quo est.b: sanari vo sit maioꝛ extremitas in quo est.a. Sit ergo.b. in.c. qꝛ ambulatio post cenā facit vt nō emineāt cibi in oꝛe stomachi. ꝛ ꝑpter h ꝑuenit sanitas qȯ est.a. esse in.b. Videt.n. ꝙ ipsi ambulare qȯ est.c. isit.b. qȯ est nō emiīt cibos in oꝛe stomachi. Ad hoc aūt sequit.a. qȯ est esse sanatiuū. Sic ḡ pꝫ ꝙ.b.s. nō eminere cibos in oꝛe stomachi est cā q̄re.c. est.a.i. q̄re ambulare post cenā sit sanatiuū. ꝛ h.s. nō eminere cibos in oꝛe stomachi est rō ei⁹ qȯ est eē sanatiuū. A. eni.i. eē sanatiuū sic assignabit ꝛ notificabit. Qꝛ aūt.a. sit i.c. est.b. ꝑpter qd: qꝛ.i. sic se hr̄e vt nō emineāt cibi in oꝛe stomachi est sanari. Et ad h ꝙ singula fiāt magis manifesta.oꝫ trāsumt rōnes: vt.i. accipiat mediū q̄si rō maioris extremitatis: sic in ꝑmisso exēplo apparet. ¶ Deide cū dicit.

¶ Ordo aūt gñationis ac oꝛt⁹ verso mō sese hꝫ in his ꝛ in mouētib⁹ causis. In illis.n. prio mediū fiat opꝫ. In his aūt.c. ipm extremū primo: deinde id vltimum gratia cuius cetera fiunt.

¶ Gñationes aūt econtrario hic ꝛ in causis ꝑm motū. Ibi qdē eni mediū opꝫ primuꝫ fieri: hoc aūt ipsuꝫ.c. vltimū. vltimū āt est ꝑpter qd est.

¶ Ostēdit qūo diuersimode se hꝫ ꝛ in cā que est ꝑncipiū mot⁹. Cōtrario.n. mō se hn̄t in via gñatiōis cā finalis.ꝛ cā que est ꝑn^m mot⁹. Nā.s. in demōstratiōe que sumit ꝑ cāꝫ que est ꝑn^m mot⁹: opꝫ mediū ꝑn^m fieri.i. eē ꝑn^m i via gñationis: sicē ꝑus fuit ꝙ athenienses isultū fecerūt in sardēses: q̄ȝ ꝙ ipugnarent a medis. Sꝫ hic in demōstratiōe que fit ꝑ cāꝫ finalē: accipit sicē ꝑ^m in via gñationis ipꝫ.c. qȯ est minoꝛ extremitas: ꝛ vltimū causatū cause finalis. vltimū etiā in via gñationis est finis: cui⁹ grā est aliqd. Manifestū est aūt ꝙ ꝑ aliqs ambulat post cenā. ex h sequit ꝙ cibi nō emineāt in oꝛe stomachi: ꝛ ex h vlteri⁹ sequit sanitas hoīs q̄ est ꝑncipalis finis. ¶ Deide cū dicit.

¶ Fieri aūt pōt: vt idē grā sit alicui⁹: ꝛ ex necessitate: veluti ꝑꝑ qd ꝑ laternā penetrat lumē. Et eni id qȯ minores hꝫ ꝑtes: subtilioresue: necessario ꝑmeat⁹ maioꝛes penetrat: amplioresue. Siqdē lumē sit: qꝛ trāsit. Et culinā grā: vt nō deuiem⁹: pedesqꝫ etiā offendam⁹. At vt est in hisce que sūt: sic ne etiā est in hisce que fiūt: vt si cū ignis extinguit tonitat: necesse est strepit⁹ sonusqꝫ fiat. Et vt pythagorici dicunt: terroꝛis gratia quo pertimeant hij qui in tartaro degūt.

¶ Cōtigit aūt idē ꝛ vnū ꝛ qd est ꝛ ꝑꝑ qd est: ꝛ ex necessitate. vt ꝑ lucerne pellē: lumen: ꝛ nāqꝫ ex necessitate digredit qȯ in ꝑuis est ꝑtibili⁹ per maioꝛes poꝛos. Sic qdeꝫ ignis sit digrediēdo: ꝛ ꝑpter aliqd. vt nō offendamus. Itaqꝫ si esse ꝯtigit ꝛ fieri ꝯtigit. sicut sonat extracto igne: necesse est sceptire ꝛ sonare. ꝛ si est quemadmodum pythagorici dicunt minarum causa his qui sunt in tartaro quatenus timeant. T.co 11. Vide in annot.

¶ Ostēdit qūo ad eūdē effectuꝫ pōt accipi plēs ꝑdictaꝝ cāꝝ. Et circa h duo facit. Prio manifestat plēs cās esse eiusdē. 2° oñdit in qb⁹ hēat locū qȯ dictū est. ibi[Plīma aūt hui⁹ sūt.] Dic̄ ḡ ꝑmo ꝙ ꝯtigit vnū ꝛ eūdē effectū eē ꝑꝑ aliquē finē siue grā ei⁹: ꝛ ex nec̄itate alicui⁹ ꝑoꝛis cāe: sic h qȯ est lumē appere ꝑ pellē lucerne: ex nec̄itate ꝑuenit. Necesse est.n. ꝙ coꝛp⁹ mioꝝ ꝑtiū trāseat ꝑ poꝛos largioꝛes. Dr̄ aūt h ꝑꝫ opinionē ponētiū ꝙ lumē sit coꝛpus qȯdā subtile. ꝛ ꝙ apparētia luminis ꝑ diaphanū fiat ꝑꝑ magnitudinē poroꝝ q̄si quoꝛūdā foraminū. Coꝛp⁹ āt subtile videt eē puaꝝ ꝑtiū: Et qꝛ h nō est ꝑꝫ suā opionē subiūgit ꝙ ex tali nec̄itate h ꝑuenit. si tn̄ lumen appeat digrediēdo.i. ꝑ egressū ꝑtiū ei⁹ ꝑ poꝛos diaphani. Hoc aūt qȯ est appere lumē ꝑ pellē lucerne est ꝑꝑ aliquē finē. vt s. ābulātes in nocte bn̄ficio lumis nō offendamur. ¶ In talib⁹ ḡ pōt est duplr̄ argumētari. Uno mō a cā ꝑexiste. vt dicam⁹ si eē ꝯtigit h: ꝛ h erit. puta si lumē ipositū ē in lucerne: sequit ꝙ diffūdat ꝑ poꝛos pellis. Alio mō a cā posteriori q̄ est posterioꝛ in fieri: ꝛ ꝑꝫ h argumētabit ꝙ si fieri ꝯtigit finē vltimū opꝫ ꝑcedē ea ꝑ que ꝑuenit ad finē. Sic pꝫ in tonitruo: ꝙ si est ignis extict⁹: nec̄e ē sceptire.i. fulminare: ꝛ fac̄ fremitū quēdā ignis extīcti: ꝛ sonū quēdā. Et si opīo pithagoꝛicoꝝ est va ꝙ tonitruū fiat ad cōminādū his qui sūt in tartaro. opꝫ dic̄ ꝙ tonitruū fiat ad h ꝙ hoīes qui sūt in tartaro timeāt. ¶ Deide cū dic̄.

¶ Atqꝫ plurima talia sūt: ꝑsertiꝫ in hisce que nā

talia fiūt ⁊ ꝯstāt. Altera nāq; nā alicuiꝰ grā facit: altera necessitate. Necessitas aūt est duplex. Alia.n.est ſm nām: ⁊ appetitionē. Alia violēta: que qdē est ꝑter appetitionez. Hec necessitates extāt cū lapis nūc sursuz nūc deorsuz mouetur. Nam tametsi necessitate lapis vtroq; motu cietur: non eadem tamen necessitate.

℄ Plurima aūt huiꝰ sūt: ⁊ maxie in his que nā subsistūt ⁊ ꝯstātibus, h̄ qḋ ꝑpter h̄ nā fecit: alia vo ex necessitate. Necessitas autē duplex est. h̄ qdē.n.ſz nām ⁊ motū. sic lapis ex necessitate ⁊ sursuz ⁊ deorsuz deferꝛ: sz nō pp eādē necitatē.

℄ Ostēdit in qbꝰ ꝯtigat h̄ qḋ dictū ē. Et circa h̄ tria facit. Primo oñdit quō h̄ se hēat in his q̄ sūt a nā. 2º quō se hēat in his q̄ sūt a ꝓposito. ibi [In his āt q̄ sūt.] 3º īfert qddā correlariū. ibi [Quare finis bonꝰ.] Dic̄ g̃ ꝑ ꝙ plima huiꝰ q̄.s. sūt ex necitate ⁊ sūt pp finē: maxie īueniꝰ ī his q̄ subsistūt a nā. ⁊ ī his q̄ sūt p nāz ꝯstructā. Nā.n. q̄dā facꝛ pp finē: q̄dā vo facit ex necitate pꝛoꝝ cāꝝ: q̄ qdez est duplex. Una ſz nāz q̄ ē ſz ꝯditionē māe. Alia ſz cāz mouētē. sic lapis mouetꝛ qdē ex necitate qn̄q; sursuz qn̄q; deorsuz: sed nō pp idē genꝰ necitat[is] sz deorsū mouetꝛ pp necitatē nāe: sursuz āt pp necitatē mouēt[is].i.ꝓiciēt[is]. ℄ Deide cū dic̄.

℄ In his aūt que ꝓficisci solēt a mēte: q̄dā nūq̄ sūt a casu: vt domꝰ vel statua: neq; necitate: sed alicuiꝰ grā. Quedā sūt etiā a fortuna: vt sanitas atq; salus. Maxie vo in qbus fit: vt sic ⁊ aliter sese habeant: cū generatio nō est a fortuna.

℄ In his āt q̄ sūt ab itelligētia. alia qdē nequaq̄ sūt abeo qḋ p se frustra est: vt domꝰ aut effigies. neq; ex necitate sūt: sz pp hoc. Alia vo sūt a fortuna vt sanitas ⁊ salus. Maxie āt ī qbuscūq; ꝯtingit ⁊ sic ⁊ aliter: cū nō a fortuna gn̄atio fit.

℄ Oñdit quō se hēat ī his q̄ sūt a ꝓposito: ⁊ dic̄ ꝙ in illis q̄ fiūt p rōnē: sic̄ sūt opa artis: q̄dā talia sūt ꝙ nūq̄ fiūt a casu: sic̄ domꝰ ⁊ statua: nec ēt pñt vnq̄ fieri ex necitate nāe. sz sp fiūt pp finē: q2 sp fiūt a rōne q̄ nō opaꝛ nisi itēdēs finē. Quedā vo q̄ pñt qdē fieri a rōne artis: tn̄ pñt ēt qn̄q; fieri a fortūa. sic̄ pz de sanitate: q̄ qn̄q; fit p artē medicine: sz tn̄ q2 pōt ꝓuenire ex aliq̄ cā nāli: pōt ꝯtingē ꝙ aliqs saneꝛ ꝑter itētionē: sicut si leprosus saneꝛ ex esu serpētis quē comedit vt moreretꝛ. Et silr ꝯtigit de salute: cū s. aliqs itrās domū pp aliqd aliḋ liberaꝛ de manu inimicoꝝ q̄rētiū ipſ. Et h̄ maxie ꝯtigit ī oībꝰ rebꝰ in qbꝰ ꝯtigit ꝙ aliqd fit ⁊ sic ⁊ aliꝛ: cū nō a fortūa fit. i. ꝯtigit eūdē effectū nō fortuito ex diuersis cāis ꝓuenire. Puta pōt aliqs itrare domū nō a fortūa vt salueꝛ e manu hostiū: vel vt comedat: vel vt quiescat. vn̄ si itēdēdo vnū eoꝝ eueniat aliḋ erit a fortūa. Sz domꝰ ⁊ statua nō fiūt nisi pp eādē cāz: ⁊ iō talia nō ꝯtigit fieri a fortuna. ℄ Deide cū dicit.

℄ Quare si finis sit bonꝰ: ea que ad illū ꝯsequēdū efficiūtꝛ alicuiꝰ grā fiūt. Et aut a nā: aut ab arte. A fortuna vo nihil cuiusq̄ fieri grā solet.

℄ Quare finis bonus ꝑpter aliqḋ fit. ⁊ aut nā aut arte. A fortuna aūt nihil ꝑpter aliquid fit.

T.c.79. ℄ Cōcludit ex ꝑmissis ꝙ ꝓuenire ad bonū ē aut a nā aut ab arte. Ars.n.⁊ nā silr opaꝛ pp finē. vt hꝛ in 2º physi. Sz a fortūa nō fit aliqd grā huiꝰ. Qḋ iō dꝛ: q2 ⁊ si fortūa ꝯtigat ī his q̄ fiūt pp aliqd: vt dꝛ in 2º phy. illḋ tn̄ qḋ dꝛ a fortūa fieri nō ē itētū tāq̄ finis. sz ꝑter itētionē accidit. T.c.52.

℄ Eadē aūt cā est in his q̄ sūt: ⁊ in his q̄ fiūt: ⁊ in his q̄ fuere: ⁊ in his itē q̄ fiēt: futuraq; sūt. Medi ū.n. ipz cāz esse ꝯstat. Veꝝ dr̄ia q̄dā eē videꝛ. Eoꝝ.n. que sunt: est: eoꝝ que fiūt: fit: eoꝝ que fuere: fuit: eorum deniq; que fient: erit.

℄ Eadē aūt cā est in his que fiūt: ⁊ factis: ⁊ futuris: que vere est his que sūt. Mediū.n. cā est in his que sūt: que est: ipsis aūt que fiūt: que fit: factis aūt facta: ⁊ futuris: futura. Lectio. X.

Postq̄ Phs oñdit quō q̄tuoꝛ gn̄a cāꝝ in demōstratiōe p medꝫ assumunꝛ. h̄ oñdit quō ī diuersis demōstraꝛ aliqd p cāz. Est āt circa h̄ duplex dr̄ia ꝯsiderāda. Pria qdē ſm ꝙ cā simul ē cū effectu: vl nō simul. 2ª put cā ꝓducit effectū sp: aut sic̄ freq̄nter. Et de hac agit. ibi [Sūt āt qdē q̄dā q̄ fiūt vlr.] Circa pmū duo facꝛ. Pmo oñdit quō aliqd demōstreꝛ p cāz q̄ ē simul cū eo cuiꝰ ē cā. 2º quō demōstraꝛ aliqd p cāz q̄ nō ē simul cū eo cuiꝰ ē cā. ibi [In his aūt q̄ nō simul.] Circa pmū ꝯsiderādū ꝙ q2 in motu necē est ꝯsiderare pus ⁊ posteriꝰ. i causis motꝰ est accipe cāz ⁊ cātū se hr̄e ſz pus ⁊ posteriꝰ. Sic̄ pz ꝙ cā agēs nālis mouēdo ꝓducit ad suū effectū. Et sic̄ p totū motū ꝓducitur mobile ad terminū motꝰ. ita p pmā ptē motꝰ ꝓduciꝛ ad scdaz: ⁊ sic deīceps. Vn̄ sic̄ motꝰ ē cā gn̄ati[s] ꝯñris: ita ps pª motꝰ ē cā subsequētis: ⁊ sic deīceps. Et h̄ idifferēter siue h̄ ꝯsidereꝛ ī vno mobili qḋ moueꝛ ꝯtinue a pn̄º vsq; ad finē: siue ī diuersis mobilibꝰ: quoꝝ pᵐ mouet 2ᵐ: ⁊ 2ᵐ 3ᵐ: sz simul dum pᵐ mouēs mouet: pᵐ motū moueꝛ: ⁊ tn̄ pᵐ motū remanet mouēs postq̄ desijt moueri: quo mouente simul moueꝛ 2ᵐ mobile. ⁊ ita successiue mouenꝛ mobilia: quoꝝ vnū ē cā motꝰ alteriꝰ: sic̄ de his q̄ ꝓiciunꝛ manifestat Phs in 8º phy. Per hūc g̃ modū ꝯtigit ꝙ cā nō est sil cū eo cuiꝰ est cā: in q̄ntū s. pª ps motꝰ est cā scde: vel pᵐ motū mouet 2ᵐ. Quāuis aūt motꝰ in suis ptibus successionē hēat: tn̄ simul est cū cā mouēte. Simul.n. dū mouēs mouet: mobile moueꝛ: eo ꝙ motꝰ nihil est aliḋ q̄ actꝰ mobilis a mouēte: ſz quē mouēs dꝛ mouē ⁊ mobile moueri. Et multo magis in his que sūt extra motuz: opꝫ cā simul esse cū suo cāto: siue accipiaꝛ aliqd vt terminus motus: sicut illuminatio aeris simul est cū solis exortu: siue aliqd accipiaꝛ in his que sūt penitus imobilia ⁊ causis essentialibꝰ: que sūt cāe ipsiꝰ esse. Circa pmū g̃ duo facit. Primo ꝓponit qḋ itēdit. 2º manifestat ꝓpositū per exēpla. ibi [Ut pp qd factꝰ defectꝰ.] Dicit g̃ primo ꝙ qm̄ cuiq; cā est simul cū suo effectu: opꝫ eādē cāz accipe q̄tū ad h̄ qḋ est fieri: vel factuz esse: ⁊ futuꝝ esse: que accipiꝛ q̄tū ad h̄ qḋ est esse: q2 si cā simul cū suo cāto: sicut necē est ꝙ qn̄ est cā est effectꝰ: ita necē est ꝙ qn̄ fit cā fiat effectus: ⁊ qn̄ est fcā ꝙ sit factꝰ effectꝰ: ⁊ qn̄ est futura sit futurꝰ effectꝰ: nec est istātia ꝙ dū fit edificatoꝛ addiscēdo artē edificatiuā: nōdū fit edificiū: cuiꝰ ipse est cā per artez edificatiuā: q2 edificatoꝛ nō noiat cāz edificij in actu: sz cāz in potētia vel in habitu. Sz edificās noiat cāz ī actu: quā opꝫ simul esse cū eo cuiꝰ est cā: vt dꝛ in 2º phy. Est āt idētitas q̄tū ad h̄ ꝙ in oībꝰ mediū est cā. Sz h̄ accipiēdū est ſz debitā ꝓportionē: vt. s. ipz eē cāe ꝓportioneꝛ ipsi eē effectꝰ: ⁊ fieri cāe fieri cāti: ⁊ factū eē cāe facto eē cāti: ⁊ futuꝝ esse cāe futuro esse cāti. ℄ Deinde cū dicit. T.c.82. T.c.57.

℄ Nam vt he pateſiant exēplo: cum interrogamur cur fuit: vel fit: vel erit: vel est; defectio lune:

ne: q2 fuit: vel fit: vel erit: vel est terra inter solez τ lunā accōmodatissime respondemus. Quid est glacies: τ accipiat aquam cōgelatam ipsaz esse. Atqz sit aqua quidem. c: cōgelata autez. a: causa deinde collocet in medio qd ipsum occupat. b: absentia penit⁹ ipsi⁹ caloris. B. igit ipsis c. inest: a. quoqz. b. ipsi cōpetit. Atqz fit glacies: cum ipsuz. b. fit: τ fuit cuz fuit: eritqz cum erit. Ea igit que hoc pacto est causa fit: τ est: τ fuit: τ erit vna cum eo cuius esse causa dicitur.

℄ Et pp qd factus est defect⁹ pp id qd in medio facta est terra: fit autē pp id qd fit: erit aūt τ pp id qd erit in medio: τ est pp id qd est simil'r. Et qd est crystallus. Accipiat igit qm̄ aqua densata est. aqua. c. densata in quo. a. causa. media in quo. b. defectus caloris penitus: est igit in. c. qdem. b. in hoc aūt densatū esse qd est in quo. a. fit aūt crystallus cuz fiat. b. factū est. a. facto. b. erit aūt futuro. b. Siquidē causa τ cuius est cā simul fiunt cum fiant: τ sunt cum sint: τ in eo qd factum est: τ in futuro similiter est.

℄ Manifestat qd dixerat p duo exēpla: qrū p^m est de eclipsi lune. Dicim⁹. n. q heri fact⁹ ē defect⁹ lune: pp h q heri fcā ē iterpositio terre iter solē τ lunaz: τ q nūc fit defect⁹ lune: pp hoc q nūc fit talis iterpositio terre: τ q cras fiet defect⁹ lune: pp id q terra ponet i medio: τ q nūc ē defect⁹ lune pp id qd nūc est iterpositio terre. ℄ Scdm aūt exēplū de crystallo: puta si dicam⁹ qd est crystallus: τ accipiat h p ei⁹ diffōne: q sit aq̄ ɔdensata vehemēter. Sit g aq̄. c. i. mior extremitas. τ dēsatū eē sit. a. i. maior extremitas: τ accipiat p medio. b. i. q penitus caret calore: exhalāte. n. calido ispissat hūidū. vñ qñ itēse exhalat calidū: ɔñs ē q itēse ispisset humidū. Reducēdo g ad formā syllogisticā dicem⁹ q. b. ē i. c. q2. s. crystallus hz pfectā exhalationē calidi: i. b. āt ē. a. q2 ille qd pfecte caret calo dēsatū ē. Sic igit huiꝰ q ē crystallū eē plenū aqua dēsata est cā q hēat dfectū caloris: ita ēt cā q fiat crystallus cā est q fiat. b. τ eadē rō ē i fcm̄ eē. τ i futuꝝ eē. Et sic ɔcludit. q si sic accipiat cā τ causatū opz q sil'r sint sil' i fieri τ i eē: τ in factū eē: τ in futurū eē. ℄ Deinde cum dicit.

℄ Sed in hisce que nō sunt simul: fit ne vt in cōtinuo tempore.

T. cō. 15. ℄ In his aūt q̄ nō sil' sūt nūqd sūt in ɔtinuo tpe.

℄ Ondit quō cā q̄ nō ē sil' cū cāto accipiat mediū demōstrationis. Et p̄ i his q̄ fiūt idirectū. 2° i his q̄ fiūt circul'r. ibi Qm̄ aūt videm⁹. Circa p^m tria fac. Pmo pponit qōnē. 2° iterponit qddā qd ē nec̄iuz cognoscere ad solonē qōnis. ibi Est igit a posteri⁹ fcō. 3° soluit qōnē. ibi Speculādū ē igit qd ē ɔtingēs. Circa p^m duo fac. Pmo pponit qōnē. 2° māifestat eā. ibi Sic vr nobis. Mouet g p qōnē vtꝝ in cais q̄ nō sil' fiūt cū cātis. sit dicē q cātū fz tps ɔtinuū ɔsequat ad cām vel nō. ℄ Deinde cū dicit.

℄ Queadmodū nobis videtur alia aliorū sint cause: ceu factū facti: fiēs fiētis: futuꝝqz futuri.

℄ Sicut videt nobis alias aliorꝝ causas eē hoc est facti esse altera facta. τ futura futur i: ei⁹ aūt qd fit si aliqd antea factū est.

℄ Manifestat qōnē. Videm⁹. n. q alie sūt cāe aliorꝝ non sil' cū eis existētes: sicut ei⁹ qd ē fcm̄ eē. ē alia cā pcedēs qd ē fieri. Et ipsi⁹ fore. i. q aliqd sit futuꝝ cā ē aliqd futurū fieri. Et itꝝ ipsi⁹ fieri cā ē aliqd qd p⁹ fcm̄ ē. Est igit qō vtꝝ iste cāe se ɔñtes sint i tpe ɔtinuo vel nō. Hoc. n. necessariū ē scire demr̄atori. q2 si nō sit ɔtinuatio i hꝰ cais: nō erit accipe imediatū: q2 sp inter duo nō cōtinuata est accipe aliqd mediū: τ iō si illō nūc in quo ē effect⁹ nō sit ɔtinuū ad illō nūc in q̄ est cā. erit i medio aliqd accipere qd sit cā media. τ sic in ifinitū. ℄ Deinde cum dicit.

℄ At cōstat in his ab eo rōcinationē extruendaz esse qd postea fuit: principia autez τ eorum ca sunt: que prius fuerunt. Quapropter idez τ in hisce que fiunt seruandus est modus. Sed ab eo qd ante fuit nō extruit rōcinatio: vt qm̄ hoc fuit: hoc qd est posteri⁹ ortū est: sil'r τ i futuro.

℄ Est igit a posterius facto syllogismus principium: igitur τ horum est que facta sunt. Unde τ in his que fiunt similiter est. A priori autem nō est: vt quoniaz hoc factuz est. quare hoc posterius factum est: τ in futuro similiter.

℄ Māifestat qddā qd ē nec̄iū ad solonē pmisse qōnis. Et p̄ pponit qd itēdit. 2° pbat ppositū. ibi Neqz. n. determinati. Circa p^m ɔsiderādū ē q sicut linea ē qddā ɔtinuū punct⁹ qddā idiuisibile qd termiat τ diuidit lineā: ita ēt ipz fieri vl' moueri ē qddā ɔtinuū: ipz aūt qd ē motū eē vel fcm̄ eē: est qddā idiuisibile: qd pt accipi vel vt terminās totū motū: vel vt diuidēs motū tāqz finis pme ptis mot⁹: τ p^m scde: sicut pz de pūcto qd diuidit lineā. Sic igit ipz fcm̄ eē ē cā pcedēs ipz fieri cui⁹ ē p^m: τ ē effect⁹ ɔñs illō fieri cui⁹ ē termin⁹. Si g debeam⁹ demr̄are: opz fieri syllm̄ demr̄atiuū a posteriori fcm̄ eē ad fieri pcedēs: vt si dicam⁹ h fcm̄ eē. g illō pus fiebat. Sz q2 τ ipz fcm̄ eē est p^m fieri: siue q̄ fcā sūt eoꝝ q̄ fiūt: ɔñs est vt sil'r se hēant in his q̄ fiūt: vt. s. a posteriori fieri syllogiçet ad pus fcm̄. puta si dicam⁹ sol mouet ad pūctū medij celi. g pus motus ē ad pūctū oriētis. Sz a pori nō pōt fieri sylls ad posteri⁹: vt puta si dicam⁹ q q2 h pus fcm̄ ē. iō seqt q illō qd est posteri⁹ fiat aut fcm̄ sit. Et q̄ rō ē de fieri τ de fcm̄ esse: eadē rō est de fore τ futuꝝ fieri. ℄ Deide cū dicit.

℄ Siue nāqz determiatū: siue indeterminatum fuerit tps: nō erit vnqz: vt cū hoc fuisse vere dicat: posterius inqz ipsuz. In medio eniz tēpore falsuz erit profecto hoc ortū fuisse dicere altero iam orto. Eadem est τ in futuro penitus ratio. neqz qm̄ hoc fuit hoc erit.

℄ Neqz. n. determinati aut nō determinati erit tpis: q̄re neqz qm̄ hoc veꝝ est dicere factū esse: hoc veꝝ est dicere factū esse posterius. In medio eniz falsuz esset dicere hoc. iaz altero facto. Eadem aūt ratio est τ in futuro.

℄ Probat qd dixerat. Et circa h duo fac. Pmo pbat ppositū rōne accepta ex pte tpis absolute ɔsiderati. 2° ex pte tpis qd ɔuenit eē mediū iter cām pori τ effectū posteriorē. ibi Ampli⁹. n. neqz ideterminatū. Dicit g p̄ q iō a pori nō pōt syllogiçari ad posteri⁹: q2 posito pori nō opz q sequat posteri⁹: neqz fz aliqd determiatū tps. neqz simpl'r nō determiati. Et h p̄ māifestat q̄tū ad determiatū tps. puta si dicam⁹ bibit ifirm⁹ potionē. g tali die sanabitur.

Si.n.a priori facto syllogiçari possit posteri⁹ s[ecundu]m determia-tū t[em]p[u]s poterit [con]cludi q[uod] q[uia] ve[rum] ē dicē h[oc] fc[tu]m eē puta ifir-mū bibisse potionē q[uod] ēt ve[rum] sit dicē h[oc] fc[tu]m eē qd poste-rius est puta eū eē sanatū. Sz h[oc] nō sequit[ur] q[uia] p[otes]t dari ali-qd t[em]p[u]s in quo ve[rum] ē eū potionē bibisse. [et] t[ame]n nōdū ve[rum] ē eū sanatū eē. sic in itermedio t[em]p[or]e iter sumptionē medici-ne [et] sanitatē adeptā. Et h[oc] est qd dicit q[uod] id p[re]dicta [con]clusio nō seq[ui]t[ur]. q[uia] i medio t[em]p[or]e falsuz erit q[uod] h[oc] sit fc[tu]m. s. hūc eē sana-tū q[ua]muis alte[rum] iā sit fc[tu]m. s. eū medicinā bibisse. Et eadē rō ē ēt respectu futuri. Nō.n.possum⁹ [con]cludere. iste nūc medicinā bibit. g[o] erit sanat⁹ p aliq[uo]d t[em]p[u]s d[e]terminato: q[uia] h[oc] n[on] erit ve[rum] i q[uo]libet t[em]p[or]e futuro. s. in t[em]p[or]e medio. ¶ Scdo ibi.

¶ Mediū.n. sil[ite]r habeat o[po]rtū op[or]z: vt sit factū fa-cto[rum] futuro[rum]q[ue] futu[rum]: [et] cetero[rum] sil[ite]r. At id qd fuit [et] id qd erit: fieri neq[ui]t: vt o[po]rtū habeāt sil[ite]r.

¶ Neq[ue] q[uonia]m h[oc] fc[tu]m est: h[oc] erit. Mediū.n. homo-geneū op[or]z esse. facto[rum] fc[tu]m: futuro[rum] [pro] futurū: cū his q[ue] fiūt fieri: cū his q[ue] sunt esse: sed futuruz esse [et] esse nō [con]tingit esse homogeneum.

Lec.16. ¶ Probat idē q[uan]tū ad t[em]p[u]s idet[er]minatū: puta si dicamus iste medicinā bibit. g[o] sanabit[ur]. Nō.n.sequit[ur] q[uod] q[uia] h[oc] fc[tu]m est. s. q[uod] iste medicinā bibit h[oc] erit. s. sanabit[ur]. Iā.n. supra dc[tu]m est q[uod] cā q[ue] ex nec[ess]itate ifert effectū: ē sil[ite]r cū effectu. [et] accipit[ur] q[ua]si mediū homogeneū. i. vni⁹ g[e]n[er]is sic ad p[ro]bādū aliq[ui]d esse fcā in p[re]terito accipit[ur] pro medio [et] causa aliquid qd est in p[re]terito: [et] sil[ite]r futuro[rum] id qd est futuruz: [et] eo[rum] q[ue] sunt in fieri id qd est in fieri: [et] eo[rum]. s. q[ue] existunt id qd exi-stit. Sz q[uan]n sic syllogiçat[ur] h[oc] fc[tu]m ē g[o] h[oc] erit: nō accipit[ur] me-diū vni⁹ g[e]n[er]is: sed vnū est p[ri]us [et] aliud posteri⁹. Un[de] posito p[ri]ori nō sequit[ur] ex necessitate posterius in illis in q[ui]b⁹ effe-ctus causarū ipediri possunt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Preterea fieri nō potest: vt aut indetermina-tum: aut determinatum sit ipsuz medium t[em]p[u]s. Falsum enim erit in medio illud dicere t[em]p[o]re.

¶ Ampli⁹.n.neq[ue] idetermiatū [con]tigit eē t[em]p[u]s me-diū neq[ue] determiatū. falsū.n. erit dicē in medio.

¶ Ponit aliā r[ati]ōnē q[ue] sumit[ur] ex p[ar]te t[em]p[or]is mediȷ. [et] dicit q[uod] si-cut ex p[ar]te t[em]p[or]is absolute [con]siderati manifestū ē q[uod] nō p[otes]t syllogiçari a priori ad posteri⁹. nec s[ecundu]m t[em]p[u]s determiatū neq[ue] s[ecundu]m t[em]p[u]s idetermiatū: ita ēt nec ex p[ar]te mediȷ t[em]p[or]is [con]tigit ac-cipi aliq[ui]d determiatū aut idetermiatū i q[uo]. s. p[otes]t [con]cludi po-steri⁹ a priori. Iā.n. dc[tu]m ē q[uod] i toto t[em]p[or]e itermedio falsuz est dicere id qd est posteri⁹ eē q[ua]muis id qd est p[ri]us iā p[re]cessit.

¶ Cōsiderādū est aūt q[ui]d nā sit qd [con]tinet: vt i re-bus post factū esse sit fieri. An p[ro]p[ter] facto fiēs nō herere: nec eniz facto factū ēt heret. Sunt.n. fi-nes ac indiuidua. nā vt punctū puncto nō heret sic neq[ue] facto factū. Ambo nāq[ue] sunt indiuisibi-lia: nec igit[ur] ob idipsum facto fiens herere p[otes]t. Fiēs.n. diuisibile: factū idiuisibile [con]stat eē. Ut igitur linea sese h[abe]t ad punctū: sic fiēs ad factuz. Nam in eo qd fit ifinita sunt facta. Magis aūt de hisce clari⁹ est dicēdū i v[ni]u[er]salib⁹ libris de motu.

L.c.14. ¶ Speculādū igit[ur] q[ui]d est [con]iūgēs: vt post id qd factū est sit fieri in reb⁹. Aut manifestū est q[uod] nō est habitū cū fcō eē qd fit: neq[ue].n. factuz cū post facto eē: termini.n. sūt [et] athomi: sic neq[ue] pūcta adinuicē sūt hita neq[ue] q[ue] fcā sunt. Utraq[ue].n. idi-uisibilia sūt: neq[ue] igit[ur] qd fit cū eo qd factū ē p[ro]p[ter] id. Qd q[ui]dē.n. fit diuisibile est: qd aūt fc[tu]m est in-diuisibile est. Sicut igit[ur] linea ad pūctū se h[abe]t: sic id qd fit ad qd factū est. Sunt.n. ifinita fcā i eo qd fit. Magis aūt manifestū in v[ni]u[er]salibus de mo-tu op[or]z dicere de his.

Lec. XI.

Postq[ua]m Ph[ilosophu]s quesiuit ve[rum] in his q[ue] nō sil[ite]r fiūt: posteri⁹ s[ecundu]m [con]tinuitatē t[em]p[or]is sequat[ur] ad p[ri]⁹: [et] iter posuit qdda nec[ess]ariū. s. q[uod] a priori ad posteri⁹ non syllogiçat[ur]. hic accedit ad determinādū q[uesti]ōnē motā. Et circa h[oc] duo facit. P[ri]mo ostēdit q[uomod]o se habeāt fieri [et] fc[tu]m eē s[ecundu]m t[em]p[or]is [con]tinuitatē. 2° ostēdit p[ro]po-sitū. ibi[ibi] de h[oc] q[ui]dē igit[ur] [et]c.] Dicit g[o] p[ri]mo q[uod] ad ostēdēdū p[ro]po-situ[m] op[or]z speculari q[ui]d ē [con]iūgēs vl [con]tinuās fc[tu]m eē ei qd ē fieri vt post vnū [con]tinue sequat[ur] aliud. Et circa h[oc] dic[it] p[ri]mo manifestū eē q[uod] fieri cū eo qd ē fc[tu]m eē: nō ē hitū. i. [con]siter se hñs Dicunt[ur] aūt [con]siter se hñtia q[ue] [per] nihil ē mediū eius-dē g[e]n[er]is: sic duo milites i acie vl duo clerici i choro. Ditū aūt ē supra id qd ē [con]siter addit [con]tactū. sic d[icitu]r i 5° phy. Sic g[o] dic[it] q[uod] fieri nō p[otes]t eē [con]siter se hñs [et] [con]tiguū cū h[oc] qd ē fc[tu]m eē. Et h[oc] p[ro]bat: q[uia] neq[ue] ēt fc[tu]m eē ē [con]tiguū. s. vt [con]siter se ha-bēs cū alio fc[tu]m eē: eo q[uod] duo fcā eē h[oc] mō se hñt vt q[ui]dam v[ltim]a [et] idiuisibilia in t[em]p[or]e: sic duo pūcta i linea. vn[de] sic duo pūcta nō sūt [con]siter se hñtia adinuicē. ita ēt neq[ue] duo fcā eē: q[uia] tā pūcta q[ua]m fcā eē sūt sicut idiuisibilia: [et] talia nō se hñt [con]siter i [con]tinuis vt p[ro]bat[ur] i 6° phy. Et q[uia] duo fcā eē nō sūt [con]siter se hñtia: p[ro]p[ter] h[oc] ēt manifestū ē q[uod] fieri [et] fc[tu]m esse nō [con]siter se hñt. Fieri.n. ē diuisibile sic̄ [et] moueri: s[ed] factū eē ē idiuisibile sic̄ [et] pūct⁹. Sic igit[ur] se h[abe]t linea ad pūctū: sic se h[abe]t fieri ad fc[tu]m eē. Sūt.n. ifinita fcā eē i eo qd ē fie-ri: sic [et] ifinita pūcta potētialr sūt i linea. Et hec ē cā q[ua]re in linea nō p[otes]t eē duo pūcta [con]siter se hñtia: q[uia] iter quels duo pūcta ē accipe aliō pūctū: [et] sil[ite]r inter q[uo]libet duo fcā eē ē accipe aliō. Un[de] duo fcā eē nō se hñt [con]siter. Et q[uia] fa-ctū eē est termin⁹ ei⁹ qd est fieri: sequit[ur] [con]siter q[uod] nec fieri se habeat [con]siter cum eo qd est factuz esse. q[uia] tūc duo fcā eē se hērēt [con]siter adinuicē. Sz fieri imediate terminatur ad fc[tu]m eē. sic linea ad pūctū. [de his āt op[or]z [et]c.] i. de his patebit magis i v[ni]u[er]salib⁹ de motu. i. in libro phy[sic]o[rum]. Tra-ctat[ur] eniz de hoc in sexto illius. ¶ Deinde cum dicit. L.c.25.et 26. L.c.2. L.c.2.et 3 de. Uide in annot.

¶ Hec eo igit[ur] ipso q[uomod]o sese h[abe]t mediū cū deinceps fit g[e]n[er]ātio: hec eo vsq[ue] sumant[ur]. Nā [et] i his ipsis mediū: [et] primū necesse ē medio vacare: velut a. fuit cum sit factū. c. Antea aūt fuit. a. Atq[ue]. c. principiū est ex eo q[uia] p[ro]pinqui⁹ est eo pūcto: qd est principiū t[em]p[or]is. Itez. c. fuit q[uonia]m. d. fuit: Orto igit[ur]. d: nec[ess]e est. c. fuisse: c. [pro] orto: necesse est. a. prius ortū fuisse. Atq[ue] si mediū hoc acceperis mō: ad id tandem accesseris qd medio vacat.

¶ De h[oc] q[ui]dem igit[ur] q[uomod]o cū eo qd [con]siter se hēat media cā: intm̄ acceptū sit. nec[ess]e.n. [et] in his me-diā [et] primā [et] sine medio eē: vt. a. factū est q[uonia]m c. fc[tu]m ē. aūt āt ē. a. Principiū igit[ur] ē. c. p[ro]p[ter] id qd p[ro]-pinquū est ipsi nūc qd ē pricipiū t[em]p[or]is: s[ed]. c. fc[tu]m est. q[uonia]m. d. fc[tu]m ē: d. igit[ur] cū fiat. a. nec[ess]e est fc[tu]m eē. Cā aūt est. c. D.n. fcō nec[ess]e est. c. factū eē: c. aūt fcō: nec[ess]e est. a. pri⁹ fuisse. Si aūt accipiēs aliqd me-dium: stabit alicubi immediatum.

¶ Ostēdit s3 pdcā quō accipi possit imediate vel mediate effect⁹ cāe i his q̄ nō sīl sūt. Et p̄ ondit ppositū. 2° manifestat p exēpla. ibi. Vz āt sic se i opib⁹ ꝛc. Circa p̄m duo facit. Primo ondit ppositū i pteritis. 2° i futuris. ibi. Silr aūt i eo qd erit ꝛc. Circa p̄m duo facit. Primo ondit ppositū. 2° excludit qdā obuiationē. ibi. Aut sp itercidet. Dicit g̃ p̄ q ex pmissis accipi pt quō cā q̄ accipit vt mediū in demratione se hēat pter ei. s. qd ē i fieri vel gnāri: qr ēt in his demrationib⁹ q̄ syllogiçant de his q̄ sūt in fieri neċe ē accipe eē aliqd mediū: ꝛ pmū qd sit sine medio: si cut si pcludam⁹ q.a. factū ē pp h q.c. factū est: ita. s. q posteri⁹ factū sit. c. ꝛ pus. a. Puta si dicam⁹: iste sanat⁹ est q bibit medicinā. a pori. n. nō cōsequeret syllis: vt supra dcm ē: s3 ips3. c. accipit vt id qd ē magis pximū ipsi nunc psnti q̄. a. Psns aūt nūc ē pn̄ tpis: qr sm ipm distinguit pteritū ꝛ futuꝝ. ꝛ sic o3 psns nūc accipe vt pn̄ notificādi tpis successionē. In pteritis. n. tāto aliqd ē posteri⁹ i fieri: q̄to pxim⁹ ē i psnti nūc: i futuris āt ē e3. Sic igit accipitur. c. vt pn̄ syllogiçādi qd ē posteri⁹ i fieri q̄. a. ꝛ ppinqui⁹ psnti nūc: ita ꝛ accipiam⁹. d. ppinqui⁹ psnti nūc q̄. c. ꝛ pcludim⁹ q si fcm̄ ē. d. q pus factū est. c. Puta si pficit opus sani hois. pus san⁹ ē. Possum⁹ g̃ pcludere q si fcm̄ est. d. neċe ē q pus fcm̄ sit. a. ꝛ accipit p cā id qd erat in medio. s. c. Facto. n. d. neċe ē q pus factū fuerit. c. ꝛ fcō. c. neċe ē q p⁹ factū fuerit. a. g̃ ꝛ fcō. d. neċe ē q p⁹ factū fuerit. a. Puta si hic hō iā pfic opus sani hois: seqt q pus sit sanat⁹: ꝛ si ē sanat⁹ neċe ē q pus biberit medicinā. Sic igit semp accipiēdo mediū: puta aliqd aliud iter. c. ꝛ. a. sicut. c. acceptū est mediū inter. d. ꝛ. a. stabit alicubi ad aliqd imediatū. ¶ Deinde cum dicit.

Lec. sec.

¶ An semp ob infinitionē mediū cadet. Nō eni factū facto heret: vt dixim⁹: attamē a medio incipiendū est: ꝛ ab eo qd nūc est primū.

Vide in annot.

¶ Aut sp itercidet pp ifinitū: nō. n. cōtiguum factū cū facto: queadmodū dictu3 est. S3 incipere tm̄ neċe est a medio: ꝛ ab ipso nunc primo.

¶ Ponit qdā obuiationē. Pōt. n. aliqs dicē q nunq veniat ad imediatū. s3 sp erit accipe aliqd mediū iter duo facta eē. pp h q i ipso fieri sūt ifinita fcā eē: eo q factu3 eē nō pter se h3 ad aliō factū eē: vt dcm̄ est. S3 hāc obuiationē excludit ipse. qr q̄uis sint ifinita fcā eē i vno fieri: tn̄ neċe ē icipe ab aliq̄ medio. s. ab ipo nūc tāq̄ a p̄. Dcm̄ est. n. q id qd ē posteri⁹ ē pn̄ syllogiçādi. Respectu aūt oiu3 in pterito fcōꝝ postremū ē ips psns nūc: vn̄ neċe est ips psns nūc accipe vt p̄m ꝛ imediatū pn̄. Oīs aūt alioꝝ factoꝝ accipit vt pn̄ mediatū. ¶ Deinde cum dicit.

Lec. sec.

¶ Idē ꝛ in futuris seruādū est. Na3 si veꝝ est. d. fore: veꝝ sit prius op3. a. fore. Huius aūt causa est ipsu3. c. Eteni3 si erit. d. pri⁹. c. ipsu3 erit. Et si. c. rursus erit: a. prius erit. Silr aūt ꝛ i his ipsis infinitio diuisiōis existit. Futurū nāq3 futuro nō heret. Atq3 principiū ꝛ in ħs est sumendū: qd medio vacet.

¶ Silr aūt est ꝛ in eo qd erit. Si. n. veꝝ est dicere qm̄ erit. d. necesse est prius veꝝ dicere: qm̄. a. erit. Hui⁹ aūt cā est. c: si qdē. n. d. erit: pri⁹. c. erit: si vo. c. erit: pri⁹. a. erit. Silr aūt est decisio infinita ꝛ in his: nō eni3 sunt talia q̄ erūt cōtigua ad inuicem. Principium autem ꝛ in his immediatum: sine medio accipiendum est.

¶ Manifestat idē ꝛ i futuris: ꝛ dic̄ q sic se h3 i eo qd factū ē. silr se h3 ꝛ in eo qd factu3 erit: qr si veꝝ ē qd erit. d: neċe est q pus verificet q sit. a. ꝛ hꝰ cā accipiet. c. q̄ cadit mediū iter. d. ꝛ. a. Quia si erit. d: neċe est q pus erit. c: ꝛ si erit. c. neċe ē q pus sit futurū. a. Et silr ēt in his pōt fieri obiectio de ifinita diuisiōe futuri in istātia: vl motus in momēta: qr sic i pteritis ita ꝛ i futuris nō pter se hnt in diuisibilia. ꝛ tn̄ ēt hic accipiēdū ē aliqd sic imediatū pncipiū: sic dcm̄ ē in his q̄ facta sūt in pterito. L3 eni3 non sit accipe duo facta eē se pter hntia. neq3 i pterito: neq3 in futuro: pōt tn̄ accipi aliqd vltimū vtrobiq3: ꝛ hoc accipiet vt pncipiū imediatū. ¶ Deinde cum dicit.

Lec. sec.

¶ Hec aūt in ipsis operib⁹ ita sese habēt: vt diximus. Nā si domus extructa est: lapides icisos fuisse necesse est. At id q̄ obrem: qr necesse est fundamēta fuisse: si dom⁹ est facta. Si vo fundamēta iacta fuere: necesse est lapides ante fuisse. Rursus si domus erit: pari rōne lapides pri⁹ erūt. Qd qdē per mediū mō demōstrat eodē. Iacientur enim antea fundamenta.

¶ Habet aūt sic se ꝛ in opib⁹. Si facta est dom⁹ necesse est decisos esse lapides: ꝛ factū esse hoc pp qd: qm̄ necesse est fundamētū factū esse: sed dom⁹ fcā est. Si vo fundamētū est: prius lapides esse factos necesse est. Iterū si erit domus: silr prius erunt lapides. Demrant aūt per medium silr: erit eni3 fundamentū prius.

¶ Māifestat qd dixerat p exēpla. ꝛ dic̄ q pdict⁹ modus argumentādi pōt psiderari circa opa hūana. Accipiam⁹ eni fcm̄ eē dom⁹ tāq̄ qddā postremū: ex q̄ pcludit sicut qddā p̄m q neċe ē lapides pus fuisse decisos: ꝛ accipiem⁹ p medio pstructionē fūdamēti: qr si dom⁹ fcā ē: neċe est q p⁹ sit fūdamētū fcm̄: ꝛ si fcm̄ ē fūdamētū: neċe ē q p⁹ sint lapides decisi. Et qd dcm̄ ē i pterito accipiēdū ē i futuro: puta si erit dom⁹: neċe ē q pus futura sit decisio lapidū: ꝛ h demrēt p mediū qd est pstructio fundamenti.

¶ Sed qm̄ in hisce que fiunt gnātionē quādam mō circuli pverti videm⁹: fieri pōt: vt idipsum sit: si mediū: ꝛ termini mutuo se sequantur. In ħs enim psistit ipsa pversio. Atq3 idipsu3 in sermonib⁹ primis ondim⁹: pverti iquā ipsas pclōnes: hoc est. n. circuli mō rōcinationē pverti. L. c. 4.

Vide in annot.

¶ Quoniā aūt videm⁹ in his q̄ fiūt circulo quādā gnātionē eē: ꝛ ptigit h eē. Si. n. psequantur adinicē mediū ꝛ termini: i his. n. pverti ē. Ostēsu3 est aūt hoc in priorib⁹ q pvertant pclōnes: circulo aūt esse hoc est.

Lec. XII.

Postq̄ Phs ostēdit quō accipiēdū sit mediū qd ē cā i his q̄ fiūt i rectū. hic ondit quō debeant accipi i his q̄ fiūt s3 gnōnē circularē. Et p̄ ondit ppositū. 2° manifestat p exēpla. ibi. In opib⁹ āt vr sic. Circa p̄m psiderandū est q qr mot⁹ celi circularis cā ē gnōnis i istis iferiorib⁹: iō dr in 2° de gnōne q q̄dā circulatio in gnōnib⁹ iuenit: puta q ex aq̄ gnāt terra. ꝛ ex terra itꝝ aq̄. Dicit g̃ qr videm⁹ eē q̄dā gnōnē i his q̄ circulo gnānt. in his ēt ptigit obseruari h qd supra dictū ē: q. s. syllogiçet a posteriori. si h mō

T. c. 70.

accipiant termini demõstratiõis medium et extremi termi
ni se inuicē consequunt: qr ī his q̄ sic generant ē quedam conuersio
circularis: dum.s.a p̄ generato deuenit ad vltimum: et ab vltimo
t.c. 70.li. redit ad p̄m nō idē nūo: sz idē spē: vt pz in.2° de gñōne. et
ita nō seqt q̄ idē nūo sit p̄us et posterius: effectus et cā. Et hoc
ipm cōpetit pcessui demōstrationū: eo q̄ vt in pcedētib° di
ctū ē: qñqz pñes cōuertunt: vt ex eis.s. syllogizent aliquē
pmissarū: h.n.ē circulo demōstrare. Qd q̄uis nō cōpetat si
oino sit vnū et idē qd prius fuit q̄.et postea est p̄n°: respectu
eiusdē numero ne sit idem notius et minus notū. si tñ nō
sit oino idē sicut accidit in his que circulo generant nullus
incōueniens est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ In rebus aūt ipsis hoc videt fieri mō. Humi
da facta pluuia terra vapor necē est oriat. Quo
qdē orto: nubez cōstare necē est. Qua facta fie
ri aquā. Qua orta: terra pluuia necē est hume
ctet. Hoc aūt id erat qd initio sumpsim°. Qua
re mō circuli cōuersio fuit. Quicqd enīz ex hisce
sumpseris: aliud sequit qdē cū sit aliud. Qd q
dē cum sit aliud item est. Quod rursus cuz sit:
primum ipsum emergit.

¶ In opib° aūt vr sic. Cōpluta.n. terra necē est
vaporē fieri: hoc aūt facto nubez: hac vo facta
necesse est terrā cōplutā eē. Hoc āt erat ex prici
pio: q̄re circulo circuiuit. Cū.n. vnū hor qdlz
est: alter est: et cū illo est: alter: et cū h: primū.

¶ Manifestat qd dixerat p exēpla. et dicit q̄ ī ipsis opib°
nāe vr sic euenire: q̄ sit qdā circularis pcessus. qr si terra
sit cōpluta: necē ē q̄ p actionē solis vapor ex ea resoluat
q̄ resoluto et sursuz eleuato: necē ē q̄ gñet nubes. et hac ge
nerata necē ē q̄ gñet aq̄ pluuie: q̄ gñata: necē ē q̄ cadat:
cadēs sup terrā cōpluat eā. et h ē qd accipim° q̄si p̄m: non
tñ ē eadē cōplutio terre ad quā vltio puenit: et a q̄ p̄ inci
piebat. Et sic manifestū ē q̄ fact° ē qdā circuit°: inq̄tuz
vno eor existēte fit aliud: et illo existēte fit aliqd aliud: q̄ exi
stēte redit ad p̄m: nō idē nūo: sz idē spē. Iste tñ causarum
circuitus inueniri nō pōt hz ordinē q̄ inuenit in cais p se.
Sic.n. necē ē puenire ad vnū p̄m ī qlz gñe cāx: vt pbat ī
t.c.5. et 6. li. 2° meta. Qz aūt aq̄ generet ex igne et ignis iterato ex aq̄:
h nō ē p se sz p accñs: nō.n. ens p se gñat vt ex ente ī actu
t.cō.76. sz ex ente ī po°: vt dr ī p̄ phy. Procedēdo g̃ ī cais p se non
erit circulatio. Nā cōplutionis terre cām agētez accipie
mus calorē aeris q cāt ex sole: et si ex. Cāz vo mālē aquā:
cui° mā nō ē vapor: sz mā cōis elōtox. ¶ Deide cū dic.

¶ Sūt aūt rex nōnulle q̄ fiūt vlr: semp.n. et oēs
aut eodē mō sese habēt aut eodē fiūt pacto. Nō
nulle sunt rursus: q̄ semp qdē nō fiūt eodē mō:
fiūt tñ plerūqz. Nā nō ois qdē mas homo bar
bā emittit. Fit aūt plerūqz: vt hō mas: barbam
emittat. Taliū igit et mediū eē plerūqz necē est.

t.cō.16. ¶ Sūt āt q̄dā q̄ fiūt vlr sp qdē et ī oī: aut se hñt:
aut fiūt sp. Alia vo sp qdē nō. sz sicut frequēter
sunt: vt nō semper omnis homo masculus bar
batus: sed est sicut frequenter. Talium igit ne
cesse est et mediū sicut frequenter esse.

¶ Ostēdit q̄lr diuersimode demrēt p cām ī his q̄ sūt sp:
et ī his q̄ sūt vt frequēter. Et circa h tria fac. Primo ppo
nit qd itēdit. 2° pbat ppositū. ibi [Si.n.a.de.b.] 3° epilo
gat q̄ dcā sūt ibi [Quo mō qdē igit et cē.] Dicit g̃ p̄ q̄ q̄dā
sūt q̄ vlr fiūt et q̄tū ad tps. qr sp: et q̄tū ad subm: qr ī oib°
[aut se hñt:] sic imobilia qb° nō expedit pprie fieri: [aut
fiūt] sic mobilia q̄ sp eodē mō se hñt: vt pz ī motib° cele
stibus. Quedā vo nō fiūt sic sp: sz sic frequēter. Et ponit
de his exēplū. Sic q̄ ois hō masculs efficit qñqz barba
tus: nō accidit sp sz sic frequēter. Sicut igit eox q̄ sūt sp
opz accipe mediū sp: ita et taliū q̄ sūt sic frequēter opz ac
cipere mediū sic frequēter. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Nā si tā.a.de.b. q̄z.b.de.c. vlr pdicet: et.a. de
c: necesse est: et semp: et de quolibet pdicari. Id
enīz est vlr pdicari: de oī sempqz dici. At sup
ponebat.a. plerūqz de.c. pdicari. Necesse est
g̃ mediū etiā ipsum.b. cōditionē eādez subire: ac
esse plerūqz. Erūt igit et eox q̄ sunt plerūqz ea
pricipia vacātia medijs: q̄ plerūqz sic st vl fiūt.

¶ Si.n.a.de.b. pdicat vlr: et.b.d.c. vlr. necē est
et.a.de.c. semp et de oī pdicari. Hoc.n. erat vlr
et de oī et sp. Sz suppositū est sic frequēter eē:
necē g̃ ē mediū sic frequēter eē qd ē ī quo est.b.
Erūt igit et eox q̄ sūt frequenter principia sine
medio: q̄cūqz frequēter sunt sic aut fiunt.

¶ Probat q̄ ad cōcludēdū id qd est sic frequēter: necē sit
accipe mediū q̄ sit sic frequēter. Det.n. oppositū q̄ acci
piat mediū qd sit vlr et sp. puta si.a. q̄ est maior extremi
tas: pdicet vlr de.b. qd est mediū. et.b.de.c. qd est minor
extremitas: ex necītate seqt q̄.a. pdicet de.c. vlr et q̄tuz
ad tps et q̄tū ad subm: qd est sp et de oī pdicari. Un̄ idez
nūc dicim° vlr pdicari: qd pdicari de oī et sp. Sed suppo
situ erat q̄.a. pdicaret de.c. sic frequēter. necē ē g̃ q̄ me
diū qd ē.b. accipiat sic frequēter existēs. Sic g̃ pz q̄ pnt ac
cipi q̄dā imediata p̄n° eox q̄ sūt frequēter: ita q̄ ipsa p̄n
cipia sint aut fiont sicut frequēter. Huiōi tñ demōstratiōes
nō faciūt simplr scire verū esse qd cōcludit. sed sm qd.s.
q̄ sit verū vt ī plurib°: et sic ēt p̄n° q̄ assumunt vitatē hñt.
Un̄ huiō scie differūt a sciētijs q̄ sunt de necīijs absolute
q̄tū ad certitudinē demōstrationis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At enim quo nā pacto ipsuz qd est ad rōcina
tionis terminos accōmodat. Et quo modo vel
est ipsius: vel nō est demonstratio diffinitione:
satis antea pertractauimus.

¶ Quō quidem igitur qdqdest inter terminos t.cō.17.
assignatum est: et qualiter demōstratio aut dif
finitio sit ipsius: aut nō: dictum est prius.

¶ Epilogat q̄ dicta sūt. et dicit q̄ iā supra dictum est quō
qdqdest: qd est aliq̄lr idē ei qd pp qd: assignat inter ter
minos syllogisticos: dū ostensuz est q̄liter singula causa
rū genera: et in singulis diuersitatib° rerū: sint media de
monstrationū. Dictū est etiaz q̄liter eius qdqdest: sit vel
nō sit. demonstratio vel diffinitio.

¶ Nunc dicendum esse videt: quo naz pacto ve
nari nos ea opz q̄ue hoc ipso qd est pdicantur.

¶ Quomō aūt opz venari in eo qdqdest venē
tia nunc dicamus. Lectio. XIII.

Ostq̄ Phs ostendit q̄lr qdqdest: et pp qd se
hēant ad demōstrationē. Hic ostēdit quō possint
inuestigari. Et p̄ quō inuestiget qdqdest. Se
cūdo quō inuestiget pp qd. ibi [Ad hīdū aūt
et cē.] Circa p̄m duo fac. Primo dicit de q̄ ē intētio

2° exeqnit̄ ꝓpositū. ibi[Eoꝝ aūt igit̄ q̄ insunt semꝑ ⁊c.] Dicit ḡ p̄ ꝙ postq̄ dictū est q̄lr qōgdest cognoscat̄. ⁊ q̄liter qōgdest vel ꝑꝑ qd accipiat̄ vt mediū in demr̄atiōe: nūc dicēduz est quō oporteat inuestigare ea que ponunt̄ in eo qōgdest. ⸿ Deinde cum dicit.

⸿ Eoꝝ itaqꝫ q̄ semꝑ cuiqꝫ cōpetūt: q̄dā extēdūt sese qdē ad plura: nō tñ gen⁹ egrediunt̄. Atqꝫ ea sese ad plura extēdere dico: q̄ q̄q̄ vlr cuiqꝫ cōpetūt: nō tñ soli: sed ēt alijs isunt. Est.n. qōdā qð oi cōpetit trinitati. ⁊ ēt nō trinitati. Jd.n. qð est: trinitati ⁊ ēt nō numero cōpetit. At ipar inest ⁊ ipsiꝫ qdē trinitati: ⁊ alijs ēt plurib⁹: Quinario nāqꝫ cōpetit: nō tñ gen⁹ egredit̄. Quinari⁹ eniꝫ numer⁹ est: ⁊ nihil est extra numerū impar.

⸿ Eoꝝ igit̄ q̄ isūt vnicuiqꝫ: q̄dā extēdūt i plus: nō tñ erūt extra gen⁹. Dico āt i plus eē quecūqꝫ insunt qdē vnicuiqꝫ vlr: at ꝟo sꝫ ⁊ alijs: vt est aliqd qð oi trinitati inest: sed ⁊ nō trinitati. Sicut qð est: inest trinitati: sed ⁊ nō numero. Sꝫ ipar inest oi trinitati. ⁊ est i plus. Et nāqꝫ ipsis qnqꝫ inest. sed nō extra gen⁹. Quinqꝫ.n. numerus est ipar. nullū aūt ipar extra numerū est.

⸿ Ostēdit ꝓpositū ⁊ manifestat q̄lia oporteat eē illa q̄ accipiunt̄ ad ostēdēdū qōgdest. 2° quō sūt igrēda. ibi[Cōgruū āt est cū totū aliqð ⁊c.] Circa p̄ᵐ tria facit. Primo ꝑmittit q̄dā diuisionē. 2° ꝓponit q̄lia opꝫ esse q̄ accipiūtur ad ꝯstituēdū qōgdest. ibi[Huiusmodi itaqꝫ accipiēda sūt ⁊c.] Tertio ꝓbat ibi[Qm̄ aūt ostēsuz est ⁊c.] Circa p̄ᵐ ꝯsiderādū est ꝙ ea q̄ ponunt̄ in eo qōgdest opꝫ ꝙ semꝑ ⁊ vlr ꝑdicent̄. vt supra habitū. ⁊ iō accipiēs ea ꝑdicant̄ de vnoquoqꝫ vt semꝑ: dicit ꝙ inter ea q̄dā inueniūtur q̄ extēdunt̄ in plus q̄ id cui insūt: nō tñ ita ꝙ ueniātur ex̄ gen⁹ illud. Et exponit qd sit esse in plus: ⁊ dicit ꝙ in plus eē dicunt̄ quecūqꝫ vlr isunt alicui: nō tñ ei soli: sꝫ ēt aliꝫ. Dat̄ aūt ꝑ h̄ itelligi aliud mēbrū oppositū: qꝛ.s. est aliqd qð extēdit̄ i plus: ⁊ ē ex̄ gen⁹. Et ð h̄ p̄ ponit exēplū dicēs ꝙ ē aliqd qð iest oi ternario: sic pꝫ de ipso ente qð qdē vlr inest: nō tñ trinitati: sꝫ ēt aliꝫ: ⁊ nō solū i gñe numeri. sꝫ ēt in his q̄ sūt ex̄ gen⁹ numeri. ipar ꝟo inest oi ternario ⁊ est in plus. qꝛ etiā inest ipsi quinario: nō tñ inuenit̄ ex̄ gen⁹ ternarij qð est numerus. qꝛ ēt quinari⁹ in genere numeri inuenit̄. nihil autē qð sit extra genus numeri pōt dici impar. ⸿ Deinde cum dicit.

⸿ Talia igit̄ cousqꝫ sumenda sunt: quousqꝫ tot fuerint sumpta primo: vt vnūqōqꝫ qdē illoꝝ plurib⁹ cōpetat: cūcta aūt sil̄ nō ad plura sese extēdāt. Hāc.n. necesse est subaꝫ eē rei diffiniēde.

⸿ Huiꝰ aūt accipiēda sūt vsqꝫ ad h̄ quousqꝫ tot accipiant̄. quoꝝ vnūqōqꝫ qdē in plus sit: oia āt nō sint in plus. Hāc.n. neċe est subam rei esse.

⸿ Ostēdit q̄lia debēt eē q̄ accipiunt̄ ad ꝯstituēdū qōgdest. Et p̄ ꝓponit qð itēdit. 2° manifestat ꝑ exēplū. ibi[vt trinitati oi ⁊c.] Dicit ḡ p̄ ꝙ ad manifestādū qōgdest. accipiēda sunt talia: q̄ qdē sunt semꝑ ⁊ in plus. nō tñ ex̄ genus. vsqꝫ ad talē terminū. vt p̄ qdē vnūqōqꝫ qð accipit̄ sit in plus. oia aūt nō sint in plus sed ꝯuertant̄ cū re cuiꝰ querit̄ qōgdest. Eius enim rōnem necesse est significare qōgdest rei. ⸿ Deinde cum dicit.

⸿ Velut oi trinitati cōpetit numerus ipar primū vtroqꝫ mō: ⁊ qꝛ nō mēsurat̄ numero: ⁊ qꝛ non ex numeris ꝯstat. Jd igit̄ iā ipsa trinitas est: numerus inquā ipar primus: atqꝫ hoc pacto primus. Hoꝝ.n. prima ceteris ēt vniuersis iparibus isūt: vltimū dualitati ēt cōpetit. At vniuersa sil̄ nulli p̄ter trinitatē numero cōpetunt.

⸿ At trinitati oi iest nūer⁹ ipar prim⁹ vtrobiqꝫ: ⁊ sicut qð nō est nō mēsurari nuō: ⁊ sicut nō cōponi ex numeris. hoc itaqꝫ iam trinitas est ipar numerus primus. ⁊ sic primo. Horuꝫ eniꝫ vnūqōqꝫ: aliud quidem in imparibus oib⁹ inest: vltimum aūt dualitati: oia autem nulli.

⸿ Manifestat qð dixerat ꝑ exēplū. Accipiam⁹.n. ista quatuor numerus ipar p̄m⁹ vtroqꝫ mō. Duplr̄.n. dr̄ aliqs numerus p̄m⁹. vno° qꝛ nō mensurat̄ aliq̄ alio numero sic ꝑ oppositū pꝫ ꝙ q̄ternari⁹ nō ē numer⁹ p̄m⁹. qꝛ mēsuratur dualitate. ternari⁹ aūt est numer⁹ p̄m⁹. qꝛ nō mēsurat̄ aliquo nuō: sꝫ sola vnitate. Alio° dr̄ aliqs numer⁹ p̄m⁹ qꝛ nō cōponit̄ ex plurib⁹ numeris sic pꝫ ꝑ oppositū de septēnario. q p̄mo mō est p̄m⁹: nō.n. mēsurat̄ nisi vnitate: nō aūt est p̄m⁹ 2°°. cōponit̄.n. ex ternario ⁊ q̄ternario. sꝫ ternarius nō cōponit̄ ex plurib⁹ numeris. sꝫ ex sola vnitate ⁊ dualitate. Sic ḡ pꝫ ꝙ qōlꝫ ꝑdictoꝝ q̄tuor ꝯuenit vlr trinitati. qōlꝫ aūt eoꝝ ꝯuenit ēt aliꝫ i gñe numeri. Naꝫ h̄ qð dr̄ numerus ⁊ ipar ꝯuenit oib⁹ numeris iparib⁹. vltimū aūt. s. ꝙ sit p̄m⁹ vtroqꝫ mō ꝯuenit ēt dualitati q̄ nec mēsurat̄ alio numero: nec cōponit̄ ex numeris: sꝫ ex solis vnitatib⁹. Unde oia ista sil̄ iuncta significāt qōgdest ternari⁹. ⸿ Sꝫ vr̄ ꝙ nō regrat̄ ad diffōnem ꝙ q̄libet pticula sit in plus q̄ diffinitū. Dicit.n. Ph̄s in 7° meta. ꝙ qn̄ ꝑuenit̄ ad vltimas dr̄ias erūt eq̄les dr̄ie speb⁹. nō ḡ opꝫ ꝙ dr̄ia sit in plus q̄ spēs. Qð ēt rōne vr̄. Dicit.n. Ph̄s in 8. meta. ꝙ tō q̄ est ex dr̄ntijs vr̄ eē spēi ⁊ act⁹. i. for̄e. qꝛ sicut ibidē dr̄. dr̄ia videt for̄e. Cuiuslibet aūt spēi est ꝓpria forma: q̄ nulli aliꝫ ꝯuenit. Uidet̄ igit̄ ꝙ dr̄ia vltima nō excedat spēm. Dicit ēt Ph̄s in 7° meta. ꝙ nihil ē aliō i diffinitione q̄ gen⁹ ⁊ dr̄ie. ⁊ ꝙ pole ē diffōnē ex duob⁹ ꝯstitui: quoꝝ vnū sit gen⁹. aliud dr̄ia. Dr̄ia aūt nō inuenit̄ ex̄ ꝓpriū gen⁹. aliogn non eēt diuisiua gnīs ꝑ se sꝫ ꝑ accn̄s. vr̄ ḡ ꝙ dr̄ia nō excedat spēm. ⸿ Sꝫ dōm est ꝙ si accipi posset dr̄ia q̄ notificaret ipsaꝫ formā subalem spēi nullo mō dr̄ia vltima eēt in plus q̄ spēs. vt rōnes ꝓbāt. Sꝫ qꝛ forme eēntiales nō sūt nobis ꝑ se note. opꝫ ꝙ manifestētur ꝑ aliq̄ accn̄a q̄ sunt signa illi⁹ forme. vt pꝫ i. 8. meta. Nō aūt opꝫ accipere accn̄a ꝓpria illi⁹ spēi. qꝛ talia opꝫ ꝑ diffōnē spēi demōstrari: sed opꝫ notificare formā spēi ꝑ alia accidētia cōiora. ⁊ s̄m h̄ dr̄ie sumpte dicunt̄ qdeꝫ subales. inq̄tū inducimt̄ ad declarandum formaꝫ essentialē. sunt aūt cōiores spē inq̄tū assumunt̄ ex aliqbus signis que sequunt̄ superiora genera. ⸿ Deinde cuꝫ dicit.

⸿ Cum aūt necessaria qdē sint ea q̄ hoc ipso qd est ꝑdicant̄: vt antea patefecim⁹: vlia nāqꝫ necessaria sunt: trinitati ꝟo vel cui⁹ alij sic cōpet āt ea que sumuntur: hoc modo necessario qdem trinitas ea que diximus erit.

⸿ Qm̄ aūt ostēsuz est nobis in supioribus ꝙ necessaria qdē sūt in eo qōgdest ꝑdicātia: vlia aūt necia sūt. in trinitate aūt ⁊ in vnoquoqꝫ alio sic

Tex. co. 3. Dupl̄r dr̄ aliqs numerus p̄mus. T. cō. 43. T. cō. 6. T. cō. 9. T. cō. 43. Vide in ꝑnꝫ.

accipiunt in eo quod quid est accepta: sic autem erit ex necessitate quidem trinitas hoc.

¶ Ostendit quod supra dixerat. Et primo quod oportet predicta vniuersaliter et ex necessitate predicari de ternario. 2° quod ex predictis constituitur ipsa essentia ipsius ternarij ibi[Quod autem substantia ex his etc.] Dicit ergo primo quod quia supra ostensum est quod ea que predicantur in eo quod quid est ex necessitate insunt: quecunque autem ex necessitate insunt vniuersaliter predicantur: necesse est quod siue de ternario siue de quocunque alio accipiantur predicto modo ea que predicantur in eo quod quid: quod ex necessitate et vniuersaliter predicantur.
¶ Deinde cum dicit.

¶ Substantiam autem hec eius esse rationem ex hisce patere potest. Nam si id quod assignanimus non sit ipsius ratio trinitatis: necesse est ipsum quasi genus quoddam ipsius esse: aut nomine vocitatum: aut nomine carens. Igitur non trinitati modo: sed preter ipsam alijs etiam competeret. Genus enim huiuscemodi ponatur esse natura: vt insit potentia pluribus: atque ad plura sese extendat. Quod si istud preter indiuiduas alij nulli competit rei: id erit profecto ipsa ratio trinitatis. Nam et hoc etiam supponatur id cuiusque substantiam esse: quod vltimum de indiuiduis tali dicitur modo. Quare similiter et in quibusuis alijs id erit cuiusque ratio: quod hoc ostenditur modo.

¶ Quod autem substantia sit ex his: manifestum est. Necesse autem est nisi hoc esset trinitati esse: vt genus aliquod esset: hoc autem nominatum aut non nominatum erit igitur in plus quam trinitati inesse. Concessum est enim huius esse genus: quod est secundum potentiam in plus est. Si itaque nulli inerunt alij quam athomis trinitatis hoc vtique erit trinitatis esse. Supponatur etenim hec substantia vniuscuiusque esse que est in illis athomis vltimum predicamentum: quare similiter et alij cuilibet sic demonstratiuorum eidem esse inerit.

¶ Ostendit quod ex his que predicto modo accipiuntur: constituitur essentia ternarij vel cuiuscunque alterius: quia necesse est si hoc quod supra positum est non esset ipsa substantia ternarij cum predicetur in eo quod quid est quod esset quoddam genus vel nominatum vel innominatum. Non enim cuilibet rationi est nomen impositum. et inde est quod multa sunt innominata tam in generibus quam in speciebus. Ideo autem oportet quod predicta ratio sit genus ternarij: si non significet essentiam eius quia omne quod predicatur in quid: aut est genus aut diffinitio significans essentiam. Non est autem possibile quod sit genus: quia sequeretur quod esset in plus quam ternarius: hoc enim supponimus esse genus cuius potentia sub se continet plures species. Habitum est autem quod predicta ratio non conuenit nisi athomis. i. indiuiduis sub ternario contentis. Relinquitur ergo quod predicta ratio sit diffinitio significans essentiam ternarij. Hec enim supponitur esse essentia vniuscuiusque que inuenitur in indiuiduis illius speciei. Similiter secundum predictum modum predicationis sicut dictum est de ternario. ita etiam est intelligendum de quibuscunque alijs quibus demonstretur aliquid esse idem per modum predictum.

¶ Oportet autem cum totum aliquod quispiam tractat: genus in ea diuidere que sunt prima. Atque indiuidua specie: veluti numerum in dualitatem trinitatemve. Deinde illorum eniti diffinitiones accipere: vt recte linee: et circuli: atque anguli recti.

T. cõm. ¶ Congruum autem est cum totum aliquod aliquis negocietur depurari genus in athoma specie prima: vt est numerus in trinitatem et dualitatem. Postea sic illorum diffinitiones accipere tentare: vt recte linee et circuli et anguli.

Lectio. XIIII.

Postquam philosophus ostendit qualia oportet esse ea que constituunt diffinitionem significantem essentiam rei. hic ostendit qualiter debeant inuestigari. Et circa hoc duo facit. Primo proponit modum maxime conuenientem ad inuestigandum ea que sunt in diffinitione ponenda. s. per diuisionem generis. 2° ponit quendam alium modum per similia et differentia ibi[Querere autem oportet etc.] Circa primum duo facit. Primo ostendit quod oportet vti diuisione generis ad inuestigandum particulas diffinitionis. 2° quid oporteat in tali inuestigatione obseruari. ibi[Ad consequendum autem termini etc.] Circa primum duo facit. Primo ostendit veritatem. 2° excludit errorem. ibi[Nihil autem oportet diuidentem etc.] Circa primum tria facit. Primo ostendit qualiter per diuisionem generis inuestigentur diffinitionis particule. 2° quomodo processus diffinitionis sit vtilis ad propositum. ibi[Diuisiones autem que sunt etc.] Tertio quomodo sunt cauenda ea que circa hunc processum defectum inducere possunt. ibi[Differt autem etc.] Circa primum duo facit. Primo ostendit quod oportet vti diuisione generis ad diffiniendum. 2° quomodo oportet accipere differentias ibi[Post autem accepto etc.] Dicit ergo primo quod cum aliquis vult negociari ad diffiniendum aliquod totum. i. vniuersale: congruum est vt primo diuidat genus in primas partes illius generis que sunt indiuisibiles secundum speciem: puta quod diuidat numerum in binarium et ternarium. Et hac diuisione premissa per quam cognoscitur genus: tentet postea accipere diffinitionem singularum specierum: sicut etiam fit in alijs: puta in linea recta: et in circulo: et in recto angulo. Omnia enim hec congrue diffiniuntur premissa diuisione generis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Post hoc sumpto quid nam sit genus: vtrum quantitas: an qualitas: proprios affectus per communes primos contemplari. Nam ea que ijs accidunt que componuntur ex indiuiduis: ex diffinitionibus innotescent: propterea quod diffinitio simplex que principium est omnium. Et ea que simplicibus accidunt: per se quidem ipsis solis: per ipsa vero ceteris competunt.

¶ Post hec autem accipiendum quid genus sit: vtrum quantitatis sit aut qualitatis: et proprias passiones speculari per communia prima: compositis enim ex athomis: conuenientia ex diffinitionibus erunt manifesta. propter quod principium est omnium diffinitionum quod simplex est: et simplicibus per se inesse conuenientia solum: alijs autem secundum illa. Vide in annot.

¶ Ostendit qualiter sint accipiende differentie: et dicit quod postquam accepimus per diuisionem generis in species quid sit genus. puta vtrum sit in genere qualitatis vel quantitatis: oportet ad inuestigandum differentias considerare proprias passiones que sicut dictum est sunt signa manifestantia formas proprias specierum. Et hoc oportet primo facere per aliqua communia. Si enim nos congregemus accidentia ex generibus communioribus que hic dicuntur indiuisibilia quia non resoluuntur in aliqua priora: statim ex diffinitionibus eorum erunt manifesta ea que querimus. Oportet enim omnium diffinitionum esse principium id quod simplex est. i. genus commune. et hoc simplicibus solum per se insunt accidentia que communiter inueniuntur in multis: omnibus autem alijs conueniunt secundum illa. Sicut album et nigrum per se quidem conueniunt corpori terminato: et secundum hoc commune conueniunt et homini et equo et quibuscunque alijs. Unde si oporteret accipere diffinitionem alicuius cui vniuersaliter conueniret album: puta diffinitionem niuis: oporteret recurrere ad genus communius quod est corpus terminatum: et ex eo inuestigare causam albedinis: et secundum hoc ostenderetur nobis quare nix vniuersaliter sit alba. Et ista causa poterit pertinere ad quod quid est niuis: puta inspissatio humidi que facit humidum terminari

cum cõseruatione lucis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At qui diuisiones que p differentias proficiscunt: vtiles sunt ad diffõnes hoc pacto inuestigandas. Ipsas tñ nõ ostẽdere dictuȝ est antea. Utiles aũt erũt hoc pacto solũ ad rõcinandum ipsum qd est. Atqȝ videbit ipsa diuisio nihil facere prorsus: sed vniuersa statim accipe peride atqȝ si eadẽ ab initio sine diuĩõe qspiã sumeret.

T.cõ.19. ¶ Diuisiones aũt q̃ sũt ƀȝ dr̃ias vtiles sũt i his: vt sic adeam⁹. Sicut tñ demõstrant dictũ est in prioribus. Utiles aũt sunt vtiqȝ sic solũ ad colligendũ qõqd est: ⁊ etiam videt vtiqȝ nil vtile: sed mor videnť accipe oia: tanq̃ si ex principio acceperit aliquis sine diuisione.

¶ Ostendit quo mõ p̃dict⁹ pcessus ꝯferat ad diffõnes. ⁊ dicit ꝙ ad hoc ꝙ aliqs in p̃dicto mõ pcedat ad diffiniẽdũ. i. diuidẽdo genus in species: vtile est ꝙ hõ accipiat diuisionẽ generis p dr̃ias. sed tñ quo mõ p hoc manifesteť

Tex.hec. 3ⁱ.c.ã.lec 4°. qõqd est: dictũ est i precedẽtib⁹. Sunt qdẽ vtiles p̃dicte diuisiones ad accipiẽdũ qõqd est solũ. sicut dictuȝ est: sed ad syllogiçandũ qõqd est nihil videnť facere vt prius dictuȝ est. sed videtur ꝙ diuidentes statim accipiat omnia syllogiçata: sicut si prius aliquis accepisset anteq̃ diuideret. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Refert aũt ea que predicanť primũ ⁊ posteri⁹ p̃dicari. Ueluti si aial mite bipes: aial bipes mite dicať. Etenĩȝ si ex duob⁹ ois definitio ꝯstet: ⁊ vnũ qd sit ipsuȝ aial mansuetuȝ: atqȝ rursus ex hoc ⁊ differẽtia fiat vnũ: hõ inquã: vel qcqd tandem id sit qd vnũ efficiť: necesse est diuidentem petere semper.

Vide in annot. ¶ Differt aũt aliqd pri⁹ ⁊ posteri⁹ p̃dicamentorum p̃dicari: vt est dicere aial mãsuetuȝ bipes: ⁊ bipes aial mãsuetũ est. Et iter ex hoc ⁊ differẽtia est homo aut qdlibet esse vnũ sic vnde necesse est diuidentem repetere.

¶ Ostendit qd oporteat cauere ne circa p̃dictũ pcessum defectus accidat. Et circa hoc duo facit. Pmo ostẽdit ꝙ oporteat cauere inordinationẽ. 2° ꝙ oporteat cauere diminutionẽ. ibi [Ampli⁹ aũt ad nil relinquẽdũ ⁊c.] Dicit ergo pmo ꝙ multũ differt qd pmo ⁊ qd posteri⁹ p̃dicentur iter ea q̃ ponunť in diffõne. Põt. n. vno mõ sic dici ꝙ hõ est aial mansuetũ bipes. Alio mõ põt ordinari vt dicať ꝙ hõ est bipes aial mãsuetũ. ⁊ ꝙ hoc differat ad diffiniẽdũ pȝ p hoc: qꝛ opȝ ꝙ oẽ qd diffiniť ꝯstituať ex genere ⁊ dr̃ia. Sic igiť si mansuetuȝ accipiť vt dr̃ia aialis. opȝ ꝙ aial mansuetũ sit aliqd vnũ qd accipiať vt genus ex quo ⁊ alia dr̃ia q̃ est bipes ꝯstituiť hõ. Et eadẽ rõ est de quocũqȝ alio qd fit vnũ ex pluribus p se ⁊ nõ p accidẽs. Sic igiť differt ꝙ accipiat h̃ vel illud p genere vel dr̃ia. aut ꝙ accipiatur aliqd vt est dr̃ia ꝯstitutiua gnis ⁊ diuisiua eiusdẽ: ita differt ad diffiniẽdũ ꝙ sic vel aliter ptes diffõnis ordinenť. Si. n. dicã ꝙ hõ est aial mãsuetũ bipes: accipieť aial vt gen⁹: mãsuetũ aũt vt dr̃ia ꝯstitutiua eius. bipes aũt vt dr̃ia diuisiua ipsi⁹. E cõuerso aũt erit si dicať ꝙ hõ est aial bipes mãsuetũ. Quia igiť dr̃ia ordinis facit dr̃iam in qõqd est: ꝯñs est ꝙ ille q diuidit nõ solũ supponat ea que accipiunť ad diffiniẽdũ: sed ẽt petat ordinem eorũdẽ. Et sic manifestum est ꝙ diffinitio nõ syllogiçat qõqd est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Preterea hoc pacto dũtaxat fieri põt: vt nihil eorum pretermittať que sunt in diffinitione ponenda. Sumpto nãqȝ genere primo: si accipiatur aliqua diuisionũ inferiorũ: non omne cadet in illam: ceu nõ omne aial: aut cõtinuarũ: aut diuisiarum alaruȝ est: sed volatile aial omne: huius est. n. hec differentia. Pria aũt aialis ea est differentia: in quã omne aial cadit: ⁊ cuiusqȝ ceterorum similiter generũ: ⁊ eorũ que sunt extra aial: ⁊ eoruȝ q̃ sub ipso sunt collocata: ceu volucris ea est dr̃ia prima: in quaȝ ois volucris cadit: ⁊ piscis itidẽ ea: in quã ois piscis. Hoc igiť si proficiscať qspiã pacto sciat nihil prorsus p̃termisisse ꝙ si nõ hoc mõ pcedat: ⁊ pretermittere eũ necesse est: ⁊ id ipsuȝ quoqȝ nescire.

¶ Amplius aũt ad nil relinquendũ in eo qd est: sic solũmõ ꝯtingit. Cũ. n. primũ accipiť gen⁹: si qdẽ alicui⁹ iferiorũ aliquã diuisionẽ accipiat: nõ incidet oẽ in hoc. Ut nõ oẽ aial aut totalum est aut diuisum p̃enis: sed pennatũ aial est oẽ: hui⁹ enim dr̃ia hec est. pria aũt est dr̃ia aialis in quaȝ omne animal incidit. Simil̃r autem est in vnoquoqȝ aliorum: ⁊ in his que extra genus ⁊ que sub ipsis sunt: vt in aue in qua est ois auis: ⁊ in pisce in quo est ois piscis. Sic igitur cum ambulãs est: qd est scire qñ nil relictũ est: aliter aũt relinquere est necesse ⁊ nõ scire.

¶ Docet cauere diminutionẽ. ostẽdẽs quo mõ fieri possit vt nihil p̃termittať eorũ q̃ regrunť ad qõqd est. ⁊ dicit ꝙ h̃ ꝯtingit fieri solũ isto mõ quo diceť. Ad cuius euidentiã ꝯsiderãdũ est ꝙ oẽs dr̃ie supiorũ generũ ptineť ad qd qd est alicui⁹ spẽi. Nã iferi⁹ gen⁹ ꝯstituiť p dr̃iam diuisiuam supioris gnis. Ad vitandũ g̃ diminutionem opȝ ꝙ nulla hui⁹ differẽtiarũ p̃termittať. Pretermittiť aũt si aliqs accepto supmo genere: accipiat ꝯñter aliquã dr̃iaȝ diuisiuã: nõ qdẽ ipsius supmi gnis: sed alicuius iferioris. Qd qdẽ hoc mõ cognosci põt: qꝛ cũ aial accipiať aliqd supremũ gen⁹: si postea aliqs accipiat diuisionẽ alicui⁹ de inferiorib⁹ gnibus: nõ totũ qd ꝯtineť sub genere superiore cadet sub illa diuisione. Et ponit ad hoc exẽplũ. Sicut nõ omne aial est vel totalũ: vel diuisuȝ pennis. Diciť aũt aial totalũ qd hȝ totas alas integras ⁊ ꝯtinuas: sicut vespertilio. Diuisuȝ p̃enis aũt dicit aial cuius ale distinguũtur p diuersas p̃enas: sicut ancipitris vel corui. Aiali aũt nõ habẽti alas neutrũ horũ cõuenit: sed oẽ aial volatile ꝯtinetur sub altera harũ dr̃iarũ: qꝛ s̃m p̃dictas dr̃ias diuidiť h̃ gen⁹ qd est aial volatile. Sed prima ⁊ imediata dr̃ia aialis attẽdiť ex h̃ ꝙ oẽ aial cadit sub diuisione. Et ita est ẽt de oib⁹ aliis gnib⁹ siue accipiam⁹ gnã que sũt extrinseca aiali: sicut lapis ⁊ plãta: siue illa q̃ sub aiali ꝯtinẽtur: sicut auis piscis. Prima tñ dr̃ia auis attẽdiť s̃m dr̃iam in quã incidit ois auis: ⁊ eadẽ rõ est de pisce. Cõcludit g̃ ꝙ si aliqs sic pcedat in diuidendo. s. ꝙ totũ diuisum ꝯtineat sub partib⁹ diuisionis: poterit homo cognoscere ꝙ nil est relictũ de his que sunt necessaria ad diffiniendũ. Si autem aliter pcedať: necesse est ꝙ aliqua relinquantur: ⁊ ꝙ hõ nõ cognoscat se integraliter diffinisse.

¶ Nõ ãt oꝫ eũ q̃ diffinit ac diuidit oĩa scire q̃ sũt.

T.c. 10. ¶ Nihil ãt opꝫ diffinientẽ oĩa scire q̃ sũt. Le. XV.

Ostq̃ pħs ostẽdit veritatẽ circa diuisiones generis que sumiẽ ad diffiniẽdum: hic exclu dit duos errores. ꝛ° ibi [Oẽ aũt icidere.] Cir ca p̃mũ tria facit. Primo ꝓponit exclusionẽ erroris: ꝛ dicit ꝙ nõ est necessariũ ꝙ ille qui diuidẽdo diffinit sciat oĩa q̃ sunt in mũdo. ¶ Scdo ibi.

¶ Quãq̃ nõnulli cẽsent fieri nõ posse: vt q̃squã vnq̃ differentia ad vnũqdq; cuiusq; sciat: nisi scierit vnũqdq;. Sine his differẽtijs nunq̃ fie ri posse: vt qequaꝫ sciaẽ. A quo nãq; nõ differt quispiam: idem qd illud inquiũt esse: a quo vo differt ab eo diuersum esse.

¶ Et tñ ipoẽ qdã dicunt esse dĩas cognoscere que sũt ad vnũqdq;: nõ cognoscẽtẽ vnũqdq;: sine ãt dĩnijs nõ eẽ vnũqdq; scire. A quo. n. nõ dĩt: idẽ eẽ huic a quo aũt differt: alterũ ab hoc.

¶ Narrat opionẽ errãtiũ. Dicebãt. n. qdã ꝙ nõ põt agno sci dĩa alicuꝰ ad oĩa alia entia nisi oĩa alia entia agno scanẽ: vt pꝫ i aliqbꝰ duobꝰ: quoꝝ dĩã cogſcẽ nõ possumꝰ: nisi vtrũq; cogſcamꝰ. Addebãt aũt ꝙ nõ ẽ poẽ ꝙ aliqd sciaẽ qd est: nisi cogſcaẽ dĩa eiꝰ ad oĩa alia. Id. n. a q̃ ali qd nõ dĩt est idẽ ei: illõ aũt a q̃ dĩt est alterũ ab ipso. Nõ aũt possumus scire qd sit vnũqdq; nisi sciamꝰ qd sit idẽ ei: ꝛ qd alterũ ab eo. Et ẽm hoc ꝯcludebãt ꝙ nõ põt ali qd cognosci nisi oĩa cognoscanẽ. ¶ Tertio ibi.

¶ Primo igiẽ hoc est falsuꝫ. Nõ. n. quãuis dif ferentia res sunt diuerse. Cõplures. n. insunt re bus eisdẽ specie differentie: sed nõ per substan tiam: neq; per se.

¶ Primũ qdem igiẽ hoc falsuꝫ est. Non. n. ẽm omnem dĩam alterũ est. Multe eniꝫ sunt dĩe in eadẽ specie: sed nõ ẽm subam neq; per se.

¶ Improbat qd dictũ est dupl'r. ꝛ p̃ qdẽ interimit hoc qd dictũ est. ꝙ illud a quo aliqd differt est alteꝝ. loquimur eniꝫ nũc de eodẽ ꝛ altero ẽm eẽntiã quã significat diffõ. Manifestũ est aũt ꝙ ẽt in eadẽ ſpe sunt dĩe multe acci dentales que nõ diuersificant subam ſpẽi quã significat diffõ. nec ꝑ se insunt. Vñ ꝯñs est ꝙ nõ oĩs dĩa facit talẽ alteritatem quam necessarium sit cogonoscere ad diffi niendum. ¶ Scdo ibi.

¶ Deinde cũ quispiã acceperit ea que opponun tur: ꝛ dĩam: ꝛ omne: aut in hanc ptẽ: aut in il lam cadere: sumpseritq; in altera parte rem eaꝫ quã querit eẽ ꝛ idipsuꝫ cognouerit: nihil refert si sciat: nec ne: de qbus alie dĩe predicanẽ. Pa tet. n. cũ habiturũ esse rõnem substantie: si sic ꝓ ficiscens ad ea tandẽ peruenerit: quoꝝ nõ est vl terius differentia.

¶ Postea cũ accipiant opposita ꝛ ẽm dĩam: ꝛ cũ oẽ incidat hinc aut inde: ꝛ accipiat in altero qd queriẽ esse: ꝛ hoc cognoscit nihil differt sci re aut nescire in qbuscũq; p̃dicanẽ de alijs dĩe. Manifestũ. n. qm̃ si sic vadẽs veniat i hoc quo rũ nõ ampliꝰ est dĩa habebit rõnẽ substãtie.

¶ Improbat que dicta sunt alio mõ. Cũ enim ille q̃ vult diffinire diuidẽdo accipiat oppositas dĩas hoc mõ ꝙ oẽ qd ꝯtineẽ sub diuiso cadat sub hoc mẽbro diuisionis vel sub illo: ꝛ accipiat sub altero mẽbroꝝ id cuiꝰ diffõ q̃riẽ: si hoc qd intẽdit diffinire cognoscat sub illo mẽbro diuisio nis cõtineri: nõ differt ad ꝓpositũ: vtrũ sciat vel nesciat ꝙ de qbusdã alijs rebꝰ p̃dicenẽ opposite dĩe. Puta si di uidã aĩal ꝑ rõnale ꝛ irrõnale: ꝛ accipiã ꝓpositũ sic hoieꝫ ꝯtineri sub rõnali: nõ reqriẽ ꝙ sciã de qbꝰ irrõnale p̃di ceẽ: nec qualiter illa adinuicẽ differãt. Manifestũ enim est ꝙ si aliqs sic ꝓcedat. s. diuidẽdo genus ꝑ p̃mas dĩas eiꝰ: ꝛ accipiẽdo ꝓpositũ sub altero mẽbro diuisionis q̃ui q; ꝓueniaẽ in illa q̃ vlteriꝰ diuidi nõ pñt eẽntialibꝰ dĩjs sic ꝓcedẽs hẽbit diffõnẽ subẽ quã q̃rebat. Decipiebanẽ ꝙ p̃dicti hoies ex eo ꝙ nõ distiguebãt inter cognoscere ali qd in cõi ꝛ in ſpãli. Opꝫ. n. ꝙ qcũq; scit qd est aliqd: co gnoscat oĩa alia in cõi: nõ aũt in ſpãli. Puta q̃ scit qd est hõ: opꝫ ꝙ sciat hoiem ꝑ hoc qd est aĩal distingui ab oĩbꝰ que nõ sũt aĩalia: ꝛ ꝑ hoc qd est rõnale distingui ab oĩbꝰ que nõ sunt rõnalia. Nõ eni opꝫ ꝙ illa cognoscat nisi ẽꝫ hoc cõe qd est aĩal vel rõnale. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Omne aũt in ipsam diuisionẽ cadere: si sint ea opposita quoꝝ nõ est mediũ quicq̃: nõ est po stulatio. Necesse est. n. omne in altero ipsorum esse: si illius est differentia.

¶ Omne aũt incidere in diuisionẽ si sunt oppo sita qbꝰ nihil interest: non est repetitio. Necesse eniꝫ est oẽ i altero ipsoꝝ esse: si qdẽ illiꝰ dĩa est.

¶ Excludit ꝛ᷑ errorem. Posset. n. aliqs credere ꝙ qcũq; vtiẽ diuisione ad diffiniẽdũ: indigeat petere ꝙ totũ diui sum ꝯtineaẽ sub mẽbris diuisionis: sed ipse dicit ꝙ hoc est necessariũ si opposita ꝑ que fit diuisio sint imediata: q: ẽm hoc necessariũ est: ꝙ totũ diuisuꝫ sub altero oppo sitoꝝ ꝯtineaẽ: dũ tñ accipianẽ p̃me dĩe alicuiꝰ gñis. Dif ferẽtie eniꝫ q̃ sunt imediate si cõparenẽ ad genꝰ inferiꝰ: nõ sunt imediate si cõparenẽ ad genꝰ supiꝰ. Sicut par ꝛ impar sunt imediata si cõparenẽ ad numerũ: cuiꝰ sunt ꝓprie differentie: nõ autem si cõparentur ad quãtitatẽ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ad extruendã aũt ꝓbandamue per diuisiões diffinitionẽ hec tria sunt obseruanda. Primuꝫ vt ea sumanẽ que hoc ipso quid est predicãtur. Scdm vt hec adeo disponãẽ: vt primũ i p̃mo: scdm in scdo loco ponaẽ. Tertiũ vt hec oĩa sint.

¶ Ad ꝯstruẽdũ aũt terminũ ꝑ diuisiões tria opꝫ cõiecturari accipiẽtẽ p̃dicãtia in eo qd qd est: ꝛ hec ordinare qd primũ aut scdm: hec oĩa sunt. T.c. 11

¶ Postq̃ exclusit ea que nõ requiranẽ ad diuisiones dif finiri: hic ostendit que ẽm rei veritatẽ requiranẽ. Et pri mo ponit qd intẽdit. ꝛ° manifestat ꝓpositũ. ibi [Est autẽ hoꝝ vnũ.] Dicit ergo p̃ ꝙ ad hoc ꝙ aliqs ꝯstituat termi nũ. i. diffõnẽ ꝑ viã diuisiõis: tria opꝫ ꝯsiderare: quorũ p̃ᵐ est: vt ea q̃ p̃ accipiunẽ p̃dicenẽ i eo qd qd est. ꝛ° vt ordineẽ qd sit p̃ᵐ ꝛ qd scdm. Tertiũ est ꝙ accipianẽ oĩa q̃ ꝯtinẽt ad qd qd est: ꝛ nihil eoꝝ ꝓtermittaẽ. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Atq; primũ istoꝝ erit si possumus quemad modũ ad accidens ratiocinari ipsum inquam cõpetere ꝛ per genus probare.

¶ Est aũt hoꝝ vnũ primũ ꝑ id qd possumus sicẽ ad accidens colligere qui est: ꝛ per genꝰ ꝓbare.

¶ Manifestat ppositū. Et p̊ ostēdit quō tria p̄dicta pñt obseruari. 2° ostendit q̄ p̄dicta tria obseruata sufficiant. ibi ¶ Manifestū est aūt. ¶ Circa p̄m tria facit. Primo ostē dit quō obseruet̄ p̄mū: ⁊ dicit q̄ vnū bonū q̄.s. accipiantur ea q̄ p̄dicant̄ in eo q̄ōgdest. obseruat̄ p̊ gdē p̄ hoc q̄ hō pōt īducere syllos q̄ id qō assumit̄ inest: sicut cū disputat̄ ad pblemata de accidēte. Scd̄o vt ondat̄ qō p̄dicatur in eo qō quid per ea quibus disputatur ad pblemata de genere. ¶ Scd̄o ibi.

¶ Scd̄m fiet si ip̄m primū sumpserimus. Hoc aūt erit si id accipiat̄ qō tale ē: vt ip̄m gdē oīa sequat̄. Omnia aūt ip̄m nō eē sequant̄. Necesse est. n. aliqd esse tale: quo sumpto idē iā erit ⁊ in īferiorib⁹ modus. Id eni erit scd̄m qō ceteroꝝ est primū. Et id etiā tertiū: qō est hērentiū primū. Supo nāq̄ʒ sublato: id qō heret ceterorū erit primū: vt patet. Et in ceteris eodē mō.

¶ Ordinare āt sic oʒ: si primū accipiat: hoc aūt erit si primū accipiat̄ qō oīb⁹ inheret: illi aūt nō oīa. Necē ē eni aliqō eē hui⁹. Accepto āt h erit idē i oīb⁹ īferiorib⁹ modus. Scd̄ʒ āt alioꝝ primū erit: ⁊ tertiuʒ hitoꝝ. Remoto. n. qō est sursuʒ hituʒ alioꝝ primū erit. Silr̄ aūt ē ⁊ in alijs.

¶ Manifestat quō obseruet̄ 2m. s. debita ordinatio partiū. ⁊ dicit q̄ tūc ordinant̄ ptes diffōnis sicut opʒ si aliqs p̄mo accipiat id qō est p̄m: ⁊ hoc erit si aliqs hō p̊ accipiat id qō ꝯsequit̄ alia posterius accepta: ⁊ nō ecōuerso. h. n. est cōius ⁊ p̊us. Necesse est aūt aliqd hui⁹ accipi i diffōne tanq̄ gen⁹: puta cuʒ dicit̄ hō est aīal gressibile bipes. Si eni est gressibile bipes: ē aīal. sʒ nō ecōuerso. Cū ergo iam acceperimus aīal tanq̄ p̄mū: idē modus obseruandus est in ordinatione īferioꝝ. Accipiet̄. n. q̄si 2m in diffinitione illud qō s̄m rōnē p̄missaʒ erit p̄mū inter oīa sequētia. ⁊ silr̄ accipiet̄ tertiū id qō est p̄mū respectu habitoꝝ. i. ꝯsequētiū. Semp. n. remoto supiori illō qō est habitū. i. īmediate ꝯsequēs erit p̄mū oium alioꝝ. Et ita est ēt in oībus alijs: puta in quarto ⁊ in q̄nto si tot oporteat partes diffinitionis esse. ¶ Tertio ibi.

¶ Patebit aūt hec oīa eē: qō erat tertiū: si sumpserimus primuʒ ip̄m per diuisionē: omne aut hoc: aut hoc animal esse. Esse autē hoc: ⁊ rursus totius dr̄ntiam: huius extremi s̄o non vlterius differentiā esse: vel etiā statim cuʒ vltima dr̄ntia ab ipso toto: nō differre id specie.

¶ Qz aūt hec oīa sint manifestū est ex hoc q̄ recipimus primū quidē s̄m diuisionē: q̄m omne ē aut hoc aut illud. Est aūt hoc ⁊ iterū totius differētia: a toto nil differre specie amplius hoc.

¶ Manifestat qualiter possit tertiū obseruari: ⁊ dicit q̄ manifestū erit oīa q̄ ptinēt ad q̄ōgdest accipi in diffōne s̄m modū supra dictū ex h q̄ diuidēdo aliqō genus accipimus primas dr̄ias sub q̄bus diuisuʒ vl̄r ꝯtinet̄. sicut oē aīal est h vl̄ illud: puta rōnale vel irrōnale. ⁊ accipiem⁹ qō intendim⁹ diffinire esse hoc puta rōnale. Et iteruʒ accipiemus hoc totū. s. aīal rōnale: ⁊ diuidemus ip̄m p̄ differētias ꝓprias: sed q̄n iā deuenimus ad vltimaʒ dr̄iam iā nō erit diuidere p̄ alias dr̄ias specificas: sʒ statim vltima dr̄ia addita: hoc cuius diffō querit̄ in nullo differret sp̄e a suo toto. i. a rōne congregata ab oībus p̄tibus acceptis: sicut hō nō differt specie ab aliquo eoꝝ de quib⁹ p̄dicat̄ aīal rōnale mortale. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Patet eniʒ neq̄ʒ plus opʒ q̄cq̄ʒ additum esse. Omnia nāq̄ʒ sumpto hoc ipso qd est p̄dicātur neq̄ʒ q̄cq̄ʒ deesse. Naʒ aut gen⁹ aut dr̄ia eēt. At gen⁹ ē ip̄ʒ primū: ⁊ hoc cū dr̄ntijs simul ē sumptū: dr̄ntie ēt vniuerse sunt sumpte: nulla enim ꝓsius posterior est. Specie nāq̄ʒ differret ip̄ʒ extremū. At hoc dcm̄ est nō differre.

¶ Manifestuʒ. n. ē q̄m neq̄ʒ plus hoc apponit̄. Omnia. n. i eo q̄ōgdest accipiunt̄ hoꝝ neq̄ʒ deficere nihil: aut. n. gen⁹ aut dr̄ia vtiq̄ʒ esset. Genus quidē igit̄ est primū ⁊ cū differentijs prius acceptū est: dr̄ntie aūt omnes cōtinent̄: nō eniʒ amplius sunt vltima: specie eni differre ⁊ vltimum. Hoc aūt est dictum non differre.

¶ Ostendit q̄ tria p̄dicta obseruata sufficiant ad diffiniēdū. q2 diffō neq̄ʒ supfluū neq̄ʒ diminutū habebit. Qz āt nō apponat̄ aliqd plus q̄ debeat. manifestuʒ est per p̄m triū p̄dictoꝝ q2. s. accepta sunt solū ea que p̄dicant̄ in eo qō qd. ⁊ talia necesse erat accipere. Silr̄ ēt manifestū est q̄ nihil deficit: aut. n. deficeret genus aut dr̄ia: sed q̄ genus nō deficiat pʒ ex 2° triū dictoꝝ. acceptū est. n. p̄m id sine quo nō sunt alia. ⁊ pōt esse sine alijs: ⁊ hoc est genus: ⁊ cū genere postea accepte sunt dr̄ie. Sed q̄ dr̄ie oēs sūt accepte pʒ p̄ tertiuʒ p̄dictoꝝ triuʒ: q2 nō amplius pōt accipi posterior dr̄ia post illā cuius diximus nō esse ēt differentiā: q2 iam sequeretur q̄ vltimuʒ acceptum adhuc differret differentia essentiali: cum tamen dictum sit q̄ nō differat. Similiter etiam ex premissis pʒ q̄ nō intermittitur aliqua differentia in medio. per hoc. s. q̄ semp̄ accipiūtur p̄me differētie. Unde relinquitur q̄ sufficiāt tria p̄dicta ad diffiniendum obseruari.

¶ Querere aūt opʒ ī spiciēdo: primuʒ ad ea que sunt silia: ⁊ nullā iter se dr̄iaʒ hn̄t: qd nā idē habeāt vniuersa. Deīde ad alia que sub eodē cū illis gn̄e collocantur ⁊ sunt q̄dem eiusdē inter se spēi: ab illis āt sp̄e sūt diuersa. Atq̄ʒ si i his accipiat̄ aliqd penit⁹ idē: ⁊ in alijs silr̄ i mō. Rursus ꝯsiderādū ē si i his q̄ sunt sumpta sit aliqd idē: quousq̄ʒ ad vnā rōneʒ fiat accessio. Hec. n. erit ipsius diffinitio rei. Qō si nō ad vnaʒ rōnem: sed ad duas vel plures itur: patet id qō querit̄ non vnum quid esse: sed plura.

¶ Querere aūt opʒ intēdentē in silia ⁊ indifferentia. Primum quidē omnia idem habeant: postea iterū in alteris que in eodeʒ quidē genere sunt cū illis: sunt aūt ipsis q̄dē idē specie: illorum aūt altera. Cū aūt in his accipiat̄ quid habeāt omnia idem: ⁊ in alijs silr̄. In acceptis iterum similr̄ intēdēdū si idē sit quousq̄ʒ in vnaʒ cōueniant rōnem: hec aūt erit diffinitio. Si s̄o non vadit in vnā sed in duas aut plures: manifestum est q̄ vtiq̄ʒ non est vnuʒ aliquod quod queritur sed plura. T.c.22.

Lectio. XVI.

Ostq̃ phs docuit inuestigare qδ quid est ꝓm modũ maxie ꝯgruũ q est ꝑ diuisionem gn̄is. hic docet inuestigare qδ quid est alio mō. Et circa h̄ tria facit. Primo docet pdictũ modũ inuestigãdi. 2° manifestat ꝑ exẽpliũ. ibi[Ut puta dico.] 3° ꝓbat huc modum esse ꝯueniẽtẽ. ibi[Semp aũt est ois diffō.] Dicit ḡ pmo q si aliqs ingrit diffōnẽ alicui᷒ rei. opꝫ q attẽdat ad ea q̃ sũt silia illi: ⁊ ẽt ad ea q̃ sũt differẽtia ab illa re: qδ qdẽ q̃lr fieri debeat oñdit subdẽs q ꝓ opꝫ circa silia ꝯsiderare qd idẽ i oib᷒ ineniaꝛ: puta qd idẽ ineniaꝛ i oibus hoib᷒ q oẽs ꝯueniũt i h̄ qδ ẽ eẽ rõnale. Postea ꝯsiderãdũ ẽ iterũ in alijs q̃ ꝯueniũt cũ pmis in eodẽ gñe: ⁊ sũt sibiinuicẽ idẽ spe: sũt aũt altera spe ab illis q̃ p accipiebanꝛ: sicut eq ab hoib᷒. opꝫ ẽt accipe qd sit idẽ i his. s. eqs: puta hinnibile. Cũ ḡ accipiaꝛ qd sit idẽ in oib᷒ his. s. hoib᷒: qr rõnale: ⁊ qd sit idẽ silr i oib᷒. s. eqs: hinnibile. iterũ ꝯsiderãdũ ẽ si aliqd ẽ idẽ i istis duob᷒ acceptis. s. i rõnali: ⁊ qr hinnibili: ⁊ ita est ꝯsiderãdũ q̃usqꝫ ꝑueniaꝛ ad aliquã vnã rõnez cõem. Hec enim erit diffō rei. Si vō talis ꝯsideratio nõ inducat in vnã rõnẽ cõem sed inducat in duas rõnes diuersas. aut ẽt in plures. manifestũ erit q id cui᷒ diffō q̃riꝛ nõ erit vnũ ꝓꝫ eẽntiã: sꝫ plura: ⁊ ita n̄ poterit hr̄e vnã diffōnẽ. ¶ Deide cũ dicit.

¶ Ueluti si queraꝛ qd nã sit magnitudo animi: cõsiderãdũ est in aliqb᷒ quos qdeꝫ scimus esse magnanimos qd nã habeãt vnũ oẽs pacto quo tales eẽ dicunꝛ. Ceu si Alcibiades fuit magnanimus: ⁊ Achilles: ac ẽt Aiax. Quid vnũ oẽs habebant. Atqꝫ id est eos affectos cõtumelijs nõ perferre. Nã primus intulit bellum. Scδs iratus se a socijs defendendis seiunxit. Tertius sibi mortẽ cõsciuit. Rursus in alijs cõsiderandũ est: vt Lysandro ac Socrate qd nã ⁊ istis ierat vnuꝫ. Atqꝫ id est eq̄biliter sese habere in scδis atqꝫ aduersis rebus fortune. His sumptis cõsidero qd nã idẽ habeãt hec: equabilitas inquam in rebus fortune: ⁊ nõ patiẽtia cũ ꝯtumelie afferuntur. Qδ si nihil habeant idem: due ꝓfecto magnanimitatis species erunt.

¶ Ut puta si qd est magnanimitas querim᷒. intẽdẽdũ est in quosdaꝫ magnanimos quos scimus q habeãt vnũ oẽs inq̃ꝫtũ sũt hui᷒. Ut magnanim᷒ alcides est: aut achilles: aut aiax. quid vnuꝫ oẽs hñt nõ tolerare iniuriã. Hic quidẽ. n. dimicauit: ille vō isaniuit. hic aũt iterfecit seipꝫ Iterũ idẽ est in alteris vt in lysandro ⁊ Socrate: si tã indifferentes ꝓsperitati ⁊ iprosperitati: hec duo accipiens intendẽdo qd idem cõe hñt: aut ipassibilitas que est circa fortunas aut non tolerantiaꝫ iniuriarũ. Si vō nullũ sit: due spẽs vtrqꝫ erunt magnanimitatis. *Uide in annot.*

¶ Manifestat qδ dixerat ꝑ exẽpliũ: ⁊ dic q si q̃ramus qd est magnanimitas. debem᷒ attẽdere ad q̃sdã magnanimos vt sciam᷒ qd vnũ hñt in seipsis inq̃ꝫtũ magnanimi sunt. Sicut Alcides. i. Hercules dicit᷒ ẽ magnanim᷒: ⁊ ẽt Achilles: ⁊ ẽt Aiax: q oẽs hñt vnũ qd cõe qδ ẽ nõ sustinẽ iniurias. Cui᷒ signũ ẽ: qr Alcides nõ sustinẽs iniurias dimicauit. Achilles vō i isaniã vlus ẽ ꝑꝑ irã. Aiax ãt iterfecit seipꝫ. Iterũ debem᷒ ꝯsiderare i alijs q dicunꝛ magnanimi sicut i Lysandro aut Socrate. Hñt. n. h̄ cõe q nõ mutabanꝛ ꝑꝑ ꝓsperitatẽ fortune ⁊ ꝑ isortuniũ: sꝫ idifferenter se habebãt in vtrisqꝫ. Accipiam᷒ ḡ hec duo. s. ipassibilitatẽ a fortuitis casib᷒: ⁊ nõ tolerare iniurias: ⁊ ꝯsideremus si ẽ aliqd cõe eis. In h̄. n. ꝯsistit rõ magnanimitatis. Sicut si dicam᷒ q vtrũqꝫ ꝯtigit ꝑꝑ h̄ q aliqs existimat se dignũ magnis. Ex h̄. n. ꝯtigit q hõ nõ patiꝛ iniurias. ⁊ ex h̄ ꝯtigit q ꝯtẽnit mutationẽ exterioꝝ bonoꝝ tanq̃ minimoꝝ. Si aũt nihil cõe iueniret illis duob᷒ acceptis: nõ esset vna spẽs magnanimitatis: sed due. Unde non posset dari vna cõis diffō. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Omnis aũt diffō vlis est semp. Medicus. n. nõ diffinit salubre cuidam oculo: sed aut omni: aut specie determinato.

¶ Semper enim est omnis diffinitio vlis: non enim in quodã oculo dicit sanabile medicus: sed aut in omni aut in specie determinans.

¶ Ostẽdit pmissuꝫ modũ iueniẽdi qδ quid est esse ꝯuenientẽ. Et circa h̄ duo facit. Primo ostẽdit huc modũ ꝯuenientẽ. 2° ostẽdit qd opꝫ i h̄ mō vitare. ibi[Si ãt neqꝫ disputare.] Circa p̄m duo facit. Primo ostẽdit pdictũ modũ esse ꝯueniẽtẽ q̃tũ ad terminũ: ꝑ qñ. s. ꝑueniꝛ aliqd cõe. 2° q̃tũ ad ꝓcessuꝫ ꝑ qñ. s. ꝓcediꝛ i pdicto mō a ꝑticularibus. ibi[Faciliusqꝫ ẽ significare.] Dicit ḡ p q ꝯueniẽter dictũ est q opꝫ ingrẽtes qδ quid est ꝑuenire ad aliqδ cõe: qr ois diffō daꝛ de aliq̃ ꝓꝫ q cõsideraꝛ in vniuersali. nõ aũt ꝓꝫ q ꝯsideraꝛ in h̄ singulari vel in illo: non enim medicus diffinit qd sit sanũ in hoc oculo huius hois: sed vel in vli simplr q̃tum ad oẽs: vel distinguit sanum ꝓm diuersas species: puta cum dicit hoc esse sanũ cholericis: illud aũt flegmaticis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Atqꝫ facilius est singulare diffinire q̃ꝫ vniuersale. Quapropter a singularibus ad vlia oportet ascẽdere. Equiuocationes. n. in vlibus magis latent: q̃ꝫ in ijs que nõ differũt.

¶ Facilius eni est singulare diffinire q̃ꝫ vle: vñ opꝫ ex singularib᷒ i vlia ascẽdere. Nãqꝫ equocationes latent magis i vlib᷒ q̃ꝫ in differentib᷒. *Uide in annot.*

¶ Ostẽdit pdictũ modũ esse ꝯueniẽtẽ q̃tũ ad ꝓcessum q̃ scilꝫ ꝓcediꝛ a min᷒ cõib᷒ ad mai᷒ cõe: ⁊ h̄ duplr. p rõne facilitatis. ꝓcedit. n. disciplina a faciliorib᷒. facili᷒ aũt est diffinire singulare. i. aliqδ minus cõe q̃ꝫ vle qδ est magis cõe: inq̃ntũ. s. i vlib᷒ q̃ sũt min᷒ determinata magis latẽt equocatiões q̃ꝫ i illis q̃ sũt idifferẽtia: ⁊ q̃ nõ diuidũtur ꝑ dr̄ias specificas: ⁊ iδ opꝫ a singularibus diffiniẽdo ascendere ad vlia. ¶ Secundo ibi.

Ut aũt in demonstrationib᷒ rõcinãdi forma. sic in diffõnibus dilucidiltas insit opꝫ. Que qdem fuerit: si seorsum id diffiniat q̃sp̄iã qδ in pluribus generibus est: ꝑ ea q̃ in vnoquoqꝫ dicunꝛ: veluti sile nõ oẽ: sed id qδ in coloribus est ⁊ figuris: ⁊ acutum silr qδ est in voce: ⁊ sic ad ipꝫ cõe ꝓficiscaꝛ cauẽs ne equocationẽ offendat.

¶ Sicut in demõstrationib᷒ oportet syllogizari esse sic: ⁊ in terminis certã: hoc aũt erit si ꝑ ea q̃ singulariter dicunꝛ sit in vnoquoqꝫ genere diffiniri

finire separatiz: vt sile nō omne sz in coloribus et figuris: et acutum qd in voce est: et sic necesse ire timentē: ne equocatio contingat.

¶ Ostēdit idē ex rōne euidētie: sic.n.in demōstrationib⁹ opz syllogizari psupponēdo aliqd qd est euidēs et manifestū: sic etiā et in terminis.i.in diffōnibus. Nō.n.pōt aliqs deuenire in cognitionē alicui⁹ ignoti nisi p aliqd notum siue aliqs itēdat cognoscē qr est.qd fit p demōstrationē: siue qd est: qd fit per diffōnē. B aūt ptingit vt.s.pexistat aliqd euidēs si sic.i.ptigat separatiz diffōnē diffiniri per ea que singulr dīr.i.que ppe pueniūt et distincte huic vel illi: sicut si aliqs velit notificare qd est sile: nō psiderabit ad oē id qd pōt sile dici.sz de qbusdā silib⁹: puta qūo dicat sile in colorib⁹: et qūo dicat sile in figuris.dr.n.sile in colorib⁹ ex vnitate coloris.dr aūt sile in figuris ex eo q anguli sūt eqles.et latera pportionabilia: Silr et in alijs si velit diffinire acutū nō respiciet ad oē qd dici pōt acutū: sz respic ad acutū sz q dr in voce. Et p hūc modū pz q aliqs diffinire itēdēs refugit statī ne ptigat equocatio: et p B pz eē puenietē modū diffiniēdi: quo ex iferioribus pcedit ad cōe: iqnātū.s.in spālib⁹ spālia diffinire facili⁹ ē: et magl i talib⁹ pōt eē nota vniuocatio. ¶ Deide cū dic.

¶ Quod si neqz differere trāslationibus oportet. Patet neqz diffinire oportere: aut trāslationib⁹ aut hisce que per trāslationē dicunt. Erit enim necessitas vt translationibus differatur.

¶ Si autez neqz disputare in metaphoris: neqz quecunqz dicuntur in metaphoris. Disputare enim necesse erit in metaphoris.

¶ Excludit modū pcedēdi in diffōnibus: et dicit q sicut nō opz disputare per metaphoras: ita etiā nō opz diffinire per metaphoras: vtpote si dicam⁹ q hō est arbor iuersa: nec opz diffōnib⁹ assumē qcūqz metaphorice dicūtur. Cū enī diffōnes sint pncipia et efficacissima media in disputationibus: si diffōnes darent per metaphoras seqret q oporteret ex metaphoris disputare. Hoc aūt fieri non dz: qr metaphora accipit sm aliqd sile: nō aūt opz vt id qd est simile sm vnū sit simile quantū ad omnia.

¶ Ut aūt facultatē habeamus medior ad ea demōstrāda: que pponunt: puestigare opz: et ea que aiantib⁹ aptis ispiciunt: et ipsas quoqz diuisiones: atqz sic puestigare opz supposito genere cōi oium. Ceu si aialia sint ea que psiderāt: que nā oi cōpetit aiali. Quib⁹ sumptis rursus idētidē puestigare opz: que nā ceteror prio cuilibet isūt: veluti si id sit auis: que nā oēm auē sequunt. Et sic semp que nā ppinquissimo cōpetit. Patet eni nos posse iam dicere pp qd isūt ea que cōpetūt hisce que sub ipso cōi sūt collata: vt pp qd homini cōpetūt aut equo. Sit aūt aial qdē.b: in.a. vo ponant ea que aial oē sequunt: his aūt in locis in qb⁹.c.e.d. lre designat: aialia singula collocent. Pz itaqz pp qd.a.cōpetit ipsi.c: pp.b.nāqz cōpetit. Et silr ceteris.

¶ Ad habēdū aūt pblemata: eligere opz decisiones et diuisiōes. Sic aūt eligē subm genus cōe oiuz psiliuz: vt si aialia sūt que psiderāt: qlia oi aiali isūt. Acceptis aūt his reliquor oi qlia iherēt: vt si hoc est auis: qualia iherēāt oi aui: et sic semp pximo. Manifestū.n. et qm habebimus iā dicere pp qd isūt iherētia his que sūt sub cōi: vt pp qd homini aut equo insūt. Sit aūt aial in quo.a: b. aūt iherētia oi aiali: in qb⁹ aūt sūt.c.d.e. sint qdā aialia. Manifestuz igit est pp qd est b.in.d.pp.a.eniz: silr et in alijs: et semp in alijs deorsuz eadem ratio est.

Lectio. XVII.

Postqz ostēdit phs qūo opz iuestigare qd qd est. h ostēdit qūo opz iuestigare pp qd. Et circa B duo facit. Prio ondit qūo oporteat iuestigari pp qd. z° mouet qsdā qōnes circa ipz pp qd. ibi[De cā aūt et cui⁹ est cā.]Circa pmū duo facit. Prio ostēdit qūo alicui⁹ qōnis pposite possit iuestigari pp qd. z° ondit qūo diuerse qōnes cōicāt in pp qd. ibi[Eadē aūt pblemata.]Circa pm duo fac. Prio docet accipe pp qd accipiēdo cōe vniuocū. z° accipiēdo cōe analogū. ibi[Ampli⁹ aūt ali⁹ modus.]Circa pm duo fac. Prio docet iuestigare pp qd accipiēdo cōe vniuocuz qd est gen⁹ noiatū. z° accipiēdo qdlibet aliud cōe. ibi[Nūc qdē igit et c.]Dicit ergo pmo q ad B q hēamus pp qd circa singula pblemata que ponunt: opz psiderare diuisiones et subdiuisiones: et sic ad singula pcedē disputādo supposito cōi gne. Ut si aliqs velit psiderare pp qd aliqd pueniat aliqb⁹ aialib⁹: opz accipe qlia sūt que pueniūt oi aiali: qb⁹ acceptis: opz iterato accipe sz diuisionē qlia sūt q psequunt p ad aliqd cōe que sub aiali ptinent. puta qlia psequūt ad oēz auē: et sic semp debem⁹ pcedē accipiēdo id qd est pm: in qd.s.fit imediate diuisio. qd supra obseruabat in diuisionib⁹ qb⁹ pcedit ad inestigādū qd qd est. Sic ergo pcedēdo manifestū est q semp poterim⁹ dicē pp qd aliq isūt his que ptinent sub aliquo cōi: vt si velimus scire pp qd aliq isūt hoi et equo: puta somn⁹ et vigilia. Sit g aial in quo est.a. qd est mediū. b. aūt.s. maior extremitas accipiat p his que iherēt oi aiali: sic somn⁹ et vigilia. qdā aūt aialiū spēs: puta hō: equus: bos: accipiātur vt minor extremitas.s.c.d.e. Sic g mānifestū est pp qd.b. id est somn⁹ vel vigilia sit in.d. puta in bole: qr pp.a.i. pp B q hō est aial. Et silr est faciēdū in alijs et in oib⁹ est eadē rō obseruāda. Hui⁹ aūt documēti rō est: qr subm est cā pprie passionis. et io si volum⁹ iuestigare cām alicui⁹ passionis pp quā insit qbusdā rebus iferioribus: opz accipere cōe qd est ppriū subm: per cuius diffōnem accipitur causa illius passionis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Eadē aūt est semp et in alijs rō: atqz nūc sic dicimus per tradita nobis noia cōia rebus. Opz aūt nō soluz in his ipsis dicto mō psiderare: sed etiā sit aliqd aliō videat cōe cōperēs: et idipsuz accipe: deide sumere et ea que ipm sequunt: et ea que hoc sequunt veluti cornigeris competit ericium habere: superioribusqz vacare dētib⁹. Sumant igit hec: et rursus accipiēda sunt ea qbus cōpetit: sequiturqz gerere cornua. Patet enī pp qd illis cōpetūt ea que diximus. Naz ob idipsum illis inerunt qr cornua gerunt.

¶ Nūc qdē igit sz ea que assignant cōia noia dicimus. Opz aūt nō solū sic psiderare: sz et si aliō aliqd accipit cōe: accipiētes si aliqb⁹ B iherēat:

Vide in annot. ꝛ qualia hoc sequant̄. Ut cornua habētia hoc habere vētres: nō vtrobiqꝫ dētes esse. Itē cornua hr̄e q̄dā sequūt̄. manifestū est eni ꝓpter qd est in illis qđ dr̄ ꝓpter id sūt ꝙ cornua habent.

ℭ Ondit quō opꝫ iuestigare pp qd est reducēdo in aliqđ cōe qđ nō sit gen⁹ noiatū. ꝛ dič ꝙ ea que supra dicta sūt dnr̄ ſꝫ illa cōia qb⁹ noia sūt assignata: ſꝫ opꝫ nō solū sic i talib⁹ ꝯsiderare: ſꝫ ꝛ si qd aliud appeat cōe qđ isit aliqb⁹ etiā si nō sit gen⁹: vel si nō sit noiatū. Deīde opꝫ ꝯsiderare ad que h̄ cōe ꝯsequat̄: ꝛ que sūt que ꝯsequant̄ ad hoc cōe inoiatū acceptū. Sicut hr̄e cornua est qđdaꝫ cōe cui nō est nomē ipositū: ꝛ qđ nō est gen⁹. Ad h̄ aūt cōe sequūtur duo: quoꝝ vnū est: ꝙ oē aial hn̄s cornua hꝫ m̄ltos vētres pp nečitatē ruminatiōis: quoꝝ vnū vocat̄ echinus in iterioꝛib⁹ extris: asper ꝛ capedinē hn̄s: vt dr̄ i lib. de hystoꝛijs aialiū. Aliud āt qđ ꝯsequit̄ ad aialia hn̄tia cornua est ꝙ nō habeāt dētes in vtraqꝫ mādibula: ſꝫ solū in iferioꝛi: q꞉ mā dētiū ꝯuertit̄ in cornua. Itē ꝯsiderandū est ad que aialia ꝯsequant̄ hr̄e cornua: puta bouē ꝛ ceruū. Sic enim manifestuꝫ erit ꝓpter qd hec aialia habēt illas ꝓprietates: q꞉ s. habent cornua. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Et insup alius modus ꝑuestigādi per silitudinē rōnis. Nō. n. pōt vnū q̄ppiā idē sumi: qđ q̄dē sepiū ꝛ spina ꝛ os appellare opꝫ. Inerūt aūt ꝛ his atqꝫ sequent̄ aliq̄: q̄si talis sit vna q̄dā nā.

ℭ Amplius aūt alius modus est ſm analoguꝫ. eligere eniꝫ vnū idē nō est accipere qđ opꝫ vocare sepion ꝛ spinā ꝛ os: sunt aūt que sequunt̄: ꝛ hoc tanq̄ʒ natura vna huiusmodi existente.

ℭ Ostēdit iuestigare pp qd reducēdo ad aliqđ cōe analogū: ꝛ dicit ꝙ ali⁹ modus iuestigādi pp qd est eligē cōe ſꝫ analogū. i. ꝓpoꝛtionē. Cōtingit. n. vnū accipe analogum qđ nō est idē ſm spēm vel genus: sicut os sepiaꝝ qđ vocat̄ sepion: ꝛ spina pisciū: ꝛ ossa aialiū terrestriū. oīa eniꝫ ista ꝯueniūt ſm ꝓpoꝛtionē: q꞉ eodeꝫ mō se hn̄t spine ad pisces. sicut ossa ad terrestria aialia. Ad hoc aūt cōe analogū: quedā ꝯsequunt̄ ꝓpter vnitateꝫ ꝓpoꝛtionis: sicut si communicarent in vna natura generis vel speciei: sicut esse coopertum carnibus. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Eadē aūt sūt nōnulla coꝝ que ꝓponunt̄ multiplr̄. Quedā. n. ex eo sūt ea q꞉ mediū idē habēt: veluti q꞉ sūt oīa antiparistasis. Atqꝫ hoꝝ nōnulla sūt eadē gn̄e q̄cūqꝫ dr̄ias habēt: ex eo q꞉ sunt diuersoꝝ: vel alio modo. Ut ꝓpter qd resonat: aut ꝓpter qd appet: ꝛ ꝓpter qd iris existit. Uniuersa eni hec idē sūt ꝓpositū gn̄e: oīa nāq̄ʒ sunt plane reflexo: sed specie sunt diuersa.

T.c.24. ℭ Eadē aūt ꝓblemata sūt q̄ q̄dē idē mediū hn̄t. Ampli⁹ vt q̄m oīa antiparistasis: hoꝝ aūt q̄daꝫ gn̄e sūt eadem q̄cūq̄ʒ hn̄t dr̄ias ex quo alioꝝ aut alr̄ sūt: vt pp qd echo: aut pp qd forma appet. ꝛ pp qd iris. Oīa. n. hec vnū ꝓblema sunt gn̄e: oīa enim repercussio sunt: sed specie altera.

ℭ Ostēdit quō m̄lta ꝓblemata ꝯueniūt in eo qđ ē pp qd. Et p̄ q̄tū ad vnitatē mediꝫ. z⁹ q̄tū ad oꝛdineꝫ medioꝝ. ibi Alia aūt. Dicit ḡ p̄mo ꝙ q̄dā ꝓblemata sunt eadeꝫ lꝗnātū. i. ꝯueniūt in eo qđ est pp qd pp hoc ꝙ hn̄t idem mediū. Sicut ꝑ h̄ mediū qđ est antipistasis. i. ꝯresistētia vel repcussio m̄lta demōstrant̄. Sūt aūt q̄dā eadē non simplr̄: sed gn̄e que qbusdā differētijs diuersificant̄ que sumunt̄ vel ex diuersitate subioꝝ vel ex diuersitate modi fiēdi. Sicut si q̄rat̄ pp qd fit echo: aut pp qd appet. s. aliqd in speculo: vel pp qd gn̄at̄ iris. oīa. n. ista sūt idē ꝓblema q̄tū ad medium: pp qd: qđ est idē gn̄e. oīa. n. causant̄ ex repcussione. Sꝫ repcussiōes differūt spē. nā echo fit ꝑ repcussionē aeris moti a coꝛpe sonāte ad aliqđ coꝛpus ꝯcauū. Apparitio aūt rei in speculo fit pp h̄ ꝙ imutatio mediꝫ repcutit̄ ad speculū. Iris āt fit pp h̄ ꝙ radij solares repcutiunt̄ ad vapoꝛes hūidos. ℭ Deīde cū dič.

ℭ Quedā āt differūt: ex eo q꞉ mediū est sub alio medio: veluti pp qd nilus decrescente mense magis affluat aq̄s: q꞉ mēsis decrescens similis magis hyemis est. Propter qd mensis decrescēs: similis magis hyemis est: q꞉ luna decrescit. Hec enim sic inter sese habent: vt patet.

ℭ Alia aūt ex eo ꝙ mediū q̄dē sub altero medio est dn̄t ꝓblemata. Ut pp qd nilus finiēte mēse magis fluit: ꝓpter id ꝙ vernioꝛ est finis mēsis. Propter qd aūt est vernioꝛ finis mēsis: pp id ꝙ luna deficit. Hec q̄dē eni se habēt adinuiceꝫ. Vide in annot.

ℭ Ostēdit quō ꝓblemata ꝯueniūt in pp qd ſꝫ oꝛdinationē medioꝝ: ꝛ dič ꝙ q̄dā alia ꝓblemata sūt que dn̄t adinuicē eo ꝙ hn̄t diuersa media: quoꝝ vnū est sub altero ꝛ ponit exēplū. Utpote si q̄rat̄ pp qd nilus in fine mēsis. s. lunaris magis inundat. Huiꝰ eni rō est. q꞉ finis mensis magis est pluuialis. Quare autē hoc sit accipit̄ per aliud mediū: pp hoc. s. ꝙ tūc deficit luna que hꝫ dn̄ium super humoꝛes: ꝛ ideo deficiēte lumine ei⁹ magis cōmouent̄ vapoꝛes i aere ex quo causat̄ pluuia. Et sic pꝫ ꝙ ista duo media sic se habēt adinuicē ꝙ vnū eoꝝ est sub altero.

ℭ Ambiget aūt q̄spiā de cā ꝛ de eo cui⁹ est cā: ꝛ ne tū cā: cū est id cui⁹ est cā veluti cū frōdes defluūt: est ne tū ipsa cā defluēdi frōdes latitudo inquā folioꝝ: si idipsuꝫ illi⁹ sit cā: vel cū deficit luna: est ne tum interpositio terre: nam si nō est aliqua alia: erit ipsorum causa.

ℭ De cā aūt ꝛ cui⁹ est cā dubitabit aliqs: nunq̄d ꝛ cū cātū est: ꝛ cā est. Ut si folia fluūt aut deficit luna: ꝛ cā deficiēdi ēt folia cadendi erūt. Ut si huius est lata hr̄e folia. deficiendi aūt terram esse in medio. T.c.25.

Lectio. XVIII.

Postq̄ʒ Phs ostēdit quō opꝫ iuestigare pp qd: hic mouet duas q̄ōnes circa ipsuꝫ pp qd. q̄rū p̄ma est de coexistētia cāe ad cātuꝫ. z⁹ ꝑtinet ad vnitatē cāe. ibi Utrū aūt ꝯtingat. Circa p̄m̄ tria facit. Primo ꝓponit q̄ōnē. z⁹ obijcit. ibi Si. n. nō est. 3⁹ soluit. ibi Aut ꝯtigit vni⁹. Dicit ḡ p̄mo ꝙ de cā ꝛ cāto pōt aliqs dubitare. vtrū q̄n est vnuꝫ eoꝝ sit ꝛ aliꝰ: que q̄dē q̄ō nō est itelligēda q̄tū ad simultatē tp̄is: ſꝫ q̄tū ad simultatē ꝯsecutiōis: vtpote si posito vno ꝯsequat̄ aliud simul tp̄e: vel posterius. Et ponit duo exēpla: in quoꝝ vno cā p̄cedit causatū. Nā lata folia hr̄e est cā ꝙ fluūt folia alicui⁹ arboꝛis. nō aūt hr̄e lata folia: ꝛ folia fluere sunt simul tp̄e. In alio autē exēplo causa ꝛ causatū sunt simul tp̄e: sicut interpositio terre simul tp̄e est cum defectu lune. Est ergo questio vtrū ad vnū istorum consequatur aliud. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Sin

¶ Sin simul sūt causa: ꝛ id cuius est causa: ceu si intercedit terra: deficit luna: aut si latitudo est foliorum defluunt frondes.

Vide in no. ¶ Si enī nō: aliqua alia erit cā ipsoꝝ: si ꝯo cā sit simul ꝛ cātū: vt si in medio est terra deficit: aut si latū foliū est: fluit. Si igiṫ nō sit: sit itaqꝫ erit.

¶ Obijcit ad ꝓposita qōnē ostēdēs ꝙ cā ꝛ cātū sp simul sūt ꝫ3 ꝓnās. ꝛ ponit ad h̄ duas rōnes: quaꝝ prima sumiṫ ex rōne cāe ꝛ cātī: ꝛ dic̄ ꝙ oē cātū opꝫ ꝙ hēat aliquā cāz vnā si posito isto cāto nō simul ponit ꝙ ista ei⁹ cā sit: seqꝫ ꝙ sit ei⁹ aliq alia cā: ꝛ hoc idꝫ: necesse est ꝙ cātū simul sit cū aliq cā. Sicut ad h̄ ꝙ est terrā esse in medio: seqꝫ ꝙ luna deficiat: ꝛ ad h̄ qd est arborez hr̄e lata folia seqꝫ ꝙ folia ei⁹ fluāt. Si igiṫ nō est dare aliā causaz: sequitur ꝙ simul sit cum hac causa. ¶ Secūdā rōnē ponit ibi.

¶ Tū mutuo ꝓfecre demōstrabunṫ. Sit enī. a. frōdes deponit: b. plāta cui⁹ sūt folia lata: c. vitis. Si igiṫ. a. cuilibet cōpetit. b. Ois enīꝫ plāta cui⁹ folia sūt lata frondes deponit: b. ꝯo. c. ipsi cōpetit. Latas enī frōdes q̄libet vitis hꝫ: a. etiāꝫ ipsi. c. cōpetit. Oisqꝫ vitis frōdes suas deponit. Atqꝫ cā. b. mediū est: vt pꝫ. Atiꝫ etiā per foliorū defluxū lata vitem hr̄e folia demōstrare. Sit enī. d. lata hr̄e folia: abijcere frōdes. e: vitis āt. f. E. igiṫ cuilibet inest. f. Ois enī vitis abijcit suas frōdes: d. ꝯo cuilibet cōpetit. e. ois nāqꝫ plāta que frōdes deponit hꝫ folia lata: ois ergo vitis hꝫ folia lata: atqꝫ cā est folioꝝ defluxus.

¶ Et si demōstrenṫ per altera. Sit. n. foliū fluere in quo. a: latū aūt foliū in quo. b: vitis ꝯo in quo. c. Si aūt in. b. est. a: oē enī latū foliuꝫ folio fluit: in. c. aūt. b: ois enī vitis est hn̄s latū foliū: in. c. igiṫ. a: ois enī vitis folio fluit: cā aūt est. b. mediuꝫ. Sed qm̄ latis folijs vitis sit: est pp id qd folio fluit demōstrare. Sit enī. d. qd̄ latuꝫ foliū: e. aūt folio fluere: vitis ꝯo in quo. ꝫ: in. ꝫ. igiṫ est. e. folio, n. fluit ois vitis. in. e. autē. d: oē enī fluēs folio latū est foliū. ois itaqꝫ vitis latuꝫ est folium: causa autem est folio fluere.

¶ Que qdē sumiṫ ex h̄ ꝙ cā ꝛ cātū ꝓ uicē demōstrenṫ: Et circa h̄ tria facit. Primo ponit rōnē. 2° remouet errorē qui posset ꝯseq. ibi[Si āt nō ꝯtigit ꝛc.] 3° ꝓbat qd̄ā qd̄ supposuerat. ibi[Qd̄ aūt nō deficꝫ.] Circa p̄ᵐ dicit ꝙ ēt manifestū est ꝙ cā ꝛ cātū simul se ꝯsequunṫ: si h̄ verꝫ: est ꝙ ꝓ uicē demōstreṫ: qꝛ ad mediū demōstrationis de necītate seqꝫ ꝯclō. ꝙ aūt ꝓ uicē demōstrenṫ ꝓbat in ꝓdicto exēplo. Sit. n. foliū fluere in quo est. a. que est maior extremitas. latū foliū hr̄e in quo. b. qd̄ est medius: vitēꝫ ꝯo accipianṫ in quo. c. qd̄ est minor extremitas. Sic igiṫ in. b. est. a. qꝛ oē qd̄ hꝫ latū foliū folio fluit. in. c. aūt est. b. qꝛ ois vitis hꝫ folia lata. ꝛ sic ꝯcludiṫ ꝙ. a. est in. c. id est ꝙ ois vitis folio fluit. Et in toto h̄ ꝓcessu cā accipiṫ ꝓ medio: ꝛ sic cātū ꝓ cāꝫ demōstraṫ. Cōtigit aūt ecōuerso demōstrare cāꝫ ꝓ cātū. s. ꝙ vitis hꝫ lata folia ꝓ h̄ ꝙ fluit folio. Accipiaṫ. n. lata folia hr̄e q̄si maior extremitas q̄ est. d. fluere folia q̄si mediū qd̄ est. e. vitis ꝯo minor extremitas q̄ est. ꝫ. Sic igiṫ. e. est in. ꝫ. qꝛ ois vitis fluit folio. d.

aūt est in. e. qꝛ. s. oē qd̄ fluit ꝛ lata hꝫ folia: folio fluit ex h̄ cōcluditur ꝙ ois vitis sit lati folij: ꝛ accipitur ꝓ causa in ꝯsequendo folia fluere. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Qd̄ si fieri nequit: vt sint sibi mutuo cause: cā nāqꝫ prior est eo cui⁹ est cā: ꝛ deficiēdi qdē cā est in medio terrā eē. hui⁹ aūt nō est cā deficere lunā. Atqꝫ demōstratio que fit per causam: est ꝓpter qd: demōstratio ꝯo que nō per cām fit: est ea qua quippiā tm̄ esse ostēdiṫ. Qui per defectū terrā in medio esse ꝓcepit: is scit qdem id ipsum esse: ꝓpter quid aūt est nō cognoscit.

¶ Si aūt nō ꝯtigit cās esse adiuicē: cā enī prius est eo cui⁹ est cā: ꝛ deficiēdi qdē cā est terrā eē in medio: nō est cā deficere. Si igiṫ qdē per cāz est demōstratio pp qd est: si ꝯo nō per cāz: ipsi⁹ qꝛ: qm̄ in medio est cognouit: pp qd aūt non. Vide in annot.

¶ Excludit quēdā errorē qui posset seq ex ꝓmissis: vt. s. eadē rōne vnū ꝓdictoꝝ demonstreṫ ex alio: sed ipse excludēs h̄ dic: ꝙ si nō ꝯtigit ꝙ aliq duo sint sibiinuicē cause s. in eodē gn̄e. eo ꝙ cā est ꝓor eo cui⁹ est cā. nō aūt ꝯtingit idē esse ꝓus ꝛ posteri⁹. eodē mō cū cā defect⁹ lune sit terrā esse in medio: nō est possibile ꝙ defect⁹ lune sit cā ei⁹ ꝙ terra sit in medio. Si igiṫ demōstratio que est per cāz est demōstratio ꝓpter qd. que aūt nō est per cāz est ipsi⁹ qꝛ. vt in primo habitū est. sequiṫ ꝙ ille qui per defectus lune demōstrat ꝙ terra sit in medio cognoscit quidē qꝛ. non propter quid. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Atqꝫ deficere lunā nō esse cām vt sit in medio terra: sꝫ ecōtra cāꝫ esse: vt deficiat luna: ide ꝓspici pōt. In rōne nāqꝫ deficiēdi: iest in medio terrā eē. Quare pꝫ ꝓ h̄ illō: sꝫ nō ꝓ illō h̄ inoteſcē.

¶ Qd̄ aūt nō deficere cā sit in medio esse: sed h̄ deficiēdi cā: manifestū est. In rōne enī deficiendi est qd̄ est in medio: q̄re manifestuꝫ est ꝙ per hoc illud cognosciṫ: sed non hoc per illud.

¶ Probat qd̄ supposuerat. s. ꝙ interpositio terre sit causa defectus ꝛ nō ecōuerso. ꝛ dicit manifestū esse ꝙ lunā deficere. nō est cā ei⁹ qd̄ est terrā esse in medio s: ecōuerso. qꝛ in rōne eclipsis poniṫ ꝙ terra sit in medio: vt supra dictū est: cuꝫ igiṫ qd ꝛ ꝓpter qd sint i dē: manifestuꝫ est ꝙ defectus cognosciṫ per interpositionē terre: sicut per medium ꝓpter qd: ꝛ nō ecōuerso. ¶ Deinde cum dicit.

¶ An fieri pōt: vt vni⁹ plures sint cause. Eteniꝫ si fit: vt idē primo de plurib⁹ ꝓdiceṫ. Sit. a. qd̄ qdē tā. b. q̄. c. cōpetat primo: quoꝝ alteꝝ isit. d: alteꝝ ipsi cōpetat. e. Inerit igiṫ ipꝫ. a. illis vtrisqꝫ: e. inquā ꝛ. d. Atqꝫ vt insit qdē ipsi. d: cā est ipm. b. At cōpetat aūt ipsi. e: cā est ipm. c. Quare si causa est: necesse est ꝛ rem esse. Si ꝯo res est. non est necesse id esse qd̄ est causa: sed causam quidem esse: non tamen omnem.

¶ Aut ꝯtigit vni⁹ plures cās esse. Et nāqꝫ si est idē de plurib⁹ primū ꝓdicari. sit. a. in. b. primo cē: ꝛ in. c. alio primo: ꝛ h̄ sit in. d. ꝛ illō in. e. Erit itaqꝫ. a. in. d. ꝛ. e. vtraqꝫ cā aūt est: in. d. qdē. b. in. e. aūt. c. Quare cū cā sit: necesse est rem esse.

sed res cū sit nō necesse est quidē φ sit cā. Causam quidem necesse est esse: nō tamē omnem.

¶ Soluit p̄mā q̄onē ostēdēs in qb⁹ ver₂ sit φ cā ₇ cātū se sequant̄ ₇ in qb⁹ nō. Et circa h̄ duo facit. P̄rio ostēdit in qb⁹ nō sit ver₂. 2° in qb⁹ sit ver₂. ibi [Aut si semp.] Dicit ergo p̄mo φ ɔtigit vnū cōe bre plēs cās ſ₃ φ ɔuenit diuersis: sicut esse vituperabile ɔuenit audaci pp excessu₃: timido aūt pp defectū. Accipiat̄ ergo φ aliqđ vnū p̄dicet̄ de plib⁹ p̄mo ₇ imediate vt p̄dicet̄ .a. de .b. p̄mo: ₇ silr̄ de .c. sicut esse vituperabile de supabūdātia ₇ defectu: ₇ ista duo .s. .c. ₇ .b. p̄dicent̄ de .d. ₇ .e. sicut supabūdātia ɔuenit audaci: defect⁹ aūt timido. Predicabit̄ itaq₃ .a. de .d. ₇ .e. q₂ tā audax q̄₃ timidus est vituperabilis. Cā aūt φ .a. sit in .d. est ip̄m .b. Est .n. audax vitupabil's pp supabūdātiā. Ꝙ aūt .a. isit ipsi .e. cā est ipsu₃ .c. Timidus .n. vituperabilis est pp defectū. P₃ g̃ φ cū cā sit: nec̄e est re₃ ee̅: q₂ siue .a. sit supabūdātia siue defect⁹: nec̄e est aliqđ ee̅ vituperabile: ſ₃ ex̄ñte re: nec̄e est qđē φ aliq̄ cā₂ sit: nō tñ necesse est quālibet cā₃ ee̅. Sicut posito φ aliqđ sit vitupabile: nō est nec̄e φ sit in supabūdātia: ſ₃ nec̄e est φ sit vel in superabūdātia vel in defectu. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aut si semper id qđ ꝓponit̄ vl̄e est: cā quoq₃ tota q̄dā est: ₇ id cui⁹ est cā vl̄e etiā est. Veluti folijs spoliari: toti cuidā inest determinato: ₇ si spēs sūt illi⁹: ₇ his vniuersal̄r aut plātis: aut huiuscemodi plātis cōpetit: q̄re ₇ mediū i his: ₇ id cui⁹ est cā eq̄ sint op₃: ₇ ɔuertāt̄: veluti pp qđ arbores folijs spoliant̄. Quid si idipsu₃ ob ɔgelationē esse op₃: ₇ si ɔgelatio nō cui⁹ inest: sed arbori: folijs arborem spoliari oportet.

¶ Aut si semp est vl̄e ꝓpositū: ₇ cā q̄dā totu₃ est: ₇ cui⁹ est cā vl̄r: vt folio fluere in toto quodā determinatū ē: ₇ si spēs ipsi⁹ sint m̄lte: ₇ vl̄r igit̄ aut plātis: aut hui⁹ plātis: q̄re mediū eq̄le op₃ esse in his ₇ cuius est cā ₇ ɔuerti: vt pp qđ arbores folio fluūt. Si ergo pp dēsitatem hui⁹ folio fluit arbor: op₃ esse densitate₃: si densitas est: non in qualibet: sed in arbore: folio fluit.

¶ Ostēdit in qb⁹ nec̄e sit simul se ɔseq cām ₇ cātū. ₇ dicit φ si aliqđ q̄rat̄ in vl̄i ₇ accipiat̄ tā cā q̄₃ id cui⁹ cā ₇ q̄rit̄ in vl̄i: tūc op₃ φ ad cām semp sequat̄ effect⁹: ₇ ad effectū cā. Sicut h̄ qđ est fluere folio nō ɔuenit p̄mo pluribus: vt erat in p̄missō exemplo: ſ₃ determinate vni p̄mo cōi: q̄uis illi⁹ cōis sint m̄lte spēs: qb⁹ vl̄r ɔuenit φ fluūt folio: puta si accipiam⁹ plātas vel plantas tales .s. lata folia hūtes. vñ in oīb⁹ istis op₃ accipe eq̄le mediū: ita φ ɔuertat̄ cā ₇ id cui⁹ est cā. Sicut si q̄ram⁹ q̄re arbores fluāt folio. si accipiat̄ cā hui⁹ ee̅ pp h̄ φ humidū est ɔdensatū ₇ sic facili⁹ desiccabile: sequet̄ φ si cātū sit: φ ē̃t cā sit: puta si fluit arbor φ sit ɔdēsatio hūoris. Et ecōuerso op₃ φ posita cā i tali subo ponat̄ effect⁹: vt puta si ɔdēsatio humoris est nō in q̄cūq₃ re sed in arbore: sequit̄ φ folia fluat.

¶ At q̄ret quispiā rursus si fieri possit: vt nō eadē eiusdē sit vniuersis cā: sed diuersa: nec ne.

¶ Vtr₂ aūt ɔtigat nō eādē cā₃ eiusdē in oīb⁹: sed alteram: aut non. Lectio. XIX.

Postq̄ P̄hs determinauit q̄onē motā vtru₃ ad existētiā effect⁹ sequat̄ existētia cāe ₇ ecōuerso. hic ingrit vtrū ad vnitatē cāe sequat̄ vnitas effectus ₇ ecōuerso. Et circa h̄ duo facit. P̄rimo ostēdit q̄ūo ad vnitatē effectus sequat̄ vnitas cāe. Scđo ex hoc manifestat ɔsecutionē cāe ₇ effectus. ibi [D₃ autē sic ɔsequi.] Circa p̄m̄ tria facit. P̄rimo ꝓponit q̄onē que est vtrū ɔtingat φ eiusdē effectus nō sit eadē cā in oīb⁹: sed alia ₇ alia: vel nō. Videbat̄ enī₃ in solutione p̄misse q̄onis supponi φ contingat vnius effectus in diuersis rebus esse diuersas causas. ¶ Secundo ibi.

¶ An si p se q̄dē est demōstratū: ₇ nō per signū aut per accn̄s id fieri nequit: q̄ppe cū ipsu₃ mediū extremi sit ratio. Sin v̄o non hoc pacto est demonstratum: fieri potest.

¶ Aut siquidem per se demonstretur: ₇ nō s̄m signum aut accidēs: nō pōt autem esse. ratio enī vltimi medium: si v̄o non sic est: contingit. Vide in annot.

¶ Soluit q̄onē distinguēdo. Cōtingit enī aliqđ assignari pro cā alicui⁹ effect⁹ tripl̄r. Vno mō accipiēdo cām per se: ₇ sic demōstratiue ɔcludēdo effectū. Alio mō accipiēdo signū. Tertio mō accipiēdo aliqđ accn̄s. Si g̃ accipiatur pro cā id qđ per se est mediū demōstrationis. nō pōt esse nisi vna cā vni⁹ effect⁹ in oībus. Et h̄ pbat q₂ h̄ mediū per se in demōstrationib⁹ est rō vltimi .i. diffō maioris extremitatis: que tñ si demōstrari idigeat de subo. demōstrabit̄ per diffōnē subi: vt supra habitū est. Manifestū est aūt φ vni⁹ vna est diffō. vñ op₃ φ vnius effectus nō accipiat̄ nisi vna cā que est mediu₃ demōstrationis. Si v̄o nō accipiat̄ q̄si cā inferēs id qđ est per se mediu₃ demōstrationis. sed accipiat̄ pro medio aliqđ signu₃ vel aliqđ accidēs: tūc ɔtingit vni⁹ effectus accipi q̄si plures cās in diuersis. sicut p₃ in exēplo superius posito. Per se enī cā φ aliqđ sit vituperabile est p̄ter rectā rōne₃. Sed φ aliquid sit superabūdans vel deficiens est signū eius quod est preter rectam rationem. ¶ Tertio ibi.

¶ Fit aūt id cui⁹: ₇ id cui est cā: per accn̄s ɔsiderent̄. Nō tñ ex numero eo₂ ee̅ vident̄ que ꝓponunt̄. Ꝙ ō si ita nō est: sil̄r habebūt ₇ medium. Si .n. equoca sint: mediū habebūt equocū. Si sint vt in gn̄e: mediū habebūt sil̄r: veluti pp qđ etiā mutuo ordine silitudinē subeūt rōnū. Est enī alia cā in lineis: ₇ in numeris. Atq₃ eadem alia q̄dē est: vt linea₂ rōne subit. Eadē aūt vt tale h₃ icremētū ₇ eodē in oīb⁹ mō. Vt color aūt colori figuraq₃ figure sit silis. Alia erit alij cā. Simile nāq₃ in his est equocū. In figuris .n. in silitudie forsitan rōnū ɔsistit: que iter latera sūt: ₇ angulo₂ eq̄litate. In colorib⁹ aūt in vnitate₃ ipsi⁹ sensus: aut aliquo tali: ea v̄o que silitudine rationum eadem sunt: medium idētidē similitudine rationum idem habebunt.

¶ Est aūt ₇ cām ₇ cui⁹ cā in quo cōsiderare sm̄ accn̄s: imo vident̄ ꝓblemata esse. Si aūt nō: sil̄r se habebit mediū. Si q̄dē equocū: ₇ equocū mediū est: si v̄o sicut in gn̄e silr̄ se hebit: vt pp qđ vicissim analogū. Alia .n. est cā in numeris ₇ in lineis: ₇ eadē. Inq̄ntū aūt linea est: nō eadē est: inq̄ntū aūt h̄ns augmēta hui⁹ eadē sicut in oibus. Similē aūt esse colorē colori: ₇ figurā Vide in annot.

[illegible]

figurã figure aliã cãz esse. Equocũ.n.est siſe in oib⁹. Hoc qdẽ est fortassis ſm analogiã hr̃e latera eq̃lia ⁊ eq̃les angulos. In colorib⁹ aũt vnũ ſenſum eſſe. aut aliqđ aliud huiꝰ. Scđm autez analogiã eadẽ ſũt: ⁊ mediũ ſe hꝫ ſm analogiaꝫ.

¶ Manifeſtat poſitã ſolonẽ oñdẽs mẽbra diuiſionis poſſe eſſe poſſibilia: ⁊ dicit ꝙ ꝯtigit ⁊ id qđ eſt cã: ⁊ id cuiꝰ eſt cã ꝯſiderare ſꝫ accñs: ſicut muſicus per accñs eſt cã domus cuiꝰ per ſe eſt cã edificator: g tñ eſt cã receptaculi latronũ per accñs: ſi hoc ꝯtingat in domo fieri. Immo etiã ipſa pblemata videnť eſſe p accñs. Si vero nõ accipiať p accñs cã ⁊ cãtũ: opꝫ ꝙ mediũ qđ accipiť pro cã ſilr ſe habeat cũ effectu cuiꝰ demõſtratio q̃riť: vtpote ſi aliq̃ ſunt equoca: ⁊ mediũ cõe qđ accipiť erit equocũ. Si aũt non ſint equoca: ſꝫ ꝯueniãt q̃ſi in gñe: ⁊ mediũ erit cõe ſicut genus: ſicut viciſſim analogũ. i. cõmutatim pportionari vnivoce in multis iueniť. puta in numeris ⁊ lineis in q̄bus hꝫ quodãmõ aliã cãm: ⁊ quodãmõ eãdẽ. Aliã qdeꝫ ſꝫ ipſꝫ: inq̄ntũ. ſ. alij ſũt numeri ⁊ alij linee: ſꝫ eſt gñe eadẽ inq̄ntũ. ſ. tã linee q̃ȝ numeri ꝯueniũt in h̃ ꝙ habẽt talẽ augmẽtũ ex quo in eis cõmutata pportio demõſtrať. Aliud aũt exẽplũ ſubiũgit in equocis: ⁊ dicit ꝙ eiꝰ qđ eſt ſiſe: alia cã eſt in colorib⁹ ⁊ in figuris: q² equoce dr̃ vtrobiq̃ȝ. In figuris.n. nihil eſt aliud eſſe ſiſe q̃ȝ ꝙ latera habeãt analogiã. i. ꝙ ſint adiuicẽ pportionabilia: ⁊ ꝙ anguli ſint eq̃les. Sꝫ in colorib⁹ eẽ ſiſe eſt ꝙ faciãt eãdẽ imutationẽ in ſenſu: vel aliqđ aliud huiꝰ. Tertio aũt dic̃ de his que ꝯueniũt ſm analogiã: quoniã in his opoꝛtet eſſe

Lec. ix. medium vnũ ſm analogiaꝫ: ſicut ſupra dictũ eſt: q² taꝫ iris q̃ȝ echo eſt quedã repcuſſio. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Cã aũt ⁊ id cuiꝰ eſt cã: atq̃ȝ id cui eſt cã: ita ſeſe habẽt ad mutuo ſe ſequẽdũ. Nã ſi h̃ ſumas per ſingula: id cuiꝰ eſt cã ad plura ſeſe extendit: velut externos angulos q̃tuoꝛ rectis eq̃les hr̃e extẽdit triangulũ atq̃ȝ q̃dratũ. Qz ſi oĩa ſumas: equať. Sũt.n. queciq̃ȝ q̃tuoꝛ rectis eq̃les externos angulos habẽt. Silr ſeſe hꝫ ⁊ mediũ. Eſt aũt ipſꝫ mediũ extremi rõ primi. Quocirca ſcie oẽs p diffõnẽ ſiũt: veluti ſpoliari frõdib⁹ ſimul ſequiť vitẽ: atq̃ȝ excedit. Et ficũ itẽ atq̃ȝ excedit: ſed nõ oĩs ſupat: ſꝫ equať. Si igiť primũ mediũ ſumpſeris rõ illđ erit abijciẽdi folia. Erit.n. primũ qdẽ mediũ ſoꝛus extremũ alteꝝ: tales inquã vniuerſis eſſe: deĩde mediũ huius ſuccum ꝯgelari: vel aliqđ aliud tale. At ſi quiſpiã interrogauerit qđ eſt defluere folia: ꝯgelari reſpõdebimus eius ſucci qui in ſeminis ꝯiũctione ꝯſiſtit.

Vide in annot. ¶ Habet aũt ſic ꝯſequi cãm adinuicẽ ⁊ cuiꝰ eſt cã: ⁊ in quo eſt cã. Vnũq̄dq̃ȝ qdẽ accipienti ⁊ cuius eſt cã: ⁊ cã in plus eſt: vt in q̃tuoꝛ eq̃les: qui ſũt extra in plus ſũt q̃ȝ in triãgulis aut q̃drãgulis: in oib⁹ aũt ⁊ in eque. Queciq̃ȝ.n. q̃tuoꝛ rectis eq̃les que ſũt extra: ⁊ mediũ ſilr eſt. Eſt aũt mediũ rõ primi termini ex quo oẽs ſcie ſũt per diffõnes: vt folio fluere ſilr ſeqť vitẽ: ⁊ excellit ficũ: ſꝫ nõ oĩa: ſꝫ eq̃lũ ẽ. Si vero accipiat aliq̃s primũ mediũ: rõ fluẽdi foliũ eſt. Erit.n. pri-

mũ qdẽ qđ in altera mediũ: qm̃ huiꝰ ſũt oĩa: ſiſe huiꝰ mediũ qm̃ ſuccꝰ deſiať: aut aliqđ huiꝰ: qđ aũt eſt folio fluere: deſiari in ꝯtactu ſemis ſuccũ.

¶ Oſtẽdit ſꝫ pmiſſa qualr ſibi iuicẽ cãe ꝯſequanť. Et circa h̃ tria facit. Primo oſtẽdit q̃lis ſit ꝯſecutio cãe ⁊ effectus. 2° ordinat huiꝰ ꝯñaꝫ in figura ſyllogiſtica. ibi [In figuris aũt.] 3° mouet quãdã dubitationẽ ex pmiſſis. ibi [Si aũt in athomũ.] Dicit ğ pmo ꝙ talis modus ꝯñie iueniť inter cãꝫ ⁊ cãtũ ⁊ ſubꝫ cui ineſt illđ cãtũ: ꝙ ſi aliq̃s accipiat ſm vnũ aliqđ pticulare id cuius cã q̃riť: erit in plus q̃ȝ cã vl̃ ſubꝫ: ſicut hr̃e angulos extriſecos eq̃les q̃tuoꝛ rectis ꝯueniť triãgulo eadẽ rõne: q² tres anguli eiꝰ extriſeci ſimul cũ trib⁹ itriſecis ſũt eq̃les ſex rectis. cũ igiť tres itrinſeci ſint eq̃les duob⁹ rectis ſequiť ꝙ tres extrinſeci ſint eq̃les q̃tuoꝛ rectis. Etiã q̃drãgulus hꝫ q̃tuoꝛ angulos eq̃les q̃tuoꝛ rectis: ſed alia rõne: anguli.n. eiꝰ itriſeci ⁊ extriſeci ſũt eq̃les octo rectis: ſed anguli itriſeci q̃drãguli ſũt eq̃les q̃tuoꝛ rectis. ğ anguli extriſeci ſũt eq̃les q̃tuoꝛ rectis. Sic igiť hr̃e angulos exteriores eq̃les q̃tuoꝛ rectis eſt in plus q̃ȝ triãgulus aut q̃drãgulus: ſed ſi ſimul accipianť equalr ſe habebũt. Quecũq̃ȝ.n. figure cõicãt in h̃ ꝙ habeãt angulos exteriores eq̃les q̃tuoꝛ rectis: opꝫ ꝙ ſilr cõicẽt in medio qđ eſt cã eq̃litatis ad q̃tuoꝛ angulos rectos. Et h̃ pbat ſicut ⁊ prius p h̃ ꝙ mediũ eſt diffõ maioris extremitatis: ⁊ ĩde eſt ꝙ oẽs ſcie ſiũt per diffõnem. Probat aũt h̃ per exẽplũ in reb⁹ nãlib⁹. Hoc.n. qđ eſt folio fluere ꝯſequiť ad vitẽ: ⁊ q² ex plurib⁹ ꝯſequiť etiã ad ficũ nõ excedit ipſaꝫ: tñ eſt exceſſiuũ oĩuꝫ qb⁹ ꝯuenit: ſed eſt eoꝝ ſiſe eq̃liũ. Si ğ aliq̃s velit accipe id qđ eſt pᵐ mediũ reſpectu oĩum. erit hec diffõ eiꝰ qđ eſt folio fluere: q̃ qdẽ diffõ erit pᵐ mediũ ad alia eo ꝙ oĩa talia ſũt. Et iterũ huiꝰ accipieť aliqđ aliud mediũ: puta ꝙ ſuccus deſiať per deſiccationẽ vel aliqđ aliud huiꝰ. Vñ ſi q̃rať qđ eſt folio fluere dicem⁹ ꝙ nihil aliud eſt q̃ȝ ꝯdẽſari ſuccũ ſeminis in ꝯtactu. ſ. folij ad ramũ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ In figuris aũt hoc pacto quiſpiaꝫ aſſignabit: q̃rẽtibus quonã pacto ſe ſequunť cã ⁊ id cuius eſt cã. Ponať. a. cuilibet ineſſe. b: ipſum aũt. b. cuiq̃ȝ cõpetat eoꝝ que ſũt. d. A. igiť vl̃e hiſce fuerit que ſũt. d. Eteniꝫ id vl̃e dico qđ nõ ꝯuertiť. id aũt vl̃e vocito primũ: cũ quo vnũqđq̃ȝ qdeꝫ nõ ꝯuertiť: vniuerſa aũt ꝯuertunť atq̃ȝ equanť. B. igiť cã eſt vt. a. cũctis hiſce cõpetat que ſũt d. Opꝫ ergo ipſuꝫ. a. ad plura ſeſe extẽdere q̃ȝ ipſum. b. Qz ſi ita nõ eſt: cur magis hoc erit illiꝰ cã: Qz ſi. b. nõ oibus cõpetit. e: erũt vniuerſa illa vnũ qđ aliud ab ipſo. b. Alioquin quo nã pacto dicere licebit: A. qdẽ ipſum oĩ cõpetere. e: ipſuꝫ aũt. e. nõ oĩ cõpetere. a. Cũ vero nõ erit aliqua cã. nã ipm̃. a. cũctis cõpetit. d: at ipſis etiaꝫ e. Et ipſa igiť vnũ qđ erũt: atq̃ȝ id ꝯſiderare opꝫ: ⁊ ſic. c. Fieri igiť põt: vt eiuſdeꝫ: ſed nõ eiſdem ſpẽ plures ſint cauſe: veluti vt lõge ſint vite q̃drupedes qdẽ cauſa eſt ipſas bili vacare: volucres autem ipſas eſſe ſiccas aut aliquid aliud.

¶ In figuris aũt ſic aſſignabit q̃rẽtib⁹ ꝯſecutionẽ cãe: ⁊ cuiꝰ eſt cã. Sit eni. a. qdẽ in. b. oĩ: b. aũt in vnoquoq̃ȝ eoꝝ que ſũt. d: b. qdeꝫ vl̃r vtriq̃ȝ in Vide in annot.

ipsis erit.d.Hoc aūt dico vle qd nō cōuertit.oīa aūt ɔuertunt.ꝛ excedunt. In ipsis igitur esse cā ipsi⁹.a.b.est:opꝫ itaqꝫ.a.in plus ꝙ̄.b.extendi. Si vō nō:qd magis erit cā hoc illius. Si ergo in oib⁹.e.est.a.erit aliqd vnū:illa oīa aliō.a.b. Si enī nō:qūo erit dicere:qm̄ in quo est.e.fit.a. oī:in quo aūt.a.nō oī fit.e.pp qd.n.erit aliq̄ cā: vt.a.sit in oīb⁹.e. Si itaqꝫ que sūt.e.erūt aliqd vnū ɔsiderare opꝫ:ꝛ sit.c. Cōtingit igit ꝛ plures cās esse eiusdē:sꝫ nō eiusdē specie: vt longe vite esse q̄drupedia causa est non habere cholerā: volatilia autē sicca esse aut aliqua alia.

Ordinat modū p̄dicte ɔsecutionis in figura syllogisti ca:ꝛ dicit ꝙ si q̄rat ɔsecutio cāe ꝛ cāti sic poterit assigna ri ꝫ̄ figuras sylloꝝ.Sit enī.a.in oī.b:b.aūt in vnoquoqꝫ eoꝝ que sūt.d.sꝫ in plus ꝙ̄.d. Sic igit.b.vlr erit in his q̄ ɔtinent sub.d.ꝫ̄m ꝙ vlr dr̄ inesse:qd non ɔuertit : sed ꝛ primū vle est cui vnūqdqꝫ qdē ɔtētoꝝ sub eo nō ɔuerti tur.oīa aūt simul accepta ɔuertunt cū p̄mo vli:sed exce dūt qdlibet eoꝝ que sub eo ɔtinent. Sic igit ꝙ.a.sit in ipsis que ɔtinent sub.d.cā est.b.Opꝫ ergo ꝙ.a.extēdat in plus ꝙ̄.d. Si aūt nō:sed se hrēt ex equo:q̄re magis.b. esset cā in iferēdo ꝙ.a.sit in.d.ꝙ̄ ecōuerso. Pōt enim ex vtroqꝫ ɔuertibiliū ɔcludi aliud. Ponat igit vlterius ꝙ a.p̄dicet de oīb⁹ in qb⁹ est.e.sed nō ɔuertit.opꝫ.n.dicere ꝙ illa oīa que ɔtinent sub.b.sint aliqd vnū diuersū ab eo qd est.b.Si.n.nō esset aliud.e.ꝙ̄.b.qūo esset veꝝ dicē ꝙ.a.iesset oī.b.ꝛ nō ecōuerso:cū.a.nō sit nisi in.e.ꝛ in.b. ꝛ ita seq̄ret si.e.ꝛ.b.nō eēnt aliō ꝙ̄.a.nō eēt in plus ꝙ̄.e. Supponat ḡ ꝙ.a.sit in plus ꝙ̄.d.ꝛ ꝙ̄.e.q̄re ḡ nō poterit inueniri aliq̄ cā pp quā isit oīb⁹ que sūt in.d.ꝛ hec cā ē.b. Sed adhuc q̄rēdū est vtrū ꝛ oīa que ɔtinent sub.e.habe ant aliquā vnā cāꝫ.ꝛ sit talis cā.c. Igit ɔcludit ꝙ ɔtingit eiusdē esse plures cās:sꝫ nō eiusdē ꝫ̄m spēꝫ. Sicut ei⁹ qd est.a.cā est.b.ꝛ.c.sꝫ.b.est cā ꝙ.a.isit his que ɔtinent sub d:c.aūt est cā ꝙ.a.isit his que ɔtinent sub.c.Et ponit exē plū in his reb⁹ nālib⁹.Sit.n.ꝟ qd est esse lōge vite q̄si.a. q̄drupedia q̄si.d:sꝫ nō hrē cholerā.i.supfluā sit q̄si.b.qd est cā in q̄drupedibus lōge vite.volatilia aūt q̄si.e.siccū aūt esse vel aliquid aliud huiꝰ qd est in eis cā lōge vite: aut aliqd aliud huiꝰ sit q̄si.e. Deinde cum dicit.

Or si nō statim accedūt ad idiuiduū: ꝛ si non solū vnū:sed plura sūt media:plures etiā ꝛ cau se sūt. Vtrū aūt medioꝝ sit singulis cā: vtrū id qd est ꝟsus vle primū:an id qd versus singula collocat. Pꝫ igit ea esse que ppinquissima sūt vnicuiqꝫ cui est cā:nā vt primū sit sub vli.hoc est cā: veluti vt.a.cōperat ipsi.d.cā est ipsuꝫ.c. Vt igit.a.cōperat ipsi.d.cā ipsuꝫ.c.vt aūt.a.cō perat ipsi.e.cā est ipsuꝫ.b.at vt huic isit : idipsū. At.n.de rōcinatione qdē demōstrationeue qd nā vtrūqꝫ sit. Et quo fit mō satis iam patuit: ꝛ simul etiā demōstratiua scia. Est enim idem.

Vide in arbor. Si aūt in athomum nō statiꝫ veniūt nō soluꝫ vnū mediū est:sed plura:ꝛ cāe plures sunt. Et q̄lis est cā medioꝝ que ad vle p̄ria est: aut que ad singulare singulariū. Manifestuꝫ igit est ꝙ magis p̄xime vnicuiqꝫ p̄ria est cā : primū qdeꝫ sub vli eē: hec est cā vt in.d.qd est.c.ipsi⁹.b.cā est. In.d.qdē igit esse.c.cā est ipsi⁹.a. In.c.aūt a.b. In ꝟ aūt eadē est. De syllo ꝛ demōstratio ne qd vnūquodqꝫ sit: ꝛ qūo fit:manifestuꝫ est. Silr aūt ꝛ de scia demōstratiua:idē enim est. T.cō.26.

Mouet quandā dubitationē ex p̄missis. Dictuꝫ est su pra ꝙ nō statiꝫ a p̄ncipio venit in aliqd athomū.i.idiui sibile:in quo ueniat illud cuius cā q̄rit:sed statim inue niunt multa ꝛ idiuisa in qbus illud vnū inenit:ꝛ nō est vnū mediū per qd de oībus illud vnū demōstret : ꝛ cāe plures sunt.Est ergo dubitatio si illoꝝ medioꝝ oporteat aliquā cām accipe:vtrū oporteat eam accipe ex p̄te vlis p̄mi:puta ex p̄te ipsius.a.vel ex parte singularium id est eoꝝ que sūt minus cōia:sicut supra accipiebat.e.ꝛ.d.vel q̄drupedia ꝛ aues.Et ad hoc rn̄dens dicit ꝙ opꝫ semper media accipe que sunt ppinquiora subiecto in quo que rit cā illius cōia cāti.ꝛ sic opꝫ pcedere quousqꝫ pueniat ad id qd est imediatū cōi cāto. Et hui⁹ rōnē assignat qꝛ illud qd est ex parte eius qd ɔtinet sub aliquo cōi:est ei cā ꝙ sit sub illo cōi : sicut.d.est sub.b.ꝛ si.c.sit cā.d.ꝙ b. insit ei.ꝛ ex hoc sequit vlterius ꝙ.c.sit cā ꝙ.a.insit.d.ꝛ ꝙ.a.insit.c.b.est cā.ipsi aūt.b.inest.a.per seipsum ꝛ ime diate.Vltimo aūt epilogat ea que dicta sunt in tota do ctrina analeticorum:ꝛ dicit ꝙ manifestuꝫ est ex p̄missis tam in libro prioꝝ:ꝙ̄ in libro posterioꝝ de syllo ꝛ demō stratione quid sit.ꝛ qūo fiat vtrunqꝫ:ꝛ similr manifestū est de scientia demonstratiua qūo fiat in nobis. Hoc enī ad idem pertinet:quia demonstratio est syllogismus fa ciens scire vt supra in primo habitum est. T.c.4°.

De principijs autē quonaꝫ pacto nota nobis euadunt: ꝛ quis habitus ea cognoscit hinc pa tefiet: si antea dubitabimus.

De principijs aūt qūo fiūt cognita principia: ꝛ qs est cognoscēs habitus:hinc est manifestū: dubitantibus qdem primū. Lectio. XX. T.cō.27.

Postq̄ Phs ostendit quomodo cognoscat id qd est principiū demonstrationis sicut mediū.s.quid ꝛ ppter quid. hic ostendit quomō cognoscant prima principia demōstrationis cōmunia. Et primo dicit de quo est intentio. Scdo exequit ppositū.ibi[Qd quidē igit ꝛc.] Dicit er go primo ꝙ ex his q̄ sequent manifestū erit de p̄ncipijs p̄mis idemōstrabilib⁹ q̄liter eoꝝ cognitio fiat in nobis: ꝛ quo habitu cognoscantur. Hoc tn̄ ordine obseruato : vt p̄us circa hoc dubitationes ponamus. Deide cū dicit.

Fieri itaqꝫ nō posse: vt demōstrationē quisq̄ sciam ɔsequat: si non cognoscat prima princi pia vacātia medijs:prius est dictū ac explicatū.

Quod quidem igitur non contingit scire per demonstrationem non cognoscentem prima principia immediata dictum est prius.

Exequit ppositum.Et circa hoc duo facit.Primo mo uet dubitationē.Scdo soluit.ibi[Necesse itaqꝫ est habe re ꝛc.] Circa primū tria facit.Primo premittit quoddaꝫ ex quo ostendit necessitas huiꝰ inquisitionis. Scdo mo uet questiones.ibi[Immediatoꝝ aūt ꝛc.] Tertio obij cit ad questionē.ibi[Siquideꝫ ꝛc.] Dicit ergo primo qd dictū est ꝙ nō ɔtingit aliquid scire per demōstrationē: nisi p̄cognoscant p̄ma p̄ncipia imediata.Et ideo ad sciē tiā que est de demōstratione vtile est vt sciat qualr p̄ma principia cognoscant. Deinde cum dicit.

¶ Dubitauerit aũt quispiaꝫ vtrũ cognitio coꝝ que medijs vacant sit eadeꝫ: an aũt nõ eadẽ: ꝛ vtruꝫ scientia sit vtriusq͡ꝫ an aũt sit: sed alteri⁹ quidẽ sciẽtia: alterius aũt aliquid aliud genus: ꝛ vtruꝫ habitus eorum non insint: sed fiant ac acquirant̃: an insint quidem sed lateant.

¶ Immediatoꝝ aũt cognitio vtrum eadem est: aut nõ eadẽ dubitabit vtiq͡ꝫ aliq̃s: ꝛ vtrũ scientia vtriusq͡ꝫ: aut est: aut nõ est: aut hui⁹ q̃dẽ sciẽtia: illius aũt alterũ aliqͦd genus sit: ꝛ vtruꝫ cui nõ insint habitus fiant: aut dũ insint lateant.

¶ Mouet dubitationes tres circa p̃dictã cognitioneꝫ p̃ncipioꝝ: quaꝝ p̃ma est. vtꝝ oĩum imediatoꝝ p̃ncipioꝝ sit eadẽ cognitio vel nõ. Scd̃a dubitatio est: vtꝝ oĩum imediatoꝝ sit sciã vel nulloꝝ: aut sit sciã quoꝝdã: alioꝝ v̓o aliud genus cognitiõis. Tertia v̓o questio est. vtrũ habitus istoꝝ p̃ncipioꝝ fiat in nobis cũ p̃us nõ fuerunt: vel in nobis fuerunt: sed tñ nos lateat.

¶ Si igitur ipsos habemus absurdũꝫ est sane. Fit enim vt lateat nos habentes certiores demonstratione cognitiones has habere.

Vide in annot. ¶ Siquidem igitur habemus ipsos inconueniens est. Contingit enim ꝛ certissimas habitas cognitiones demonstrantem latere.

¶ Obijcit ad q̃õnem vltimã ad quã alie ordinant̃. Et p̃mo obijcit ad vnã partẽ: ꝛ dicit ꝙ est incõueniens dicere ꝙ habeamus habitus hoꝝ principioꝝ ꝛ lateat nos. Manifestum est enim ꝙ illi qui habent cognitionẽ p̃ncipiorum: habent certiorẽ cognitioneꝫ cognitione que est per demõ̃strationẽ. Non enĩ põt haberi ita ꝙ lateat habenteꝫ. Dictuꝫ est enĩ in p̃ncipio libri: ꝙ ille qui hꝫ sciẽtiã scit ꝙ impossibile est aliter se hr̃e. ergo multo minus põt esse ꝙ aliq̃s habeat cognitionẽ p̃ncipioꝝ imediatoꝝ: ꝛ lateat ip̃m. Qd̓ tamẽ incõueniens sequeret̃ si habitus huiꝰ inessent ꝛ laterent. ¶ Secundo ibi.

¶ Sin v̓o non hñtes prius acquirimus: quonam pacto cognoscamus atq͡ꝫ discamus ex nõ antecedenti cognitione. Id eniꝫ fieri nequit: vt de demonstratione etiam dicebamus.

¶ Si aũt accepimus nõ hñtes p̃ri⁹. itaq͡ꝫ qualr̃ cognoscim⁹ ꝛ addiscim⁹ ꝛ nõ ꝑexñti cognitione. Impoſe. n. est sicut in demõ̃ratiõe diximus.

¶ Obijcit ad 2ꝫ. Si. n. aliq̃s dicat ꝙ accipim⁹ de nouo hitus p̃ncipioꝝ cũ p̃us eos nõ habuerim⁹: relinquit̃ vlterius dubitatio q̃liter possum⁹ hꝰ p̃ncipia de nouo cognoscere ꝛ addiscẽ: ꝛ hoc nõ ex aliq̃ ꝑexistẽti cognitiõe. Impossibile est enĩ aliq̃d addiscere nisi ꝑexistẽti cognitiõe: sicut ẽt supra circa demõ̃rationẽ dixim⁹. Immediata aũt p̃ncipia id̓ ex ꝑexñti cognitiõe addiscere nõ possum⁹. q2 ꝑexistẽs cognitio est certior: cũ sit causa certitudinis his que per eam inotescũt. Nulla aũt cognitio certior est cognitiõe hꝰ p̃ncipioꝝ. Vñ nõ videt̃ ꝙ possimus ea cognoscere: cũ prius nõ cognouerimus. ¶ Tertio ibi.

¶ Constat igit̃ fieri nõ posse: vt aut habeamus ipsos: non enim sane ignoraremus: aut ignari nullãq͡ꝫ habentes habitum consequamur.

¶ Manifestum igit̃ est q̃m neq͡ꝫ hr̃e possibile est ignorãtib⁹: ꝛ neq͡ꝫ nõ hñtib⁹ habitũ fieri.

¶ Cõcludit ex p̃missis duab⁹ rõnib⁹ ꝙ neq͡ꝫ poſe est semꝑ hr̃e cognitionẽ hoꝝ p̃ncipioꝝ q̃ nos lateant: neq͡ꝫ ẽt poſe est ꝙ in nobis generet̃ de nouo talis cognitio: oĩno ignorãtia p̃cedẽte: ꝛ nõ aliq̃ alio habitu. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Necesse est itaq͡ꝫ vim quidem nos aliquã potentiamq͡ꝫ habere: non tamen taleꝫ vt his ipsis exactior sit: ac certitudine prestabilior.

¶ Necesse itaq͡ꝫ est habere quãdaꝫ quidem potentiã: non huiusmodi autem habere vt sit his honorabilior s̃m certitudinem:

¶ Soluit p̃missas q̃õnes. Et p̃ soluit vltimã. 2° soluit duas p̃mas. ibi [Quã aũt eoꝝ q̃ circa intell̃m ꝛc̃.] Circa p̃m duo facit. P̃rio soluit dubitationẽ. Scd̃o manifestat solonẽ positã. ibi [Qd̓ ãt dcm̃ est oliꝫ ꝛc̃.] Circa p̃m tria facit. P̃rio p̃ponit ꝙ opꝫ aliq̃d cognoscitiuuꝫ in nobis ꝑexistere. Scd̃o ostẽdit q̃d sit illud. ibi [Videt̃ aũt ꝛc̃.] Tertio oñdit q̃uo ex ꝑexñti cognoscitiuo p̃ncipio fiat in nobis p̃ncipioꝝ cognitio. ibi [Ex sensu q̃dem ꝛc̃.] Dicit g̃ p̃mo ꝙ necẽ est a p̃ncipio in nobis esse quãdã potẽtiã cognoscitiuã. que. s. ꝑexistat cognitiõi p̃ncipioꝝ: nõ tñ taleꝫ q̃ sit potior q̃ñtũ ad certitudinẽ cognitione p̃ncipioꝝ. Vñ nõ eodeꝫ mõ p̃ncipioꝝ cognitio fit in nobis ex ꝑexistẽti cognitione: sicut accidit in his q̃ cognoscunt̃ ꝑ demõ̃strationẽ. q2 cognitio eoꝝ q̃ cognoscunt̃ ꝑ demõ̃strationẽ. i. cognitio conclusionũ fit in nobis ex ꝑexistenti cognitiõe intellectiua p̃ncipioꝝ. i. ex habitu: sed cognitio p̃ncipioꝝ fit in nobis ex ꝑexistẽti cognitiõe sensitiua. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Videt̃ aũt id ip̃m aĩalibus cũctis inesse. Haꝫ habẽt vim quãdam insitam discernendi. quaꝫ quidem vniuersi sensum appellant.

¶ Videt̃ aũt hoc inesse oĩb⁹ aĩalibus. Hñt. n. nãlem potentiã iudicatiuã: quã vocamus sensuꝫ.

¶ Ostendit q̃d sit illud principiũ cognoscitiuũ ꝑexistẽs. Et q̃ñtũ ad hoc ponit tres gradus in aĩalib⁹: quoꝝ p̃mus est hoc qd̓ videt̃ inesse cõiter oĩbus aĩalib⁹ que oĩa habẽt quãdã cõnaturalẽ potentiã ad iudicãdũ de sensibilibus que vocat̃ sensus: que nõ acq̃rit̃ de nouo: sed ip̃sam nãm consequitur. ¶ Secundum gradum ponit ibi.

¶ Insito ãt aĩalib⁹ sensu natura i q̃busdã fit forme sensibilis mansio: in q̃busdã nõ fit. In q̃b⁹ igitur nõ fit: hisce ꝓter ip̃m sentire nõ est cognitio: aut omnino aut eorum circa que nõ fit forme mansio. In quibus autem fit: vt causa sentiunt vnum quid in anima habeant.

¶ Cum aũt insit sensus animalibus. in his quidem animaliũ mansio est sensibilis: in alijs aũt non fit. In quibuscũq͡ꝫ igitur non fit: aut omnino: aut circa que nõ fit: nõ est in his cognitio vltra quã sentiunt. In quibuscũq͡ꝫ aũt sentiẽtib⁹ est habere vnum quoddam in anima.

¶ Et dicit ꝙ cũ sit sensus in oĩb⁹ aĩalibus: in q̃busdã eoꝝ remanet aliq̃ ip̃ressio sensibilis abeũte re sensibili: sicut ꝯtingit in oĩb⁹ aĩalib⁹ ꝑfectis. In q̃busdã aũt nõ ꝯtingit hoc: sicut in q̃busdã aĩalib⁹ imꝑfectis: sicut pꝫ in his que nõ mouent̃ motu ꝓgressiuo. Et forte ꝯtingit ꝙ circa aliqua aĩalia remanet aliq̃ ip̃ressio q̃ñtuꝫ ad aliq̃ sensibilia que sunt vehemẽtiora: nõ aũt q̃ñtuꝫ ad aliq̃ que sunt debiliora. In q̃buscũq͡ꝫ igit̃ aĩalib⁹ oĩno nulla impressio re-

manet sensibilis: hõ aialia nullã cognitionẽ hñt:nisi dũ sentiũt. Et siliř aialia in qb⁹ nata est remanere talis ipressio: si circa aliqua sensibilia in eis nõ remanet: nõ põt habere aliquã cognitionẽ nisi dũ sentiũt. Sed aialia in quibus inest hõ remãsio iꝑpressionis cõtingit adhuc habere quãdã cognitionẽ in aia ꝑter sensuz:ꝛ ista sunt que habent memoriã. ⸿ Tertium gradum ponit ibi.

⸿ In his cum multa talia fiunt differentia quedam emergit: vt quibusdaz ex talium mansione ratio fiat: quibusdam non fiat.

Vide in annot. ⸿ Multis igitur factis huiusmodi: iam differẽtia quedam fit. quare in his quãdam est fieri rationem ex talium memoria. in alijs ꝟo non.

⸿ Et dicit ꝙ cũ multa sint talia aialia hñtia memoriã: inter ea vlteri⁹ est q̃dã dĩia. Nã in qbusdã eoꝝ fit rõcinatio de his que remanẽt in memoria: sicut in hoĩb⁹. In qbusdã aũt nõ: sicut in brutis. ⸿ Deinde cũ dicit.

⸿ Ex sensu igiť fit memoria quẽadmoduz diximus: ex memoria ꝟo sepius eiusdẽ facta. experiẽtia nasciť. Plures. n. memorie numero vna experiẽtia est. Experientia ꝟo aut ex omni vniuersali getẽ iam in aia ꝯsecuto: qᵭ est vnũ preter multa qᵭq3 in oibus illis vnũ inest: idemq3 principium artis atq3 sciẽtie pullulat: artis si fit circa generationem: sciẽtie si fit circa id qᵭ est. Neq3 igiť determinati habitus insunt: neq3 ab alijs ad cognoscenduz magis aptis habitibus: sed a sensu fiunt vt diximus: veluti in prelio facta fuga: si stetit vnus: stetit ꝛ alius: deinde alius: donec ad principium est peruentum. Anima autem ꝛ talis vt possit id pati.

⸿ Ex sensu quidem igitur fit memoria sicut diximus: ex memoria aũt multotiẽs facta experimentum. Multe eniz memorie numero: experimentum est vnum. Ex experimento aũt aut ex omni quiescẽte vniuersali in anima vno preter multa: qᵭ cum in oibus vnuz sit ꝛ idem: illud est artis principiuz ꝛ sciẽtie: siqd circa generationez artis est: si ꝟo circa esse sciẽtie: neq3 igitur determinati habitus: neq3 ab alijs habitibus fiũt notioribus: sed a sensu: vt in uersione pugne. vno eni stãte alter stetit: postea alter quousq3 in principium veniat. Anima aũt cuz huiusmodi sit. qualis possit pati hoc.

⸿ Ostẽdit ſm p̃dicta quõ in nobis fiat cognitio p̃moꝝ pncipioꝝ. ꝛ ꝯcludit ex p̃missis ꝙ ex sensu fit memoria in illis. s. aialib⁹ in qb⁹. s. remanet ipressio sensibilis: sicut. s. dictũ est. Ex memoria ãt multotiẽs facta circa eãdẽ rez in diuersis tñ singularib⁹ fit expimẽtuz: qr expimẽtũ nihil aliud videť q̃ accipe aliqd ex multis in memoria retentis. Sz tñ expimẽtũ idiget aliq̃ rõcinatiõe circa pticularia ꝑ quã ꝯferť vnũ ad aliud. qᵭ est ꝓpriuz rõnis. Puta cũ talis recordať ꝙ talis herba multotiens sanauit multos a febre: dĩ eẽ experimẽtũ ꝙ talis sit sanatiua febris. Nõ aũt nõ sistit in expimẽto particulariuz: sz ex multis pticularib⁹ in qb⁹ exptus est: accipit vnũ cõe qᵭ firmať in aia: ꝛ ꝯsiderat illud absq3 ꝯsideratione alicui⁹ singulariuz. ꝛ hoc accipit vt pncipiũ artis ꝛ scie. Puta diu medicus ꝯsiderauit hãc herbã sanasse sortẽ febrientẽ ꝛ plonẽ ꝛ multos alios singulares hoies: cũ aũt sua ꝯsideratio ad hoc ascẽdit: ꝙ talis spẽs herbe sanat febriẽtẽ simplr: hoc accipiť vt q̃dã regula artis medicine. Hoc est ẽ qᵭ dicit ꝙ sicut ex memoria fit expimentũ. ita ẽt ex expimento: aut ẽt vlteri⁹ ex vlĩ qescẽte in aia: qᵭ. s. accipiť ac si in oibus ita sit sicut est expimentũ in qbusdã. Qᵭ qdẽ vle dĩ eẽ qescẽs in aia: inquãtũ. s. ꝯsiderať ꝑter singularia in qbus est motᵘ. Qᵭ etiã dicit eẽ vnũ ꝑter multa: nõ quidẽ ſm eẽ: sz ſm ꝯsideratiõnẽ itellus: qui ꝯsiderat nãz aliq̃ puta hoĩs: nõ respiciẽdo ad sortẽ ꝛ platonẽ. Qᵭ ꝛ si ſm ꝯsideratiõnẽ intellus sit vnũ ꝑter multa: tñ ſm eẽ est in oib⁹ singularib⁹ vnũ ꝛ idẽ: nõ qdẽ numero. q̃si sit eadez hũanitas numero oium hoium: sz ſm rõnez spẽi. Sicut eñi hoc albũ est sile illi albo in albedine non q̃si vna numero albedine exñte in vtroq3. ita etiã sortes est similis ploni in hũanitate. nõ q̃si vna hũanitate nũero in vtroq3 exñte. Ex hoc igiť expimẽto ꝛ ex tali vlĩ ꝑ expimẽtũ accepto est in aia id qᵭ est pnᵐ artis ꝛ scie. Et distiguit inter artẽ ꝛ sciam. sicut ẽt in 6° ethicoꝝ. vbi dĩ ꝙ ars est recta rõ factibiliũ. Et iõ hic dicit ꝙ si ex expimẽto accipitur aliqᵭ vle circa gnõnẽ. i. circa quecũq3 factibilia: puta circa sanatiõnẽ vel agriculturã: hoc ptinet ad artẽ. Scia ꝟo vt ibidez dĩ est circa nec̃aria. ꝛ iõ si vle ꝯsidereť circa ea q̃ semꝑ eodem mõ sunt ptinet ad sciam: puta circa numeros vel figuras. Et iste modus q dictus est cõpetit in pncipijs oium sciaꝝ ꝛ artiuz. vñ ꝯcludit ꝙ neq3 p̃existũt in nobis hitus pncipioꝝ q̃si determiati ꝛ cõpleti: neq3 ẽt fiũt de nouo ab aliqb⁹ notioribus hitibus p̃exñtib⁹. Sicut gnãtur in nobis hitus scie ex p̃cognitiõe pncipioꝝ: sz hitus pncipioꝝ sunt in nob a sensu p̃exñte. Et ponit exẽplũ in pugnis q̃ fiũt ꝑ reuersionẽ exercit⁹ deuicti ꝛ fugati. Cũ. n. vn⁹ eoꝝ ꝑfecerit statũ. i. imobilr cepit stare ꝛ nõ fugere. alter stat adiũgẽs se ei. ꝛ postea alter quisq3 tot cõgregenť ꝙ faciũt pncipiũ pugne. sic ẽt ex sensu ꝛ memoria vni⁹ pticularis: ꝛ iteꝝ alteri⁹ ꝛ alteri⁹ q̃q3 ꝑueniť ad id qᵭ est pnᵐ artis ꝛ scie. vt dcm̃ ẽ. ⸿ Posset aũt aliquis credere ꝙ solus sensus vel memoria singulariũ sufficiat ad cãndũ intelligibilẽ cognitionẽ pncipioꝝ: sicut posuerũt qdã antiq nõ discernẽtes iter sensuz ꝛ intellectũ: ꝛ iõ ad h̃ excludendũ Phs subdit: ꝙ cũ sensu opz psupponere talẽ nãz aie q̃ posset pati hoc. i. sit susceptiua cognitionis vlis: qᵭ qdẽ fit per itellectũ possibilẽ. ꝛ iteꝝ ꝙ possit agere hoc ꝑ itellectũ agentẽ q facit intelligibilia in actu ꝑ abstractiõnẽ vliũ a singularib⁹. ⸿ Deinde cũ dicit.

⸿ Qᵭ aũt dcm̃ est antea: sed nõ dilucide dictuz est: id rursus dicemus. Nam cum steterit vnũ que nõ differunt: primuz vniuersale tum in anima nasciť. Eteniz sentit illud quidẽ singulare. Sẽsus aũt est ipsius vniuersalis vt hominis: ẽ nõ callie hoĩs. Rursus in his ipsis stat quousq3 ad ea stet que ptib⁹ vacãt: atq3 ad ipsa vniuersalia: veluti tale aial donec stet aial: ꝛ in hoc mõ eodez. Necesse est igiť nobis vt ex hisce patet: ipsa prima inductione cognoscere. Sic eni ꝛ sensus efficit in nobis ipsum vniuersale.

⸿ Qᵭ aũt dcm̃ est olim alibi: nõ aũt plane dcm̃ est: iterum dicamus. Stãte. n. vno indifferentiũ primũ qdẽ vle in aia est. ꝛ nãq3 sentire qdẽ

singulare

singulare est. sensus aūt vl̄e est. vt hoīs: nō cal-lie hoīs. Iterū in his statur quousq3 vtiq3 ipar-tibilia stent z vniuersalia. vt huius aīalis quo-usq3 animal: z in hoc similiter manifestū est: qm̄ nobis prima inductione cognoscere neces-sarium est: z nāq3 sic sensus vniuersale facit.

C Manifestat qd̄ dictū est in precedenti solutione quan-tum ad hoc q̄ experiméto singulariū accipit̄ vl̄e. z dicit q̄ illud quod supra dictū est z non plane: quomodo. s. ex-perimento singulariū fiat vniuersale in anima: itez ops dicere vt planius manifestet̄. Si enim accipiant̄ multa singularia que sunt in differétia quantū ad aliquid vnuz in eis existés: illud vnū ſm qd̄ nō differūt: in aīa acceptuz: est pm̄ū vl̄e quicquid sit illud: siue. s. ptineat ad essentiā singulariū: siue nō: quia enī inuenimus sorté z platoné z multos alios esse indifferentes quantū ad albedinē: acci-pimus hoc vnū. s. albū. q. vl̄e qd̄ est accidés. Et similr q̄a inuenimus sorté z platoné z alios esse indifferentes quā-tum ad rōnabilitaté: hoc vnū in quo nō differūt. s. rōna-le: accipimus quasi vl̄e qd̄ est dr̄ia. Qualr aūt hoc vnum accipi possit manifestat ꝯñter. Manifestū est enī q̄ sin-gulare sentit̄ ꝓprie z p se: sed tñ sensus est quodāmodo z ipsius vl̄is. Cognoscit enī calliā non solū inquātū est cal-lias: sed etiā inquātū est hic homo: z similr sorté inquan-tū est hic homo. Et inde est q̄ tali acceptione sensu pexi-stente. aīa itellectiua pōt ꝯsiderare hoiem in vtroq3. Si aūt ita eēt q̄ sensus apprehēderet solū id qd̄ est ꝑticula-ritatis: z nullo mō cū hoc apprehēderet vl̄e in ꝑticulari: nō eēt poſe q̄ ex apprehensione sensus causaret̄ in nobis cognitio vl̄is. Et hoc idē manifestat ꝯsequéter in ꝓcessu qui est a spēbus ad genus. z subdit q̄ iterū in his. s. in ho-mine z equo aīa stat per cōsiderationē: quousq3 ꝑueniat̄ ad aliqd ipartibile in eis qd̄ est vl̄e. Utputa cōsideram⁹ tale z tale aīal. puta hoiem z equū q̄usq3 ꝑueniat̄ ad cōe aīal qd̄ est genus: z in hoc similr facimus quousq3 perue-niamus ad aliquod genus superius. Quia igit̄ vl̄ium co-gnitioné accipimus ex singularibus cōcludit manifestū esse qd̄ necesse est pm̄a vl̄ia ꝓncipia cognoscere per indu-ctioné. Sic enī. s. per viā inductiōis sensus facit vl̄e intus in aīa iquātū ꝯsiderant̄ oīa singularia. C Deide cū dic̄.

C Cū autē mentis habituū q̄bus verū perspici-mus quidaz veri perpetuo sint: vt intell's atq3 scia: quidā iterdū falsuz suscipiāt: vt opio: sub-ducédeq3 rōnis principiū: nulluq3 aliō genus exactius sit scia q̄ itellectus: atq3 principia no-tiora sint demōstrationibus: scientiaq3 cū rōne sit omnis: hec inquā cum ita sint: scia quidē pri-cipiorū non erit: sed cum fieri nequeat vt aliud quicq̄ verius scientia sit q̄ intellectus ipse. In-tellectus profecto principioꝝ habitus erit. Qd̄ ex eo quoq3 perspicuū fuerit: q2 demōstratio-nis principiū nō est demōstratio. Quare neq3 scientia. Si igit̄ preter scientiā nullū aliud gen⁹ verū habemus q̄ intellectum: intellectus sane scie principiū erit: atq3 principiū q̄dē est ipsius principij. Scia aūt ad rem oēm sese hēt simil'r.

Vide in annota. C Om̄ autē coꝝ qui circa intelligentiā habituū quibus verū dicimus: aliǰ quidez semper veri sunt: aliǰ autē recipiunt falsitatez: vt opio z rō. veri autē sunt semꝑ scia z itellectus: z nihil est scia certius aliud genus q̄ itellectus: principia demōstrationū sunt notiora: scia aūt oīs cū ra-tione est; pricipioꝝ q̄dē scia nō vtiq3 erit. Qm̄ aūt nihil verius cōtingit esse scie q̄ intellectus. Intellectus vtiq3 erit principioꝝ ex his ꝯsiderā-tibus. Et qd̄ q̄dē demōstrationis principiū nō sit demōstratio q̄re neq3 scie scia est. Si igit̄ nil Vide in annota. aliud ſm sciam genus habemus veruz: intelle-ctus vtiq3 erit scientie principiū z principium principij. Hoc autem omne similiter se habet ad omne genus rerum.

C Soluit pm̄as duas q̄ōnes: vtrū. s. pm̄oꝝ principioꝝ sit scia vel aliq̄s alius habitus. Circa qd̄ ex premissis accipi-tur q̄ ꝓncipioꝝ cognitio ꝑtinet ad itellectū cuius est co-gnoscere vl̄e. Nam vl̄e dicit esse ꝓncipiū scie. Circa itel-lectū autē sunt duo genera habituū habentiū se aliqualī-ter ad verū. Quidā enī sunt semꝑ veri: alij v̄o interdū re-cipiūt falsitaté: vt patet de opione z rōcinatione que pōt esse veri z falsi. Sunt etiā z quidā habitus erronei se ha-bentes ad falsum. Quia v̄o ꝓncipia sunt maxie vera: ma-nifestū est q̄ nō ꝑtinent ad habitus qui semꝑ sunt falsi: neq3 etiā ad habitus qui interdū recipiūt falsitatem: sed solū ad habitus qui semꝑ sunt veri. Huiꝰ autē sunt scia z itellectus. Addit̄ aūt in 6° ethicoꝝ tertiū. s. sapia. Sed Lec. 4°. quia sapia. vt ibidē dr̄ cōprehēdit in se sciaz z intellectū. est enī quedā scia z caput scientiarū. hic eā pretermittit. Hac ergo ꝑtermissa nullū aliud genus cognitionis q̄ in-tellectus est certius scia. Manifestum est aūt q̄ ꝓncipia demōstrationū sunt notiora ꝯclusionibus demōstratis. vt in ꝓncipio habitū est. Non aūt pōt esse sciētia ipsoruz Lec. 6° principioꝝ: q2 oīs scia fit ex aliqua rōcinatione. s. demō-stratiua: cuiꝰ sūt ꝓncipia illa de q̄bus loquimur. Quia igit̄ nihil pōt esse verius q̄ scia z intellectus. nam sapiētia in his intelligit̄: cōsequēs est ex cōsideratione premissoruz q̄ principiorū ꝓprie sit itellectus. Probat hoc etiaz alia rōne: q2. s. demōstratio nō est ex necessitate demōstratio-nis principiū: alioquin ꝓcederet̄ in demōstrationibus in Lec. 20°. infinitū: qd̄ in pm̄o improbatuz est. Cum igit̄ demōstra-tio sciam causet: sequitur q̄ neq3 scientia possit esse prin-cipium scientie: ita. s. q̄ principia scientiarū per scientiaz cognoscantur. Si igitur nulluz aliud genus cognitionis preter scientiam habemus qd̄ semper sit verū: relinquit̄ q̄ intellectus erit principium scientie: quia scilicet ꝑ itel-lectum cognoscuntur principia scientiaruz. ita scilicet q̄ hic intellectus qui est principium scientie: est cognoscti-uus principij ex quo procedit scientia: hoc autem scilicet scientia: est omne. i. totū quod similiter se habet ad oēm rem: idest ad totam materiā de qua est scientia: sicut sci-licet intellectus ad principium scientie.

C Expliciunt preclarissima commentaria diui Thome Aquinatis sacri ordi-nis predicatorum in libros posteriorum Ari-stotelis.

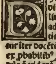
¶ Incipit opusculū insigne diui Thome aquinatis ordinis pdicatorum nutu quorundam nobilium ab ipso editum. Quod ad sophisticas argumentationes dissoluēdas plurimum suffragatur. Cap. I.

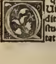
Uia logica est ratiōalis sciā: ʒ ad rōcinādū inēta: rōcinari aūt cōtingit recte ʒ nō recte: vtrūqʒ ad logici ꝯsideratiōnē spectat. vt ꝑ rectaʒ rōcinatiōnē ad verā cognitiōnē ꝑueniat. ʒ falsaʒ rōcinatiōnē vitādo: errorē falsitatis euitet. Uterqʒ āt rōcinādi modus cōpetit vni hoi ʒ ad seipm ʒ ad aliū. Nā ʒ secū aliqs ꝯsiderans. pōt recte ʒ nō recte rōcinari: ʒ cū alio ꝯferēs. Sed cū aliqs secū ꝯsiderās rōcinaē nō recte: preter itentionē hoc accidit: qa nemo suipsius deceptionē itēdit. Cū aūt ad alterū aliqs rōcinaē nō recte: cōtingit qnqʒ ex intentione rōcinātis. hoc est cū aliqs de altero itēdit vel experimētū sumere: vel victoriā hre ad sui gliaʒ. Rōcinatio aūt que ad seipʒ est: sylls solū dici pōt siue aliq̄ alia spēs argumētatiōis. Sed rōcinatio q̄ est ad alteꝝ nō solū dr̄ sylls ʒ argumētatio: sʒ etiā disputatio. vsē enī iter duos hoc est iter opponētē ʒ rn̄dētē. Et iō de falsis rōcinātib⁹ tractaturi ꝑ a disputatione icboādū est. Cap. II.

St aūt disputatio actus syllogisticus vni⁹ ad alterū ad ꝓpositū ośdendū. In hoc ꝙ dicit actus. tāgiē disputatiōis gen⁹. Per h ꝙ dicit syllogistic⁹: tāgiē disputatiōis instrm̄. s. sylls sub q̄ cōprehēduntē alie spēs argumētatiōis: sicut imꝑfectū sub ꝑfecto. Et ꝑ h distinguiē disputatio ab actib⁹ corꝑalib⁹. vt comedere: bibere: ʒ ab actib⁹ volūtatis: vt amare ʒ odire: nā ꝑ h ꝙ dr̄ syllogistic⁹. ośdiē act⁹ rōnis. Per hoc aūt ꝙ dr̄ vni⁹ ad alteꝝ. tāguntē ꝑsone opponētis ʒ rn̄dēns iter q̄s vertiē disputatio. ad driaʒ rōcinatiōis q̄ hō secū rōcinaē. Per hoc ꝙ diciē ad ꝓpositū ostendendū. tanguntē disputationis effectus siue terminus aut finis ꝓximus. Et per hoc distinguiē disputatio a syllis exēplaribus qui non inducuntē ad propositū ostendendum: sed ad formam exemplificandā. Cap. III.

Isputatiōis vō q̄tuor sūt spēs. s. doctrinalis: dialectica: tētatiua: ʒ sophistica: q̄ alio mō dr̄ litigiosa. ¶ Doctrinalis siue dmr̄atiua est q̄ ad sciaʒ ordinaē ꝑcedēs ex veris ʒ per se notis ʒ ꝓprijs scie de q̄ fit disputatio. Et hec vsēur iter docētē ʒ addiscētē. ¶ Dialectica vō disputatio ē ex ꝓbabilib⁹ ꝑcedēs: ʒ ad opiōnē tēdēs. Probabilia aūt dnr̄ q̄ videntē oib⁹ vl̄ plib⁹ vl̄ sapientib⁹ aut ꝑcipuis: vel magis notis. ¶ Tētatiua vō disputatio est q̄ ordiaē ad experimētū sumēdū de aliq̄ ꝑ ea q̄ videē rn̄dēti. ¶ Sophistica vō disputatio est tēdēs ad gliaʒ: vt sapiēs esse videaē. vn̄ dr̄ sophistica. i. apparens sapia. Procedit enī ex his q̄ vnt̄ vā ʒ ꝓbabilia: ʒ non sūt: vl̄ simplr̄ falsas ꝓpōnes assumēdo q̄ videntē eē ve ʒ nō sūt: vl̄ in vtute falsaꝝ ꝓpōnū argumētādo. Logicales enī argumētatiōes. sūt in vtute veraꝝ ꝓpōnū. s. maxie ex qb⁹ tota vtus argumētationis pēdet: sic ista argumētatio: soꝛ. est hō. g̃ sortes est aial. ꝑcedit in vtute hui⁹ ꝓpōnis de q̄cūqʒ predicaē species ʒ gen⁹: que est simplr̄ vera. Sophistica autē sic argumentaē. est aial. ergo est homo: q̄si in vtute huius ꝓpositionis de quocūqʒ predicaē genus ʒ spēs: q̄ est simplr̄ falsa. Relictis aūt alijs disputationibus ad presens: de his q̄ ad sophisticā ꝑtinēt trēdam⁹. Cap. IIII.

Uia vō sophista (vt dctm̄ est) ad gliam tendit: volens sapiens videri. hoc autēʒ cōsequi studet ꝑ hoc ꝙ de aduersario cuʒ quo disputat victoriam habeat apparentem: quod tunc maxime fit si ipm ad aliqd̄ incōueniens ducat: ideo terminus disputationis sophistice est aliqd̄ incōueniens ad qd̄ sophista nitiē ducere rn̄dentē. Et hoc dicaē metha vl̄ finis siue termin⁹. Un̄ de duobus opʒ tractare. Prio de his methis. Scdo de modis argumētandi qbus sophiste ad methas rn̄dentes ducere nituntē. Cap. V.

Unt aūt methe qnqʒ. s. redargutio: falsū: inopinabile: solecismus: et nugatio. ¶ Redargutio est ꝑnegati ꝯcessio vl̄ ꝑcōcessi negatio in eadē disputatioe vi argumentationis. Ut si rn̄dēs negauerit se carnes crudas comedisse. sophista ꝯ sic argumētaē. Quicqd emisti cōedisti: carnes crudas emisti. g̃ carnes crudas comedisti. Si vi hui⁹ argumētationis rn̄dēs ꝯcedat qd̄ ꝑus negauerat: est redargut⁹. Et talis modus argumētatiōis dr̄ elēchus si bon⁹ sit sylls: vl̄ apparēs elēchus: si videaē ʒ non sit aut sylls aut ꝯdictio. Est enī elēchus sylls ꝯdictiōis. Si aūt nō in eadē disputatione: vel nō vi argumētī: sed ꝓpria volūtate aliqs negat cōcessum: vel cōcedat negatū: nō erit redargutio. ¶ Falsuʒ aūt vt hic sumiē est aliqd̄ manifeste falsuʒ qd̄ rn̄dēs ꝯcedere cogiē vi sophistice argumētatiōis: sicut ois canis ē latrabilis: celeste sidus ē canis. g̃ celeste sidus est latrabile. ¶ Inopinabile ē qd̄ est ꝯ cōeʒ opiōnē. Differt aūt a falso: qꝛ aliqd est ꝯ cōem opiōnē pluꝝ: qd̄ tn̄ nō est falsuʒ: vt stellā esse maiorē terra: ʒ aliquē regeʒ diuitē ʒ felicē: esse miserū ʒ isfortunatū si sit peccatoꝛ. Ad qd̄ pōt aliqs sophistice sic duci. Quēcūqʒ ꝯtingit aliquē hosteʒ vincere est iselix: qꝛ ille q vinciē est iselix: sʒ regē ꝯtingit aliquē hostē vincere: qꝛ pōt esse ꝙ regē aliqs hostis vincat. g̃ rex est iselix. ¶ Solecismus est vitium in cōtextu ꝑtiū oꝛōnis ꝯ regulas artis grāmatice factuʒ. vt vir alba. ʒ hoīes currit. Ad hoc pōt aliqs sophistice sic deduci. Tu scis hoc. hoc est lapis. g̃ tu scis lapis. qd̄ grāmatice nō diciē. ¶ Nugatio est eiusdē ʒ ex eadē ꝑte inutilis repetitio. vt hic. hō hō currit. Dico eiusdē: qꝛ si esset diuersoꝝ. nō eēt nugatio. Dico aūt ex eadē ꝑte: qꝛ si idē poniē in subiecto ʒ ꝑdicato: nō erit nugatio. vt hō est hō. Inutilis aūt repetitio dr̄: qꝛ si idē repetaē ad maiorē expssionē nō erit nugatio. vt cū dr̄. deus deus meus respice in me. Ad hoc pōt aliqs sophistice sic duci. Iste nasus est nasus simus: sed simus idem est ꝙ nasus simus. ergo iste nasus est nasus nasus simus. Cap. VI.

T sciendū ꝙ iste incōueniētia respiciunt diuersas sciētias. nā redargutio est ꝯ metaphysicū. ad quem ꝑtinet cōsideratio huius ꝑnci ꝑij. ꝯdictoria nō sūt siml̄ vā nec siml̄ falsa. Falsuʒ est circa sciam nālē. que consideret res sensibiles in qbus veritas ʒ falsitas est manifesta: ʒ spāliter ꝯ mathematicaʒ in qua est maxia certitudo. Inopinabile cōtra dialecticā que ꝑcedit ex ꝓbabilibus que sunt fm̄ opioneʒ oium vel pluriū vel sapientum. Solecismus est ꝯtra grāmaticā. Nugatio est ꝯ rhetoricaʒ cui⁹ est ornate loqui. Et sic dū in singulis sciētijs rn̄dens ad icōueniens duciē sophista opponēs appet oia sciēs eē. Cap. VII.

Unc restat videre de modis arguēdi quibus sophista ad ꝑdicta incōueniētia rn̄dentē ducere conaē. ¶ Est aūt sciēdū ꝙ sicut argumentatio dialectica hʒ firmitatem ex loco vocita argumentatio sophistica ad ꝑdicta inconuenientia: firmitatē hēt ex loco apparenti. Locus aūt ver⁹ firmitatē dialectice argumētationi ꝑstans: est habitudo inferentis ad illatum que dicitur differētia maxime. vt genus spēs: totum ʒ pars: ex quarum habitudine veritas maxime ꝓpositionis oritur supra quam fundatur veritas dialectici argumētū. Sicut ex habitudine spēi ad ge-

nus sumit̄ hec maxīa. De quocūq; pdicaꝫ spēs: & genus. Ex qua h argumētū ꝯfirmaꝫ Sortes est hō. ḡ sortes est aīal. Et silr loc' sophisticus cōsistit in habitudine īferētis ad īllatū ex q̄ sumit̄ aliqua regula falsa: sꝫ apparēs va: sꝫ quā pcedit sophisticū argumētū. Sicut cū dr̄. Cognosco veniētē. veniēs est corīscus. ḡ cognosco corīscū. hic pceditur ab accñte ad subm. i. a veniēte ad corīscū. Sed virtute hui' maxīe. Quicqd est de accñte: & de subto. Que qdē maxīa est falsa pp diuersitatē accñtis & subi videt̄ tñ eē va ppter ꝯueniētiā vtriusq;. Unū ad locū sophisticū pdictū duo cōcurrūt. Unū qd est cā appentie. qꝫ facit argumētū apparere vex. & dr̄ et pn̄ⁱ motiuū. qꝫ mouet hoiem ad h q̄ argumēto sophistico assentiat. & h est i pdicto argumēto vnio accñtis ad subm. Aliud est pncipiū defect' qꝫ facit. s. defectū nec̄itatis in argumēto. Et vocaꝫ cā nō existētie: q̄ in pdicto argumēto est diuersitas subi & accñtis. Ex his aūt duob' ꝯtingit hoiēꝫ falli. qꝫ. s. appet aliqd & nō est. Unū locus sophisticus alio nōie fallacia dr̄: qꝫ. s. ē cā fallēdi q̄tū est de se: lꝫ p se aliqs nō fallaꝫ in actu: nisi ignorātia adueniē: e. ¶ Sicut aūt loci dialectici distinguunt̄ penes diuersas habitudines ex qb' maxīe & argumēta sumunt̄. ita loci sophistici siue fallacie distiguunt̄ penes pncipia motiua ex qb' appet eē firmitas in sophisticis argumētis. Hoc aūt ꝯtingit dupl'r. Uno mō ex pte vocis: qñ pp vnitatē vocis credit̄ esse vnitas rei significate p vocē: sicut ea q̄ p hoc nomen canis significantur. videnꝫ esse vnum. qꝫ hoc nomē canis vnum est. Alio mō ex parte rei: ex eo. s. q̄ alique res. que aliquo modo cōueniunt: simpliciter vnum esse creduntur. sicut supra dcm̄ est de subiecto & accidente.

Caplm. VIII.

Locoꝝ igit̄ sophisticoꝝ siue fallaciaꝝ quedā sunt in dictione: & q̄dā extra dictionē. In dictione qdē locus siue fallacia est: qñ pn̄ⁱ motiuū siue cā appentie est ex pte vocis: Extra dictionē vō qñ ex pte rei est cā appentie. Ex parte aūt vocis est pn̄ⁱ motiuū siue cā appentie ex eo q̄ vna vox multa significat. qd ꝯtingit pp vocis multiplicitatē. Est aūt mltiplex triplex. s. actuale: potētiale: & phantasticū. ¶ Actuale est qñ vna vox nullo mō variata multa significat. Et hoc qdē si sit in vna dictione dr̄ equiuocatio. Si aūt i orone dr̄ amphibologia. vt liber Ar̄lis. i. ab Ar̄le fact' vel possessus. ¶ Multiplex vō potētiale ē qñ vna vox aliquo mō sm platiōnē variata multa significat: q̄ qdē in dictione est sm accentū: vt pendere sm q̄ graui vel acuto accētu pfert̄. multa significat. In orone vō est sm cōpōnē vel diuisionē. vt duo & tria sūt qnque: h eniꝫ diuerse significat cōposite & diuise platū. ¶ Phātasticum vō. i. apparens multiplex est qñ vna dictio sm rei vitatē vnū significat: sꝫ videt̄ aliqd aliud significare: sic hoc nomē hō significat q̄le qd: & videt̄ significare h aliqd: vt dr̄ in predicamentis. Et hec dicit̄ figura dictionis quasi dictionis silitudo. Sūt igit̄ loci sophistici in dictione quinque. equiuocatio. amphibologia. accentus. cōpositio & diuisio: & figura dictionis.

Caplm. IX.

Fallacia equiuocationis.

Primo igit̄ dōm est de equiuocatiōe. Est aūt equiuocatio vni' & eiusdē nois diuersa significatio. Falla aūt equiuocatiōis est deceptio pueniēs ex eo q̄ vnū nomē pla significat. Primū aūt motiuū siue cā appentie i equiuocatione est vnitas dictionis eiusdē simplr. Simplr qdē dr̄ ad dram accēt' in q̄ nō ē vna dictio simplr: sꝫ solū in potētia. Cā aūt nō existētie est diuersitas rerū significatarum. ¶ Spēs vō siue modi equiuocatiōis sūt tres. Pria spēs ē qñ vna dictio pncipalr plura significat: vt h nomē canis pncipalr pla significat. vꝫ. aial latrabile: piscē marinū: & celeste sidus. Et formaꝫ sic palogism'. i. appens syllus. Ois canis ē latrabilis: celeste sidus ē canis. ḡ celeste sidus est latrabile. Sꝫ nō seqtur: qꝫ hoc nomē canis aliud significat in p°. aliud in 2°: sm q̄ vtraq; accipit̄ vera: & sic nō est ver' syllōcū nō sit idē mediū. Si āt accipiaꝫ vt idē significās in vtraq;: sic altera pmissaꝝ est falsa. ¶ Et nota q̄ sicut in syllō opꝫ ideꝫ mediū bis sumi in pmissis. ita opꝫ duas extremitates bis sumi in syllō. semel i pmissis: & semel in ꝯclone. Unū eadē rōne pōt fieri palogismus si sit equiuocatio in aliq̄ extremitatū: sic h. Grāmatici discūt: sꝫ grāmatici sunt sciētes. ḡ scientes discūt. nō seqꝫ. Discere enī equiuocū ē. Nā vno' idē est qd itelligere docentē. & sic sciētes discūt. Alio' idē est qd accipe sciam: & sic scientes nō discūt. ¶ Scđa spēs equiuocatiōis est qñ vnū nomen pncipalr significat vnū. & aliud nō nisi metaphorice siue trāsumptiue: sicut h vbū ridet pncipalr sigāt actū propriū ridēdi hois. metaphorice aūt siue trāsumptiue prati floriditateꝫ. Et formaꝫ sic palogismus. Quicqd ridet hꝫ os: pratū ridet: ḡ pratū hꝫ os. Et sic. Quicqd currit hꝫ pedes: sꝫ aq̄ currit: ḡ aqua hꝫ pedes. Nō seqꝫ: qꝫ ridere et currere pmo sumit̄ pprie. & postea transumptiue. ¶ Ad hāc etiā secundā spēm reducit̄ multiplicitas nominum analogoꝝ que dicunt̄ de plurib' sm pus & posteri'. sicut sanuꝫ di de vrina: aiali: & dieta: aliter & aliter. Et formaꝫ sic palogism'. Oē sanū hꝫ vitā: vrina est sana: ḡ vrina hꝫ vitā. Nō seqꝫ: qꝫ sanū pmo sumit̄ p eo qd pncipaliter significat sanitateꝫ. Scđo pro eo qd posteri' significat. s. p signo sanitatis. ¶ Pōt et ad hāc reduci multiplicitas ppōnū: qñ vna ppositio vnā habitudinē sigāt per pus: & aliā per posteri'. Et formaꝫ sic palogismus. In quocūq; est sanitas illud est aial: sed sanitas est in humoꝝ adeq̄tione: ergo humoꝝ adequatio est aial. Nō seqtur: qꝫ in pma hec ppō significat habitudineꝫ accñtis ad subm. In scđa vō habitudineꝫ effectus ad cām. ¶ Tertia spēs est que puenit ex diuersa sigātione: que qdē attēditur sm accñtia priū orōnis: sicut sm tps numeꝝ: genus & silia. & formaꝫ sic palogismus. Quicūq; surgebat stat: sedēs surgebat. ergo sedens stat. Nō seqtur: qꝫ sedēs in minori sumebaꝫ put est tpis preteriti impfecti: in cōclusione put est temporis presentis.

Cap. X.

Fallacia amphibologie.

Fallacia amphibologie est deceptio pueniēs ex eo q̄ vna orō penitus eadeꝫ plura significat. & dico penit' eadē ad drām orōnis composite & diuise: que nō nisi īquātū cōposita ē & diuisa plura sigāt: sicut aūt equiuocatio puenit ex eo q̄ vna dictio penit' eadē plura sigāt. ita amphibologia puenit ex eo q̄ vna orō penit' eadē plura significat. Unū di amphibologia ab amphi qd est dubiū: & boli qd est snīa: q̄si dubia snīa locutiōis. Uel sꝫ quosdā di ab amphi qd est dubiū: & boli qd est snīa: et logos qd ē smo. vnū amphibologia q̄si dubia snīa smonis. ¶ Cā āt appentie siue pncipiūꝫ motiuū in amphibologia est vnitas orōnis plura significātis. Cā vō nō existētie siue pncipiū defectus: est diuersitas significatiōis. ¶ Sunt auteꝫ tres spēs amphibologie. Prima spēs puenit ex eo q̄ aliqua vna orō pncipalr plura significat: manēte eadē constructione: ppter diuersaꝫ habitudinē cōstructoꝝ: sicut hec oratio liber Aristotelis plura significat. Et lꝫ semp eodē modo iste due dictiones cōstruātur: tamē ppter diuersam habitudinē. diuersa significāt. Potest enim itelligi sm habitudinem effectus ad causam: vel possessi ad possidenteꝫ. Et formaꝫ sic paralogismus. Quicqd ē Aristotelis possideꝫ ab Ar̄le: sꝫ iste liber est Aristotel. ḡ possideꝫ ab Arist. Nō seqꝫ. qꝫ pmo ꝯstruebaꝫ noiatiuus cū genitiuo in habitudine possessiōis ad possidētē: & in scđa in habitudine effect' ad cām. ¶ Scđa spēs est q̄ puenit ex eo q̄ vna oratio plura significat pp diuersam partium

ꝯstructionē: ex eo ꝙ aliq̄ dictio pōt ꝯstrui cū alia transitiue vel intrāsitiue. sicut hic. Quicqd videt aliqs ħ videt: sed colūnā videt aliqs. g̃ colūna videt. Nō sequiť. qꝛ ly ħ ꝯstruiť vno mō cū v̄bo videt trāsitiue. ⁊ est accusatiui casus. ⁊ sic est vera. Est. n. sensus ꝙ q videt aliqua rez videt illā. Alio mō pt ꝯstrui itrāsitiue: ⁊ est nōīatiui casus: ⁊ sic est falsa. Et est sensus ꝙ q videt aliquā rē: illa res videt. Et sic ꝓcedit ꝯclō. Silr ⁊ ħ. Quoscūqꝫ volo me accipere: volo ꝙ ipsi me accipiant: sed pugnātes volo me accipe. g̃ volo ꝙ pugnātes me accipiāt. Nō sequiť. qꝛ li me pōt ꝯstrui cū ħ v̄bo accipe trāsitiue vel itrāsitiue: ⁊ i vno sensu est v̄a: ⁊ in alio falsa. Silr hic. Quicūqꝫ sūt epi sūt boīes: sꝫ isti asini sunt epi. g̃ isti asini sunt boīes. Non sequiť. qꝛ minor est duplex ex eo ꝙ li epi pōt cōstrui intrāsitiue: ⁊ est nōīatiui casus: ⁊ sic est falsa. Pōt etiā construi transitiue. ⁊ est genitiui casus: ⁊ sic est v̄a. ¶ Et est attendēdū ꝙ diuersitas casuū ꝑtinet ad fallaciaz amphibologie. qꝛ casus accidūt dictioni: s̄m ꝙ vna dictio construiť cū alia dictione. Diuersitas v̄o alioꝝ accītiū pertinet ad equiuocationē: qꝛ alia accidētia accidūt dictioni sꝫ ꝙ in se ꝯsiderať. ¶ Tertia spēs amphibologie est qñ oratio vna significat plura: vnū ꝑncipalr. ⁊ aliud trāsumptiue: sicut hec oratio. Litt᷑arať. ꝑncipalr significat littoris scissionē. trāsūptiue v̄o opis amissionē. Et formať sic ꝑalogism᷒. Qñ littus arať: terra scindiť. sed qñ indocilis doceť littus arať. g̃ qñ indocilis doceť: terra scindiť: nō seqꝛ ꝓpter predictā multiplicitatē. Capl̄m. XI.

Fallacia cōpōnis ⁊ diuisionis.

SEquiť de fallacia cōpōnis ⁊ diuisionis in qb᷒ vt supra dcm̄ est: est deceptio ꝓueniens ex potētiali multiplicitate vni᷒ orōnis. Diciť aūt vna orō potētialr multiplex: vel ex eo ꝙ eedē dictiones diuersimode adinuicē cōponi pñt: vel adinuicē distingui. Sicut cū dr. Quicqd viuit semꝑ erit. hec dictio semꝑ: pōt cōponi cū hoc v̄bo viuit. vel diuidi ab eodē. Et qꝛ orō ꝑ cōpositionē ꝑtiū ꝯstituiť. ꝑtes se hñt ad orōnē sic mā: cōpositio sic forā. Ubi g̃ sūt eedē ꝑtes: sꝫ nō eadē cōpō est eadē orō mālr ⁊ potētialr: sꝫ nō formalr ⁊ actualr. Et ꝑꝑ ħ est multiplex potētiale. Uel qꝛ orō q̄ est vna: potentialr plura significat. Et in ħ dn̄t iste fallacie ab amphibologia. qꝛ in amphibologia semꝑ idē cōponiť cū eodē. lꝫ nō vniformiter. Un̄ est eadē cōpositio. ⁊ ꝑ ꝯñs orō formalr ⁊ actualr ē vna. ⁊ multiplex actuale. ¶ Differūt aūt he falle cōpōnis ⁊ diuisiōis: qꝛ qñ orō in sensu cōposito est falsa. est falla cōpōnis. qñ aūt in sensu diuiso ē falsa: ē falla diuisiōis. ¶ Et nota ꝙ tūc dr orō cōposita qñ ꝑtes magis debite ordinanť. ⁊ dr diuisa qñ ꝑtes min᷒ debite ordīanť. Cā aūt appentie siue ꝑn̄ motiuū l vtraqꝫ ē vnitas potētialis orōnis plura significātis. Cā v̄o nō exñtie siue ꝑn̄ defect᷒ ē diuersitas significatiōis sꝫ ꝙ itelligiť cōposita vel diuisa. Cap. XII.

SUnt aūt tres modi siue spēs vtriusqꝫ falle. ¶ Primus modus ē qñ aliqđ dcm̄ pōt supponere v̄bo vel rōne toti᷒: vel rōne ꝑtis. Si eniꝫ rōne totius supponať v̄bo: erit orō cōposita: si rōne ꝑtis: erit orō diuisa. Et tūc si i sensu cōposito orō est falsa: est falla cōpōnis. Si aūt in sensu diuiso: est falla diuisiōis. Si aūt in vtroqꝫ est falsa: tūc nulla est falla. qđ ⁊ in alijs multiplicitatib᷒ ē itelligēdū. Et formať sic ꝑalogism᷒. Quēcūqꝫ posse est eē albū. posse est ꝙ ipse sit albus: sꝫ nigrū posse est eē albū. g̃ posse est ꝙ nigrū sit albū. Nō valet. qꝛ illud dcm̄ nigrū eē albū pōt supponere ei qđ dr eē posse: vel rōne subiecti: ⁊ tūc possibilitas attribuiť subto dicti: ⁊ est modalis de re: ⁊ tūc est diuisa ⁊ v̄a. est. n. sensus ꝙ iste q est niger hꝫ potētiā ꝙ sit albus. Uel pōt supponere rōne toti᷒ dicti: ⁊ sic est modalis de re ⁊ de dicto: ⁊ est cōposita ⁊ falsa. est. n. sensus ꝙ ħ dictū albū esse nigruꝫ sit posse. Un̄ hic est falla cōpōnis. Pōt ēt sic formari ꝑalogismus. Quēcūqꝫ esse nigrū est ipossē nō pōt eē niger: sꝫ albū eē nigrū ē ipossē. g̃ albū non pōt esse nigrū. Nō valet. qꝛ media est duplex: sicut supra dcm̄ est: ⁊ in sensu cōposito est v̄a: ⁊ i diuiso est falsa. Un̄ est fallacia diuisionis. Caplm. XIII.

SEcundus modus ꝓuenit ex eo ꝙ aliqđ ꝑdicatū in quo ꝑ cōiūctionē copulatiuā vel disiunctiuaꝫ plura adunanť: pōt attribui subto ꝯiunctiꝫ vel diuisiꝫ. Si ꝯiunctim orō est cōposita: si diuisim orō est diuisa. Et tunc si in sensu cōposito est falsa: est falla cōpositionis. Si in diuiso est falsa: est falla diuisiōis: vt patet in his ꝑalogismis. Quicūqꝫ numerus cōponiť ex duob᷒ ⁊ tribus est duo ⁊ tria: sed qnque nō sunt duo ⁊ tria. g̃ quinque nō cōponiť ex duobus ⁊ trib᷒. Nō valet. Media. n. est duplex ex eo ꝙ illud ꝑdicatū duo ⁊ tria pōt intelligi remoueri a subiecto diuisim: ⁊ sic est v̄a. Est. n. sensus ꝙ qnqne neqꝫ sūt duo: neqꝫ sunt tria. Uel pōt remoueri cōiunctiꝫ. ⁊ sic est falsa. Est. n. sensus ꝙ duo ⁊ tria sil iuncta nō sūt quinque: ⁊ in hoc sensu ꝓcedit ꝯclō. vn̄ est fallacia cōpōnis. Uel pōt forari sic. Quecūqꝫ sūt duo ⁊ tria sūt duo: sed qnque sūt duo ⁊ tria. g̃ qnque sūt duo. Hic silr minor est duplex ⁊ in sensu cōposito ē v̄a. i diuiso falsa. vn̄ ibi est falla diuisionis. Silr ē si i ꝑdicato ponať dictio disiūctiua. sic hic. Oē aīal ē rōnale vl irrōnale: sꝫ nō oē aīal est rōnale. g̃ oē aīal ē irrōnale: nō valet. Nā ꝑ᷒ est duplex ex eo ꝙ ꝑdicatū pōt ꝯiunctim attribui subto. ⁊ sic est cōposita ⁊ v̄a: ⁊ est sensus ꝙ de quolibet aīali veꝝ est dicere ꝙ est rōnale vel irrōnale. Uel pōt diuisim attribui subto ꝑdicatū: ⁊ sic est diuisa ⁊ falsa. Est. n. sensus ꝙ altera istarū ꝓpositionū est v̄a: oē aīal est rōnale. vl oē aīal est irrōnale. cuꝫ tñ vtraqꝫ sit falsa. ⁊ iō est falla diuisionis. Pōt ēt formari sic ꝑalogism᷒. Qđ nō est rōnale vel irrōnale neqꝫ ē rōnale neqꝫ irrōnale. sed nō oē aīal est rōnale vel irrōnale g̃ aliqđ aīal neqꝫ est rōnale neqꝫ irrōnale. Nō sequiť. qꝛ minor est duplex: ⁊ in sensu diuiso est v̄a: ⁊ i cōposito est falsa. vn̄ est falla cōpōnis. ¶ Et sciēdū ꝙ qñ ꝑdicatū cōparať ad subm cōiunctiꝫ. tūc ꝯiūctio ꝯiungit terminos. ⁊ sic accipiť in vi vni᷒ ꝓpōnis. qꝛ duo termini ꝯiunctim accepti sumunť vt vnū ꝑdicatū: ⁊ cū sil attribuanť subto subm ēt erit vnū. Ex vno aūt subto ⁊ vno ꝑdicato fit orō vna. Qñ v̄o duo termini in predicato positi copulato vel disiuncto. diuisiꝫ subto attribuunť: sic accipiunť vt duo ꝑdicata. ⁊ ꝑ ꝯñs vt duo subiecta eis correspondētia: ⁊ sic intelligunť vt due orationes per coniunctionem copulatiuam vel disiunctiuam. Caplm. XIIII.

TErtius modus est qñ vna dictio pōt ꝯiungi diuersis dictionib᷒ in orōne positis. Erit aūt s̄m ħ tūc cōposita: qñ ꝯiungiť cuꝫ dictione cui magis apparet vel apta est ꝯiungi. diuisa v̄o qñ ab ea diuidiť: sic in hoc ꝑalogismo. Qđ pōt vnū solū ferre: plura pōt ferre. sed qđ solū vnuꝫ pōt ferre. nō pōt nisi vnū ferre. g̃ q nō pōt nisi solū vnū ferre plura pōt ferre. Nō sequiť. Nā ꝑma est duplex ex eo ꝙ solū pōt ꝯiūgi cū hac dictiōe pōt. cū q̄ magis vr cōiūgi: ⁊ sic est cōposita ⁊ falsa. est. n. sensus ꝙ iste q nō pōt portare nisi vnū pōdus ꝑt portare plura. Uel pōt diuidi ab ħ v̄bo ꝑt ⁊ ꝯiūgi cū hac dictiōe vnū. ⁊ sic est diuisa ⁊ v̄a. Est. n. sensus. q nō pōt portare vnū solū pōdus. ꝑt portare qñqꝫ pl̄a. vn̄ ē falla cōpōnis. ¶ Itē. Quicūqꝫ viuit sꝑ erit. iste asin᷒ viuit. g̃ iste asin᷒ sꝑ erit. Nō seqꝛ. Nā ꝑ᷒ ē z᷒ ex eo ꝙ ħ aduerbiū semꝑ ꝑt ꝯstrui cū ħ v̄bo erit cū q̄ vr cōponi magis. ⁊ sic ē cōposita ⁊ fl̄a. Uel diuidi ab eo ⁊ cōponi cū ħ v̄bo viuit: ⁊ sic est diuisa ⁊ v̄a. vn̄ est falla cōpositionis. ¶ Ecōtrario v̄o ē falla diuisiōis i his ꝑalogi-

fmis. Quocūqз vides hūc pcussuз illo pcussus est. sз oclo vides hūc pcussuз. ğ hic est pcussus oclo. Nõ seqř. Nā minor ē duplex: ex eo q iste ablatiu° oculo pōt cōponi cū B vbo vides: cū q magis vř: ⁊ sic ē cōposita ⁊ vā. Uel pōt diuidi ab eo ⁊ cōponi cū B pticipio pcussuз: ⁊ sic ē diuisa ⁊ falsa. vñ est falsa diuisiōis. ¶ Itē. Quicūqз est hodie natus hodie p̄ eē icepit: sз tu es hodie nat°: ɔstat. n. q hodie es ⁊ es nat°. ğ hodie p̄ cepisti eē. Nõ seqř: qz p̄ma est duplex: eo q hoc aduerbiū hodie pōt cōponi cū hoc vbo es ⁊ sic est cōposita ⁊ vā. Uel cuз hoc participio natus. ⁊ sic est diuisa ⁊ falsa. Et notādū q obliqui ⁊ aduerbia magis videnř determinare vbū q̄ȝ participiū ⁊ magis verbum principale: q̄ȝ scðariū: qð implicař in subo. Cū eniз diciř. Quicūqз currit mouetur: mouetur est vbum p̄ncipale. ⁊ currit scðarium in subiecto implicatū. Caplm. XV.

Fallacia accētus.

SEquiř de fallacia accētus. Accentus put hic sumiř est modus pnunciādi aliquā dictionē. Fallacia aūt accentus est deceptio pueniēs ex eo q aliq̄ dictio diuersimode pnuntiata diuersa significat. Sicut. n. in fallacia fm cōpositionē ⁊ diuisionē est eadeз oratio mãliter: ⁊ formalř diuersificata fз cōpositionē ⁊ diuisionē. ita i hac fallacia est eadē dictio mãliter. formalř diuersificata fm modū pnuntiandi: ⁊ iõ sicut est ibi potētialis multiplicitas orationis. ita est hic potētialis multiplicitas dictionis. Causa apparentie in hac fallacia est mãlis vnitas dictionis. Cā vo nõ existētie est diuersitas significatiōis. i. dictionis diuersimode pnūtiate vel plate. ¶ Sūt aūt q̄tuor modi huius fallacie fm q q̄tuor modis cōtingit diuersificari modus pnuntiādi dictionē. Primo mō nāqз variatur p diuersos tonos siue accētus. q sunt tres. s. acut°: grauis: ⁊ circūflexus. Acutus accētus siue tonus est q acuit siue eleuat syllabā: sic cū dř martin°: in quo media syllaba eleuař. Grauis vo accētus est q deprimit syllabā vel deponit: vt pз in media syllaba huius noīs dñs: vel vltima hui° noīs lucas. Circūflexus aūt accētus est q acuit syllabam ⁊ deprimit. ¶ Prim° ğ modus hui° fallacie puenit ex eo q aliq̄ dictio pōt pnuntiari acuto: graui: vel circūflexo accentu: vt pз in B paralogismo. Quoscūqз iustum est pēdere: iustū est pati penā: sз bonos viros iustū est pendere. ğ bonos viros iustū est pati penā. Nā in p̄ma sumebař pendere put pferatur graui accētu: ⁊ sic idē est pēdere qð pati penā. In scða pferebař acuto accētu: ⁊ sic pendere idē est qð dare penā. Scðo mō variař modus pnūtiandi dictionē fm diuersa tpa q̄ sunt duo. s. pductū vt in syllaba longa: ⁊ correptū vt in syllaba breui. ¶ Scðo ğ modus puenit ex eo q aliq̄ syllaba alicui° dictiōis pōt corripi vel pduci: vt pз i hoc paralogismo. Ois populus est arbor: sз aliq̄ gens est pplš. ğ aliq̄ gēs est arbor. Non seqř: qz hec dictio ppls aliud significat fm q ei° p̄ma syllaba pduciř: sic. n. significat q̄ddā arborē: ⁊ aliud fm q corripiř: sic. n. significat gētē. Tertio mō variař modus pnuntiandi dictionē fm diuersitatē spūs. q qdē diuersificatur fm asperū ⁊ lene. Asper qdē spūs designař p hāc figurā. h. lenis vo spūs est qñ sine aspiratione syllaba pferř. ¶ Tertius ğ modus hui° fallacie puenit ex eo q aliq̄ dictio pōt leniter vel aspere pnūtiari: vt pз in B paralogismo. Quidqd hamař hamo capiř: sз vinū amař. ğ vinū hamo capiř. Nõ sequiř. qz p̄ hoc vbuз hamař pferř aspere. z° leniter. Silř hic. Ois ara est in tēplo: stabulum porcoꝝ est hara. ğ stabulū porcoꝝ est in tēplo. Nõ sequitur. qz p̄ hoc nomen ara pfertur leniter. postea aspirař. ¶ Quartus modus puenit ex eo q aliqd pōt pferri: vt vna dictio vel vt plures: vt hic tu es q es: sз qes est reges. ğ tu es reges. Nõ seqř: qz B qð p̄ dico q es sumiř vt oratio vna. postea vt vna dictio. Silř hic. Quicqd de° fecit inuite: fecit inuitus. racemos fecit de° in vite. ğ racemos fecit inuitus. Nõ sequiř. qz p̄mo hec dictio inuite sumiř vt vna dictio: postea vt plures. ¶ Pз igitur ex p̄dictis q accēt° fm q ab eo denoiař hec fallacia cōius ē q̄ȝ accēt° q diuidiř p grauē ⁊ acutū ⁊ circūflexū. cōprehēdit. n. sub se ⁊ hūc accentuз: ⁊ alia tria: vt dcm est p̄us. s. asperū lene corruptū pductū vt vnū ⁊ vt plura. Cap. XVI.

Figure dictiōis

SEquitur de fallacia figure dictionis. Figura dictionis put hic sumiř nihil est aliud q̄ȝ similitudo vni° dictionis ad alteram sicut dř aliqd od figurā alteri° factū qð ei assimilatur. Uñ fallacia figure dictiōis est deceptio pueniēs ex eo q aliq̄ dictio silis alteri dictioni videtur eundē modū significandi hrē: cū tñ nõ habeat: vt hec dictio hõ. videř significare hoc aliqd pp silitudinē quā hз cū noībus significantibus subam primam. Et sic pз q in hac fallacia nõ est multiplex vex: sз phantasticū. qz vna dictio nõ plura significat fm rei veritatē: sed hз vnum modū significandi: ⁊ videř hrē aliū. Causa apparentie in hac fallacia est silitudo vni° dictionis cū alia dictiōe. causa vo nõ existentie est diuersus modus significandi. ¶ Sunt aūt tres modi hui° fallacie. Primus modus puenit ex eo q dictio q̄ significat masculinuз sumiř ad significādū femininū aut neutrū aut ecōuerso: vt pз in B palogismo. Quecūqз colorař albedine est alba. sз catelina colorař albedine. ğ catelina est alba. Nõ sequiř. qz cū catelina sit ppriū nomē viri nõ significat femininū. lз significare videař pp silitudinē dictiōis quā hз cū noīb° femininis. vñ nõ dз sumi sub feminino distributio. Uel sic. Ois suba colorata albedine est alba: sз vir est suba colorata albedine. ğ vir est alba. Non sequiř: qz mutař hic femininū in masculinū. ¶ Scðs modus puenit ex eo q aliq̄ dictio q̄ significat p modū vni° p̄dicamēti videř significare p moduз alteri°. sic hic. Quicqd heri vidisti: hodie vides. albū heri vidisti. ğ albū hodie vides. Non sequiř. qz hic mutař qd in q̄le. Uel sic. Quotcūqз emisti comedisti: crudū emisti. ğ crudū comedisti. Nõ sequitur qz hic mutař q̄tū in quale. Uel sic. Quātūcūqз digitos olim habuisti hodie habes. sз paruos digitos oliз habuisti. ğ paruos digitos hodie habes. Nõ seqř: qz mutatur q̄tū quātitatis discrete: in q̄tum quātitatis ɔtinue. ¶ Et notādū q nõ facit fallaciā figure dictionis mutatio p̄dicamētoꝝ q̄tū ad rē significatā: sed q̄tū ad modū significādi. Albedo. n. significat q̄litatē: sз significat eā p modū substātie: qz nõ significat eā vt inherentē. Album aūt significat eā per modū q̄litatis: qz significat eā vt inherētē. Uñ hic nõ est fallacia figure dictionis. Quicqd heri vidisti hodie vides. albedinē heri vidisti: ğ albedinē hodie vides. Erit aūt fallacia figure dictionis si pcedař sic. albū vidisti: ğ albū vides. ¶ Tertius modus puenit ex eo q aliq̄ dictio q̄ significat q̄le qd videř significare hoc aliqd: ⁊ ɔtingit qñ q̄le qd trāsmutař in B aliqd. Et dř significare q̄le qd qñ significat nām cōem generis vel spēi. fm q ptinet ad tertiū modū. Hoc aliqd vo significat subam pticularē. Si. n. sumař q̄le qd significare fm q ptinet ad gen° q̄litatis: sic mutař q̄le qd in hoc aliqd: ⁊ ptinet ad tertiū modū. Et formař sic paralogismus. Sortes est alter ab hoie: ipse est hõ. ğ ipse est alter a se. Nõ sequiř: qz pcediř ab hoie ad sortem: ⁊ sic mutatur q̄le qd in hoc aliqd. Et ad hūc modū reduciř oīs deceptio pueniēs ex variata suppositione terminoꝝ: vt hõ est spēs: sortes est hõ. ergo sortes est species. Hic pcediř a simplici suppositione ad discretaз. ⁊ mutatur quale qd in hoc aliquid. Caplm. XVII.

Sequit̃ de fallacijs extra dictionez que in hoc dn̄t a fallacijs in dictione vt supra dcm̄ ē.q2 in fallacijs ĩ dictiōe p̄n^m motiuū siue cā apparētie est ex pte vocis.in fallacijs aūt ex̃ dictionē ex pte rei.Sicut.n.in fallacijs in dictione deceptio ꝓuenit ex eo ꝙ alique res q̄ ꝯueniūt f3 vocē accipiunt̃ vt eedē f3 rē:ita in fallacijs extra dictionē deceptio ꝓuenit ex eo ꝙ alique res aliquo mō ꝯueniētes vel differētes accipiunt̃ vt eedē simplr̃ vel diuerse. ¶ Sūt aūt fallacie ex̃ dictionē septē:quaꝝ pma est f3 accidens. scd̄a fm̄ qd ꝛ simplr̃.tertia fm̄ ignorantiam elenchi.q̄rta fm̄ petitionē principij.quinta fm̄ cōsequens.sexta f3 nō cām vt causam.septima f3 plures īterrogationes vt vnā. ¶ Accipiunt̃ aūt he fallacie fm̄ quasdā vl'es reruz ꝯditiones. Nā entiū aliud est ꝑ se:ꝛ aliud ꝑ accn̄s.ꝛ f3 h̄ accipit̃ fallacia accidentis. Itē fm̄ ꝑfectū ꝛ īperfectum. fallacia fm̄ qd ꝛ simplr̃.fm̄ aūt oppositū ꝛ nō oppositū fallacia fm̄ ignorātiā elenchi.fm̄ v̄o idem ꝛ diuersuz est fallacia petitionis p̄ncipij.fm̄ prius ꝛ posterius fallacia ꝯn̄tis.fm̄ aūt causatū ꝛ cām est fallacia fm̄ non cām vt cām.fm̄ aūt vnū ꝛ multa fallacia fm̄ plures interrogatiōes vt vnā.Dōm ē ĝ p̄^s de falla accn̄tis. Cap.XVIII.

Fallacia accn̄tis.

Sciendū est aūt ꝙ accn̄s hic accipit̃ fm̄ ꝙ diuidit̃ ꝑ inesse ꝑ se ꝛ ꝑ inesse ꝑ accn̄s. Per se aūt dr̄ aliqd inesse alicui qd̄ inest ei fm̄ rōnē ꝓprie diffōnis.qd̄ aūt preter hec inest alicui dr̄ inesse ꝑ accidens. Un̄ ad hoc qd̄ est inesse ꝑ se:aut ꝑ accidēs:triplr̃ aliqd pōt se habere. Quedā enĩ sunt q̄ oīno sunt idē fm̄ sube rōnē:vt vestis ꝛ indumētū. ꝛ in istis est solūmō ꝑ se ꝛ nullo mō per accidēs. Quedā v̄o sunt quoꝝ vnū est oīno ex̃neuz a rōne alteri^s.sicut se h3 albū ꝛ hō.ꝛ in istis est solūmō ꝑ accn̄s:ꝛ nullo mō per se.Quedā v̄o sunt quoꝝ vnū quodāmō ꝑtinet ad rōnez alteri^s.l3 nō sint eadē fm̄ diffōnē.ꝛ sic se h3 supius ꝛ inferius. Nā superius ponit̃ in diffōne inferioris:sed non tn̄ oīno est eadē diffō superioris ꝛ inferioris:vt alalis ꝛ hominis.cū diffō inferioris addat supra diffōnē superioris. Et sile est de ꝓprio ꝛ de spē.nā spēs ponit̃ in diffōne proprij.nō tn̄ spēs ꝛ ꝓpriū oīno sunt idē in diffōne.Et in his quodāmō est ꝑ se ꝛ quodāmō ꝑ accn̄s.inq̄ntū ꝑtim fm̄ diffōnē ꝯueniūt ꝛ ꝑti3 differūt. In his aūt q̄ p̄ mō se h̄nt necesse est vt qcqd est veꝝ de vno sit veruz de alio:eo ꝙ talia sunt penit^s eadē fm̄ rōnē ꝛ dn̄t fm̄ nomē solū.vn̄ in his nō ꝯtingit eē fallaciā accn̄tis.S3 ĩ oīb^s alijs nō est nec̄iuz ꝙ qcqd est veꝝ de vno sit veꝝ de alio.Et iō si ex h̄ ꝙ aliqd ē veꝝ de vno ꝯcludat̃ eē veꝝ de altero:est fallacia accn̄tis.Cōtingit aūt aliqn̄ vt qd̄ est veꝝ de vno sit veꝝ de alio.qn̄.s.aliqd attribuit̃ vni fm̄ ꝙ ē idē alij.tūc enĩ ei ꝛ alteri ĩerit.Si v̄o attribuit̃ vni f3 ꝙ ē ab altero diuersuz:nō ĩerit alteri.sic̃ si albū attribuat̃ alali inq̄ntū est idē hoi.tūc op3 ꝙ ꝯueniat hoi.Si aūt vt ē diuersum ab hoie:nō ꝯuenit hoi.Et si ꝯcludat̃ īesse hoi:est ibi fallacia accn̄tis. Sic̃ si dicat̃ alal ē q̄drupes.hō ē alal.ĝ hō ē q̄drupes. Nō sequit̃.q2 q̄drupes nō p̄dicat̃ de alali f3 ꝙ aīal est idē hoi:s3 f3 ꝙ ē ab hoie diuersuz.Un̄ p3 q^r in p̄dicto argumēto mediū diuersimode accipit̃. Nā p̄ accipiebat̃ f3 q^r est diuersuz ab hoie.scd̄o fm̄ ꝙ est idē hoi. Et iō qn̄ est fallacia accn̄tis sp̄ ē diuersa acceptio medij. Dr̄ aūt diuersa acceptio medij qn̄ mediuz fm̄ ꝙ ꝯuenit cū vna extremitatū est diuersuz ab alia. Capl̃m.XIX

Fallacia v̄o accn̄tis est deceptio ꝓueniēs ex eo ꝙ aliqd assignat̃ silr̃ inesse rei subiecte ꝛ accn̄ti ei^s.vel silr̃ inesse vtriqʒ eoꝝ que sunt aliqualr̃ per accn̄s vnū.Ex quo p3 ꝙ in fallacia accidentis semꝑ inueniunt̃ tres termini sicut in syllogismo.quoꝝ duo per accidens ꝯiungunt̃.q̄ quidē se h̄nt sicut mediū ꝛ minor extremitas. Tertium v̄o qd̄ assignat̃ silr̃ vtriqʒ eoꝝ ĩesse est maior extremitas. Causa apparentie in hac fallacia est vnitas quedā ꝛ idētitas eorum que per accidens aliquo mō coniunguntur. Causa v̄o nō existentie est diuersitas eorundē. Naz sicut dicit Phs in p̄mo elenchoꝝ.fallacia accn̄tis fit ex eo ꝙ aliquis nō pōt diiudicare idez ꝛ diuersum:vnū ꝛ multa. ¶ Sunt aūt tres modi huius fallacie. Primus modus ꝓuenit ex eo qd̄ ꝓceditur ab accidente ad subm̄:vel ecōuerso. Sicut hic. Cognosco Coriscum:coriscus est veniens.ĝ cognosco venientē. Nō seq̄t̃:q2 coriscus ꝛ veniens sunt vnum per accidens:ꝛ nō per se.Unde nō sequit̃ ꝙ quicqd est veꝝ de vno sit veꝝ de alio.hic.n.fallit quādo aliqd est veꝝ de vno fm̄ ꝙ est diuersuz ab altero.Sicut hic.Coriscus enim non subiacet cognitioni fm̄ ꝙ est idē venienti.vn̄ patet ꝙ est diuersificatio medij.ꝛ sic est fallacia accidētis.Similr̃ hic. Iste canis est pater:ꝛ est tu^s. ergo est pater tuus.Canis enim ꝛ pater sunt vnū per accidēs.vn̄ nō sequit̃ ꝙ qcqd est veꝝ de vno sit veꝝ de alio. fm̄ enim ꝙ canis est pater:nō ꝯuenit ei esse tuū. ¶ Secundus modus ꝓuenit qn̄ id qd̄ cōuenit superiori cōcluditur de inferiori:vel ecōuerso:sicut hic. Homo est alal: animal est genus.ergo homo est gen^s. Nō sequit̃. Superius enim ꝛ inferius aliquo modo sunt vnū per accidēs: l3 alio modo sint vnū per se:vt ex dictis p3. Unde qd̄ verificat̃ de vno eoꝝ fm̄ qd̄ est idem alteri:necesse est ꝛ de altero verificari.Et fm̄ hoc sumuntur argumenta dialectica a genere ꝛ a specie:siue ab īferiori ꝛ supiori.Qd̄ aūt verificatur de vno eoꝝ fm̄ ꝙ differt ab altero.nō oportet de altero verificari.tunc enĩ est variatio medij ꝛ fallacia accidentis.sicut est in ꝓposito. Nam esse genus nō predicatur de animali fm̄ ꝙ est idem homini:sed fm̄ ꝙ ab eo differt.sicut superius ab inferiori. Similr̃ est hic. Triangulus est figura:sed ꝓprietas trianguli est habere tres angulos.ergo est ꝓprietas figure. Nō sequit̃:q2 triangulus ꝛ figura nō sunt omnib^s modis idē.vn̄ nō sequit̃: qd̄ de vno verificat̃ ꝛ de altero verificari.Silr̃ est etiam hic Sortes est alius ab homine:ipse est homo.ĝ est alius a se. ¶ Tertius modus ꝓuenit qn̄ ꝓceditur a specie ad ꝓprium:vel econuerso sicut hic. Homo est risibilis:risibile est ꝓpriū.ergo homo est ꝓpriū.Uel sic.hō est spēs: sed hō est risibilis.ĝ risibile est species. Nō sequit̃:q2 risibile ꝛ hō nō sunt oīno idem fm̄ diffōnem.iō se h3 vnū ad alterū aliquo mō per accidens:vt est extraneū.ꝛ propter hoc nō est necesse ꝙ quicquid verificat̃ de vno verificetur de alio. Caplm̃. XX.

Et est sciendū ꝙ nō est ĩcōueniens si aliqb^s p̄dictoꝝ paralogismoꝝ sint assignate due fallacie.s.figure dictionis ꝛ accn̄tis.q2 fm̄ ꝙ ꝓuenit deceptio ex silitudine dictionis:est fallacia figure dictionis.f3 aūt ꝙ ꝓuenit ex cōueniētia reꝝ:est fallacia accn̄tis.hō.n.ꝛ sortes ꝛ q̄ntū ad rē ꝯueniūt:ꝛ q̄ntū ad nomē silitudinē h̄nt. ¶ Sciēdū est ēt ꝙ sicut fit ꝑalogism^s accn̄tis ex ꝓpōnibus categoricis:ita fit ex ꝓpōnibus hypotheticis:ex eo ꝙ medium diuersimode accipit̃ ꝓut.s.cōparatū est ad vnā extremitatē est diuersuz ab alia sicut hic.Si nullū t̄pus est:dies nō est.ꝑ locū a toto in q̄ntitate:ꝛ si dies non est.ergo nox est.per locū ab oppositis:sed si nox est:aliqd̄ t̄pus est.ĝ si nullū t̄ps est:aliqd̄ t̄ps est. P3.n.ꝙ istud medium qd̄ est diē nō esse est diuersum ab eo qd̄ est noctē eē. Ex hoc.n. qd̄ est diē nō esse:sequit̃ noctē esse supposito t̄pe:sicut ex hoc qd̄ est videntē nō esse sequit̃ cecū esse:supposito alali qd̄ est natum videre. Caplm̃. XXI.

Fallacia fm qd et simplr.

Sequif de fallacia fm qd et simplr. Simplr aut df qd nullo addito df: vt sortes est alb9: vel sortes currit. Scdm qd aut df qd aliquo addito df: vt iste currit bn: vel sortes est alb9 dente. Hoc aut qd addif dupliciter se hz ad id cui addif. Naz qnqz no diminuit de rone eius cui addif. et tuc pot pcedi ab eo qd e fz qd: ad id qd est simplr. Ut cu df. Iste currit velociter. g currit. Uelocitas.n.nihil diminuit de rone cursus. et est in pdicto argumento locus a pte in mo. Qnqz vo additu diminuit aliqd de rone eius cui addif: vt cu df. Ethiops est albus dente. Na hec determinatio dente diminuit aliqd de rone eius qd df albu. No.n.pot dici albus nisi q vel tot9 albus est: vel fm plures et pncipaliores ptes. Et io si scludaf est alb9 dente. g est alb9. est locus sophisticus siue fallacia fm qd et simplr. Fallacia g fm qd et simplr est deceptio pueniens ex eo q dictu fm qd sumif ac si esset simplr dcm. Causa apparentie in hac fallacia est suenientia eius qd est fm qd. ad id qd dcm est simplr. Causa vo no existetie e diuersitas eorundem. Caplm. XXII.

Sunt aut qnque modi hui9 fallacie. Primus modus est qn determinatio addita hz oppositione ad id cui addif: vt in hoc argumento Cesar est ho mortu9. g est ho. Non sequif. qr esse mortuu hz oppone ad hoiem eo q viuu est de rone hois cu ho sit aial: et aial sit subsa aiata sensibilis: et sic pz q hec determinatio mortuus tollit hois rone. Silr hic. Iste est bonus latro. g est bonus. Nam bonu p se simplr sumptu oppositione hz ad latrone. Silr est hic Mendax vex dicit dicedo se dicere falsum; g dicit vex. No sequif: qr dicere vex opponif ei qd est dicere falsuz et econuerso. ¶ Scds modus puenit ex eo q determinatio addita ptinet ad aie actu. na aliqui act9 aie pnt esse et circa exntia et circa non exntia. Sicut hic. Chimera est aial opinabile. g chimera est aial. No sequif. Na opinabile additu aiali diminuit de ei9 rone. Sile est h Cesar est in memoria hoium. g cesar est. Et itex. Tu habes felicitate in voluntate tua. g habes felicitate. ¶ Terti9 modus puenit ex eo q aliq determinatio addita significat esse in potetia: sicut hic. Ouu potentialitate est aial. g est aial. No sequif. Na esse in potetia diminuit de rone ei9 qd est esse simplr. ¶ Quartus modus est qn determinatio addita significat parte. sicut hic Ethiops est alb9 dente. g est alb9. No sequif: qr ee in parte diminuit de rone eius qd est ee simplr. ¶ Sciendu tn est q si a pte suenit vel natu sit denoiari totu: non accidet fallacia in hoc pcessu. vt si dicaf. Iste est crispus fz capillos. g est crisp9 bn sequif. Na ho no denoiatur crispus nisi fm capillos. Et hic modus se extedit ad alias ptes. s. loci vel teporis et aliox totox. sicut hic. Ista dieta est bona in locis egrotatiuis. g est bona. No sequif. qr qd df in locis egrotatiuis significat parte in loco et no totu. Similr hic. Bibere vinu est malu egrotati. g est malu bibere vinu. Et eadem ro est in oibus similib9. ¶ Quintus modus est qn determinatio addita cogit terminu cui addif stare mal'iter. sicut hic Sapiens vult admittere malu. g vult malu. Na admittere malu no dicit malu simplr: sz fz qd. Simplr hic. Fur vult sumere bonu. qr pecunia. g vult bonu. et eade ro est in silib9 alijs. Sic g pz ex dictis q hec fallacia puenit fm rone pfecti vel iperfecti. Na determinatio diminuit ex eo q significat aliqd iperfecte. Caplm. XXIII.

Fallacia fm ignorantiam elenchi.

Sequif de fallacia fm ignorantia elenchi. Est aut elenchus syllus sdictionis: qui qnqz est vn9 syllus: qnqz duo. Unus qdez est qn scludit sdictoria alicui9 pponis prius date. sicut si dicaf aliqd aial esse icorruptibile et pcedaf sic. Omne copositu ex srarijs est corruptibile: oe aial est hui9. ergo est corruptibile. Hec enim coclusio cotraria est prioris ppositionis date. Duo enim syllogismi costituunt vnuz elenchuz qn ex duobus syllis cotradictoria scludunf. Sicut si in syllo predicto straponaf alius talis sylls. Nullu beatuz est corruptibile: aliqd aial est beatu. s. ronale. ergo aliqd aial no est corruptibile. Quia igif de rone elenchi est syllogismus simul et sradictio: qcqd est stra diffone syllogismi et sdictionis est stra diffone elenchi. et io cu in qlibet fallacia defectus accidat p hoc q aliqd omittif de diffone sylli et sradictionis. io ois fallacia reducitur ad ignorantiaz elenchi sicut ad gnalem. Quia vo in diffone elenchi ponif sdictio qsi dira q costituit spem. io spaliter omissio eox que ad sdictione reqrunf ignorantiam elenchi sstituut fm q est fallacia spalis. Sed qr fallacia esse non pot si apparentia desit: opz ad hoc q sit fallacia vt sit apparens sradictio. et cum hoc aliquid ad veritatem sdictionis desit. Apparens aut sdictio esse no pot nisi sit vni9 et eiusde. Un hoc obseruato ex defectu aliox q ad sdictione reqrunf hec cotingit fallacia. Est.n. sradictio oppositio vni9 et eiusde no rei tm: nec nominis tm: sed rei et nois. fm idem et ad ide. et respectu eiusdez. silr et in eode tpe. Fallacia g fm ignorantia elechi est deceptio pueniens ex eo q no obseruanf ea q sunt necessaria ad diffone elenchi et pcipue ex pte sdictionis. Un et df ignorantia elechi: qr deceptio no accidit nisi p h q ignoraf diffo sdictiois. Ca vo apparentie in hac fallacia est silitudo diffinitionis deficietis ad sdictione pfecti. Ca vo no existetie est diuersitas eorundem. Caplm. XXIIII.

Modi hui9 fallacie sunt qtuor. Prim9 peccat s hac particula ad ide. vt hic. Duo sunt duplu ad vnu. no sunt aut duplu ad tria. g duo sunt duplu et no duplu. No sequif. qr omissio hui9 qd est esse ad ide facit q no est sdictio. ¶ Scds modus peccat s hac pticula fz ide. sic hic. Hoc est duplu ad illud fm longitudine. et no est duplu ad ide fz latitudine. g est duplu et no duplu. No seqf. qr omittif hec pticula fm idem qd reqrif ad sdictionem. ¶ Terti9 peccat s hac pticula silr: sic hic Celu mouetur circulr et no mouef sursu et deorsuz. g mouef et no mouetur. Non seqf qr omissio hui9 pticule silr tollit sdictione. ¶ Quartus modus est stra hanc pticula. et in eodem tpe. sicut hic. Domus ista est clausa isto tpe et no alio. g e clausa et no clausa. No sequif: qr diuersitas tpis impedit sradictione. ¶ Et sciendu est q hec fallacia cois est cu fallacia fm qd et simplr in hoc q i vtraqz pcedif ab eo qd df cum determinatione ad id qd df simplr. Sed hec est dria: qr in fallacia fz qd et simplr determinatio diminuit de rone eius: qd est simplr. qd no de necessitate accidit in hac fallacia. sed he determinationes addite diminuunt de rone sdictionis. Bene enim sequif. hoc est duplu ad illud fm longitudine. g est duplu ad illud. No tn sequif q sit sdictio si ad diuersa referaf. Patet etiaz ex dictis q hec fallacia puenit fm generalem entium contradictionem. nam contradictio est omnis oppositionis principium. Caplm. XXV.

Fallacia petitionis principij.

Sequif de fallacia petitionis pncipij. Principiu aut hic df pncipale ppositu. Tuc igif aliqs petit pn^m cu petit sibi sced i pncipale ppositu: qd dz pbare. Qd qde si sub eode noie petat nulla fit fallacia. sz petens videbif deridendus: sicut si velit pbare q ho currit. et petit eade sibi scedi. Si vo petat q vult pbare sub alio noie vel vocabulo poterit esse fallacia. et tuc pprie petit illd qd est in pn^o. i.

illud qđ in se ɔ̄tinet ꝑncipale ꝓpositū. Fallacia ḡ petitionis ꝑncipij est deceptio ꝓueniēs ex eo ꝙ idē assumit̄ ad ꝓbationē suiipsius sub alio vocabulo. Causa ḡ apparentie in hac fallacia est diuersitas ɔ̄clusionis a ꝑmissis. cā vo nō existētie est idētitas eorūdē. ¶ Sūt aūt quinque modi huius fallacie. ¶ Prim⁹ modus est qñ diffinitū petitur ad ꝓbationē diffōnis vel ecōuerso. vt si debeat ꝓbari ꝙ hō currit. ⁊ arguat̄ sic. Aīal rōnale ⁊ mortale currit. ḡ hō currit. hic nulla ē ꝓbatio: qꝛ silr dubitat̄ de ꝑmissa ⁊ de ɔ̄clōne. ¶ Scđs modus est qñ vle petit̄ ad ꝓbatiōnē ꝑticularis. vt si debeat ꝓbari ꝙ oīum ɔ̄rioꝝ est eadē disciplina. ⁊ assumat̄ ista. Oīum oppositoꝝ est eadē disciplina. ḡ ⁊ oīum ɔ̄rioꝝ. Hic.n. ꝑmissa non est magis nota ꝙ̄ ɔ̄clusio. ¶ Tertius est qñ petunt̄ ꝑticularia ad ꝓbatiōnē vlis. vt si debeat ꝓbari ꝙ oīum oppositoꝝ est eadē disciplina. ⁊ assumant̄ iste. Oīum ɔ̄rioꝝ oīu3 ꝓuatiue oppositoꝝ est eadē disciplina: ⁊ sic de alijs. ḡ ⁊ oīum oppositoꝝ. Hic etiā ɔ̄clō in ꝑmissis petit̄. ¶ Quartus est qñ diuisim petit̄ qđ dꝫ ꝓbari ɔ̄iunctim. vt si debeat ꝓbari ꝙ medicina est scīa sani ⁊ egri. ⁊ sumat̄ ista. Medicina est scīa sani ⁊ medicina est scīa egri. ḡ est scīa sani ⁊ egri. hic ēt petit̄ qđ dꝫ ꝓbari sub alijs vbis. ¶ Quintus est qñ petit̄ vnū correlatiuoꝝ ad ꝓbationē alteri⁹. vt si debeat ꝓbari ꝙ sortes sit pater platonis. ⁊ sumat̄ sic: Plato est filius sortis. ḡ sor. est pater platonis. hic petit̄ qđ dꝫ ꝓbari sub alijs vbis. ¶ Et ē sciēdū ꝙ hec fallacia nō peccat ɔ̄ vim illatiuā argumēti. hñ.n. sequit̄ ɔ̄clō datis ꝑmissis cū seruet̄ debita habitudo inferentis ad illatū: sꝫ peccat ɔ̄tra ꝓbationē argumēti. Nam ꝓbatio dꝫ esse ꝑ magis manifesta. qđ hic nō obseruat̄. Uñ hic non accidit deceptio ex eo ꝙ ɔ̄clō infert̄ ex premissis. cū illationes ꝑdicte sint ꝫ locos dialecticos: sed accidit deceptio ex eo ꝙ petit̄ idē ɔ̄cedi ac si esset diuersū. Uñ si in ꝑmissis modis arguēdi sumant̄ ꝑmisse ex eo ꝙ sūt magis note ⁊ nō q̄si petite. nō erit argumētū sophisticū: sed dialecticum. Patet ēt ex dictis ꝙ hec fallacia ꝓuenit ꝫm idē ⁊ diuersū. ꝓut nō discernit̄ inter ea. Capitulum. XXVI.

Fallacia ɔ̄sequētis

SEquit̄ de fallacia ɔ̄ntis. Cōsequēs aūt hic dr̄ qđ ad antecedēs sequit̄ in ꝓpositione ɔ̄ditionali. vt cū dr̄. Si sor. est hō. sor. est aīal. sortē esse aīal est ɔ̄ns sor. esse hoīe3 est antecedēs. Est ḡ fallacia ɔ̄ntis deceptio ꝓueniens ex eo ꝙ ɔ̄sequēs extimat̄ oīno esse idē antecedēti. Ex hoc enī ɔ̄tingit aliquē credere ꝙ sicut ɔ̄sequēs sequit̄ ad antecedēs: ita ecōuerso antecedēs ad ɔ̄sequēs sequit̄. Uñ pꝫ ꝙ fallacia ɔ̄ntis in duabus ɔ̄sistit ɔ̄ntijs. quaꝝ vna est vera altera falsa. Sicut si dicat̄. Si qs currit mouet̄. sed sor. mouet̄. ḡ sor. currit. Hec enī ɔ̄ntia q̄ ꝑmo ponit̄ est vā: sꝫ ista ad quā ꝓcedit̄ est falsa. s. mouet̄. ḡ currit. Ubi vo ponit̄ tm̄ vna ɔ̄sequētia nō est fallacia ɔ̄ntis. Uñ si sic dicatur. sor. est aīal. ḡ est hō: nō ē fallacia ɔ̄ntis ex mō arguēdi: sꝫ magis fallacia accñtis. Nā sicut fallacia ɔ̄ntis ꝓuenit ex eo qđ ɔ̄ns existimat̄ oīno eē idē antecedēti. ita fallacia accñtis ꝓuenit ex eo qđ ꝑdicatū existimat̄ oīno eē idē subto. Uñ ⁊ hec fallacia denoiat̄ a cōsequēdo. illa vo ab accidēdo. qđ ē inherere. ⁊ ide est ꝙ qñ ꝓcedit̄ arguēdo solū ab aliq̄ categorica ꝑ quā sequit̄ aliqd inesse: est fallacia accidētis. Qñ vo ab aliq̄ ɔ̄ditionali est fallacia ɔ̄sequētis. Et iđ pħs dicit ꝙ fallacia accñtis est in vno. ⁊ fallacia ɔ̄ntis est in plurib⁹. s. ɔ̄ntijs. ¶ Ex h̄ ēt pꝫ ꝙ ɔ̄ns ē aliquo mō ꝑs accñtis. Nā oē qđ sequit̄ aliq̄ mō accidit. nō oē qđ accidit sequit̄. Nō.n. sequit̄. si est hō: est alb⁹. lꝫ hec sit vā hō est alb⁹. Et iđ vbicūqꝫ ē fallacia ɔ̄ntis pōt aliter ordinatis terminis fieri fallacia accidētis: sed non ɔ̄uertit̄. Causa vo apparentie huius fallacie est ɔ̄uenientia ɔ̄ntis cū antecedēte. Causa vo nō existentie est diuersitas eorundem. Caplm. XXVII.

SUnt aūt duo modi hui⁹ fallacie. Prim⁹ ꝓuenit ex ɔ̄secutione magis cōis ad min⁹ cō e: sicut magis cōe sit gen⁹: siue accñs. vt pꝫ i his ꝑalogismis. Si aliqd est asin⁹ est aīal: sed tu es aīal. ḡ tu es asin⁹. Nō sequit̄. Nō.n. ɔ̄ntia ꝑmo posita ɔ̄uertit̄. Silr ē hic. si aliqd est mel est rubeū: fel est rubeū. ḡ fel est mel. Et iteꝝ sile est hic. Si aliqs ē fur errat de nocte: sꝫ tu erras de nocte. ḡ tu es fur. In his oīb⁹ putat̄ ɔ̄ntia ɔ̄uerti q̄ nō ɔ̄uertit̄. Uñ est falla ɔ̄ntis. Si aūt sumant̄ ꝓpōnes categorice in eisdē terminis est falla accñtis: sic ē hic. Asinus est aīal: tu es aīal. ḡ tu es asinus. Et iteꝝ. Mel est rubeū. fel est rubeū: ḡ fel est mel. ¶ Scđs modus ꝓcedit a ɔ̄ntia vni⁹ oppositi ad similē ɔ̄ntia3 in alio opposito. vt si dicat̄ sic. Si aliqd est gn̄atū hꝫ ꝑn̄m: sꝫ aīa nō est gn̄ata: qꝛ ex nihilo creata. ḡ nō hꝫ ꝑncipiū sꝫ semꝑ fuit. Nō sequit̄. Est.n. in oppositis duplex ɔ̄ntia. Una in ipso: ⁊ altera in ɔ̄rio. In ipso qdē est ɔ̄ntia qñ sic ad añs sequit̄ ɔ̄ns. ita ad oppositū añtis sequit̄ oppositū ɔ̄ntis. vt si est iustū: est bonū. ḡ si ē iniustū: est malū. Cōsequētia in ɔ̄rio est: qñ sicut ad antecedēs sequit̄ ɔ̄ns: ita ad oppo̅m ɔ̄ntis seqt̄ oppo̅m añtis. vt si est hō: est aīal. ḡ si nō est aīal nō est hō. In oppositis aūt ꝫ affirmatione ⁊ negatione nō ē ɔ̄ntia in ipso: sꝫ i ɔ̄rio. ⁊ iđ qñ ꝓcedit̄ in huiꝰ oppositis ac si eēt ɔ̄ntia i ipso ē falla ɔ̄ntis. sicut i ꝑdicto exēplo pꝫ. In his aūt terminis est falla accidentis categoricis ꝓpōnib⁹ sumptis. vt si dicat̄ oē gn̄atū est corruptibile vl hꝫ ꝑn̄m. aīa nō ē gn̄āta. ḡ nō hꝫ ꝑn̄m. ¶ Est āt sciēdū ꝙ sicut ꝑm⁹ modus peccat ɔ̄ ɔ̄ntiā ꝓcedēdo a positione ɔ̄ntis. ita scđs a destructione ɔ̄ntis. Est āt ɔ̄rio mō ꝓcedendū. s. a destructione ɔ̄ntis. ⁊ a positione antecedētis. Patet ēt ꝙ hec fallacia ꝓuenit ꝫm rōnem ꝑoris ⁊ posterioris. Caplm. XXVIII.

Fallacia ꝫm nō cām vt cām.

SEquit̄ de falla ꝫꝫ nō cām vt cām. Cā autem hic dr̄ ꝙ est in iferēdo cā: ꝫꝫ ꝙ ꝑmisse sunt cā ɔ̄nis. Est ḡ falla ꝫm nō cām vt cām: qñ inter ꝑmissas ex qb⁹ sequit̄ ɔ̄. ponit̄ aliq̄ ꝓpositio q̄ nihil ad ɔ̄nē opat̄. ⁊ sic nō ē cā. tn̄ ad h̄ ꝙ fiat falla. opꝫ ꝙ videat̄ eē cā: qđ fit ꝑ h̄ ꝙ ɔ̄uenit cū alijs ꝓpōnib⁹ q̄ sunt cāe iterēptionis. Ex h̄ aūt ꝙ ꝓpō q̄ nō est cā sumit̄ vt cā: nō ꝓuenit aliq̄ deceptio: nisi qñ ex ɔ̄ne redit̄ ad ꝑmissas: qđ qdē fit in syllis ad ipole: in qb⁹ ꝑ hoc ꝙ ɔ̄clō est īpossibilis ostēdit̄ aliq̄ ꝑmissaꝝ possibilis fuisse. ⁊ iđ hec falla non hꝫ fieri nisi in huiꝰ syllis. In syllis.n. ostēsiuis in qb⁹ directe aliqd ɔ̄cludit̄: ad nullū incōueniēs pōt reduci ridēs. si sumat̄ aliq̄ ꝓpō que nō est cā ɔ̄clonis: ac si esset cā. ¶ Est ḡ cā apparētie in hac fallacia ɔ̄ueniētia ꝓpōnis que nō est cā cum illis q̄ sunt cause. Cā vo nō existētie est defectus hitudinis debite inter ꝓpositionē inferentē ⁊ illatā. Format̄ aūt ꝫm hāc fallaciā ꝑalogismus hoc mō. Putas ne vita ⁊ aīa sunt ide3: q̄ dato ꝓcedat̄ sic. Aīa ⁊ vita sūt idē. mors ⁊ vita sunt ɔ̄ria. gn̄atio ⁊ corruptio sunt ɔ̄ria. sed mors est corruptio. ḡ vita est gn̄atio. ḡ viuere est gn̄ari. Qđ est ipole. Nā q viuit nō gn̄atur. sed iā gn̄atus est. Ergo ꝑ̄m fuit ipole. s. ꝙ aīa ⁊ vita sunt idē. que accipiebat̄ in premissis. Nō sequit̄. qꝛ ista ꝓpositio. aīa ⁊ vita sūt idē. nō fuit cā ɔ̄clonis ipossibilis. Qđ ex hoc pꝫ. qꝛ ea remota adhuc sequit̄ ɔ̄clō. Uñ ꝑ h̄ ꝙ ɔ̄clō est ipolis: nō pōt ostēdi ꝙ ꝑdicta ꝓpō sit impossibilis. Sed magis ꝙ ista sit impossibilis ex qua seq̄t̄ q̄ est ista: mors ⁊ vita sunt ɔ̄ria. Ex huius.n. falsitate seq̄t̄ falsitas in ɔ̄clusione. Mors.n. ⁊ vita nō sunt ɔ̄ria sed opponuntur vt ꝓuatio ⁊ habit⁹. Patet ēt ꝙ hec falla peccat cōtra rationem cause ⁊ causati. Caplm. XXIX.